

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Türkiyat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı

**MECMUA-İ RESÂİL VE ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ
NAKŞİBENDİ – KÖSTENDİL**

Suzan SEJFOVSKA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

MECMUA-İ RESÂİL VE ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ NAKŞİBENDİ -
KÖSTENDİL

Suzan SEJFOVSKA

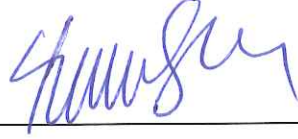
Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Türkiyat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

Suzan SEJFOVSKA tarafından hazırlanan “Mecmua-i Resâil ve Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî - Köstendil” başlıklı bu çalışma, 15/06/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yunus KOÇ (Başkan)

Doç. Dr. Evgenia Kermeli ÜNAL (Danışman)

Prof. Dr. Hülya TAŞ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yunus KOÇ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ...3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14 /07 2017

Suzan SEJFOVSKA

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir. (Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)
- Tezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum. (Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.)
- Tezimin/Raporumun 15.06.2020 tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.
- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimiz

14/07/2017

Suzan SEJFOVSKA

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Doç. Dr. Evgenia Kermeli ÜNAL danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

14 / 07 / 2017

Suzan SEJFOVSKA

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tez çalışması süreç içerisinde bana en büyük katkıyı ve desteğini sağlayan, yardımını hiç esirgemeyen, yönlendiren, yol gösteren, kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Evgenia Kermeli Ünal'a; ve yine çalışma esnasında her zaman ve her türlü değerli katkılarından dolayı bölüm başkanı kıymetli hocam Prof. Dr. Yunus Koç Bey'e gönülden şükranlarımı sunarım.

Çalışmamda emeği geçen değerli bölüm hocalarıma Prof. Dr. Tufan Gündüz, Doç. Dr. Bülent Gül, Araş. Gör. Dr. Mikail Cengiz, Araş. Gör. Dr. Tevfik Orçun Özgün ve Araş. Gör. Meral Koçak'a, ayrıca bütün dostlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Türkiye'de eğitimimi devam etmeyi sağlayan, her türlü desteği esirgemeyen Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu Başkanlığı (YTB) kurumuna teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Beni bu günlere getiren, her zaman benim için en iyisini isteyen ve çabalayan, en stresli zamanlarımda bile manevî destekle yanımda olan, güç veren, bana en büyük desteği sağlayan, sevgiyi hissettiren; canım babam İrfan'a, kıymetlim annem Feride'ye, biricik abim Nergin'e ve benim en sevdiğim kız kardeşim Aysel'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu yüksek lisans tezi sevgili ve kıymetli aileme ithaf ediyorum...

ÖZET

[SEJFOVSKA, Suzan]. [*Mecmua-i Resâil ve Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî – Köstendil*], [Yüksek Lisans Tezi], Ankara, [2017].

Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî-Köstendilli 1163'te (1750) günümüzde Bulgaristan sınırları içinde bulunan Köstendil'de doğdu. Rumeli'deki en mühim Nakşibendî Tarîkatının büyüklerinden olan, eserlerinde Şeyhî mahlasını kullanan XVIII. yy. sonu ve XIX. yy. başında Balkanlarda yaşamış bir sûfî ve yazardır. Süleyman Efendi ömrünün sonuna kadar Nakşî tarîkatına mensup olarak tasavvufî terbiye devam edip ilim ve irfânını yetiştirdiği müridleriyle paylaştığı gibi birçok eser telif ederek de gelecek nesillere aktarmıştır. Süleyman Şeyhî sadece bir tarikat şeyhî olarak kalmamış, tasavvufî düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini ihtiva eden eserler de meydana getirmiştir. Süleyman Şeyhî'nin Nakşî tarîkatına şeyhi olması yanında vahdet-i vücûd düşüncesini benimsemesi dikkati çekmektedir. Bize çok kıymetli ve ölümsüz eserler bırakan Süleyman Şeyhî, Balkanlar'da tasavvuf dünyasına büyük katkıda bulunmuştur.

Bu tez çalışmasında, Makedonya'nın başkenti Üsküp'te "Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi"nde bulunan OMCT II/573 numaralı mecmuadaki bir eser ele alınmıştır. İncelediğimiz Talik el yazması eserin varak sayısı 138 olup "Mecmua-i Resâil" başlığını taşımaktadır. Süleyman Şeyhî Efendi'nin ele aldığımız Talik el yazması olan eseri "Mecmua-i Resâil" dört bölümden (risaleden) oluşmaktadır. Çalışmamızda metinleri doğru ve anlaşılabilir bir şekilde aktarmaya çalıştık ve transkripsiyonu vererek eserleri ortaya koymuş olduk.

Anahtar Kelimeler: Mecmua-i Resâil, Süleyman Şeyhî Efendi, Talik el yazması, Nakşibendi tarîkatı, tasavvuf, Balkanlar, Makedonya.

ABSTRACT

[SEJFOVSKA, Suzan]. [*Mecmua-i Resâil and Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî – Köstendil*], [Master's Thesis], Ankara, [2017].

Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî-Köstendilli was born in 1163 (AD 1750) in Köstendil, which is located today within the borders of Bulgaria. One of the greatest representatives of the Naqshbandi Tarikat in Rumeli, during the end of XVIII. century and the beginning of XIX. century was a Sufi and writer who lived in the Balkans. Süleyman Efendi continued his mystical discipline as a member of the Naqshî order until his death and shared his knowledge with his followers and produced works for the future generations. Süleyman Şeyhî was not only a shaykh, but has also wrote works that contain mystical thoughts, feelings and knowledge. It is noteworthy that Süleyman Şeyhî accepts the idea of wahdat-i wujûd although he was a sheikh in to the order of Naqshbendi. Süleyman Şeyhî, who left us many valuable and important works, made a great contribution to the Sufi world in the Balkans.

In this thesis, is transcribed the manuscripts of Şeyhi that found in "Sv. Kliment Ohridski Public and University Library" OMCT II/ 573 in Skopje, Macedonia. The number of Talik manuscripts that we examined is 138 and carries the heading "Mecmua-i Resâil". The Talik manuscript consist four parts . In our thesis we transcribed the manuscript and we tried to convey the text accurately and understandably.

Key Words: Mecmua-i Resâil, Süleyman Şeyhî Efendi, Talik manuscript, Naqshîbandi tariqa, mysticism, Balkan, Macedonia.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: BALKANLAR’DA OSMANLI YAYILIŞI, BALKANLAR’DAKİ TARİKATLAR, TEKKE VE ZAVİYELERİN ROLÜ, BALKANLAR’DA TASAVVUF.....	7
1.1. Balkanlar’da Osmanlı Yayılışı.....	7
1.1.1. Balkan Coğrafyası	7
1.1.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar	8
1.1.3. Balkanlar’ın Dini ve İslamlaşması.....	11
1.1.4. Makedonya, İslam ve Makedonya’nın İslamlaşması.....	12
1.2. Balkanlar’daki Tarikatlar, Teke ve Zaviyelerin Rolü.....	14
1.2.1. Balkanlar’da Tarikatlar	14
1.2.1.1. Osmanlı Döneminde Balkanlar’daki Tarikatlar	15
1.2.1.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar’daki Tarikatların Faaliyetleri	20
1.2.1.2.1. Tarikatların Dini Faaliyetleri	21
1.2.1.2.2. Tarikatların Sosyal ve Eğitim Alanındaki Faaliyetleri.....	21
1.2.1.2.3. Tarikatların Kültür ve Sanat Alanlarındaki Faaliyetleri.....	22

1.2.2. Balkanlar'daki Tekke ve Zaviyelerin Rolü	23
1.2.2.1. Tekke ve Zaviyeler	23
1.2.2.2. Balkanlar'daki Tekke ve Zaviyelerin Rolü ve Önemi	24
1.3. Balkanlar'da Tasavvuf	29
1.3.1. Balkanlar'da İslamiyet'in ve Tasavvufi Akımların Yayılışı.....	30
2. BÖLÜM: KÖSTENDİLLİ SÜLEYMAN ŞEYHÎ EFENDİ'NİN	
YAŞADIĞI DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ, HAYATI, TASAVVUF ANLAYIŞI –	
EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	32
2.1. Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi'nin Yaşadığı Dönemin Özellikleri	32
2.2. Hayatı	34
2.2.1. Ailesi	35
2.2.2. Çocukluğu, Tahsili, Evlenmesi	35
2.2.3. İş Hayatı ve Faaliyetleri.....	36
2.2.4. Vefatı.....	37
2.3. Tasavvuf Anlayışı - Edebi Kişiliği.....	38
2.3.1. Tasavvuf Anlayışı	38
2.3.2. Edebi Kişiliği	41
2.4. Eserleri	42
2.4.1. <i>Lemeât-ı Nakşbendiyye</i>	42
2.4.2. <i>Divan</i>	42
2.4.3. <i>Zübdetü Nefâhâti'l-Üns</i>	43
2.4.4. <i>Şerh-i Kelâm-ı Kibâr</i>	43
2.4.5. <i>Mir'atü'l-Muvahhidîn</i>	44
2.4.6. <i>Mektûbât-ı Erbain</i>	44
2.4.7. <i>Terkîbât-ı Erbaîn</i>	45
2.4.8. <i>Te'vîlât-ı Erbaîn</i>	45
2.4.9. <i>Kûtü'l-Uşşâk</i>	46
2.4.10. <i>Medâr-ı Sâlikân</i>	47
2.4.11. <i>Etvâr-ı Hâcegân</i>	47
2.4.12. <i>Nikâtü'l-Hikem</i>	47
2.4.13. <i>Kitâb-ı Tâlia</i>	47
2.4.14. <i>Şerh-i'l-Kelâmi'l-Vâsıtî</i>	48

2.4.15. <i>Şerh-i Kelimât-i Bedri'd-dîn</i>	48
2.4.16. <i>Şerh-i Kelâm-ı Ca'feri's-Sâdık</i>	49
2.4.17. <i>Mecmau'l-Maârif</i>	49
2.4.18. <i>Bahrü'l-Velâye</i>	50
2.4.19. <i>Subhatü'l-Levâih</i>	50
2.4.20. <i>Şerh-i ba'zı gazeliyat</i>	51
2.4.21. <i>Risâle-i Tasavvuf</i>	51
2.4.22. <i>Diğer eserler</i>	51
3. BÖLÜM: SÜLEYMAN ŞEYHÎ'NİN "MECMUA-İ RESÂİL" İNDE	
TASAVVUFÎ KONULAR VE "MECMUA-İ RESÂİL"İN KISA ÖZETİ	52
3.1. Vahdet-i Vücûd.....	52
3.2. Zikir.....	53
3.3. Râbîta.....	54
3.4. Rüyâ.....	55
3.5. Mecmua-i Resâil'in Kısa Özeti.....	56
3.5.1. "Mektûbât-ı Erbaîn".....	56
3.5.2. "Terkîbât-ı Erbaîn".....	57
3.5.3. "Te'vîlât-ı Erbaîn".....	57
3.5.4. "Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih", "Gazel-i diğer", "Gazel-i diğer", "Gazel-i âher", "Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman", "Kelâm-ı kibâr", "Ebubekir Vâsıtî kaddese sırta buyurmuşlar", "Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırta'l- azîz fî kitâb-ı vâridât", "Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh".....	58
4. BÖLÜM: SÜLEYMAN ŞEYHÎ'NİN "MECMUA-İ RESÂİL" İSİMLİ	
RİSÂLESİ	64
4.1. <i>Mektûbât-ı Erbaîn</i> 'in Transkripsiyonu.....	64
4.2. <i>Terkîbât-ı Erbaîn</i> 'in Transkripsiyonu.....	134
4.3. <i>Te'vîlât-ı Hadîs-i Erbaîn</i> 'in Transkripsiyonu.....	158
4.4. <i>Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih, Gazel-i diğer, Gazel-i diğer,</i> <i>Gazel-i âher, Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman, Kelâm-ı kibâr, Ebubekir</i> <i>Vâsıtî kaddese sırta buyurmuşlar, Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırta'l-</i>	

<i>azîz fî kitâb-ı vâridât, Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh'ın</i> Transkripsiyonu.....	179
SONUÇ.....	221
KAYNAKÇA	224
EK 1. “MECMUA-İ RESÂİL” Orjinal Metinler	229
EK 2. Etik Kurul İzin Muafiyet Formu	300
EK 3. Orijinallik Raporu	301
EK 4. Turnitin Benzerlik İndeksi	302

GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğunun, Balkan yarımadasında bıraktığı kültürel miras yerli halkların maddi ve manevi hayatlarında en ilgi çekicidir. Beş asırlık bu kültürel miras, yerli Balkan halkları arasında yer edinmiştir. Osmanlı hâkimiyeti bu topraklardan yüz yıldan biraz fazla bir süredir uzaklaşmış olmasına rağmen günümüzde de yerel halkların maddi ve manevi kültürlerinde halen yaşamakta ve yaşatılmaktadır.

Makedonya bölgesi beş asır Osmanlı devletinin hâkimiyeti altında kalmıştır. Belki bu yüzdendir ki Osmanlıların maddi ve manevi kültürel mirasının, diğer devletlere kıyasen günümüzde bu coğrafyada en etkin olduğu gözükmektedir.

Osmanlı kültürünün en önemli miraslarından biri, aynı zamanda Osmanlı döneminin en başta gelen unsurları kitap ve yazılı sözdür. Çoğu yazar ve şairlerin eserleri ve Osmanlı devletinin resmi belgeleri yüzyılların birikimidir. Osmanlı dünyasını araştırmak ve öğrenmek için, bugün, o belgeler ve eserler açık bir pencere gibidir. Kitap ve söz ile Osmanlı medeniyetinin düşüncesi ve ilmi muhafaza altına alınmıştır. Bunlar Balkanlar'ın kültür alanında silinmeyen bir iz bırakmıştır. Yazılı söz, Osmanlı ve İslâm dünyasında zamanla çok değişik yön ve önem kazanmıştır. Yazı hem mesaj vermekte hem de süslemesiyle önemli bir etki bırakmıştır.

Osmanlıların Makedonya'da bıraktıkları dil ve edebiyat ile ilgili miras öncelikle medrese ve mekteplerde muhafaza edilmiştir. Bunlar kitaba karşı saygı gösterme geleneğinin öğrenildiği önemli eğitim merkezleriydi. Makedonya'da eğitim kurumlarının artması, her şeyden önce şehirlerde Müslüman halkın nüfusunun çoğalması ve şehirlerin gelişmesine bağlıydı.

Balkanlar'da en tanınmış medreselerden biri İsa Bey medresesidir. Makedonya'da kitapların muhafaza edildiği mekanlardan birisi de İshak Bey kütüphanesidir. Medresenin kurulduğu dönemde kütüphanenin de 1445 yılında oluşturulduğu düşünülmektedir. Kütüphaneye İshak Bey tarafından kitaplar bağışlanmıştı. Genellikle kitaplar Arapça yazılmış, tefsir, İslâm hukuku, fıkıh ve Arap diliyle ilgiliydi. Bilim ve sanat alanında, çalışmayla, yazılı sözden Arapça, Türkçe ve Farsça olarak yazılan eserler, Makedonya Cumhuriyetine çok zengin bir miras bırakmıştır. Bugün Osmanlı

İmparatorluğundan çıkan devletler arasında yer alan Makedonya Cumhuriyeti Osmanlı edebiyat eserlerini miras olarak almış en zengin devlet olarak bilinir. Bu miras birkaç enstitüde saklanır.

Osmanlı medeniyeti ve kültürünün derin izler bıraktığı Makedonya, gerek mimari, görsel gerekse yazılı birçok kültürel mirasa da hala ev sahipliği yapmaktadır. El yazması nadir eserler de Makedonya'nın tarihten günümüze taşıdığı, Osmanlı kültürünün merkezinde yer alan ve günümüz akademik hayatının önemli bir parçasıdır.

Makedonya Cumhuriyetinde korunan el yazma eserler, tüm İslâm medeniyetinin paha biçilmez kültür değerleridir. Bu eserlerde, Osmanlı devletinin tarih, siyaset, yönetim, eğitim, iktisat, din, dil ve edebiyat gibi alanlarda Osmanlı İmparatorluğunda yaşayan Müslümanların maddi ve manevi kültürlerinin etkisi görülür.

Türkiye Cumhuriyeti arşivleri dışında Makedonya Cumhuriyeti zengin, orijinal Osmanlı dokümanların muhafaza eden en önemli ülkelerden biri olarak sayılmaktadır. Makedonya Cumhuriyeti Devlet Arşivi'nde bulunan malzeme Osmanlı mahallî ve mülkî idarelerinin çeşitli birimlerine ait belge ve defter serilerini kapsamaktadır. Bunların arasında en önemlilerini kadı sicilileri teşkil eder. Kalkandelen, Debre, Ohri ve Prilepe kazalarına yönelik olan on sicilin yanı sıra, en tanınmış Manastır sicilidir. 1607 yılından 1912 yılına kadar gelmiş geçmiş bütün kadıların adliye raporlarından oluşan 185 kitaptan ibarettir. Bu sicil hem yerel tarih hem de Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa kıtasındaki yönetiminin tarihini anlatan önemli kaynaklardandır. Belgeler arasında 19. ve 20. yüzyılın başlarından kalan Florina, Manastır, Resne, Prilepe, Ohri, Kruşevo, Kırçova ve Serfice bölgeleriyle ilgili tapu kayıtlarından oluşan 117 kutu büyük önem taşır. Makedonya Devlet Arşivinde bulunan Osmanlı belgelerine ait diğer bir bölüm ise 19. yüzyılın ikinci yarısından 20. yüzyılın başlarına kadarki dönemi kapsayan belediye kayıtlarıdır. Bunlar da, Köprülü, Koçana, Kratova, Eğri Palanka, Kumanova, Prilepe, Radoviş, Üsküp, Kalkandelen, İştîp ondan sonra Prilepe Ziraat Bankası, Prilepe'deki jandarma yönetimi, Prilepe kadastro yönetimi, Prilepe tapu yönetimi, Prilepe maliye yönetimi ve Üsküp'ün Muhacir komisyonudur. Bu küliyatın yanı sıra, özel dökümanlardan oluşan koleksiyonda 80 ferman (1469-1916), 153 berat (1702-1911), 28 vakıfname (1463-1911) ve 8 buyruldu (1600-1868) yer alır. Aynı

zamanda çeşitli dini birliklere, dervişlere ve özel kişilere ait belgeler de bulunmaktadır (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1996, s. 21).

Daha önce bahsettiğimiz gibi Osmanlılar Makedonya'ya büyük mirası bırakmış ve bu kıymetli el yazması nadir eserler Makedonya'nın belli merkezlerinde toplanmıştır. Kaynaklara göre Makedonyada genelinde 1231 el yazması eser bulunmaktadır. Osmanlı dönemine ait olan Türkçe, Arapça ve Farsça yazılmış eserler, şu enstitülerde korunmuştur: Makedonya İslâm Birliği'nin İlahiyat Fakültesine ait olan İsa Bey kütüphanesi 104 eser; Makedonya Cumhuriyeti Devlet Arşivi 20; Ohri tarih arşivi 104; Manastır müze kütüphanesi 5 eser; ve en büyük kısmı, Üsküp'te bulunan "Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi" olarak isimlendirilen ve sonraları aynı zamanda "Milli Kütüphane" ismi de verilen 998 eser bulunmaktadır. Bunlardan MST I koleksiyonunda 4, MST II koleksiyonunda 468, OMCT I koleksiyonunda 166, OMCT II koleksiyonunda 264, OMCT III koleksiyonunda 96 eser mevcuttur. "Sv. Kliment Ohridski" halk ve üniversite kütüphanesinde bulunan bütün Şark külliyyatı, 12. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar, coğrafya olarak da tüm İslâm dünyasına ait olan eserlerden oluşur. Burada bulunan el yazması eserlerin bir kısmı üzerinde kütüphanecilik açısından hiçbir işlem yapılmamıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe el yazması eserler karışık olarak çelik raflarda yer almaktadır.

Ohri arşivinde de Osmanlı dönemine ait orjinal belgelerin külliyyatı vardır. 11 kutu içinde saklanan bu belgeler üzerine ne yazık ki hala çalışma yapılmamıştır. Sayısı az olmakla birlikte diğer yerel arşivlerde de Osmanlı belgeleri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, çok sayıda tekkelerde ve Osmanlı torunları olan özel kişilerde onların mal varlığıyla ilgili belgeler mevcuttur. Fakat, hemen söylemeliyiz ki, bu, ve benzer belgelerle çalışmak daha nice seneler ve elemanlar gerektirir, ve şu ana kadar yayınlanmamış ve araştırılmamış belgeler çok vardır.

Bu tez çalışması, Makedonya'nın başkenti Üsküp'te "Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi"nde bulunan OMCT II/573 numaralı mecmuadaki bir eser ele alınmıştır. OMCT II koleksiyonunda 82'si ilahiyat, 5'i tarih, 65'i edebiyat, 17'si sözlük, 6'sı tıp, 2'si astroloji, 5'i halk kitapları, 14'ü hukuk, 23'ü tasavvuf, 1'i sarfnahiv, 25'i diğer, 19'u karışık grubuna giren 264 eser bulunmaktadır.

Bu tez çalışmasında incelediğimiz eserin varak sayısı 138 olup “Mecmua-i Resâil” başlığını taşımaktadır. Metnin bulunduğu mecmuanın yazarı Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî-Köstendil’dir, yazma tarihi ise h.1311 (1819) senedir. Varak sayısı 138, 195x140-155x140 mm. ölçülerinde 17 satır, talik kırması yazı, mıklepli olan cildin sırtı deridir. 3b varağından başlayan mensur eserin sonunda 22 beyitlik manzum bir metin vardır.

Üsküp, “Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi”nde bulunan OMCT II/573 numaralı kayıtlı olan “Mecmua-i Resâil” metin, eserin müellifi, metnin şekli, içeriği ve işlevi açısından değerlendirilecektir.

Bu tez çalışmasında incelemeye almış olduğumuz eseri “Mecmua-i Resâil” dört bölümden (risaleden) oluşmaktadır. Birincisi “Mektûbât-ı Erbaîn”, ikincisi “Terkîbât-ı Erbaîn”, üçüncüsü “Te’vîlât-ı Erbaîn”, dördüncü ise “Şerh ez ba’zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsîtî kaddese sırra buyurmuşlar”, “Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra’l-azîz fî kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Ca’fer ibn-i muhammed’üs-sadık radiyallahu anh” başlıklarını taşımaktadır.

Bu tez çalışmamız bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde: önce Balkanlar, Balkanların fiziki, siyasi, beşeri ve dini coğrafyası hakkında kısa bilgi vererek, Balkanlar’da Osmanlı yayılışı, Osmanlı döneminde Balkanlar, Balkanlar’ın ve Makedonya’nın dini ve İslamlaşması incelenmiştir; sonrasında Balkanlar’daki tarikatlar, Osmanlı döneminde Balkanlar’daki tarikatların dini, sosyal ve eğitim, kültür ve sanat alanlarında sürdürdükleri faaliyetleri, Balkanlar’daki tekke ve zaviyelerin rolü ve önemi üzerinde çalışılmıştır; son olarak da Balkanlar’da tasavvuf, Balkanlar’da İslamiyet’in ve tasavvufi akımların yayılışı ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise ilk önce bir Osmanlı müellifi olarak Süleyman Şeyhî Efendi’nin yaşadığı dönemin özellikleri (XVIII. yy. sonu ve XIX. yy. başlarında) siyasi, ilmî, sosyal, dinî ve kültürel bakımından ele alınmıştır. Süleyman Şeyhî Efendi bir Nakşî şeyhi olarak yaşadığı dönemde Nakşibendiliğin sosyal hayatta büyük etkileri vardır. Sonrasında Süleyman Şeyhî Efendi’nin hayatı incelenmiştir. Ayrıca Süleyman Şeyhî Efendi’nin edebi kişiliği ve tasavvuf anlayışı üzerinde durulmuştur. Süleyman

Efendi ömrünün sonuna kadar Nakşî tarîkatına mensup olarak tasavvufî terbiyeye devam edip ilim ve irfânını yetiştirdiği müridleriyle paylaştığı gibi birçok eser telif ederek de gelecek nesillere aktarmıştır. Buna dayanarak ikinci bölümde son olarak Süleyman Şeyhî Efendi'nin te'lif ettiği eserler üzerinde çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise Süleyman Şeyhî Efendi'nin “Mecmua-i Resâil”inde kullandığı tasavvufî konular (vahdet-i vücûd, zikir, râbîta ve rüya) hakkında bilgi verilmiştir. Süleyman Şeyhî Efendi'nin ele aldığımız talik el yazması olan eseri “Mecmua-i Resâil” dört bölümden (risaleden) oluşmaktadır. Birincisi “Mektûbât-ı Erbaîn”, ikincisi “Terkîbât-ı Erbaîn”, üçüncüsü “Te'vîlât-ı Erbaîn”, dördüncü ise “Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar”, “Kelîmât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fi kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh” başlıklarını taşımaktadır. Bu bölümün son olarak metinlerin içeriği ve kısa özeti verilmiştir.

Dördüncü bölümde “Mecmua-i Resâil”in transkripsiyonu verilmiştir.

“Mektûbât-ı Erbaîn”, “Terkîbât-ı Erbaîn” ve “Te'vîlât-ı Erbaîn” üzerine Haticet Ül Kübra Öksüz tarafından (2010 yılında) daha önce bir yüksek lisans tez çalışması yapıldığı için, biz bu çalışmamızda esas nüshalarımızla karşılaştırarak, doğru bir şekilde okuyarak farklılıkları inceleyip dipnot ile gösterdik. Metinlerin doğru bir şekilde aktarımını sağlamak maksadıyla, Üsküp'te “Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi”nde bulunan OMCT II/573 numaralı kayıtlı olan talik yazılı esas nüshalarımız ile Süleymâniye Kütüphanesindeki M. Ârif-M. Murad Bölümündeki rika yazılı metinleri Mektûbât; 213.1, Terkîbât; 213.3, Te'vîlât ise; 213.4 numaralı kayıtlı olan metinleri karşılaştırarak metnin tamamını ortaya koymaya çaba gösterdik. Ayrıca şunu da belirtmek istiyoruz ki daha önce Ali Yılmaz tarafından “*Köstendilli Süleymân Şeyhi*” adlı eseri (1989 yılında) bir doktora tezi yapılmıştır. Bu doktora tezinde Süleyman Şeyhî Efendi'nin hayatı ve eserleri incelenmiştir. Süleyman Şeyhî Efendi'nin “Mecmua-i Resâil” adlı eserinin Üsküp “Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi”nde bir nüshası olduğunu, bu iki önemli çalışmalarda belirtilmemiştir ve araştırdığımız kadarıyla da hiçbir yerde belirtilmemiştir.

Dördüncü bölümde son olarak “Mecmua-i Resâil”in dördüncü risalesinin 92-137 varak arasında (orjinal metne göre varak sayısı verilmiştir) “Şerh ez baʿzı makâlât-ı kibâr-ı meşâyah”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsîfî kaddese sırra buyurmuşlar”, “Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırraʼl-azîz fî kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Caʿfer ibn-i muhammedʼüs-sadık radiyallahu anh” metinlerini doğru ve anlaşılabilir bir şekilde aktarmaya çalıştık ve transkripsiyonu vererek eserleri ortaya koymuş olduk. Okuyamadığımız yerleri ise soru işaret ile (?) belirttik.

Bu tez çalışmamıza ek olarak Süleyman Şeyhî Efendi'nin ele aldığımız talik el yazması olan eseri “Mecmua-i Resâil”in orjinal metinleri eklenmiştir.

1. BÖLÜM

BALKANLAR'DA OSMANLI YAYILIŞI, BALKANLAR'DAKİ TARİKATLAR, TEKKE VE ZAVİYELERİN ROLÜ, BALKANLAR'DA TASAVVUF

1.1. BALKANLAR'DA OSMANLI YAYILIŞI

Bilinen eski dönemlerden bu yana insanlar dünyada farklı uygarlıklar kurmuş, her millet kendi tarihini oluşturmuştur. Yaşanılan coğrafi yer, kültürel ve sosyal yapısı, komşuları, toplumların tarihlerini etkilemiştir. Türkler dünyanın farklı topraklarında yaşamakla birlikte büyük ağırlıkla Anadolu, Orta Asya ve Balkan yarımadası topraklarının üzerinde bulunmuşlardır. Anadolu Balkanlar eksenini Orta Asya'dan göçler sonunda oluşturmuştur. Türklerin ana vatanı Orta Asya olmakla birlikte bu gün bu kavram değişmiş görevi Anadolu üstlenmiştir. Türkler tarihsel akışı içinde Orta Asya'dan Anadolu'ya geçmek ve Ortadoğu'nun ayrıca Anadolu'nun tarihini değiştirmiştir. Geçtikleri yerler olduğu gibi geldikleri yerler de, Anadolu ve Balkanlarda coğrafyayla, insanlarla bütünleşmişler ve orada dost olarak yaşamışlardır. Gittikleri yerlerdeki tarihsel kültürleri koruyarak oralara hoşgörü, adalet ve uygarlık götürmüşlerdir. 500 yıl Osmanlı Devleti Balkanlara hâkim olmuş. Kültür, milli kültür, din, dil, edebiyat, milli kimlik açısından, Balkanlar Türkiye için çok önemlidir.

1.1.1. Balkan Coğrafyası

Balkanlar, Avrupa kıtasının güneydoğusunda yer alan bir yarımadadır. Adını bölgede bulunan Balkan dağlarından alır (Özey, 2013, s. 4). "Balkan" kelimesi *sıra-dağı* veya *dağılık* anlamında Türkçe bir kelimedir (İnalçık, 2005, s. 20). Balkanların temel ırmak sistemi Tuna ile Sava, Drava, Tisa ve Prut gibi Tuna'ya birleşen ırmaklar oluşturmaktadır. Başka önemli nehirler olan Struma, Vardar ve Meriç, Ege Denizi'ne dökülmektedir (Jelavich, 2015, s. 1). Balkan yarımadası doğuda Karadeniz, güneyde Akdeniz, batıda ise Adriyatik'e kadar uzanmaktadır. Bazı coğrafyacılar arasında Balkan

yarımadası, kuzeyde Tuna ve Sava nehirlerine kadar mı yoksa Karpat dağlarının doğusuna kadar uzanmakta olduğunu tartışma konusudur. Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Romanya ve Yugoslavya'nın parçalanmasıyla ortaya çıkan devletler (Makedonya, Slovenya, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Kosova, Karadağ) ile Türkiye (Trakya Bölgesi) Balkan devletleri olarak sayılırlar (İzeti, 2004, s. 21). Stratejik açıdan Afrika, Avrupa ve Asya'nın kavşak noktasında bulunan Balkanlar, hem fetih açısından hem de öteki bölgelere uzanan bir boğaz olmasından dolayı cezbedici bir konumdadır (Jelavich, 2015, s. 2).

1.1.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar

Balkanlardaki Türk varlığının başlangıcı, Osmanlılar gelmeden önce, çok eski dönemlere dayanmaktadır. Hun Türkleriyle başlayan bu mevcudiyet, Orta Asya'dan başlayıp Karadeniz'in kuzey yönünden göç eden farklı Türk boylarıyla devam etmiştir (İnalçık, 2005, s. 20). Hunların baskısıyla oluşan büyük hareketler Avrupa'nın kültürel, sosyal, demografik yapısını alt üst etmiş ve bugünkü yapının temellerini oluşturmuştur. Avrupa'ya, Hunlar'dan sonra gelen ve Balkan coğrafyasında çok önemli rol oynayan bir diğer Türk topluluğu Avarlardır. Doğu ve Orta Avrupa'da, Avarlar VI.-IX. yüzyılda çok etkili bir topluluk olmuştur. Avrupa Hunları, Avarlar, Sabarlar, Peçenekler, Uzlar ve Kumanlar XIV. yüzyıla kadar, Balkan coğrafyasındaki varlıklarını sürdürmüşlerdir (Rodoplu, 2013, ss. 117-118).

Türkler, Osmanlı ile beraber bu topraklara istikrar getirmişlerdir. Bu istikrar beş asır boyunca Balkanların bir kimlik yakalamasında en önemli faktörlerden biri olmuştur. Bayraktar'a göre Osmanlılar bu bölgeye gelmeden önce çok parçalı ve birbirinden kopuk bir durumda yaşayan Balkan milletleri, Osmanlılarla birlikte istikrar ve huzura kavuşmuşlardır (Z. Bayraktar, 2013, s. 225).

Osmanlıların Balkanlara gelişi XIV. yüzyılın ortalarına rastlamaktadır. Osmanlılar bu bölgede çok hızlı yayılarak siyasal, kültürel ve dinsel açıdan yerel nüfus tarafından kabul edilmiş ve kısa bir zaman içinde çok büyümüştür (Gökdağ, 2012, s. 2). Balkanlarda 1371-1912 yılları arasında süren hâkimiyet, Osmanlı döneminden günümüze büyük bir miras bırakmıştır (Alp, 2009, s. 151). I. Murad zamanında (1360-1389) Edirne'yi aldı, (1360) Bulgaristan, Makedonya ve Güney Sırbistan toprakları

ise 1371 yılında hâkimiyet altına alınmıştır (Jelavich, 2015, s. 33). Sofya 1385, Niş 1386, Selanik ise 1387 yılında ele geçirildi (Kihtir, 2015, ss. 40-41). 1389-1402 yılları arasında, Yıldırım Beyazid zamanında fetihler devam ederek, 1393 yılında Tırnova alındı (Jelavich, 2015, s. 33). Osmanlıların fetihlerini durdurabilmek için birçok haçlı seferi düzenlendi. Son Haçlı seferi olan Varna savaşı (1444) yılında, Osmanlıların zaferi ile bitti. Osmanlılar fetihleri devam ederek, 1453'te İstanbul, 1463'te Bosna ve 1482'de Bosna'nın komşusu olan Hersek alındı (Nasuhbeyoğlu, 2008, s. 9). Osmanlı Devleti fetihlere devam ederken, 1521 yılında Sultan Süleyman döneminde Belgrad alındı. Osmanlı İmparatorluğun büyük zaferlerin elde edilmesine rağmen Osmanlı orduları ilerleyişini sürdüremedi. 1529 yılında Viyana kuşatıldı ancak alınmadı (Jelavich, 2015, s. 37). 17 asırda Osmanlı tarihinde bir dönüm noktası olarak bilinen 1699 yılında Karlofça Antlaşması imzalandı. Osmanlı İmparatorluğu ilk defa Hıristiyan güçlere karşı kalıcı olarak toprak kaybetti (Nasuhbeyoğlu, 2008, s. 10). Yüzyıllarca süren egemenliğin ardından, Osmanlıların çöküş yıllarında Balkan yarımadası, İmparatorluğun en sorunlu bölgelerinden birisi haline gelmiştir. Büyük Devletlerin çıkar hesapları, dikkatleri bölgenin üzerine çektiği için; bağımsızlık hareketleri arttıkça kopuşlar devam etti. Bağımsızlık kazanan devletler daha fazla toprak için birbirleriyle ve dışarıdaki düşmanlarıyla mücadele etmeye başladılar. Bundan dolayı, Balkanlarda siyasi ve coğrafi yapı büyük ölçüde değişti. Bölgede yaşanan savaşlar, sınırları yeniden çizilmesine ve azınlık meselesinin devam etmesine yol açmıştır (Gökdağ, 2012, s. 3).

Toprak'a göre, Osmanlılar Balkanlar'da egemenliği altına aldığı toplulukların, özgür bir yaşam sürdürmelerine izin vermiştir. Osmanlıların bu bölgede olduğu süreçte asırlarca, Balkanlarda yaşayan bütün topluluklar kendi dillerinde konuşabiliyorlardı ve kültürlerini, görenek ve geleneklerini, korumayı başarmışlardı. Bugün Balkanlarda yaşayan bütün topluluklar, kendi dillerini konuşabiliyor, dinini veya kültürünü yaşatabiliyorsa bunu Osmanlı Devleti'nin millet sistemine borçludurlar (Toprak, 2011, s. V). Balkanlar, yüzyıllarca Osmanlı idaresinde kalmış olduğu için, Türk kültürünün izlerini hala içinde saklayan bir bölgedir. Asırlarca süren Türk hâkimiyetinden dolayı Balkanlar'da o dönemden kalan birçok mimari eser bulunmaktadır. Osmanlı kültüründe, edebiyat tarihine katkıda bulunan şairlerin birçoğunun Balkan topraklardan oldukları bilinmektedir (Alp, 2009, ss. 152-154). Osmanlı zamanında en çok şair yetiştiren bölgeler arasında Edirne (150 şair), Gelibolu (30 şair), Bosna Hersek (26 şair), Serez

(21 şair), Vardar Yenicesi (20 şair), Üsküp (18 şair), Manastır (17 şair), Rumeli (17 şair), Filibe (16 şair), Selanik (16 şair), Sofya (16 şair), Belgrad (11 şair) başta gelmektedir (Karakuş, Uçkun, 2014, s. 137).

XIX. yüzyılın Osmanlıların en düşük asır olarak bilinir. Siyasi ve sosyal sıkıntılar meydana gelmiştir. Fransız ihtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımından Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde bulunan uluslar etkilenecek, bağımsızlık için baş kaldırmışlardır. Osmanlı Devleti içinde topladığı ulusların tek tek bağımsızlık ile sonuçlanan isyanlarını bastıramaz duruma gelmiş, toplum düzeni ve uyum geri dönülmez biçimde sarsılmıştır. Kurulan büyük devletler Osmanlılara karşı çok sert tavır almışlardır. Osmanlı Devleti himayesinde yüzyıllarca yaşayan Balkan milletine bütün haklarını tanıyarak daha güzel ve kolay yaşamaları için birçok kolaylık sağlamıştır (Kihtir, 2015, ss. 167-168). Bununla memnun kalmayan uluslar Osmanlıları düşman olarak gördüler ve Osmanlı İmparatorluğu'nu yıpratmak için her türlü zulmü Türk halkına yaşatmışlardır. Osmanlı Devleti yerleştiği topraklarda Türk kültürünü, dilini ve dinini dayatmış olsaydı bugün Balkan yarımadasındaki milletlerin âdeta hiçbiri varlığını koruyamazdı (H. Bayraktar, 2007, s. 65).

Osmanlı Devleti'nin zayıflamaya başladığı dönemde Balkanlar'dan Türk ve Müslüman nüfusun Anadolu'ya göç dalgası başlamıştır (Karakuş, Uçkun, 2014, s. 138). Osmanlı İmparatorluğu'nun 17. ve 18. yüzyıllarında, toprak kaybettikçe bu gruplar göç ettiler. Balkanlar'dan Türkiye'ye göç hareketleri 1785 yılında başlayarak 1912 yılına kadar devam etmiştir (Çavuşoğlu, 2007, ss.125-126).

Balkanlardaki rahatlığı ve asayişini milliyetçilik akımının etkisi ve Avrupa Devletleri'nin Osmanlılara karşı uyguladığı "Şark Siyaseti" bozmuştur. Çeşitli nedenlerden dolayı, yaşanan savaşlar yüzünden kendi hayatlarını tehlikede görenler göç etmeye başlamıştır (Arslan, 2008, s. i).

Osmanlı'nın Balkanlardan çekilmesi savaşlar, isyanlar ve göçler gibi sebeplerden dolayı olmuştur. XIX. yüzyılda Balkanlar'da bağımsızlık hareketleri:

- İsyenlar: Hersek İsyeni (24 Temmuz 1875), Sırp İsyeni (4 Şubat 1804), Karadağ İsyeni (4 Mart 1858), Bulgar İsyeni (11 Mart 1870), Arnavutluk İsyeni (10 Haziran 1878), Makedonya Sorunu (1909), Yunan İsyeni (1830); (H. Bayraktar, 2007, ss. 67-73).

- Göçler ve Savaşlar: 1877-1878 yılları arasında Osmanlı Rus Savaşı, 93 Harbi sonrası göçler (1877-1878), I. Balkan Savaşı (8 Ekim 1912-29 Eylül 1913), Babiâli Baskını (1912-1913), II. Balkan Savaşı (1913-1914), Balkan Savaşı sonrası göçler, XIX. yüzyıl'da Anadolu'ya yönelik Balkan göçleri (H. Bayraktar, 2007, ss. 74-82).

1.1.3. Balkanlar'ın Dini ve İslamlaşması

Yüzyıllarca Balkan yarımadası dini inanç bakımından çeşitlik arz etmiştir (Aslan, 2016, s. 89). Balkanların İslamlaşması XIII. asırda Moğol istilasından kaçan Horasan erenlerinden Sarı Saltuk ve daha sonra onun adıyla anılan Türkmenlerin Balkanlara geçmesiyle başladığı bilinmektedir (Karamahmut, 2006, ss. 19-20). Bazı kaynaklara göre, Osmanlıların Balkanlara gelmeden çok önce de dervişler bu bölgeye gelerek İslam'ı yaymaya başlamışlar. İslam öncesi bölgede tasavvufun yayılmasında ünlü mutasavvıf Sarı Saltuk'un benzersiz rolü olmuştur (Azimli, 2010, s. 25). Hem Balkan tarihindeki hem de Osmanlı tarihindeki en önemli olaylardan biri Osmanlı döneminde Balkanlara meydana gelen İslamlaşmadır. XIV. - XVI. asırlar arasında yapılan iskân ve kolonizasyon hareketleriyle Balkanlarda İslamlaşma süreci başlamış ve bu olay çeşitli yoğunluklar ile Osmanlı hakimiyetinin sonuna kadar devam etmiş (Koyuncu, 2010, ss. 16-17). Diğer taraftan Balkanlar'da Türk nüfusun iskân edilmesinin yanı sıra XVI. ve XVIII. asırlarda Rodoplar, Arnavutluk, Bosna, Girit vs. yerlerde meydana çıkan kitlesel İslamlaşma olayları neticesinde Balkanların sosyal, kültürel, etnik, dini ve demografik görünümü değişmiştir. İslamlaşma ilk önce şehirlerde başlayarak yavaş yavaş kırsal bölgelere yayılmıştır (Z. Bayraktar, 2013, ss. 225-226). Koyuncu'ya göre İslamın etnik aidiyetlere ehemmiyet vermemesi Müslüman nüfus arasında bir özdeşlik yaratarak ortak bir İslam kimliği çevresinde birleşmelerini sağlamıştır. Bununla birlikte Türk nüfusun yoğun bir şekilde yaşadığı köy ve şehirlerde meydana çıkan bireysel İslamlaşma fenomenlerinde mühtediler birkaç nesilde Türkleşirken, kitlesel İslamlaşma fenomenlerinin meydana geldiği lokal unsurlar arasında ana dil korunarak İslam kimliği çevresinde bütünleşme gerçekleşmiştir. İslamlaşma hareketlerinin nedenleri ve niteliği (zorlama, gönüllü vs.), Osmanlı İmparatorluğu'nun İslamlaşma olaylarındaki rolü, tarikat ve dervişlerin İslamlaşmaya etkisi, mühtedilerin kimlik problemi vs. mevzular

Osmanlı ve Balkan tarihi yazıcılığının çok önemli meselelerinden biridir (Koynucu, 2010, ss. 16-17).

1.1.4. Makedonya, İslam ve Makedonya'nın İslamlaşması

Güneydoğu Avrupa'da bulunan Makedonyanın Sırbistan, Bulgaristan, Kosova, Yunanistan ve Arnavutluk ile sınırları vardır (Hacısalıoğlu, 2003, s. 437). Makedonya'da yüzyıllarca gerek dinler, ırklar, kültürler, gerekirse diller iç içe olduğu için, Balkan yarımadasında en karmaşık bölgelerden biridir (Karamahmut, 2006, s. 22). Yirminci asrın başlarında Makedonya topraklarının sınırları günümüzde Makedonya olarak bilinen bölgenin sınırlarından çok daha geniş bir alan kapsamaktaydı (Şıvgın, 2006, s. 47). Osmanlı Devleti'nde en önemli merkezlerinden olan Üsküp, Selanik ve Manastır bu bölgede idi. Osmanlı Devleti bu bölge için hiçbir zaman Makedonya tabirini kullanmamış (Stavrianos, 2000, s. 517) ve bu bölgeye "Vilayet-i Selase" (üç vilayet) veya "Rumeli Vilayeti" adını vermiştir (Karamahmut, 2006, s. 22). Şıvgın'e göre, bu bölgede tarihin her devrinde çatışmalar olmuştur. Osmanlılar Makedonya denilen bölgeye gelmeden önce Hıristiyan devletler yarımada üzerinde hâkimiyet kurmaları için tarafların tümüne daima ziyan veren bir savaş içinde idiler. Bu bölgede genel olarak değişik etnik kökenden ve dinden insanların yaşamasından dolayı ve bu toprakların ekonomik ve stratejik konumu yüzünden daima anlaşmazlıklar yaşanmıştır (Şıvgın, 2006, ss. 47-48). Etnik açıdan karmaşık olan bu bölge, komşu ülkelerin Makedonya üstündeki arzu ve iddialarının temelini oluşturmaktadır. Bu bölgede asırlarca değişik etnik gruplar yan yana yaşamalarına rağmen kültürlerini ve kimliklerini koruyarak yaşamışlardır. Hele Türk boylarından MS IV. asrın ikinci yarısından itibaren Peçenek, Bulgar, Avar, Oğuz, Kuman ve Hunların bu topraklara gelmesiyle başlayan Türk iskânımı, Osmanlıların bölgeyi işgal etmesi I. Kosova Savaşı'nın kazanılmasından sonra başlamış (1389 yılında) ve fetihler Kosova, Sırbistan ve Arnavutluk'a kadar çabucak devam etmiştir (Stavrianos, 2000, ss. 43-45). Makedonya'da, Bozkurt'a göre Türk varlığı yaklaşık 1600 senelik bir tarihe sahiptir (Bozkurt, 2010, s. 58). Makedonya 5 yüzyıllık Osmanlı egemenliği altında kalmış, burada 1276 vakıf eseri inşa edilmiştir. Kervansaray, dükkân, imaret, zaviye, hamam, han, saat kulesi, kütüphane, medrese, cami, mektep ve bedesten gibi eserler yapılmıştır. Günümüze kadar kısmen veya

tamamen ayakta kalabilmiş 287'e kadar yakın eser vardır, fakat bunlardan 100 civarındaki kalıntı tarzındadır (Rahman, 2012, ss. 27-28).

Osmanlı egemenliği altında Makedonya bilhassa XIX. asrın başlarına kadar, olabildiğince rahat ve refah dolu bir devir yaşamıştır. Makedonya Osmanlı egemenliği altında kaldığı sürece, bu topraklardaki halkın dini inançlarına ve itikatlarına hiçbir kısıtlama getirilmedi. Osmanlılar bu bölgeye geldikten sonra, halk olduğundan daha fazla özgür oldu ve dini bakımdan Ortodox Hristiyan Kilisesine bağlı kaldı (Görgülü, Yılmaz, Erdinç, 1993, ss. 40-47). Makedonya'da Ortodoksluk, Müslümanlık ve Katoliklik en yaygın dini inançlardandır. Makedonlar ve Slav asıllı diğer Hristiyanlar, Ortodoks kilisesine, Türk, Arnavut ve Romanlar ise İslam dinine mensuptur (Karamahmut, 2006, s. 24).

Balkan yarımadasına İslâmiyet'in, Osmanlılar vasıtasıyla geldiği bilinmektedir (Tufay, 1990, s. 8). Balkan yarımadasının diğer bölgelerinde olduğu gibi Makedonya'da da İslâm'ın yayılışı XIV. asırda Makedonya'nın Osmanlı hâkimiyetine girmesiyle başlamış ve XV. ve XVI. asırlarda Osmanlı kültürünü ve uygarlığının bu topraklara yerleşmesinin ardından büyük hızla devam etmiştir. Makedonya, Sultan I. Murat zamanında Çirmen Savaşında Sırp Prenslерinin dağıtılmasının ardından Osmanlılara ve İslâmiyete kapılarını açmıştır (Kihtir, 2015, ss. 37-38). 1380 yılında İştip, 1382 yılında Manastır ve Prilepe, 1385 yılında da Ohri fethedilmiş ve sonunda Yıldırım Beyazıt döneminde 1392 yılında Üsküp ve Makedonya tamamen Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Karamahmut, 2006, ss. 25-26). Karamahmut'a göre bu fetihlerin sonra Üsküp, Osmanlı'nın Balkanlardaki en ileri üssü konumunu kazanmıştır. XV. asırda Üsküp, Kalkandelen ve Gostivar etrafında yaşayan, Sırpça konuşan Ortodoks insanların çoğu İslâmiyet'e girerek Müslüman olmuşlardır.

1.2. BALKANLAR'DAKİ TARİKATLAR, TEKKE VE ZAVİYELERİN ROLÜ

1.2.1. Balkanlar'da Tarikatlar

Osmanlı'nın Balkanları fethetmesiyle bu topraklar yeni bir kimliğe sarınmıştır. Osmanlılar hem dini hem de politik yönden yenilikler oluşturarak, Balkanlar'da yaşayan halkı, bu durum rahatlatmıştır. Aydınç'e göre, Osmanlılar bu bölgede mezhep, dil, ırk hem de din açısından hiçbir baskı uygulamadan ve ayrımcılık yapmadan, buradaki halkı kucaklayarak, oradaki halkın mesut ve mutlu birlikte yaşamasına imkan sunmuş (Aydınç, 2015, ss. 75-76). Balkanlar'a tasavvufi düşüncenin ve İslâm'ın yerleşimi kolayca ve büyük şiddetle bu adil ve toleransıyla olmuştur. İslâm adına gönülleri fetheden dervişlerin oynadıkları rolün önemini günümüzde bile bulunan tekkelerinin varlığı ile açıklamak bir olasılıktır. Balkan yarımadasında İslâmiyet'in ilk tohumlarının tarikatlar aracılığıyla atılması, tasavvuf anlayışındaki yoğun bir şeklide insan sevgisi, yüksek tolerans ve bedelsiz görevi temel almalarından kaynaklanır. Genelde tüm tasavvuf akımları, ilkeleri itibariyle çok geniş ufuklu, insan sevgisini temel esas olarak iletmektedirler (Rodoplu, 2013, ss. 116-121). Bu özellik ve davranışlar Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında kaynaşma ve sevgi kurulmasında etkili olmuştur. Bunun yanında yeni fethedilen topraklarda, Hıristiyan halkın Osmanlı idaresiyle uyum sağlamasında tasavvufi akımlar birleştiricilik görevi de yapmıştır (Aydınç, 2015, s. 76).

Bilindiği gibi her tarikatın temelinde “İslâmı yaymak” ve “insan nefsinin terbiye etmek” bulunmaktadır. Bu iki temel unsura öncelik verme oranı tarikatlara göre değişmektedir. Bazı tarikatlarda İslâm'ı yaymak ilk derecede ehemmiyet taşırken, bazı tarikatlara göre ise ön planda insan nefsinin terbiye etme özelliği görülmektedir (İbrahimi, 1993, s. 249). Tüm tarikatların esasında Tanrı'ya ulaşma ve yaklaşma felsefesi bulunmaktadır. Yalnız, bu tek amaca ulaşmak için değişik yöntemlere başvurdukları görülmektedir. İnsanların yaratılışlarında kainatın sırrı olarak her ferd birbirinden farklı bir mizaca, düşünceye, duyguya ve şekle sahip olarak yaratılmıştır. İnsan şahsiyetinde kudret ve yaratıcılık derinleşip enginleştikçe, bir ferdin ötekilerden farklılığı da fazlalaşır. İslâm'a ısındırmak ve İslâm'ı sevdirmek için bu tarikat mensupları çeşit çeşit meziyetlerini hoş konuşma, hoş davranış ve yaşayış tarz örnekleri gibi yoğun bir biçimde ön plana çıkarmışlardır

(Türk, 2015, ss. 431-432). Balkan yarımadasında, İslam'ın kısa sürede benimsemesinde tarikat mensuplarının ehemmiyetli bir ölçüde etkili olduğu kabul etmemiz gereken bir gerçektir. Başlangıçta tarikatlar, Osmanlılar Balkanlar'a yerleşmesinde olumlu yönden özen ve hizmet etmişken, bazı tarikatlar ise daha sonraki dönemlerde onun yıkılışını hızlandırmada rol almışlardır (İbrahimi, 1993, ss. 250).

1.2.1.1. Osmanlı Döneminde Balkanlar'daki Tarikatlar

Osmanlılar'ın Balkanları fethetmeleri ile tarikatların da bu bölgelere yerleşmesi başlar. Osmanlılar Avrupa'ya gelmeden önce, sadece Sarı Saltık Dede adında ermiş bir Türk akıncısı XIII. yüzyılda burada bulunmuştur (Kihtir, 2015, s. 62). Asıl adı Mehmed olan Sarı Saltık Dede Hacı Bektaş'ın muasırı olup aslen Buhara'lı bir Türk dervişi ve Bektaşî velisidir. Aydınç'e göre, bu kişi, Sinop'tan gelen ve Bizans İmparatorluğu ile Altın Ordu arasında bir tampon oluşturan Türk kabileleriyle Dobruca'ya yerleşmiştir (Aydınç, 2015, s. 77). O kişi vefat ettikten çok sonra, Sarı Saltık Dede Yarımada'nın İslamlaştırılmasının sembolü olmuştur. Onun ismi daha ziyade Bektaşî tarikatı tarafından kullanılmıştır. Bölgede onun Dobruca'da Babadağı'nda bulunan mezarının dışında, Doğu Trakya'da (Babaeski'de ve Edirne'de), Romanya'da (Büzo'de), Bulgaristan'da (Kaliakra'da), Yunanistan'da (Korfu adasında), Arnavutluk'ta (Kruja'da ve Kosova sınırı yakınında Has'ta), Makedonya'da (Ohri gölü kıyısındaki Sveti Naum Manastırı'nda), Hersek'te (Blagaj'da) çok sayıda mezarı bilinmektedir (Clayer N.; Popovic A., 2005, s. 247). Ayrıca onun Anadolu'da da mezarları bulunmaktadır (Kihtir, 2015, ss. 64-65). Balkan yarımadasında tarikatların yayılmasında en mühim dervişlerden biri olan Sarı Saltuk'la başlayan çabalar, birçok tarikat Seyit Ali şeyhi aracılığıyla devam ettirilmiştir (Demir, 2015, s. 70). Osmanlıların bu bölgeye yaptığı akınlar esnasında, gazilerle beraber tarikat pirlерinin de bulunduğu bilinmektedir. Tarikat şeyhleri futuhat akınlarına iştirak etmenin yanında yararsız ve تنها topraklarda mürşitleriyle birlikte yerleşerek zaviye ve tekkelerini de kurmuşlardır (İbrahimi, 1993, s. 251). Balkanlar'daki tarikatların yayılışı, Osmanlı hakimiyetinde üç döneme ayrılabilir: birinci yerleşimci heterodoks derviş ekiplerinin geliştiği görülen XIV-XV asırlarda ilk fetihler dönemi; ikincisi bir "sünnileştirme" siyaset ile örtüşen, daha uzak toprakların fethi dönemi; üçüncüsü, sonunda Osmanlı İmparatorluğa ait olarak kalan

yerlerde Müslüman unsurun kuvvetlendirilmesi dönemi de olan gerileme dönemidir (Clayer N.; Popovic A., 2005, ss. 247-248). Ayrıca bugün, tarikatların tümünün Balkanlarda yayılışının ve buradaki durumunun tam bir tablosunu çıkarmak bir olasılık değildir, çünkü hâlâ elimizde bazı dönemlerinden bazı bölgeler ile yada bazı tarikatlar ile ilgili araştırma yoktur.

XV. ve XVI. asırlarda olan fetihler dönemi ayrıca ilk dervişlerin yerleşme dönemidir: yeni fethedilen yerlere yakınlarına göç edip Hıristiyan halkın kaçarak boşalttığı topraklara veya ulaşım yolları boyunca önemli noktalara yerleşmiş olan, çoğunluğu Sünni mezhebi dışında bulunan dervişler (Kalenderîler, Bektâşiler, veya diğerleri); (Türk, 2015, s. 429) toprağı kendi işleyen, Müslüman dini ve kültürünün yayılmasına çalışan, askerî seferlere kendi katılan yada mensuplarını gönderen dervişler. O zamanlar Osmanlı denetimi altında bulunan toprakların doğu kısmında (Trakya, Deli Orman, Dobruca), hak mezhebi dışı çok renk taşıyan bu sûfliğin en sembolik simaları Simavnâ'lı Bedreddin (819/1416'da Serez'de asılmıştır) ve Hasköy (bugün, Bulgaristan'daki Haskovo) yakınında bir tekkenin kurucusu Kalenderî bir derviş olan Otman Baba (ö. 883/1478-79) olmuştur (Aydınçe, 2015, s. 78). XV. asırda öbür tarikatlar gruplarını Balkanlar'a kadar genişlemeye başladılar, Bayrâmiyye (XV.asrın ikinci yarısı), Nakşibendiyye ve Halvetiyye (XV. asrın ikinci çeyreği) böyledir (Clayer N.; Popovic A., 2005, ss. 248-249).

Bektâşî tarikatı dışında, politik-dinî açıdan sünnî kabul edilen tarikat önderlerinden kimileri tarikatları mezheplileri bildirerek Osmanlı yetkililerinin bunlarla mücadelesine yardım ettikleri için büyük bir gelişme göstermişlerdir. Görünüşe göre, Sofya, Tatar, Pazarcık, İştîp, Ustrumca, Vidin, Buda bölgelerinde büyük bir etkisi olan Sofya'lı Bâlî Efendi¹ (ö. 1551-1553'e doğru) gibi bazı halvetî şeyhleri Osmanlı'ya yardım etmişlerdir. Bâlî Efendi Safeviler konusunda Rüstem Paşa'ya mektuplar yazmıştır (Aydınçe, 2015, ss. 78-79).

¹Sofya'lı Bâlî Efendi XVI.yüzyılın başlarında Ustrumca'da (Strumitsa) doğmuş. Bâlî Efendi yaşamış olduğu XVI. yüzyılın başlarında dinî, ilmi, tasavvufî ve sosyal hayatın içinde, onu etkilemiş bir kişidir. Sofya'da dergâhı ve müritleri olmuş, irşat vazifesinde bulunmuş, aynı zamanda ilimle meşgul ve birçok eser te'lif etmiştir. Kendisi bir Halvetî şeyhidir ve bu dönemde Halvetîliğin sosyal hayatta önemli etkileri vardır. Halil Celep (2012), **Sofya'lı Bâlî Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı**, (Doktora Tezi), s.7-9

Diğer büyük bir halvetî şeyhi olan İsmâ'il Hakkı Bursevî (ö. 1137/1724) 1086'dan 1096'ya (1675-1685) kadar on yıl Üsküp'te kaldı, burada yeni bir tarikat kurdu. Ustrumca ve Köprülü'de bilgisiz imamlara ve güya şeyhlere karşı vaazlar ederek Makedonya'da kendisinin müridleri oldu (Clayer N.; Popovic A., 2005, s. 251).

Bu devrede Balkanlar'da son derece sıkışık bir hale gelen türlü halvetî ve celvetî tarikatlarının yanında, öteki tarikatlar da bu yarımadada yayılmaya başladılar. Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'sinde XVII. asırın ortalarında bu tarikatların Balkan yarımadasının bütün şehir merkezlerinde fiilen var olduğunu açıklar (Aydinçe, 2015, s. 79).

Osmanlı yetkililerinin iradesine rağmen, Sünnilik dışı sûfilîğin yine de yarımadada kökü kazınmamıştır; ayrıca XVI. asırda üstelik Anadolu'dan gelen yeni aykırı bir hareket yayılmıştır: bu akım, bilhassa Belgrad, Bosna-Hersek topraklarında ve büyük ihtimalle de Macaristan'da taraftarları bulunan (sonra da Hamzavî'ler ismini alacak olan) Melâmî-Bayrâmî'ler akım idi. Pîr Alî Aksarâyî'nin oğlu ve halefi olan, diğer ismiyle Oğlan Şeyh denilen İsmâ'il Mâ'sûkî, 1539'da Osmanlı yetkilileri tarafından infaz edilmeden önce, Melâmiyye-Bayramiyye'yi İstanbul'a ve Edirne topraklarına soktu. Akım biraz sonra birçok üstad yardımıyla Trakya'ya, Belgrad'a Bosna-Hersek topraklarına ve Macar sınırına kadar genişledi (Clayer N.; Popovic A., 2005, s. 253). Bu üstadlar arasında en şanlısı, sapkınlıkla suçlanarak Bosna Hersek'te bulunan Tuzla topraklarında tutuklanmış ve Osmanlı hükûmet merkezinden ayrıldıktan sonra bu bölgeye sığınmış olan Hamza Bâli olmuştur. Kendisi daha sonra yine İstanbul'a getirilip 980/1573 yılında infaz edildi (Aydinçe, 2015, s. 79).

Osmanlı yetkilileri Balkan yarımadasında XVIII. asırın ortalarından itibaren, daha kuvvetli bir kolonileştirme yoluyla, ya da orada yaşayan halkların islamlaştırılmasıyla Müslüman unsurun güçlendirilmesi hedefini taşıyan bir siyasete giriştiler (Demir, 2015, s. 70). Bu sürecin bu topraklarda daha yeni islamlaştırılmış veya temellendirilmiş Müslüman halkların birbirleriyle bağlarının kuvvetlendirilmesine katkıda bulunan yeni tarikat gruplarının ilerlemesiyle bir arada yürüdüğü bir gerçektir. Bu yeni gruplar şehirlerde daha önceki olan grupların yerini aldılar, ama aynı zamanda kırsal bölgelerde, hele bugün Makedonya'nın, Kosova'nın, Arnavutluk'un, Bulgaristan'ın ve Kuzey Yunanistan'ın kapladığı topraklarda eşi görülmedik bir ilerleme kaydettiler (Clayer N.;

Popovic A., 2005, ss. 254-255). Yeni tarikatlar bu devrede, ayrıca bazan baya daha geç olarak, XIX. asrın sonu XX. asrın başında Rumeli bölgelerinde büyük sayıda artmaya başladılar. Bilhassa, Osmanlı İmparatorluğunun Arap vilâyetleri kökenli üç tarikat bu son devirde Balkan yarımadasında yayılmıştır. Bunlardan ilk olanı, XVIII. asrın başından itibaren Balkanları'nın kuzey kısmına gelen Sa'diyye'dir. Arap kökenli ikinci bir tarikat, XIX. asırda, fakat büyük sınır ile bir alanda Balkan Yarımadası'na yerleşti. Bu Şâziliyye tarikatıdır (Aydinçe, 2015, ss. 79-80). Osmanlı egemenliğinin sonunun gelmesinden biraz önce, üçüncü bir Arap tarikatı Balkan topraklarında yayıldı. Bu, Mekke'ye yapılan hac yoluyla 1910-11'e doğru (bugünkü Arnavutluk'un kuzeyinde bulunan) İşkodra kentinde kurulmuş olan Ticâniyye'dir (Clayer N.; Popovic A., 2005, sss. 254-255-256).

Bizzat bu bölgelerde kurulan Melâmiyye-Nûriyye'yi tarikattan çok, “anlayış” veya “felsefe” hareketi olarak nitelemek lazım olur. Osmanlı hâkimiyetinin son elli yılında, bu hareket Bosna-Hersek'e, Kosova'ya (Orahovac'a, Prizren'e, Suvi Do'ya ve Cakovica'ya), Makedonya'ya (Üsküp, Manastır, Ustrumca, İştip, Pagaruşa, Dedeli, Avrethisâr, Doyran, Tikveş, Selanik, Koçana, Köprülü bölgelerinde) yayılmıştır (Aydinçe, 2015, s. 80).

XVII. asrın sonlarından itibaren Arap vilâyetlerinden gelen bu sûfî hareketlerin dışında, Balkan yarımadasında farklı tarikatların akımları da ilerlemeye başladı; bu tarikatlar arasında bazıları bizzat bu topraklarda doğmuş olan Halvetiyye'nin birkaç dalı bulunmaktadır. Pîri olan Nûreddîn Carrahî'nin, vefatından biraz sonra (ölümü 1333/1721) yıllarda, Osmanlı hükûmet merkezinde kuvvetli ve özgür bir biçimde yerleşen Carrâhiyya tarikatı, Anadolu'da çok az artabildi (Clayer N.; Popovic A., 2005, s. 257). Buna yanıt, bir taraftan Mora'ya, oradan Girit'e, öbür taraftan da Trakya'ya, Makedonya ve Bulgaristan bölgelerine yayıldı. Halvetiyye tarikatının diğer bir kolu olan Gülşaniyye tarikatının doğuşunu başlatan olan şeyh Hasan Sezâ'î, Mora kökenli bir kişidir (Aydinçe, 2015, ss. 83-84). Bu kişinin başına geçmiş olduğu Gülşaniyye-Sezâ'î tarikatının merkezi, Edirne idi. Daha sonra, XVIII. asrın sonlarına doğru, Balkan yarımadasında farklı bir Halvetî hareket oluştu. Muhammed Hayâtî (vefatı 1180/1766)'nin ız vermesiyle Ohrid'de doğan Hayâtiyye tarikatıdır. Halvetiyye tarikatının Balkan yarımadasından silinmiş (Şemsiyye-Sivâsiyye, Üveysiyye ve Cemâliyye) ve hareketlerini sürdürmüş (Sûnbüliyye gibi) eski grupları arasında, XVIII.

ve XIX. asırlarda dikkate kıymet bir hamle kazandı: Ramâzaniyye ve Şa'bâniyye tarkatlardır (Clayer N.; Popovic A., 2005, ss. 258-259). Halvetiyye tarikatı bütün kollarıyla göz önüne alındığında Balkan topraklarındaki en geniş gruplardan biri olarak kalmışsa da, gene, dinî ve siyasî açıdan XVI-XVII. asırlarda Halvetîlerin sahip oldukları yeri ve hareket ettikleri değeri bir şekilde ele geçiren Nakşibendiyye tarikatının özellikle rekabetine maruz kalmıştır (Kara, 1995, ss. 288-289). Nakşibendiyye tarikatı, iki yeni kolu sayesinde (XVIII. asırda ortaya çıkan Müceddidiyye tarikatı ve XIX. asırdaki Hâlidîyye tarikatı), islamaştırılmış Arnavut çevreler dışında (Makedonya, Arnavutluk, Kosova) Balkanlarda büyük ölçüde ilerledi. Nakşibendî grupları XVIII. asrın sonlarına doğru Balkanlar'da, özellikle de Bosna-Hersek'te artmaya başladılar (Selçuk, 2014, s. 2). XIX. asrın başlarından itibaren Bektâşiyye Rifâ'iyye veya Kâdiriyye genişliğinde eski tarikatlar da yerleşimlerini kuvvetlendirdiler. Gerçekten de Rifâ'iyye tarikatı XIX. yüzyılın başlarında Makedonya'da büyük ölçüde gelişme gösterdi. Kâdiriyye tarikatı, Rifâ'iyye tarikatı gibi, toprak gerilemesi zamanında iki genişleme dalgası yaşadı. Bunlardan ilk genişleme dalgası büyük ihtimalle XVIII. asırda oldu (Clayer N.; Popovic A., 2005, ss. 260-261). Kâdiriyye tarikatının diğer genişleme dalgası ise, başka bir grubun, XIX. asrın sonlarında tarikatın bir Bağdat dalı olan Rezzâkiyye tarikatının üyelerinden birinin faaliyetlerinin sonucudur (Kara, 1995, ss. 289-290). Efsâneye bakılırsa, Arnavutluk'un belli noktalarında XIV. asırda, aslında gördüğümüz gibi, büyük ihtimalle biraz sonra yerleşmiş olan Bektâşiyye tarikatına gelince, o, bu topraklarda ancak geç bir şekilde bir ilerleme gösterdi (Ocak, 2014, s. 315). Aslında, Osmanlı döneminin sonlarına doğru Arnavutluk bölgelerinde bulunduğu Bektâşi tekkelerinin kuruluş tarihlerine dikkatli bakılırsa, bunların büyük kısmının 1850'den sonra kurulduğu görülür. Bektâşiliğin Balkanlarının kuzey bölgelerindeki bu geç yayılışına paralel olarak, Alevi-Bektâşilerde geçerli olan uygulamalar ve inançlar: Alî'ye ibadet, mâtem bayramı, vs. benimsedikleri ölçüde, Rifâ'iyye, Kâdiriyye, Sa'diyye gibi diğer tarikatlarda, hatta Halvetiyye'nin bazı kollarında bir "alevileşme" olayı meydana geldi (İbrahimi, 1993, s. 257). Bunlar Balkan toplumunda, az-çok doğru yolda Sünnî mezheplere aykırı akımları temsil ederek, din hayatında rol oynadılar. Sosyal bakımdan, diğer yerlerde olduğu gibi, tekkeler ve zaviyeler hiç şüphe duyulmayacak bir şekilde, şeyhin etrafında ve her tarikate özgü kurallara göre, toplu halde yaşamanın öğrenildiği yerleri oluşturuyordu. Ama herhangi bir anlaşmazlığı

halledebilmek için şeyhe müracaat edildiğine göre, toplumsal rol tekke hayatının çerçevesini sona eriyordu. Kültür ve sanat alanlarında tekkeler, başka yerlerde olduğu gibi, önemli gelişme odakları olmuşlardır (Ocak, 2014, s. 318). Osmanlı döneminde Balkan topraklarına yerleşmiş olan on beş kadar müslüman sufi tarikatının büyük kısmı, Osmanlı Devleti'nin sona ermesinden sonra uzun süre varlıklarını sürdürecekti. 1970'li yıllardan itibaren Yugoslav topraklarında bazı tarikatların yeniden doğuşuna tanık olunmuştur (Clayer N.; Popovic A., 2005, ss. 263-266).

1.2.1.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar'daki Tarikatların Faaliyetleri

Osmanlı kültür ve uygarlığına Balkan kentlerinden yetişmiş kültür, sanat ve ilim adamlarının yanında tasavvuf erbabının da çok büyük katkıda bulduklarını biliyoruz. Öyle ki Osmanlı'nın İstanbul'u fethine kadar, önemli kültürel merkezlerden olarak Belgrad, Üsküp, Prizren, Serez, Edirne, Manastır, Vardar Yenicesi, Gelibolu, Priştine ve Selanik gibi Rumeli kentleri yer almaktaydı (S. Şimşek, 2014, s. 4).

Osmanlılar Balkan yarımadasına geldiklerinde bu bölgelere yeni bir kültür ve uygarlık da getirmişlerdir. Osmanlı kültürü içerisinde değişik etnik ve dini gruplar beş yüzyıldan fazla bir süre adalet temelli yönetim anlayışı doğrultusunda yaşamıştır. Osmanlı Devleti bu bölgelere büyük önem vererek ve her alanda ilerlemesi için bütün imkânları seferber edip büyük ölçüde eser inşa etmiş, mühim şahsiyetler de yetiştirmiştir. Balkan topraklarında, düşünsel, ilmi, askeri ve siyasi alanlarda olduğu gibi, Osmanlı düşünce çevresine katkıda bulunan ve Balkanlar üzerinde tesirli olan edebiyat, mimari, İslami ilimler düzeylerinde ve tasavvuf alanında iz bırakan kişilerin sayısı çok büyüktür. Balkan topraklarında, Osmanlı döneminde büyük sayıda kültür eserinin inşa edildiği gibi tasavvuf kültürünün yayılmasında çok büyük bir rol oynayan farklı tarikat mensuplarının kurdukları "manevi eğitim merkezleri", irfan ocakları olan tekkeler inşa edilmiştir (Salih, 2014, ss. 5-6).

Osmanlı Devletinin sınırları içerisinde yer alan Makedonya, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova, Bulgaristan ve Yunanistan topraklarında yaşayan Müslüman kasaba ve köylerin genelinde bir tekkenin var olduğu bir gerçektir (Özköse, 2014, ss. 3-4).

Osmanlı Devleti'nin batıya doğru fetihlerinde gazilerle beraber tarikat şeyhlerinin olduğu, bu şeyhlerin boş ve tenha arazilerde, yol kavşaklarında tekke ve zaviyelerini kurarak, kısa bir sürede bu toprakları sosyal, kültürel ve dini merkez durumuna getirdikleri bilinmektedir. Görünüşte yalnızca bir dini kuruluş zannedilen tekkelerin, gerçekte bu kültürel ve sosyal açıdan da faaliyet yaparak yöre halkının ihtiyaçlarının çoğunu karşıladıkları görülmektedir (İbrahimi, 1993, s. 252). Osmanlı döneminde, Balkanlar'da tarikatların sosyal, sanat, eğitim ve din alanlarındaki büyük ölçüde faaliyet yaptıklarını ayrı noktalar halinde kısa bilgi vererek açıklamaya çalışacağız.

1.2.1.2.1. Tarikatların Dini Faaliyetleri

Çoğu tarikat derviş ve şeyhlerinin “*tekkeye gelen yol camiden geçer*” düşüncesine bağlı kaldıkları görülmektedir. İbrahimi'ye göre Balkan yarımadasında çoğu tekkenin yapılarında mescid bulunduğu için, bu az önce ifade ettiğimiz fikre bağlı kaldıklarını göstermektedir. Mimari açıdan Balkan topraklarında bulunan tekkeleri (Bektaşî tekkeleri de dahil) incelediğimizde, tüm tekkelerin içinde mescid bulunduğu görülmektedir (İbrahimi, 1993, s. 252). Osmanlı Devleti'nin en uç zaviyelerine kadar örgütlerini götürebilmiş olan tarikatlar, bir insanın nefsanî ve ruhanî değerlerine kıymet ve önem vererek, İslam'ın basitçe, yöre halkı tarafından kabul edilmesine sebep olmuştur (Aydiñçe, 2015, s. 76). Bir imanın ırkı, dini, ten rengi veya fikirlerinin ne olduğu fark etmez, önemli olan insan dediğimiz şeye layıkıyla sevmek, hakkına değer ve saygı vermek, yanlışlıkları veya kusurlarını hoşgörmek, tekkenin amaçlarından biri olmuştur. İslam'ın insanlar hakkında olan sevgi ilişkisi oldukça belli bir şekilde tarikatlerde görülmektedir (İbrahimi, 1993, ss. 252-253). Tarikat şeyhleri yöre halkının ilgisini çekebilmek amacıyla, tekkelerde belli günlerde tüm halka açık vaziyette törenler ve eğlenceler düzenlemişlerdir. Bu törenler sırasında herkese ücretsiz yemek dağıtıldığı ve aynı zamanda ikramlarda bulunulduğu bilinmektedir (Lowry, 2008, s. 92).

1.2.1.2.2. Tarikatların Sosyal ve Eğitim Alanındaki Faaliyetleri

Her ne kadar halk arasında dini yapılar olarak tanınmalarına rağmen tekkeler sosyal alanda etkinlik gösteren yapılar olarak da bilinmektedir. Öyle ki, tekke kurumlarında,

misafirhanenin, semahanenin (zikir yapıldığı yer), konak yerlerinin, türbenin yanında aş evinin ve hayvanları barındırmak amacıyla ahırların bulunuşu, tekkelerin dini yapılar gibi bununla birlikte sosyal yapı hususiyetleri taşıdıklarını da göstermektedir (İbrahimi, 1993, s. 253). Günümüzde tekkelerin bu çok taraflı etkinliklerini en iyi şekilde gösteren Harabati Baba Bektaşi tekkesi Tetova (Kalkandelen) ve Struga’da bulunan Zeynel Abidin Halveti tekkesi sayılmaktadır (Kalafat, 1994, s. 10). Bu iki tekkede geçtiğimiz yüzyıl, herkese günde bir defaya mahsus olmak üzere yemek dağıtıldığı söylenmektedir (Bülbül, 2015, s. 207). Ayrıca bu gelenek haline gelerek, Balkan yarımadasında bulunan diğer tarikatlara ait tekkelerde, Ramazan ve Aşure gibi, bayram günlerinde, dil, din, ten rengi ne olursa olsun arzu eden tüm yöre halkına iftar sofraları kurulup yemek verildiği ve aşurenin dağıtıldığı bilinmektedir (İbrahimi, 1993, s. 253). Tekkelerin bu gibi toplumsal hizmetleri yanında, yoksul, yolda kalmış, evsiz ve sahipsizlere de kapısını açık tuttuğu, bu insanlara tekke şeyhleri tarafından niteliklerine göre vazife verildiği bilinmektedir. Öyle ki, tekkelerde buna bağlı olarak türlü zanaat ve sanat etkinliklerine de yer verilmiştir. Tekkeler ayrıca, ölüm hastalığına yakalanan, ruhsal, depresyonda olan ve çaresizliği içinde kalan birilerin derdine derman arayan hayır yapıları gibi de etkinlikler göstermişleridir (Sofuoğlu, Aktaş, 2014, s. 72). Osmanlı döneminde Balkanlar’da bulunan tekkelerde eğitim alanına büyük derecede önem verildiği bilinmektedir. Tekkelerde büyük sayıda derviş ve müritlerin bulunması belirli bir tasavvuf eğitime tabi tutulduklarını göstermektedir. Ayrıca, tekke kütüphanelerinde zengin bir kitap kataloğunun bulunması bu düşüncemizi destekleyici niteliktedir. Tekke kütüphanelerinde tasavvufî eserlerin dahil, hadis, coğrafya, edebiyat, tarih, tefsir, ve hatta astroloji kitapları bulunduğu için, bu ilmin her çeşidine ne kadar önem ve değer verdiklerini göstermektedir (İbrahimi, 1993, s. 253).

1.2.1.2.3. Tarikatların Kültür ve Sanat Alanlarındaki Faaliyetleri

Osmanlı döneminde Balkanlar’da tekkelerin kültür ve sanat merkezi olarak etkinlik yaptıklarını, bunu günümüzde en belirgin bir şekilde gösteren Üsküp (Skopje)’te bulunan Rifayi tekkesi, Kalkandelen (Tetova)’de bulunan Harabati Baba Bektaşi tekkesi, Struga’da bulunan Zeynel Abidin Halveti tekkesi ve Prizren Halveti tekkesi sayılmaktadır. Bütün bu saydığımız tekkelerde tarikat düşüncelerini ifade eden şiirlerin

farklı yazı çeşitleriyle (Talik, Sülüs, Nesih) yazıldığını ilerlemiş bir edebiyat ve hat sanatı mevcut olduğunu görülmektedir (İbrahimi, 1993, s. 253). Örneğin, edebiyat ve hat sanatının, duvar yüzeylerinden Bektaşî nefeslerinin yazılış tarzları ile bunu en iyi bir şekilde gösteren Kalkandelen’de bulunan Harabati Baba Bektaşî tekkesidir (Bülbül, 2015, ss. 207-208). Ayrıca bazı tekkelerde önem verilen süsleme ve resim sanatının olduğu görülür. Tekke şeyhlerinin, alçı, taş ve ahşap üzerine işledikleri bitkisel motifler ve geometrik sembollerden, ince ruhlu bir kişiliğe sahip oldukları görülmektedir. Resim sanatına da önem verildiği, duvarlarda bulunan resimlerden anlaşılmaktadır. Balkanlar’da Bektaşî ve Rifayî tekkeleri dahil, bütün Mevlevî tekkelerinde musikî aletlerinin bulunması musikî sanatının ne kadar gelişmiş olduğunu göstermektedir (İbrahimi, 1993, s. 254).

1.2.2. Balkanlar’daki Tekke ve Zaviyelerin Rolü

1.2.2.1. Tekke ve Zaviyeler

Tarikatların kıyâfet, halvet, zikir gibi bâzı ortak noktaları vardır. Bu ortak noktalardan birisi tekkedir. Tarikat etkinliklerinin yapıldığı yer ayrıca tarikatların kurulduğu zaman ortaya çıkan olan tekkeler müesseselerden biri olarak bilinmektedir. Âsitâne veya hankâh, tarikatın en üst mevkilerden şeyhin kaldığı tekkeye denir. Zâviye ise küçük tekkelere denilmiştir. Tefsir, hadis, fıkıh gibi ilimlerin öğretilmesi medreselerin yapımını sonuç verdiği gibi; ruhânî ve mânevî hayatın yaşanması ayrıca yaşatılması da tekkelerin ortaya çıkmasına yol açtı. Medreseler toplumun üst seviyesindeki bireylere hizmet verirken, tekkeler ise geniş halk kitlelerinin irşad ve eğitime büyük ölçüde katkı sağlamıştır. (Mutlu, 2000, s. 127).

Tekkeler gönül terbiyesi mektebidir, haberleşme ve bilgi merkezidir, güzel sanatlar akademisidir, şifâhanedir, ictimâî ve iktisadî ahlâkın, siyasî, askerî, birlik ve beraberlik ruhunun değdiği yuvalardır (Yücer, 2003, s. 73).

Balkan yarımadasında İslamiyet’in ilk adımlarının tarikatlar tarafından atılmasıyla, tarikatların esas ilkelerinden derin insan sevgisi, bedelsiz hizmet ve büyük ölçüde hoşgörü göstermiş olmaları özellikle yörel halkının dikkatini çekmiştir (Sofuoğlu, Aktaş, 2014, s. 70). Tekkeler, her ne kadar büyük ölçüde sosyal alanda faaliyet gösteren

bir yapı olsa bile yine de halk arasında dini kurumlar olarak meşhurdur. Ayrıca çoğu tekkenin türbe ve semahane bölümlerinin yanı sıra yemekhaneleri, onun dışında misafirlerin konaklamak için ayrılmış bir bölümleri yaparak, bütün bunlarla beraber bir sosyal merkezi oldukları söyleyebiliriz (Jahjai, 2010, s. 5).

Günümüzde Balkan yarımadasında yaşanmış olan İslam kültüründe tasavvufî hareketlerin etkisi görülmektedir. 18. ve 19. asırlarda Balkan topraklarında kurulmuş olan tekkelerle birçok tarikat yaşama fırsatı bulup etkinliklerini günümüze kadar sürdürmüştür. Bu asırlarda çok sayıda tekke kurulmuş ve ayrıca bu tekkeler tarafından pek çok derviş toplanmıştır. Osmanlıların Balkan yarımadasından çekilmesinin ardından asırlar geçmiş olsa bile, Türk-İslam tasavvufî tavrı ile yoğrulan Balkan topraklarında tarikatlar, ayrıca bu tarikatlara ait olan tekkeler varlıklarını sürdürmektedir (Demir, 2015, s. 70).

Bu mistik yapıların (zaviye ve tekkelerin), bunların kurucular ve idarecilerinin (şeyhlerin, dervişlerin ve pirlerin) yalnızca sosyal, kültürel ve dini yaşamda değil ayrıca ekonomik ve politik hayatın düzenlenmesinde, politik sınırların genişletilmesinde, elde edilen toprakların çalıştırılıp buna aynı zamanda mevzusu toprakların ve iskânında da büyük ölçüde önemli etkileri olmuştur. Balkan topraklarında en çok Bektaşilik, Mevlevilik ve Halvetilik tarikatları yer almaktadır. Balkan topraklarında bulunan tekke ve zaviyeler en çok bu üç tarikata bağlıdır. Tekye (Tekke,galat), dayanacak yer, dayanma, tarikat üyelerinin oturup kalktıkları, ayin yürütecekleri yer demektir. “Hankâh”, “Asitane”, “Zaviye” ve “Dergâh” adları da yaklaşık aynı anlamdadırlar. Zaviye; hücre, ufacık oda, tekkelerin küçüğü olup kentlerin kenarlarında yapılan, tarikat üyelerinin oturup kalktığı, ayin yürüttükleri yer anlamında kullanılmaktadır (Bakırcı, Türkan, 2013, ss. 145-147).

1.2.2.2. Balkanlar’daki Tekke ve Zaviyelerin Rolü ve Önemi

Osmanlı fetihleri ile beraber Balkan yarımadasına gelen Türkler ve kısa bir zaman içerisinde ortaya kattıkları dini, kültürel ve sosyal kuruluşlar sayesinde de, bu bölge şiddetli bir ilerleme göstererek büyük sayıda yörel halkı İslamiyet’i tercih etmiştir. Gazi-Dervişlerin, halka gösterdikleri eşittlik, yaşam stili, sevgi ve tolerans devamlı yakınlaşmaları sebebiyle, Balkanlar’da yaşayan halkı uzun süredir içerisinde

buldukları siyasi ve inanç baskılarından bir nebze olsun kurtulup İslam'a büyük ölçüde ilgi duymaya başlamış, İslam'a büyük ölçüde duyulan ilgi fazlalaştıkça da dervişler ile beraber toleransı ve sevmeyi öğrenmişlerdir. Nitekim, dervişler farklı din ve inanç mensupları ile bağlantı kurup birleşerek halkı yönlendirmeyip İslam'a karşı görüşün olumlu duruma gelmesinde büyük başarı sağlamışlardır (Ural, 2015, ss. 130-131). Tarikat ehli dervişler Balkan yarımadasında yalnızca din adamları değil, ayrıca köy kuran, toprağı işleyen ilim ve zanaat yapan kişiler olarak da öne çıkmıştır (Selçuk, 2014, ss. 1-2). Bu sebebiyle tekke ve zaviyelerin bu devirdeki esas fonksiyonu, boş toprak ve tarlara yerleşip ekip kurmak suretiyle bu bölgeyi şenlendirmek, mamur etmek, neşe katmak ve emek vererek elde ettikleri bu ürünü etraflarındakilere dağıtmak olmuştur (İzeti, 2004, s. 47). Balkan yarımadasında yerleşmiş olan Gazi-Dervişler bu topraklara inanç yanında iktisadi, siyasi ve çok fazla sosyal katkıyı da sağlamıştır. Nitekim Balkanların İslamlaşması ve Türkleşmesinde mühim roller oynayan dervişler, pek fazla yerleşim biriminin kuruluşunu sağlamak ile beraber buraların isimlendirilmesine de sebep olmuştur. Bu nedenlerden Balkan yarımadasında fethedilen topraklarda kurulmuş olan tekke ve tarikatların buldukları yerlerin nüfus çeken yerleşim birimleri durumuna geldikleri görülmüştür (Ural, 2015, s. 131). Osmanlı Devletinin Balkan egemenliğinin ilk dönemlerinde bu zaviye ve tekkeleri belli bölgelere inşa ettirmesiyle iletişimde de tam anlamıyla bir güvenlik sistemi sağlanmıştır. Dervişlerin tasavvuf inancı ekseninde kurdukları tarikatların temelinde, insan nefsinin terbiye etmek, insan istidatlarına ve tabiatına müsait bir din anlayışı sunmak yer almıştır. Balkan topraklarında bu anlayış çerçevesinde hareket eden tarikatlar, İslamiyet'in kabul edilebilir yollardan ve hafif bir şekilde Hristiyan halk arasında yayılmasında büyük rol oynamıştır (Rodoplu, 2013, ss. 121-122). Bu dervişler inançlı ve güçlü yönleri yanında politik yönleriyle de birer önder olarak, XIV. ve XV. yüzyıllarda Osmanlıların Balkanlar'da hâkimiyet kurmaya başlamasıyla bölgede Türklük ve İslamiyet'in genişlemesini sağlamışlardır (Ural, 2015, s. 132). Nitekim, Osmanlıların daha Balkanlar'a ilk attığı adımlar ile beraber topraklarına dâhil ettiği sahalar, mücadelelerden dolayı nüfusu boşalmış olması nedeniyle bir taraftan Türkleşirken diğer taraftan da İslam'a açılmıştır. Yalnız Osmanlı İmparatorluğu kendi yasalarındaki temel prensiplerin ışığında Rumeli'de köyde yaşayan insanların üzerindeki baskı ayrıca angaryaların kaldırılmasına uyarlanmış olup bu topraklarda

devlet olarak bir İslamlaştırma amacı yokmuş ve hiçbir zaman öyle bir politika da sürmemiştir (İzeti, 2004, ss. 45-47). Esasen herkesin kabul ettiği fikir üzere; eğer Osmanlı İmparatorluğu Rumeli’de zorla İslamlaştırma politikası sürseydi arşiv kayıtlarında Balkanlar’da Hıristiyan tımar sahiplerine rastlanmazdı (Ural, 2015, s. 133).

“Tarikat, Zaviye, Tekye, Dergâh ve Hankâhlar”ın kuruluş hedefleri ile günlük yaşamdaki işlevleri tahlil edilince İslam’da emir verildiği bir biçimde yaşama ve inanma, İslam ahlâkını kabullenme ve öğretme, insana ve tüm başka varlıklara yardım etme ve iyi davranma, düşkünleri ve yardıma ihtiyaç olanları destekleme, mal ve can güvenliği, fikir ve inanç özgürlüğü gibi esas insan haklarından yoksun olanlara destek verme, devlet ve vatanın korunması gibi farklı işlevleri üstlenmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu işlevleri üstlenmeye çalışan tarikatlar, uyguladıkları hizmetleri Müslüman olanlara verdikleri gibi “ibadullah” veya (Allah’ın kulları) denilen farklı inanış ve etnik gruplardan olan kişilere vermekteydiler (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 147). Anadolu’da faaliyet yapan bu kuruluşların etkinlikleri daha çok Müslümanlara yöneliyordu, fakat Balkan yarımadasında gayr-ı müslim ve müslim şahıslara yönelmekteydi (İzeti, 2004, ss. 49-51). Balkanlar’da tasavvuf ekolleri Osmanlılar bu bölgeyi fethedilmeden önce görülmeye başlanmıştır. Balkan topraklarında farklı bölgelerine yayılmış olan Türk dervişleri çeşitli bölgede zaviye, hangâh ve tekke açmışlardır (Lowry, 2008, s. 92). Su kaynakları ve nehir kenarında bu açılan tekkelerin yanına değirmenler yapılarak bölgenin yörel halkına ulaşma ve iletişime geçme amacıyla güdülmüştür (İzeti, 2004, ss. 46-47).

Osmanlıların, fethin gerçekleşmesinde ve Balkanlar’da idaresini uzun zaman devam sürdürmesinin tasavvuf erbabının büyük rolü oynadığını göz ardı etmek tarihi doğrulara aykırıdır. İlk devirlerden itibaren İslam’ı en iyi şekilde anlamak, İslam’ın özüne inerek, duygu, fikir ve davranış hareketlerini tam olarak Allah ve Resulü’nün emir ettiği gibi amacı tasavvuf ve tarikat üyelerini, İslam dinini gayrı Müslim olan toplumlara bildirip yaymayı en önemli görevlerinden biri olarak kabul etmişlerdir (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 150). Bu yüzden sufi dervişler hak yolunda seferber eden ayrıca çeşitli fedakârlığı göze alan, çok fazla yerlerde yoğun bir şekilde tebliğ faaliyeti sürdürerek, orada yaşayan insanlara İslam’ı tanıtip sevdirmişler ayrıca Müslüman olmalarına sebep olmuşlardır. Fethedilen topraklarda birlik, beraberlik ve kardeşliğin oluşmasında

tasavvufi fikirlerin yaşatıldığı tekkeler büyük ölçüde önemli hizmetler ifa etmişlerdir (Ural, 2015, ss. 132-133).

Balkan toprakları fethedilmek için yalnızca askeri gücü yeterli olmadığı için, tekke ve zaviyelerin açılmasıyla ilmi ve manevi desteği sağlayarak büyük katkıda bulunmuşlardır. İnşa edilen zaviye ve tekkelerde yetişen önemli kişilerin verdikleri eserleri ile kültür, ilim ve toplum hayatına çok büyük katkı sağlamışlardır. Aynı zamanda tüm açılan tekke ve zaviyelerde kütüphane kurularak, ilmi çalışmalar yapılmış ayrıca kültür ve eğitime büyük katkı sağlayarak devlet adamları ve ulemanın uğradıkları yerler olmuştur. XIII. asırdan itibaren Anadolu'da olduğu gibi Balkanlar'da da tekke şeyhleri edebiyatı ve şiiri vasıta olarak kullanarak bu şekilde tarikatın öğretilerini geniş yöre halkına yaymaya çalışmışlardır. Bu tekkelerden büyük sayıda şanlı şair yetişmiştir (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 157).

Zaviye ve tekkelerin bir farklı önemi ekonomik hayata yaptığı katkıdır. Zaviye ve tekkelerin Anadolu'da olduğu gibi Balkan yarımadasında da ekonomik ve iktisadi taraftan toplumu yönlendirmiş, yalnızca servet için yaşanmaması gerektiğini ayrıca tutumsuzluğun haram olduğunu halka öğreterek iktisadi anlamda tasarruf sağlamıştır (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 157). Başkaca tekke ve zaviyelerin iktisadi yaşamda en büyük katkı sağlayan Ahilik ve fütüvvet teşkilatları olmuşlardır. Fütüvvet, İslâm dünyasında yiğitlik, kahramanlık, cömertlik mefkûresinin bir isim olarak anlatılmaktadır (Rodoplu, 2013, s. 120). Bu dinî ve iktisadi teşkilatın adı Ahiliktir. Ticaret erbabı sanatkârlar ve esnafın her zümresi ahilerin açtıkları tekkelerde her işin erbabı olan birinin etrafında toplanıyorlardı. Gündüz görevleriyle meşgul olan esnaf, akşamları ise zaviye ve tekkelerde şeyhlerinin liderliğinde dinî eğitimlerini alıyorlardı. Ahilerin çalışma düzeni, ahlak kuralları fütüvvetnamelerle belirleniyor, bu fütüvvetnameler de kaynağını Kur'an ve sünnetten alıyordu. Fütüvvetnameler ayrıca Ahilik teşkilatının anayasası mahiyetindeydi (Kara, 1995, s. 261).

Tarikat, zaviye ve tekkelerin esas hedefi, İslam'ı doğru ve namuslu yaşamak ve yaşatmak, mükemmel insan, mükemmel Müslüman yetiştirerek, insanlara yardım etmek, iyilikte bulunmak, dünya nimetlerinden fedakârlık etmek, "şeriatla tarikatı" "ilimle hakikati" birleştirmek gibi esas ilkeleri gerçekleştirmek temeli üzerine oturtulmuştur. Bu temelleri öğrenmek isteyen "müridin", Fıkıh, Ayet ve Hadis ilimleri

okuması, ilmi sohbetlere katılmasıyla öğretici bilgi vermesi, vücut ve yüreğini terbiye edici ibadet ve zikir etmesi, insanlara saygının ruhsal alanda getirdiği kıymeti öğrenmesi, ilim ayrıca ahlâki kıymetleri öğrenmesi ve öğretmesi, tüm bu değerlerde daima bir alışkanlık sağlaması gerekiyordu (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 158). Bu ilkeleri yaşayan ve kabul eden şahıs, belli bir zaman sonra eğitilen biri olmaktan çıkıp, devamlı olarak öğreten ve öğrenen, inayeti gösterip, doğru olmayan şeylerden sakınan ve sakındıran birey vaziyetin gelecektir. Bu etkinlikler Balkanlar'da olan tekke ve zaviyelerde devam etmiş, hem Balkan yarımadasının Türk toprağı olmasını, hem de Balkanlar'da bulunan Müslim ve gayri Müslimleri öğreterek, inkâr edilmez büyük başarılar sağlamışlardır (Rodoplu, 2013, ss. 123-125).

Anadolu ve Balkanlar'ın sömürgeleştirmesinde bu muharip dervişler büyük rol oynamışlar. Bu dervişlerin savaşçılıkları yalnızca bir yönleridir. Bu şahısların beraberlerindeki Türkmen boyları nezdinde siyasal, sosyal, dinsel liderlik niteliklerinin yanı sıra ata tradisyonlarının sözlü taşıyıcıları oldukları da hafızadan çıkarılmamalıdır. İyice bir medrese eğitiminden gelmeyen bu dervişler, ata kültü geleneklerini yaşatmalarının yanında anadillerini de korumakta ve şehirleşmiş kesimler arasında Türkçeye göre üstün konumda görülen Farsça ve Arapçanın etkisinden uzakta bulunmaktaydılar (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 128). Bilhassa Balkan topraklarında bulunan tekkeler, Türk dilinin yaygınlaşmasında ve öğrenilmesinde önemli görevler yapmışlardır (Ural, 2015, s. 136).

Son olarak zaviye ve tekkeler buldukları bölgelerde musiki ve mimari sanatının merkezleri olarak da bilinmektedir. Gönülleri ve ruhları arındırmak amacıyla tekkelerde tasavvuf musikisi verildiği görülmektedir. Bilhassa Mevlevihanelerde tasavvuf musikisi ve buna bağlı olarak sema tekkelerden hususi bir ilgi görmüştür. Balkan topraklarında olan Türk eserleri tekkeler aracılığıyla inşa edilmiş, mescitlerde, imanethanelerde, camilerde kullanılan süslemeler de bu eserlere inanılmaz güzel bir estetik kazandırmıştır (Bakırcı, Türkan, 2013, s. 159).

1.3. BALKANLAR'DA TASAVVUF

Osmanlı dönemi tasavvuf çevrelerinin tarihi, sadece Osmanlı dünyası açısından değil, ayrıca genel olarak baktığımız zaman İslam medeniyetinin bütünü bakımından da büyük bir önem taşır. Çünkü onun bir parçası olarak sayılır. (Ocak, 2014, s. XV). Tasavvuf, İslâm kültür ve medeniyette çok önemli oluşumlardan birdir. Dinî ilimlerden bir parçası olarak, ahlâkî güzellikleri benimseten, insanın iç boyutunu ele alan, dinî tecrübeleri zenginleştiren bir yaşama, düşünme ve yorumlama şeklidir. Tasavvuf kültürü geçen asıra kadar insanlara tekkeler ve dergâhlar kanalıyla ulaşmıştır (Kara, 2014, s. 7). Tasavvuf Allah'a giden, Allah'a gitmek isteyen, O'na ulaşmak isteyen, insanlara ışık tutan bir anlayıştır (Kara, 1995, s. 89). İslâm dünyasında, sosyal hayatla geniş ölçüde birleşerek inanmış halk kültürleri arasında büyük alâka ve heyecan uyandıran bir iman, bir fikir ve irfan cereyânı ve bir aşk hâdisesidir. Başka bir söyleyişle ise, tasavvuf bir İslâm mistisizmi, sırrî bir duyuş, düşünüş ve inanış sistemi diyebiliriz (Banarlı, 1971, s. 115). Daha yukarıda bahsettiğimiz gibi tasavvuf bir düşünce tarzıdır, bir usuldur, metodtur ve ancak o metodoloji izlenmek suretiyle bir tür bilgiye ulaşılır (Kılıç, 2012, s. 13). Bir yüce inanış, fikir sistemi ve yaşama tarzı olarak İslâmlığın zuhurundan iki yüz yıl sonra Arabistan, İran ve Horasan'da iyice belirmeğe başlamış, sonra İslâm dünyasını sarmıştır. Tasavvufun ne demek olduğunu farklı görüşler vardır. Bazı araştırmacılara göre bir felsefe, bazıları ise bir inanç coşkunluğu, kimilerine göre de tarikat demektir. Asırlarca çok filozof, şair ve derviş tasavvuf yolunu tutmuşlardır. Bunlar arasında tasavvufu inanış, yaşayış ve düşünüş olarak her üç unsuruyla kendinde toplayanlar çoğunluğu teşkil etmektedir. Birçok eski kültüründen ve İslâmlıktan etkilenen, ağır şekilleneyerek tasavvuf, filozofların, dervişlerin ve şairlerin çalışmalarına yer almıştır (Kabaklı, 1990, s. 210). Tasavvuf, zihnin manevî olaylara yönelmesi, bir ruh hâli ve eşyanın zevkle kavranması olarak, tıpkı bütün diğer manevî yollar gibi, tabiatı gereği, bilgisizliğin yok edilmesini öğretir (Altıntaş, 1986, s. 2). 1299 yılında kurulan ve 1923 yılına kadar varlığını sürdüren Osmanlı İmparatorluğu, 1574-1595 yılları arasında (III. Murad döneminde) en geniş sınırlarına ulaştı. Osmanlılar'ın Anadolu'da ve Balkanlar'da altı asır hüküm sürdükleri için, Osmanlılarda ilim, medrese, kültür, tasavvuf ve tekke hayatı dediğimiz zaman ilk aklımıza gelen Anadolu ve Balkanlardır.

(Uludağ, 2005, s. 19). Tasavvuf altı teori üstüne kurulmuştur: 1-Tek varlık; 2- Tecelli; 3- A'yân-ı Sâbite; 4- Aşk; 5- İnsan; 6- Ahlâk (Kabaklı, 1990, s. 213).

1.3.1. Balkanlar'da İslamiyet'in ve Tasavvufi Akımların Yayılışı

Osmanlı İmparatorluğu'nun alt yapısını teşkil eden, veya mânevi zeminini oluşturan yapıcı unsur, İslâm dininin ortaya çıkışını tâkip eden kısa zaman içerisinde çok geniş coğrafyalara–bilhassa Türklerin yerleştikleri ve yaşadıkları yerlere – yayılmasını temin eden tasavvuf akımı olmuştur (İzeti, 2004, s. 71). Balkanlar tarih boyunca farklı dil, din, ırklara sahip olmuş. Osmanlılar Balkanlara erken dönemde gelip yatırım yapmışlar ve bu bölgenin Türkleşmesi ve İslamlaşması çalışmalar yürütüp Balkanlara kalıcı izler bırakmışlardır. İslamlaşmalarda ticaret, göç, tasavvuf gibi önemli ana faktörler olarak gelebilmiştir (Aslan, 2016, s. 90). XIV. asırdan itibaren Osmanlı Devletinin sınırları içerisinde yer alan Balkanlar, kısa zamanda Türk-İslam kültürünü içseleştirmiştir. Bu bölgede İslamiyet'in kabulünü hızlandıran etkenlerden biri İslam tasavvufunun hoşgörülü yapısıdır (Demir, 2015, s. 69). Osmanlı Devleti'nin Balkanlara fetih hareketlerini başladığı zaman, bu dönem bölgeye gelen gazi dervişler halk arasında İslamiyet'in hoşgörülü yapısıyla yaklaşp kurdukları tekkeler ile yaygınlaşmıştır. Bu hareketlerle Osmanlılar Balkanlarda yaşayan halka güven vermiştir. Sarı Saltuk müslümanlarla başlayan, Seyit Ali Sultan, Balım Sultan ve Otman Baba gibi gazi dervişlerin Balkanlar'da İslamiyet'in ve tasavvufi akımların yayılmasında önemli rol oynamışlardır. Ayrıca bölgeye 9. ve 10. yüzyıllarda Orta Asya'dan göç eden Peçenek, Kıpçak, Kuman, Avar ve Vardorit gibi Türk boylarıyla sağlanan bu kültürel süreci hızlandırmışlardır (İbrahimi, 1993, ss. 251-252). Osmanlılar Balkanlarda İslam'ın tanınp yayılmasında, bölgede kültürel ve sosyal hayatın gelişme noktası olarak tasavvufun ve sosyal hayattaki onun kurumları olan tarikatların mekânı olarak görülen tekkelerin çok önemli rolün olduğunu büyük bir olasılıktır (Efe, 2013, s. 164). Günümüzde de bölgede yaşanan İslam kültüründe tasavvufi akımların etkisi görülmektedir. Balkan yarımadasında kurulan tekkelerle tarikatların çoğu yaşama imkânı varken faaliyetlerini günümüze kadar sürdürmüştür (Kara, 2001, s. 1). Balkan yarımadasına 13. asırdan itibaren yerleşmeye başlayan tasavvuf akımlar, 18. ve 19. bu tasavvufi anlayışlar daha çok yaygınlığını, kuralan tekkeler de büyük sayıda derviş topladığını görmekteyiz (İzeti,

2004, s. 123). Osmanlılar Balkanlarda yaklaşık altı asır hüküm sürdükleri için büyük iz bırakmışlar. Böylelikle Osmanlıların bölgeden çekilmesinden sonra da Türk-İslam tasavvufi anlayışı devam etmiş ve Balkanlarda var olan tarikatlar ve bunlara ait kurulan tekkeler varlıklarını sürdürmektedir.

2. BÖLÜM

KÖSTENDİLLİ SÜLEYMAN ŞEYHÎ EFENDİ’NİN YAŞADIĞI DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ, HAYATI, TASAVVUF ANLAYIŞI - EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

2.1. KÖSTENDİLLİ SÜLEYMAN ŞEYHÎ EFENDİ’NİN YAŞADIĞI DÖNEMİN ÖZELLİKLERİ

Türk kavimlerinin tarih sahnesine çıktıkları günden beri oluşturdukları orduları, içinde oldukları dönemlerin şartlarına ve koşullarına göre dünyanın en güçlü ve savaşçı birliklerinden olmuştur. Osmanlı Devleti 1299 yılında kurulduğu zaman, askeri temeller üzerine kurularak fetihler sayesinde genişleyen bir devlettir. Osmanlı Devletinin erken siyasi dönemlerinde ordu demek devlet demektir. Osmanlı Padişahları bu dönemde seferlere ordusunun başında, şehzadeleriyle birlikte eşlik etmiştir (A. R. Şimşek, 2006, s. 1).

Süleyman Şeyhî Efendi bir Osmanlı müellifi olarak, XVIII yüzyılın ikinci yarısı ve XIX yüzyılın başlarında yaşamıştır. Süleyman Şeyhî’nin, yaşadığı devir, Osmanlı padişahlarından, III. Osman (1169-1171/1754-1757), III. Mustafa (1171-1187/1774), I. Abdülhamid (1187-1203/1774-1789), III. Selim (1203-1222/1789-1807), IV. Mustafa (1222-1223/1807-1808) ve II. Mahmud (1223-1255/1808-1838) zamanlarına denk gelmektedir. XVIII asır Osmanlı Devleti için bir gerileme döneminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Gerilemenin başlangıcı olarak, 1110/1699 yıllarda yapılan Karlofoça Muahedesi’yle Osmanlı Devleti ilk defa toprak kaybetmiş ve ondan sonra İran, Avusturya ve Rusya ile savaşlara girerek, olumsuz olaylarla karşılaşmış, isyanlar, tayinler, aziller, devlet büyüklerinin hatta padişahların öldürülmesi gibi ile başlar. Osmanlı Devleti bu asırda ilmi, askeri, idari bakımından da zayıflamaya başlamıştır. XVIII. asrın ikinci yarısını Süleyman Şeyhî’nin hayatının büyük bir kısmı içine alan, ve 1182/1768 yılında ilk önemli ve imparatorluğu birçok bakımından olumsuz savaşı olan Osmanlı-Rus savaşıdır (Kıhtır, 2015, ss. 150-161). XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ve XIX. yüzyılın başlarında dış olayların yanında, Osmanlı Devletin içeride de farklı meselelerle

karşı karşıya kalmıştır. Bunların başında, Fransız ihtilalinin tesiriyle gelişen milliyetçilik fikirleri ve getirdiği sıkıntılar gelir. Bu düşünce, önce Hıristiyan tebaa içinde, daha sonra da Mısır'da başlamış ve bunun neticesinde, 1804-1817 yıllarında Sırp isyanları, 1815-1830 yılları arasında Yunan isyanları, daha sonra ise Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın isyanı gerçekleşmiştir (Yılmaz, 1989, ss. 13-14).

XVIII. asrın başlarından itibaren hemen hemen bütün Osmanlı padişahları, kurumlarının bozulduğunu görüp ıslahat yapmak istemişlerdir. Fakat ıslahatlar daha çok askeri alanda yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte III. Selim, yalnız askerî alanda değil, devletin bütün kurumlarında ıslahatın şart olduğunu farkına varmıştır. Bunun üzerine “Nizam-ı Cedid” adı verilen ıslahatlar hayata geçirilmiştir (Toprak, 2011, s. 1). XVIII. yüzyıla kadar askeri ve ekonomik gücünü korumayı başaran Osmanlı Devleti'nin başarılarla dolu siyaset ve idari yönetim süreci sona erip ard arda yenilgiler başlayınca aydın kesimi devlet düzenine ve devlet yapısına daha gerçekçi bir perspektiften bakmaya başladı. Osmanlı Devleti mevcut durumu kabul edip eskiden olduğu kadar yenilmez ve yayılmacı bir devlet olmadığını anlamıştır (Bulut, 2001, s. 11).

Bu ıslahat fikirleri XVIII. yüzyılın başında yaşanmış olan Lâle Devri ile başlar. Yükselen Batı'nın ekonomik, askeri, politik ve teknolojik alanda gerisinde kaldığını kabul etmeye başlamış olan Osmanlı Devleti bilhassa meydana gelen askeri yenilgilerin nedenlerini bulma arayışına girmiş ve bu hususta Avrupa seviyesine ulaşabilmek için bahsedilen yenileşme hareketlerine girişmiştir (Eravcı, Kiremit, 2010, ss. 79-80). Bu devirden itibaren gelişmek ve yenilenmek düşünceleriyle ıslahata girişen padişahlar, III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim ve II. Mahmud. Osmanlı Devleti daha önce bahsettiğimiz gibi olaylar ve değişmeler olmasına rağmen edebiyat alanında faaliyetleri de durmamıştır ve Anadolu ve Balkanlarda bir nisbet dahilinde yayılmış olarak devam ediyordu. Dilin ve edebiyatın merkezleri İstanbul, Bursa ve Edirne olarak aynı şekilde Balkanlarda da edebi hayatı canlı ve hareketli olduğunu diyebiliyoruz (Yılmaz, 1989, s. 16).

“Yerel dil, şive kültür unsurları ile halk yaşayışının genel bir eğilim olarak etkili biçimde manzum eserlerde görülmesi olayına mahallileşme adı verilmiştir” (Turan, bilinmeyen tarih, s. 38). XVIII. yüzyılın ikinci yarısının ünlü divan şairleri olarak Koca Râgıp Paşa, Haşmet, Fıtnat Hanım ve Şeyh Gâlip'tir. Bu asrın değerli iki edebi özelliği

vardır: “mahallileşme cereyanı” ve Nahifi, Sünbülzade Vehbî, Enderunlu Fâzıl gibi şairlerle varlığını sürdüren “mesnevi edebiyatı”dır (Yılmaz, 1989, s. 17). XVIII. yüzyılda mesnevi formunda yazılan eserlerin çoğunlukla nasihâtname, sergüzeştname, şehrengiz, sâkînâme, sıhhatnâme, sahilnâme olduğu görülmektedir. Kahramanlık, din, tasavvuf, tarih, ahlâk ve aşk gibi konular da işlenmiştir (Yıldız, 2012, s. 309).

XV. yüzyıldan itibaren bazı yerlerde kullanılmaya başlanan sade dil, XVIII. asırda daha yaygın bir şekilde kullanılmış, ve “mahallileşme cereyanı” ile paralel olarak, Türk şiirinde ve en çok nesirde kendini göstermiştir (Yılmaz, 1989, s. 17). XVIII. yüzyılda bir taraftan eski nesir türlerinin devam ettirildiği, bir taraftan da bu türlere yenilerinin eklendiği görülmektedir. Nesir sahasında çok sayıda eserin ortaya konduğu XVIII. asırda çeşitli biyografik eserler, şairler tezkiresi, tarihler, sûrnâmeler, münşeâtler, edebî, dinî, siyasî, mizahî, ahlâkî ve sefaretnâmeler yazılmıştır (Coşkun, 2004, ss. 552-557).

Şiir sahasında veya diğer sahalarda mensur eser yazan şairler çok ünlü olmuş, edebiyat ve tarihi kaynaklarda kendileri ve eserleri ile ilgili bilgi verilmiş, yazarlardan bir kısım neredeyse hiç bilgi verilmemiş ve kendi eserleri ya çok az zikredilmiş veya hiç değerlendirilmemiştir. Osmanlı döneminden bir yazar olarak Süleyman Şeyhî Efendi'nin kendi eserleri değerlendirilmemiş ve hakkında çok az çalışma yapılmıştır (Yılmaz, 1989, ss. 20-22).

2.2. HAYATI

Bu araştırmamızda hayatı ve eserlerini konu edindiğimiz Osmanlı müellifi, Şeyh Molla-zâde Süleymân Şeyhî Köstendilî-i Nakşibendî Efendi'dir. Müellifimizin, telif ettiği eserlerde, kendisi bu isim ve ünvanları bir arada kullanmadığı gibi, eserlerinin başına veya sonuna, müellifini belirtmek için yapılan, ilavelerde, ve kendisinden bahseden kaynaklarda, başkaları tarafından da hepsi kullanılmamıştır. (Yılmaz, 1989, s. 25). 1750 yılında, günümüzde Bulgaristan'da bulunan Köstendil² şehrinde doğdu. (Ceyhan, 2010, s. 108). Onun Köstendil'de doğduğuna dair kendi eserlerinde herhangi bir ifadeye

²Bulgaristan'ın batı kesiminde, oldukça geniş ve verimli bir ovada akan Karasu (Struma) nehrine birkaç kilometre mesafede Osogovski dağlarının eteklerinde 560 m. yükseklikte yer alır. Adı Türkçe “Kostadin-ili” nin zamanla değişmiş şekline dayanır. Sahip olduğu çok sayıda kaplıca hamamı sebebiyle kaynaklarda Ilıca-yı Köstendil ya da kısaca Ilıca adıyla da anılır”. Kiel, M. (2002). **İslam Ansiklopedisi**, c.26, s.277.

rastlanmamakla beraber, başka bir yerde doğmuş olabileceğini gösteren bir işaret de yoktur. (Yılmaz, 1989, s. 41). Bazı kaynaklarda doğum tarihi 1143/1730 olarak verilmiş olsa bile biz onun, kendi eserinde belirtmiş olduğu tarihi esas alıyoruz. Ölüm tarihi mevzusunda ise kaynaklarda değişik görüşler bulunmakla birlikte en kuvvetli olasılık 1235/1819-20 tarihi olduğu görünmektedir (Öksüz, 2010, s. 15).

2.2.1. Ailesi

Babasının adı Hasan'dır. Köstendilli Mollazâde Hasan Efendi (ö.1165/1752) diye bilinen Hasan Efendi, I Mahmud zamanında (1143-1168/1730-1754) İstanbul'da Cizye Kâtipliği veya İstanbul Cizyedarlığı ve Başbakı Kulu görevlerinde bulunmuştur. Annesi ile ilgili ise bir bilgi bulunmamaktadır. Çelebi İbrahim Efendi, Emin Ağa ve Abdullah Ağa isminde üç kardeşi vardır. Süleyman Şeyhî Efendi'nin ailesi kendisinin de zaman zaman kullandığı "Mollazâde" lakabıyla tanınmıştır. Süleyman Şeyhî Efendi'nin mensub olduğu Mollazâde ailesi, halk arasında itibarlı, mahalli idarelerde sözü geçen varlıklı bir ailedir. Sahip oldukları çiftliklerinde çok sayıda kişi çalışmaktadır (Bedir, 2011, s. 29). Babasının kölelerinin bulunması; en büyük kardeşi olan Çelebi İbrahim'in de, köle, konak ve mezra sahibi olması; çiftliğinin ve orada koyun ve başka hayvanlarıyla, onların başında çobanlarının bulunması, ailenin geniş bir mal varlığına sahip olduğunu göstermektedir. (Yılmaz, 1989, s. 49).

2.2.2. Çocukluğu, Tahsili, Evlenmesi

Süleyman Şeyhî Efendi henüz iki yaşlarında iken babasını kaybetmiş (Bedir, 2011, s. 29) bu bakımından o yaşından itibaren yetim olarak büyümüştür. Bu yetimliği sebebiyle, ailesinin en büyüğü, babası öldüğünde henüz 17 yaşında olan ağabeyi Çelebi İbrahim'in himayesinde yetişmiştir. (Yılmaz, 1989, s. 57). İlk ve orta derecedeki tahsillerini memleketinde ikmal ettikten sonra yüksek tahsil için İstanbul'a gelerek zamanın yüksek âlimlerinden eksiklerini tamamlamıştır (Tâhir, bilinmeyen tarih, s. 190). Farklı bir görüşe bakarak, Süleyman Şeyhî Efendi gene ilk tahsilini Köstendil şehrinde yapmış, fakat İstanbul'da bir süre tahsil görmüş, temel tahsilini ise Köstendil şehrinde ve tasavvufla ilgisinin başlamasından sonra tamamlamıştır (Öksüz, 2010, s.

17). Süleyman Şeyhî Efendi'nin ne zaman ve kiminle evlendiğine dair, ve kendi eserlerinde, ne de ondan bahseden kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (Yılmaz, 1989, s. 61). Diğer bir görüşe göre ise, müellifin uzun zaman bekâr yaşamıştır, otuzlu yaşlarda evlenmiştir, Mustafa Ârif isminde bir oğlu ile Sofya Müftüsü Mevlânâ Abdurrahman Efendi ile evli (Bedir, 2011, s. 29) ve Fâtıma Râsime adında bir kızı olduğu yönündedir (Öksüz, 2010, s. 17).

2.2.3. İş Hayatı ve Faaliyetleri

Süleyman Şeyhî Efendi medrese tahsilini tamamladıktan sonra memleketi Köstendil'de talebe okutmanın yanı sıra, bazı devlet kademelerinde resmi görevler almıştır. Bu vazifelerden biri “âyanlık”tır (Öksüz, 2010, s. 17). İtibarlı bir ailenin mensubu olması sebebiyle başta babası ve kardeşlerinin yürüttüğü halk ile hükümet arasındaki temsilcilik görevi olarak nitelenebilecek bu vazifeyi bir süre de Süleyman Şeyhî Efendi devam ettirmiştir. Diğer bir vazife olarak da “mütesellimlik“ görevinde bulunmuş, mutasarrıf adına veya mutasarrıf olmadığı zaman vali adına, Köstendil'i idare etmekle memur mütesellim olmuştur (Bedir, 2011, s. 29). Ailesini tanıtırken, zengin bir aileden geldiğini ve reislik, ağalı, ayanlık gibi idârî vazifelerde bulunduğunu belirtmiştir. Âyanlık yapan bir aile içerisinde doğduğu için Süleyman Şeyhî de bir süreliğine âyan olmuş ama daha sonra bu görevden kendi isteği ile ayrılmıştır. Süleyman Şeyhî kendi eserlerinde 1191/1777 senesinde ağabeyi Çelebi İbrahim Efendi'nin, 1193/1779'de şeyhi Şâmî-zade Mustafa Efendi'nin vefat etmesiyle âyanlık ve ağalık görevinden sıkılıp, usanmış, çekilmeye karar vermiş olduğunu söylemiştir (Yılmaz, 1989, s. 65). Bazı kaynaklara göre ise, Süleyman Şeyhî Efendi, Şâmî-zade Mustafadan aldığı hilafete binaen şeyhinin vefatından sonra onun yerine, kendi yaptırdığı tekkesinde tasavvufî faaliyetlere başlamış, Köstendil ve çevresinden kendisine intisab eden müridlerini irşâd etmiştir. Kaynaklardan anlaşıldığına göre Mollazâde Medresesi'nde de ilmi faaliyetlerini sürdüürmüştür (Bedir, 2011, s. 29). Bursalı Mehmet Tahir'in yazdığı gibi, Şeyhî İstanbul'da yüksek tahsilini tamamladıktan sonra, memleketine dönüp talebe okutmaya başlamış ve tasavvufla alakası da, ondan sonra, ortaya çıkmıştır (Tâhir, bilinmeyen tarih, s. 190). Halbuki Süleyman Şeyhî Efendi'nin tarikatla alakası, daha 16 yaşındayken başlamıştır (Yılmaz, 1989, s. 67). Müellifin, tasavvufî faaliyetleri ve

medresedeki dersleri yanında zaman zaman seyahatlere çıktığını anlıyoruz. Başta Sofya olmak üzere, Selanik, Ohri, Edirne, Üsküb, İştib, Palanka, Devince, Norokob, Dobnice, Samakov, Yanya ve Yenice gibi şehirleri ziyaret ederek buradaki mutasavvıflar ve özellikle de kendi halife ve müridleriyle görüşmüştür (Bedir, 2011, s. 29). Buralara, şeyhliği dolayısıyla, zaman zaman seyahat etmiş olması muhtemeldir. Bunlar dışında, yaptığı seyahatler hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Daha önce belirttiğimiz gibi Süleyman Şeyhî Efendi'nin, Köstendil'in mahallî idaresinde söz sahibi, halk arasında itibarı varlıklı ve yüksek bir aileden geldiğini biliyoruz. Babası öldürüldüğü zaman, Süleyman Şeyhî Efendi iki yaşında imiş, çocukluğu, bu idareci ailenin en büyük olanı, ağabeyi Çelebi İbrahim'in yanında geçmiştir. Şeyhî daha çok gençken, 15-16 yaşındayken onun himayecisi ve terbiye edicisi olan Çelebi İbrahim, tasavvufî bir çevreye girmiş ve Çelebi İbrahim ile tasavvufî muhit içine girdikten sonra, aynı zamanda, ayanlık ve mütesellimlik de yapmışlardır (Yılmaz, s. 1989, s. 70).

2.2.4. Vefatı

Süleyman Şeyhî Efendi'nin ölüm ile ilgili kaynaklarda farklı görüşler ve farklı tarihler verilmektedir.

Bazı kaynaklarda Şeyhî'nin ölüm tarihini 1232/1816-17 olarak görebiliyoruz, diğer kaynaklarada ise 1235/1819-20 olarak vermektedir. Kaynaklar bunları, sadece tarih olarak yazmakta; fakat verdikleri bu tarihlerin doğru (Yılmaz, 1989, s. 73) herhangi bir açıklamada da bulunmamaktadırlar. Osmanlı Müellifleri'nde Süleyman Efendi'nin ölüm tarihi 1335/1916-17 olarak göstermekte (Tâhir, 2000, s. 88) fakat bu büyük bir yanlışlık olarak yazılmıştır, ve bu yanlışlığın bir baskı hatası olması gerekir (Yılmaz, 1989, s. 74). Süleyman Efendi'nin hangi yıl tam olarak vefat ettiğini bilemediğimiz gibi, gün ve ayını bilinmemektedir. Şeyhî'nin isminin geçtiği eserlerden h.1235 tarihi tercih ediliyor; bu tarihin miladî karşılığı olarak 1819 veya 1820 olabileceği için, bu bazı eserlerden her iki ihtimali gösterirken, bazıları 1819'u belirtiyorlar (Yılmaz, 1989, s. 76).

2.3. TASAVVUF ANLAYIŞI - EDEBİ KİŞİLİĞİ

Tarih boyunca Türk halklarının ilgisini çeken yerlerden biri olmasına rağmen Balkanlar'da izleri bugün dahi rahatlıkla görülebilen uzun süreli ve kalıcı etki Osmanlılar döneminde sağlanabilmiştir (Selçuk, 2014, s. 1). Balkanlara XIII. yüzyıldan itibaren yerleşmeye başlayan Türk tasavvuf anlayışının XVIII. ve XIX. yüzyıllarda devam ederek şüphesiz ki bu durum özellikle o dönemde artarak dergâh ve tekkelerinin varlığını etkili olmuştur (İzeti, 2004, s. 123). Balkan topraklarda, Üsküp, Manastır, Saraybosna, Vardar Yenicesi, Gelibolu, İştîp, Selanik, Belgrad ve Sofya başta olmak üzere yüzlerce şair yetişmiş; okadar ki Türk edebiyatının katkıda bulunan yazarların büyük bir bölümü zaman içinde Balkan şehirlerinden çıkar hâle gelmiştir. Tasavvufî düşünce ve tarikatların böyle geliştiği bir ortamda yetişen divan yazarlarından en çok Mevlevî sonra Bektaşî, Kadiri, Bayramî, Velvetî, Şabânî, Hamzavî, Gülşenî, Halvetî, Hurufî, Üvyesi ve Nakşî gibi tarikatlara intisap etmişlerdir (Selçuk, 2014, s. 2).

2.3.1. Tasavvuf Anlayışı

İslâm'da, özellikle tasavvufî görüşlerde, rüya, bilgi kaynağı olarak üzerinde ısrarla durulan bir meseledir (Öksüz, 2010, s. 8). İlk sûfî ve zâhidlerden itibaren rüya tasavvufun çok önemli bilgi kaynağı ve bir mevzusu olmuştur. Peygamberlerin gördüğü rüyalar vahiy, takvâ sahibi müminlerle velîlerin gördüğü rüyalar ilham mahiyetindedir (Uludağ, 2008, s. 309). Tasavvuf ile ilgili birbirinden farklı tanımlama yapılmıştır. Tasavvufun mânevî hayattan hususiyetler taşıdığı, Sünnet ve Kitap ile irtibatını, “kulun mâsivâ ve Allah ile ilişkilerini”, “güzel ahlâk, nefis terbiyesi”, “kalp temizliği gibi işlevlerini ve vazifelerini” bu tariflerin 1000'e kadar geldiği söylenmektedir (Öngören, 2011, s. 119). Rüya, hikmet, mârifet, irşad, vaaz vb. hususları tasavvufî hayatın kaynağıdır. Birçok zâhid, sûfî ve velî gördüğü rüyalara dayanarak yaşam biçimini ve günlük davranışlarını şekillendirmiştir (Uludağ, 2008, s. 309).

Süleyman Şeyhî bir tarikat şeyhi olarak; müritleri ve halifeleri vardır (Öksüz, 2010, s. 15). Şeyhî'nin eserlerini, anlatırken, tamamı tasavvufî muhtevalı olduklarını görebiliyoruz. Şeyhî'nin tasavvuf ve tasavvufî konular ilgisi erken yaşlarda başlamıştır. Daha önce bahsettiğimiz gibi mensubu bulunduğu Molla-zade ailesi tasavvufla alakalı

bir aile değildir. Çelebi İbrahim'in tarikata intisabıyla, Şeyhî'nin de tasavufufla alakası başlamıştır (Yılmaz, 1989, ss. 77-79). 1193/1779 yılında Süleyman Şeyhi 16 yaşındayken intisâb ettiği şeyhi Şâmîzâde Mustafa Efendi'nin vefâtı üzerine zaten istemeyerek devam ettiği “mütesellimlik” vazifeden de ayrılarak ömrünün sonuna kadar sürdüreceği meşîhat ve tadrîs faaliyetlerine başlamıştır. Süleyman Şeyhî 1191/1777 senesinde Mustafa Şâmî Hazretlerinden aldığı hilafete binaen şeyhinin vefatından sonra onun yerine, kendi yaptırdığı tekkesinde tasavvufî faaliyetlere başlamış, Köstendil ve çevresinden kendisine intisab eden mürîdlerini irşâd etmiştir (Bedir, 2011, s. 29).

Süleyman Şeyhî'nden bahseden kaynaklara göre, aynı zamanda kendisi de ifade ettiği gibi açık bir şekilde, Nakşibendî tarikatına mensup olduğunu anlıyoruz (Yılmaz, 1989, s. 77). Ömrünün sonuna kadar Nakşî tarîkatına mensup olarak tasavvufî terbiye devam edip ilim ve irfânını yetiştirdiği mürîdleriyle paylaştığı gibi birçok eser telif ederek de gelecek nesillere aktarmıştır (Bedir, 2011, s. 30). 1191/1777 yılında Süleyman Şeyhî'nin en büyük destekçisi olarak bilinen ağabeyi Çelebi İbrahim'in vafatından sonra 1193/1779 yılında Şeyhi Şamlızâde Mustafa Efendi'den hilâfet almıştır. Aynı sene içerisinde Şamlızâde Mustafa Efendi'yi kaybedikten sonra kendisindeki mânevî sıkıntılara düştüğü için azizlerin ve şeylerinin rûhâniyetlerine sığınarak ve tarîkat âdâbını yerine getirmek sûretiyle kurtulmuştur (Yılmaz, 1989, s. 78). Bundan sonra büyüklerini sürekli rüyâsında görmüş ve onlara müşkillerini sorarak halletmiştir. Süleyman Şeyhînin bu rüyâları *Terkîbât-ı Erbaîn* adlı risâlesinde yer almaktadır (Öksüz, 2010, ss. 18-19). Süleyman Şeyhî 1200/1786 yılının Kadir gecesinde Şamlızâde Mustafa Efendi'yi ve ağabeyi Çelebi İbrâhim'ı rüyâsında görmüş ve kendisine Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin rütbesinin verildiğini ve rahatladığını ifade etmiştir. Nevrekoplu Osman Efendi, Veyselzâde Mehmed Efendi ve Köstendilli Mustafa Efendi, Sirozlu Şeyh Sâlib, İштиpli Şeyh Müderris Ahmed Efendi, Selâknikli Şeyh Ahmed Efendi, Sofyalı Şeyh Ömer Müstakim, Dupniçeli Şeyh Bekir Efendi onun yetiştirdiği halifeler arasında zikredilebilir (Ceyhan, 2010, s. 108).

Süleyman Şeyhî kendi tarikat silsilesini, *Lemaâtu* adlı eserinde bir bölüm ayırıp Hz. Peygamber'e kadar uzanan bir şema halinde şöyle vermektedir:

Hz. Muhammed (s.a.v.) (11/632)

Ebû Bekr es-Siddîk

Hâce Selmân el-Fârisî

Kâsım b. Muhammed b. Ebî Bekr es-Sıddîk (102/720)

Ca'fer es-Sıddîk (148/765)

Ebû Yezîd-î Bestâmî (160-234/776-77; 848-49)

Hâce Ebu'l-Hasan el-Harâkanî (425/1084)

Hâce Ali el-Fârmadî (477/1084-85)

Hâce Yusuf el-Hemeddânî (440 veya 441/1048-49-50)

Abdü'l-Hâlık el-Gücdüvânî (575 veya 585/1179-80)

Hâce Ârif Riyügerdî (715/1315)

Hâce Mahmûd İncîr –i Fağnevî (715 veya 717/1315 veya 1317)

Hâce Ali Râmitenî (715/1315)

Hâce Muhammed Baba Simmâsî (755/1354)

Hâce Emir Külâl el-Buhârî (772/1370-71)

Hâce Muhammed Bahâü'd-din en-Nakşîbend (718-791/1318-1390)

Mevlânâ Yakûb-i Çerhî (851/1447)

Hâce Ubeyd'llâh-i Taşkendî (806-895/1403-04 – 1490)

Hâce Zâhid Muhammed (936/1529-30)

Hâce Dervîş Muhammed (970/1562-63)

Hâce Mahdûm-ı A'zam (918-1008/1512-1599)

Hâce Ahmed-i Bâkî (1013/1601)

Hâce Ahmed-i Fârûk (î) (971-1034/1563-64 – 1624-25)

Fırâkî Muhammed Bedrû'd- dîn

Şeyh Hâce Seyyâhûn Evliyâ Muhammed

Şeyhu'ş-şuyûh Hâce Mustafa eş Şâmî (1193/1780)

Şeyhî Süleymân el-Köstendillî (Yılmaz, 1989, ss. 92-96).

2.3.2. Edebi Kişiliği

Süleyman Şeyhî'nin tasavvufî kişiliğini farklı yönler ile tanıdığımız hâlde, ancak şahsiyetinin en belirgin yönü olarak mutasavvıf olduğunu diyebiliyoruz. Süleyman Şeyhî küçük yaşlarda tasavvufî bir ortamda bulunmuş, tasavvufî bir çevrede yetişmiş ve bir tarikat şeyhî olarak, bu özelliği ölümüne kadar korumuştur. Süleyman Şeyhî'nin eserlerinden ve görüşlerinden, bir sufi olarak, derin görüşlere ve düşüncelere sahip olan ve tasavvufî konuları çok iyi bilen biri olduğunu anlamaktayız. Süleyman Şeyhî sadece bir tarikat şeyhî olarak kalmamış, tasavvufî düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini ihtiva eden eserler de meydana getirmiştir. Dolayısıyla, tasavvufî yönü ile birlikte, onun kişiliğinin ikinci bir yönü olarak da edebi kişiliği teşkil etmektedir (Yılmaz, 1989, s. 157). Divân sahibi bir yazar olan Süleyman Şeyhî, Yazıcıoğlu Mehmed, Yûnus Emre, Hâfız-ı Şîrâzî, Elvân-ı Şîrâzî, Rûhî-i Bağdâdî, Nakşî-i Akkîrmânî, Niyâzî-i Mısırî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'den etkilenmiştir (Ceyhan, 2010, s. 108). Süleyman Şeyhî Efendi, kendi devrine kadar, eser telif eden her şeyhin ve yazarın sürdürüp geldiği geleneğe uygun olarak şairliği de elden bırakan birisi değildir. Anlaşıldığı gibi Süleyman Şeyhî sadece bir şair olarak çıkmamaktadır; nesirciliğini ve eserlerini anlatırken de görüleceği gibi, kendisi derin tasavvufî düşüncelere sahip olan, tasavvuf öğreticisi ve eğitimcisidir. Süleyman Şeyhî Efendi, mensur olarak yazdığı eserlerle bu eğitimcilik ve öğreticilik görevini yaparak, ara sıra, duygularını şiirle dile getirmekten kendini alamamış ve bazı yazdığı eserlerin farklı yerlerine şiirler serpiştirmiştir. Bunların yanında, divan tertip ederek, 'divan şairi' özelliğini de kazanmıştır (Yılmaz, 1989, s. 158). Süleyman Şeyhî Efendi, eser veren bir şeyh olarak XVIII. yy. sonu ve XIX. yy. başında yaşamış olan, Balkan yarımadasının en önemli ve velûd müelliflerinden biri olarak, kendi yaşadığı dönemine olduğu kadar ondan sonraki dönemlere de etki edecek yirmi yedi eser bırakmıştır (Öksüz, 2010, s. 22).

2.4. ESERLERİ

Süleyman Şeyhî Efendi'ye nisbet edilen ve 27 eser arasından ulaşabildiğimiz 21 eser şu şekildedir:

2.4.1. *Lemeât-ı Nakşbendiyye* – “Lemeât-ı Nakşbend” olarak geçen ve Süleyman Şeyhî'nin 1197/1779 yılında telif ettiği ilk ve en önemli eserlerden biri olup, tasavvufî ıstılahları açıklamak maksadıyla kaleme alınmıştır. Eseri üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde müellif şeyhi ve ağabeyi Çelebi İbrahim'i tanıtmış, ikinci bölümde tarikata girişini, hilafetini ve bazı tasavvuf terimlerini anlatmıştır, son bölümü ise sadece kendi rüyaları değil genel olarak rüya tabiri konusuna ayırmıştır (Yılmaz, 1989, ss. 186-190).

Eserin nüshaları:

- Süleymâniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, Bl. No: 2549, vr. 108.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanes, Tükçe Yazmalar, No: 200, vr. 60.
- Kütahya Tavşanlı Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi, No. 43Ze262, vr. 95. Müstensih: Nuri Bağdâdî. İstisnah tarihi: 1248/1832.
- Ankara Üniversitesi DTCF kütüphanesi, yazma eserler, Bl. Muzaffer Ozak I, No:570, vr.193 (Öksüz, 2010, s. 23).

2.4.2. *Divan* - Süleyman Şeyhî iki divan tertip etmiştir. Süleyman Efendi Bahr'da kendisini anlatırken yaptığı açıklamalardan, birincisi divan (1200-1210/1786-1796) yılları arasında ve (1210-1220/1796-1806) tarihleri arasında olmak üzere manzum bir Işk-nâme'nin de içinde yer aldığı ikinci bir divanı bulunmaktadır. Elde bulunan Divân'ın içerisinde Işk-nâme'nin yer almaması sebebiyle, birinci Divân'ın bu Divân olduğu anlaşılmıştır. Süleyman Şeyhî Efendi'nin Divan'ında, başta 29 beyitlik 1 mesnevî, arkasından 2 kaside, 2 terkeb-i bend, Rûhî-i Bağdadî'nin 4 gazeline tahmis vardır. İkinci kısımda, alfabetik tertip üzere, 121 gazel, 29 kıta ve 27 müfret vardır (Yılmaz, 1989, ss.195-196). Eser üzerinde, Mustafa Kundakçı tarafından, Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi'nin Divan'ının Tenkidli Metni adlı olan, 2003 yılında, Sakarya Üniversitesi Enstitüsünde öğrencisi olarak, bir yüksek lisans çalışması yapmıştır (Ceyhan, 2010, s. 108).

Eserin yazma nüshaları:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe yazmalar, No:1784, vr.71
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye yazmaları, No: 767, vr.54; Osman Ergin yazmaları, No: 758, vr.52.
- New – Jersey – Amerika Birleşik Devletleri, Princeton Üniversitesi, Türkçe yazmaları, No: New Series Ottoman Turkish Texts 1658.
- Süleymaniye Kütüphanesi, Bl. Celâleddin Ökten, No: 573, vr.63.
- Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Manzum Eserler, No:239, vr.39 (Öksüz, 2010, ss. 23-24).

2.4.3. *Zübdetü Nefâhâti'l-Üns* – Süleyman Efendi'nin yazarlık hayatının ilk mahsüllerinden biri olan *Zübdetü Nefâhâti'l-Üns*'dür. 1200/1786 ile 1210/1796 tarihleri arasında yazılmış olan Farsça bir eserdir. Bu eser, Mevlânâ Nurü'd-din Abdu'r-Rahman b. Ahmed el-Câmî (Molla Câmî)'nin *Nefâhâti'l-Üns*'nün özetidir. Süleyman Şeyhî Efendi bu eserini meydana getirirken, esas almış olduğu Lâmiî Çelebi'nin tercümesine yeni birşey ilave etmeden onu özetleyip yetinmiştir (Yılmaz, 1989, ss. 198-203).

Eserin nüshaları:

- Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, yazma eserler, Bl., No: 2477/2, vr.173b-201a.
- Süleymaniye Kütüphanesi H. Hüsnü Paşa, No: 579/2, vr.200-231 (Öksüz, 2010, s. 24).

2.4.4. *Şerh-i Kelâm-ı Kibâr* – Süleyman Şeyhî'nin 1200/1786 ile 1210/1796 yılları arasında yazdıklarından ismini zikrettiği bir eseri de, *Şerh-i Kelâm-ı Kibâr*'dır. Süleyman Şeyhî'nin, bu eseri 5 sayfalık olup, küçük risalelerinden biridir (Yılmaz, 1989, ss. 205-206).

Nüshalar:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No: 3469, vr.88b-90b.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 283/06, vr. 94-96. Eser, 1272 yılında istinsah edilmiştir (Öksüz, 2010, s. 25).

- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Şerh-i Kelâm-ı Kibâr risalesi de yer almaktadır).

2.4.5. *Mir’atü’l-Muvahhidîn* – 1220/1805 ile 1230/1815 tarihleri arasında yazılmış bir eserdir. Tasavvuf terimlerinin, Allah’ın zât ve sıfatlarının, bazı peygamber kıssalarının anlatıldığı bir eser olup, üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır (Mustafa Ejder, Köstendilli Molazâde Süleyman Şeyhî Efendi’nin Mir’atü’l-Muvahhidîn Adlı Eseri, 1998, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü); (Ceyhan, 2010, s. 108).

Eserin yazma nüshaları:

Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, No: 2567, vr.70 / Serez Bl., No:1515, vr.114.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: 3469/1, vr.1b-86a (Öksüz, 2010, s. 25).

2.4.6. *Mektûbât-ı Erbaîn* – Süleyman Efendi’nin h.1220 ile 1230 tarihleri arasında kaleme aldığı bir eserdir. Müellifin Rumeli’nin çeşitli bölgelerindeki halife ve müridleriyle resmî görevlerde bulunan bazı kişilere gönderdiği kırk iki mektubu içerir. Kendisine mektup gönderen kişileri, buldukları yerdeki sıkıntılardan dolayı teselli ediyor, kendisinden bir şey arzu edilmişse, onun hakkında malumat veriyor. Daha çok, halife, tarikat görevlisi ve müritlere gönderilmiş oldukları için, onların sordukları sorulara cevaplar, çözemedikleri problemlerin hal yolları ve tarikatla ilgili çeşitli tavsiyeleri ihtiva etmektedir (Yılmaz, 1989, s. 215). Bu eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Hadicet Ul Kübra Öksüz, Köstendilli Süleyman Şeyhî’nin Mektûbât-ı Erbaîn, Terkîbât-ı Erbaîn ve Te’vîlât-ı Erbaîn İsimli Eserleri (inceleme ve metin), 2010, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Eserin yazma nüshaları:

- Süleymâniye Kütüphanesi M.Murad-M.Ârif, No:213.1, vr.1-27.

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No: 3469(7), vr.134b-185a (Öksüz, 2010, s. 26).

- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Mektûbât-ı Erbaîn eseri de yer almaktadır).

2.4.7. *Terkîbât-ı Erbaîn* – Bir rüya koleksiyonu olup Mektûbât-ı ile aynı tarihlerde yazılan bir eserdir. Süleyman Şeyhî, tarikata intisabından itibaren, içine düştüğü sıkıntıları, günlük hayatında karşılaştığı çeşitli hadiseleri ve bunlara bağlı olarak gördüğü rüyaları anlatmaktadır (Yılmaz, 1989, s. 226). Bu eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Hadicet Ul Kübra Öksüz, Köstendilli Süleyman Şeyhî’nin Mektûbât-ı Erbaîn, *Terkîbât-ı Erbaîn ve Te’vîlât-ı Erbaîn İsimli Eserleri* (inceleme ve metin), 2010, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Eserin yazma nüshaları:

- Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, No: 2710, vr.15a-32a.
- Süleymaniye Kütüphanesi M.Murad-M.Ârif, No:213.3, vr.31-43.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe yazmaları, No: 1928/01, vr.1-12; Osman Ergin Türkçe Yazmaları No: 283/02, vr.46-63. *Mektûbât-ı Erbaîn* isimli eserle aynı mecmuada yer almaktadır. Eser 1272’de istinsah edilmiştir.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No: 3469/(6), vr.112b-133b. *Mir’atü’l-Muvahhidîn*’in bulunduğu aynı mecmua içerisinde yer almaktadır (Öksüz, 2010, ss. 26-27).
- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde *Terkîbât-ı Erbaîn* eseri de yer almaktadır).

2.4.8. *Te’vîlât-ı Erbaîn* – “Kırk hadis” koleksiyonu olarak, h.1200 ile 1230 tarihleri arasında Süleyman Şeyhî’nin yazdığı eserdir. Şeyhî’nin eserindeki hadislerin 39’dur

(Yılmaz, 1989, s. 233). Bu eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Hadice U Kübra Öksüz, Köstendilli Süleyman Şeyhî'nin Mektûbât-ı Erbaîn, Terkîbât-ı Erbaîn ve Te'vîlât-ı Erbaîn İsimli Eserleri (inceleme ve metin), 2010, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Eserin nüshaları:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No:822, s.244. Eser, 1241'de istinsah edilmiştir.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe yazmaları, No: 283/3, vr.63b-76a; Osman Ergin Türkçe yazmaları, No: 1928/02, vr.13-20.
- Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, No: 297.3, vr. 1b-14b, bu eser Terkîbât-ı Erbaîn ile aynı mecmuada yer almaktadır.
- Süleymaniye Kütüphanesi M.Murad-M.Ârif, No: 213.4, vr. 43b-53a (Öksüz, 2010, s. 27).
- Narodna i Univerzitetska Biblioteka "Sv. Kliment Ohridski" Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırmızı yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi'nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Te'vîlât-ı Erbaîn eseri de yer almaktadır).

2.4.9. *Kûtü'l-Uşşâk* – h.1230'lu yılında yazılan, 1265/1848'de istinsah edilmiş bir eser. Üç bölümden meydana gelen eserin mukaddimesinde âlimlerle sûfiler mukayese edilmiş, Osmanlı ulemâsı arasındaki semâ, tütün, kahve, Hz. Pegamber'in ebeveyni, Firavun'un imanı gibi tartışmalı konular ele alınmış. Birinci bölümde Hâfız-ı Şîrâzî'nin bir beyti şerhedilerek seyrü sülûk merhaleleri açıklanmış, ikinci bölüm muhabbet ve mahbûb konusuna ayrılmış, üçüncü bölümde veba konusunda bilgi verilmiştir. Eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Kâzım Aydemir, Köstendilli Süleyman Şeyhî'nin Kûtü'l-Uşşâk ve Hülâsatü'l-Esrâr Adlı Eseri, 1998, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü); (Ceyhan, 2010, ss. 108-109).

Eserin nüshaları:

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bl., No: 2462, vr.98 (Yılmaz, 1989, s. 246).

2.4.10. *Medâr-ı Sâlikân* – Süleyman Efendi'nin h.1220 ile 1230 tarihleri arasında yazdığı bir eserdir. Süleyman Şeyhî'nin bu eseri, tasavvufi konular derli toplu anlatıldığı için önemlidir. Tasavvuf ıstılahları izah, tarikat usul ve adabı kolay ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır (Yılmaz, 1989, ss. 247-249).

Eserin yazma nüshaları:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No:2242/2, vr.32b-64b.
- Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi, No: 21, Hk 616, vr.XI-43.

2.4.11. *Etvâr-ı Hâcegân* - Süleyman Şeyhî'nin bu eseri yazmasının sebebi, bir kişinin Nakşbendî Tarîkatına meyletmesi sebebiyledir.

Nüshalar:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları Bölümü, No: 2242/3, vr.65b-83b (Öksüz, 2010, s. 28).

2.4.12. *Nikâtü'l-Hikem* – İnsân-ı kâmil, insan fıtratı, dünya âlemi, hakikat-i meâdîn, hakikat-i insâniyye, yakîn ve irade gibi konuları ihtiva eder (Ceyhan, 2010, s. 109). Bu eser üzerine, 2009 yılında, Gönül Doğan tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Eserin yazma nüshaları:

- Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, No: 2563, vr.126.
- Süleymaniye Kütüphanesi, Serez Bl., No:1510, vr.103.
- Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Yazmalar Bölümü, M. Con, No: 371/2.
- Tercüman Gazetesi Türkçe Yazma Eser Kütüphanesi, No: Y 302, vr. 69.
- Almanya nüshası: Tübingen Devlet Kitaplığı Arşivi, 1402 (Tübingen Depot der Staatsbibliothek); (Öksüz, 2010, ss. 28-29).

2.4.13. *Kitâb-ı Tâlia* - Kitâb-ı Tâlia'nın yazılış tarihi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Bu eser başlangıçta kâinattaki alemlerden bahsediyor, ondan sonra tevhid ve ilhad konularına girerek bu konulara açıklama yapıp devam ediyor. Bu konuların arasında ve

en sonda şiirler yer almaktadır. Kitâb-ı Tâlia bittikten sonra, 12 beyitlik, yazarı belli olmayan bir şiir yer almaktadır (Yılmaz, 1989, ss. 266-267).

Nüshaları:

- Süleymaniye Kütüphanesi Serez, No: 1504, vr. 40.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No: 923/1.
- Mısır Milli kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, No: S 4630, Kahire-Mısır.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 317/2, vr.24-54; No:730/01, vr.1-89; 542.16, No:102b-150b (Bu eser Kitâb-ı Metâlia olarak da geçmektedir); (Öksüz, 2010, s. 29).

2.4.14. *Şerh-i'l-Kelâmi'l-Vâsîti* – Küçük bir risaledir. Meşhur bir mutasavvuf olan Ebu Bekr-i Vâsîti'nin sözünün yine tasavvufi olarak şerhidir (Yılmaz, 1989, s. 270).

Nüshaları:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No: 3469, vr.91b-95a.
- İstanbul Büyükşehir Belediye Kütüphanesi Osman Ergin Türkçe Yazmalar, No: 283/7, vr.96a/99a (Öksüz, 2010, s. 30).
- Narodna i Univerzitetska Biblioteka "Sv. Kliment Ohridski" Skopje – Makedonija/Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi'nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde *Şerh-i'l-Kelâmi'l-Vâsîti* eseri de yer almaktadır).

2.4.15. *Şerh-i Kelimât-i Bedri'd-dîn* - Küçük bir risale olan bu eser, Ramazan ayında 1226/1811 senesinde yazılmıştır (Yılmaz, 1989, ss. 271-272)

Eserin nüshaları:

- İstanbul Büyükşehir Belediye Kütüphanesi Osman Ergin Türkçe Yazmalar, No: 283/8, vr.99-112b.
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, No: 3469, vr.95b-101a (Öksüz, 2010, s. 30).

- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Şerh-i Kelimât-i Bedri’-d-dîn eseri de yer almaktadır).

2.4.16. *Şerh-i Kelâm-ı Ca’feri’s-Sâdık* – 10 varaktan oluşan küçük bir risale olup, istinsah tarihi verilmeden, İmam Câfer-i Sâdık’ın bir sözünün tasavvufi yorumu yapılmıştır (Yılmaz, 1989, ss. 273-274).

Nüshası:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. Bl., No: 3469, vr.101b-111b (Öksüz, 2010, s. 30).

- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi’nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Şerh-i Kelâm-ı Ca’feri’s-Sâdık eseri de yer almaktadır).

2.4.17. *Mecmau’l-Maârif* – “İstılâhât-ı sûfîyye” mâhiyetinde olan kitap, tasavvufi ıstılahların izahı, çeşitli mertebeleri ve birbiriyle irtibâtlı olanlar, ehl-i tasavvufun hallerinin isimlendirilmesinde konular gibi içermektedir (Yılmaz, 1989, s. 274)

Eserin nüshaları:

- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Bl., No: 923/2.

- Süleymaniye Kütüphanesi, Galata Mevlevîhânesi, No:56/1, vr.42. (Eser, Selahaddin Cem koleksiyonundan gelmiştir).

- İstanbul Üniversitesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 730/02, vr.90-117; 542/17, vr.151b-198a. (Eser, Durmuş b. Abdullah Köstendillî tarafından 1235/1820’de istinsah edilmiştir).

- İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, No: 2549, vr.108 (Eser, Hâfız İsmâil Hakkı tarafından 1313/1895'te istinsah edilmiştir); (Öksüz, 2010, s. 31).

2.4.18. *Bahrü'l-Velâye* – Süleyman Şeyhî Efendi'nin son ve en önemli eseridir. 1001 sûfinin menkıbelerini nakletmek amacıyla yazılmış bir evliya tezkiresidir. Attâr'ın Tezkiretü'l-evliyâ, Câmî'nin Nefehâtü'l-üns ve Sâfi'nin Reşehât'ıyla Tezkiretü's-suarâ, eş-Şekâ'iku'n-nu'mâniyye ve zeyilleri eserin başlıca kaynaklarıdır. Tezkirenin ilk bölümü Ca'fer es-Sadık'tan Hacı Bektâş-ı Velî'ye kadar 781 sûfiye, ikinci bölüm Lübâbe el-Müteabbi'den Süleymeye kadarki kadın velîlere, üçüncü bölüm Âşık Paşa'dan müelîfin kendisine kadar çoğu Osmanlı döneminde yetişen sûfilere ayrılmış, son bölümde Köstendilli sûfilere yer verilmiştir. Ali Yılmaz tarafından müelîfin hayatı ve Bahrü'l-Velâye üzerine bir doktora tezi basılmıştır (Köstendilli Süleyman Şeyhî, Ankara 1989). Eser, Sezai Küçük ve Semih Ceyhan tarafından sadeleştirilerek “1001 Sûfî” adıyla yayımlanmıştır (İstanbul, 2007); (Ceyhan, 2010, s. 108).

Eserin nüshaları:

- Süleymaniye Kütüphanesi H. Hüsnü Paşa, No: 297.792, vr.1b-201a.
- Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, No: 4528, vr.190; (Bu nüsha Mehmed Kâmil Kemâleddin tarafından 1314/1896'da istinsah edilmiştir).
- Mısır Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, No: Târîh Türkî Talat 212, vr.204, Mısır.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi, Osman Ergin Türkçe Yazmaları, No: 505, vr.244 (Bu nüsha, Şeyhî'nin torunu Mustafa b. Abdü'l-Halim b. Süleyman Şeyhî tarafından istinsah edilmiştir).
- İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Bölümü no:2535, vr.312.
- Federal Almanya, Berlin Devlet Kütüphanesi, No: 1683, vr.207 (Öksüz, 2010, ss. 31-32).
- Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi Ty. Bl., İsamil Saib İ. No: 2477 (Yılmaz, 1989, s. 298).

2.4.19. *Subhatü'l-Levâih* – Taalluk, tahalluk ve tahakkuk açısından abâdile, otuz üç tasavvuf terimi ve doksan dokuz lâyihayı ihtiva eder.

Nüshası:

- İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, No: 317, vr.79b-139a. (Ceyhan, 2010, s. 109).

2.4.20. *Şerh-i ba'zı gazeliyat* – Niyâzî-i Mısrî ile Nakşî-i Akkirmânî'nin bazı gazellerinin şerhine dairdir.

Nüshası:

- İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, No: 283, vr.77b-92a. (Ceyhan, 2010, s. 109).

- Narodna i Univerzitetska Biblioteka “Sv. Kliment Ohridski” Skopje – Makedonija/ Makedonya Millî Kütüphanesi, Ottoman Manuscript Turk II Koleksiyonu, Yer numarası: OMCT II/573, yaprak sayısı 138, 195x140-155x140 mm ölçülerinde, 17 satır, talik kırması yazı, miklepli olan cildin sırtı deridir (Mecmua-i Resâil olarak kayıtlı olan kitabı Makedonya Millî Kütüphanesi'nde bulunmaktadır, aynı mecmua içerisinde Şerh-i ba'zı gazeliyat risalesi de yer almaktadır).

2.4.21. *Risâle-i Tasavvuf* – Bu eser Süleyman Şeyhî'nin tasavvufi mevzuları izah ettiği bir risâlesidir. Bu konular ise adem, vahdet-i vücûd gibi başlıklar altında olup, bir mecmua hâlinde yer almaktadır. Bu risâleler arasında, Sofyalı Bâli Efendi'nin İbrâhim Hakkı Hazretleri'ne soruları ve onların da yanıtlarından oluşan bir risâle, Sofyalı Bâli Efendi'nin Atvâr-ı Seb'a adlı eseri, Abdullah Salâhi Uşşâkî'nin “Emanet” âyetini tefsîr ettiği bir risâlesi de bulunmaktadır. Köstendilli'nin torunlarından, Mollâzade Süleyman b. Köstendilli tarafından istinsah edilmiştir.

Nüshası:

İstanbul Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin yazmaları bölümü, No: 321,vr.06 (Öksüz, 2010, s. 33).

2.4.22. *Diğer eserler* – Bahrü'l-velâye'de adlarını zikrettiği diğer eserleri şu şekildedir: Târîh-i Köstendil, Risâle-i Vesâyâ, Risâle-i Şerh-i Celâliyye, Tebsiratü'l-irfân, Es'iletü'l-esrâr, Usûlü'l-vusûl (Ceyhan, 2010, s. 109).

3. BÖLÜM

SÜLEYMAN ŞEYHÎ'NİN “MECMUA-İ RESÂİL” İNDE TASAVVUFÎ KONULAR VE “MECMUA-İ RESÂİL”İN KISA ÖZETİ

3.1. VAHDET-İ VÜCÛD

Vahdet-i vücûd düşüncesi varlığı, muhtemel ve mecburi kısımlarına ayrılmadan evvel kendinde bir hakikat tarzında ele alıp muhtemel ve mecburi onun iki kutbu kabul etmek suretiyle Hak ile halkı izâfet münasebetiyle birbirine bağlar. Nitekim Tanrı-insan bağlantıları özellikle birlik-çokluk problemi, insan özgürlüğü ve iradesi, âlemdaki kötülük sorunu, sebeplilik vb. metafizik mevzularla iman ve akîdenin anlamı, ahlâk mevzuları ve farklı dinî bahisler üzerine sistematik ve kapsamlı bir fikir ortaya koyar. Vahdet-i vücûd terimini meydana getiren kelimelerden “vahdet” (birlik), bulmak veya bilmek anlamındaki vcd (وحد) kökünden gelen “vücûd” terim olarak “varlık” manasında kullanılır (Demirli, 2012, s. 431).

İbnü'l-Arabî'nin en yüce makamlara ulaşanlara gönderme yaparken “ehlü'l-keşf, ehl-i vücûd ve'l-vücut” der ve bunu söylerken “Hakk'ı vecdlerinde bulanlar” bağlantısına işaret eder (Öksüz, 2010, s. 35).

Tasavvufun en çok dikkat çeken konularından biri vahdet-i vücûd düşüncesi olmuştur ve bazı araştırmalarda bu terim ilk kez Sadreddin Konevî tarafından kullanıldığı söylenmektedir. Fakat son araştırmalara bakacak olursak bu terim ilk kez İbnü'l-Arabî tarafından kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Celep, 2012, s. 145).

Vahdet-i vücûd, filozoflarla kelâmcıların yaratılış ve varlık ile ilgili fikirlerine karşı geliştirilen bir yaratılış-varlık ve bu görüşe bağlı olarak Tanrı-insan bağlantılarına dayanan bilgi teorisidir. Vahdet-i vücûd düşüncesinin en mühim dayanağı, “Varlık Hak'tır” önermesi olsa da onu Tanrı-âlem-insan bağlantısı açıklayan bir nazariyeye dönüştüren özellik sadece bu önerme değildir. Ayrıca sadece bu önermeyle birlikte

düşünülünce vahdet-i vücûd ilk sûflerde görülen ve vahdet-i vücûda kaynak teşkil eden fenâ anlayışına irca edilebilir (Demirli, 2012, ss. 431-432).

Süleyman Şeyhî'nin eserlerinden anlaşıldığı gibi, beşerin tasavvufî terbiye yöntemleriyle enâniyeti, nefsâniyeti ve var sandığı mevhûm varlığını bertaraf etmek gerekliliğidir. Zîrâ âyet-i kerîmede geçen “Allah her şeyi kuşatmıştır” ifâdesinden, Hakk'ın bütün varlıkları hem ilmi, hemde vücûduyla kaplamış olduğu; herhangi bir varlığın ise Hakk'ın varlığı yanında bağımsız bir varlığının olmadığı anlaşılmaktadır (Öksüz, 2010, s. 37).

Tasavvufî konuları çok derinliğine bilen nice mutasavvıfta olduğu gibi, Süleyman Şeyhî “vahdet-i vücud” düşüncesini kabul etmiş ve eserlerinde bu derin düşüncesini dile getirmiştir. Bu konuda Süleyman Şeyhî İbnü'l-Arabî'den etkilendiğini ve daha çok küçükken onun kitaplarını okuduğunu ayrıca ona büyük değer verdiğini ve saygı duyduğunu belirtmektedir. Süleyman Şeyhî eserlerinde de sık sık İbnü'l-Arabî'ye atıfta bulunup ayrıca onun ifadelerine yer vermektedir (Bedir, 2011, s. 32).

3.2. ZİKİR

زكّر zikir (çoğulu zükûr, ezkâr) kelimesi sözlükte “bir şeyi anmak veya hatırlamak” anlamına gelir, dinî literatürde ise “Allah'ı anmak veya devamlı hatırlamak, unutmamak suretiyle nisyandan ve gafletten kurtuluş” anlamında kullanılmaktadır (Öksüz, 2010, s. 49).

Kur'an'da türevleriyle yanında birçok âyette geçen olan zikir Allah'ı dille hamd, tekbir ve tesbih şekliyle övmek; nimetlerini hatırlamak veya anmak, bunları tefekkür etmek ve içten hissetmek; manâlarda kullanılmıştır (Öngören, 2013, s. 409).

Zikir, tasavvufun en önemli hususiyetlerden biri olarak, kulu gafletten muhafaza ettiği gibi kalbinde dünyâyâ karşı duyduğu rağbeti azaltmakta ve yerini Allah sevgisine bırakmaktadır (Öksüz, 2010, s. 50).

Bazı tarikatlarda zikir sırasında bazen mûsikinin de zikre refakat ettiği bilinmektedir. Zikirlerini hafif bir ses ile (hafî) yapan tarikatlarda yalnızca Kur'an tilâveti, kamet, tesbih, tekbir, ezan, salât okunması esnasında bir ses mûsikisine yer verildiği bilinmektedir. Bu tarikatlardan biri Nakşî tarikatı ve kolları, diğeri ise Mevlevî

tarikatıdır. Nakşîbendiyye'nin bazı kollarında ise yüksek ses ile (cehrî) zikir yapıldığı bilinmektedir (Uygun, 2013, s. 412).

Süleyman Şeyhî'ye göre kalbî zikir, zikir-i Hak'dır. Lisânî olan zikir ise zikir-i halktır. Çünkü ikincisi cismânî zikir olup zikir-i kalbî gibi rûhânî değildir. Ruh, emr-i Rabbânî olması hasebiyle, rûh-ı kuds'tendir ve onda lafız, ses ve harf de yoktur. Kâili, kâil-i gaybîdir. Süleyman Şeyhî'nin bu ifâdelerinin arkasından zikir-i kalb ile alakalı diğer yorumları da zikir-i kalbin usûlüyle alakalıdır. Bu cihetten, Süleyman Şeyhî *Mektûbât*'ta da açıkladığı gibi; zikir-i kalbin sayı ve zamanla sınırsız olması önemli olup, zâkirin sohbet ve yoldaki bağlılığı ölçüsündedir (Öksüz, s. 2010, s. 52).

3.3. RÂBITA

Râbita sözlükte "bağlamak" anlamındaki rabt kökünden (رَبَطَ) türeyen ve "münasebet, alaka, bağ; iki şeyi birbirine bağlayan ip" manalarına gelen rabita kelimesi tasavvufta salikin kamil bir mürşide gönlünü bağlaması, onun sûret ve sûretini (hem yüzünü hem ahlak ve davranışlarını) düşünmesini ifade eder (Tosun, 2007, s. 378).

Tasavvuf tarihinde önceleri kalbini şeyhe bağlamak, onu sevmek, bu sayede ondan bereket almak ve onun davranış ve hareketlerini taklit etmek gibi tatbikler bulunurken zaman ile bunlar şeyhin sûretini düşünme tarzını almıştır (Öksüz, 2010, ss. 57-58).

Rabita, bazı sûfilere göre kalbi dünyevi düşüncelerden korumak ve temizlemek, mürşidin ruhaniyetinden bereket almak ve onun vasıtasıyla Allah'ı hatırlamak veya anmak, gıyabında mürşidle manevi beraberlik ayrıca muhabbet tesis etmek hedefiyle icra edilir; ve bunların en önemlisi olan muhabbettir. Tasavvufî anlayışa göre ise mürid, şeyhinin davranış ve hareketlerini taklit edebilmek için aynı zamanda şeyhinin manevi halini kendi üzerine yansıtabilmek için onu sevmelidir (Tosun, 2007, s. 378).

Rabita, bazı eleştirciler tarafından bir ibadet olarak algılanmış, ibadetin de Sünnet ve Kur'an'da belirlenebileceğini söylenmiştir. Rabita, bazı sûfilere göre ise bir ibadet değil mürid ile şeyh arasında feyiz ve sevgi alışverişine araç olacak bir metottur (Öksüz, 2010, s. 59).

Nakşibendi tarikatında rabıtaya özel ve büyük önem atfedildiği ve onu müdafaa etmek için eser yazarların daha çok Nakşibendiyye'ye mensup bulunduğundan dolayı rabıta uygulamasının Nakşibendiler'e özgü olduğu zannedilmektedir (Tosun, 2007, s. 378).

Râbıta, Süleyman Şeyhî'ye göre aslında zikir sırasında müridin sûretini hayâline alarak zikir etmek değildir. Zikre bedel râbıta kabûl edilir. Süleyman Şeyhî, bir mektubunda "insıbağ" ve "in'ikas" terimleri ile alakalı ona gelen bir soru üzerine, sâlikin seyr ü sülûkunda kendisi geçirmiş olduğu aşamaları açıklamak için kullanmıştır. Bu verdiği açıklamalar, vahdet-i vücûdu zevk etmek niyetiyle sâlikin zikir ve râbitasındaki hallerini içermektedir (Öksüz, 2010, s. 60).

Tasavvufta, "râbıta hiçbir mutasavvıf tarafından insanın insanı Tanrı edinmesi" olarak açıklanmamıştır. Müridin şeyhine karşı olan aşırı sevgisi, tasavvufu hiç tecrübe etmemiş olanlar tarafından farklı yorumlanmıştır. Müridin şeyhine olan bağlılığı ya da, bilhassa Nakşî yolunda murâkabeye kadardır. Ondan sonra ise müridin yalnızca "Allah'a râbıta yapması lazım olur ki, o vaziyette hâlen şeyhine râbitaya devâm edince, mânevî açıdan gerilemeye neden olur. Nitekim şeyhe olan râbıta, nihâî râbıta olan Allah'a râbitanın bir ön hazırlayıcısıdır" (Tosun, 2007, s. 378).

3.4. RÜYÂ

Rü'yet kökünden gelen rü'ya kelimesi sözlükte "görmek" anlamında, uyku sırasında zihinde canlanan hayal ve görüntülerin tümünü ifade eder. Sözlük anlamı aynı olan "görmek" hulm (çoğulu ahlâm) daha çok korkunç ve şiddet içeren kabuslar için kullanılır. Hz. Peygamber, "Rüya Allah'tan, hulm ise şeytandandır" demiştir (Çelebi, 2008, s. 306).

Sûfi ve ilk zahidlerden itibaren (رؤيا) rüya tasavvufun çok önemli bir konusu ve onun bir parçası olan bilgi kaynağı olmuştur. Peygamberlerin gördüğü rüyalar vahiy, takva sahibi müminlerle vellerin gördüğü rüyalar ilham mahiyetindedir (Uludağ, 2008, s. 309).

Rüyâ kavramı, Kur'anda yedi yerde, bunun dışında da tekrar "rüyâ" kastedilerek "hulm", "menâm", "ehâdis" ve "adğâs u ahlâm" kelimeleri geçmektedir (Öksüz, 2010, s. 63). Süleyman Şeyhî'nin *Terkîbât*'ında ayrıca bazı ta'bîrât çeşidi eserlerde vak'a ve

vâkıa sözleri de rüyâ karşılığında kullanarak, rüyânın bir hayâl olmadığı ve gerçekten daha önce yaşanmış olaylar olarak düşünüldüğünü belirtmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yusuf, İbrâhim ve Mısır hükümdarının görmüş olduğu rüyalarından söz edilmekte, Resûl-i Ekrem'in görmüş olduğu bir rüyanın gerçek çıktığı Allah tarafından bildirilmektedir, ayrıca Kur'an'da rüyaların yorumu için "te'vilü'r-rü'ya"; "ta'blrü'r-rü'ya"; "te'vllü'lehadls"; "te'vllü'l-ahlam"; tamlamaları ve (hüküm açıklama) "ifta" sözcüğünün çeşitli türevleri kullanılmıştır (Çelebi, 2008, s. 306).

Süleyman Şeyhî, çok kez Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'i rüyâlarında görmüş, bunun yanında dört büyük halîfeyi, Hz. Hâfız-ı Şîrâzî'yi, Mevlânâ'yı, abisi Çelebi İbrâhim Efendi'yi, Muhammed Bahâüddin Nakşbend'i, Nakşî Akkirmânî'yi, vefât eden Şâmizâde Mustafa Şeyhi Efendi'yi, diğer kardeşi Emin Ağa'yı, Cüneyd-i Bağdâdî'yi, İsmâil Hakkı Efendi'yi, ders aldığı Müderris Mustafa Şeyh Efendi'yi, ve daha bazı kişileri de gördüğünü belirterek, adı geçen kişilerle ise mânâ âleminde yaşadıklarını anlatmıştır (Öksüz, 2010, s. 66).

3.5. MECMUA-İ RESÂİL'İN KISA ÖZETİ

İncelemeye almış olduğumuz talik yazılı olan eserimiz "Mecmua-i Resâil" dört bölümden (risaleden) oluşmaktadır. Birincisi "Mektûbât-ı Erbaîn", ikincisi "Terkîbât-ı Erbaîn", üçüncüsü "Te'vîlât-ı Erbaîn", dördüncü ise "Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih", "Gazel-i dîger", "Gazel-i dîger", "Gazel-i âher", "Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman", Kelâm-ı kibâr", "Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar", "Kelîmât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fî kitâb-ı vâridât", "Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh" başlıklarını taşımaktadır.

3.5.1. "Mektûbât-ı Erbaîn"

Süleyman Şeyhî Efendi'nin h.1220 ile 1230 yılları arasında yazdığı bir eserdir. Müellifin Rumeli'nin farklı bölgelerine yayılan halife ve müridlerine, resmî görevlerde bulunan bazı kişilere gönderdiği kırk iki mektuptan ibarettir. Kendisine mektup gönderen kişileri, buldukları yerdeki sıkıntılarından dolayı teselli ediyor, kendisinden

bir şey arzu edilmişse, onun hakkında malumat veriyor. Daha çok, halife, tarikat görevlisi ve müritlere gönderilmiş oldukları için, onların sordukları sorulara cevaplar, çözemedikleri problemlerin hal yolları ve tarikatla ilgili çeşitli tavsiyeleri ihtiva etmektedir.

Süleyman Şeyhî Efendi'nin vahdet-i vücûd hakkındaki düşünceler ve fikirlerinin çoğunluğunu “*Mektûbât-ı Erbaîn*” adlı eserinde, ona gelen sorulara verdiği cevaplardan ve yorumlarından anlamaktayız.

3.5.2. “Terkîbât-ı Erbaîn”

Bir rüya koleksiyonu olup “*Mektûbât-ı Erbaîn*” ile aynı tarihlerde yazılan bir eserdir. Süleyman Şeyhî, tarikata intisabından itibaren, içine düştüğü sıkıntıları, günlük hayatında karşılaştığı çeşitli hadiseleri ve bunlara bağlı olarak gördüğü rüyaları anlatmaktadır.

Süleyman Şeyhî, “*Terkîbât-ı Erbaîn*”i yazma nedeninin, Şâmizâde Mustafa Şeyhi Efendi'nin ölümü olduğunu ifâde eder. Mustafa Şeyhi vefât ettiğinde son derece dertlere tutulmuş, büyüklerinin rûhâniyetlerinden istifâde etmek arzusuyla gece gündüz, namazda ve uykuda onlardan sevme talebi içinde bulunmuştur. Süleyman Şeyhî görmüş olduğu her rüyâda, onlara (büyüklerine) hâli mevzusunda sorular sormuş ve aldığı cevapları kaydettiğini belirtmiştir. “*Terkîbât-ı Erbaîn*”de kendi rüyâlarından, Süleyman Şeyhî onların maddî âlemdeki etkilerinden söz ettikten sonra, kendisi rüyâ ile alakalı görüşlerini ve fikirlerini ifâde etmeye devâm etmiştir.

3.5.3. “Te’vîlât-ı Erbaîn”

“Kırk hadis” koleksiyonu olarak, h.1200 ile 1230 tarihleri arasında Süleyman Şeyhî'nin yazdığı eserdir. Şeyhî'nin eserindeki hadislerin 39'dur.

“*Te’vîlât-ı Erbaîn*” isimli eseri ise kendisinin, tasavvufî gelenekte meşhur olan hadîslere yönelik ifadeler ve yorumlarından oluşmaktadır. Süleyman Şeyhî bu risalesinde, hadislerin ekserîsini ahlâk, din, ve toplum hayatı açısından Müslümanlığın esas kâideleri ile ilgili muhtelif konulardan seçerek kendisinin selefî olup ayrıca

muhaddis kimliği ile bilinen Şihâbüddin Ömer es-Sühreverdî, Kelâbâzî, Sadreddin Konevî ve Muhyiddîn İbn Arabî gibi mutasavvıflar, onların kaynağına ulaşmak hadis şerhi ile ilgilenmiştir.

3.5.4. “Şerh ez ba’zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, “Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsitî kaddese sırra buyurmuşlar”, “Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra’l-azîz fî kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Ca’fer ibn-i muhammed’üs-sadık radiyallahu anh”

Allah’ın emri kafnun kaynağından koptu

Dört harf üzere cana düştü ve haktan ayrı düştü

Allah’ın emri ile küçük ruhların yüce alemlerden aşağı alem ve yerlere sefer ettiklerini ve bu seferlerinin sebebinin ne olduğunu Şeyh anlatmaktadır. Şöyle ki Allah’ın emirlerinin kaynağı “kaf ile nun”dur (Künfeyekün- Ol der olur) yani sadece “kün” hitabından ibarettir. Bu emir ile insan yüksek mertebelerde vücut bulup yüce alemlerde seyir ettikçe insaniyet sırrı rüzgar ve yağmur ve madende vücut bularak haktan yüz çevirdi ve ayrılık ateşine düştüler. Bu yüzden denilmiş ki her sene gelen bahar üç kat göğe ulaşıp gökte önceden seyir eder ve Allah’ın emri ile yer yüzünde varlığını ispat eder. Ve güneşin harareti bulutlardaki suyla birleşip, bu birleşmenin sonucunda yağmurun sıcaklığını değiştirip bu şekilde yüce alemlerden geçerek şebnem (çiğ) mertebesine ulaşır, sırr-ı azam (Büyük sır) mertebesine ulaşır.

Beyitte geçen dört harften murat madendir (madde). Yani ilk önceki yerinden ilk önce madene indiği sonrasında bitkilere geçtiğine işaret eder ki bu da suyun daima bitkilere akışına işaretidir. Ağız toprağın altında vücudu havada, bitki mertebesine (nebat) vardığında emr-i ezeli ile farklı renkler ve farklı elbiseler ile doldurulmuştur. Bazıları bazılarına boy ya da renk olarak daha büyük olabilir ama sonuç itibari ile nebat mertebesinde aralarında her hangi bir üstünlük yoktur. Şöyle ki nasıl insaniyet mertebesinde farklılık ya da ayrımcılık yoktur ve farklılığın ayrımcılığın insani ruh ve hayvani ruha göre olduğu meselesindeki gibidir. Hayvanat mertebesinde de aynı durum geçerlidir. Hayvanların aralarındaki farkları sıfatları üzerindedir. Her bir hayvanı birbirinden ayırt eden bir özelliği vardır. İnsanlarda ise böyle bir ayırım olmayıp

onlardaki ayırım hayvani ruh üzerinden yapılmaktadır. Yoksa hayvanlar ve bitkiler nebatat ve insanîyet olarak eşittirler. Hayvanlar ise sıfatlarına göre ayrılır.

Nebat mertebesi hal diliyle ve kabiliyetlerinin sorduğu sorular ile sonsuzluk isteyenler için iyi bir durak değildir. Buraya gelirken bu kabiliyetlerinin sorduğu sorular ve hal diliyle terakki ederek nebat bu mertebeye gelmiştir. Bu mekanda içlerinde bulunan beka isteği tatmin olmadığından Hakk'tan yine terakki niyazında bulunmuşlardır. Bu yüzden nebat mertebesinde insanı hatırlatacak henüz hiçbir işaret yoktur.

Madde ile başlayan beka yolculuğu sonrasında nebata yükseldi. Şimdi ise bir kısmı ayrı bir mülke geçer. Hayvanların bu bitkileri yemesi ile bu madde nebat aleminden çıkıp hayvanat alemine ayak basmış olur. Bu mertebede beden hareketlerinden dolayı ruh sahibi olarak görülürken, ebedi hayat noktasında ise ruhsuzdurlar. Altı şeyde hayvan ve insan ortak noktalara sahiptir. Onlar da görür, işitir, kokar, tadar, hisseder ve bu beşinin haricinde gördüğü, tattığı, duyduğu ve hissettiği şeyleri ortak bir his ile algılayabilir. Ancak dört his de vardır ki sadece insana mahsustur: Mütevehhime ve mütefekkiye ve mütehayyile ve hıfzdır. Bunların yanı sıra hilm, rıza, cesaret, gayret vs. gibi bazı sıfatlarda vardır ki insana mahsus sıfatlardır ve hayvanlar insana yakınlığını bu sıfatlara göre almaktadır. Hayvanlar dört sıfat üzeredir: ulvi, süfli, seb'i, şehevîdir. Ulvi ve şehevî olanlar süfli ve seb'i olanlara göre insana daha yakındır. Hayvanların vasıfları seyr ü sefer ile kemale erip insanîyet mertebesine erişir.

Ancak bu hayvanat mertebesi dahi beka ihtiyacına karşılık vermediği için bu mertebede de beka için Allah'a niyaz edilir. Tekrar bir sefer başlamış olur ve bu sefer hayvanların boğazlanıp insanlar tarafından yenilmesi ile olur. Böylelikle hayvanat mertebesindeki bir madde bir insan bedenine girerek insanîyet mertebesine yükselmiş olur. Metnin bu kısmında insanın anne ve babanın birleşmesi sonucunda nasıl ortaya çıktığını ve bu yaratılış sürecine insan tarafından yenilen hayvanın nasıl dahil olduğunu ve insanın bu süreçte kendisinin bir müdahalesinin olup olmadığını anlatmaktadır. Ve bu süreci Kur'an'da geçen bazı ayetlerle birlikte anlatmıştır. Maddenin seyr ü seferinde en önemli nokta bu yaratılış serüvenidir. Beka isteğine karşı en müsait mertebeye bu insanîyet mertebesidir çünkü ahsen-i takvim (en güzel hal) üzere yaratılmıştır. Bu yüzden beka için gerekli istidat ve kabiliyet insanda vardır. Bu yaratılış süreci biyolojik olarak hayvanlardakine benzemektedir. Ancak ahsen-i takvim suretinde anlatılmak istenen ona

uygun istidat ve kabiliyetin verilmiş olmasıdır. Şayet insan bu istidat ve kabiliyetleri ile kendini, Allah'ın vahdaniyetini bilmeyip hakiki imana erişemezse buna müsait elbiseler tersine döner ve insan esfelisafiline (hayvandan daha aşağı seviyeye) düşer. Yani en aşağı mertebeden gelerek insaniyete yükselen süreç yine en başa döner ve en aşağı mertebede iner.³

Diğer bir gazel de farklı bir mesele ele alınmaktadır. Şöyle ki : bir seyr ü sefer esnasında bir sahrada bir mermerin dört köşe haline getirildiği görüldü. Bu temsil ile anlatılmak istenen dört hak mezhebin ortaya çıkışıdır. Bu mezhepler şeriattan alınıp dört köşeye ayrılıp dinin gerekliliklerini yerine getirmek için dört köşeye dağıtılmıştır. Ve bu mezhepler kıyamete kadar Kudret-i ilahiye dayanarak baki kalacaklardır. Bu dört mezhebin hükümleri bir birini çürütmez sadece dört imamın urvet'ülvüska (sağlam tutunacak dal) olarak görülecek manalarıdır. Bu gazelin şerhinde dört hak mezhebin önemi ve bu dördünün oluşturmuş olduğu halkanın dışında kalanların dinen pozisyonlarının ne olduğu anlatılmıştır.⁴

Nedir mi'râc-ı hazret gör ne söyler bu suhendâni

Çıkub dili ism-i resminden gidermekdir

Diğer bir gazelin şerhi de şöyledir: Bu görünenler ve şu sınırsız sırlar nelerden bahseder. İrfan gözünü aç ve kainattaki sonsuz sırları gör. Her insana bir isim verilmiştir. Ancak bu isim kendinden olan bir şey değildir. Kendinden olan isimleri nas, insan ve ademdir. Bu yüzden kainata bakarken kendilerine sonradan verilen isimlerle değil, resmin kendisine bakmak gerektir. Mesela insanın varlığı da sadece benzetmedir çünkü vacibül vücut (varlığı zorunlu olan) olan sadece Allah'tır. Bunun üzerine insanın batını alemleri ile kainattaki genel işleyiş arasındaki benzerliklerden bahsedilmektedir. Mesela kainatta dört farklı su vardır: acı, tatlı, tuzlu, kokar. İnsan bedeninde de burunda kokar, gözde tuzlu, ağızda tatlı, kulakta acı su vardır. Gökte yıldızlar, güneş ve ay vardır. Gönülde ona denk akıl ve ruh vardır. Gökte yedi tabaka vardır ve insanda da yedi tabaka vardır: Birinci tabaka kuvve-i mütehayyile, ikincisi kuvve-i mütevehhime, üçüncüsü kuvve-i mütefekkiye, dördüncüsü kuvve-i hafıza, beşincisi kuvve-i zâkire, altıncısı kuvve-i müdebbire, yedincisi kuvve-i hiss-i müşterektir. İnsanda beden yere, gönül ise göğe

³Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 179

⁴Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 186

benzetilmiştir. Burada asıl önemli olan resmin isminden kurtulup aslını görmektir ve bu alemler arası seyirde binek aşk-ı ilahidir. Aşk ilahi ile bu seyeran gerçekleştirilmelidir çünkü aşıkları maşuka (aşık olunana) çeken şey aşktır. Ancak şunun akılda tutulması gerekir ki bu seyr ü seferde ifade edilenler derin manalar içerdiği için temsilen ifade edilmektedirler. Yoksa aşığa varmak tabirinden kinaye olan Allah zaman ve mekandan münezzeh olduğu için varmak ya da gelmek gibi tabirler ancak temsili olarak kullanılabilir.⁵

Nideyim âvere gönliüm şimdilik sevda heves.

Leşker-i ferhâl ile kâkül-i pâregavga heves

Bu gazelin şerhinde ise gönlün heva ve heves düşkünlüğünden bahsetmektedir. Ancak burada bahsedilen heves dahi tasavvufi literatürde farklı anlamlara geldiği için yukarıda bahsettiğimiz beyitin devamındaki beyitler ile ilahi aşk içerisinde hevesin nasıl bir anlama geldiği ve beden in avarelik çekmesinin ilahi aşk içerisindeki nasıl bir manaya geldiğini ifade etmektedir.⁶

Bulû'-ı vücûd üzere ne kim peydadır

Rûşen-i nazar et anda ne hübrâdır

Deryâ-i bu emvâc amuhâlif sanma

Emvâc-ı peyâyı yine bu deryadır

Bu kıtanın şerhi yapılmaktadır. Şöyle ki: İnsanın ve görünen alemin hak olmasından bahsedilirken ifade edilmek istenen şey nasıl ki bunlar görünürler Allah'ın güzellikleri dahi isim ve sıfatları ile görünürler.⁷

Kelam-i kibar başlıklı bölümde şunlar anlatılmaktadır. Yüksek bir mertebeye erişmek için gerekli olan marifetullahı anlamak değil kendisinin fenasını Allah'ın bekasını bilmesidir. Nasıl ki vücudu olmayanın derisi de yoktur marifetullah vücud ilminin derisidir ancak ilmin kendisi olmazsa derisi de olmaz. Bundan yola çıkarak yaratılan ile yaratıcı arasındaki ilişki mecazların açılması ile ifade edilmiştir. Metnin tamına bakan yönü ile şu ifade önemlidir. Marifetullaha yönelik her türlü açıklama, betimleme mecaz

⁵Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 188

⁶Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 192

⁷Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 195

üzere bina edilmiştir zira tarifi mümkün olmayan hakikatleri ne kadar güzel ifade etsen de eksik kalacaktır. Bu şerhin konu itibari ile sonu şöyledir: marifetullahta senlik ve benlik yoktur. Yaratıcı yaratılan, seven sevilen gibi ayrımlar değil marifetullahta asıl önemli olan aczi tam anlamaktır.⁸

Ebubekir Vasiti buyurmuşlar

Eğer sen gayrılıkla var oluyor isen yokluk menziline varmışsın demektir. Yani halktan gayrı olmak Hakk'a varmak demektir. Eğer sen gayrılıkta yani Hakk'ta var isen hem benliğini ortadan kaldırmış oluyorsun hem de sonlu olmayı. Böylelikle ikilikten kurtulup kemale ermiş olursun. İki yol vardır: birincisinde halkı reddetmek, ikincisi ise hakkı ispat etmektir. Bu şekilde ayrılık girmeden seyyid ve imam olabilir. Allah kendilikten ve gayrılıktan münezzehtir. Buradaki gayrılık Allah'ın sıfat ve tecellilerinin haricinde bir şeyin olmadığını anlamaktır. Ancak yine de Hakk ile halkı, Hakk'ın gölgesi üzerinden ayırt etse de fenafillah (Allah'ta fani olmak) ve Bekabillah (Allah'ta beka bulmak) makamına ulaşmış olur. Çünkü halk yoktur yani ademdir. Hakk vardır. Var olan bir şeyi yok olan bir şeyle kıyaslamak mümkün değildir. O kıyas sadece anlamak içindir. Şöyle de bir durum vardır ki Hakk'tan gayrısını yok olması Hakk'a nazardır yoksa Hakk'tan gelen bir hitap yokluğa hitap olarak görünür ama öyle değildir. Hakk'ın hitabının muhatabı halktır ve bu dengeyi kuran Allah'ın sıfat ve isimleridir. İki çeşit şirk vardır: birisi şirk-i hafî cehaletten gelir, ikincisi ise bilgiyle gelir.⁹

Bedrettin Hazretlerinin Kitab-ı Varidatından sözler

Eğer Allah'ı marifet ile bilmezlerse ona ibadet etmezler ama her ne kadar heva hevesleri yüzünden kalpleri mühürlenmiş olsa da onları hayalleri yine de ibadet ederler. Bu bölümde de yine vahidiyyet ve ehadiyyet meselesinden devam edilmiştir. Marifetullah ilmi içerisinde ibadetin zaruri halleri gibi, yani Allah'ı tanımazsa nasıl bir durumda olacaklarını anlatmaktadır. Ayette geçen kalpleri mühürlenenenlerin nasıl olacağı ya da marifetullahı bilmeyip ibadet edenlerin ibadetlerinin ne makamda olacağından bahsetmektedir. Hakikat alemleri ortaya çıkmış olsa şeriat aleminde (yani bu dünya) ibadet

⁸Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 197

⁹Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 199

etmeye gerek kalmazdı. Bu gibi derin meseleler tam idrak edilmezse bu ibadet meselesinin yanlış anlaşıldığını vurgulamaktadır.¹⁰

İmam-ı Cafer İbn-i Muhammed'din dediğine göre

Bu bölümde İmam-ı Cafer İbn-i Muhammed'den alınan kim vasıldan faslı ve sükundan hareketi bilirse karar alabilecek mertebeye ulaşmıştır sözü şerh edilmektedir. Genel bağlam içerisinde yine insanın seyir ettiği mertebeler ve ulaşmaya çalıştığı fena fillah ve bekabillah makamları üzerine şerh edilmiştir. Bu seyr-i süluk içerisinde geçilen mertebelerin tasavvuf içerisinde nasıl bir yeri olduğu ve nihayetinde kelam ilmi gereği Allah'ı tanıma merkezli bir yol olduğundan içinde barındırdığı hassasiyet ya da ilmin gerektirdiği hassasiyet dile getirilmiştir.¹¹

¹⁰Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 203

¹¹Ayrıntılı bilgi için bakınız: s. 209

4. BÖLÜM

SÜLEYMAN ŞEYHÎ'NİN “MECMUA-İ RESÂİL” İSİMLİ RİSÂLESİ

4.1. *Mektûbât-ı Erbaîn*’ in Transkripsiyonu

[4/a] [*Risâle-i Mektûbât-ı Erbaîn*]¹² li’ş-Şeyh Süleyman Şeyhî Efendi¹³ Nakşbendî-i [Köstendilî -kaddesallâhu sırrihû'l-âli-]¹⁴ İştibî Şeyhi Müderris Ahmed Efendi’ye Nakşibendi’ye¹⁵ irsâl buyurdıkları mektûb-ı merğûbun sûretidir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Selâmun kavlen min rabbi’r-Rahîm. İzzetlü birâderim Ahmed Efendi. Hâlin vakti hoş mudur, nicesin ve kimsen var mi? Yoksa kimsesiz misin? Başındaki siyiller sindi mi? Ve yolun bulup başta başa dûş olup bâş oldu mu? Ve helva sohbetinin lücci tükenip, turşu harcı kuruldu mu? Ve sızıntılar derilip dere oldu mu? Ve değirmen devre girip ve deveciyle konuşup kapıyı büyüttünüz mü? Yoksa hâlâ beşi bire ve biri beşe darb edip, kara cümle kıvâmı üzere mısınız? Ve Hakkı koyup halka doğru doğrulduğunuz doğruldu mu? Ve Hak olup, Hak yerini buldu mu? İştib’in âb u hâvası başınızın yaresine hoş geldi mi? Gelmediyse hoş geliniz, tebdîl-i hava için halkdan Hakk’a avdete da’vet ve da’vete icâbet gerekdir. Câmi’lerin kayyımlığı hizmeti kıvâm bulup ve karâr kıldıysa karar kılın. Ve eğer karaya vurduysa, siz dahi karayı beyaza bozun. Halkı ve Hakk’ı bir edip, birlik ile ikide duran ve işâret (?)¹⁶ [eden]¹⁷ işâretten [4/b] oluruz,¹⁸ veririz. Bir avuç ömrümüz var, kime minnet edelim. Hayy’layalım Hû’ylayalım. Hayy’ı Hû’yu bir edelim. Bilelim birleşelim, bilişelim, bilişmeden kalalım. Gayrıda durup gayr’ı görmeyelim. Alalım verelim, alışveriş etmeyelim. Fark’ı fark edip, cem’ile farkı cem’ edelim. Ondan sonra vârı var, yok’u yok bilip ikisinin dahi hakkın edâ edelim. Yoksa birin ikrâr ve birin inkâr ile merdum, ebedî inkardan rehâ bulmaz. Gerekdir ki,

¹²Risâle-i Mektûbât-ı Erbaîn : sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹³Efendi: sadece OMCT II 573’te var

¹⁴Köstendilî -kaddesallâhu sırrihû'l-âli-: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹⁵Nakşibendi’ye: sadece OMCT II 573’te var

¹⁶(?): sadece OMCT II 573’te var

¹⁷eden: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹⁸OMCT II 573: oluruz; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: alırız

vücûd ile ademin hükmün icrâ edelim ve adem âyînesinde vücûd isbât edelim. Ve vücûd mir'âtinde adem izhâr edelim. Mea hâzâ, ademi adem ve vücûdu vücûd olduğun bilip ikrâr edelim ve nokta-i ğaynı, ayn üzere koyup gayr'a i'tibâr edersek, kayırmaz ve karar tutmaz. Bidâyeti nihâyete ve nihâyeti bidâyete sarf etmiş oluruz. Ba'dehû, ne bidâyet ve ne nihâyet ve ne himmet ve ne kerâmet hevâsında gezeriz. Benim rûhum bir küme karga kazımasıyla bülbül nefhası nazma geldi. Gitdiği gibi gelmeli benim karındaşım. Eğer taraf-ı ahvâlimizden suâl buyurulur ise, şimdilik var ile yoku bir edip ve birinde duramayıp, ne adem ile ma'dûm ve ne vücûd ile mevcûd ve ne ikisindedir. Ve ne ikisi ile ma'mûr. [5/a] Belki cümlesi mefkûd ve cümlesiyle mevcûduz ve's-selam. Yâ ze'l-celâl-i ve'l-ikrâm. [Hû.]¹⁹ (?)²⁰

İştibî eş-Şeyh Müderris Ahmed Efendi Nakşbendî'nin mektûb (?)²¹ [cevâb olarak zuhûr eden]²² mektûb-ı sûretidir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Selâmun aleyküm yâ ebrâra'llâhi'l-kerîm. Selâm etdim senâlarla, bol izzet safâlarla, niyâz etdim duâlarla ki, makbûl ola indillâh. Saâdetlü, hakîkatlü karındaşım Süleyman Efendi, hâliniz vaktiniz hoş mudur? Safâ-yı hâtırda olasınız. Kimsemizden suâl buyurmuşsunuz. **Beyit:**

Kimsesiz hiç kimse yok, her kimsenin var kimsesi.

Kimsesiz kaldım, medet! ey kimsesizler kimsesi.

Ve helvâ sohbetinin lücci, lahana turşusuna dönüp ve başımız siyilleri kesilip, yolun bulup, beşi bire darb edip, kara cümle kıvâmı üzereyiz. Halkdan Hakk'a sefer-i sâni ile doğrulduğumuz fi'l-cümle doğrulmadadır. İştib'in havası hoş geldi mi buyurmuşsunuz. Cânib-i saâdetden mufâratandan beri, ne gecem hoş ve ne günüm. Yâre varmaktır düşünüm. Şimdilik sefer-i sâni hasebiyle ikide durmaya sa'y üzereyiz. Görelim Hak ne gösterir, bir avuç ömrümüz var ise, kime minnet edelim. Hemân Hû'yıyalım Hayy'ıyalım. Hay'ı Hûcyu bulalım. Bilelim, bilişelim, [5/b] bilinmeden kalalım. Benim cânım, bülbül nefhasıyla nazmınız geldi. Heme hoş geldi. Geldiği gibi aldık. Olduğu gibi alınız.

¹⁹Hû: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

²¹mektûb (?):sadece OMCT II 573'te var

²²cevâb olarak zuhûr eden: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Beyit:

ضر چ شدم از غائب ای او حاب دل

الحا ضری الغائب بی علی سلام

[Ey gözden gâib, gönülde hâzır olan,

Selâm o hâzır olan gâibe.]

Rubâî:

Sorar isek halîlinden.

Bu gurbetde zelîlinden.

Ki hâlinden melûlünden.

Ale's-sihha bihamdüli'llâh.

(?)²³

Dobniçevî eş-Şeyh Mustafa Efendi Nakşbendî Hazretleri'ne irsâl olunmuştur²⁴

Mübesmilen, muhammidlen, musalliyen, müsellimen ve dâiyen ve müsted'iyen ma'rûz-ı müştâk hâlisu'l-fuâdlarıdır ki, vâridât-ı ilâhiyye ile memlû olan dil-i âgâhınıza kâtelâtum-i emvâci'l-bihâr, cezebât-ı Rabbâniyye hâsıl. Ve eşbâh ve ervâhınıza, hitâbât-ı sübhâniyye vâsıl ve her anda mükâleme-i Hak ve müşâhede-i vech-i mutlâk ile mesrûr-ı'l-bâl ve a'yün. Ağyardan mestûr-ı'l-hâl olmanız deavâtıyla. Ma'rûz-ı fakîrâneleridir ki müddet-i vâfiredenberi, ziyâret-i ihvâna ve cem'iyet-i yârâna adem-i rağbete sebep, bu kalb-ı mağmûma hücum eden hâtıra oldur ki, bu keyfiyyet-i âsâr-ı kudûret, elvân-ı erbeadan hâlî olduğu bedîdardır. Ve bu hâlât-ı televvünât, meydân-ı merdânın mahall-i istinâdı olmadığı âşikârdır. *Levn-i evvel* Yâ odur ki ba'de suveri, tedricen kurb-i mağneviyyeye mâni' ve müzâhim olup mürûr-ı zamân, terk-i muhabbet-i ihvâna bâis. Ve kesâfet-i beşeriyye ve bürûdet-i tabîat ile, huşûnet-i yârâna bâdî bir keyfiyyet ola. Bu ise ayn-ı muhâlefet. Âyîn-ı tarîk-i hâcegân ve mugâyeret-i rusûm, nisbet-i azîzândır. Zîrâ bu tâife-i âliyelerin kâide-ı celîleleri, cem'iyet ve sohbet ve

²³(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁴OMCT II 573: Dobniçevî eş-Şeyh Mustafa Efendi Nakşbendî Hazretleri'ne irsâl olunmuştur; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Dobniçevî eş-Şeyh Mustafa Efendi Nakşbendî Hazretleri'ne irsâl buyurulan mektûbun sûreti

kemâl-i [6/a] harâret ve tamâm-ı meveddet ki ülfet ve muhabbet irfândan ibâretidir.

Beyit:

Yeme tenhâ sükkeri.

Gel vird ile terkîb kıl.

Zevki terkîbindedir.

Terkîb ile tertîb kıl.

Levn-i sâni. şevâgil-i dünyeviyye ile meşgûl ve rusûm ve ahkâm-ı maîşet ile me'lûf olup, ne cemiyet-i ihvân-ı zamân ve ne ziyâret-i muhabbet-i yârân imkân, hemîn dâne-i denî dünyâ ile fâriğu'l-bâl ve müteselliyü'l-ahval olup, terk-i ziyâret ve da'vete adem-i rağbet ancak gâile-i tedârik, hüsn-i maîşet olmak iktizâ eder. Bu dahi kâr-ı merdân ve meslek-i silk-isâlikân değildir. Zîrâ kassâm-ı ezel, erzâg-ı insân ve belki kâffe-i hayavânı rûz-ı ezelde kemâl ta'dîl ve tesviye üzerine taksîm ve takdîr ve bir muktezâ-yı (?) yevm-i cedîd ve rızk-ı cedîd, kazâ eylemiştir. Abdin bu hususda, tedâbîr-i kevnîyye ile mütehayyir ve müteallim olmakdan mâ adâ bir kârı yoktur. Onun için ki, tecelliyât-ı ilâhiyyede aslâ tekerrür ve inkitâ' yoktur. Yevmen fe-yevmen ve ânen fe-ânen, nev-be-nev teceddüd etmektedir. Abdin bu zuhûrâta ittilâı, rızkın vücûduna veyâ adem-i vücûduna meşrût değildir. Akl-ı maâşın ahkâm-ı kazâyâ şuûru, âsar-ı kaderine a'yân-ı hâriciyyede zuhûruna mevkûfdur. Bendenin sûver-i zihniyye ile tekâzâ-yı vehmiyyesinin aslâ te'sîri yoktur. Husûsan ki, sâlike ehem ve elzem olan, her halde vârina var ve yok'una yok ve açına aç ve tokuna tok olmaktır. **Beyit:**

Gelmeli olsa kişiye devlet.

Yerilir, bir kıl ile bî-zahmet.

Gitmeli olsa eylemek tedbîr.

Çekmez onu nice bin zincir.

Levn-ü sâlis Terk u tecrîd ve ihtiyâr-ı inzivâ ve halvet ola. [6/b] Bu dahi tavrı-rindân ve Reviş-i silk-i hâcegân değildir. Zîrâ ebnâ-yı Nakşbendin binâsı, cümle-i kelime-i ihdê aşeradan "Halvet der encümen"dir. göyle ki be-zâhiren bâ-halk. Ve be-bâtinen bâ-Hak'dır. **Beyit:**

Ben yüzün, bağında gördüm, cennet ve didâr imiş.

Zâhid alsın ol behiştî, kim kitâb üstündedir.

Zâhidâ bin yıl duruşsan çillede görmeyesin.

Ol cemâli kim onun nûr-ı nikâb üstündedir. El-Hak bu ülfet ve muhabbet ve hüsn ve meveddet, bir neşve-i merdân ve bir işve-i rindândır ki, **Mısra'**:

Mekâdir bilmeyen bilmez, cevâhirden nedir maksûd.

Pes levn-i mezkûr, çehre-i zühhâdın şanı ve ruûnet-i hıyeli nefsiyyelerinin unvânıdır. Âşıkların bu pazarda kârı ve bu kâr ile pazarı yokdur. **Beyit**:

Terk-i dünyâ terk-i ukbâ, terki hestî, terk-i terk.

Kadehinde mey-nûş ve meygede-i hasenât-i'l-ebrâr, seyyiât-i'l-mukarrebînde serhîş olup, makâm-ı terk-i hestîye erişince, her cihetiyle ibtilâ, ve her nesneye mübtelâ olmuşlardır. Fe-emmâ terk-i hestî müyesser olup, mertebe-i terk-i terk yüz gösterdikde, min vechi her nesneye mübtelâ ve min külli'l-vücûh, her ibtilâdan rehâ bulmuşlardır. *Levn-ü râbi'* Veyâhud âlem-i bahr-ı hüviyyet ve müstağrak-ı zât-ı ahadiyyet ile izmihlâl-i vücûd-ı unsurî ve istîlâ-yı terkîb-i beşerî, bir rütbe gâlib ola ki, tasarrufât-ı havâss-ı insânı ve taallükât-ı kuvvâ-yı rûhâniyyeden münselih olup, hayz-ı ricâl ve sekr-i kibâr ile mest-mey-i şerâb-ı dildâr olup, âsâr-ı verâset-i nebeviyyeden hâlî olmak, makâm-ı şeyhûhat ve rütbe-i irşâd ile me'mûr olan zevât-ı kirâmın hâli değildir. Onların dîde-i akl-ı meâd ve çeşm-i irşâdları [7/a] cânibi âlem, sahva nâzır ve harâret-i yârân ve tesellî-i ihvâna müteallik olan umûrda, himem-ı âliyyeleri hâzır olmak ehem ve da'vet-i ebrâra inzimâm râ'yi hoş-yâr, elzemdir. Pes cenâb-ı vâlâları, mezkûr elvân-ı erbeadan bir levn ile mütelevvin olmayıp ancak müddet-i medîdeden berî, terk-i ziyâret ve bu tarafa teşrîfe adem-i rağbet ve ne cihetden zuhûr ve ne mülâhaza ile bürûz eylediği bir vechile te'vîle mukârin olmadığından, bast-ı mekâl ve istifsâr-ı mâ fi'l-bâl ile bu nice kıl ü kâl, bâis olmuşdur. Zîrâ bu taraflara ahyânen²⁵ teşrîfinizde, ezvâk-ı ma'neviyyenin müdâhale-i vefire ve tasarrufât-ı kesîresi derkârdır. Husûsan, şeref-i tarîkat-ı âliye ile müşerref olmaya bâis, kible-i âşikân ve ka'be-i harem-i hâcegân, pîr-i rûşen-zamîr eş Şeyh Şâmî -kaddesallâhu sırrahûhu's-sâmî Hazretleri'nin kabr-i pir-i envârların ziyâretde, galebe-i bahşâyış-i kuvvâ-yı rûhânî âşikârdır. Onun için ki **اهل من فاسد تعينوا** **الامور في تخيرتم اذا الق بور** [*Eğer işlerinizde hayır diliyorsanız kabir ehlinden yardım*

²⁵OMCT II 573: Zîrâ bu taraflara ahyânen; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Zîrâ ahyânen bu taraflara

dileyiniz.] Pes sûrî ve ma'nevî zarûrât-ı beşeriyye ve terakkî ve tenezzülât-ı rûhâniyyeden hâlî olunmadığı bedîdârdır. *Sâniyen*, şerîat İslâm ve levâzım-ı hâss ve âmm olan sıle-i erhâm ve ziyâret-ı vatan-ı asliyye **حب الوطن من الاله** [*Vatan sevgisi imandandır.*] fehvâsınca, bu havâssı dahi icrâda, hâsse-i kesîre ve fevâid-i külliyye hâsıl olacağı hüveydâdır. *Sâlisen*, ihvân-ı bâ-safâ ki, tarîkat-i âliyye karındaşları ve hakikat-i kudsiyye yoldaşları ile hem-meclis olup, bâis-ı tecdîd-i hubb-ı zâtı ve bâdî-i tahrîk-i vüddi ezeli olacağı, cânı bedîhî olmakla. Nitekim buyurulmuşdur. **Beyit:**

نمازرا [7/b] به حقه وقت قضا به ود ممکن

زمن صد بت ق خا مارا نه واحد به ود

[*Hakîkatte namazın kazâsı olur. Bizim sohbetimizle geçen zamânın kazâsı ise mümkün değildir.*]

Pes vücûd zinde ve fırsat elde olup cem'iyet-i mekân ve muhabbet-i ihvân bulunması, ayn-ı inâyet-i yezdândır. Mukarrer kâr-ı irfândan değildir. Fırsatı fevt eylemek benim karındaşım fi'l hakîka, bu eyyâm-ı hayr-ı encâmda özrünüz yok ve ikbâliniz var ise taraf-ı fakîranelrine teşrîf buyurulması aksâ-yı âmâlimizdir. Ol tarafda, zehâdetlü birâderim Ahmed Efendi Hazretleri huzurlarına duâlar olunup, onların dahi cenâb-ı şerîfleriyle berâber teşrîfleri niyâz olunur. Fer-âmûş etme, mümkün mü. Velî, şimdi değil vaktim diye özür ve bahâneye i'tibâr olunmayıp mücerred teşrîfleri, me'mûl-i âcizânemdir. Eyvallah Hû yâ Hû.

Üsküp Müftüsü Tarîk-i Nakşbendiyyeden eş-Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi Hazretleri'ne irsâl [buyurdıkları]²⁶ (?) mektûbu cevabıdır²⁷

Bismillâhi Teâlâ ve Tekaddes, es-selâmu aleyküm ve tahiyyâtühü't-teslîm, ilâ cenâbükümü'l-kerîm. Halka-i şerîfin sürûru, dâire-i tarîkatın pîşrevi, penâhetlü el-Hâc Mustafa Efendi. Hemâre rehnümâ-yı silsile-i azîzân ve pîşvâ-yı tâife-i hâcegân olmanız deavâtıyla, şebânîrûz peyâm-ı sıhhat ve ahbârınıza müterakkıt iken gerek bundan akdem, bir kıt'a mektûb-ı merğûb ve gerek bu defâ muharrik-i muhabbet-i mahbûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûm-ı âcizânem olup, inşâallahü'l-Melikü'l-Mennân, niyyet-i hâlisâ ile erba'în i'tikâfına esâbi'ür-Rahman ile mahkûm olan kalbin meyelâni işâret olunmuş, cemi'-i ef'âl-ı hayriyyelerde muhtâr ve muhayyer **[8/a]** olunmuşsanız, sıyâm u

²⁶buyurdıkları: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁷(?) mektûbu cevabıdır: sadece OMCT II 573'te var

kıyâm u zikre devâm. Ve “halvet ve encümen”. Hemân her hangi emirde, menâfi’-i kesîre ve fütûhât-ı celîle ve hangi amelde terakkî ve safvet-i dil-i me’mûl ve salâh-ı hâlinize münâsîp ve muvâfık, ezkâr u ef’âl u etvâr müşâhede olunur ise, aslâ fevt etmeyip kuvveden fiile götürmeye kuvvet-i tâmm ve sa’y-ı mâlâ kelâm ve kemâl-i ihtimâmda olmanız ehemmi-i mühimmi-i âşıkândır. Derûn-ı kâimedeki işâret olunan ba’zı keyfiyetin zuhûru ve nisbet-i mahvda, ya’ni ser-rişte-i azîzânın a’zâ ve cevârihe vürûdu, makâm-ı intibâh ve dâire-i kurb-i nevâfile duhûldan ibâretidir ki, **و بصره سمعه كانت** [*O’nun kulağı ve gözü olurum.*] muktezâsınca, velâkin lâzım olan ondan dahi bir hamle-i merdân ile inşâallâhü’r-Rahman sırr-ı kurb-i ferâiz zuhûr ve cemî’-i ef’âl ve akvâlde (?) inâyetiyle vücûd ma’mûr ve gönül mesrûr olacağına iştibâh yoktur. Ve tahrîr buyurulduğuna göre nisbet-ı mahvda (?)²⁸ a’zâda sereyânı kalp ve rûh ve sır ve hafâ ve ahfâ, ya’ni hafâ ender-hafâ. Ya’ni letâifi hamse, ta’bîr olunan merâtibi kat’ edip, lahm-ı sanevberiyü’ş-şekl olan lahm pâresi ki, sûveydâ-yı kalp ta’bîr olunur. Mahalden zuhûr ve ba’de kat’ü’l-merâtib, yine ona rucûu derkârdır. (?)²⁹ Hemân, Cenâb-ı Lemyezeli ve Lâ-yezâl, himmet-i merdân ile kulûbumuzu havâtır-ı kevnîye ve nukûş-ı müteferrika ibtilâsından hıfz edip, kuvvâ ve havâssımızı bahr-ı zikir u fikirde gavvâs-ı dür-feşân ve sâhib-i ilim ve irfân eyleye. Zîrâ cemî’-i uşşâkın kat’-ı merâtiblerine mâni’ küllî havâtır-ı kevnîyenin gönülde menkûş olmasıdır. Egerçi, silsile-i [8/b] zehebiyye-i behâfiyyede halvet ve erba’în, muktezâ-yı nisbet-i azîzândanadd olunmayıp, ancak ba’zı zevât, çille-i havâtır niyyetiyle halvet ve erba’în mücâhedesin ihtiyâr eylemişler. Feemmâ kulakda zuhûr eden menkûş ehlullâh ve taht-ı göbekte bürûz eden na’leyn-ı Rasûlullah’dır. Ve bu yüzden zuhûr eden esrârı, nâ-ehle ifş’âdan ictinâb gerektir.

Mesnevî:

اموختن را سزد سرغیب گ فتن گ وز دوختن تو ان لب

[*Dudağını yumup söylemeyen, sırrı gizleyebilen, gayb sırrını öğrenebilir.*]

Mesnevî:

هر امختند گار اسرار را گه دود تند نش دهگ رند مهر

[*İşin sırrlarını kime öğretirlerse ağzını mühürlerler, dikerler.*]

²⁸(?): sadece OMCT II 573’te var

²⁹ (?): sadece OMCT II 573’te var

Mesnevî:

ب گس سلطانرا گوی تانه مگس پ یش ق ندراری زد تانه

[*Sende pâdişâhın sırrını kimseye söylemez, şekeri sineğe sunamazsın.*]

Ammâ bundan evvel işâret buyurulan zıkr-i müstehcen olan mahallerde gönlün meyelâtından ârız olan evhâm, fikr-i avâmmıdır. Zîrâ havâssa ve belki cemî'-i nisbet-i hâcegân ile me'mûr olan sâliklere gönül güyâ olduğu rütbede, vakt-i müstekreh ve mahall-i müsehcen i'tibârı meslûbdur. Gerek yatar, gerek oturur, gerek gezer, gerek durur. Abdestli ve abdestsiz cünûb ve tâhir, hammâm ve âb-hâne cümlesinde zıkr-i kalbe devâm-ı iştigâl ehemmiyetli ve elzemdir. İ'tibâr-ı mahall-i zıkr, kâldedir. Zıkr-i kalbe emkinede aslâ mâni' yokdur. Şu kadar var ki, fikr-i abes olan hâtıradan gönlün hulviyyetine ihtimâm lâzımdır. Nigâh-dâşt tahtına dâhil ola. Zîrâ **لا نظر الی ی** **صورد م الی ی** **نظر لا** **نک رنی من انداج لیس** [*Allah sizin dışgörünüşünüze bakmaz.*] mısâkınca ve dahi **ان الله** [*Ben, beni zıkr eyleyen ibâdımın celîsiyim.*] nass-ı şerîfi her halde sâbitdir. İnşâallahü'l-Melik ü'l-Mennân. Bir vakt olur ki, zıkr-i müstehcen olan mahallerden dahi (?) sırrıyla zâkir oldukları zıkr-i gönül, [9/a] semine sem'-i Hakkânî ile vâsıl olur. Şâhim hû. Ol tarafda, diyânetlü birâder-i eazzım Ali Bey Hazretleri'ne zuhûr eden sûret-i celâl-i Hak, erenler himmetiyle karîben inşâallâh (?)³⁰ cemâle tebdîl ve eshel tarîk ile hayra tahvîl ve def' ü ref' erenler dergâhından niyâzımızdır. Cenâbınız dahi cem'iyet ve icrâ-yı âyînlerde teveccüh-i tâm ile ahsen hâle tahvîlini temennâdan hâlî olmanız, agîb-i hâcegânda olan duâlarda, ale't-tahsîs okunan hatm-i hâcegân ve rûhâniyyet-i silsile-i azîzân hürmetine, üzerine ârız olan emr-ı mahsûsun def'ini duâ ve ba'dehû fâtiha ile hatim buyurun. Elbetde, muktezâ-yı beşeriyet tekdîr ü dil-gîr olmamak emr-i muhâldir. Ve lâkin hakîkat-i hâle nazaran, cemî'-i ezmine-i umûr-ı kudret, kâdir ve mutasarrıf-ı hakîkî -celle şânühû- hükmü tahtında dâhil olmakla, zımnında hezâr hikem-i hafiyye ve menâfi'-i kesîre-i müstetir olduğu i'tibârıyla Cenâb-ı Hakîm ve Alîm, sûrî ve ma'nevî her kaziyede bir fazîlet ve her beliyede nice ihsân ve inâyet eylediği bedîhiyâtdan olmakla, hemân rızâ ve teslîmden mâ adâ, hall-i müşkilâta tarîk-i mesrûrdur. Zîrâ ahvâl-i kevn-i fesâd, bâ-cem'ihim tekâbülât-ı sıfât-ı sâffat-ı Rabbânî üzere mebnî olduğu emr-i müsellemdir. Elbetde her dayyık ve vüs'at ve nûr ve zulmet ve maraz ve sıhhat, hâsılı celâl ve cemâl ve kahr ve lütfün mezâhr-i nâ-mütenâhîsi etvâr-ı kevnîyyede birbirini

³⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

müteâkib ve müstelzimidir. Devr-i âdemden ilâ yevminâ hâzâ, kâide-i İlâhiyye bu resm üzere cârî ola geldiği bedîhiyyâtıdır. Egerçi, tekâzâ-yı tabîat-ı beşeriyeden ni'met-i mefkûda akabinde ıztırâbdır. [9/b] Ammâ tahsîl-i bidâa-i irfân, mücerred böyle mahallere merhûndur. Kerem edip dağdağa-i mülâhaza ve havâtır-ı vehmiyyeden teselliyet-i hâtır ile câ-be-câ nakt ü vakt himem-i âliyye ile müşerref buyurasınız. İnşâallah her halde haklarında mahz hayr olur. Ol tarafda kerâmetlü eş-Şeyh İsmâîl Efendi'ye aşk u niyâz olunur. Ve sâir suâl eden ahbâba duâlar olunur. Eyvallah hû.

Sofyada Maârifşinas Yaşar Zaîm'e irsâl olunan mektûb sûretidir.

Hüve'l-hallâku'l-bâkî fütüvvet-şîârım, oğlum Yaşarım. Hemâre mâvelde-i perde-ı sırrı kadem ve envâ'-ı ahlâk-ı İlâhiyye ile muhterem ve mükerrerem olmaları ed'iyesiyle, arîza-ı muhibbâneleridir ki. Bundan akdem irsâl buyurulan mektûb-ı maârif üslûbları vüsûl ve mefhûmu mağlûmumuz olup, erbâb-ı tevhîdden bürhân taleb oldukda, acz onda pinhân oldukları, ağnî es-sıbâh ani'l-mısbâh cevâbın edâdır. Onun için buyurulmuşdur. **Beyit:**

Çün Hak deyeni eylediler cebr ile ber-dâr.

Bâtıl söze ağâz edelim biz dahi nâ-çâr.

Abd kim diye suâl olunmuş. Abdüküm ve bir suveri ma'dûmdur. Tevhîd-i sırfın mahalli var ve ehli bî-zebândır buyurulmuş. **Beyit:**

Ehlu'llâhın kelâmı söylenmesin kalsın mı.

Hint"den gelen metâ"lar deryâlara dalsın mı.

Dehân ve'l-kalem zebân ve mâ yesturûn levha-i dil-i ârifândır. Mümkün mü ki sıfat-ı mütekellim, bilâ müzhir muattal kala. Bî-zebânlığın dahi mahalli vardır. **Beyit:**

وت نردد شدد خاموش ب اب لان ب ر خ يمه زاغان ج نكهردد ب هم ين

[*Kargalar güz mevsimi otağlarını kurdular mı bülbüller gizlenir ve susarlar.*]

Mübtedî tâliblere (?) ve mutavassıt sâiklere (?) ve muntehî âriflere (?) [10/a] Mücâhede tarafından dem urulmuş buyrulmuş ki (?)³¹ Hakk'a varılmaz. Fe-emmâ vâsıllar mücâhedelerdir الله قال من الله ماقال الله غرف من الله ماغارف [*Kim Allah'ı bilirse,*

³¹(?): sadece OMCT II 573'te var

Allah kelâmi etmez. Kim Allah kelâmi ederse Allah'ı bilmez.] [Hu hu]³² Azîzim inâyeti Hak bî-illetdir. Müşâhede, mâverâ-i mucâhededir ve halkın evvelde bestesi sâim olurlar. Dem-be-dem, zâhid-i huşk mihneti şeytân-ı azabda yaraşır. Zenâdika ve melâhîde hâtırî îmân-ı tevhîdi tamam olmayıp, yakîn-i hakîkî hâsıl olmayan nâkısâna göredir. Yakîn-i küllî hâsıl olan zevât-ı melâhîde ve zenâdika ne olduğun bilirler. Bunların cümlesi gayriyet üzerine ma'tûfdur. Ayniyetde bi-küllî meslûbdur. Zîrâ bunlar ile taavvuk, şirk-i hafî ile takayyüd ne bâisdir. Ammâ her mübtedî ve nâkıs bu ma'nâdan nâkıslardır. Mea hâzê tevhîd ve maiyyet-i zât mes'elesinde ratb ü yâbis kelimât-ı tefevvühüne cesâretleri katî garîb mağnâdır. Ve lâkin bu dahi ehl-i irfân katında ma'zûrdur. Zîrâ her kişi kendi kâbiliyyet ve isti'dâdı mikdârı bir menzilden dem vursa gerekdir. Pes isti'dâdı mikdârı vâsıl olduğu menzili makâm-ı müntehâ kıyas edip, dirâyetinden hâriç rivâyete i'tirâz ve kâbiliyyetinin mâ fevki nikât ve maârife teslîm olmamak رجل لا يدرى انه ولا يدرى لا يدرى [*Adam bilmez, bilmediğini de bilmez.*] kelâm-ı şerîfinin mefhûmu tahtında olmak iktizâ eder bu ise değil ancak hod ve sûret perestlikdir. “Farkı olmayan şeyhin cem'-i ona kıyasdır' demişsin. Eğer bu kelâmın ma'nâsını bilsen (?)³³ böyle demezdin. Onun için ki fark-ı ba'de'l cem ya'nî fark-ı sâni ve cem'ul-cem'e vâsıl olan zât-ı âliyeye [10/b] mülâkî olmak müyesser olur ise beşâretidir ki meşreb-i tevhîd el-ân mevcûddur. Zîrâ fark-ı ba'de'l cem'e vâsıl dîde-i mahcûbdan mefkûddur. Kâf gibi semâ ve anka gibi amâdadır. Mansûrun “ene'l-Hak” kelimesinden suâl olunmuş. Bir zât, aynı böylecesine Şeyh Vefâ Hazretleri'nden suâl etmiş. Buyurmuşlar ki yâ “ene'l bâtil” mı desin.

Mesnevî:

زور عون لب فدر الله اناب ود نور منصور لب در الحق اناب ود

[“Ben Hakk”ım sözü, Hallâc-ı Mansûr’un ağzında nûr idi. Ben Allah’ım sözü, Firavun’un ağzında yalan oldu.]

Benim karındaşım firavun ve firavun sıfâtlı kimseler zâğvâr âğâz etmeleri, tasarruf-ı mülke masrûfdur (?)³⁴ ve [ammâ]³⁵ Mansûr-ı meşhûd ve ona mensûb olan fukarânın muradları nefy-i tasarrufa mahmûldur. Yâr mısın, ağyar mısın diye keenne remz olunmuş. **Beyit:**

³²Hu hu: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

³³(?): sadece OMCT II 573’te var

³⁴(?): sadece OMCT II 573’te var

³⁵ve ammâ: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

Gözünden ehl-i inkârın, nihân-ender-nihânız biz.

Muvahhid kande kim baksa ıyân-ender-ıyânız biz.

Hemân, Cenâb-ı İlâhî, cümleyi tarîk-i hidâyetden ayırmayıp kayd-ı hestî zulümâtından âzâd ve âlem-i nistî ıtlâkıyla dilşâd eyleye. Âmîn.

Sirôzî eş-Şeyh Sâlih Efendi'ye irsâl (?)³⁶ [buyurulan]³⁷ mektûbun (?)³⁸ sûretidir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Selâmun kavlen min rabbi'r-Rahîm pîşter-i saff-ı Cemâl. Bedreka-i râh-ı Celâl teb tâb-ı nûr-ı kemâl, himmetli şâhım hû. Hemâre dergâh-ı meşîhânelerine vazîfe-i dervîşânım olan ed'iyeye-i derûniyyeleri bî-hurûf ve savt ba'de'l-eda. Esniyye-i icâbet-makrûnları ve himem-i âliyye-i teveccüh-i derûnları niyâzında sâil-i esnâf-ı selâse, ya'ni kâlen ve hâlen ve isti'dâden ehl-i hâl ve sâhib-i kemâl meşâyih [11/a] efendilerin himmet ve mürüvvetlerine muhtâc olduğum dil-i âgâhlarına nümâyân olmakla. Sertâc-ı kâffe-i rûşenâ Hasan Efendi oğlumuz hazretlerinin her bâr belki leyl ü nehâr, zebân-ı kand-rîzleri ahlâk-ı cemîleleri dercinde lâl ve evsâf-ı kudsiyyeleri vasfında dehân durur bârları. Mâ-lâ mâl olmakdan nâşî matlûb-ı aslî ve maksûd-ı hakîkidendir ve mehcûr bu dervîşlerin bir derece ta'lîk ve bir rütbe teşvîk buyurmuşlardır ki duâ nâmları vusûlünde

Beyit:

Sabâ lütf etdin ehl-i derde, dermandan haber verdin.

Ten-i bî-câna candan câna cânandan haber verdin

mâ-u leyle arzû-yı şevk-i dîdâr kalb-i âgâhlarına âşikâr ve bedîdârdır. Gerçi vâridât-ı Bedreddîn ile makâmât-ı hazret-i pîr müyesser olur ise, irsâl va'd buyurulmuş. Mürüvvet erenlerin ve lâkin vâridât, indi âcizîde mevcûddur. Ammâ makâmât-ı hazret-i pîre kemâl-ı iştiyâkım olmakla husûlü mukadder olur ise, kemâl-i lütüfdur. Benim azîzim Dıramalı kâtib kaziyesi, “Muzill” ve “Mudill” isimlerinin mazharı muktezâsı olduğundan, bu mahalde *بِكِ اعُوذُ مِنْكَ* [*Senden, yine sana sığınırım.*] buyurulmuşdur. Ancak, (?) nassı kerîmine nazaran kâffe-i mümkinât Rabbi'sine teslîm ve sırât-ı müstakîm üzere oldukları ma'lûm-ı kerâmileridir. Pes (?) nazm-ı kerîmi bürhân-ı kâtî' ve dahi (?) kelâm-ı şerîfi, pîc ü tâb beşeriyeyi dâfi' ve ıztırâb-ı hakkâniyyeyi râfi'dir.

³⁶(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁷Buyurulan: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

³⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

Çünkü zilâl-ı hakâyık-ı insâniyye ve şuûnât-ı zât-ı [11/b] mukaddese her anda bir şân ile zuhûr ve her taayyünde bir unvân ile bürûz edip, sırr-ı vahdet, kesretde. Ve esrârı kesret ayn-ı vahdetde nümâyân oldukda, enhâr-ı mezâhir, esmâ ve sıfât her şahsa nisbet ile mîzâb-ı isti'dâdına göre feyz-i hidâyet ve dalâlet, ol bahr-ı-zât-ı bî-pâyandan enhâr-ı vücûd-i mezâhire cârî ve bi-hasebi'l-kâbiliyyât a'yân-ı mümkünâta sârî ve her şahs esmâ-i ilâhiyyenin mazhariyyeti hasebiyle cilve-ger. Ve mea hâzê, her semi'de sâmi' ve her basarda basîr ve her lisanda nâtık ve her cemîlde cemâl ve her kemâlde kemâl. Ol zât-ı Lâ-yezâl. Ve fî hadd-i zâta, cümlesinden münezzehtir ve muarrâ bir vücûd bî-zevâl olduğu ma'lûm-ı ilm-i ârâlarıdır. İnşâallahu Teâlâ himem-i âliyyeleriyle **يَسْعَدُ قَدِ** **الِدِ شَقِي** [*Şakî, said olur.*] kadehinden bir cur'â ihsân buyrulur ise telvîni, temkîne vâsıl ve telvîn-i ba'de't-temkîn hâsıl olup, nâsiyye-ı hâline, belki cebîn-i dalâlete hidâyet rakamı çekilip, vasf-ı irâdî ve tecellî-i Hayy-i zâtı zuhûr ve bu fezâ-yı zenâdika ve ukubât-ı melâhideden ubûr etmesi me'mûl ve mutazarrı'-ı Cenâb-ı Rabbi'l-enâm idiği beyân-ı ve hâsse-i isti'lâm-ı dil-i âgâhları zımında iş bu niyâz-ı nâme-ı âcizânem irsâline ictisâr kılındı. Bi-Mennihi'l-vedûd, lede'l-vurûd. Ma'zûr erenler. Eyvallah hû

Norokoblu yegâne-i âlim eş-Şeyh Osman Efendi'ye irsâl [buyurulan]³⁹ olunan⁴⁰ mektûb-ı mergûb sûretidir.

Bismi men lehü'l-esmâ-ü'l-hüsna. Penâhetlü, arâfetlü, kerâmetlü, [12/a] hakâyık-şinâsım, karındâş-ı cân berâberim hazretleri. Hemâre, ser-levha-i hâcegân ve ser-halka-i Nakşebendân olmanız ed'iyesiyle. Arîza-i mehabbeleridir ki, hîyn-i mufârakatdan ilâ hâza'l-ân, ne bir kâbili irfân ve ne bir hasb-i hâle şâyân ihvân zuhûr edip, hem-dem ve hem-ser ve zebân olmak müyesser olmadığından. **Beyit:**

فراق از شرحه شرحه خواهم سینه ی شد ت یاق درد شرح به گویم تا

[*Beni anlamak, beni duymak için, ayrılık acısı çekmiş, gönlü yaralanmış, içli bir insan isterim ki, acılarımı, dertlerimi ona anlatayım.*]

fehvâsınca her nekadar ba'de suveri, kurb-i ma'neviyyemize mânî ve mezâhim değil ise de ervâh ve eşbâhın ictimâında âsâr-ı külliye ve menâfi'-i kesîre olduğu emr-i bedhî olduğuundan, kerem ve lütfedip, mektûbumuz vusûlünde, binip, doğru Dobniçe'ye ve ondan dahi karındâş-ı cân berâberim el-Hâc Molla'yı alıp, taraf-ı âcizaneme teşrîf-i

³⁹buyurulan: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁴⁰olunan: sadece OMCT II 573'te var

musâraat buyurasınız. Zîrâ esmâ-i mukâbeleden bu eyyâmnda, feyz ile tecellî olmakla bir vechile tesellî ve basta zafer müyesser olmamakla meczûmum olmuşdur ki, kelîmât-ı avârif ve mecâlis-ı maârif, bu ıztrâb ve pîc ü tâba, medâr-ı küllî ve nûr-ı ma'rifet ve bülend-i dekâyık-ı hakîkat, ref'i sıklet ve âteş-i derûna, nev'a sükûnet (?)⁴¹ [ârız]⁴² olacağı, cenâbınızın vicdânına menût bir ma'nâ olmak hayâlî derûn-ı dile hücûm eylediğine binâen, cihân muhtâc iken gün pertevine, doğar âr eylemez dervîş evine. Yâ hû eyvallah (?)⁴³

[12/b] Üsküb Müftüsü Eş-Şeyh El-Hâc Mustafa Efendi'nin suallerine tahrîr (?)⁴⁴
[buyurulan cevâbın]⁴⁵ sûretidir⁴⁶

(?)

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Fazîletlü, kemâletlü karındâş-ı ekberim hazretleri, hemvâre karîn-i kemal ve rehîn-ı vikâye-i hazret-i zü'l-Celâl olmaları dea'vâtıyla. Münhâ-yı muhlisâneleridir ki bundan akdem irsâl buyurulan muhabbet-nâmeniz derûnunda, “in'ikâs” ve “insibâğ” ibâreleri suâl buyrulmuş. Bu kavmin i'tibârınca bu ibareler, şol mahalde i'tibâr olunur ki sâlik zikrine devâm ve devâm-ı zikrine bir derece kıvâm verir ki sultân-ı zikri gönlü istîlâ ve kahramân-ı cezbe, kalb ve kâlîbın ihâta edip, envâr-ı vahdet-i bâtının pür-nûr ve harâret, tevhîd-i vücûda te'sîr eyledikde, (?)⁴⁷ [sâlik]⁴⁸ gâliben bir mertebeye varır ki müsemmâ isim üzerine aks ve isim dahi müsemmâyâ aks edip ve zâhir müzhir ile insibâğ ve müzhir dahi zâhirde müstağrak ve zâhire in'ikâs eyledikde **Beyit:**⁴⁹

رقق الزجاج والخرقة ته ف تشابهها والامرت شاكل

ف اكا انها خمر و اقل و ك انها قدح و لادمر

[*Kadeh şefaflaştı ve şarap da; benzediler birbirlerine, şekilce bir oldular. Öyle ki, şarap var da kadeh yok sanki; ve sani kadeh var da şarap yok.]*

⁴¹(?): sadece OMCT II 573'te var

⁴²ârız: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁴³(?): sadece OMCT II 573'te var

⁴⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

⁴⁵buyurulan cevâbın: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁴⁶OMCT II 573: sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: sûreti

⁴⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

⁴⁸sâlik: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁴⁹Beyit: sadece OMCT II 573'te var

sırrı zâhir olup, bî-çâre sâlik nâ-puhte ve âşık-ı dil-i suhte kâh müsemâmâyâ urûc ve kâh ism-i nüzûl ve kâh zâhire insıbâğ ve kâh mazhara in'ikâs vâkı' olur. Bu sebepten "in'ikâs" ve "insıbâğ" [13/a] ta'bîr olunur. Ammâ bu ta'bîr, mutavassıt sâlike göredir. Mübtedî sâlike göre "in'ikâs" ve "insıbâğ"; ibtidâ, sâlik-i mürîd şeyhe irâdet gördükde, ya'ni mâye-ı Muhammedî ile mülakkin oldukda, şeyhin huzûrunda kendi nisbetin şeyhin nisbetine rabt ve nisbet-i şeyhi kendi nisbeti ve kendi varlığı şeyhin varlığı i'tibârıyla in'ikâs ve şeyhin rengiyle renklenip ve kendi rengin şeyhe tabşırıp, bir vecih irtibât-ı insıbâğ hâsıl olur ve dâimâ ol sıfât ile zâkir ve her zaman bu i'tibâr ile hâk-râ ola. İşte in'ikâs ve insıbâğ mübtedî ve mütevevssıtâ göre bu vechile ta'bîr ve safâ-yı hâtır ve hüsn-i tefekkür olundukda, hâl-i in'ikâs ve zevk-ı insıbâğ 'kemâ yenbeği' mağlûm olur. Fe-emmâ müntehîye nisbet olunan, ma'nen eğer inâyet-i ezeliyye sebgat edip zevkan ma'lûm ve hâlen mefhûm olmak saâdeti müyesser olur ise ifâde olunur, ketum olunmaz. İnşâallâh-u Teâlâ ammâ "nisbet" ve "bâr" ta'bîri suâl olunmuş. Fî nefsi'l-emr, bunlar mahalli iştibâh kazıyyelerdir ve onları tefekkür ve meânîsinden tefahhus, şâibe-i kemâl ve başkaca bir haldir. Lâkin bu mahallin tafsîli taraf-ı fazîlânelerine irsâl eylediğimiz "*Reşehât ayn-ü'l-hayât*" nâm-ı kitâbda tafsîlen mestûrdur. İş bu bu mahalde tahrîr eylemek, ayn-ı bârdır. Araz ve maraz ve bâr ve nisbet, bu tâife-i âliyyeye mahsûs ıstılâhât-ı [13/b] sûfiyyeden bir ma'nâdır. Meselâ bir kimseye bir beliyeye hâsıl olsa, bir bâr müstevlî oldu derler. Veyâhud bir kimseye bir zâtın infîâlinden sıklet ârız olsa araz-ı ve⁵⁰ maraz ve bir bâr havâle oldu derler. Veyâhud bir zât bir muhibbin bârını raf' etse bârını yükledi diyorlar⁵¹ ya'ni aldı derler ve dahi⁵² [Veyâhud]⁵³ bir zât bir zâta münfa'il olup nisbetin alsa nisbetin aldı, ya'ni soydu ve halden nehy kaldı demek isterler ve bir zât bir zâtın keyfiyet-ı hâlinde ma'lûm edinmek dilerse kendi nisbetinden hâlî olup onun nisbetine kendin tabşırıp ol hinde kendisinde ne hal zuhûr ederse ol zâtın hâline nisbet ile ma'lûm edinir. Bir kimse bir kimseye bir bâr havâle eylese, arz-ı maraz havâle etti derler. Veyâhud bârını alsa, arz-ı marazın zımnına alıp def' etdi derler. Ammâ nisbet ta'bîrinin bu ta'bîrden mâ adâ şümûlü vârdır. Meselâ bir kimsenin galebe-i hâlî ne ise, nisbeti ta'bîr olunur. Ve sâlikin netîce-i zikir ü fikri ne derecede ise, ol dereceye nisbet denir. Ve herkesin her halde, hangi nesne üzerine cem'iyet hâtırı

⁵⁰ve: sadece OMCT II 573'te var

⁵¹diyorlar: sadece OMCT II 573'te var

⁵²ve dahi: sadece OMCT II 573'te var

⁵³veyâhud: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

mazbût ise, nisbet-i gâlibe ile ta'bîr olunur, şümûl-i umûmdur. Lâkin kitâb-ı “*Reşehât*”da mufassaldır. Hemân, Cenâb-ı Rabbi Hâdî suâliniz meksûr ve sa'yiniz meşkûr eyleye. Âmîn. (?)⁵⁴

[14/a] (?)⁵⁵ Selânîk'de sâkin (?)⁵⁶ Müderris eş-Şeyh el-Hâc Ahmed Efendi Hazretleri'ne (?)⁵⁷ irsâl olunan mektûb⁵⁸ merğûb sûretidir⁵⁹

Bismillâhirrahmânirrahîm

Selâmun aleyküm (?) şems-ü'l-müdekkikîn, bahr-ü'l-muhakkıkîn, kerâmetlü makâm-ı pederim, azîzim hazretleri, hemvâre karîn-i füyûzât-ı rabbânî ve rehîn-i inâyet-i sübhânî olmaları dea'vâtıyla. Arîza-i ferzendâneleridir ki, bir müddetden beri, zalâm-ı âb u gîl ve harâret-ı şem'-i dil-i fûrûzân olup, ne bir ferd ile hem-hâl ve ne bir ehl-i derd-i zât ile hasb-i hâl müyesser olup, harâret ve ıztırâbımı teskîn. Ve ne hayâl-i dimağıma temkîn vermek nasîb olup, müşkilâtım hal ve müteşâbihâtım vâsf-ı muhâl olduğundan, her-bâr belki leyl ü nehâr ve subh u şâm, nesîm-i kemâl ve râyiha-i vüdd-i cemâl, âyâne cânibden şâmme-i acizîye vâsıl. Ve acabâ hangi tarafından dil ü cânım bir eser-i husûl-i âmâl hâsıl olur diye, Allah ve erenlerin inâyet ve himmetlerine istinâd ve ittikâ edip intizârda iken “Yanya” tarafından irsâl buyurduğunuz rindâne revîş-i mektûb-ı merğûblarının mefhûmu sâmi'-i gûş-i cân oldukda, bîihtiyâr an zuhri'l-gayb mektûb irsâli ihtiyâr ve bir müddetden beri, hall-i mümkün olmayan müşkilâtımdan üç aded mes'ele intihâb edip, tahîr ve irsâl ve istifsâra ictisâr kılınmıştır. Lütûf ve inâyet ve kerem ve mürüvvet edip, mucâhede ve riyâzât ile vücûdunda [14/b] zevkan ve hâlen vicdânı sa'ya ma'tûf buyurmayıp, icmâl ve tafsîl iş'âr ve tahrîr buyurmaları keremlerine men'ûtdur. *Mes'ele-i evvel*: Ba'zı ehlu'llah âsarlarında hulûl ve ittihâd ve nesh ve feshden ârî birûn kâidesi riâyetiyle, seyr-i ila'llâh elli bin yıla ta'lîk ve neş'et-ı kesîre ile hakîkati üzere sûret istihâlesi tahkîkinde delâil-i akliyye ve nakliyye îrâdıyla, tedkîk ve evsâf-ı galebe ile her vâfî, mea taayyüne gûzer edip, tâ insân-ı kâmile varınca ve ondan dahi ba'zı vücûd-ı mevhûb-ı hakkânî ile irşâd mertebesinde tekrâr be-tekrâr seyr ü sefer eder diye tahkîk buyrulmuş. Bu husûs nefsi'l-emre muvâfık veyâhud mezâlik-i akdâm

⁵⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

⁵⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

⁵⁶(?): sadece OMCT II 573'te var

⁵⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

⁵⁸OMCT II 573: olunan mektûb; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: kılınan mektûbdur

⁵⁹merğûb sûretidir: sadece OMCT II 573'te var

ve mücerred galata mukârin, mezâhib-i bâtila mıdır? *Mes'ele-i sâni*: شئ الان كما كان [*Allah vardır, O'nunla berâber hiçbir şey yoktur. Şimdi yine öyledir.*] fehvâ-yı şerîfince mütekaddimîn ve müteahhirîn bi'l-ittifâk selb-i gayriyyet ve isbât-ı vahdet oldukları emr-i müselleme. Bu sûretde, hîn-i teellümde elem ve azab kime râci'dir ve müteellim kimdir? *Mes'ele-i sâlis*: Ba'zı küberâ-yı ehl-i yakînler kavlince meşîyyet, isti'dâdâta tâbi' ve isti'dâdât dahi gayr-ı mec'ûledir diye, ta'bîrât-ı kesîre ve tahkîkât-ı vefîre ile ta'rîf ve tedkîk buyurdıklarına göre atâ-yı Rabbânî, kâbiliyyât-ı abde tâbi' ve kâbiliyyât ve isti'dâdât-ı kadîm olması ne vechile kâbil-i te'vîldir. Tahkîk ve tebyîn, mürüvvetlerinden me'mûl ve keremlerinden mütevakkı'dır. Şâhım hû.

[14/b-15/a] el-Hâc eş-Şeyh Müderris Ahmed Efendiden gelen cevâb-ı merğûb sûretidir.⁶⁰

[Sübhân olan Allah'ın ismiyle. O'nun ihsânını ister, her halükârda ve her hal için O'na hamd ederiz. O'nun habîbi olan Rasûlullah sallallâhu aleyhi vesellem'e, âilesine, feyiz ve vuslat ehli olan ashâbına salât u selâm ederiz. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun ey aziz kardeşim. Allah Teâlâ bizleri en hayırlı mükâfatla mükâfatlandırсын. Cenâb-ı âlînizden maksad ve hürmetinizi hâvî mektubunuzda bildirdiğiniz selamınız bizlere ulaştığında mutluluk ve sevinç geldi. Eğer kalemler onu ortaya çıkartmasaydı iki elimize gevşeklik getirirdi. Meseleleriniz ulaştığında sırrım bana meselelerin görüldüğü gibi olmadığını aksine başıma gelmeyen fakat kadim gelenekte vuku bulmuş olan bir tecrübe ve imtihan olduğunu nida etti. Mektupta denilmiştir ki: Birinci mes'ele: Seyr-i ilallâh şu dört şey olmadan imkânsızdır ki zâhir ehlinin durumu da böyledir. Bu konuda söylenegelen hulûl, ittihad veya fesh veya neshe gelince biz bunların tümünün bâtil olduğu kanaatindeyiz ve deriz ki, "Allah, îman edenlerin dostudur. Onları, karanlıklardan aydınlığa çıkarır." Bu uzun bir konudur, meşgûl olma. İkinci mes'ele; şeyhlerimiz, gayriyyetin (ikilik, ötekilik) yokluğuna sâhip olmuşlardır. Şu mânâda ki, âlemdeki her şey, vehm veya hayal; aynadaki akisler veyâ gölgelerdir. Yoksa, varlığın bütünüyle nefyi anlamında değildir. Aksi takdirde bu, dînî bozuklukları gerektirir. Meselâ elem, bu kabildendir. Nitekim elem, Hak Teâlâ'ya değil, kendi türüne âittir. Ist'dâdların, kezâ mâsivânın, kadîm

⁶⁰OMCT II 573: el-Hâc eş-Şeyh Müderris Ahmed Efendiden gelen cevâb-ı merğûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: el-Hâc eş-Şeyh Müderris Ahmed Efendi Hazretleri'nden gelen cevâb-ı nâme-i merğûbenin sûretidir. (Arapça olan bu metin iki nüshada da yer almaktadır, fakat biz sadece Türkçe özetini yazdık).

olması meselesine gelince, bu durum, Allah Teâlâ'nın ilmüne nisbetle söz konusudur. İsti'dâdlar, feyzü'l-akdesle ortaya çıkar. Hâriçteki her şey ise hâdistir. Çünkü feyz-i mukaddesin tecellîsidirler. Fusûs şerhinde de mesele bu şekilde tahkîk edilmiştir. Hidâyete tâbî olana bâkî selamlar.]⁶¹

Şehr-i Edirne'de Postnişîn irşâd Zağralı Tarîk-i Nakşbendiyyeden eş-Şeyh el-Hâc Süleyman Efendi Hazretleri'ne irsâl olunan⁶² mektûb merğûb⁶³ sûretidir.

Hüve'l-hallâku'l-Bâkî fazîletlü, kerâmetlü, himmetlü, himâyetlü makâm-ı pederim, azîzim [15/b] hû. Hemvâre mîzâb-ı füyûzât-ı rabbânî ve mir'at-i kemâlât-ı sübhânî olan dil-i âgâh ve nazargâh-ı hazret-i yezdânî şems'i maârif ve bahr-ı avârifde talattum ve temevvüc eden kalb-ı pür-envârları himemi kâffe-i ehıbbâ ve sâlikân üzerlerine mebzûl ve mecmu' ehıbbâ ve âşıkân haklarında bî-dirîğ ve mahsûl olmak dea'vâtı ve bu inâyât-ı kâffe-i merdân-ı hüdâdan mes'ûl olmak haysiyetiyle, arîza-i emel-i farîzalarıdır ki. Bizim derviş Abdülkadir vesâtatıyla an zuhr-u'l-gayb, maârif ve mükâtebe vechi ile, her nekadar mülâtafe ve rûhânî münâsebet hâsıl ve der-kâr olmuş ise de bu garîb dil-sûz, yalnız şîve-i ervâha kâni' olamayıp ecsâm ve eşbâh ile dahi bir yüzden cilve-ger ve kalp ve kâlib ile bile işve-perver olmak dâiyye ve arzusu galeyân etmek ile (?)⁶⁴ mümkün ve mutasavver ise beyt-i ahzânımı Hâk-pây-ı tûtiyâ eserleriyle pür-nûr ve dil ü cânımı teşrîfiniz eltâfiyla mesrûr ve ma'mûr buyurmak, mürüvvetlerine menûtdur. Azîzim erenler ehl-i mürüvvet olur. Eyvallah.

Edirne'yi el-Hâc Süleyman Efendi Hazretleri'nin Cevapları Mektûbu Merğûbeleri Sûretidir.⁶⁵

Bismillâhirrahmanirrahîm.

Selâmun kavlen min rabbi'r-Rahîm. Bismillâhi Teâlâ ve Tekaddes, es-selâmu aleyküm ve tahiyatü't-teslîm ilâ cenâbükümü'l-kerîm, fazîletlü, kerâmetlü, penâhetlü, zehâdetlü, makâm-ı ferzendim, rûh-ı revânım hazretleri, hemâre dâire-i irşâdda [16/a] etem ve ekmel olmaları esniyesi leyl ü nehâr, vird-i zebân-ı pederâneleri hasebiyle, da'veti

⁶¹Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1 (Türkçe özeti).

⁶²olunan: sadece OMCT II 573'te var

⁶³merğûb: sadece OMCT II 573'te var

⁶⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

⁶⁵OMCT II 573: Edirne'yi el-Hâc Süleyman Efendi Hazretleri'nin Cevapları Mektûbu Merğûbeleri Sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Şeyh müşârun ileyhden vürûd eden hâb-nâme-i âliyenin sûret-i merğûbesidir.

mutazammın mektûb, inâyetleri vusûl ve mefhûm-ı vüddi ma'lûm-ı pîrâneleri olup, câna minnet bir ân, ahsen ihvân ile hubb-ı vidâd, bin sâat ibâdetden efdal olduğu ma'lûm-ı ashâb-ı irfân ise de mücerred, Hazreti Süleyman aleyhi's-salavât hazretlerinin demelerine muhtâc ki, bilâ şuûr huzûr-ı velâyetlerinde mahzûr olam. Hemân bizi, duâ ve gönülden dûr buyurmayıp, eğermakâmımızda kâim olmaya kâbil ve müste'id bir derviş var ise, bu tarafa irsâl buyurun. Tarafının nisbet ve himmetiyle ola ki yerimiz boş kalmaya. Zîrâ bu taraflar dervişden hâlî ve ehl-i hâlden ârîdir oğlum sultânım. Eyvallah hû.

Sofya'da mukîm eş-Şeyh Ömer Müstakîm tarafından (?)⁶⁶ [vürûd eden]⁶⁷ mektûb sûretidir.

Bismillâhirrahmânirrahîm. Şecere-i Kur'ân ve semere-i ayn-ı îmân ve zübde-i ehl-i irfân, güzîde-i ashâb-ı ikân cân azîzim, efendim, şeyhim, sultan-ı pîrim hazretleri, huzûr-ı şerîflerine, nûr-ı latîflerine aşk-ı niyâz ve senâ-yı bî-kıyâsımdır. Eğer bu hasret-keş abdâl ve nefsi-hevâ ile keş-mâ-keş bir melâl-i ahvâlınden sual-i mâ-fi'l-bâl sezâ buyurulur ise, elminnetü li'llâh li'llâh fi'llâh sûfiye beliyyesine ibtilâ olup, **Beyit:**

Erenlerden ümîdin kesme, himmet evliyânındır.

Müheyyâ ol, visâl-i yâr için vermek hüdânındır.

Me'lîle evkât güzârân. Lâkin bu âvânda tarîkat-ı âliyyeye münkir ve müteassıb Abdü'lfettâh Efendi [16/b] cihet-i dünyâ ve teshîr-i küberâ için, bir zâtdan bilâ-izin hatmi (?)⁶⁸ hâcegân kırâatine muvâzabet edip bir def'â fakîrden izin taleb edip ve fakîr dahi "Henüz senin tarîkat-ı âliyyeye intisâbın hak getire iken, hatm-ı (?)⁶⁹ hâcegân ile ne münâsebetin vardır." dedikten sonra, hemân ihyâ geceleri birkaç ahbâbın cem'edip, hatm-i hâcegâna mübâşeret eylemiştir. Kerem ve inâyet ve lütuf ve mürüvvet edip, bu husûsa müsâmaha ve sükût ile muâmele buyurmayıp, kalben ve kâliben bu fakîre muayyen ve zâhir olup, def' ü ref'inin çâre ve tedbîrine îmâ ile ihyâ buyurulmak hâcet ve niyâz-ı fakîrânemdir. Zîrâ bu madde fakîre kesr-i küllî îrâs edince, gayret ve hacâleti cenâb-ı kerâmîlerine râci'dir. Efendim azîzim hû.

⁶⁶(?): sadece OMCT II 573'te var

⁶⁷vürûd eden: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁶⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

⁶⁹(?): sadece OMCT II 573'te var

Mektûb (?) cevâb-ı sûretidir.⁷⁰

Penâhet-kârım, gayret-şiârım, oğlum, sultânım hazretleri. Hemvâre ser-defteri Nakşbendân ve ser-halka-i hâcegân olmaları dea'vâtıyla. Nümûde- muhibbâneleridir ki, mersûl mektûbları yed-i âcizîye vâsıl ve mahmûl-ı mefhûmları, zihn-i fakîrâneme hâsıl olmakla. Eğer ol zâtın, tarîkat-ı âliyyeye mücerred inkârı olsa, âyînlerine rağbet ve ümîd-i te'sîr-i havâss ile icrâsına muvâzabet etmez idi. Lâ-mahâle bu tarîka ve âyinine kalben ikrâr ve i'tibârı var. Ve hatm-i hâcegân iltizâmı, bu ma'nâ-yı izhârdır. Lâkin çünkü ol vilâyetde, bu âyîni icrâya cenâbınız muhtâr ve müsellimsiniz. Lâ-büdd sizlerden izin ve icâzete mevkûfdur. Bilâ-izin [17/a] bu âyîni icrâ memnû'dur. Ammâ kerem-i mâdde-i mahvda aslâ lisânınıza alman. Ve meclisinizde bir kimse lisân alırsa sizler ta'mîr edin. "Elbetde bir zâttan me'zûn olmuştur. Yoksa me'zûn olmasa, ne münâsebeti var ki hatm-i hâcegân-ı şerîf kırâatine bilâ izin cesâret ede' diye sohbeti basdırın. Elbetde bu cevâbınız ona aks eder. Hem cenâbınızdan âr ve hem terke veya izne bî-karâr olur. Ol vakit dilediğiniz gibi terbiye edin. Ve eğer mütenebbih olmaz ise, ol vakit ol vird-i azîm sâhibi zevâta salâh-ı hâli havâle olunur. Onlar "Ğayûr" ve "Müntakim" isimlerinin mazhar-ı a'zamı ve efdalidir. Nice dilerlerse öylece işlerler ve eğer bu husûsu kîl ü kâl ve ba'zı keyfiyyât-ı bî-meâl ile halka iş'âr eylemek lâzım gelir ise, avâm ke'l-hevâmm gayret ve hamiyete haml etmeyip buhul ve hasede haml ile, şemânete bâis. Ve ol şemâtetden cenâbınıza belki sıklet âriz olup, azâb-ı derûn ile havf eder mi ki bir ârıza zuhûruna bâis ola. Olsa dahi kayırmaz. Lâkin cenâbınız tarafından olmaması evlâdır. Zîrâ bu âdem, bu terk-i riâyet-i edebden ya ferâgat edip cenâbınıza ilticâ eder. Veyâhud nedâmetin çekip gören görür. Bu sûretde bu husûsu kerem edip, sâhibine havâle buyurun. Elbetde bundan bir şuyû-ı Hüdâ ve gayret-i merdân-ı Hüdâ zuhûr etse gerekdir. Nûr-ı aynım azîzim, oğlum hazretleri.

[17/b] Mahmiyye-i Nîşde halvetî meşâyihından eş-Şeyh Mustafa Efendi'ye irsâl olunan mektûb merğûb sûretidir.⁷¹

Bismillâhi'l-Meliki'l-Mennân, kerâmetlü, diyânetlü, himmetlü, himâyetlü peder-i vâlâ şâhım [hû]⁷². (?)⁷³ hemâre rehîn-i derece-i hüsn-i ahlâk ve karîn-i mertebe-i âlem-i itlâk

⁷⁰OMCT II 573: Mektûb (?) cevâb-ı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûba yazılan cevâb-ı nâme-i sâmiyenin sûretidir.

⁷¹OMCT II 573: Mahmiyye-i Nîşde halvetî meşâyihından eş-Şeyh Mustafa Efendi'ye irsâl olunan mektûb merğûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mahmiyye-i Nîşde halvetî meşâyihından eş-Şeyh Mustafa Efendi'ye irsâl kılınan mektûb sûretidir.

olmaları dea'vâtı, kalben ve kâliben edâ ve mazhar-ı füyûzât-ı Samedânî ve masdar-ı inâyât-ı yezdânî olan kalb-i mahalli ilhâm-ı Rabbânî ve dil-i nazargâhı Cenâb-ı Sübhânîlerinden iktibâs-ı nûr ve bast-ı besât-ı serîr-i sürûr-i husûl-i âmâlî esbâbları, kemâ yenbeğî sa'y ve icrâ olmakdan nâşî, arıza-i senâ-farîzalarıdır ki, bundan akdem, tekye-i acizîde çend eyyâm mihmân. Ve bizim maârifleriyle kesb-i derece-i ma'rifet ve irfân eylediğimiz a'sârda, derc-i dekâyık ve celb-i nikât-i hakâyık bu dervişlerin başların bir derece teşvîk ve bir mertebe tezvîk eylemiştir ki. Bu hasta dile tâze cân ve bu efsürde gönle hayât-ı câvidân bahş u i'tâ u ihsân eylediğinden. **Beyit:**

Hastanın hâlin eğer bir kez sorar isen ey-nigâr.

Bin yıl ol ümîd ile bîmâr olur bu dil-zâr.

Fehvâsınca tekrar be-tekrar, arzû-yı dîzâr ve nev-benev tahassür, bezm-i maârif-i güftârları eşvâkı, neyyir-i mecâlis-i envâr-ı ezvâkı bu hasret-keşi, bî-tâb ve bî-karâr eylediği kalb-i ilhâm-pezîrlere gayr-i nihân ve âşikârdır. Sertâcım, pîrim, azîzim. Eyvallah hû şâhım.

[18/a] Müşârî ileyhden El-Şeyh Mustafa Efendiden cevâb-ı mektûb sûretidir.⁷⁴

Bismillâh, ve'l-hamdülillâh, es-selâmu aleyküm ve rahmetu'llâh. Sâhib-i himmet-i gâlîbe ve mâlik-i kemâlât-ı âliyye oğlum hazretleri, mektûbunuz vürûd ve mefhûmu dil ü cânım pür-öd edip ilâ hâze'l-ân, meclîs-i maârif-i enîs ve bezm-i melâik-celîsleri lezzeti dimâğ-ı muhtell-i'l-mizâclarımızdan mensî olmayıp, eyâ bir dahi ol cem'iyet mümkün ve kâbil ve ol derece üns ü ülfet müyesser ve hâsıl olur mu diye tahassür üzere olup, ancak bu vücûd-ı muhtell ve bu anâsır-ı pür-ilel, ânen fe-ânen tenezzül etmekte olduğundan, rûhânî ve cismânî tecdîd-i muhabbet ve sûrî ve ma'nevî tenvîr, üns ü ülfet muhâl ve mümteni'-i'l-hayâl olmakla, hemân gönül âlemine kurb ve bu'd i'tibârî olmayıp, ittihâd-ı ma'nevî ve ittisâl-i rûhânî ezvâkına kanâat her husûsda ma'zûr buyurmanız mütemennâ-yı pederâneleridir oğlum hû.

⁷²hû: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var.

⁷³(?): sadece OMCT II 573'te var.

⁷⁴OMCT II 573: Müşârî ileyhden El-Şeyh Mustafa Efendiden cevâb-ı mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Şeyh müşârun ileyhden vürûd eden cevâb-ı nâme-i âliye sûretidir.

Kudâtdan, Samakovi el-Hâc Memiş Efendi Niş niyâbetinden avdetinde postarak usâtı Sarı Porta merhalesinde merkûm-ı gârât ve uryân ve pûyân Sofya'ya gelip (?)⁷⁵ [geldikde gönderdiği]⁷⁶ (?)⁷⁷ mektûb sûretidir.

Kerâmetlü, inâyetlü, himmetlü, himâyetlü, şâhım, efendim, sultânım hazretleri.

Nüşa-i küberâ-yı hikmet olan zât-ı maârif âyâtları âfât-ı dehrden masûn ve bîmelâl ve her hâlde mazhar-ı füyûzât-ı Rabbi'l-Müteâl olmaları deavâtı hitâmıyla. Arîza-ı senâ-farîzalarıdır ki, zât-ı kerrübî [18/b] simâtlarına mahsûs olan ihlâs-ı derûnum lâzimesince, ale'ddevâm ezkâr-ı temeddüh senâlarıyla dem-güzâr ve vücûd-ı nâ-tüvân senâverleri sahn-ı sıhhat ve sahrâ-yı âfiyetde olduğunu ebnâyı vesîle-dâr iken, iş-bu târih-i rakîmemizden çend gûne mukaddem, mahrûse-i Niş niyâbetinden ma'zûl olup, haremimiz câriyeleri ve evlâdımız ve etbâ'ımız köleleri ile Sofya cânibine azîmetimizde esnâ-yı râhda "Sarı Port" merhalesinde posta-rak usâtıyla Kara Abdi dedikleri ğakî, sedd-i-râh ve cümlemizi hâh nâ-hâh gâret ve tâlân ve uryân ve nâlân Sofya cânibine cümlemiz taban-keş pûyân olup. Lillâhi'l-hamd ve'lminnetü mâl ve esvâb fenâ buldu (?).⁷⁸ Himem-i âliyyeleriyle ırz ve cânımız bâkî olduğu beyânı ve hâssaten istifsâr-ı tab'-ı ilhâm-pezîrleri zımnında iş'âra cesâret olunmuşdur. Mâdde-ı mezkûr mücerred kendi kusûrumuzdan olduğuna yakîn-i fakîrânem olmuşdur. Hemân bundan böyle vâkı' olan kusûrumuzu afv buyurmaları tekrar be-tekrar ricâ ve niyaz olunur. Efendim, sultânım bâkî lütuf ve kerem mürüvvet-i merdâna men'ûtdur.

Mektûb-ı merkûma cevab (?) olunan mektûb-ı merġûb sûretidir.⁷⁹

Bismi men lehü'l-esmâ-ü'l-hüsnâ, fazîletlü ma'rifetlü zehâdetlü, makâm-ı ferzendim sultânım hazretleri, mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûm-ı pederâneleri oldukda, alîmu'llâh-ı Teâlâ bir derece tekdîr ve bir rütbe dil-gîr olmuşum ki ta'rîfi muhal ve tavsîfi, mümteni'-i'l-hayâldir. Lâkin, der-akab, hâtır-ı hakkâniyye ve ilhâm-ı Rabbâniyye vukû'u irtifâ'-ı halle cân u derûna ve indifâ'-ı [19/a] hüzn-i mahzûnum olmuşdur. Zîrâ fâil-i hakîkî Hak ve mecmû-ı eşyâda zuhûr eden kabz ve bast ve celâl ve cemâl, fâili ancak fâil-i mutlâkdır, gayrı deġildir. Bu sûrette Celâl içinde Cemâl ve

⁷⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

⁷⁶geldikde gönderdiği: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var.

⁷⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

⁷⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

⁷⁹OMCT II 573: Mektûb-ı merkûma cevab (?) olunan mektûb-ı merġûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merkûma cevab olarak yazılan mektûb-ı merġûb sûretidir.

Cemâl içinde Celâl müşâhedesi ayn-ı kemâldir. Benim veled-i ma'neviyyem hazretleri, bu husûs hakkınızda mâye-i inâyet ve sermâye-ı devletdir. Sûrî ve ma'nevî, zîrâ bir harâmi bir harâmiyi vurup, gâret eylemiş. Sizlere lütûfdan mâ adâ bir zarar terettüb etmez. Onun için ki ol mal, helâl ve harâm, dâimâ cenâbınızın sıdk u hulûs ve hüsn-i niyyât ve râh-ı necâtınız vurmaktan hâlî değil idi. Öyle olsa, ol külliyyet size harâmî idi. Pes nice zaman pîc ü tâbve ızdırâb ile cem' ve tahsîl ettiğiniz reh-zen ve harâmaiye (?)⁸⁰ vurup gâret eylemiş, cenâbınıza bir zarar u ziyan olmadığından başka menâfi'-ı kesîre ve mehâsin-i vefîre hâsıl olacağı bilâ iştibâhdır. Benim oğlum hâmil-i varaka ile bir mikdâr elbise ve akmişe irsâl olunmuşdur. Vusûlünde kabûle karîn buyrulmak mütemennâ-yı pederâneleridir.

Sofya müftüsü el-Hâc İbrâhim Efendi'ye irsâl olunan⁸¹ mektûb-ı mergûb sûretidir.

Bismillâhi Teâlâ ve Tekaddes. Es-selâmu aleyküm ve tahiyyatü't-teslîm. İle cenâbükümü'l-alîm, fazîletlü, kemâletlü, arâfetlü, makâm-ı pederim, efendim, sultânım, efendi celîl-ü's-şân hazretleri. Vazîfe-i vird-i zebânım olan ed'iye-i kesîre ve esniye-ı vefîreden sonra arîza-i ferzendâneleridir ki, Mısrî -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nin gazellerine küstâh-âne şerh ve bi'l-acz ve'l-kusûr [19/b] bast ve beyân olunduğu esnâda bir takrîb-ı manzûr-ı ayn-ı inâyetleri buyuruldukda, bi'l-lûtf ve'l-kerem takrîz buyurdıkları manzûr-ı âcizânem olup, huzûz-ı vefîre hâsıl olmuşdur. Bu def'â taraf-ı bâhir eşraflarına vilâyetimiz metâ'ı olarak, yüz vakiyye gâmiyye hoşâbı ve yüz vakiyye elma ve armud irsâl ve ihdâ olunup, kusûruyla kabûle karîn buyrulmak mütemennâ-yı ferzendâneleridir efendim.

[19/b-20/a] Sofya tarafından gelen mektûb-ı mezkûrun cevâbı sûretidir.⁸²

[Sübhân olan Allah'ın ismiyle. O'ndan ihsânını niyaz ederiz. Nimet bahşetmesinden dolayı O'na hamd u senâlar olsun.

Denizlere çokça susamada hasret çeken kuldân.

Eyvah, hata zindanında güçlü bağlarla bağlanmadan dolayı eyvah.

En parlak edîb, muammâ ve çokça zeki olan hazrete.

⁸⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

⁸¹OMCT II 573: olunan; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: kılınan

⁸²(Arapça olan bu metin iki nüshada da yer almaktadır, fakat biz sadece Türkçe özetini yazdık).

Feyizlerin doğduğu tan yerinden onun mutluluk şifasının güneşleri parlamaya devam ettikçe,

Himmet parıltularından bahşedilen onun şeref ziyâları bâkî oldukça,

Ünsiyet ve tecrid kokularının yayıldığı selamlarla,

Kudsiyet ve tefrid övünçlerini izhar eden selamlarla,

Rezalet ve ayıplık perdelerinden ârî olarak,

Şüphe ve zan karanlıklarından hâlî olarak,

Nasıl olmasın ki?! Zira selamlar daima birbirini sevenlerin hediyesidir.

Masivadan fani olanlar baki oldukça,

Şayet dualarınıza muhtaç olandan ve küçüklerini ziyaret eden büyüklerin âdetlerinden sorarsanız,

Üstün olan kerem sahiplerinden,

Hamd ve minnet Allah'adır.

Kul, nimet ve ihsan kızıldenizinde müstağraktır.

Rab, lütuf ve minnet denizinin derinlikleriyle ihsanda bulunandır.

Ancak nefs-i emmâre çokça kötü ve isyankârdır.

Zalim, perçeminde yüzmesi sebebiyle güzel davranış ve ibadet mücevherlerine iltifat etmekten yüz çevirendir.

Güzellik ve artış vesilelerinden sırt çevirendir.

Cenâb-ı zâtınızdan sâlih dualarınızı rica ederim.

Biz sabah-akşam bu minvaldeyiz.

Nasıl olmasın ki?

Nitekim hadiste varid olmuştur: "Mü'minler bir binâ gibidir, birbirlerine destek olurlar." Kim şefaet ve yardım ederse bunun karşılığında ondan nasîbi olur. Allah Teâlâ, bizi beşeriyetin çöküntüsünden melekliğin zirvesine yükselmeyi muvaffak eylesin. Ve bizi yakîn denizine dalmakla rızıklandırın. Muttakîlerin bahçelerinde bizi gezdirsin.

“Amel işleyenler bunun gibisi için amel etsinler.” “Yarışanlar böylesi için yarışsınlar.” Bize ihsan ettiğiniz elma hediyeleri ve mektubunuzun gerektirdiği üzere bunun beraberinde olan şey ulaştı. Ve sevinç derecesinden hâsıl olan şeyi elde ettik. Allah sizlere hesapsız fazl u ihsanıyla karşılığını versin. Hanginiz yüce ve mükemmel makamdasınız? Hz. Peygamber’in (s.a.v.) “Hediyeleşiniz, birbirinizi seviniz” hadisinde geçen bu yüce kelimeleri ki kişi arasındaki ortaklığı, az ve çoğun şümûliyyetine, emir lafzının kapsamında olan en düşük şeyle kifayet etmeyi gerektirir. Dolayısıyla sıradan bir karıncayı, on sekiz kurs diye adlandırılan dâru’s-saltanti’l-aliyyenin (İstanbul) bereketinden olmak üzere yüksek cenâbınıza hediye ettim. Ve Hz. Peygamber’in (s.a.v.) “ğayet kabul ederseniz Allah iyilikte bulunanları sever” hadisinin mânası uyarınca nadir bir şeyi de siz hediye olarak gönderdim. Dualarınıza bütünüyle muhtacım. Umulur ki, bizleri daha sonraki şeylerin yerine hâlihazırdaki şeylerden îsarda bulunmaktan engellesin. Ve bizleri heves edilen şeylerde, hatalarda yozlaşmaktan halâs etsin. Kudsiyet ve nur lezzetlerini tatmaktaki perdeyi kaldırsın. Kıyamet ve diriliş gününe değin âfet ve elemelerden bizleri salim eylesin.

Sofya ehrinden zayıf, âciz ve günahkâr kul el-Hac İbrâhim el-...?].⁸³

[20/b] Yenice kazâsına ve taşlık karyesinde mêmûr post-nişîn Veyselzâde Hâce Muhammed göçüp yetim kalan dervişlerinin irsâl eyledikleri mektûb sûretidir.⁸⁴

Yâ Allâh hüve’s-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ resûlullâh. Kıblegâh-ı hakkâniyyetim ve secde-gâh-ı rabbâniyyetim dîvân-ı envâr-ı rabbânîlerine bi’l-acz ve’l-kusûr, âdâb ve erkân ile secde-i aşk-ı bî-endâz kılınıp, her demde zâhir olan kusurlarımız afv ve cümle günahımız ile kabûl buyrulmak niyâzıyla. Envâr-ı Hak ve esrâr-ı mutlak rahmeten li’lâlemîn, sırr-ı hafîyyelerine cümle etvâr-ı melâletimiz nihân değildir. Âmennâ ve saddeknâ. Muktezâ-yı hükm-i ezeliyye, babamız lahd-i sûrîde nihân ve sandûka-i envâr-ı ma’nîde ve pinhân cümlemizi melâlet ü giryân ve sefil ve ser-gerdân ve hallerimiz perîşân ve cezbe-ı ilâhiyye ile makâlâtımız bî-şuûr saçma gûyân edip gerçi meded ve himmeti hâzır ve nâzır ise de, zâhir hâlde bir tesellî edecek kimsemiz, siz efendimizden gayrı olmayıp, el-meded el-meded el-meded. Himmetinize muhtâcız, büyük babamız

⁸³Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1 (Türkçe özeti).

⁸⁴OMCT II 573: Yenice kazâsına ve taşlık karyesinde mêmûr post-nişîn Veyselzâde Hâce Muhammed göçüp yetim kalan dervişlerinin irsâl eyledikleri mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Yenice kazâsına tâbi’ taşlık karyesinde sâkin post-nişîn Veyselzâde Hâce Muhammed göçüp yetim kalan dervişlerinin irsâl eyledikleri mektûb sûretidir.

sensin ve erenler sultânısın. Dünyâyı deniyeden ve vesâvis-i nefsâniyyeden bizi halâs eyle. Erenler himmeti için himmetin üzerimize mebzûl kıl. Yâ Rabbenâ ve seyyidinâ ve irşâd-i mürşidinâ, isti'dâd-ı ezeliyyemiz size ıyân olmakla salâh-ı hâlimize muvâfık olagelen tesellî ver. Huzûrunuza yüzler sürmeye niyyet olunmuş idi. Lâkin cümlemiz ma'nen rızânıza teveccüh edip, ol tarafa gitmek murâdınız olmadığından gidemedik. Zîrâ gitmek ve gitmemek sizdendir. Nûr-ı himmet sizden, sırr-ı [21/a] hakikat sizden. Gerçi himemi dâime-i rûhâniyyetiniz karîb ve baîdde hâzır olduğu kerâetle müşâhede olunup, şek ve zünûn ref' olmuşdur. Ammâ babamız rihlet ettiğinden yalnız rûhâniyyet ile tesellî bulmak kemâline vâsıl olduğumuzdan, kerem-kânî himmet ma'deni, sultân-ı evliyâ efendimizin mahz vâridâd ve ilhâm-ı evvelât nutk ve himmetleriyle kâl ve hâlimiz terbiye-i mürşide menût (?)⁸⁵ [olduğu]⁸⁶ huzûr-ı kerâmîlerinde ıyândır. Hâmil-i varaka-ı arzuhâl, perîşân makâlimiz. Yine bu tarafa tez gelmek ümîdinde olduğumuzdan kerem buyurup, mücerred tesellî-i kalbimiz olan kerem-kânî inâyetleri irsâline himmet ve inâyet buyurmaları aşk u niyâz-ı âcizânemizdir. Âh baba, hicâbda ve nefis-i kâlde ve zulmet-ı dünyâda a'mâ kaldık. Hemân tesellî ve himmet ve nazardan ayırmayasınız. Âmîn. Bu tarafda evlatlarınız karındaşımız (?)⁸⁷ Kapıcıbaşı Ağa'nın dâmâdı Emîn Ağazâde, Dervîş Halil Ağa ve Mûsâ Efendi ve şehir kethudâsı Ömer Ağa ve Attar Molla İbrâhim ve Molla Reşid ve Serrâc Hasan Ve Dervîş Mustafa ve Taşlık'da Türbedar, Dârı ovalı Ali Paşa ve babamızın dâmâdı Molla Mustafa ve Taşlık'da El-Hâc Mahmûd ve sâir dervîş ve bacılar cümlesi, hâk-pây-ı kimyâ eserlerine yüzler sürüp aşk u niyâz ederler. Ve Eskici'de ve Karalar'da ve Cebel'de mechûlümüz olan karındaşlarımızdan ayn-ı vâhid-i gâibâne aşk-ı niyâz olunur. Efendim fakîrâne iki vakye bir beyâz bohça duhan ve bir vakye Yemen kahvesi, hâmil-i varaka ile haddimiz olmayarak irsâl ve ihdâ olunmuşdur. Hüsn-i kabûl buyurmanız niyâzlarımızdır.

[21/b] Mektûb-ı mezkûra yazılan cevâb sûretidir.

Bismillâhirrahmanirrahîm

(?) fehvâsınca kâffe-i enâma **ومنه بدأ واليه بعود** [*Başlangıç O'ndan olduğu gibi, dönüş de O'ndandır.*] sırrı zâhir olsa gerekdir. Ammâ çünkü Hacı Seyyid Muhammed'e sadâyı (?) vâsıl olup râzıyye-ı merzıyye-i cennet-i zâta, ya'ni mebde' ve meâda urûc

⁸⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

⁸⁶olduğu: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁸⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

keyfiyyâtı hâsıl olmuş, (?) Benim firâk-ı pîre dûçâr ve envâr-ı cezebât-ı Rabbâniyyeye giriftâr olan karındâş-ı can-berâberlerim, bize atâ u ihsân olan inâyât-ı ezeliyye ki isti'dâd ve kâbiliyyâtımız mikdârıdır. Ona minnet yokdur. Cümleye mebzûldur. Olmayandan fakîr dahi ma'zûrdur. İnşâallah hemân sâdıklar ve âşıklar berekâtına bizim gibi fakîr ve zaîf dil-rîşleri ve sizin gibi muhrik ve sâdik dervişleri beriyye-ı hicâb ve zulmet-i cehde komayıp, ziyâ-i nûr-ı îmân ve kemâl-i îkân ile münevver ve ma'mûr ve sırr-ı [*Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve beşer kalbine gelmeyen bir cennet vardır.*] ile dil ü cânımız mesrûr eyleye. Âmîn. Ol tarafda cümle karındaşlara kemâl-i muhabbet ile duâlar olunur. Bizimde elimizde nesne yokdur, fâil-i hakîkî Hak'dır. Ve kâffe-i ef'âlde fâil-ı mutlakdır. Hak erenler ne gûne murâd ederler ise öylece amel ve hareket olunur inşâallah-ü'l-Melik-ü'l-Mennân.

Üsküp Müftüsü Tarîk-i Nakşbendîden el-Hâc eş-Şeyh Mustafa Efendi Hazretlerine irsal olunan mektûbu suretidir⁸⁸.

[22/a] Fazîletlü, kerâmetlü, himmetlü, himâyetlü, nûr-ı aynım, şâhım, Hû. Hemâre pertevi nûr-ı îmân ve ziyâ-i ayn-ı îkân ile muammer ve münevver olmaları ed'iyesiyle arîza-i senâfarîzalarıdır ki. Taraf-ı bâhir eşrafların adem-i nisyân ile himmet niyâz olunmuş. **Beyit:**

ف راموش ازین جاناب محالست

نم یدانم ازان جاناب چه حالست

[*Bu yönden unutmak muhaldir. O yönden ise ne haldedirebilmiyorum.*]

Ve vahdet-i vücûd ve maiyyet-i zât keyfiyyetinden suâl buyurulmuş. “Vahdet-i vücûd” ve “maiyyet-i zât” bilâ keyfiyettir. O'nun ilmi vehbîdir, kesbî değildir. Kâffe-ı mücâhedât ve takvâ ve riyâzât ancak bu maârifin kabûlüne, isti'dâd kesb etmek içindir. Yâ'ni ehlu'llâhın bu makâmda olan makâlâtını fehme salâhiyyet hâsıl etmek içindir, gayrı değildir. Yalnız tasfiyye ve tezkiyye ile ma'rifet-i nefis ve ma'rifetu'llah vicdânında hâsıl ve ulûm-ı Rabbânî ve esrâr-ı sübhâniyyeye vâsıl olmaktadır. Yoksa bilâ zevk ve hâl-i mütâlaa-i keteb ve suâl ve cevâb serîu'z-zevâl ve bî-mealdir. Fe-fhem ve

⁸⁸OMCT II 573: Üsküp Müftüsü Tarîk-i Nakşbendîden el-Hâc eş-Şeyh Mustafa Efendi Hazretlerine irsal olunan mektûbu suretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Üsküp Müftüsü Tarîk-i Nakşbendîden el-Hâc eş-Şeyh Mustafa Efendi Hazretlerine gönderilen mektûbdur

teemmel. Benim karındâşım, vahdet-i vücûd; Hakk'ın gayr'da tenzihi i'tibârıyla birlemektir. Ve maiyyet-i zât, vücûd-I izâfî ve hüviyyet-i sârî i'tibârıyla mezâhir-i esmâ ve sıfât olan eşyâ ile maiyyetidir. şol şart ile ki eşyânın vücûdu vücûd-ı zıllî. Ve vehm-i taayünü mahsûsa ve suver-i ma'dûmesiyle bir emr-i nisbîdir, gayrı değildir. Vücûd ancak vâcibü'l-vücûdudur. Eşyâda vücûd yoktur. Ma'iyyet ta'bîri suver-i ma'dûme ile hakâyık-ı mavcûdâtın zuhûru i'tibârıyladır. Bu ma'nîde (?) buyurulmuştur. Ammâ hakikatde *الله و لم ي كن معه شئى [22/b] الان ك ما ك ان* [*Allah vardır, O'nunla berâber hiçbir şey yoktur. Şimdi yine öyledir.]* buyurulmuştur. Ammâ bu maiyyet, Hakk'ın eşyâ ile maiyyetidir. Yoksa eşyânın dahi Hak ile maiyyeti yoktur. Onun için ki eşyânın hakikatde ne vücûdu ve ne maiyyet ile şuûru vardır. Zîrâ, "Hak sizinle bilen" buyuruldu. "Siz Hak ile bilirsiniz" buyurulmadı. Bundan ma'lûm oldu ki, maiyyet ta'bîri mertebe-i tenezzülâtda vücûd-ı izâfî ve nisb-i esmâ ve sıfâtdan kinâyet bir mefhûm emri i'tibârîdir. Ammâ ârif-i billâh katında aslâ maiyyet yoktur. Zîrâ her nekadâr teşbîh ile tenzîhi cem' etseler dahi yine teşbîh ve tenzîhe bir vücûd gayr ister ki teşbîh veya tenzîh ede. **Beyit:**

الرب حق والعباد حق

يا ليت شعري من الممكلف

[*Muhakkak ki Rab, haktır ve Kul haktır. Keşke bilsem mükellef nedir.]*

Ya'ni ârif-i billâh nazarında halk ile Hak temyîz olmaz. Pes mükellef ve mükellif kalmaz. Ancak hudûd-ı şer'î hıfz ve âdâbınca riâyetdir. Ammâ bu maiyyet ve teşbîh avâma nazaran küfürdür. Ve selb-i maiyyet ve yalnız tenzîh, havâssa göre ilhâddır. Belki mahallinde teşbîh ve mahallinde tenzîh ile emreyni cem' etmek ve ikisinin dahi hükmün icrâ ve hakkın edâ etmek ayn-ı kemâldir. Mürüvvet-kânem gerçi bu ilm-i hâldir. İlm-i kîl ü kâl değildir. Lâkin derûnundan bu maârife cezebât ve meyl ü rağbet olmasa kâle gelmezdi. Nitekim buyurulmuştur: *من احب شئى اك شر زك ره* [*Kişi sevdiği şeyi çokça zikreder.]* binâ-i şecere-i suhân ve zebân-ı semere-i maârif ve irfân ile gûyân olmaya başlar. Zîrâ lisân, tercüme-i dil ü cândır. Benim karındâşım, (?)⁸⁹ iş bu mikdâr küstâh-âne kelimât ile ihtisâr olunmuştur. Kusûrumuz afv ile muâmele olunması keremlerine menût bir ma'nâdır. Sultânım, vallâhu a'lem bi's-savâb ve ileyhi yerciu'l-meâb.

⁸⁹(?): sadece OMCT II 573'te var

[23/a] Dobniçevî el-Hâc Molla Efendi'ye irsâl olunan⁹⁰ mektûb-ı merğûb sûretidir.

İzzetlü karındâş-ı cân berâberim hazretleri, hemâre sâhib-i ilm ve irfân. Ve mâlik-ı zevk ve vicdân ve îkân olmaları esniyesiyle. Nümûde-i muhibbâneleridir ki, iş bu eyyâm-ı meserret-i encâmda âlem-i ma'nâda bir münkir ve muannid fakîre musallat olup, telkîn-i mâye ve tenvîr-i îman ister. Ve ol münkir dahi zann-ı gâlibim el-Hâc dindar mahallesinde sâkin, Tokmak Saîd Efendi imiş. Fakîr derim ki sen îmâna gelmezsin (?)⁹¹ ziyâde musırr olup, fakir dahi dedim ki, “Hele ben seni îmâna getiremem.” Şimdi merkûm⁹²dahi hırslanıp dedi ki “Yâ Dobniçevî Hacı Efendi'yi îmâna getirip, bana gelince bahâne ve def' niçin edersin?” deyince fakîr dahi gülüb, “Onun evvelden dahi inkârı, ayn'ı îmân idi. Senin ise îkrârın⁹³, ayn'ı inkârdır.” Bu muâmele ile intibâh vâkı' oldu. Ammâ bu tebşire (?)⁹⁴ bu günlerde özüünüz yok ve ikbâliniz var ise ömr-i girân-bahâda birkâç gün bu tarafda tecdîd-i muhabbet ve üns ü ülfet etmek için teşrifleri, mütemennâ-yı hâlisânemizdir.

(?)⁹⁵ [Der]⁹⁶-aliyyede Samâni-zâde Tekye-nişîni yegâne-i âlim eş-Şeyh İbrâhim Efendi Hazretleri'nin mektûb-ı sûretidir.

لا إله إلا لله ال pes الف دال م يم ع ل ي

100 لا إله إلا 99

ف ظل الله الم تين جل الله الم بين نور الدين و الدين يا اي قان ال ي قين

[*Güç sâhibi ve apaçık olan yüce Allah'ın lütfu, din ve dünyanın nûru yakîn tahkîkidir.*]

Reşâdetlü, [23/b] kerâmetlü, ağâsetlü, mecâdetlü, nûr-ı aynım ve ayn-ı nûrum, efendim, sultânım, tâle be-gâhû ve zâdehû alâhu hazretleri, hemâre besât-ı bâsîta-i seccâde-i irfân ve irşâda men lehû makâm-ı ma'lûm ve mevâhib-i ledünniyye, envâr-ı ilm-i âlem, ulûm-i şerîat eyvânı, tarîkat gevânı ve hakîkat-i hil'at ve mefâhir-i sâmânîler olmak âdâb-ı erenler ve erkân-ı ricâlu'llah-ı sâye-bânda ber-devâm (?)⁹⁷ (?) iş bu avân,

⁹⁰OMCT II 573: olunan; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: kılınan

⁹¹(?): sadece OMCT II 573'te var

⁹²merkûm: sadece OMCT II 573'te var

⁹³OMCT II 573: îkrârın; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: îmânın

⁹⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

⁹⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

⁹⁶Der: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

⁹⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

niyâzımız divânında dâr-ı adl-i Konstantiniyye’de hem-civârımız olan ferzend-i ferzâne-i yektâ güher-i dür-dâneniz kal⁹⁸ **قَالَ الْخَيْرُ إِلَّا فَا سَدَّكَ** [*Ya hayır söyle, yâhud da sus.*] Yâ Nuğman Efendi hulûs-ı dâîleri her dem ve her an ezkâr-ı mehâmidleriyle devr-ı devvâre-i meclis-i cân u cânân olduklarından, (?) zuhûrundan, ez-cân ve dil-i mahmiyye-i Edirne dâru’n-nasr ve’l-meymene hıyâzasında Sâcidî Efendi, sücûd-ı zebânından gerek. Kutb-ü’l-velâyet, lehd ğufrân-ı azîz Müderris Efendi hazretlerinin ezkârı, (?) seyrân-ı cenâb-ı meâlî iz’ânlarının tarafından zuhûru ilâhiyye bir şebb-i Nu’mân Efendi oğlumuzun hânesinde hâmil-i da’vât ile gaybdan zuhûra iltifât olundu. Biavn-i’l-melikü’l a’lâ, karîn-i ulûm hazîreleri buyuruldukda. Âmed şod vukû’unda taraf-ı efkarânemiz ki nîmnigâh nevid dil-hâhlarıyla yâd ve âbâd ve tefrih-i’l-fuâd buyurmaları ea’z ve i’lâ-yı mültemisâne niyâzıdır.

(?); (?); (?)⁹⁹

[24/a] Mektûb-ı mergûbun cevâbı sûretidir.

Cellallâhım maâli şîm karındâş-ı vâlâ güherim, azîzim hû. Hemâre âsitân-ı kerâmet âşiyânları envâr-ı maârif-i ilâhiyye ile pürnûr ve sâyebân-ı kemâl-i himem-i velâyetlerinde uşşâk ve dervîşâna nûr-ı îkân ve ma’rifet ile münevver ve ma’mûr olmaları deavâtıyla. Arîza-ı senâ-farîzalarıdır ki, bundan akdem mektûb, işâret ve beşâreti hâvî ve mefhûm-ı künûz ve rumûzu muhtevî mersûmları vâsıl ve kemâl-i sürûr ve ibtihâc hâsıl olmuştur. Zeng-i Atâ Hazretleri’nin buyurduğu vech üzere “*Cümle buğday biz samân. Cümle yahşî biz yamân.*” fehvâsınca ne işâret ve beşâretidir ki ne ehliyyet ve ne künûz ve rumûz dercine salâhiyyet hâsıl edebildik. Hemân Allah ve erenler inâyetiyle yalnız kendimizi bilmek saâdetiyle dilşâd ve kayd-ı hestî zulümâtından âzâd, ve envâr-ı şerîf-i nistî ile ervâh ve eşbâhımız ma’mûr ve âbâd eyleye. Âmîn, elfü âmîn.

Yeniceli Nakşibendi¹⁰⁰ el-Hac Ahmed’den gelen mektûb sûretidir.

Lâ ilâhe il’lallâh Muhammedu’r-Rasûlullah. Hû hû hû ve sallallâhu alâ seyyidinâ Muhammed ve âlihî’t-tayyibîn ve’t-tâbiîn ilê yevmi’d-dîn. (?)¹⁰¹ Ve’l-hamdü lillâhi rabbi’l âlemîn. Reşâdetlü, kerâmetlü, velâyetlü, mezîd himmetlü mürşid-i’s-sâlikîn,

⁹⁸Kal: sadece OMCT II 573’te var

⁹⁹(?); (?); (?):sadece OMCT II 573’te var

¹⁰⁰Nakşibendi: sadece OMCT II 573’te var

¹⁰¹(?): sadece OMCT II 573’te var

delîli'l-mücrimîn, kutbu'l-ârifîn, mükemmili'l-kâmilîn, şeyhim, efendim, sultânım hazretlerinin meclîs-i şerîf-ı fâizu'n-nûrlarına hezâr acz ve kusûr berle secde-gâh-ı aşk-ı niyâz ki hemvâre zât-ı menba'-ı ilim ve irfân ve kâne mülemma'-ı envâr-ı [24/b] hazret-i sübhân, vücûd-ı insâniyye-i hakikat-i arş-ı Rahman, ferîd-i avân, seyyid-i zamân ve şâmil-i ruhâniyye-i esrâr-ı hikmet-i zemîn-ı âsümânım pür-cûd-ı eşref-i mevcûd, füyûzât-ı esrâr-ı meknûn kâmilânelerin peyveste irşâd ve makâm-ı velâyetlerinde kâim ve himem-i rûhâniyye-i inzâr-ı kerâmetleri Hakk fakîr-ânemde dâim olmak niyâzı bu fakîr, tarîk-i rıfâiyyeden inâbetim olup, velâkin halîfeniz Veysel-zâde eş-Şeyh Muhammed Baba bizi gönlüne almışdır diye, gâyet memnûn olup bizi evlâd edip, Hak erenlerde ayrı ve gayrı olmaz deyip bize dâim tesellî eder idi. Bu fakîr dahi onunla dâimâ gönül anlar idik. Şimdi babamız bizi terk edip kendini (?)¹⁰² sır eyledi. Rûh-ı revânî şâd olsun. Benim efendim hazretleri şimdi sizden gayrı kimsemiz kalmadı. Himmet-i âliyyenizi ricâ ederim. Himmetinize muhtâcım, kerem erenlerin. Efendim bu defâ Hacı Mahmud karındaşımız efendimin arzusuyla, taraf-ı şerîflerine azîmet etmekle bir kutu üzüm ve bir kutu lûle ve iki tâc keçesi ihdâ ve irsâl olunmuşdur. Kabûlü mercûdur efendim. **Beyit:**

Nemiz vardır size lâyıık, kabûl eylen hakîrâne.

Çekirge bûd yine çekirgeler Süleymâne.

(?)¹⁰³

Mektûb-ı merğûbun irsal olunan cevâb-ı mektûb sûretidir.¹⁰⁴

Benim nûr-ı bâsîre-i ibtihâcım. Muhibb-i sâdıkım ve muhlis-i âşıkım. Ferzend-I ma'neviyyem hazretleri, mektûb ve hediyeiniz vusûl bulup, hazz-ı vefîre ve safâ-yı kesîre hâsıl olmuşdur. [25/a] Hemân sâye-i inâyât-i merdânda, râhat-nişîn olmanız deavâtıyla, nümûde-ı pederâneleridir ki. Veysel-zâde Hâce Muhammed âlem-i bakâya rihlet edip, ehıbbâ ve esdığâsın yetîm bıraktığı ilmi, izhâr olunmuş. **Beyit:**

Eğer dünya bakâ bûdî. Muhammed Mustafa bûdî.

¹⁰²(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁰³(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁰⁴OMCT II 573: Mektûb-ı merğûbun irsal olunan cevâb-ı mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merğûbun cevâb-ı sûretidir

Benim nûrum dünyâ kimseye bâkî değildir. Geç ve tîz, elbetde bir köprüden geçilir. Ve fenâ ile bakâ birbirinden seçilir. Hemân Hak erenler cümlemizi berâzih- ı süfliyyeden emîn ve berâzih-ı ulviyye-i nûrâniyye ile bilâ âh u enîn (?)¹⁰⁵ ve sâlimîn eyleye. Âmîn. Fî nefsi'l-emr, tarîkat tahallüfü mübtedî dervişler hâlidir. Pirlere göre edyânın bile ihtilâfî emr-i i'tibârîdir. (?) fehvâsınca gayrı ibâdet ve perestîş etmek muhaldir. Onun için ki, kâzi-i umûr-ı gayra ibâdeti kazâ etmemiş. [Nerde]¹⁰⁶ (?)¹⁰⁷ kaldı ki tarîk-i âliyye muhâlifî. Ammâ her kişi ka'be-i maksûda bulunduğu mahalden râhî olur. Bu sûretde tarîki muhâlif ise maksûdu birdir. Pes mâdemki maksûd bir ve maksûdda aslâ ihtilâf yok. Öyle olunca kazâ ve karye tarîkleri birbirlerine muhâlif olması ittihâd-ı ma'neviyyeye zarar ve ittifâk-ı maksûd-ı asliyyeye aslâ ziyân târî olmaz. Ve muhabbete dahi bir nesne hâil olmaz. Hemân muhabbet ve meveddetinde kâim ve bu ittihâd-ı ma'neviyyede dâim olmak, inşâallâhu'r-Rahman şeref-i saâdet-i dâreyne müeddî ve vusûl-i maksûd-ı kevnîyyeye bâdî olacağı emr-i bedîhîdir. Benim nûrum, hâmil-i varaka ile bir enfîye kutusu hediye irsâl olunmuşdur. Kabûl ve ma'zûr buyurulmak, mütemennâ-yı pederâneleridir.

[25/b] Norokoblu Şeyh Nakşbendî el-Hâc Dede'den gelen mektûb sûretidir¹⁰⁸.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Şecere-i esrâr-ı Kur'ân ve semere-i envâr-ı îmân ve zübde-i ehl-i irfân, cân azîzim, efendim, sultânım hazretlerinin huzûr-ı şerîflerine ve pür-nûr lâtîflerine arz-ı niyâzım budur ki. Bu âteş-i hasretiniz ciğeri biryân. Ve sahrâ-yı firkatde mecnûn-veş, gözleri giryân olan bende-i kadîmlerin ahvâlinden istifsâr, hâl-i mâ fi'l-bâl sezâ-vâr buyurulur ise, bihamdülillâh ve'l-minne ser-çe'me-i ehlu'llâh ve peymâne-i sahbâ-yı a'k-u'llâh, evliyâ-ı kirâmları meşâyih-i izâm olan efendim, şeyhim, sultânım hazretlerinden niyâz üzere olup, kerem ve ihsânlarından bu bendelerine feyz ve atâ olduğu mikdâr bu âvanda cezbe-i Rahman ile el-minnetü lillâh, dîl u cânımızda âsâr-ı nûr-ı îman lemeân etmeye başlamışdır. Ve el'ân, ol keyfiyâtdan hâlî değiliz. **Murabba'**:

Vücûdun âleme rahmet bilmen, ol merd-i kâmidir.

Beşer hükmüne hiç gelmez, Hakk'ın zâtına vâsıldır.

¹⁰⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁰⁶Nerde: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁰⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁰⁸OMCT II 573: sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: sûreti

Ne gam cümle cihân ağıyâr olursa ey benim şeyhim vücûdum sana tabşırdım, murâdım sende hâsıldır. Ve âteş-i hasretiniz arzusuyla ser-gerdân olan Taşlıklı el-Hâc Mahmûd, fakîrhâneye teşrîf edip, taraf-ı kâmilânelerine âzim olduğundan, arzuhâl ve arz-ı hâcâta cesâret olunmuşdur. Halka-be-gûş mevcûd bendeleri hâk-pây-i tûtîyâ esirlerin kuhl-ı çeşm-i cân ve feyz-i envâr-ı irfân ederler. “Oğlum çıkarların isteme, incidir” olduğundan, def’ ü ref’ine himmet-i âliyyeleri niyâz olunur. Ol tarafda şeyh-zâde efendilerim Abdü’lhalîm Ağa [26/a] ve Ârif Efendi ve Hasan Ağa hazerâtlarının dîdeleri bûs olunur. Ve hüsn-i himmetiniz, kemâl mertebe niyâz ve derece-i nihâyetde muhtâcız efendim.

Mektûb-ı merğûba irsal olunan cevâb mektûb-u sûretidir.¹⁰⁹

Bismi men lehü’l-esmâ-ül-hüsna. İzzetli karındaş-ı ser-berâberim. Dâimâ fâiz-i ilm ve irfân ve her halde mahkûm-ı cezebât-ı ma’rifet ve îkân olmaları deavâtıyla. Nümûde-i muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mefhûm-ı tebâşîr-i cezbe-i Rahmaniyyeniz ile kemâl-i inbisât hâsıl olmuşdur. Hemân, ol inâyet-i bî-gâyetin ser-riştesi ne cihetden hâsıl ve hangi amel teksârıyla dil ü cânınıza vâsıl olduysa, ol ameli elden bırakmayıp, ekser evkâtınız onun tekrârıyla, tamam-ı cezbe ki aşk-ı ilâhîdir. Husûlü saâdetine ve kemâl-i devletine nâil olmak esbâbını, sermâye-i cân ve mâye-i visâl-i cânân addetmek gerekdir. Zîrâ *الرحمن ت وازی عمل ال شد قد یں جاہ ب ته من جانات* [*Cezbe, ağır amelleri tartan Rahmânın cezbesindedir.*] Azimeti mülâhaza olundukda, sâlik bunun fevkinde saâdet olmak ne ihtimaldir. Fefhem. Ol tarafda, karındaşların cümlesine ez-dil ü cân duâlar olunur. Sizlerinde riyâdan ârî ve sülûklarında garaz-ı avdetden berî olmak ed’iyesi, vazîfe-i hâl-i âcizânemdir.

Devince Tekyesinde post-nişîn Nakşbendî Hâce Bekir Efendi’ye irsâl olunan¹¹⁰ mektûb-ı merğûb sûretidir.

Gülzâr-ı tarîkatin ser-bülendi bizim Hâce Bekir Efendi, insânü’l-ayn ve ayn-ı insân olmaları deavâtıyla. Nümûde-i muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mefhûm-ı ma’lûm-ı fakîrânem olup, [26/b] ru’yâlarınızın cümlesi güzel. Lâkin mertebe-i intibâh, hayâlden güzeldir. Zîrâ uşşâk, hâl-i intibâhına nazar edip dikkat etmelidir. Eğer hâl-i

¹⁰⁹OMCT II 573: Mektûb-ı merğûba irsal olunan cevâb mektûb-u sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merğûba cevâb sûreti

¹¹⁰OMCT II 573: olunan; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1:kılınan

yakazasına, hayâli mutâbık gelir ise [ru'yâ-yı sâdıkadır. Eğer mutâbık gelmez ise]¹¹¹ ve harâret ve muhabbeti der-kâr ise, ol tebşîr istikbâle dâirdir. Ve eğer muhabbetinde dahi rehâvet müşâhede eder ise, vaktiyle ya muhabbetin zuhûru veyâhud adğâs ü ahlâmıdır. Hâsılı muktezâyâ göre, usûl-ı ta'bîre mehmâ emkine-i ittılâ' lâzımdır. Zî-rûh ve bî-rûh, havâss ve evsâf ile ta'bîr olunur. Meselâ lübbü zâhir ve kışrı bâtın, ya'ni eti taşrada ve çekirdeği içerde kiraz ve vişne ve zerdâli ve kaysı ve envâ' erik, bunların cümlesi kışrı içerde ve lübbü taşrasındadır. Bunlar cümlesi rüyâ ile olan amel semeresidir. Nitekim Yunus Emre - kaddesallâhu hazretlerine¹¹² [sırrahû]¹¹³ - buyurmuşdur. **[Beyit:]**¹¹⁴

“Bindim erik dalına anda yedim üzümü.

*Bostan ıssı- (?)*¹¹⁵ [kakıyup]¹¹⁶, der ne yersin kozumu.”

Ya'ni şeriat ki rüyâ kapısıdır ki, ol şecereden hâsıl olan semere rüyâdır. Ve üzüm tarîkatdır ki kışrı ile lübbü muhtelitdir. Üzüm misillü ve ceviz, sırf hulûsdur. Zîrâ lübbü bâtın ve kışrı zâhir ve kışrıyla lübbü mahfûzdur. Makâm-ı ma'rifetdir, Tarîkden ma'rifete güzer edip bostan ıssı ki ehl-i hakîkatdır. Hakîkate vâsıl olmadan niçin yersin kozumu diye itâb eder. Pes her nekadar taâmı içeride ve kabuğu taşra da ceviz ve bâdem ve findık ve fıstık misillü var ise riyâsız sırf hulûsdur. Ve üzüm ve elma ve armud misillü olan meyveler riyâ ile hulûsu muhtelitdir, a'mâl-i sâlihâdır. Hayavânât [27/a] dahi böyledir. Hangi hayavân bu âlemde hangi sıfât ile muttasıf ise, ol sıfât ile ta'bîr olunur. Ol sıfâtı ihyâ ve imâte ru'yânın hâlınden ma'lûm olur. Bu mahallin tafsilî *“Lemeât”* nâm-ı eserimizde mestûrdur. Teemmül nazarıyla nazar olunur ise hakîkat-i ta'bîr, kâbiliyet mikdârı ma'lûm olur. Benim karındaşım, ol tarafda olan karındaşların cümlesine duâlar olunur. Teblîği me'mûl-i hâlisânemizdir.

Yine Hâce Bekir'in mektûbuna cevâb sûretidir.

Gülzâr-ı tarîkatin gülü. Cûy-i bâr-ı ma'rifetin bülbülü bizim Bekir Efendi. Biz ol yerleri asıl mahallinden almışız. Sen elem üzere olma. Hemân tasmîm ettiğimiz mahalde tekye binâsına mübâşeret ile “Pastırma” iskelesini kaldırmazlar ise olduğu yerde dursun.

¹¹¹ru'yâ-yı sâdıkadır. Eğer mutâbık gelmez ise: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹¹²hazretlerine: sadece OMCT II 573'te var

¹¹³sırrahû: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹¹⁴beyit: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹¹⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

¹¹⁶kakıyup: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Onun kalkmasına aslâ mukayyed olma. Ve her ne söyler ise cevâb ile mukâbele etmeyip tanıma. Ol tekyeyi erenler yapmışdır. Kimse mâni' olmaya kâdir değildir. Hemân onların cümlesini sabır ve hilm ve tevâzu' ile mahcûb edersin. Ve cümlesine tefevvuk edip, en münkirleri sana ilticâ eder. Bunda şekkin olmasın. Hemân güzelce hakîmâne ve halîmâne tavırlar ile muâmele ve erenler dergâhında kemer-i gayreti miyân iktidârına berkedip, himemi vâlâlarından îânet ve dergâh-ı cenâb-ı kâdi-i'l-hâcât dan tevfiik ve inâyet ve vukûf-ı kalbî ve yâd-daşt mertebesinde, zikr ü fikre müdâvemet etmeye sa'y u gayret ve sırf hamîyyet etmeye azîmet ve kemâl-i muvâzabet olundukda, (?)¹¹⁷ [cemi'-i]¹¹⁸ makâsıd ve kâffe-i metâlib hâsıl olacağı bilâ raybdır.

[27/b] Üsküp Müftüsü el-Hâc Mustafa Efendi'nin irsâl eylediği mektûb sûretidir.

Kerâmetlü, velâyetlü, himmetlü, himâyetlü, uluvv-ı ilhâmım, cây-i karârım mülki' ş-şim?, bâis-i iftihârım, şeyhim, azîzim, efendim, sultânım hazretleri, nüsha-i küberâ-yı hikmet olan zât-ı maârif âyâtları, âfât-ı dehrden bî-melâl. Ve bu kemterleri üzerinde, himem-ı gâlîbe-i âliyyeleri mebzûl ve bilâ hayâl her halde derc-i kemâl olmak mütemennâsıyla, arîza-ı çâker-âneleridir ki, tahrîrât-ı âliyelerinde zikr ü fikir ta'bîri, her nekadar zikr ma'lûm ise, fikir buyurdıkları nereye masrûf, ve¹¹⁹ neyi fikr etmeli. Halle cânı bu kemterlerin bî-karâr edip, küstâhânesuâle ictisâr olunmuşdur. Kusurlarımızı afv ile muâmele buyurmak, erenler mürüvvetine menûtdur.

Mektûb-ı merğûba cevâb olarak (?) irsâl olunan mektûb sûretidir.¹²⁰

İnâyetlü, kemâletlü, efendim, sultânım hazretleri, vâkıâ suâliniz mahallinde. Lâkin bu suâle cevâb müşâfeheye veyâhud bir risâle tertîbine muhtâcdır. Şu kadar ta'bîr ve tahrîr olabilir ki, bizim mesleğimiz kalben ya kelime-i tevhîd veyâhud ism-i Celâldır. Pes ikisi dahi harf ve elfâzdan ibâretedir. Bu sûretde, zikir bir dereceye vâsıl olur ki, sâlik ol makâmında mefhûm-ı zikri, Ya'ni, zikrin şâmil olduğu müsemmâ-yı fikr etmek lâzımdır. Ya'ni, harâret-i zikr bir dereceye vâsıl olur ki, zâkirin uluvv-ı himmeti zikrin şâmil olduğu ma'nâ-yı zikri, ya'ni müsemmâyı fikre muhtâc olur. Eğer buyurulur ise, ذات الله ن فكر وافى الء الله و لات ت فكر وافى [Allah'ın yüceliğini düşününüz, fakat zâtını

¹¹⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

¹¹⁸cemi'-i: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹¹⁹ve: sadece OMCT II 573'te var

¹²⁰OMCT II 573: Mektûb-ı merğûba cevâb olarak (?) irsâl olunan mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merğûba cevâb olarak irsâl kılınan mektûb sûretidir

düşünmeyiniz.] mefhûmuna bu fikir mugâyir değil midir? Zîrâ bunda sâlik [28a] kendinin ademi ve Hakk'ın vücûdu ve kendinin fenâsı ve Hakk'ın bakâsı fikrindedir. Ve bu fikrin netîcesi zâkirlik ve fâkirlik, sâlikin üzerinden def' ü ref' olup, zâkir ve mezkûr rütbesi bir olup, hakîkatde kendinden zâkirlik na'tı kalkıp, *نذكرناك حق نذكرك يا مذكور ما* [*Biz seni zikretmedik. Hak seni zikretti ey zikreden kişi.*] sırrı ıyân olup, Hakk'ı zikr ile zikr eden, zâkir-i hakîkîdir. Gayrı değildir. Fefhem yâ hû.

Norokobi post-nişîni Nakşbendî eş-Şeyh Ali'den gelen mektûbun cevâbıdır.¹²¹

Ravza-i şeriatin gülü, bostân-ı hakîkatin bülbülü, izzetlü Hâce Ali, hemâre maârif gül-zârında, gül gibi şükûfte ve cezebât-ı ilâhiyye ile puhte olmaları duâsıyla, nümûde-i muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûmumuz olup, esnâyı zikirde havâtır hucûmundan acz-i izhâr ve def'i havâtırda, ya'ni nigâh-daşt mefhûmu icrâsında fûtûr iş'âr olunmuş, ma'lûm ola ki nigâh-daştan murâd ref'-i havâtır değildir, belki def'i havâtırdır. Zîrâ (?)¹²² kuvvâ-yı hamse, bâtinîdir. Mutlakâ mertebesinden azl olup kuvvet-i mütehayyile, şuûra ilkâ-yı hâtıra etmekden hâlî olup, ref' olmaz. Hemân onu ihtiyâr ile karâr etmekden ictinâb edip, def' etmeli. Ya'ni hâtıranın gönülde mütemekkin ve müstekar olmamak sa'y edip, her hâtıra ki gönle vârid ola. Onu, der-agab def' etmeli. Yoksa gönle hâtıra gelmemek mümteni'dir ve ona sa'y-i işba iştigâldir. Ve Alâüd'dîn-ı Attâr -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri buyurmuşlar ki, sâlike çendân, havâtır ile mukayyed olmak lâzım değildir. Ve bu ma'nâyı mutazammın [28/b] bu mısırâ-ı buyurmuşlar. **Beyit:**

Tiz akar gâyetde, çûn âb-revân-ı bî-karâr gam onun için, âşıkın kalbinde koyulmaz pây-i dâr.

Ya'ni âşıkın kalbi, nehri gâyetde tiz akdığından gamm-ı hâtıra ol nehir üzerinde pây-i dâr olmaz. Ve buyurmuşlar ki hicâb kavî tartar, müteferrika ve nukûş-I kevnîyye gönülde muntekiş olmasıdır. Ammâ her hâtıra ki gönle gele ve müstegar olmayıp derhal def' ola. Ol hâtıradan sâlike ziyân yokdur. Hemân onunla mukayyed olmayıp, nisbet-i ma'hûdesiyle mukayyed ve husûlüne mecd olmalıdır. Bu sûret ma'lûmunuz olduğda,

¹²¹OMCT II 573: Norokobi post-nişîni Nakşbendî eş-Şeyh Ali'den gelen mektûbun cevâbıdır; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Norokobi post-nişîni Nakşbendî eş-Şeyh Ali'den gelen mektûbun cevâbı sûreti

¹²²(?): sadece OMCT II 573'te var

havâtır hüçûmundan acz ve ref'inde fütûr iktizâ eylemez. Nitekim bir azîz, bu ma'nîde buyurmuşlar. **Beyit:**

Dürlü hayâle gönlümü ger salasın, ne kâyıram.

Çünkü cemâlin âyine âyinedir.

Bu cân senin, aşk olsun.

Bu beytin ma'niyesin idrâk edebilene fefhem.

Samakov'da Hâc-Zâde Memiş Efendi'ye gelen mektûbun cevâb-ı mektubu sûretidir.¹²³

Penâhetlü, diyânetlü, karındâş-ı vâlâ şanıım Mehmed Efendi. Hemâre ser-defter-i Nakşbendân olmanız ed'iyesiyle. Nümûde-i muhibbâneleridir ki, muhabbet-nâmeniz vusûl ve mefhûmu ma'lûmumuz olup, esnâ-yı zikirde ba'zen zuhûl vâkı' olup, nakz-ı vudû' şübhesinde olup, vilâyetiniz müderrisine suâl edip, tecdîd-i vudû' ile kat'ı ser-rişte-i mes'ele eylemiş. Bunların, reh-zenleri bilmedikleri değildir. Zîrâ, bilmediklerine ma'zûrlardır. Ancak bilmediklerini bilmedikleridir. Ve onunla mağrûr ve memkûrdur ki, bu mes'ele "*Kitâb-I Mültekâ*"dan değildir. Kitâb-ı [29/a] müntehâdandır. Bunda tecdîd-i vudû'a hâcet yoktur. Zîrâ bu misillü vecd [ve]¹²⁴ hâl-i isti'râk ve zuhûl kabîlindedir. Nevm ve hâb-ı gaflet değildir ki tecdîd-ı vudû'a muhtâc oluna. Her nekadar sahv, mahvden ve şuûr, zuhûlden efdal ise de mahv ve zuhûl, tebâşir-i ibtidâ-yı cezbe-i sâlikândır. Ol misillü hâlâtlar, sâlike esnâ-yı zikirde envâ'-ı hâlât ile zuhûr ve her birinde bir gûne keyfiyyât bürûz etmek, muktezâ-yı merâtib-i silk-ı sâlikân ve her birinde bir vechile cilve-i merdân, lâzıme-i menâzil-i aşk-ı âşıkândır. Hemân kerem edip, ol misillü hâlât-ı zuhûrunu, avâmdan setr ve ihfâ edip, hazâne-i dilde hıfz edip, halli müşkil ve idrâki müteassir olan vukûâtı, pîrandan gayrısına izhâr ve ifşâdan mücânebet etmek ehem ve elzemdir. Zîrâ bunlar, mukaddime-i durc-i ser-rişte-i hâcegân olduğundan, avâm ve ehl-i rusûmun oynadığı top ve çevgân değildir. Ve müderris ve müftîlerin olur olmaz verecekleri cevâb değildir. Onun için ki bu, ilm-i nahv ve sarf

¹²³OMCT II 573: Samakolu Memiş Efendi'ye yazılan cevâb-ı nâme sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Samakolu Memiş Efendi'ye yazılan cevâb-ı nâme sûretidir

¹²⁴ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

olmayıp, belki mahv-ı sırf olduğundan, bu ders erbâb-ı vecd [ve]¹²⁵ hâl ve bu sebk-ı ashâb-ı derece [ve]¹²⁶ kemâlindir. Felâ tağfel.

Üsküp Müftüsü Efendi'den gelen mektûbun cevâbı sûretidir.¹²⁷

Ba'de tayy-ı tekellüf, münhâ-yı muhlisâneleridir ki, bundan akdem mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûmumuz olup, İştibli Mumcuza'de Bekir Efendi Cenâb-ı maâlihîm ve dâderleri Nâzır Bey Efendi'den niyâz ve iltimâslarına binâen ta'bîr ve tesellî ta'bîriyle hilâfet [29/b] vermemiz çünkü¹²⁸ niyâz buyrulmuş. Merkûm¹²⁹ Bekir Efendi, sulehâ ve bulehâdan bir zât olmakla, beynimizde bu'd-i mesâfe olup, her-bâr onların halleriyle takayyüd emr-i asîr olduğu bedîhî olduğundan, cenâb-ı şerîfleri ile kurb-ı civâr olmak mülâbesesiyle, onların emr-i icâzetleri zâtı fazîlet-meâblarına ihâle olunmuşdur. Salâh-ı hâline münâsib olan keyfiyyât ile ihyâ buyurmaları, ihtiyâr ve ra'yi âlîlerine havâle olmak ile, ol husûsda ve her umûrda muhayyer ve muhtârlarsınız. Şâhım, efendim Hû.

Dobniçe'de post-nişîn eş-Şeyh İbrâhim'e irsâl olunan¹³⁰ mektûb sûretidir.

İzzetlü birâderim eş-Şeyh İbrâhim Efendi, resen-i mahviyyetde cân-bâz ve meydân-ı esb-i müsâraatda sırr-ı bâz olmaları deavâtıyla. Münhâ-yı muhibbâneleridir ki, ba'zı keyfiyyâtın adem-i husûlü ve gâh-be-gâh zarûrât-ı beşeriyye ile hâcâtın kusûru, inhâ ve ifâde olunmuş. Bu husûs sizlere değil, bu dâr-ı dünyâda enbiyâ-i izâm ve evliyâ-i kirâma vâkı' olmuş bir kaziyedir. Erlik oldur ki, avâkıb-ı umûra nazar ile vârina vâr ve yok'una yok ve açına aç ve tokuna tok menzilinde, gınâ-yı tab' ile zindegâne ve her hâlde rindâne hareket edip, ızhâr-ı acz ile dostânı tenfîr ve tekdîr etmeyip, kusûr-ı isti'dâdına atf ile ba'zı evliyâ-ı izâm ve ashâb-ı kirâm efendilerimizin zinde-gânelerin mülâhaza ve'l-fakr-ı fahr-i kelâm-ı derbârlarıyla gönle tesellî veresin. İnşâallahü'l-Melikü'l-Mennân, karîb ahidde kabzınız basta ve ıztırâbınız, [30/a] sûrî ve ma'nevî sükûnete tahvîl olur. Her kaziyenin ibtidâlarında suûbet, husûl-i maksûd-ı yüsrete dâldir. “*Cefâyı çekmeyen âşık safânın kadrini bilmez.*” meşhûr ve mücerreb meseldir. Her yârân ve ihvân ile ki ülfet ve ünsiyyet olunur. Zinhâr ve zinhâr ızhâr-ı acz etmeyip, hâlinden bahs ile kimseye sıklet vermekden gâyet ihtirâz ile, zîrâ mâni' ve mu'tî

¹²⁵ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹²⁶ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹²⁷OMCT II 573: Üsküp Müftüsü Efendi'den gelen mektûbun cevâbı sûretidir ; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Üsküp Müftüsü Efendi'den gelen mektûbun cevâb-nâmesi sûretidir.

¹²⁸çünkü: sadece OMCT II 573'te var

¹²⁹Merkûm: sadece OMCT II 573'te var

¹³⁰OMCT II 573: olunan; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1:kılınan

Hak'dır. Medhûl ve menfûr olmakdan gayrı bir fâidesi yoktur. Nihâyet cerrârlık sıfâtıyla muttasıf olunur. Egerçi cenâbından bu mevâdd, hiss olunduğu yoktur. Lâkin kable'l vukû' mücerred tenbîhdır. Zîrâ ihvân ve yârân hizmet kaydında olup, malzeme îânetiyle tabîate hoş gelip, hazz olunur. Sonra tederîcî tederîcî gönle emel-i hevâları tevellüd etmeye başlar [ve]¹³¹ ba'dehû kuvvetden fi'le gelip, ızhâr-ı zarûret hayâli peydâ olup, nihâyet talep ve ta'cîz ve cerrârlık hâlâtı hâsıl olur. Neûzu bi'llâhi Teâlâ bu fakîr vakit vakit, tarafınızla takayyüd ve minvâl-i muharrer [üzere]¹³² tevekkül ve teslimde oldukça, erenler tarafından tarafınıza zarûrât târî olmayıp, refâh-ı hâlinize tekeffül olabilirim. Hemân hasbeten li'llâh ve li-vech-i'llâh tekyede hizmet ve vazîfe-i ma'lûmesiyle kanâat etmek üzere an samîmu'l-kalb, sâbit kadem olun. İnşâallâhu'r-Rahman ne siz bî-karâr ve ne biz şerm-sâr oluruz. Böyle ma'lûmunuz ola. Zîrâ Cenâb-ı Hak sâdik bendesine zarûret çekdirmez. Eğer sûretâ zarûret mess etse dahi, ol zarûret zımnında nice zevk ve lezzet ihsân eder. Kâr, hemân hüsn-i niyyet ve hayır hasenâtdadır. **[30/b]** Eyvallah. Bu husûs, kemâ yenbeğî ma'lûm ve mefhûmunuz oldukda, gerekdir ki ol endişelerden rehâ ve harekât-ı nâ-sezâlardan kemâl-i ittikâ ile meydân-ı merdân-ı Hüdâ'dan sâbit kadem ve râsih-dem olup, mecmû-ı halâyıkdan ümîd ve emeli ıskât ve kâffe-ı ahvâlinizde gınâ-yı tab' ile teslim ve tefvîzi isbât etdikden sonra, eğer zarûret mess ederse, her keyfiyyâtınız yegâne yegâne ahvâlinizi tahrîr ve iş'âr ve taraf-ı merdândan fûtûh-ı zuhûruna intizâr üzere olmanız lâ-be'sdir.

Dobniçe'de hilâfet-nişîn Şeyh Bekir Efendi'den gelen mektûb sûretidir.

Efendim, Halvetî meşâyihından Serrâc eş-Şeyh Hüseyin Efendi rü'yâ veyâ rüyâ demiş ki, “Bu tekye tekmîl olup, âyîn icrâ olmaz. Zîrâ derûnunda bir çakmak çakılıp, kav tutuşup yandı. Bu sûretde onun derûnunda kîtâl olup, tekye öylece hâlî kalır” Bu bendeleri bu kelimâtdan mütevehhiş olmuşum. Zîrâ, şeyh-i mezkûre ahâli gâyet mu'tekiddir. Bu vechile imzâ edip fakîre dâimâ, ilkâ-i merâkdan hâlî olmuyorlar. Bu bâbda efendim ne tesellî buyururlar ise mütesellî olup, gayrın kelâmına aslâ sarf-ı zihin etmem. Kerem ve inâyet buyurup, bir tesellî ile bu bendelerini ihyâ buyurun.

¹³¹ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹³²üzere: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Mektûb-ı mezkûra irsal olunan cevâbı sûretidir.¹³³

Bikr-i maânînin ser-bülendi Hâce Bekir Efendi münhâ-yı muhlisâneleridir ki, şeyh-ı mezkûrun kelâmı rüyâ ve ru'yâ inşâallâhu'r-Rahman, himmet-i merdân ile vâkî'â mutâbıktır. Zîrâ [31/a] sâlikin derece-i kemâli, umûr-ı selâsenin vukûuna muhtâçdır. Tâ ki sülûku tamam ve kendisi makbûl [ve]¹³⁴ hâss ve âmm ola. Eğer bu umûr-ı selâseden biri mefkûd olur ise, cümle idâd-ı hâsırînden ma'dûd olması emr-i mukarrerdir. Onun için ki sülûku taş ve çakmak ve kava teşbîh buyurmuşlardır. Eğer taş ve çakmak mevcûd olup kav mefkûd olur ise, ikisinden hâsıl olan âteşden bir semere hâsıl olmaz. Ve eğer kav ve taş olup çakmak nâ-mevcûd olur¹³⁵ ise, âteş zâhir olmaz ve eğer kav ve çakmak olup taş olmaz ise, yine bir menfaat hâsıl olmaz. Pes âteşin zuhûruna umûr-ı selâsenin vücûdu lâ-büdd olduğu gibi, sâlike dahi üç nesne lâzım ve lâ-büdd dür. Şöyle ki ibtidâ; mürşid-i kâmil, sâniyen; sâlik-i müsteid, sâlisen; sâlikde cedd ü sa'y. Eğer bu üç kaziyenin biri mefkûd olur ise, sülûk dahi mefkûddur. Meselâ sâlik, müste'id ve mücidd olup mürşid-i kâmil olmaz ise, sülûku noksânda ve sâlik hüsrândadır. Ve eğer mürşid-i kâmil olup sâlik, mücidd [ve]¹³⁶ müste'id olmaz ise kezâlik sâlik noksân ve hüsrândadır. Ve eğer sâlik-i müsteid ve mürşid-i kâmil olup, ammâ sâlik mücidd ve sa'y olmaz ise, yine noksan ve hüsranda olması muayyendir. Pes sâlik-i müste'id ve mücidd ve mürşid-i kâmil olup üçü bir yere cem' oldukda, sâlikin derûnunda âteş-i aşk-ı ilâhî ve cezebâtı sübhânî zuhûr edip, maksûd-ı aslî ve matlûb-ı hakîkî karîbü'l-ahde vâsıl [31/b] olacağı mahall-ı iştibâh değildir. İnşâallahu'r-Rahmân tekyenizde umûr-ı selâsenin üçü dahi mevcûd. Ve hâsıl olan âteş-i aşk-ı ilâhîden vücûd-ı mevhûm ihrâk ve nâ-mevcûd olup, nice nice âteş-bâzlık ve işve-sazlıklar bürûzu, hâlâtının vukûuna dâll ve ahsen-i hâl ile vâsıl-ı huzûr ve şühûd-ı hüsn-ı cemâldir. Zinhâr ve zinhâr, bu ma'nânın gayrına ihtimâl ve bir vecihle onların türrehât ve mugâlatalarına zihin vermeyip, sû-i zanların hayâl etmesin, ve's-selam.

¹³³OMCT II 573: Mektûb-ı mezkûra irsal olunan cevâbı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı mezkûra yazılan cevâb-nâme sûretidir.

¹³⁴ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹³⁵olur: sadece OMCT II 573'te var

¹³⁶ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Palanka'da post-nişîn Nakşbendî Hâce Ali'ye irsâl olunan mektûb¹³⁷ sûretidir.

Zehâdetlü, penâhetlü, ferzend-i ma'neviyyem Ali Efendi, zikre devâm ve huzûr-ı şuhûd-ı hâlâtı tezevvuk ve dâimâ müşâhede-i cemâl ile kesb-i kemâle mukârin olmanız ed'iyesiyle. Nümûde-i pederâneleridir ki, sırrınızda ba'zı esrârın zuhûru bâis-i tahayyürünüz olduğu iş'âr olunmuş. Zikir gönülde müstekar oldukda, ol misillü hâlât-ı zevkıyye zuhûr etmesi emr-i baîd değildir. Lâkin el-hazer el-hazer ki, hayâlât-ı nefsanî ve vesâvis-i şeytân olmak taharrîsinden hâlî olmayıp, bir an¹³⁸ mezkûr mekr ile memkûr olmakdan ictinâb ve her halde havl-i merdâna ilticâ etmek vazîfe-i hâlin ve netîce-i mâ fi'l-bâlin olmak, ehemmi mühim ve elzem-i mâ lâ kelâmdır. Zîrâ ibret-nümâ, *Lâ-mî'* de mezkûrdur. eş-Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî-kaddesallâhu sırrahû'l-Azîz- Hazretleri bir gün, bir sahrâda tecellî-i Zât-ı Bârî zuhur edip, etrâfında olan şecer ve hacir cümlesi secdeye vardıklarında, [32/a] şeyh-i mezkûru hayret alıp, sûret ve cehd ile zuhûr eden tecellîde meşkûk olduğundan, kendileri müteessir olmayıp kalmışlar. Hemân, sem'ine bir sadâ gelmiş ki, yâ Abdü'lkâdir hâzır ol tecellî edeceğim. Ol hinde yine bir hâlât zuhûr eylemiş ki, gök ve sahrâ ve nebât ve hayavân sâcid olmuşlar. Şeyh hazretlerinin zunûnu artıp yine mültefit olmamış. Üç defâ bu vecihle muâmeleden sonra şeytân, sûret-i asliyyesine girip; “Yürü! Yâ Abdülkâdir Geylânî hazretleri, ilim berekâtıyla necât buldun” dedikde, meşhûd olmuş ki sâcid olan eşyâ kendi a'vânı imiş. Bu sûretde, bu misillü keyfiyyât onlar gibi zevâta zuhûr eyledikde, biz nâkıs ve gâfillere (?)¹³⁹ lâkin nefsi'l-emr olması dahi her ne kadar aaleb-i ihtimâl ise, yine enâniyyet ve hîle-i nefsi mekrinden ictinâb ve memkûr ve mağrûr olmak hâtırından ihtirâz, elzem ve ehemdir. Ve ba'de mâ her ne ki zuhûr eder ise, kendi kemâl ve isti'dâdından ve mücerred sa'y ve istihkâkından hayâl edip, ruûnet-i nefsi mühlikesine giriftâr olmayıp bilmek gerekdir ki, hâlâ hâlin ve merteben olmayarak alâ vehm-i't-tergîb ve't-teşvik sâlik-i kable'l-istihkâk, atâyı¹⁴⁰ merdân ve inâyât-ı sübhândır. Öyle olsa ol hâlî, vücûdunda hâl ve ol kemâli, zevkan vicdânda ikmâl etmek kemâl-i sa'y ve sa'y-i kemâl ile ve inkisâr-ı tâm ve tâm¹⁴¹ inkisâr ile verziş u kûşîş etmekde pîri vesîle i'tibârıyla, tarîk-i râbitaya rabt-ı

¹³⁷OMCT II 573: olunan mektûb; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: kılınan mektûbun

¹³⁸bir an: sadece OMCT II 573'te var

¹³⁹(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁴⁰OMCT II 573: atâyı; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: atâyâ-yı

¹⁴¹OMCT II 573: tâm; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: tamâm-ı

dil edip, müterakkıb âtâyâ-yı ilâhî ve müntezir inâyât-ı Rabbânî [32/b] olmakdan hâlî olmamaları, me'mûl ve mütemennâ-yı pederânelerdir.

Serhad-ı Nîş'de post-nişîn tarîk-i (?) âlim (?) Mustafa Efendi'ye irsâl olunan mektûb sûretidir.¹⁴²

Kurretü'l-ayn-ı âlem ve dürre-i't-tâc-ı benî âdem, yegâne-i cihân [ve]¹⁴³ dür-dâne-i bahr-i ummân makâm-ı pederim, ser-berâberim, şeyhim, azîzim. Hû. Hemâre çeşme-i âb-ı hayvân ve mîzâb-ı feyz-i Rahman olan mir'at-ı dilleri, bu dâîleri¹⁴⁴ üzerine pertev-endâz himem-ı rûhânî ve teveccüh-i derûnîleri sâye-perdâz imdâd-ı rabbânî olmak temennâsıyla. Arîza-i sâil isti'dâdîleridir ki, bundan akdem ve bu def'a irsâl-i inâbet buyurulan himem-nâme-ı allâmeleriden¹⁴⁵ vâsıl-ı dest-i kemterî oldukda. Beyt-i ahzânım, hizâne-i ilâhî ve kalb-i mahzûnum, kenzîne-i Rabbânî olmak mertebeleri, kemâl-i inşirâh-ı derûn ve tamam-ı inbisât-ı kalb-ı mahzûnum olmakdan nâşî **Beyit:**

Hastanın bir kez eğer hâlin sorar ise ol Nigâr

Yüz yıl, ol ümîd ile bîmâr olur bu dil-zâr.

Benim şâhim emrâz-ı bedeniyyeleri iş'âr buyrulmuş. Ma'lûm-ı fazîlânelerdir ki, kâffe-i ehl-i hâl, hâl-i ibtilâdan hâlî ve mecmû'-ı erbâb-ı kemâl, çille-i ilel ve melâlden ârî olmak emr-i muhâldir. Lâ mahâle [leh]¹⁴⁶ ki, mahbûb nâz ve muhib niyâzdan hâlî ola. Ve ma'lûmdur ki, şîve-i Rabbânî her bâr, âşık-ı dil-sûz üzerine cârîdir. Onun için ehl-i kemâl lezzet-i âlâmı, ezvâk-ı niam-ı cismânî üzerine takdîm etmişlerdir. Zîrâ niam-ı cismânî, avâmın menzili ve lezzet-i elem-i rûhânî, havâss-ı uşşâkın mertebesidir. [33/a] Zîrâ mahbûbun bir şîvesi, kâffe-i niâm-ı ekvâna muâdil ve ma'sûkun bir celâli, mecmû'-ı cemâl-i hûri ve gılmâna mümâsil olmaz. Egerçi, eşeddü'l-belâ ale'l-velâ buyrulmuşdur. Ammâ, ol belâ içinde bir lezzet ve safâ bulmuşlar ki, mecmû'-ı sermâye-i ömrüm safâsını, onların bir belâda buldukları safâyâ verirdim ele girse. Ammâ neşleyelim isti'dâdı ezeli, kâtı'-ı emel-i ebedîdir. Yedân okuna? ve fevke nefh, azîzim şâhim hû.

¹⁴²OMCT II 573: Serhad-ı Nîş'de post-nişîn tarîk-i (?) âlim (?) Mustafa Efendi'ye irsâl olunan mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Serhad-ı Nîş'de post-nişîn tarîk-i halvetîden yegâne-i âlim eş-Şeyh Mustafa Efendi'ye irsâl kılınan

¹⁴³ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁴⁴OMCT II 573: dâîleri; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: dâîler

¹⁴⁵OMCT II 573: allâmeleriden; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: allâmeleri

¹⁴⁶leh: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Yenice Taşlığında post-nişîn Nakşbend Veysel-zâde Hâce Seyyid Muhammedden gelen mektûbu cevâbı sûretidir.¹⁴⁷

Saâdet gül-zârının serv-i ser-bülendi, izzetlü Seyyid Muhammed Efendi. Tûbâ gibi ser-bülend ve envâr-ı ma'rifet ile¹⁴⁸ [ve]¹⁴⁹ saâdet-mend olmaları deavâtıyla. Nümûde-I muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûm-ı pederâneleri olup gecelerde hâb-ı râhatınız selb olması, ebedî emin ve râhat içindir. Zîrâ sâlik-i bî-ıztırâb, feyz-yâb olmak min nâdire'l-vukû'dur. Onun için ki, sâlikin pîc u tâb ve ıztırâbı şedîd ve kavî ise, hâli ve zevki dahi ol mikdâr kavî olur. Nitekim buyrulmuştur. **Beit:**

Derman arardım derdime.

Derdim bana dermân imiş.

Bürhan arardım aşkıma.

Aşkıma bana bürhân imiş.

Bu ma'lûmdur ki ibtidâ dermân, dert sûretinde görünür. Sonra dert, dermân olduğu bilinir. Keşke hep uykular âgâhlığa tebdîl olsaydı. Ve dimağımızda yübûset zuhûru, derûnda olan harâretin [33/b] aksidir ve onun dahi rutûbet ve ma'rifetdir. Aslâ hazer olunacak nesne yoktur. Cümlesi şâibe-i hâl ve ayn-ı kemâldir. Her âşık ve sâdika, kâbiliyyâtına göre cedd ü sa'y ve seyr ü sülûkunda bunun misillü ve bundan kavî ve hafif hâlât zuhûru, emr-ı muayyendir. Onlar ile mukayyed olmak lâzım değildir. Zîrâ, sâlikin tabîat ve meşreb ve evsâf ve isti'dâdına göre, hâr ve bârid ve ratb ü yâbis, ibtidâlarda hayâl misillü hurde-i hâlât zuhûr eder. Eğer onlar ile mahzûr olur ise, mahsûr kalır. Ve eğer onlar ile mağrûr olur ise, memkûr olur. Pes onları ne tahzîr ve ne tebşîr i'tibâr edip ve belki hiç i'tibâr etmeyip, vazîfe-ı hâli olan zikir ü fikre devâm ve dâimâ vukûf-ı kalbî üzere me'mûriyetine kıvâm vermekden hâlî olmamak, ihtimâm-ı ehemmi mühim ve elzem-i mâlâ kelâmıdır.

¹⁴⁷OMCT II 573: Yenice Taşlığında post-nişîn Nakşbend Veysel-zâde Hâce Seyyid Muhammedden gelen mektûbu cevâbı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Yenice Taşlığında post-nişîn Nakşbend Veysel-zâde Hâce Seyyid Muhammede irsâl şode

¹⁴⁸ile: sadece OMCT II 573'te var

¹⁴⁹ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Yakovalı Bahâî Muhammed Efendi'nin mektûbuna cevâbı sûretidir.¹⁵⁰

Fetânetlü, arâfetlü, kemâl ma'rifetlü, ferzend-i ma'nevîyyem, sultânım hazretleri. Hemâre hümâ-yı burc-ı sâlikân ve ankâ-i kâf-ı âşikân olmaları deavâtıyla. Nümûde-i pederâneleridir ki, irsâl buyrulan mektûbunuz vusûl ve mefhûmu, ma'lûm-ı pederâneleri olup sâir tarafın nihâyeti, tarîk-i Nakşbendînin bidâyeti buyurulduğu kelâma, ba'zı ihvân-ı bâ-safâ i'tirâz ve vechini suâl eylemişler. Vâkıan mahall-i suâldir. Lâkin bu nutk, fakîrden nutkum değildir. Kelâm-ı kibâr ve “*Reşehât Ayn'ü'l-Hayât*’da” tahrîr ve iş'âr olunmuşdur. Fe-emmâ [34/a] tarîkimizin sâir tarîk-i âliye üzerine galebe-i riâyet-i âdâbı zâhir ise de, bu kelâmdan¹⁵¹ sâir turuk-i âliyye noksân ve rüchân iktizâ eylemez. Zîrâ uşşâkın vâsıl olacak merâtib nâzır değildir. Vâsıl olunacak merâtib müsâvîdir. Gerek bidâyetde vâsıl olsun, gerek nihâyetde. Pes demek isterler. Kim sâir tarîkin nihâyetde vâsıl olacak mertebe bu tarîk-i aliyye sâliki bidâyette vâsıl olur. Onun için ki cemi' tarîk-i aliyye ashâbı zikr-i kalb-i nihâyet-i ikballeri, tarîk-ı Nakşbendiyye ashâbının zikr-i kalbi bidâyet halleridir. Binâen alâ zâlik böylece buyrulmuş. Nitekim bidâyet-i Bahâüddîn, nihâyet-i Bayezid buyurmuşlar. Kezâlik, bu kelâmdan dahi Bahâüddîn'in Bayezid üzerine rüchânı iktizâ eylemez. Zîrâ şol ki, maksûd-ı asliyyedir vâsıl olunmuş, gerek bidâyetde gerek nihâyetde. Onun için ki, ikisi dahi müntehâ-yı merâtibe vâsıl. Ve maksûd-ı hakîkî hâsıl eylemişler. Ve fi nefsi-i'l-emr, tarîk muhabbetine ma'nâ râbitadır. Cümle üzerine istîlâ. Ve cümle tarîki ihâta etmiştir. *الإف رجته ف رجاته كل تس تد اليوم* [*Bugün mutlulukların tamâmı daha da artan bir mutluluğa dönüşüyor.*] Ebâ-Bekir hadîs-i şerîfi bu ma'nâyâ dâir ve kemâl-i sıdk ve muhabbet tarafına nâzırdır. Bu nazm-ı şerîfin sebebi, Fahr-ı Kâinât -aleyh-i ekmel-ü't-tahîyyât- hazretlerinin maraz-ı âhirlerinde, namaz kıldıkları mescidin birinci kapıları olup, cümle kapıları sed edip ancak Ebâ-Bekir hazretlerine olan kapı meftûh olduğundan Sıddîk-ı Ekber'in Hazreti Peygamber'e kemâl-i sıdk ve muhabbeti olduğundan ashâb-ı kemâl ve irfân, cemi' nisbetler üzerine nisbet-i hubbiyenin istîlâsın murâd buyurmuşlar. [34/b] Hâsıl bu misillü gavâmız-ı mu'terizîne cevâb-ı Şâfi, biz cümle turukun bendesi ve ashâbı ve ahâlisinin çâker ve efgende (?)¹⁵² mâdemki bir kelâm nutka gelmiş, elbetde bîma' nâ değildir. Tahkîk ve tedkîkin yine onlar bilir diye def'-i kîl u kâl ve ref'-i ihtilâf ve ihtilâl

¹⁵⁰OMCT II 573: Yakovalı Bahâî Muhammed Efendi'nin mektûbuna cevâbı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Meyakovalı Muhammed Bahâî Efendi'nin mektûbuna yazılan cevâb-nâme sûretidir

¹⁵¹OMCT II 573: kelâmdan; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: kelâm

¹⁵²(?): sadece OMCT II 573'te var

buyurun. Zîrâ tarîk-i imtiyâzî pîrler hâli değildir. Belki mübtedîler, cedel-i bî-me'alidir. Tarîk-i isnâ aşera pîrânının hâk-pây-ı ve cümlesinin hâk-pâ-yi tûtîyâ eseriyiz. Ancak sâlik-ı sâdika ehemmiyet ü elzemdir ki, bulunduğu tarîkin âdab ve erkânın lâıyıkı üzere riâyet, bidâyet ve nihâyet her menzilin hükmün icrâ ve hakkın edâya gayret ve hamîyyet etmekde terk-i hâb ve râhat ederek, matlûb-ı aslînin husûlüne sa'yi tâm ve maksûd-ı hakîkinin vusûlüne ihtimâm-ı mâlâ kelâm ve i'tirâzât-ı mu'terîzîne def'-i leyyîn ile mukayyed ve mültefet olmayıp, muâriza ve mukâbeleden ittikâ ile ülfet ve cümle ile hüsn-i muhabbet üzere olmaya sa'y edesiniz, vesselâm.

Dobniçe Tekyesi'nde mukîm Şeyh İbrâhim'in mektûbunun cevâbı sûretidir.

Gül-zâr-ı muhabbetin hoş-nevâsı [ve]¹⁵³ sülûk-ı tarîkatin muktedâsı, birâderim Hâce İbrahim. Münhâ-yı muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûmumuz olup, pîrinin sûretini hayâline alıp zikr etmekde râyiha-i şirk-i istişmâm olunur diye ta'rîz olunmuş. Egerçi, meşâyih zeylinde ba'zı ehl-i hevâ ve sâhib-i nefis kimselerde tarîkimiz etvârına ta'n ve ta'rîz vâkı' olduğu müşâhede olunmuşdur. Cehl ve gafletten nâşî [35/a] olduğu kat'î vâzıhdır. [Onun için ki bu tâife-i aliyye ıstılâhâtında tarîk-i râbîta,]¹⁵⁴ ya'ni teveccüh ve râbîta ta'bîr olunur. Bir kâide-i şerîfe ve bir tavr-ı redîfedir ki, akreb-i cemi'-i turuktur. Ve turukun sâdık ve âşıkı indinde bu tavır müsellemler ve mer'îdir. Vâkıâ muhabbet ve mahbûbiyyet mesleği, kâffe-ı mesâlikin ekmeli olduğu beyândan müstağnîdir. Âlemin binâsı muhib ve mahbûbiyyet. Ve on sekiz bin âlemin esâsı aşk ve âşıkîyyet üzerine mebnî olduğu *الخلق فخلقت اعرف ان فاحببت لأعرف* [*Ben, bilinmekliği sevdim ve bilinmem için varlıkları yarattım.*] sırr-ı ıyân etmişdir. Pes bir sâlik kemâl-i mahviyyet ve muhabbet vechiyle mürşidinin sûretini hayâline alıp, mukassim-i âb-ı hayât-ı rûhâniyyetleri feyzine müteveccih olup, vesîle ve vâsıtâ i'tibârıyla, isti'dâdı muktezâsı hâlât ve kemâlât zuhûruna müteraggıb olmakda ne rütbe fütûh ve âsâyîş ve ne derece ezvâk ve güşâyîş olacağı ma'lûmu olsa, ta'n ve ta'rîzden keff-i lisân edeceği emr-i mukarrer ve belki meyl ve ikbâl etmesi mahall-i iştibâh değildir. Lâkin râbîta ta'bîr ettikleri, esnâ-yı zikirde mürşidinin sûretini hayâline alıp zikr etme değildir. Belki zikre bedel râbîtayı ihtiyâr etmişlerdir. Bunun tafsîli tarîk-i aliyye meşâyihî, kalben nefy ü isbât veyâhud ism-i celâl sâlike telkîn buyurduklarında,

¹⁵³ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁵⁴Onun için ki bu tâife-i aliyye ıstılâhâtında tarîk-i râbîta: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

sûretini hayâline alıp müteveccih olmak tenbiye eylemezler. Meğer ki, sâlikin isti'dâdı âyînesi kabûl-i muhabbete kâbil ve mürşidinin muhabbeti ve kelimât-ı kudsiyyesi ve mecâlis-i melâik-i ünsiyyesi galebe ve galeyânı şeyhin meşhûd ve ma'lûmu olup, dâimâ hem-meclîs olmak saâdetiyle muğtenim olmakda ma'zûr. Ya'ni ehl-i gurbet veyâhud sâhib-i ticâret, sâlik-i sâdıklara [35/b] tarîk-i râbîta ile me'mûr ve mütesellî edeler. Öyle iken, alâ tarîk-i'l-hâsr râbîta ile emretmezler. Belki zikir ve râbîta ile muhtâr ederler ki, hangi vaktinde zikir ve hangi zamân râbîtaya derûnunda meyl ve lezzet ve hangisiyle amelde ziyâde güşâyiş hiss eder. Onunla amel etmeye muhayyerdur. Pes muhibb u âşık ve muhlis u sâdıkın mir'at-i dili, sâf ve musaykal ve kabûl-i sûret-i mürşide müstaid ve mahal ola. Ol vakt sâlik, sûret-i pîri teamül ve tekellûf ile der-hayâl etmene ihtiyâcı kalmaz. Âyîne mücellâ ve musaffâ oldukda sûret-i pîr, ol mir'atde dâimâ mün'akistir. Zîrâ gönül, nukûş-ı kevnîyyeden musaffâ ve hâlî oldukda, hayâl-i hıfzı kaydı, hâl-i ıtlâka tahavvül edip ondan tekellûf ve teemmül ıztırâbı ref' olup nisbeti, nisbet-i mürşid ile in'ikâs ve insıbâğ hâlâtı vukû' bulup, kabûl-ı sûrete ta'b-ı takayyüdü kendinden ref' olur. Ya'ni müstaid-i sâlik, râbîta ile mamur¹⁵⁵ [mukayyed]¹⁵⁶ oldukda zikr etmez. Yalnız nakşî, mürşidi hayâlinde rabt edip onu mîzâb-ı feyz-i İlâhî i'tibâr edip, cenâb-ı feyyâz-ı mutlakdan mürşidi vâsıtasıyla feyz-i Rabbânî zuhûruna müteveccih ve müterekkıb olur. Eğer bi'l-farz zikr etse dahi pîrini vesîle i'tibârıyla Hakk'ı zikr etmiş olur. Pes bundan râyiha-i şirk, nice istişâmâm olunur. Lâkin bu ta'rizâtı edenler ma'zûrlardır. Onun için ki, hasb-i nisbî zevkindendir. Ve bu hâlât-ı latîfeden mahcûrlardır. Sûretin âyîne, gâm-ı seferden devrdur. Kîm onu, sûret-pezîr eden safâ-yı nûrdur. Eyvallah Hû. (?)¹⁵⁷

[36/a] Sâlik livechillâh ve ârif-i billâh Samakolu Memiş Efendi mektûbun cevâb-ı sûretidir.

Hâlât-ı sâlikin ser-bülendi bizim Memiş Efendi, hemâre ser-bülendân-ı rindân. Ve şu'le perdâz-ı irfân olmaları deavâtıyla. Nümûde-i pederâneleridir ki, mektûbunuz derûnunda havâtır-ı müteferrika. Ref'inde suûbet ızhâr olunmuş kelâmınız vâkıa mutâbık. Ve mefhûm-ı nigâh-dâşte muvâfıkdır. **Beyit:**

¹⁵⁵mamur: sadece OMCT II 573'te var

¹⁵⁶mukayyed: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁵⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

Vermez¹⁵⁸ kolayca âşîka visâli.

Tâ silmeyince dilden bu kîl ü kâli.

Fehvâsınca elbetde her emrin ibtidâsında usret ve suûbet derkârdır. Ve lâkin devâm ve sebât ile cemi' suûbetli mevâdd-ı suhûlete mübeddel olur. Hemân, def'-i havâtırda şu kadar lâzım ve kâfîdir ki, her hâtıra ki gönle vürûd ede, zikr [onu]¹⁵⁹ ihtiyârıyla bir lahza tevkîf etmeye, nehr-i bî-karâr misillü gelip geçe. Bu misillü hâtıranın çendân ziyânı yokdur. Sâlike sedd-ı râh-ı hâtıranın ihtiyârıyla gönülde temekkünîdir. Çünkü hâtıra gönülde ihtiyâr ile müstekar ve müstemirr ola. Zikr-i nisyân misillü isyân mertebesinde bir ma'nâ olmak iktizâ eder. Zîrâ gaflet ile zikir, kasvet-i kalb-i îrâs eder. Onun için ki, havâtır zikri istîlâ edip, zikir mecrâların sed ve gönül ve ırk ve izâma sereyân edecek menfezleri bend edip, gönlünün sıfâtın tîre ve cânib-i matlûba nâzır olacak dîde-i basîretin hayra eylediğinden tezyı'-ı evkât, bilâ fâide olmuş olur. Ve havâtırın kesreti, nukûş-ı müteferrikanın gönlü istîlâsından ibâretidir. Bu sûretde lâzım olan, yalnız havâtırın gönülde karâr etmemesine ihtimâm [36/b] ve hâtırât-ı dili, katarât-ı nehr-i cârî misillü nefy edip, ihtiyâr ile gönülde karâr ettirmeye. Ve illâ kuvvet-ı müthayyile, bilâ hâtıra muattal kalmak muhal ve mümteni'dir. Onun ref'îyle ve dâimâ def'î hâtıra ile mukayyed olmak iktizâ eder ve dahi zikrin gaflet ve ademini mücibdir. Hemân gelip gitmesi kifâyet eder. Nitekim bu makâmda buyrulmuşdur. **Beyit:**

Tîz akar gâyetde çûn âb-ı revân-ı bî-karâr.

Gam onun için âşîkın kalbinde olmaz pây-i-dâr.

Sâlike ibtidâ lâzım olan, esnâ-yı zikirde, havâtırın gönülde istikrârından gâyet ictinâb etmek gerekdir. Mâdemki ma'rifet-i nefis ve ma'rifetu'llah-ı îkân, misbâh-ı dilinde münîr olmamıştır. Fe-emmâ, çünkü dil-i ma'mûru envâr-ı ma'rifetullah ile münevver ve ma'mûr olur. Ol vakt, defî' havâtır tefrikası gönlüdüdür ve mahcûr olur. Zîrâ, ârifin mirat-i dilinde zengâr-ı mâsivâ def' ve ayîne-i kalbinden nokta-i isneyniyet ref' olup, (?) sırrı zâhir ve her hayâlin gönle vârid ola. Vücûd-ı hakîkî zillî ve pertevi ve onun aksi sereyânı olduğu ma'lûmu olur. Onun için bu makâmda buyrulmuşdur. **Beyit:**

Nümâyişdir görünen sûret.

Kesret ki zâhirdir, şuûnetle tecellî eylemişdir, cümlesi birdir.

¹⁵⁸OMCT II 573: vermez; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: vermezler

¹⁵⁹onu: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

Bu sûretde havâtır tefrikası dahi mâsivâ ve gayr i'tibârından iktizâ etmiş olur. Çünkü ârifin dîde-i intibâhından sivâ i'tibârı iskât ola. Her hâtıra ve gayrı ahvâl cümlesi, vahdâniyyet-i zât-ı ulûhiyyet ile isbât olur. Nitekim buyrulmuşdur. **Beyit:**

[37/a] *Dürlü hayâle gönlümü ger salasın. Ne gayrım. Çünkü cemâlin âyîne¹⁶⁰ âyinedir. Bu cân senin.*

Pes çünkü ârifin mir'at-i dili, cemâl-i bâ-kemâli mâh-ı tâbına mukâbil ve âyîne olmuş. Ol mir'atde aks eden zıll ü hayâl mâh-ı cemâl-i bî-zevâl ve aks-ı tâb-ı nûr-ı Lâyezâldir. Fefhem. Benim nûr-ı aynım bu mebhas, bidâyet ve nihâyete nâzırdır. Hemân cümlemizi Allah ve erenler bidâyetden nihâyete ve nihâyetden intihâ-yı gâyete vâsıl eyleye. Âmîn, sümme âmîn. Yâ Muîn eyvallah hû.

Medîne-i Yanya'da sâkin Mağribî Muhammed Efendi'nin mektûbuna cevâbı sûretidir.¹⁶¹

Nakkâş-ı kâinâtın Nakşbendi, arâfetlü Hâce Muhammed Efendi, ba'de ıskât-ı nakş-ı rusûm, ser-levha-i Nakşbendân olmaları deavâtıyla. Münhâ-yı pederâneleridir ki, biavdet-i mekân ve bürûdet-i ihvândan hasbihâl olarak, mektûbunuz mefhûmu, ma'lûm-ı fakîrânemiz olup fî nefsi'l-emr, sâlik-i zamân ve mekân ve ihvân-ı lâzime-i hâldendir. Lâkin mâdem ki zamân ile, tehhül ve tavattun olunmuş. Lâ mahâl, zamân sana uymaz ise sen zamâna uy demişler. Tavr-ı hakîmâne oldur ki, ع

Ne senden kimse incinsin, ne sen [bir]¹⁶² kimseden incin.

Fehvâsınca buyurmuşlar ki, dervişlik bir elenmiş ve üzerine suçağız serpilmiş toprak misillüdür. Ne basanın pây-ı incinsin ve ne hâki-i tağayyür hâsıl olsun. Bu sûretde, zâhirde hulk ve hüsn-i hulk ile ve bâtında Hak ve zikr-i mutlak ile olup sülûkun rindâne, tavrın hakîmâne, ef'âl ve akvâlin teennî [37/b] ve âkılâne olmak hevâsında olan zevâtın bâridleri hâr ve ağyarları yâr olmasında iştibâh yoktur. Zîrâ halâyıkın ekseri bahâyim kabîlinden olduğu bedîhîdir. Hemân tarîkat-i aliyyenin şânı [ki]¹⁶³, hıyânet ve âdâb-ı şerîati kemâl-i hıfz ve himâyet, feth-i bâb-ı kenz-i âmâl [ve]¹⁶⁴ maksûd ve keşf-i hazâne-

¹⁶⁰âyîne: sadece OMCT II 573'te var

¹⁶¹OMCT II 573: Medîne-i Yanya'da sâkin Mağribî Muhammed Efendi'nin mektûbuna cevâbı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Medîne-i Yanya'da sâkin Mağribî Muhammed Efendi'nin mektûbuna yazılan cevâb-nâme sûretidir

¹⁶²bir: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁶³ki: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁶⁴ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

i envâr, ma'rifet-i vedûd olduğu bilâraybdır. Ru'yâlarınızın tahrîr ve tafsîli tavîl-ü'z-zeyldir. Ba'zı tebşîr ve ba'zı tahzîr olduğu ma'lûm-ı fazîlâneleridir. Hemân sâlik-i sâdık bi-kadr-i'l vüs'a, sülûkunda riyâ ve riyâsetden ârî ve şöhret ve dürûg [ve]¹⁶⁵ da'vâdan berî olarak, hayâlât-ı kevnîyyeden âyîne-i dili sâf oldukda. Ru'yâ-yı tahzîri dahi ma'nen tebşîr. Hâsılı tebşîr ve tahzîr ve ta'zîr cümlesi kabûle dâl ve tebşîrdır. Hemân tâlibe ehem ve elzem olan, erenlerin zîr-cenâh-ı himem-i gâlibe ve taht-ı sâye-i inâyet-i bî-gâyelerinde olmak saâdetine sa'y-i tâm ve kemal-i verziş ve ihtimâm ile yollarında bulunmak ve rızâlarında olmak devletine nâil ve saâdet-i dâreyn ile müşerref ve hayât-ı kevnîyye ile muazzez ve mükerrerem olunacağı bilâ ihtimâl ve bî-eşkâldır. Eyvallah hû.

Üsküp Müftüsü Fazîletli el-Hâc Mustafa Efendi'den gelen mektûb sûretidir.

İcrâ-yı rusûmdan sonra kerâmetkâr efendim, hâlâ¹⁶⁶ bende-i kadîminiz, İştib sükkânından hâmil-i arzuhâl, el-Hâc Bekir Efendi bendelerinin, gerek nefis-i kasaba ve gerek Karalar'ında haylice ahbâbı olup, eğer ta'bîr ve tesellî tarîkiyle izin ve himmet buyurulur ise, nef'-i küllî ve hayr-ı [38/a] eserleri zâhir olacağı zâhir olmakla, lütûf ve kerem ve inâyet ve ihsân buyurup, izin vermeniz bu dâileri ve birâderim Ali Bey çâkerleri mahsûs niyâz ve âsitâne-i kerâmet-ı âşiyânelerinden ricâ ve niyâz olunur ki inşâallahu'r-Rahman, himem-i âliyyeniz berekâtıyla hayra mazhar ve tevbe ve isti'fâr ve zikr u fikr-i Gaffâr vâsıtasıyla, salâh-ı ibâda masdar olması me'mûl ve husûl-i âmâliyle mesrûr buyrulması tekrâr be-tekrâr (?)¹⁶⁷ niyâz olunduktan sonra himem-i aliyyeleri ne vechile erzânî buyurulur ise, emir ve irâde yine himmetlü kerâmetlü efendim hazretlerininidir efendim.

Mektûb-ı merğûbun cevâb-ı sûretidir.¹⁶⁸

İnâyetkârâ, mürüvvet-şîârâ efendim, sultânım hazretleri, hemâre himem-i merdân ile serbâz-ı cihân ve füyûzât-ı pîrân ile dâimâ kâmürân olmaları deavâtıyla. Arîza-i muhlisâneleridir ki, mürüvvet-nâmeleri mefhûmu, ma'lûm-ı fakîrânem olup, emri hilâfet birkaç vechile ihtiyâr olunur. İbtidâ, istihkâk-ı zâtîyyesi bi-eyy-i veche-gân izne şâyandır. Zîrâ kuvvet-i kudsiyyesi ve kâbiliyyât-ı ezeliyyesi müste'id ve¹⁶⁹ mütteheyi-i

¹⁶⁵ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁶⁶hâlâ: sadece : sadece OMCT II 573'te var

¹⁶⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁶⁸OMCT II 573: Mektûb-ı merğûbun cevâb-ı sûretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merğûbun cevâb-ı nâmesi sûretidir

¹⁶⁹ve: sadece OMCT II 573'te var

irşâd-ı enâm ve terbiye-ı avâma kâdir ve isti'dâd-ı kâbiliyyeti emr-i irşâda nâzır ola. Yâhud hâlât-ı mezkure kendide müşâhede olunmayıp, henüz kuvveden fi'le gelmeden hikmet-i gaybiyyeye binâen, işârât-ı gaybiyye ve tenbîhât-ı ma'neviyye ola. Veyâhud, ahvâliyle mukayyed olmaya. Bu'd-ı mesâfe mâni' olup ve olduğu veyâhud irsâl olunacağı mahallin muhib ve tâlib ve sâliki yakînen hiss olunup, ism-i Hâdî (?)¹⁷⁰ [38/b] mazhariyeti muktezâsı, bir nice gâfilleri ikâz ve ibâdullâhı, ubûdiyyete idhâl ve menâfi'-i sâire-i âmâli emniyyesiyle sıdk u hulûs ve hüsn-i niyyât-ı pîşesi, **ال ناس خير ال ناس** [*İnsanların hayırlısı, insanlara faydalı olanıdır.*] ümîd ve endîşesi ola. Veyâhud kendinin fıkdanı ve yerine aslah, mevcûdundan bir halef ve bedel vicdânı iktizâ ede. Böyle mahallerde, icâzet-i müselleme ve kusûru dahi olursa ma'zûr ve mükerrerdir. *Nefehât*'da *Üns*'de mezkûrdur ki, neşr-i hulefâ ibtidâ, seyyid Yahyâ-yı Şirvânî - kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nden vâkı' olmuş ve buyururlar imiş ki şeyhin tevbe ve istiğfâr için mecâzları çok olsa kayırmaz, ammâ mertebesi bir olur. Ya'ni birliğe, ondan sonra ol şeyhden bir ferde feyz erişmiş olmaya. İntihâ-i vâkıâ, bir zâtın ki sıdk u hulûs ve hüsn-i niyyât ile sâliklerin irşad ve ıslahlarından ba'zını şöhret ve hubb-ı riyâset ile halkı başına üşürmek fikri olmayıp livechillâh, ibâdullâhı ubûdiyet ve zikir u fikre düşürmek niyyet-i hâlisasıyla, ba'zı mahalle me'mûr ve hayr u hasenât me'mûliyle irsâl kılmaları hâlât-ı hüsniyâtdan hayr-ı kesîr ve ecr-i cezîl derkâr tahtında nice nice menâfi'-i vefire olacağı emr-i âşikârdır. Çünkü indi âcizîde merkûbun hâlâtı gayr-ı subût olduğundan, emr-i icâzet ve hilâfeti cenâb-ı vâlâlarına havâle olunmuşdur. Kerem buyurup salâh-ı hâli neyi muktezâ ise muhayyersiz onunla tesellî ve ona göre hâline takayyüd buyurun. Cenâbınız ile kurb-ı sûrîsi olduğundan, cenâbınızdan feyz-yâb [39/a] olması emr-i mukarrerdir, şâhım eyvallah hû.

Ohrili Vezir Ahmed Paşazâde dervîş Nihad Ali Bey Hazretleri'ne irsâl olunan mektûb suretidir¹⁷¹

İnâyetlü, mürüvvetlü, atûfetlü, arâfetlü, oğlum, sultânım hazretleri. Hemâre saâdeti dâreyn ile muammer ve mükerrerem ve şeref-i izz-i devlet-i kevneyn ile muazzez ve mükerrerem olmaları deavâtıyla. Arîza-i pederâneleridir ki bundan akdem, fakîrhânedeki çend eyyâm mihmâniyetiniz şerefiyle müşerref olduğumuz âvânda, ba'zı bülend-i

¹⁷⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁷¹OMCT II 573: Ohrili Vezir Ahmed Paşazâde dervîş Nihad Ali Bey Hazretleri'ne irsâl olunan mektûb suretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Ohrili Vezir Ahmed Paşazâde dervîş Nihad Ali Bey Hazretleri'ne irsâl kılınan mektûb

hakāyık ve dekāyık tezkârı münâsebetiyle, Nakşî-i Akkirmânî -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nin “*Aynü' l-hayât*” nâm-ı risâle-i manzûmesine meyl-i raûfâneleri hiss olunup, mahsûs istiktâb ve hâmil-i varaka ile irsâl olunmuşdur. İnşaallâhu'r-Rahman, mütâlaasında nice serâir-i mektûme mekşûf ve nice mermûzât-ı hafıyye ma'lûm ve mefhûm olup, bundan akdem kabûl ve teslîm oluna. İyân-ı hafâya bû def'a indi şerîflerinde makbûl olacağı emr-i bedîhîdir. Fî nefsi'lemlr, gayret-i dîniyye ve hıfz-ı âdâb-ı şerîat-i Mustafeviyye onu muktezîdir ki, bir kazıyye ki sâlik-i sâdıkın fehm ve idrâkine mugâyir ve i'tikâd-ı akâyidine muhâlif gele. An cehl-i'l-ikrâr ve i'timâd [ve teslîm ve i'tikâd etmek]¹⁷², muktezâ-yı televvün ve adem-i yakîn ve za'fı dîndir. Mâdem ki sâlik bir mes'elede şekk ü tereddüdü olup, mermûzât-ı latîfesine intikâl etmeyip ve zâhiren mefhûm kazıyyeden muhâlif şer'-i mübîn zan oluna. An cehl-i'l-ikrâr ve i'tikâd-ı aynı hatâ ve belki küfre müeddî [39/b] bir keyfiyettir. Hâlbuki ehlu'llah kelâmı olduğu ma'lûm öyle iken, yine ale'l-umyâ teslîm ve ikrâr câiz değildir. Nitekim Şeyhü'l-Ekber –kaddesallâhu sırrahu'l-athar- *Fütûhât-ı Mekkiyye*'sinde buyurmuşdur ki, “Benim Fütûhât-ı Mekkiyyemde dört yüz mes'elem vardır ki, her birinde ulemâ-i zâhir beni tekfîr etmezler ise kendileri dört yüz kere kâfir olurlar. Bundan ma'lûm oldu ki, şol kelâmına sâlikin zihninde hall ve yakîn hâsıl olmayıp, te'vîl ve maâni-i mektûmesi zâhir ve iyân olmadan ve kendi i'tikâdında zâhir şer'a muhâlif zann olunur iken, kelâm-ı kümmeldir diye i'timâd ve i'tikâd ayn-ı hatâdır. Pes tarîk-i âdâb-ı kable'l-yakîn ne ikrâr ve ne inkâr edip, adem fehmine atf ve vakit derkine terk ile tarafının hakkına riâyet olunmuş olur. Kâffe-i mücâhedât ve ittikâ ve mecmû'-ı turukda olan seyr-i i'lâ kelâm ehlu'llâhıdır ki, kâbiliyyâtı hâsıl etmek içindir. Zîrâ ulûm-ı Rabbânî ve ma'rifet-i sübhânî, onların kelâmı fehmine menût ve ma'rifet-i nefis ve kemâlât-ı insânî insân-ı kâmilin işârât ve te'vîlâtlarının derkine merbût olduğu bedîhî olduğundan, Cenâb-ı Alîm ve Hakîm, himem-i âlîleriyle kelâmlarının derkine, rumûzlarının fehmine isti'dâd-ı tâm ve kâbiliyyâtı tamâm ihsânıyla, cümlemize inâyet-i ebedî ve saâdet-i sermedî ile pürnûr ve ma'mûr eyleye. Âmîn bi-hürmeti ehl-i yakîn. Eyvallah Şâhim Hû. [Fî sene hicrî 1210]¹⁷³. (?)¹⁷⁴

¹⁷²ve teslîm ve i'tikâd etmek: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁷³Fî sene hicrî 1210: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁷⁴(?) sadece OMCT II 573'te var

[40/a] Dobniçe tekyesinde post-nişîn Nakşbendi Nûri Efendi'den gelen mektub sûretidir.¹⁷⁵

Tekye-i sadâkatin bî kusûru, bizim Hâce Nûri Efendi hemâre envâr-ı ulûm-ı Rabbânî ile pür-nûr ve nikât-ı esrâr-ı sübhânî ile ma'mûr olmaları deavâtıyla. Nümûde-i pederâneleridir ki, mektûbunuz derûnunda ihvân-ı bâ-safâya vakt ü vakt iktizâ eden ta'bîr ve tesellîde ızhâr-ı acziyenize istiğrâb olunmuşdur. Onun için ki cenâbınıza bundan akdem her vechi yegâne yegâne ta'lîm ve tefhîm olunmuş idi. Ta'bîr-i ru'yâ, min gayrı hatâ-i keşfe menût bir ma'nâdır. Hattâ Fahr-i Kâinât -aleyh-i etemmü's-salavât- Hazretleri'nin zamân-ı saâdetlerinde ashâb-ı güzînden biri gelip bir rü'yâ takrîr buyurmuşlar. Meclis-i saâdetlerinde Sıddîk-ı Ekber mevcûd bulunup ta'bîr-i ru'yâyı Hazreti Resûl'den iltimâs edip, izn-i şerîfleriyle ta'bîrden sonra, "İsâbet etti mi Yâ Resûl?" buyurdaklarında, ba'zında isâbet ve ba'zında hatâ diye buyurmuşlar. Pes biz nâkıs ve âcizlerin ta'bîr ve tesellîsi Doğan Baba'ya mahsûr olduğundan esdikâlarımız dahi babanın ta'bîr ve tesellîsine kâni'lerdir. Ve lâkin "*Lemeât-ı Nakşbend*" indinizde mevcûddur. Dikkatlice nazar olundukda usûl-ı ta'bîr inde'lezkîyâ, ıyân ve gayrı nihândır. Fe-emmâ bu usûl rusûh bulunca, ta'bîr-i tesellîsinin târîk¹⁷⁶ esheli, râî ru'yâsın hîn-i takrîrde kendini nefy edip mürşidini, ya'ni nisbet-i mürşidi isbât-ı i'tibâr ederek derûna her ne tulû' eder ise, onunla ta'bîr ve tesellî olunur. Tedrîcî suhûlet ve ekser isâbet etmek inâyeti, ihsân [40/b] olmaya başlar. Bişart-i ângâh, mücâhede ve takvâ ve muhâfaza-i âdâb-ı şerîat-i garrâ ile vukûf-ı kalbî şerâyitine riâyet vechi üzere, zikr-i devâm ve fikr-i teveccüh-i mâ lâ kelâm üzere tasfîyye-i beden ve tezkiyye-i nefis hâsıl oldukda, zikr-i dil-i harâret ve germiyyeti vücûdu ihâtâ edip ağmâl ve ef'âl ve akvâlî, ekser isâbet ve ta'bîr ve tesellîsi, havz-ı diline mîzâb-ı pîrândan ilhâm ve vârid misillü feyz-i Hak cârî olup, intâk-ı Hakk'a mazhar olur. Ve her nekadar mücâhede ve sülûkunda kuvvet hâsıl olur ise intikâlât, ma'nen ve derin maânî ve imdâd-ı rûhânî hâlâtı, terakkî bulmaktan hâlî olmaz. Resmi usûl-i ta'bîr-i tekellüfü, kendinden mürtefi' olup takrîr ve ta'bîrde musîb olur. Hâsılı kendinize ta'lîm ve telkîn olunan hâlâtın icrâsı ve seyr ü sülûk şerâiti üzere, zikr-i kalbin tezkâr ve teksârına her ne kadar ihtimâm ve sa'y olunur ise ol kadr Allah ve erenler, lisânınıza isâbet ve kalb ve kuvvâ ve

¹⁷⁵OMCT II 573: Dobniçe tekyesinde post-nişîn Nakşbendi Nûri Efendi'den gelen mektub sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Dobniçe tekyesinde post-nişîn Nakşbendi Nûri Efendi'ye yazılan cevâb sûretidir

¹⁷⁶târîk: sadece OMCT II 573'te var

cevârihinize kuvvet ve feyz-i inâyet ihsân edip, sûrî ve ma'nevî kâffe-i husûsâtınıza suhûlet ve vüs'at hâsıl olacağı karâbeyn-i nakîbiyyeden olduğu bilâ iştibâhdır. Ve tekyenin ba'zı mahalline nehrin ziyânı, ma'lûm-ı fakîrânemdir. İnşaallâhu'r-Rahman, kiraz mevsiminde ol tarafa vârmamız musammem olmakla mukadder ise varıldıkda, iktizâsına göre râbitasıyla mukayyed olunur. Ve ba'zı zevâtın terahhâtına dimağ etmek, sâhbâ-yı cehl ile meskûr olduğundan ma'zûrlardır. el-keîâm, sıfât-ı'l-mütekellim buyurulmuşdur. Bu tarîk-i aliyye, bağıteten germiyyetlice zuhûrundan [41/a] ba'zı ebnâ-yı cinse girân gelmesi, kâide-i kadîmedendir. Meğer ki, ehl-i Hak ve ashâb-ı insâf ola. Bu ise fî zamâninâ, nâyâb ve mefkûd mânendî bir ma'nâdır. Hemân, Cenâb-ı Hayy ve Kadîr, cümlemizi ehl-i Hak ve sâhib-i hâl ve insâf eyleye. Âmîn sümme âmîn. Hû.

Dobniçeli Hacı Molla Efendi'nin mektûbuna cevâbı-[nâme]¹⁷⁷ sûretidir.

Miftâh-ı kenz-i şerîat ve misbâh-ı künc-i tarîkat, penâhetlü dâder-i vâlâ kadrim hazretleri, hemâre envâr feyz-i tarîkat ve ezvâk-ı vech-i hakîkat olmaları deavâtıyla. Nümûdei muhibbâneleridir ki, mektûbunuz vusûl ve mezâyâsına ilm-i âcizânem muhît olup, mikdâr-ı sem'-i sözün, ma'rifet-i tevhîd-i rû-nümâ olmuşdur. Ol revzenden âlem-i itlâka nâzırım. Kelâm-ı şerîfiniz ta'bîr-i dil-pezi, vâkıa mutâbık ve rev'ezîn kuyûdâtndan, kazâ-yı itlâka nazar-ı usûl-i sülûka muvâfıkdır. Lâkin ekin kavlağı mikdârı ferecnden nazar ta'bîri, vahdetde kesret müşâhedesi murâd ise, aşk u mübârek olsun. Zîrâ sülûk ve kâffe-i mücâhedâtndan murâd, ibtidâ kesretde vahdet saâdetine vâsıl, ba'dehû vahdetde kesret nazarı devletini hâsıl etmektir. Bu ma'nî-i şuhûd, mufassal fi'l-mücmel makâmıdır ki, şuhûd-ı mücmel, fi'l-mufassalden sonra zuhûr eder. Fî nefsi'l-emr bu makâm, ashâbı vassâf-ı behâimden halâs ve şeref-i insâniyyet ile ihtisâs bulmuşlardır. Onlar şunlardır ki, farkdan cem'e urûc ve cem'den fark-ı sâni ve cem'u-l cem'e urûc etmişlerdir. Ve eğer ekin kavlağı mikdârı ferecnden [murâd,]¹⁷⁸ henüz sırr-ı tevhîde ferec-yâb olduğunuz [41/b] ise, bu dahi inâyet-i uzmâda mâdem ki fezâ-yı itlâka nazar-ı îkânı ihsân olunmuş, subh-ı kâzib [ve]¹⁷⁹ subh-ı sâdıkın nişânı ve subh-ı sâdık-ı tulû-i'ş-şems unvânıdır. Ve bu menâzil-i sâlik-i sâdık ve âşık-ı muvâfiklarına makâmı ve şayanıdır. Allâhümme yessir lenâ. Eyvallah şâhım, Hû. [Fî sene hicrî 1204.]¹⁸⁰(?)¹⁸¹

¹⁷⁷nâme: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁷⁸murâd: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁷⁹ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁸⁰Fî sene hicrî 1204: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁸¹(?): sadece OMCT II 573'te var

Selânik’de sâkin ârif-i bi’llah el-Hâc Ahmed Efendi Hazretlerinden gelen mektûb sûretidir.¹⁸²

Bahr-i’l-hakâyık, şems-i’l-maârif, velâyetlü, kerâmetlü, inâyetlü, makâm-ı ferzendim, efendim, sultânım hazretleri. Hemâre zât-ı kerâmet ve fazl [ve]¹⁸³ kemâl olan nüsha-ı nâyâb-ı kerrûbi’s sıfâtları, mesnedârâ-yı vasl-ı merâm-vârî ki, pîr ey zevk-i devâm olmaları deavâtı îsâl-i bâr-gâh-ı mülk-i’l-allâm kılındığı siyâkında nümâyende-i pederâneleridir ki, bundan akdem oğlum Abdü’lhalim bendeleri bir müddetden beri, gazâ ve cihâd dâiyesiyle başın alıp gitmiştir. Bu sene-i visâlde gerek bu dâîlerini ve gerek vâlidesini nâr-ı firâkta bırakıp serseri geşt ü güzâr etmekte [olup]¹⁸⁴, vâlidesinin leyl ü nehâr, gözlerinin yâşı seyl-i menendi aslâ dinmez. Allah insâf versin bana acımaz ise, bâri vâlidesine rahm etmek lâzım değil mi? Bu avânda, Sofya cânibine gitdiği mesmû’-ı fakîrânem olmakla, kerem ve ihsân edip şu çocuğa nasihat buyurun. Bu vaktimizde bizi böyle bî-kes, firakda bırakmasın. Zîrâ gayrı inkisâr etmeli olmuşuz. Böyle serseri, gözümünden ne hâsıl bir sâat ol. Hemân, bu tarafa gelip rızâmızda [42/a] olup, vâlidesini beliyeden halâs etmesini kerem [ve]¹⁸⁵ inâyet edip, bu husûsu cenâb-ı velâyet-meâblarından ricâ ve niyâz ederim. Bu dâîlerini ve vâlide-i müşfikasını mücerred ihyâ etmiş olursunuz. Oğlum efendim. Bâkî Hû.

Müşârun ileyhın mektûbuna cevâb sûretidir.

Fazîletlü, kerâmetlü, himmetlü, himâyetlü, peder-i ma’neviyyem, efendim, sultânım, hazretleri. Hemâre zât-ı kerâmet âlûdları sûrî ve ma’nevî kudûrât-ı hicr u firâkdan¹⁸⁶ ve âlâm-ı bu’du iftirâkdan masûn u emîn ve mazhar-ı tecellî ve visâl-i Cenâb-ı Rabb ve mu’în olmaları (?)¹⁸⁷ arîza-i ferzend-i muhlis-i iştimâlleridir ki, Cenâb-ı Hakâyık-şinâslarıyla meyanda der-kâr olan muhabbet-i ezeliyye ve nakş-ı Hüdâ-yı Lem-yezeliyyemiz iktizâsı her bâr, ezkâr-ı cemîleleriyle dem-güzâr iken, mektûb-ı belâğat üslûbları vürûd ve hazz u sürûr nâma’ dûd hâsıl olduğu ind-i kerâmîlerinde zâhir olmakdan nâşî, semere-i şecere-i zât-ı velâyetleri olan Abdülhalim Efendi oğlumuz

¹⁸²OMCT II 573: Selânik’de sâkin ârif-i bi’llah el-Hâc Ahmed Efendi Hazretlerinden gelen mektûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Selânik’de sâkin ârif-i bi’llah el-Hâc Ahmed Efendi’den gelen mektûb-ı merğûb sûretidir

¹⁸³ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹⁸⁴olup: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹⁸⁵ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

¹⁸⁶OMCT II 573: firâkdan; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: : firâk

¹⁸⁷(?): sadece OMCT II 573’te var

kerâmet-i nâmları vürûdundan çend eyyâm-ı mukaddem bu tarafa teşrîf ve beş-on gün kemâl-i hüsn-i ülfet ile muhabbetden sonra Nîş tarafına âzim olup, kendisine olan emr-i nâmeniz tarafına irsâl olunmuşdur. Lâkin avdetlerine tesâdüf olunur ise, İnşâallâhu'r-Rahman, vesâyâ buyurulduğu minvâl üzere mahsûs kendi âdemimiz ile, taraf-ı şerîflerine bilâ müzâyaka irsâl olunacağı ma'lûm-ı kerâmîleri olmak için işâret olunmuşdur. Benim peder-i maârif eserim kerem [42/b] edip, dil-gir olmayın. Zîrâ oğul da babaya rahm u şefkat mevrûs değildir. Ammâ babadan oğla mevrûsdur. Onun için ki Ebu'l- Bişr -aleyhi's-selâm- Hazretleri'nin pederi olmayıp, oğlu olduğundan kendilerinde peder şefkati ma'dûm olmakla, adem-i verâsetin eser-i evlâdda zuhûr eder.

Beyit:

Nedir hikmeti ki piser-i vâlidîne.

Gece gündüz [kendin]¹⁸⁸ etse atâ, minnet etmez.

Ki bu mihnet, âbâd-ı dehr-i harâbe.

Beni sen düşürdüün diye rağbet etmez.

Her cihetden cihâna sen afv buyurmanız hâsseten niyâzımdır. Zîrâ ma'lûm-ı kerâmîleridir. Serde merdlik ve şebâbet hevâsı der-kâr iken, kendisinde müşâhede ettiğim rüşd ü zekâ muktezâsı lâ-büdd, bu hevâ bir da'vâya mebnî olmalıdır. Vaktiyle cümlemiz bu hevâlarda evkât güzâr olup âkıbet, onlar dahi durulup himmet-i gâlibeniz ile sâf ve eşrâf olurlar. İnşâallâhu'l-Melikü'l-Mennân hele bu fakîriniz Bosna'da kıyâset ve dirâyet ve ma'rifetine pesend etmişimdir. Hayru'l-halef olacağına iştibâh yokdur. Kâffe-i taksirâtı tekrâr be-tekrâr niyâz-ı âcizânemdir. Şâhım hû.

Edirne'de post-nişin Kâdiriyyeden Dobniçevî Şeyh Mustafa Efendi'nin mektûbuna cevâbı suretidir.¹⁸⁹

Hüve'l-hallâku'l-Bâkî. Saâdetlü, penâhetlü, arâfetlü, dâder-i vâlâ şânım, sultânım hazretleri, mektûbunuz vusûl ve mefhûmu ma'lûm-ı fakîrânem olup, kitâb-ı *Vâridât*'ına şerh-i hakîkatü'l-hakâyıkdır, matlûb buyurulmuş. İrsâl olmadığına dil-gîr olmanız, kemâl-ı mürüvvetinizden [43/a] mercûdur. Hüdâ alîmdir ki, ne buhl u diriğ değildir.

¹⁸⁸kendin: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁸⁹OMCT II 573: Edirne'de post-nişin Kâdiriyyeden Dobniçevî Şeyh Mustafa Efendi'nin mektûbuna cevâbı suretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Edirne'de post-nişin Kâdiriyyeden Dobniçevî Şeyh Mustafa Efendi'nin mektûbuna cevâbdır

Kitâb-ı şerîf, elsine-i avâmda ilhâd ile şüyû' bulduğundan, kat'ı nazar fî nefsi'l-emr, avâmın fehm ve idrâk edeceği kazıyyâtından olmamak ile neşr ve işâati memnû'bir ma'nâdır. Vâkıâ derûnunda mestûr olan mesâil, mesâil-i meskût-ı anh ve kümmel-i ehlu'llâhın gûnâ gûn rumûzât ve işârât ile beyân buyurdıkları esrâr-ı mektûmu tasrihan ıyân buyurdıklarından (?)¹⁹⁰ onlar dahi ta'rîz ve sûretâ inkâr tarîkiyle muâmele buyurmuşlardır. Binâen [berîn-i]¹⁹¹ kitâb-ı mezkûre, yed-i fakîrden neşri ihtirâzıyla, adem-i irsâline bâis olmuştur. Bi-kadri'l-vüs'a, keteb-i ehlu'llâha ifratla tetabbu' olunup, cümlesi mezkûr mesâili mücmelen ve mufassalen, îrâd ve îzâh buyurdıkları zâhirdir. Lâkin her bir zât, bir libâs ile mezkûr ve a'yün. Ağyardan mestûr olarak beyân buyurup, Hazreti Bedreddin, avâm ve havâssın fehmine mülâyim ibârâtla tasrîh buyurup

Beyit:

Behey Yunus, sana söyleme derler.

Yâ ben öleyim söylemeyince.

Fehvâsınca her ne kadar meskût-ı anh, mesâil-i gâmıza var ise bilâ istâr ve lâ ihfâ', selâsetün ta'bir ile tahrir buyurmuşlar. **Beyit:**

Hiç kendi kendine kaynar mı kazan, cûrîyânın âteş eylemeyince.

Mısdâkınca, elbetde me'zûniyyet veyâhud bir cihetiyle mecbûriyyeti derkârdır. Lâkin bu husûsda, inşâallah dâîlerini ma'zûr buyurursunuz. Şâhım Hû

[43/b] Koçana Kasabası'na me'mûr olan ağvânı Hâce Muhammed'e irsâl olunan mektûb suretidir.¹⁹²

Gülzâr-ı şerîatin bağbânı, bizim hâce Muhammed ağvânı, hemâre kavânîn-i şerîat ve tarîkatde sâbit kadem ve sabr u sebât-ı mücâhedâtda râsih-dem olmaları deavâtıyla. Nümûde-i muhibbâneleridir ki, bir muktezâ-yı sabr u sebât, husûl-i kâffe-i mümkinât derkâr. Ve makâsıd-ı kevneyn ve murâdât-ı dâreyn âşikârdır. Kusûr-ı adem-i sabr u sebât ve televvünât-ı mümkinât ile¹⁹³ bî-karâr olmakdan münteşire bir ma'nâ olmakla, böyle mevâdd-ı avâkıb-ı umûra nazar ve me'mûr olduğu mahalli, kendine ebedî makarr-

¹⁹⁰(?): sadece OMCT II 573'te

¹⁹¹berîn-i: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁹²OMCT II 573: Koçana Kasabası'na me'mûr olan ağvânı Hâce Muhammed'e irsâl olunan mektûb suretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Koçana Kasabası'na me'mûr olan ağvânı Hâce Muhammed'e irsâl kılınan mektûbdur

¹⁹³ile: sadece OMCT II 573'te var

ı azîmetiyle bilâ- tereddüd ve lâ-televvün teslîm olup, verâ-yı perdeden atâyâ-yı İlâhiyyenin zuhûruna müterakkıb olmaktır. Yoksa menâsıb-ı dünyâ misillü vardığın mahalde mesken ve mâ-hazer ihzâr olunmaz. Feth edenler, hep sabr ve teennî ve sebât ve devâm ile nice mihen ve âlâm-ı mücâhedesin çekip, sükun ve mâ lüzûm-ı feth ve evlâd ve ihvân peydâ edip bi-kadr-i'listi' dâd, me'mûriyetlerin icrâ ve âyîn ve erkân-ı merdânı edâ etmişlerdir. Yoksa bir ferde me'mûr olduğu mahalde hâne ihzâr ve istikbâl edip iskân etmemişlerdir. Fukarâ-yı muhlisîn bir diyarda kâbil-i sükna bir mahal ve birkaç muhib tedârik edince, ne mücâhedeler ve ne ta'rîz ve tasnî' ile müftereyâtlar çekip ve cümlesine tahammül ve sabr u sebât ile âkîbet-i himem-ı (?)¹⁹⁴ merdân ve semere-i sabr ve zarûrât-ı ekvân ile merâmları hâsıl ve maksûdlarına [44/a] vâsıl olmuşlar. Lâkin eğer kendinizde bu sabr u sebât ve hazm [ev]¹⁹⁵ ihtiyât mefkûd ise, hemân me'vâ-yı kadîminize avdet ve bu husûsda kusûr ve tekâsül ve hatâ ve tegâfûl, bu fakîrde olduğu derkâr ve sizin vesîleniz ile îkâz ve irşâd olduğumuz ve vücûhla âgâh ve müteyakkın olduğum âşikârdır. Vâkıâ bu meydân mûr u megesin ve herkesin cevelân edecek ve top çevgân oynayacak meydân olmayıp, âlemin hâr u yâbis ve serd u nermin görmeyen ve ma'sûkun derd u cefâ ve kahr u elemin çekmeyen visâl-i dil-rubâ ile tezevvuk ve telezzüz etmek adîmü'l-ihtimâldir ve's-selâm.

Sâlik-i livechi'llâh Selânik Çeribaşısı Timur Hasan Ağa'dan gelen mektûb suretidir.¹⁹⁶

Velâyetlü, zehâdetlü, kerâmetlü, merhametlü, veliyyu'l-lâhım, sertâc-ı uluvvü'l- Kerîm, efendim, sultânım, tâle begâhu hazretleri, hâk-pây-i kimyâ eserlerine rûy-ı ubûdiyyet ile cebîn-i fersûde kılınarak, ed'îye-i rakiyyet ve senâ-yi acz ve mahviyyet kılındıktan gayr'ı, Cenâb-ı zât-ı ahadiyyet cellet azametehû hazretleri, mübârek ve mes'ûd nüsha-ı küberâ olan vücûd-ı lâzımü'l-mevcûdların rüzgâr [ve]¹⁹⁷ dehrden masûn ve himem-i iksîr kıyemlerin, fark-ı çâker-ânemde ebed-i makrûn eyleye. Âmîn, sümme âmîn. Keremkânî Efendim hazretleriyle, hîn-i mülâkâtdan beri duâ-yı hizmet-i âlîleri müceb-i mubâhât-ı kem-terî ve meyân-ı ihvân ve meşâyih-ı zü'l-kirâm beyninde ma'lûm ve hizmet-i seniyyeleri ve duâ-yı bekâ-yı ömr-i devletleri meşgûliyyetinde idiğim şerefe

¹⁹⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

¹⁹⁵ev: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

¹⁹⁶OMCT II 573: Sâlik-i livechi'llâh Selânik Çeribaşısı Timur Hasan Ağa'dan gelen mektûb suretidir; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Sâlik-i livechi'llâh Selânik Çeribaşısı Timur Hasan Ağa'dan gelen mektûb-ı merğûb

¹⁹⁷ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

mebnî, [44/b] her bâr mazhar olduğum iltifât-ı aliyyeleri ve tasarrufât-ı seniyyeleri, her hâlde ve çok def'a iltifât-ı aliyyelerinin semeresi¹⁹⁸ bâtinen mülâkat ve semere-i kesîre ile muğtenem olduğumun teşekkürü edâsı, gayr-ı kâbil olmak ile bu def'a üç bin evlâd-ı fâtihân ile [irhâ-yi zecr-i nâ-makrûne,]¹⁹⁹ (?)²⁰⁰ sırat-makrûne me'mûriyyet-i bende-gânem hasebiyle, hasebü'l-tarîk Çârûk Karye'sinde beytûtet ve askerinin bir mikdârı Karalar'a ve bir mikdârı karşı tarafta tertîb ve ekseri verâ-yı âcizânemden vürûd etmede olup, her ne vechile tavsifden ârî, meclis-i irem nazîrleriyle mülâkat-ı şerîf tahsîli, hezâr câna minnet ise de, askerden tefrîk çâresiz olduğundan, hemân misâfir olduğum karyeden adem-i tedârik ve Babuşa Karyesi'nde cevâb-ı sâmilileriyle mülâkatı mukâvele olunup, iş-bu arîza-i âcizânem tahrîriyle mübârek sırr-ı devletleri zâhiren ta'cîz ise de sâlikin keyfiyeti böyle olduğundan, inâyet ve iltifâtları hâss ve âmm hakkında mebzûl buyurulduğu ve husûsan ki, bende-i kerem-şermende, hakkımda bî-dirîğ idiğine mebnî, küstâh-âne tahrîre cesâret kılındı. Bi-Mennihî Teâlâ mehât-ı ilm-i âlem-i ârâ-yı velâyetleri buyuruldukda, iş bu me'mûriyyet husûsumuz, hâl-i bende-gânem gâlib ve ahvâl-i askeri, zamân-ı gavâil galebe-i şevâğilden ibâret ise de, mülâkât-ı bende-gânem bâbında ve her halde himem-i gâlibeleri mütemennâ-yı çâker-ânemdir. Velîni'mem, merhametlü efendim, ahvâl-i âcizânemiz azîzimizin kaddesallâhu sırrıhu'l-azîzin irtihâlleri sebebiyle fî'l-vukû' irtibât-ı derûnumuz zât-ı vâlâlarına [45/a] idiği, indi kirâmîlerinde rûşen ve zâhirdir. Bu tarafa azîmetimizden akdem bir gece âlem-i ma'nâda, zâhirde irtibât-ı hakîkatde teslîm olmadık. Bir çok dervîşâne üzerlerine, tasarrufât-ı hakkâniyye makâmât-ı aliyyede bi'l-mukîm, müşâhede olunmuş idi. Geçen gece efendimin hâk-pâyine varılıp, kulunuzu alıp nev'an bir âşhâneye ve gâyet nazîf ve tâhir bir mahalle götürüp, onda sofrâ kurulup, efendimle kulunuz hem-câlis olduğumuzda, evvel taâm şûrba ve ba'dehû kâşıklar tebdîl ve tâhir kâşıklar ile billur kâseye mevdû' sûd üzeri kâymaklı taâm-ı ekl ve tekmîline karîb, kâşıklarda yoğurt nişânesi [sunma]²⁰¹ rû-nümâ olmuşdur. Ol vechile muâmele-i âlîleri zuhûru müceb, inbisât-ı bende-gânem olmakla tesellî-yi remz ve iş'âr buyurulmak mütemennâdır. Ve dîn cânibinden Hâk-pâ-yi âlîlerine varılıp, refikimiz olan Seyid²⁰² el- Hâc Hasan Efendi abd-i dâîler hakkında dahi tasarrufât ve iltifât-ı seniyyeleri, gerek kendinin ve

¹⁹⁸semeresi: sadece OMCT II 573'te var

¹⁹⁹irhâ-yi zecr-i nâ-makrûne: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁰⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁰¹sunma: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁰²Seyid: sadece OMCT II 573'te var

kulunuzun meczumum olup, birkaç defa efendimi ma'nâda ru'yet ve azîmimiz ile hemmeclis ve intisâb-ı taallükât-ı bendeleriniz esvâbları hep nûrâniyet ve efendim dahi pür-nûr ile ma'mûr ve ra's-ı şerîfinizde olan tâc-ı şerîfin üzerinde yeşil destâr ile müşâhedesinden gayrı meyânımızda, dâimâ arzû-yı mülâkat ve âyân-ı vechile müyesser olacaktır. Sohbeti dermiyân [ve]²⁰³ tahassür olunurdu. Arzuhâl-î çâkerânemi tahrîre, şurûumuzda mûmâ ileyh bendeleri yine refikimiz olmakla hem-meclîs iken, efendim [45/b] zuhûr ve iki kaş arasında bir nokta vâr, silinmesini niyâzda olup silinir ve silinecektir. Cevâb-ı kerâmîlerinin zuhûru, refikimiz bendelerinin müşâhedesi olmuştur. Mübârek kadem-i şerîfiniz bûs eder. Ve oğlum bendeleri berâber olmakla dest ü dâmen-i şerîfiniz bûs eder.

Mektûb-ı merkûma cevâb-ı sûretidir.²⁰⁴

Mâlik-i memâlik-i aşk ve irfân, sâlik-i mesâlik-i ser-Nakşebdân, arâfetlü, zehâdetlü, kemâletlü, fezdend-i cân berâberim. Selâmun aleyküm (?) sırrına mazhar ve zâhir ve bâtın [ve]²⁰⁵ kâffe-i husûsâtta, füyûzât-ı kemâlât-ı pîrâna masdar olmaları deavâtıyla. Arıza-i pederâneleridir ki, bir nâ-halef-i terk-i yediyle irsâl buyurulan mektûb-ı merğûbları, çiftlikde bulunmam hasebiyle, yed-i fakîrâneme birkaç gün mürûrundan sonra vâsıl olup, cevâb-ı irsâli fevt olduğuna teessüf olunmuştur. Fe-emmâ, uşşâka ekser evkâtta hilâf-ı emeli zuhûru, semere-i şîve-i kadr olduğu mücerrebâtdan olmakla, böyle cilvelerin vukûu aşk ve âşıkıyyeti müeyyed olduğu emr-i bedîhidir. Benim ferzend-i sertâcım ve nûr-ı bâsire-i ibtihâcım hazretleri, azîziniz (?)²⁰⁶ kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'yle hem-meclîs müşâhede olunması, irtibât-ı ma'neviyyeye dâl ve fî nefsi'l-emr olduğu bilâ ihtimaldir. Âşhâne; hâne-i mürşid ve ğidâ ve taam; feyz-i ma'nevî, billur kâse; kalbin hakîkati ve süt ve kaymak; ma'rifetu'llah ve ilm-i [46/a] ledün ve alâmet-i şerâfet; sıhhat-i evlâd-ı ma'neviyye ve şeref-i kabûl-i velâdetdir. Ve nûr ve nûrâniyyet, nûr-ı irfân ve semere-i ma'rifet-i sübhândır. Vallâhu a'lem bi's-savâb. Ve diyânetlü el-Hâc Hasan Efendi oğlumuzun müşâhedesi, kemâl-i sıdk ve muhabbetden nisbet-i hubbî tahayyülü, teşekkül ve zuhûr etmiştir. Zîrâ o huzûrdan fakîrin ona hem hak getire. Ve noktadan murâd, nokta-i sırr-ı kâinât. Ya'ni kâffe-i hurûf

²⁰³ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁰⁴OMCT II 573: Mektûb-ı merkûma cevâb-ı sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mektûb-ı merkûma yazılan cevâb-ı nâmenin sûretidir

²⁰⁵ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁰⁶(?): sadece OMCT II 573'te var

ve kelimât ve âyât ve suver, ibtidâ noktadan hâsıl olduğundan²⁰⁷, kâffe-i mümkinât dahi nokta-i vahdetden münteşire olduğundan, mücmel sırr-ı kâinat ola. Yâhud nokta-i vücûd-ı mevhûm ola. Zîrâ onun bekâsıyla, fenâ hâsıl olmaz. Olsa dahi fenâ-yı küllî i'tibâr olunmaz. Fenâ, mûcib-i izmihlâl, nokta-i vücûd-i mevhûmdur. Ya'ni iskât-ı izâfât, vücûd-ı mevhûmdur. Mâdem ki ref'i nisb-i i'tibârât ve def' ve iskât-ı izâfât-ı müyesser olmaya. Fenâ fi'llâh ve bakâ bi'llâh saâdetiyle müşerref ve mahv ve sahv kerâmâtıyla mükerrerrem olmak müyesser olmaz. Veyâhud nokta-i ilim. Oldu²⁰⁸ zîrâ ilm-i ayn olmadan, Hakka'l-yakîn hâsıl olmaz **لَوْنِ الْجَاهَاكَ شَرٌّ نَقَطَتْهُ الْعِلْمُ** [*İlim bir nokta idi. Câhiller onu çoğalttı.*] buyurulmuştur. Ya'ni ilim, bir nokta-i sırrı vahdetdir. Cühhâl teksîr eyledi. Ya'ni nokta-i midâdın imtidâdı ile hurûfdan, ketebeden kâffe-i ulûm ve efâl ve akvâl ve maânî ve hakâyık zuhûr etmesi misillü, vücûd-ı vahdetin eşyâ üzerine şuûn ve tecellîsinden, suver-i taayyünât ve taaddüdât ve mecmû'-ı mümkinât bürûz eylediğinden ve bu kesret-i taaddüdât ve televvünâtı cühhâl görüp, [46/b] eniyet ve isneyniyet-i vechile vücûd [ve]²⁰⁹ hakâyıkı teksîr etdiler. Binâen **هَلَوْنِ الْجَاهَاكَ شَرٌّ** buyruldu. Pes ilim ma'lûm oldu ki, ilm-i ma'rifetu'llah ve bir nokta-i sırr-ı âlâ imiş. Öyle iken, sâlikin kemâli ve intihâ-i ahvâli ilmin aynı olmasıdır. Tâ ki sıfâtdan ayn-ı Zât'a intikâl müyesser ola. Onun için ki (?) buyurmuşlar (?)²¹⁰ el-ilm-i nûr, ve'n-nûr-ı hicâb ve'lhicâb tevakkuf ve't-tevakkuf helâk. Pes hadd-i evsat mürtefi' oldukda, el-ilm-i helâk kelâmı sâbit olur. Binâen, nokta-i ilmin ref'i, ya'ni sıfâtdan Zât'a irtihâli, hâl-i kemâli ve kemâl-i hâlidir. Bu sûretde, gerek nokta-i nukûş-ı mükevvenât ve gerek nokta-i vücûd-ı mevhûm, gerek nokta-i vahdet ola. Mecmû-ı kuyûdât-ı vasfiyyeden birer kayd ile mukayyedlerdir. Maksûd ve merâm ve intihâ-i gâyât-ı makâm, makâm-ı ıtlâk ve kuyûdât-ı esmâ' ve sıfâtdan ayn-ı Zât'a intikâldir. Va'llâhu a'lem bi's-savâb. Arâfetlü, makâm-ı ferzendim Seyyid Hasan Efendi Hazretleri'ne teveccüh-i derûn üzere selâmlar olunup, hâtır-ı şerîfleri sual olunur ve revha-i uşşâkın gülü mahdûmum, mahdûmunuza alâ vechi't-tekrîm senâdan sonra, tab'-ı redifler suâl olunur. Cümleliz Hüdâ'ya emânet olasınız. Âmîn. Elfü elfü âmîn. Mîm.

²⁰⁷OMCT II 573: olduğundan; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: olduğunda

²⁰⁸oldu: sadece OMCT II 573'te var

²⁰⁹ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²¹⁰ki (?) buyurmuşlar (?): sadece OMCT II 573'te var

[Der-beyân-ı sebep cem’i Mektûbât-ı Erbaîn]²¹¹

İhvân-ı bâ-safâya ma’lûm ve yârân-ı bâ-vefâya meczûm olsun ki, bu *Mektûbât* ve *Terkîbât-ı Erbaîn*’i cem’ u tertîb ve bu tasvîrâtı derc u terkîbden murâd ve silk-i [47/a] tahrîre ve²¹² silsilei tasdîre (?)²¹³ maksûd, fuâd. Çünkü zamân zamân, ba’zı evlâd-ı ma’nevî ve ihvân-ı hakîkî câniblerinden vakit vakit, ahbâr-ı istifsâr ü ta’bîr ve tesellî gûne mevâdd ve müşkilât ve mesâil îrâdıyla suâl ve istihbâr ve zuhûr u vukû’ (?)²¹⁴ bulan hâlâtdan ve enfüs ü âfâk-ı kazıyyâtdan gâh ifâde ve gâh istifâde tarîkiyle, tahrîr-i mekâtib ve usûle ve taraf-ı âcizîden bi-kaderi’lvüs’ a ve’l-kadre ecvibe irsâl ü reft ü âmed. Tahrîrâtların ekseri, hücre-i muhabbetde hıfz ve terk ve pes-mânde-i vakt, merhûn olmuş. (?)²¹⁵ İş bu bîn ikiyüz yirmi altı senesinde, ba’zı vesâil hasebiyle cümle-i mektûbât ve terkîbâtdan kırkar tasvîr intihâb ve şol ki, müfîd ve muhtasar câmi’-i şevke bahşâ-yi savâmi’ olan kelâm-ı silk-i sülûk-i irtisâm ve edâ-yı merâm ve takrîr-i dil-pezîr-i miskü’l-hıtâm ile hüsn-i nizâm bulmuş, bakiyye-i telef ve’l-mefkûd sândûka-i hırâsetde mevcûd olanlardan ki, kendi nutk-i âcizânem olarak kırk mektûb-ı silk-i perîşân ve eser-i kalem-i bî-nişânım olan rakam ve ba’zı ihvânın eserlerinden teberrûken tahrîr ve ba’zı ihtirâzen li’t-tatvîl-i terk ve bu mikdâr ile halka bend-i sem’i iktifâyâ iktidâ olunup, medâr-ı hall-i seyr-i sâlikân ve kuhl-i dîde-i çeşm-i ârifân ve nüsha-ı câmia-i envâ’-ı hakâyık ve mecmua-i darîce-i esnâf-ı dekâyık derciyle muktebisân, nûr-ı ilm ü irfân ve müsterşidân-ı ma’rifet ve îkân-ı iş’a-i envâ’-ı maârifte vâzıa-i [47/b] zılâl-i şems-i avârif olacağı gün gibi a’yân ve ukde-i müşkilâtı [nâzım]²¹⁶ (?)²¹⁷ rüşd ü zekâ ile küşâd ve her birinde sâlik-i mütevekkî’îne ve tâlib-i sâdik-ı muvahhidîne feyz iktisâbı ile dilşâd olacağı müteganni-yü’l-beyândır. Pes bu emniyyeye ittikâen ve bu hayr-ı emele istinâden *Terkîbât* ve *Mektûbât*’ı varak-pâre-i nisyândan, sâhife-i ihtâra ve rakam-zede mahv ü efkârdan derc-i sutûr, sahv-ı âşikâra götürmeye niyyet-i hâlisâ-i âcizî taalluk etmekden nâşî, her kevn-i eserde bir nev’i semer ve her semerde bir cihet ile zevk- i eser olacağı mülâhaza-i hakkânîden ba’îd olmadığından nâşî, der-miyân olunan nusûh-ı lâyh ve mahsûs-i lâyhık münâsebetiyle,

²¹¹Der-beyân-ı sebep cem’i Mektûbât-ı Erbaîn: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var (esas “OMCT II 573” bizim nüshada bu başlığı yok).

²¹²ve: sadece OMCT II 573’te var

²¹³(?): sadece OMCT II 573’te var

²¹⁴(?): sadece OMCT II 573’te var

²¹⁵(?): sadece OMCT II 573’te var

²¹⁶nâzım: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1’de var

²¹⁷(?): sadece OMCT II 573’te var

nice nikât ü esrâr-ı fâika tahrîr ve ba'zı mevâdd-ı zâhiri zımnında, maâni-i bâtını ve mesâil ü sevâil îzâhı zâtında, dîde-i gevher kâbiliyyât ü nihâdında cevher-i aşk ve âşkıyyet olan zevât-ı kirâm, mâye-i maârif ve hizâne-i avârif ve cibilliyyetinde inkâr ve istikbâr-ı merkûz olan kesân-ı karîn-i fesâne, katre-i nisân misillü, dehân-ı mârda semm-i kâtil ve müteassıb ve unûd-ı cehl indinde hatâ ve ilhâd za'miyle, ayn-ı bâtil i'tibâr olunacağı zâhir ve bâhirdir. **Beyit:**²¹⁸

Âb-ı pâke ne zarar vakvaka-i kurbağadan.

Mefâhimince, mâdem ki ma'ni-i ma'rifetdendir der. Elbetde tarîk-i insâf ve mürüvvet resmince mağzurdur. Fe-emmâ, sâlik-i müsterşid ve âşık-ı müteşerriflere nice esrârı mektûm, (?)²¹⁹ meksûf ve ıyân ve her sahîkde nice latîfe-i meknûne zâhir ve gayr-ı nihândır. Tevfik-i [48/a] Bârî yârı olan nâzır, vakâriinden niyâz ve tevakku' olunur ki, sahv ve hatâmızı ta'dîl ve tesviye üzere hüsn-i terbiye buyurup reşş-i envâr-ı hüsn-i zünûn ve mess-i reyhân-ı zevk-i fûnûnla (?)²²⁰ ve bir²²¹ kusûrumuzu kusûr-ı beşeriyyete (?)²²² buyurup, duâ-yı hayr ile yâd ve hayr-ı duâ ile dil-şâd buyuralar. Temettü'l-kitâb biavni'llâhi'l-melikü'l-vehhâb. harrare fi'l-medîne-i Sofya fi 7 Cemâziye'l-evvel sene 1262 mim, mim, mim.²²³ Teberrüken *Mektûbât-ı Erbaîn*'den sonra bunlar dahi (?) kayd olundu.²²⁴

Mısırî Efendinin birâderi Ahmed Efendi'ye irsâl buyurduğu mektûb merğûb sûretidir.²²⁵

İzzetlü birâderim Ahmed Efendi, hezâr iştiyâk berle, selâm duâlardan sonra benim cânım ne halde ve ne âlemdesin? Ya'ni demek isterim ki, herkes dünyada oldukda, derd ü elemden kurtulmaz. Ol derd ü elemden ceza' ve ferağda mısın, yoksa sabr-ı cemilde misin, veyâhud derd içinde dermânı gece kıranusunda gûn bulanlar gibi bulup, yediğin

²¹⁸OMCT II 573: Beyit; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mısra'

²¹⁹(?) sadece OMCT II 573'te var

²²⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

²²¹OMCT II 573: bir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: her

²²²(?): sadece OMCT II 573'te var

²²³Temettü'l-kitâb biavni'llâhi'l-melikü'l-vehhâb. harrare fi'l-medîne-i Sofya fi 7 Cemâziye'l-evvel sene 1262 mim, mim, mim: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²²⁴OMCT II 573: Teberrüken *Mektûbât-ı Erbaîn*'den sonra bunlar dahi (?) kayd olundu; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Teberrüken *Mektûbât-ı Erbaîn*'den sonra bunlar dahi ya'ni ber-vech-i âtî, mektûbât-ı âliye bu mahalle kayd olundu

²²⁵OMCT II 573: Mısırî Efendinin birâderi Ahmed Efendi'ye irsâl buyurduğu mektûb merğûb sûretidir; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Mısırî Efendi Hazretleri'nin, birâderi Ahmed Efendi'ye irsâl buyurdukları mektûb-ı merğûbun sûretidir

yüreğinde yağ olup her dağ üstü bağ oldu mu karındaşım? Nefsini bildin mi, Rabb'ini buldun mu? Alâmeti vardır, yetmiş iki millet bir gûn ile bakıp, cümle halk ile bir uğurdan barışıp (?) zâhir oldu mu? **Beyit:**

Cemâlini nice yüzden görem diyen diller, [48/b] şikeste âyîne gibi pâre pâre gerek.

Karındaşım, çünkü bu ârsa-i bî-nişân ve lâ mekân illerinde kudret yularıyla yedildin. Hakk'a gönül gözünü açtın. Gözünü bir ulu hengâme içinde²²⁶ buldun. Ol kesrete aldanıp izini yitirme. Ol derrin tizcek dağılır. Yabanda kalırsın, yokluk illerinde bî-nişân ve lâ- mekân illerine vatan-ı aslîdir. Evvelâ şunu gör ki, asıl *الاي ملن من الوطن حب* [*Vatan sevgisi îmandandır.*] budur. [**Beyit:**]²²⁷

Yol yitirirsen bilene sor, kâmiller bahîl olmaz. Tek tâlib ve râğib ol, âşık ve sâdık ol.

Azıcık yokluk ile bulursun. *بشر قلب على لاحظر و سمعت لاذن و رأيت عين مالا* [*Sâlih kullarım için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği insanın hayal ve hatırandan hiç geçmeyen nîmetler hazırladım.*] (?)²²⁸ yetimlerin babası oğluna göstermeye kıyamazdı. Hep senin eline teslim ederler. Bunca riyâzât ve mücâhedât ki vardır, onu işlemek lezzât değildir. Belki insânı kâmil sözünü anlamaya liyâkat getirmek içindir. Kimki onun sırrını anladı. Onun irfânı ayn-ı mücâhededir. Karındaşım, münâsebetsiz birkaç söz söyledim. İbârât bilecek zarâfetim yok. Kerâmet bilecek velâyetim yok. Karpuz gibi bir top dürdüm, önüne yuvarladım çevgân elinde. Her nereye çelersen o semte gider. Ammâ çevgânı elinden bırakıp topu kapasın ki, maslahat oldur ve's-selam. El-fakîr Muhammed el-Mısırî, el-Hakku lî.

²²⁶içinde: sadece OMCT II 573'te var

²²⁷beyit: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²²⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

[49/a] Şeyhu'l İslam ve muktedâ-yı halk-ı enâm ve mürşid-i kâmil ve âlim ve âbid ve ârif eş-Şeyh Bâlî Efendi Hazretleri'nin merhum Sultan Süleyman şehîd ve gâzi vüzerâsından merhum Rüstem Paşa Hazretleri'ne.²²⁹ (?)²³⁰

Bismillâhirrahmânirrahîm

Oğlum Paşa Hazretleri. Hünkâr hazretlerine Hak Celle ve alâ çok yıllar ömrü versin. Dünyada izzetler ve kerâmetler müyesser eylesin. Demeyesiniz, kim bu gazâmız murad üzere olmadı ve hünkâr hazretlerinin murâdı hasıl²³¹ olmadı. Ve ulemânın ve sulehânın duâları kabûl olmadı ve Kurân-ı azîmin te'sîri zâhir olmadı. Cevâb budur ki, duâ eyleyen tâife üç kısımdır. Biri âmm biri hâss ve biri ehâsdir. Âmm'in duâsı budur: “Kim hünkâr hazretlerinin murâdı her ne vecihle ise sen onun aynın müyesser eyle, yâ Râb.” Diye duâ ederler. Zîrâ bu tâife mahcûblardır. Bunun gibi Hakk'ın rızâsına nazar eylemek şanları değildir. Ammâ Hâs (?)²³² hazretlerinin maksûdu ne vechiledir bildiler. Ammâ ihtimal verdiler ki, bu vechile maksûdun husûlünde câizdir ki, Hakk'ın rızâsı olmaya. Sonunda fesâda müeddî olduğu için, nâgâh duâmız Hakk'ın rızâsına muvâfık olmaya. Âsî olavuz **[49/b]** diye, duâdan dahi ahsen duâya udûl eylediler. Ve dediler ki “Yâ Rabbî bu bâbda, pâdişâhımıza her ne hayırlı ise onu müyesser eyle.” dediler. Zîrâ havâssın makâmının muktezâsı budur ki, her umûrda Hakk'ın rızâsın taleb ede. Ammâ ehâssın şânları budur ki, hünkâr hazretleri cânibinden duâ emr olmak nazarıyla duâ eylediler ve teveccüh-i tâmm ile teveccüh eylediler, keşf ile ve ilm-i ledünnî ile. Bu âlim nice olsa gerekdir bildiler. Onun mûcibince duâya meşgûl oldular. İmdi şöyle ma'lûm ola ki, ehass olan tâife evliyânın a'lâsındandır. Ve duâları makbûldür. İmdi bu üç tâife külliyesi hünkâr hazretlerinin murâdının husûlüne duâ eylediler. Ve şek yokdur, duâları dâhi²³³ kabûl oldu. Ve şek yokdur, Kur'ân-ı azîmin dahi te'sîri olur. Ammâ kabûl olmakda Hak Teâlâ'nın âdeti ve sünneti dört kısımdır. Biri budur ki, âyinde duâ akabince kabûlü vâkı' olur ve biri budur ki, duâ²³⁴ hayırlısı vâkı' olur.

²²⁹OMCT II 573: Şeyhu'l İslam ve muktedâ-yı halk-ı enâm ve mürşid-i kâmil ve âlim ve âbid ve ârif eş-Şeyh Bâlî Efendi Hazretleri'nin merhum Sultan Süleyman şehîd ve gâzi vüzerâsından merhum Rüstem Paşa Hazretleri'ne; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Şeyhu'l İslam ve muktedâ-yı halk-ı enâm ve mürşid-i kâmil ve âlim ve âbid ve ârif eş-Şeyh Bâlî Efendi Hazretleri'nin Sultan Süleyman şehîd ve gâzi vüzerâsından Rüstem Paşa Hazretleri'ne irsâl buyurdıkları mektûb-ı âliyedir

²³⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

²³¹hasıl: sadece OMCT II 573'te var

²³²(?): sadece OMCT II 573'te var

²³³dâhi: sadece OMCT II 573'te var

²³⁴OMCT II 573: duâ; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: duânın

Şekk'imiz yokdur. Bu üç yolun, tâifenin duâları bi'l-fi'l vâkı' olur. Ve Kur'ân-ı azîmin te'sîri zâhir oldu. El-âsın vücûdu dâr-ı İslâmda zarâr-ı azîmdir. Ref' oldu ve Tahmas hakkında deaten hayır olundu. Maksûd bu idi ki, ol memleketden Tahmâs'ın vücûdu götürüle. Şer'i Muhammediyye icrâ olundu. Ol dahi mercûdur ki, an karîb hâsıl olur. Ve hünkâr hazretlerinin cümle murâdı hâsıl olur. Ve bundan sonra bir haber nakledeyim ki sahîh haberdur. **[50/a]** Şeyh Sâfi cemâat-i kesîreden ve sikadan işitdiğimiz haberdur. Bu tâifenin dedesidir. Ve meşâyih silsilesinden ve biz gördüğümüz silsilelerde seyyiddir diye kayd olunmamış. (?)²³⁵ Ya seyyid ola, yahûd olmaya. İ'tibâr-ı dîn-i İslâmdır. Beher hâl, meşhûr olan budur ki, Şeyh Sâfi mürşid-i kâmil ve ehlu'llahdandır. Vâkı' halde budur. Geldik imdi ol haberin beyânına. Şeyh Sâfi bir gün mu'teber müridlerinden ba'zını halvetine da'vet eyledi, içeri girdiler ve şeyhi ağlar buldular. “Yâ Mevlânâ niçin ağlarsın” dediler. Şeyh dedi ki, “Bir zamanda bir ru'yâ görmüşdüm. Belimde kelb encikleri âvâzi işittim, çağrıştılar. Hiç kayırmadım. Ma'nâya haml eyledim. Olacak var imiş. Şimdi bilir²³⁶ zâhire mutâbık, müteallik imiş” dedi. Ve ağladı ki, “Muaviye gibi ulu kimsenin belinden Yezîd geldi. Benim gibi köpeğin belinden kelb gelir dahi gelse gerekdir” dedi ve ağladı. “Ve ol belimden²³⁷ âvâz eden köpekler budur ki, neslimden bir zâlim zâhir olsa gerekdir. Ve şeriat-i Muhammediyyeyi aslından götürse gerekdir. Ve ilmen ve sulhan ve fukahâyı kahr edip, kılıç ile ve envâ' azabla helâk eylese gerekdir. Hak Teâlâ onları ve onlara tâbi' olanları helâk eyleye” dedi. (?)²³⁸ İmdi benim oğlum hazretleri, bu duânın muktezâsı budur ki, küllî bu tâife sıbyânından gayrısın olusun²³⁹ ve geçesin. Erin ve avratın kılıçdan geçirip helâk etmek ve vâcibdir. Çâre yokdur bu tâife lutûf ve ihsân ile ıslâha gelmek müyesser değildir. **[50/b]** Bu kez maksûdumuza başlayalım. Kaçan ki Şeyh Sâfi -aleyhi rahmetu'l-vâfi- hazretleri mevte karîb oldu. Ahbâbını cem' eyledi. Ve dedi ki: “Cümleniz ittifak edin ve aranızdan bir ıslah ve irşâdınızın birini ihtiyâr edin. Makâmımda, postumda liecli'l-irşâd mürşid olsun. Zîrâ benim oğlum, posta [ve]²⁴⁰ makâmımda yerime mahal ve müstehak değildir. Varsın bir gayrı yerde kemâl tahsîl eylesin. Ve bir gayrı yerde otursun. Ocağımda oturmasın. Benim yerime lâyıf ve postuma aslâ müstehak değildir” dedi ve âhirete

²³⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

²³⁶bilir: sadece OMCT II 573'te var

²³⁷OMCT II 573: belimden; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: belimde

²³⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

²³⁹OMCT II 573: olusun; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: alasin

²⁴⁰ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

intikâl eyledi. Pes Şeyh merhûmun Muhammed Şâh derler, bir oğlu kaldı. Sûfiler iki bölük oldular. Bir bölük tâife ki, ehl-i hâl ve sâhib-i sülûk ve ehl-i Hak'dır. Şeyh Efendinin nutk-ı şerîfleri üzere, içlerinde posta mahal ve müstehak bir ehl-i hâl ve sâhib-i sülûk ve müttakî ve ehl-i Hakk'ın birin ihtiyâr ve makâmında posta sezâ-vâr ve ihzâr ettiler. Ammâ onlar ki ehl-i hevâdır, cem'i kesîr berle âlây ile bu cânibe oldular ki, Muhammed Şâh'ı babası yerine geçireler. Pes bu ehl-i hevâ olan tâifeye avâmdan dahi pek çok tebeiyyet edip, avâmdan çok kimse tâbi' oldular. Ve bu tâife, [derece-i]²⁴¹ kesrete erip cem'i kesîr olup, Ehl-i Hak sûfilere gâlib oldular. Ve bu tâife ki ehl-i Hak'dır, kabûl etmediler, şeyhin emrine muhâlif ve rızâsına mugâyirdir dediler. Ve her biri bir memlekete başların alıp gittiler ve kendi hallerine meşgûl, kendi âlemlerinde oldular. Ve şeriat ile âmil oldular. Pes Muhammed Şâh, [51/a] babası makâmında karar eyledi. Ammâ hâli şöyle oldu ki, vardıkça ehl-i hevâ oldu. Ve Râfizî tâifesi meclisinde kesretle cem' olur oldu. Ulemâ ve sulehâ meclisinden i'râz eyledi. Câhilânın bu vechile cem'iyetinden Muhammed Şâh'a gazâ hâtırâsı düşdü ve bu dâiyye ve sevdâ ile birkaç zaman gazâ eyledi. Muhammed Şâh, fevt oldu. Oğlu Cüneyd yerine geçti. Muhammed Şâh'a muhib olanlar Cüneyd'in başına uşdular. Cüneyd dahi gazâ hevâsıyla birkaç müddet aşdı, yürütdü. Ve gazâları rast gelmekle iyi veya fitne?, kesretle cem' oldu. Bir def'a dahi cem' oldular ki, acemden geçip Gürcüye gazâ etmeye şâhdan destûr dilediler. Yada²⁴² Şâh destûr verdi [ve]²⁴³ vüzerâdan birisi râzı olmayıp, "Pâdişâhım bu tâifenin cem'iyeti iyi âd ile söylenmez. Ben kulun varıp göreyin ne tâifedir." dedi. Pes pâdişâhın emri ile vezîr varıp gördü ki ol tâife-i tamâm, hazelân ve dalâlet üzeredirler. Gelip pâdişâha haber verip dedi ki, "Pâdişâhım bu nice şeyhdir ki, içlerinde bir ehl-i ilim yok. Ve sulehâdan beyenlerinde bir ferd yok. Hemân cümleten hepsi ehli hevâ ve ehl-i fesâddır. Pes bu cem'iyeti dağıtmak vâcibdir. Zîrâ ekserine hücum edecek olursa, def' edince çok zaman olur." dedi. Öyle olsa pâdişâh emr eyledi. "İcâzet yokdur, varsınlar. [Varsınlar]²⁴⁴ yerlerine gitsinler" dedi. Onlar dahi inâd edip pâdişâhın buyruğun tutmadılar. "Nice olursa olsun, [51/b] biz bu gazâdan rücû' etmeyiz" dediler. Pâdişâh cânibinden bir bölük asker gönderilip, azîm kıtâl oldu. Şeyh Cüneyd'in başın kesdiler. Halk kırıldı ve cem'iyetleri dağıldı. Şeyh Cüneyd oğlu Şeyh Haydar'ı

²⁴¹derece-i: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁴²yada: sadece OMCT II 573'te var

²⁴³ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁴⁴varsınlar: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

pâdişâha götürdüler. Ulemâ katline fetvâ verdiler. Ba'zıları pâdişâhı men' ettiler. "Baba isyân etmesiyle oğlu me'hûze olmaz" dediler. Pes Erdebil'de komayıp, Haps tarîkiyle Tebriz'de bıraktılar. Çâre olmadı. İlm ve amele meşgûl olmadı. Sokaklara, ser-hôş tanbura çalıp yürürdü. Ol zamanda sultân olan kimsenin bir türlü kız karındaşı var idi. İyice edeble anılmazdı. İttifâk, Şeyh Haydar hüsn-i cemâle mâlik olmasından birbirîyle başları hoş olup kızın hamli zâhir oldu. Cümle âlem bildi ki, bu fi'l bu oğlandır. Cümle ekâbire ve a'yân-ı vüzerâyâ âr lâhik oldu. Zarûrî, [ol]²⁴⁵ kızı ol habîs nikâh edip, ta'zîm ve tekrîm ettiler. Ve avratıyla bile, Erdebil'de emlâkına gönderdiler. Sehl-i zamân geçti. Müddetden eksikde, İsmâîl doğdu. Râfîzîler kerâmetdir dediler. Ammâ ulemâ, veled-i zinâdır diye İsmâîl'in üzerine hükm ettiler. Bu lafz ol diyârda iştihâr buldu. Kaçan kim İsmâîl büyüdü. Bu sözü kulağına değirdiler. "İmdi benim üzerime bu sözü kim çıkardı" dedi. Ehibbâsı etti, "Sünnîlerin ulemâsı çıkardı" dediler. Pes ahd eyledi ki, "Eğer fırsat benim olursa, ulemâ-i envâ' azâb ile katl edem ve sünnîleri kıram, kökün kesem, yerine mezheb-i şîâyı [52/a] yürütem. Babamın ve dedemin öcün alam" dedi. Geldi İmdi Haydar'ın hikâyetine. Ne zaman ki, Erdebil'e vardı. Babası makâmında oturdu. Cümle câhil ve ehl-i hevâ vardılar başına çökdüler. Ol dahi gazâ yolun tuttu. Birkaç defâ gazâ eyledi. Çok kimseye kâdir oldu. Bir def'â ziyâde berrak gördüler. Gürcüye gazâ etmek tarîkiyle yürüdüler. Ammâ niyetleri bu idi. Kim fırsatıyla baskın edip acem tahtın alalar. Bir kimse gelip bunların sırrını pâdişâha haber verdi. Hâzır oldular. Gelip geçerken pâdişâhın cem' olmuş halkı üzerine vardılar. "Dönün yerinize gidin. Pâdişahdan size izin yokdur" dediler. Bu tâife şerm u muhâlefet edip, azîm kîlâl [ettiler]²⁴⁶. Şeyh Haydar'ın başın kestiler ve nice tâifesi kırıldı. Heybelerinde beşyüz cübbe bulundu. Şeyh Haydar müridlerinden birisi ol cenkde böyle imiş. Bu fakîre tafsîlen haber verdi ve dedi ki, "Gafletde bulunduk. Cübbelerimiz arkamızda bulunmadı. Yoksa biz ol acem tâifesinin daha ol vakit kaydın görürdük" dedi. Ve dahi İsmâîl oğlan idi bile, bulundu. Alıp kaçdılar. Erdebil'de babası makâmında kalıp gazâ tarîkenden fârîğ oldu. Ve cümle ahbâbına emr eyledi ki, sırrıyla bırak. Cem' edip dermahzûn eyledi. Vaktinde zuhûr eylemeye mukarrer eyledi. Nezaman kim acemde fetret oldu. Ol zamân zuhûr eyledi. Ma'lûmdur ki, onlar eyledi. İmdi benim oğlum memleket-i acem, ol tâife-i habîsi beslediler. Ne fâide [52/b] gördüler. İmdi²⁴⁷ biz dahi ilgâsı ve

²⁴⁵ol: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁴⁶ettiler: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁴⁷imdi: sadece OMCT II 573'te var

daha birine izzetler ve ihsanlar edip ne fâide bulsanız gerekdir. Bunlar dalâlet tohmunu ve cehennem olduklarının²⁴⁸ kıvılcımıdır. Her ne yere konsaydı, kât yeri delip geçer ve aslına karışır. Ve bunların ölüsü ve dirisi dâr-ı İslâm'da (?)²⁴⁹ olmak zarar-ı küllîdir. Baîd olmak ayn-ı saâdetdir. Ve bu kelimât tesvîd olunup hazretinize irsâl olundu. Tâ ki ol tâife-i şûmun ahvâli sizlere tafsîlen ma'lûm ola. (?)²⁵⁰

Âsitâne-i aliyye hünkâr hazretlerine arz der²⁵¹

Çün selâtîn nâm-ı dâr ve havâkîn-i âlî mikdâr fî nefsi'l-emr hâfız-ı dîn-i mübîn ve hâris-i sünen-i seyyidi'l-mürselîndir. Her gâh ki habl-i metîn ve şer'i mübîninde teâruz-ı küffâr ve melâhide-i ber-kârdârdan nev'an bir ukde vâkî' ola. Benân-ı rumh ve sinân ile ol ukde-i hal eylemek gerek. Ve bir vakit ki, dâire-i fasîha-i arsa-i İslâm'da a'mâl-i gabîha-i erbâb-ı bid'a ve küfr ü dalâlden fi'l-cümle nokta-i tagayyür zâhir olsa, tîg-i tîz ve hançer-i hûn-rîz ile, ol nokta-i Hakk edip gidermek gerek. Serdâr-ı zî-kadr ve pâdişâh-ı ulû'l-emr olanlara lâzımdır. Öyle Şeyh Bedreddin [el-Hamevî]²⁵² el-maslûb ve indî'llâh-i'l-mağdûb neslinden, Çelebi Halîfe demek ile meşhûr bir kimse ki, dâl ve mudill ve muhtell ve mahall-i ser-dâr-ı [53/a] melâhide-i bed-kerdâr ve ser-çeşîme-i zenâdika-i dalâlet-i âsâr, kâtî'-ı habl-i metîn, şer'-i mübîn, dâfi'-i din ve dalâlet-i âyîn ser-leşker-i gümrahân ve ser-hiyeli ehl-i bagy-i tuğyandır. Vilâyet-i Dobruca ve Deli Ormân ahâlisi bâ-cem'ihim la'netullâh-ı aleyhim, şeyh-i mezbûrdan dest-i inâbet ve tarîkat-ı bâtilasına irâdet getirip, emrine itâ'at ve imtisâl ve cân u dilden, fermânına istikbâl gösterip, her gâh ki, bir yere gelip cem'iyet ve sohbet kıldıklarında, meclislerinde şerâb ve rebâb, ihvân ve ahbâb, pîr ve civân-ı zenân ve gilmân hâzirûn olup, şeyh-i güm-râh-ı hod-perest ve hod-pürdest bâdeden evkâr ve mest-i kadeh der-dest edip, nush u pend agâz ettikde, ser-firâzlık edip cennetde şarâb-ı tahûr dedikleri şarâb²⁵³ bu şarâb, gam-zede ev ferahbahşadır. Ve kevser dedikleri, leb-i dilberdir. Ve şeyhin kelimât-ı tayyibesi ve enfâs-ı kudsiyyesidir. Ve havrâ dedikleri iş bu gelinler ve dohterlerdir. Ve gilmân dedikleri, iş bu civânlar ve emredlerdir. Ve cennet dedikleri, iş bu dünyâdır ki sofrâ-i

²⁴⁸ olduklarının: sadece OMCT II 573'te var

²⁴⁹(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁵⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁵¹OMCT II 573: Âsitâne-i aliyye hünkâr hazretlerine arz der; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: Sofyalı Bâlî Efendi-kaddesallâhu sırrahu'l-azîz-Hazretleri'nin âsitâne-i aliyyede hünkâr hazretlerine gürûh-ı melâhidenin ahvâl ve keyfiyyâtına arz ettiği mektûb-ı maâlî-i merğûbun sûretidir

²⁵²el-Hamevî: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁵³şarâb: sadece OMCT II 573'te var

Hak'dır ve cem'-i niâmî İlâhî hep bundadır. Umûr-ı âhiret, ulemâ-i rusûm fehm ettiği gibi değildir. Durûb u emsâl olduğundan, gâfillerdir deyip nice hezliyyât ve mühmilât ve küfriyyât söyleyip ve bu sagf-ı nînâ sânmanız ki, fenâ bulacaktır ve bu mülkün sâhibi dahi mülkünden tarh olacaktır. Belki insândadır. Her kim insânı bildi, Hakk'ı bildi. İrhaktır dedikde, [53/b] ol firâk-ı dâlle ve müfsidîn ve mürîdin cümlesi irhak deyip, şeyh-i bî-sedâda sücûd edip, pîr-i men ve Hüdâ-yı men, dervîş-i dervîşân deyip, şem'alara püf denilip, derûn-ı zulmetde meh çanak peri çanak olup, sedd-i şerîati yıkıp, ye'cûc ve me'cûc misâl-i fesâda ve fitneye bâis ve nice sâde dil, ehl-i hevânın akîdesi nâ-paklığına sebep olurlar ve bi'l-cümle, ol ser halka-i müfsidîn ve sırrınca, mülhidînin nokta-i vücûdunu safha-i âlemden Hakk etmek, li-gayreti'd-dîni'l-mübîn ve hamiyet-ü'ş-şer'-ü'l-metîn, farz-ı ayn belki ayn-ı farzdır. Bâ-husûs emr-i pâdişâhî ile ve fermân-ı şehinşâhî ile bir câmi' binâ kılmıştır. Evkât-ı hamse edâ olunmadığından, gayrı salavât-ı cem' dahi kılınmayıp, kâv ve har-hâne olup mücerred kendilere serâ-perde-i ayb-pûş kılmışlardır. Ne ân ki, ol câmi'i şerîfin binâsı, hasbeten li'llâh vâkı' olmuş ola. (?) haseb ü hâlleri vâkı' olmuşdur. Ve ol gümrâhan halîfeleri hod-cihânı tutmuşdur. Ne ân ki, Dobruce vilâyetine mahsûs ola. Ve'lhâsıl, pâdişâh-ı zî-kadr ve şehinşâh-ı ulû'l-emr olanlara vâcib ve lâzım ve ehemmi-i mühimdir ki (?) emrine samîm-i dilden imtisâl edip minhâ-i ihyâ-yı merâsim, şerîat-i garrâ ve iğlâ-i kelimetu'llah-i ulyâ için, bu mekûle dalâl ve ihtilâle bâis olanların muktezâ-yı şer'-i şerîf üzere haklarından gelmesine emr-i şerîf-i âlî-i şân vârid [54/a] ola. Husûs-ı kaziiyenin vukûuna ittîlâ'-ı tâm ve yakîn-ı tamâm olunmayın. Izhâr-ı mâ Hüve'l-Hak olunup hakîkatü'l-hâl alâ vechi'l-îcâz ve'l-ihtisâr havfen ani't-tasdî'-i ve'l-implâl, rahmeten ve gayreten li-garâzan ve marazan turâb-ı bâb-ı saâdet arz olundu. (?)²⁵⁴ [Abdü'd-dâ'î]²⁵⁵ eş-Şeyh Bâlî Sofyevî afâ anhü afvü'l-kavî. [Hû]²⁵⁶

²⁵⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁵⁵Abdü'd-dâ'î: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁵⁶Hû: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

(?) Hazreti Gâibî Efendi -kaddesallâhu sırrahu'l-azîz²⁵⁷

Bin doksan yedi senesinde vâkı' olup, eyâlet-i Bosna'da kazıyye-i Garadşak'da kutbü'l- ârifîn Gâibî Efendi -kaddesallâhu sırrahu'l-azîz- Hazretleri'ne, dergâh-ı sadr-ı âlî olan Süleyman Paşa, Ankurus Seferi niyetiyle Belgrad sahrâsına azîmet eylediklerinde, hayr duâ talep edip istircâ ve istimdâdına bir nice hedâyâ berle âdem gönderdiğinde, hedâyâların red edip mezkûr azîz hazretleri irsâl buyurdıkları mektûb-ı şerîflerinin sûretidir.

Mesnedârâ-yı vüzâret-ı Süleyman Paşa-yı kâmyâb selâm-ı selâmet-i encâmdan sonra duâ taleb buyurulmuş. Zâlimin husûl-i murâdâtı için duâ eylesin. Kimsenin îmânsız cân vermesine bâis olduğuna kütüb-i mu'teberede nice delâil ile mestûrdur. Memâlik-i Osmâniyye'de zulümle memlû olup, mecrûh olmadık bir gönül kalmamıştır. Bizim duâmız aslâ mu'teber değildir. Bilâd-ı İslâmiyye'den zulmü, def' u ref' [54/b] etmeye dâmen-i dermeyân edip, âmmenin duâ-yı hayriyyelerine mazhar düşesiniz. İş husûle gelir. Pâdişâh-ı selef-i âl-i Abbâs ve gayrihim her biri bir aybla ma'yûb olup, lâkin vükelâsı ve ulemâsı âhiretendiş olmakla setr ile takayyüd edip ale'l-husûs, pâdişâhımız dîn-i İslâm vükelâsına ve ulemâsına bir [vechile]²⁵⁸ mertebesi²⁵⁹ teslim olur ki, hatt-ı hümâyun irsâl ettikde, şer'-i şerîfe bir türlü muhâlif teklif etmez. Lâkin sizler bozup, pâdişâhımızın murâdı budur diye fermanları tebdîl ve hilâf-ı inhâ ederseniz ve pâdişâhımız kendisi vükelâsı kâğıdların bozmaz. Pes a'dâ-i dîn-i küffâr, asâkir-i İslâm üzerine gâlib olmaları, vükelâ ve ulemânın sû-i halleri ve sû-i tedbîrlerinden nâşîdir. Nazar kılmadınız mı, âlem-i kesr-i arz-ı İslâm olduğu mülâhaza olunmadı mı? Sofra-i iktidârî olanlardan, celb-i mâl alınıp ıyâline beş akçe nafaka tedâriğine kudreti olmayan dertmendleri, olurundan ihrâc ve ıyâllerinden dûr edip, vardıkları yerlerde onların gözü yaşlı a'dâ-i dîne takviyyet verir ve asâkir-i İslâm'ın inhizâmına bâis ve illet olmaz mı? Nass-ı kâtı' ve hadîs-i şerîf ile âmil olur kimse kalmamıştır. Rüşvet bâbın ol kadar küşâd eylediniz ki, şer'-i mutahharaya varınca, mansıb diye furuht olunur. Olursa Hak Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri'nin emr-i şerîfinden ictinâb ve nehy-i imtisâliniz ancak olur. Tâ bu mertebe hevânıza tâbî' olmak olur mu, yoksa [55/a] Cibrîl-i Emîn aleyhi's-selâm ıtk-nâmeler mi getirdi. Ol memâlik-i İslâmiyye-yi bi'l-külliyeye tahrîb

²⁵⁷(?) Hazreti Gâibî Efendi -kaddesallâhu sırrahu'l-azîz: sadece OMCT II 573'te var

²⁵⁸vechile: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁵⁹mertebei: sadece OMCT II 573'te var

eylediğinizden mâ adâ, cevânib-i erbeadan küffâr-ı hâk-sârları dahi ayağa kaldırıp, bakiyye kalan bunca Kalla' ve Palanka kasabât dahi tahrîb ettirdiğiniz hutbe ve Kur'ân-ı Kerîm ve ezân-ı Muhammedî okunan yerlerde şimdi çanlar asılıp, bunca Ümmet-i Muhammed, ıyalleriyle esîr-i bend-i küffâr-ı hâk-sâr oldukları yevm-i cezâda sizlerden suâl olunmaz mı? Kıyâs eylediniz. Ve din karındaşlarından birisi esîr olsa halâsı, üzerinize farz-ı ayın değil mi? Lâkin farz ve sünnet hususlarında asamm ve a'mâ olup, ihtisâm ve rüşvet husûsunda dîdeleriniz rûşen olur. Hak kelâmı istimâ'da nefret edersiniz. Halk, âlem-i ibâdullahdır. Etbânınızdan birine biri eğri baksa, katli ile mütesellî olmazsınız. Ve'l-hâsıl-ı [kelâm,]²⁶⁰ hiçbir akşam görülmemiştir ki onun sabâhı olmasın. Doksan yedi araba hatab kesip pazara gönderdim. Kimse bir akçeye almamış. Yükleyene bahâ ederdî. Peşkeşler mahalline îsâl olunmaya mevânî' etmedi. Ben bu hâlin zuhûrundan gâyet mesrûrum. Sâir halk-ı cihân niçin olmazlar, dedim. Vakti vardır dedi. Geldi mi diye suâl eyledim. Gelmedi, her bir suâli etsem dahi olur der. Bu hâlin zuhûrundan seyr-i çemenzâr edelim derken hevâ gâlib olup, hâlâ Köprüz yaylağında haydud, bayrağı kaldırıp yolcu yoluna ineriz. Mektûb gönderdiğiniz âdem, bize Budin'de buldu. Peksimetler hâzır, atlar keskin, [55/b] kılıçlar yükruk,²⁶¹ oklar pek, yaylar uzak sürer. Kimse bilmez varmayınca. Cümlesi bilir, cümlesi bilmez. Her şey çok bir şey yok, bir şey çok her şey yok. Sen bilirsin hep bilirler, sen bilmezsin hiç bilmezler. Şöyle alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. el-fakîr, el-hakîr el-ganiyyü'l-gâibî, ser haydûdân Yaylak Köprüz. [Mîm. Mim. Mim. (1220).]²⁶²

[Büyük Azîzim -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nin, ihvândan Kadı Hüseyin Rûhi Efendi merhûma ihsân ve irsâl buyurdıkları emr-i nâme-i seniyyelerinin nüsha-i müstensihasıdır.

es-Selâmu aleyküm.....13 Receb, sene 1264.]²⁶³

[El-Hac Muhammed Tefkîk Bosnevî'nin mektubu.

الرب حق والعباد باحق يا ابايت شعري من لم يكلفا

[*Rab, Hak'tır ve kul da haktır. Keşke bilsem kimdir mükellef.*]

²⁶⁰kelâm: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁶¹OMCT II 573: atlar keskin, kılıçlar yükruk: Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1: atlar yükruk, kılıçlar keskin

²⁶²Mîm. Mim. Mim. (1220): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var

²⁶³Bu metin sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var; esas "OMCT II 573" bizim nüshada bu metin bulunmamaktadır.

Tâ ki şirkle görüşenler dahi selâmet bulalar.

[*son*].²⁶⁴

4.2. *Terkîbât-ı Erbaîn* ' in Transkripsiyonu

[55/b] *Risâle-i Terkîbât-ı Erbaîn*

Bismillâhirrahmânirrahîm

Elhamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn ve'ssalâtü ve'sselâmü alâ seyyidinâ Muhammedini'llezî seyyidi'l-mürselîn ve hâtemü'n-nebiyyîn ve alâ hulafâ'i'r-râşidîn ve ashâbi'l-güzîn, rıdvânu'llâhi Teâlâ aleyhim ecma'în. Ammâ ba'd, bu hakîr pür-taksîr ve bu fakîr bî-tevkîr Şeyh Süleyman Nakşbendî el-Köstendilî, on altı yaşında tarîkat-ı âliye-i Nakşbendiyye'ye intisâb edip, bir eyyâm min kadr-i'l-vüs'a seyr ü sülûk ve zikir u fikre müdâvemet üzere her nekadar ikdâm olunduysa, sıgar-ı sinn ve hâl-i şebâbet muktezâsı meyli hevâ, serde zâhir ü hüveydâ olmakla, bir zaman yalnız şerîat ve tarîkat muktezâsı, (?)²⁶⁵ etvâr-ı mu'tedile ile evkât güzâr olup, çünkü bin yüz doksanbirde, azîz şânım ve karındaş-ı vâlâ güherim Çelebi İbrâhim Efendi, [56/a] ya'ni edhem-i sâni-rahmetu'llâhi Teâlâ aleyh- vefât etdi. Ben dahi, Âyânlıktan nefret ü keff-i yed edip ol esnâlarda, yâ'ni bin yüz doksan üç senesinde, azîz-i evvelîm ve pîr-i evvel ve âhirim Şâmlızâde Mustafa Efendi -rahmetu'llâhi aleyh- vefât edince, âyân u ağalık hâlâtından küllü nefret edip, sa'y ve seyr-i sülûk dâiyesi dil-i vîrânıma tekrâr galeyân ve tarîk muhabbeti ve azîzlerim harâreti luhûm ve izâm ve urûku sereyân edip, bir pîc u tâb ve bir felâk ve ıztırâb zuhûr eylediği dil ile takrîr ve kalem ile bast ve tahrîr, adîmü'l-ihtimâl ve şerh u beyân ve vasf ve ıyân etmek mümteni'u'l-hayâl bir garîb hâl ve bir acîb ahvâl olduğundan, bir zaman kendimde şâibe-i cünûn ihtimâl ve âsâr-ı merak ve sevd-i ahyâl olunmuş idi. Ol esnâlarda dahi ne yâr ve ne yavru ve ne pîr-i perver bir kimse olmayıp, böyle hayrân ve sergerdân-ı püşt ü pâ üzere iken, bihamdüli'llâh hâtır-ı âcizîye lâyh oldu ki, azîzlerim ve pîrlerim rûhâniyetlerine temessük ve tesebbüt edip istimdâd ve taleb-i isti'âne etmek hevâsı vârid olunca hemân, ma'nen dest-i niyâzım, dâmen-i mürüvvetlerine bend edip, sûrî ve ma'nevî, zâhir ve bâtın himem-i âliyyelerine ilticâ ve

²⁶⁴Bu metin sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.1'de var; esas "OMCT II 573" bizim nüshada bu metin bulunmamaktadır.

²⁶⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

vicdân ve fiktânım rûhâniyetlerinden temennî, cüz'î ve külli inâyet-i bî-gâyelerinden tesellî ümîd ü emeli ve niyâm u kıyâm ve leyl u nehâr teveccüh ve taleb cedeli bir dereceye resîde oldu ki, tarfetü'layn nevm ârız olsa, azîzlerimden birin müşâhede ve salâh-ı hâlîme muktezî **[56/b]** olan keyfiyyâtın suâl ve cevâbı ifâde ve istifâde olunmaktan hâlî olunmadığından, müşâhede olunan ru'yâların halli ve akdi, uhde-i âcizânemden baîd olmak ile, her ru'yâyı aynı ve târihi ile kayd u tahrîr ve ne vecihle zuhûr ve bürûz edeceğine muntazır olmak sevdâsıyla, iş bu mahalle kayd olunmuşdur. Tarîkat-ı âliyyeye kable'l-intisâb tecerrüdüm hâlinde, urvet-ü'l-vüskâ, şer'i mübîn ve habl-i metîn şerîat-i garrâya kemâl-i ihtimâmım olup, ba'zı mecmualarda görülen âyât ve ed'iyeye müdâvemetle meşgûl, husûsan esmâ-ü'l-hüsna kırâatıyla me'nûs olduğum eyyâmında, müşâhede eylediğim ma'nâdır. [Birinci:]²⁶⁶ Bir gece sarayım divân-ı hânesinde bulunup, Fahr-i Kâinât-ı aleyh -efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyât ve etemmü't-teslîmât hazretleri zuhûr eylediler. Ve sarayda fakîrden mâ adâ bir ferd olmayıp, fakîr dahi esmâ'lhüsna'yı kırâat ederim. Hemân kemâl-i sür'at ile seğirdip, havli kapısı altında istikbâl ve kemâl-i bükâ ve aşk u muhabbet birle, dâmen-i şerîflerine yüz sürdüğüm hinde, esmâ'lhüsna'dan “yâ Âlî” ism-i şerîfnde terk edip, dâmen-i şerîflerin şiddetle bükâ ederek telsîm edip lehce-i mübârekleri, bi-aynihî hilye-i şerîflerinde tahrîr olunduğu vechile öyle olup ve eğilip mübârek dâmenlerin takbîl eylediğimde onlar dahi arkamı, yed-i mübârekleriyle bir iki def'â mess edip, kaddimi rast edip iki mübârek yedleriyle iki yanağımdan tutup, cebîni âcizânemi kemâl-i keremlerinden telsîm ve takbîl buyurdular. Ve kemâl derece **[57/a]** i'tibâr ve iltifât buyurdıkları esnâda bükâ ve zârîlik ile intibâh vâkı' oldu. Ve bu ru'yâ ibtidâ, tarîkat' aliyyeye intisâbıma bâis olup ol hazret, kemâl-i muhabbet ve şevk [ve]²⁶⁷ rağbetime bâdî olmuşdur. [2]²⁶⁸ Ve yine ol esnâlarda bir defa, Fahr-i Kâinât Efendimiz Hazretleri'ni ashâb-ı kirâm zevi'l-ihtirâm efendilerimiz ile hem-meclis bir gülizârda müşâhede nasîb oldu. [3]²⁶⁹ Ve yine sülûkun ibtidâlarında, Fahr-i Kâinât ve zübde-i mevcûdât, -aleyhi'l ekmeli't-tahiyât hazretleri ve çehâr yâr-i güzîn efendilerimiz hazerâtı, hâne-i ahzân-ı âcizâneme teşrîf ve âfâk ve enfüsüm ta'mîr ve tenvîr buyurdular. [4]²⁷⁰ Ve yine bir def'a sülûkun ibtidâlarında nekâvei kâinât ve fahr-i

²⁶⁶birinci: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁶⁷ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁶⁸(2): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁶⁹(3): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁷⁰(4): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

mümkinât efendimiz hazretleri, hâne-i âcizîye teşrîf ve kudûm-ı rahmet mersûmiyetiyle enîs ve bir kasr-ı nev-bünyâd içinde ikimiz celîs olmak inâyetine mazhar ve ol vücûd, rahmete'lli'l-âlemîn müvâcehe ve müşâhede-i şeref saâdetiyle müşerref olmak müyesser oldu. [5]²⁷¹ Ve yine cezbenin ibtidâ-yı şiddet-i fart harâretinde ferzend-i ma'neviyyelerimden bir kimse, hummâ hastalığına dûçâr olup cünûn müstevlî olmuş. Fakîri da'vet ve gidip okuyup avdet eyledim. Ertesi yine vardığımda fakîr hitâb edip, dün geldin bir kulağıma bir tüfenk atıp bir kulağımı açdın, bir kulağım kapalı kaldı. Çünkü kâdir değilsin o siyah sarığı başına niye sarmışsın. Ya öbür kulağımı dahi aç veyâhud başından siyah sarığı çıkar diye bunun emsâli meclis-i [57/b] şûrâda hayli ta'rîz eyledi. Fakîrin dahi mübtedîliğim eyyâmı olduğundan, hayli hacâlet ârız olup kendime melâmet ve azîze dahi her nekadar def' ile mukayyed oldum ise kâr-gîr olmayıp, niyâz ve ricâ tarîki ile çünkü ehil ve erbâb değilim, niçin bu mesnede lâıyk görüldü, mâdem ki lâıyk gördünüz, niçin böyle hacîl ve şerm-sâr olmayı revâ görürsünüz. Bu misillü hayli hayâl-i hâm ve hâtra ile merîzin sıhhatine ol gece, kemâl-i ıztırâb ve ale'l-umyâ kavlı-i cûdam ile müteveccih olup, ibtidâ ol gece (?)²⁷² ma'nâda fakîri, yedi feleğe çıkarıp seyrân ettirdiler. Ba'dehû yine fakîrhânede bulunup, bir kebîr münekkaş peder-mânde oda içinde, fahr-i âlem ve zübde-i benî âdem efendimiz oturup fakîr ve çehâr yâr-i güzîn efendilerimiz dîvân-ı hânede olup, ser-i mahcûrân ya'ni şeytân aleyyi'lla' ne dahi zuhûr edip sıddîk-i ekber hazretleri, fahr-i kâinât hazretleri olduğu odaya giderken, verâlarından erişib, mübârek ard eteklerinden tutup, cüz'îce çekip koyuverdi. Ol hazret aslâ iltifat buyurmayıp odadan²⁷³ içeri efendimizin yanına girdiler. İblis dönüp Hazret-i Ömer karşısına gelip durdu. Ammâ mukârin olamayıp Hazret-i Osman'nın yanına gelip mübârek yüzlerine eliyle bir muâmele eyledi. Onlar dahi iltifat buyurmadılar. Şîr-i Hüdâ Aliyyü'lmurtazâyâ hiç görünemedi. Fakîr bu muâmeleleri seyr edip, yanımda bir zât bulundu. Ona dedim ki "mel'ûn, çehâr [58/a] yâr-i [güzîn]²⁷⁴ efendilerimizi ve mazhar oldukları sıfâtların bilir. Sıddîki ekber kemâl-i mertebe, hilm ve mürüvvet sâhibi olduğundan, onunla mukayyed olmayacağını bilip havf eylemez. Ammâ Hazret-i Ömer ğudûb ve ğayûr olduğun bilip görünürdü²⁷⁵ lâkin yanına varmaya havf eyledi. Hazret-i Osman kemâl-i edeb ve hayâ

²⁷¹(5): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁷²(?):sadece OMCT II 573'te var

²⁷³OMCT II 573: odadan; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: odada

²⁷⁴güzîn: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁷⁵görünürdü: sadece OMCT II 573'te var

sâhibi olmakla mukârin olup cüz’i, eliyle [yüzüne]²⁷⁶ dokundu. Ammâ Hazreti Ali ğayûr ve cesûr bir zât-ı âlî-i kadr olmakla görünmeye havf eyledi deyip âġâh oldum. Ertesi merîza varıp gördüm ki, kulakları açılıp ve akli gelmiş. Fakîr ile olan muâmelesini haber vermişler. Gâyet münfail ve hacîl ve şerm-sâr olmuş.²⁷⁷ Ve birkaç gün içinde ifâkat buldu. [Altıncı:]²⁷⁸ Ve yine hicret-i nebeviyyenin bin iki yüz yirmi ikinci, ramazân-ı şerîfin yirmi yedinci günü, âlem-i ma’nâda fahr-i [kâinât-ı]²⁷⁹ mevcûdât ve netîce-i mahlûkât efendimiz hazretleri, fakîrhâneye teşrîf ve hâlâ olduğum oda derûnunda karşı be-karşı ve diz be-diz oturup mübârek cemâline bakarak, fakîre bir vecd zuhûr edip: (?) ile²⁸⁰ “Yâ Rasûlallâh enbiyâ içre sensin, ümmetî deyin” deyince, hemân iki mübârek ellerin boynuma sarıp ve mübârek başların dahi sağ omzuma vaz’ edip: “sensin sen” deyip, yine çekildiler. Fakîr yine mübârek cemallerine nazar ettiğim gibi ref’i savt ile, yine kelâm-ı evveli tekrar eyledim. Sükût etdiğim anda, yine evvelki gibi mübârek ellerin omzuma vebaşların boynuma koyup, “sensin sen” **[58/b]** deyip hâsılı üç defâ bi-aynihî [fakîr]²⁸¹: “Yâ Rasûlallah enbiyâ içre sensin, ümmetî deyin” dedim. Onlar dahi ol vechile: “sensin sen” diye buyurdular. Bir derece bakâ ve vecd müstevlî oldu ki, feryâd ile intibâh vâkı’ oldu. [7]²⁸² Ve yine sülûkun evâsıtında âlem-i ma’nâda, gûyâ kevn-i câmi’ server-i kâinât hazretleri, bu abd-i âciz imiş. Ve ehl-i beytim Hazret-i Âişe imiş. Ve hâne-i âcizânem hâriciyesi fevkânî bir muhtasarca binâ imiş. Ve dâhiliyesi bir tahtânî saman²⁸³ puşîde fakîrâne, bir hâne imiş. Gûyâ Hazret-i Resûl olarak fakîr, hareme girdim. Ve ehl-i beytim dahi Âişe olarak oradan taşra istikbâl edip, o hâl ile intibâh vâkı’ oldu. [8]²⁸⁴ Ve yine ibtidâ-yı cezbede bir gece âlem-i ma’nâda, gûyâ kıyâmet ve mahşer olmuş. Ve Cenâb-ı kibriyâ, kemâl-i kereminden âciz bendelerin afv edip cürümlerin mağfîret eyledikde, şeytân-ı mel’ûn tazallüm eylemiş ki, “Îlâhî sen kizb ve zulümden münezzehsin. Bakâ va’d buyurmuş idin ki, benim emr ve rızâmı tutanlar benimdir. Senin yoluna gidip sana uyanlar senindir. Şimdi bunlar dünyâda bana tâbi’ olup uymuşlar idi. Niçin cehenneme göndermeyip afv

²⁷⁶yüzüne: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

²⁷⁷OMCT II 573: Gâyet münfail ve hacîl ve şerm-sâr olmuş; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: Gâyet münfail ve şerm-sâr ve hacîl olmuş

²⁷⁸altıncı: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

²⁷⁹kâinât-ı: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

²⁸⁰(?) ile: sadece OMCT II 573’te var

²⁸¹fakîr: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

²⁸²(7): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

²⁸³saman: sadece OMCT II 573’te var

²⁸⁴(8): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

ediyorsun” dedikde, hitâb-ı izzet gelmiş ki, “Ey mel’ûn benim dünyâda ’eriatim nice ise, afvımdan mâ âdâ ihkāk-ı hakkım yine ol vecihledir. Murâfî’ olun, cürmünü sâbit ile ol vakit ne iktizâ eder ise ona göre icrâ olur.” buyurulup, dîvân-ı bârîde murâfaaya havâle olmuş. Fakîrhânedede, kendi odamda murâfaa vâr imiş. Fakîre [59/a] müntesib olan bacılardan murâfaasında fakîr dahi mevcûd bulunup, hâzır bi’l-meclîs olmamız emr buyurulmuş. Vaktâki dîvân-ı Bârî kurulmuş. Fakîr dahi hâzır olup, odanın sadr-ı yesârında ser-zemîn-i kadd-ı hamîde kâimen teeddüb ve tahayyür arak-rîz da’vâya muntazır olmuşum. Ve bâlâ-yı sadr-ı yemînde bir nûr-ı zerd-tâli’ ve ol nûr-ı ilâhî mahzurunda makâm-ı zîrde, ya’ni dehlizde şeytân-ı laîn kâim ve hasmâsıyla murâfaaya hâzır iken fakîre mensûb bâcılardan biri ihzâr olundu. Şeytân ile murâfaa olup, ammâ mükâleme ve murâfaaları ne vechile vukû’ buldu, ma’lûmum olmadı. Hemân şöyle fehm eyledim ki, bacı mahsûr ve şeytân mesrûr oldu. Bî-çâre cehenneme ilkâ olunacak zayıf²⁸⁵ mebhûte ve mahzûne ve me’yûse oldukda, hemân hâtif-ı gaybdan arslân diye bir sadâ zuhûr eyledi. Birde onu gördüm ki, Hazret-i Fâtîmâtü’z-Zehrâ oda kapısından içeri ve bir şîrâne giriş girdi ki, fakîre dehşet müstevlî olup kaldım. Birde ol zaîfeyi kolundan kapıp, berk-i hâtif misillü semt-i selâmete îsâl buyurdu. Pes tekrâr bacılarımızdan biri, dahi der-akab hâzır oldu. Ol dahi uslûb-ı sâbık üzere murâfî’ ve mahsûre. Hâsılı üç-dört bacı bu vech üzere murâfî’ ve mahsûre olduğu anda her birinde arslân nidâsı hâtif-i gaybdan zuhûr ve ol semere-i esedullah Hazreti Fâtîmâtü’z-Zehrâ, bir garîb heybet ve acîb salâbet ile (?)²⁸⁶ [59/b] var kapıdan zuhûr ve bâciyye-i mağşûşenin elin alıp, uhde-i selâmetine ihrâc eyledi. Ammâ men zaîf ser-der-zemîn kad hamîde kâimen ma’şûş ve sâkit ve medhûş bahr-ı nûr-ı sıfât ve aks-i ziyâ-i tecellî-i esmâ-i Rabbâniyye’de müstağrak ve sadr-ı bâlâ-yı yemînde zuhûr eden nûr, odanın derûnunu nev’-i aks ve perteviyle pür-nûr edip, hezâr hayâ ve edeb berle nazar edip, kemâl-i ziyâ ve mehâbet dîvandân keyfîyyet-i murâfaaya nazar edip, kemâ yenbeğî kelîmât ve deâvî, nakş-ı sahîfe-i dîl olmayıp, ol sūr ve iftihâr ve ol dehşet ve iftikâr üzere iken intibâh vâkı’ oldu. Hamden li’llâh, elfü hamden. [9]²⁸⁷ Ve yine cezbenin ibtidâlarında raeytü Rabbî. Fî sūr-i emr-i şâbb sırrı, bir gece zuhûr ve âlem-i ma’nâda bir emred şâbb sūründe, inâyet-i ilâhî hâne-i hazînemde zuhûr ve dil u cânım ma’mûr

²⁸⁵ zayıf: sadece OMCT II 573’te var

²⁸⁶ (?): sadece OMCT II 573’te var

²⁸⁷ (9): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

ve ervâh ve eşbâhım pür-nûr eyledi. [10]²⁸⁸ Ve yine ol esnâlarda, kendi gönlüm kablinden bir tecellî-i ma'nevî Bürûz ve zılâm-ı leyl-i vücûdum rûz-ı rûşen eyledi. [11]²⁸⁹ Ve yine ol sininde tecellî-i sûrî ve ma'nevî bir mahalde zuhûr ve iki celâl ve cemâl kademinin kitfeynim üzerine vaz' buyurmak muâmelesiyle, bir hâlât-ı garîbe zuhûr ve der-akab dehşet ve azamet ile intibâh vâkı' oldu. [12]²⁹⁰ Ve yine cezbenin intihâlarında bir gün âşikiyyet ve ma'şûkiyyet ve salât-ı dâimûn ve zuhûr u Bürûzda ecmeliyyet ve ekmeliyyet hâlâtı ve mezâhir ü merâyâ insıbâğ ve in'ikâsı ve taayyünât u suver yüzünden [60/a] muhabbet ve mahbûbiyyet tecelliyâtı ve ol tecelliyâtın bu mezâhirde vukûu keyfiyyâtı hâtıra ve galebe-i tefekkürü, tahayyüründe gaybûbet vâkı' [ve]²⁹¹ beyne'n-nevm ve'l-yakaza tecellî-i ma'nevî zuhûr ve sağebrûmdan zuhûr ve sûret-i mersûme-i nûrânî ile zât-ı Cenâb-ı Hazreti Rabbânî tulû' ve ebrû-yi yemînîm şakk olup, tâmmü'l-a'zâ-i sûret-i insâniyye-i nûrâniyye ile zât-ı Hak Bürûz ve ba'de muâyenetü'l-ebşâr istitâr ve intibâh vâkı' oldu. [13]²⁹² Ve yine bin ikiyüz Ramazan-ı şerîfinin yirmiyedinci günü, âlem-i ma'nâda Azîz-i Sânim Çelebi Efendi -rahmetu'llâh-ı aleyh hazretlerini kerâmet hânelerinde bir sofa üzerinde, şeyh-i evvel ve azîz-i sânim ve pîr-i sâlisem, ağnî Şâmîzâde Mustafa Efendi -rahmetu'llâh-ı aleyh- hazretleri'yle otururlarmış. Fakîr dahi gûyâ câmi'de öğle namazın kılıp hâne-i fakîrâneme gidermişim. Müvâcehelerine geldiğimde Çelebi Efendi fakîre iltifat buyurup dediler ki “Süleyman Efendi, bilir misin ne zaman kendini Müslüman zannederdin. Ol vakit müşrik idin.” Fakîr dahi muradlarına intikâl edip, hande-güyân “evet efendim bilirim” dedim yine buyurdular ki: “Ya bilir misin ki kaçan şimdi mü'min oldum. Kıyâs eyledin. Ol vakit henüz kâfirdin. Yine fakîr meramların fehm edip inşirâh ile “Gerçek efendim bilirim, dedim.” hemân oldukları mahalden ya'ni azîzin yanlarından kalkıp fakîrin yanıma gelib hafiyeten “sana muştuluk olsun ki, Şeyhü'l- Ekber Muhyiddîn-ü'l-Arabî -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nin rütbesi, seneyi yirmi beş gün geçdikden sonra [60/b] ihsân buyuruldu. Fakîr dahi kemâl-i inşirâh ve sürûr ile “Hangi sene efendim” dedim. Buyurdular: “Hangi sene olduğu beyân olmadı.” Hak Teâlâ pîrân-ı mukarreb-i Yezdân hürmetine, bu fakîri ve cümle-i sâlikânı dâire-i kabûle ve derece-i kümmele vâsıl

²⁸⁸ (10): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁸⁹ (11): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹⁰ (12): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹¹ ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹² (13): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

eyleye. Âmîn elfü âmîn. [14]²⁹³ Ve yine bin yüz doksan yedi senesinde Azîzim hazretleri, bu bendelerin devâm-ı zikr ile me'mûr ve ol me'mûriyyet-i kalp ve kâlibım ma'mûr ve âsâr-ı zikr ve harâret-i fikr-i derûn ve bîrûnum pür-nûr eylemiştir. Ve yine bin ikiyüz senesinde yine Azîzim hazretleri, zuhûr ve mukaddem devâm-ı zikr ile me'mûr buyurdıkları misillü devâm-ı zevk-i vicdân ile me'mûr ve bu beşâret-i uzma ile bendelerin bîşuûr ve mesrûr buyurdular. [15]²⁹⁴ Ve yine bin iki yüz iki senesi mâh-ı Zilhicce'de Azîz Çelebi Efendi Hazretleri'ni müşâhede edip buyurdular ki "bu nâkısılık niceden, beri gel." Deyip mübârek parmakların, ağzı yârile çeşm-i nâ-bînâlarım sürüp (?)²⁹⁵ ve bir san'at-ı ma'nevî ile kulaklarım delip, ya'ni asammlığın giderip ve ağzı-ı yârından dehânım ilkâ-i mâye buyurdular. Ol hinde âgâh oldum. [16]²⁹⁶ Ve yine ibtidâ-i sülûkda âlem-i ma'nâda, gûyâ Çelebi Efendi Hazretleri'yle çiftlikden şehre gelirmişiz. şah-ı râhda olan Bağrıncı Karyesi'nden beri, köşke karîb olan Taş Köprü'yü geçip gelirken, yesâr-ı râhda olan çâyır kenarında Sıddîk-ı Ekber ve Kibrît-i Ahmer - radiyallâhu anh- Hazretleri'ni görüp, hemân ol mahalde atlardan inip meğer fakîr için gelirlermiş. Fakîri, ol çemen-zâr içinde murabba' oturup [61/a] ve kibleye müteveccih zikr-i kalbe âyîn-i Nakşbend üzere me'mûr buyurup, eğnim kaftân-ı tarîkati ilbâs ve kendileri civârımda terbiyyem husûslarında muktezî olan harekât ve hizmete ikdâm ve Çelebi Efendi Hazretleri dahi onların maiyyetleriyle ve iş'âret²⁹⁷ ve emirleriyle hizmete bezli makdûr ve ihtimâm buyurup, fakîr ise kibleye müteveccih ve zikr u fikre müstağrak [ve]²⁹⁸ mebhût ve mütehayyir iken intibâh vâkı' oldu. Ve yine ibtidâ-i cezbede âlem-i ma'nâda Hazret-i Mevlânâ -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri, hâne-i fakîrâneme teşrîf buyurmuşlar. Ve fakîri bir mahalde kâimen durdurup ve kendileri ardına geçip, başlarından bir ağaç hilâl çıkarıp ol hilâli neşter misillü, kitfeynimden kân alır gibi sancıldılar. Kitfeynime neşter vurulduğu berle, başım hizâsından bir ipden çenber misillü, nesne der-akab ayaklarım zeminden pür-tâb edip, çenberden geçdim. Kemâ fi's-sâbık makâmda kâim bulundum. Tekrar bir def'a dahi neşterleyip yine tarfetü'l-ayn içre çenberden geçip, makâmda durdum. Tekrar bir def'a dahi, hâsılı üç def'a neşter vurup, üç def'a dahi başım üzerinde bir rismân çenber tertîb buyurmuşlar.

²⁹³(14): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹⁴(15): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

²⁹⁶(16): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

²⁹⁷OMCT II 573: iş'âret; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: iş'âre

²⁹⁸ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

Üç kere ol çenberden berk-i hâtif gibi geçip yerimde kâim oldum. Çelebi Efendi Hazretleri dahi bi'l-ma'iyeye hizmet makâmında, kemer-beste ve Mevlânâ Hazretleri'nin emirleri üzere yardım vechi üzere, bu hizmete muayyen makâmında ve ol vakt gûyâ fakîre lâyh oldu ki, felek-i râbi' mertebesi hizmeti ve terbiyesi imiş ve ol hâl ile intibâh vâkı' oldu. [61/b] [17]²⁹⁹ Ve yine evâil-i cezbede bir gece âlem-i ma'nâda, Gülşen-i râz sâhibi şeyh Tüsterî ve Hâfız şîrâzî -kaddesellâhu sırrahümâ- hazerâtı fakîrhâneye teşrîf buyurup, hol içine girdiklerinde ibtidâ, Şeyh Tüsterî Hazretleri zuhûr ve bir mikdâr cezbe hâlâtıyla tecennün edip bâzı sadâlara ile (?) idup³⁰⁰ makâm-ı sahve avdet buyurup, nerd-bândan akl-ı tâm ile yukarı çıkıp, fakîrin olduğum hâneye teşrîf buyurdular. Fakîr tamâm-ı tevkîr ile istikbâl edip sadr-ı meclisde karşıya karşı oturduğumuzda, bi-tarîki ilbas Hâfız Şîrâzî oldular. Ol meclisde birâderim Emîn Ağa dahi mevcûd bulundu. Hâfız Şîrâzî Hazretleri'nin ittikâ ettikleri yastık üzerinde fakîr tertîb eylediğim divânım durur imiş. Onu görüp aldılar ve bir mikdâr mütâlaa buyurup dediler ki, "Mâşaallâh Hâfız-ı sâni olmuş bu divân." Fakîr dahi dedim ki, "Sizin hüsn-i himmet ve mürüvvetiniz böyle iktizâ eder. Yoksa benim ne haddimdir ki, kelimâtınıza mûmâsil kelâm söyleyim" diye, tekrâr latîfe yüzünden, dedim ki, "Efendim, efendilerimiz keremlerinden, kabûl buyurdunuz. Lâkin birâderim beğenmiyor." Buyurdular ki, "Kâide öyledir. Büyük birâderler küçük birâderlerden bir hüner veyâ bir maârif (?)³⁰¹ onu kolayına hazm edip beğenmezler. Bu kelimât esnâsında, intibâh vâkı' oldu. [18]³⁰² Ve yine ol eyyâmında Nakşî-i Kirmânî Hazretleri'nin "Aynü 'l-Hayât" nâm-ı risâle-i manzûmesin mütâlaa ve ol vakitler tamâm-ı cezbenin [62/a] galeyânı evkâtı olup, sıyâm-ı dehr ve ba'zan savm-ı visâl mücâhedeleri vakti, bir gün zahve-i kübrâ vakti risâle-i mezkûru hatm edip bir mikdâr vahdet edip, âlem-i ma'nâda Nakşî -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri, hâne-i kemterâneme teşrîf buyurmuşlar. Ve fakîre ifâza-i irfân kasdıyla, bir kâse lûâb-ı maârif-i sürh tertîb buyurup, binefsihî kendileri bir sofrâ ihzâr ve iki kaşık ile sofrayı kurup sofraya oturduk. Birâderim Emin Ağa dahi yine hâzır bi'l-meclîs bulunup sofraya ol dahi oturdu. Lâkin onun kaşığı olmayıp, yemek müyesser olmadı. Fakîr iki kaşık tene'um edip üçüncü kaşığın nısfın tene'um ve nısf-ı âharı, kâşık ya'ni hâme tutduğum parmaklarıma döküldü. Ol halde ya'ni sofrada iken

²⁹⁹(17): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁰bâzı sadâlara ile (?) idup: sadece OMCT II 573'te var

³⁰¹(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁰²(18): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

intibâh vâkı' oldu. Birâder-i merhûmun hâzır bi'l-meclîs bulunması şöyle zannederim ki, ol hinde Nakşî Hazretleri'nin risâlelerin kendi kalemiyle tahrîr ederlerdi. İntihâ [19]³⁰³ Ve yine birkaç eyyâm, Hakkı İsmâil Efendi -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'nin ba'zı âsârlarıyla müntefi' olduğum eyyâmda, bir gece âlem-i ma'nâda fakîrhâneye teşrîf buyurup, fakîrhânedeki olan hamamda bi'l-ma'iyeye birbirlerimize sabun sürüp tathîr olunmak müyesser olup, intibâh vâkı' oldu. [20]³⁰⁴ Ve yine bir def'a Cüneyd-i Bağdâdî -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri, hâne-i kemterâneme lutfen teşrîf buyurdıkları müşâhede olundu. [21]³⁰⁵ Ve yine bir def'a Cibrîl-i Emîn Hazretleri, felek-i evvelde cenâh-ı şerîfleriyle pervâz ve bâb-ı felek-i evvel meftûh olup, felek-i sâniye güzer buyurdular. [22]³⁰⁶ Ve yine bir def'a [62/b] enbiyâ-i izâm efendilerimizin birkaçıyla mülâkât [olunmak]³⁰⁷ şerefiyle müşerref olundu. [23]³⁰⁸ Ve yine sülûkun ibtidâlarında, beldemiz meşâyihından Müderris eş-Şeyh Mustafa Efendi ki, vaktiyle kendilerinden bir mikdâr kavâid görmüş idim. Ol hinde hergün fakîrhâneye gelip lûkmeyi edip giderlerdi. Hâlî vakitlerde "Fütûhât-ı Mekkiyye"den mütâlaa olunurdu. Bir gün hîn-i müfâratlarında kitâb-ı mezkûru bir iki gün indi âcizîde koyun, mütâlaa edeyim diye iltimâs eyledim. Bir bahâne ile kabûl buyurmadıklarından kemâl-i mahzûniyyet ârız olduğu günün gecesi âlem-i ma'nâda, şeyh-i mezkûr âdet-i sâbıkası üzere gelip, câlis oldukları mahalde oturup kitâb-ı mezkûru koynundan çıkarıp kırâate kâsâd eylediklerinde, hemân bir zât-ı âlî zuhûr ve kitâb-ı mezkûru şeyh müşârun ileyhî elinden alıp [ve]³⁰⁹ şeyh-i mezkûrun âğuşundan tutup ve fakîri çağırıp, kitâbın ya'nî "Fütûhât-ı Mekkiyye"nin ibtidâsından intihâsına varınca, yegâne yegâne varak varak açıp, her hangi sahîfede mes'ele-i tevhîd ve bülend-i hakâyık ve dekâyık ve muâriz ve avârif var ise kendi yed-i mübârekleriyle, ol mahalli kağıd ve hurûf ve maânîsiyle dehân-ı âcizâneme alâ haddihî alâ haddihî³¹⁰ ferdan ferdan, kendi yed-i mübâreğiyle ilkâ buyurup tekâmîl-i kitâb eyledikde, "İsterse kitâbı vermediyse, kitâbdan maksûd olan budur." diye buyurdıklarında, ol mestânelik ile bîdâr ve bir sekrânelikle âgâh ve hoş-yâr oldum ki, bir zaman galebe-i sekr u zevk ve nice eyyâm, ol sürûr ve şevk

³⁰³(19): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁴(20): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁵(21): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁶(22): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁷olunmak: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁸(23): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁰⁹ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³¹⁰OMCT II 573: alâ haddihî alâ haddihî; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: alâ haddihî

derûnumda, şu'le-ver ve belki dil-i **[63/a]** vîrâneme bâis-i tulû-ı mihr-i envâr olmuşdur. Ancak ol zât-ı âlîşan kim olduğu ı'yânen ma'lûmum olmayıp, hemân şol kadar bir hiss olur ki ya müellif-i kitâb, Şeyhü'l-Ekber -kaddesallâhu sırrahû'l-athar- ola. Veyâhud Hazret-i Pîr Bahâüddîn -kaddesallâhu sırrahu'l-yakîn, veyâhud azîzlerimiz serhalkalarından bir zât-ı cenâb-ı âlî ola. (?) [24]³¹¹ Ve yine bin iki yüz yirmi iki târihinde bir gece âlemi ma'nâda, Şâh-ı Nakşbend Muhammed bin Muhammed Bahâüddîn-kaddesallâhu sırrahu'lazîz- hazretleri gûyâ fakîrmişim. Ve Hâce Abdullâh Taşkendî hazretleri (?)³¹² dahi mevcûd imişler. Hemân bu halde intibâh vâkı' oldu. [25]³¹³ Ve yine sene-i mezkûrede³¹⁴ zilhicce-i şerîfin beşinci gecesi, âlem-i ma'nâda kutp-ı vakt olan zât-ı âlî ,on dört-onbeş yaşında bir bâkire dohter imiş. Fakîrhâneye teşrîf buyurdular. Olduğum odaya dâhil olup, fakîr gördüğüm ile ta'zîm ve tevkîr ile istikbâl edip, der-âğuş edip ve kucağıma alıp oturdum. Ve ol esnâlarda üzerime bir dâhiye müstevlî olmuş olduğundan hâl-i perîşânım hâtırına gelip, ümîd ve niyâz yüzünden bükâ etmeye başladım. Ve lisân-ı hâl ile himmet talebinde olup sağ elim sağ omuzuna ilkâ ve kendilerin zânû-yı yemînime alıp başımı sol omuzu üzerine koyup, ağlamaya başladım. Bir müddet sükût ile muâmele buyurup, bir zamandan sonra fakîre müteveccih olup, unf ile itâb **[63b]** edip, "Oğlum" diye emr eylediler. Fakîr dahi deragab mütenebbih olup dedim ki: "Bana sizler ağlama diyorsunuz. Men aslâ ağlamam, hep gülerim." buyurdular ki: "Dâimâ gül". Bir kâç defâ kelâm-ı evveli fakîr tekrâr eyledim. Onlar dahi: "Hep gül" diye cevâb verdikten sonra kendileriyle hânem havlisinde gezip bir başka odaya geldik. Ammâ ber-vechi ta'zîm fakîri ileri geçirip, fakîr dahi³¹⁵ sadra geçip, onlar saff-ı niâlde oturmak murâd eylediklerinde fakîr kalkıp, mübârek kolundan tutup sadra getirdim. Ammâ gûyâ onlar nisâ ve hurde-sâl ve fakîr ricâl ve sâl-i hurde olduğum veyâhud bir yakın akrabâm olup fakîr menn ve ihtiyâr olduğum için bizlere ta'zîm ediyorlarmış. Öylece hem-meclîs otururken intibâh vâkı' oldu. [26]³¹⁶ Ve yine bir def'â velâyetde hümâ-yı muhrika zuhûr edip, ol esnâlarda hasta okumaya halkın fakîre gâyet hücumu olduğundan, sârî bir maraz olmak hâtırası gönle vârid olmuş idi. Âlem-i ma'nâda Azîzim eş-Şeyh Mustafa Efendi-rahmetu'llâhi aleyh-

³¹¹(24): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³¹²(?): sadece OMCT II 573'te var

³¹³(25): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³¹⁴OMCT II 573: mezkûrede; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: mezkûre

³¹⁵dahi: sadece OMCT II 573'te var

³¹⁶(26): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

Hazretleri fakîrhâneye teşrîf. Fakîr, dâmen-i mübâreklerin telsîm edip, muvâcehelerinde kuûd eyledim. Buyurdular ki, “Sana tâûn ile hummâdan ibâdu’llâhı okumaya izin verdim. Emindâr fukarâlarından biri mevcûd bulunup: “Efendim hilâfet içinde cümlesi dâhil değil midir?” dedi. buyurdular ki: “Dâhildir umûm üzere, bu ikisi husûsandır.” Ya’ni hilâfet ile cemi’ emrâza me’zûndur. Umûmen ve bu iki maraza husûsan izin verilmiştir. [27]³¹⁷ Ve yine ol eyyâmda birâderim merhûm Emin Ağa’ya bir mezâlîm husûsunda munfail idim. Bir kaç gün infi’âlimiz mümtedd oldu. [64/a] Kethudâsını gönderip hayli özürler îrâd ve i’tirâf eylemişler. Fakîr kabûl eylemedim. Bir gece âlem-i ma’nâda yine Azîzim Şeyh Mustafa Efendi Hazretleri, hâne-i âcizîye teşrîf ve yine zânû-yi kerâmîlerin ba’de’t-takbîl muvâcehelerinde durduğum gibi: “Bak Süleyman Efendi, Emin Ağa’ya himmet etmeli.” diye buyurdularında bendelerin dahi nâz ve niyâz yüzünden: “Efendim senin himmetin olduğdan sonra, bu bendeleri ne gedâdır ki ona himmet ve îânet edem.” dediğimde, “Yok öyle değil, biz bâtından her nekadardaki himmet edersek dahi elbetde sizler dahi zâhirde zâhiren ve bâtunen himmet etmeye muhtacdır. Özür [ve]³¹⁸ bahâne istemem, himmet etmeli” buyurdular. İntibâh vâkı’ oldu. Hemân birâderin meclisine varıp, kemâ fi’s-sâbık hüsn-i ülfet ve birâder bi’l-bedâhe bu muâmele-i gayr-ı me’mûlü görünce sürûrundan: “Cânım karındâşım, Allah’ı seversen doğru söyle. Azîzlerimden bir tenbîh zuhûr eyledi mi.” dedikde, mütehayyir olup dedim ki: “Nîçin suâl ediyorsun³¹⁹?” dediler ki: “Bu günlerde gâyet cânım sıkılıp azîzlerime teveccüh eyledim. Beynimizden bürûdet ref’ olmasına himmetlerin niyâz eyledim” dedikde, fakîr dahi ru’yâ-yı haber verdim. Gâyet mesrûr u münşerih [ve münşerah]³²⁰ oldular. [28]³²¹ Ve yine bir defâ Azîzim Mustafa Efendi Hazretleri, hâne-i aczîye teşrîf buyurup fakîre hitâb edip, “Gel seninle berâber yatalım deyip, pistân-ı yesârın, pistân-ı yesârıma mülâhık edip, zikr-i kalbîlerimiz birbirine mukâbil ve birbirlerimizi derâğûş edib, öyle bir hâlât-ı garîbe vâkı’ oldu ki, dil ile takrîr ve kalem ile tahrîr mümkün olmayıp ve kâle gelmek dahi mütesavvir değildi. Bir zamandan sonra intibâh vâkı’ oldu. [29]³²² Ve yine bir defâ azîzim Şeyh [64/b] Mustafa Efendi Hazretleri’ni âlem-i ma’nâda çifte binâsında görüp, fakîri görünce: “Oğul gel, bana bir

³¹⁷(27): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³¹⁸ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³¹⁹OMCT II 573: ediyorsun; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: ediyorsunuz

³²⁰ve münşerah: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³²¹(28): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³²²(29): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

sabun sür.” diye buyurdular. Fakîr dahi kemâl-i neş’e ve muhabbet ile efendim hazretlerine sabun sürüp, her tarafların lâzımı üzere tathîr eylediğimde buyurdular ki: “Ne mikdâr dervîşin oldu.” dedim ki: tahmînen altmışdan mütecâvizdir. Buyurdular ki: “vâfir u artık.” Ol hînde intibâh vâkı’ oldu. Ammâ bu ma’nâ fakîre sa’b geldi. Zîrâ ol esnâlarda henüz hilâfetim zâhir olup, (?)³²³ halâyıkın meyl ü rağbeti ve inâbete hücûm ve ikdâmı [eyyâmı]³²⁴ olmakla, bu ma’nânın te’vîlinde mütehayyir ve halka ne cevâb vermekde müteaccib olmuşdum. Fi’l-hakîka, bir müddet halâyık inâbet etmekden tevkîf olunup kalmış idi. [30]³²⁵ Ve yine ol esnâlarda âlem-i ma’nâda bir ziyâfetim vâr imiş. İkindiden sonra ashâb-ı da’vet gelmeye başladı. Gördüm ki halâyık gâyet izdihâm etti. Bizim ise tedâriğimiz cüz’î imiş. Kemâl-i pîc u tâb ve ıztırâb ile matbaha seğirdip, birkaç taâm tiz elden tedârik olunsun diye vardığımda gördüm ki matbahı, leb-â-leb ta’âm ile dolu. Şöyle ki bütün vilâyet halkı yese tükenmez. Hemân sür’atle varıp, halâyıkı karşılamaya vardığımda gördüm ki, kapının bir kanadın halvetî meşâyihından, zikri bâlâ da sebkat eden Müderris Şeyh Mustafa Efendi bend edip, bir kanadı egerçi açık ammâ, iki elleriyle kapıya gerilip durmuş ve içeri halâyıkın girmesine mâni’ oluyor. Halâyık dahi kafasında izdihâm [65/a] edip içeri girmeye sa’y ederler. Merkûm, mâni’-i kaviyy olmuş. Hemân bu hâli gördükde, iki ellerin tutup kapıdan ayırdım ve niçin misâfirlerime mâni’ olursun. Elhamdüli’lîlâhi Teâlâ ta’âm ve her malzeme, erenler sâyesinde ganîdir deyip kapıdan ayırıp, halâyık içeri gelip cümlesi mükerrem oldular. Ol hînde intibâh vâkı’ oldu ve ma’lûmum oldu ki (?)³²⁶ halkın tevkîfine bâis onlarmış. Ondan sonra yine bir hücûm ve galebe oldu ki nisâ ve ricâl binden mütecâvize değin der-hâtır olup, hisâb ve adâddan bîrûn oldu. [31]³²⁷ Ve yine bir gece âlem-i ma’nâda azîzim Çelebi Efendi hazretlerini bir mürtefi’ makâm-ı dil-güşâde görüp, fakîre iltifât buyurup, yanlarına alıp, iki sofraya kurulup, bir sofraya kendileri ve fakîri alıp, bir sofraya ahhâbın cümlesi cem’ olup, iki tepsi hulvâ. Bizim tepsimizde ki hulvâ gûyâ dünyâ hulvâsı olmayıp, gâyet beyâz ve lezîz; ahhâbın sofrasında olan hulvâ, vilâyetimizde pişen bal helvası. Esnâ-yı tene’umda fakîre çok senâ ve duâ edip, keşke neslimiz sana benzer olaydı diye bunun emsâli hayli taltîf buyurdular ve hizmetlerinde emekdârlarından Aşçı İsmâîl derler bir kimse mevcûd bulunup, ammâ bu Aşçı İsmâîl

³²³(?): sadece OMCT II 573’te var

³²⁴eyyâmı: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³²⁵(30): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

³²⁶(?): sadece OMCT II 573’te var

³²⁷(31): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

ibtidâ, birâderin ağalığı vaktinde aşçı imiş. Sonra dervîş olup emekdâr ve sadâkat-güzâr bir bendeler idi. Vaktâ ki, Çelebi Efendi merhûm oldu. Aşçı İsmâil dahi tekyede hasta yatardı. Azîz müşârun ileyhi haremde çıkardıkları vakit, hasta başın kaldırıp efendisini öyle görünce “Ah [65/b] efendim, beni bunda bırakma, benide al. Şimdiden sonra ben senin ardına kalmam.” diye ref’-i savtla çağırması idi. Fi’l-hakîka, ol gece derd-mend murâdına erip ertesi, efendisinin yanına gitmiş idi. Ammâ ondan mâ adâ pederin kölelerinden kalma esîr nâmında bir cesûr ve nev’şerce? bir bendesi dahi olup, azîzin avamlığı vaktinde hizmetinde olup, sonra başın alıp gâib olmuş idi. Fakîr çünkü Aşçı İsmâil’i hizmetinde gördüm hâtırına geldi ki, esîri suâl edeyim. Dedim ki: “Efendim esîr bendeniz eyâ ne oldu. Ne mahalde gâib oldu ve hâlâ şimdi acabâ nerededir?” buyurdular ki, “Esîr ol vakt bizden müfârekât edip, sevâhil-i Tûnaya varıp, onda bir zamân geşt ü güzâr edip, sonra ol yerlerde onu katl eylediler. Ba’dehû bize gelip niyâz eyledi. Bizler dahi eski emekdâr olduğundan cerâyiminden geçip, yanıma aldım, halâ yanımdadır” dediler. İntihâ. [32]³²⁸ Ve yine bir def’a azîzim Çelebi Efendi - rahmetu’llâhi aleyh- hazretleri fakîrhâneye teşrîf buyurup, fakîri yanlarına celbedip, ba’zı hakâyık ve dekâyık kelimâtı esnâsında fakîr dedim ki: “Efendim ne hikmetdir ki, çok tecrübe eylemişim. Ekseri halâyık gençlikde mürüvvet ve âdemiyyet ve bezl ve riâyet-i hâtıra riâyet edip, kocayıp ihtiyâr oldukda, şebâbeti vaktinde olan hüsn-i hulku, bed-huyuluk ve imsâk ve mürüvvetsizlik hâlâtları zuhûr eder. Hâlâ ki şebâbeti hâlinde, bed-hûy ve pîrliği vaktinde sükûnet ve mahviyyet iktizâ ederdi. Buyurdular ki [66/a] vâkıan öyledir. Lâkin ol şundandır ki, civânlıkda civânlık ve tenâsüb, a’zâ ve hüsn-i sûret gayreti koymaz ki, bed-sîretliği halka zâhir olsun ve ister ki sûretinde olan melâhat mikdârı sîreti dahi mutâbık olsun. Binâen her şey’i mukayyed olup, izhâr-ı cibilliyet etmez. Ammâ çünkü pîr olur, sûretinde olan melâhat, kerâhate tebdîl olur. Cibilliyet-i asliyyesinde merkûz olan hasâset ve denâetin izhâr eder. Lâkin bu dahi umûma şâmil değildir. Edânî ve esâfil-i’l-asl olanlardır. Yoksa cevher-i zâtiyyesi pâk ve evsâf ve ahlâk-ı âyînesi pertev-i ahlâk-ı ilâhiyye ile tâb-nâk olan zevâtın hâli, ta’rîf-i mezkûrdan her ne kadar hâlî değil ise, onunla bile pîr oldukda, ahlâk ve evsâfi ve kemâlât-ı sâiresi terakkîden hâlî olmaz. Dursun ki tenezzül ede. Azîz Hazretleri, çünkü bu kazıyeyi ve bu müşkili ki nice zamandan beri derûnumda bir ukde idi. Bu vechile hâl ve tesellî buyurdular. Gâyet tab’ıma muvâfık ve akl ve fehmime mutâbık geldiğinden kemâl-i

³²⁸(32): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

şevk ve ta'zîm ile dedim ki “Efendim bu ta'rîf ve bu tahkîk bir pirden işitilmiş ve bir kitapda görülmüş değildir. Bu değil, ancak efendimin ictihâdıdır. Buyurdular ki “Belî, benim kendi ictihâdımdır.” Ve ol hinde intibâh vâkı' oldu. [33]³²⁹ Ve yine bir defâ âlem-i ma'nâda Çelebi Efendi hazretleri hâne-i âcizîye teşrîf buyurup, kendileriyle taâma oturup ve azîzim Mustafa Efendi hazretlerinin oğlu Genç Ali Ağa dahi berâber [66/b] taâm ediyor. Esnâ-yı ta'âmda Ali Ağa'nın bir iki ön dişleri olmadığından, ağzından taâm dökülüyor. Fakîr görüp nev'an tabiatime kerâhet ârız oldu. Çelebi Efendi, hazreti keşf edip buyurdular ki “Birâder teneffür etme. Elbetde çekmeli. Zîrâ bilir misin ki, bir vakit ben senin bârını çekmişim. Sen dahi şimdi onun bârını çekersin.” Ol esnâda intibâh vâkı' oldu. Bu ru'yânın ta'bîri fakîre şöyle lââyih oldu ki, ol eyyâmda Ali Ağa ile her bâr hem-meclîs olup, ekserî kelimâtı bülend-i hakâyık ve şerâyi'-i nebeviyyeden üryân. İntihâ-yı dekâyık-ı irfân olup, fakîrin ise cezbenin ibtidâları olup, her nekadar kelimâtın sıhhatine yakînîm der-kâr ise dahi, yine ol misillü kelâmın avâm meclisinde tefevvühü kemâlî hilâfım olup, her bâr kendisiyle mukâbeleden hâlî değildim. Bu ru'yâ zuhûr edince ya'nî niam-ı rûhânî, maârif-i rabbânîdir. Dehânından cârî olduğundan, teneffür ve istikrâh ediyorsunuz. Hem kelâmı vâkı'a mutâbık ve hem azîzlerimiz bergüzârı olduğu için, elbetde çekmelisin. Zîrâ ben de senin gûnâ gûn bârını çekmişim diye fakîre tenbîh-i hayâl edip, ba'de'l-yevm min ba'd kendisinden sâdır olan kelimâta mukâbele etmeyip ve sıklet dahi ârız olmadı. [34]³³⁰ Ve yine bir defâ âlem-i ma'nâda azîzim Çelebi Efendi hazretleri, hâne-i âcizîye teşrîf buyurup fakîre hitâb buyurdular ki, bu karındaşım Emin Ağa husûsunda böyle beliyyelerden selâmet bulmak, yalnız senin himmet-i gâlibendir. Fakîr [67/a] dahi dedim ki, “Efendim benim himmetim senin himetindir. Yoksa benim vücûdum ve ne himmetim vardır.” buyurdular ki, her nekadar öyle ise de senin himmet-i gâlibendir. Ondan sonra Bâlâda zikri sebkât eden Müderris Şeyh Mustafa Efendi hazretleriyle bir mahalde bulunup bir çare³³¹ çanak süt ve içine bir mikdâr simit doğranmış iki kâşık ile önümüze kondu. İkimiz oturup yemeğe başladık. Ber-takrîb müşârun ileyh bir-iki kâşık alınca, fakîr simit ile sütü yedim. Çanağın dibinde bir mikdâr gök su kaldı. Müderris Efendi fakîre bakakaldı. Fakîre dahi bir mikdâr hicâb ârız oldu ki, nice böyle oldu. Bir mikdâr dahi kendisine

³²⁹(33): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁰(34): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³¹çare: sadece OMCT II 573'te var

alıkomadım. Lâkin ihtiyârî değildi. Ol esnâda intibâh vâkı' oldu. [35]³³² Ve yine sülûkun ibtidâlarında ki, Azîzim Çelebi Efendi merhûm olup, tekrar azîz evvelim Şâmîzâde Şeyh Mustafa Efendi Hazretleri'nden tecdîd-i mâye edip, sâye-i cenâh-ı himem-i vâlâlarında, feyz-yâb olduklarım esnâsında bir ma'nâ görüp kendilerine arz olundukda, şehâdet parmağın lebân-ı pürirfânlarına ilsâk edip, sus bu ru'yâyı sakınıp, kimseye söyleme *موتوا قبل ان تموتوا* [*Ölmeden evvel ölünüz*] sırrına mazhar olacaksınız diye tenbîh buyurdular. [36]³³³ Ve yine bir defâ ibtidâyı sülûkda bir ma'nâ görüp yine azîze haber verdiğimde, onu dahi ketm ile tenbîh buyurup, sâhib-i ilm-i ledün olacaksınız diye beşâret buyurdular. [37]³³⁴ Ve yine cezbenin ibtidâlarında birâderim Emin Ağa ile Dâvud Bey ve ba'zı ashâb-ı [67/b] alâka beynine küll-i münâfese ve münâkaşa ârız olup, zuamâ ve ashâb-ı tîmâr Dâvud Bey ve Yamakzâde Mustafa Ağa taraf-gîri ve kâffe-i ehl-i belde, birâder-i taraf-gîri olup, bir eyyâm-ı devlet ve vüzera' ile birbirlerin tekdîr ve terzîl ve tecrîm ve tezlîl ile iki fırka olup, onların ğumûm ve humûmiyle reâya ve fukarâ mahmûm ve mesmûm olmuşlar idi. Ol esnâda fakîr her ne kadar bahr-ı sülûk ve cezbede müstağrak idim. Ve lâkin te'sîr-i kelâm ve fâhiş-i nefsâniyyetleri tahrik-i ırk-ı gayrete medâr olduğundan, havâss-ı muhibbânem ile birâderin selâmet-i hâline teveccüh ve ikdâm ve azîzlerimiz rûhâniyetlerinden istimdâda sa'y ve ihtimâm-ı mâ lâ kelâm esnâsında bir gece âlem-i ma'nâda Çelebi Efendi hazretleri hâne-i âcizîye teşrîf buyurup buyurdular ki, “Hiç endişe eyleme. Zîrâ çünkü sahrâda iki taraf birbirlerine mukâbil olup, çarh cengine çıkıp, esnâ-yı muhârebede Emin Ağa tarafın mağlûb gördüm. Hemân der-akab kabr-i mısırîye süvâr olup, bir celîdde dördünü (?)³³⁵ fi'l-hâl cümlesin perîşân eyledim.” Fakîr dahi bu haberi birâdere ifâde için konağına vardım. Konak kapıları yanında bir galebe ve bir alay mesâbesinde gûyâ tebşîr veyâhud muâyede ola. Halkın galebesi içinden geçip giderken halâyık, fakîri görüp, birbirlerine işâret edip derlerdi ki, “Bu şahsı gördünüz mü. Emin Ağa'yı zımnına alan işte budur. Ve Emin Ağa bunun uhdesinde olup [68/a] onun için muhâlifleri muzmahil oldu.” Ol galebe esnâsında intibâh vâkı' oldu. Fi'l-hakîka birâderi, kal'a-bend etmişler iken bir gecede ıtlâk ve ser-hasmâsının dördü fermanlı olup, bir sene mahbûs. Ba'dehû onlar firâr edip, onların akrânı dördü dahi fermânlı olup kal'a-bend olduklarında, Çelebi

³³²(35): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³³(36): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁴(37): sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

Efendi'nin, "Bir celîdde dördünü ve bir celîdde dördünü aktarıp, cümlesin perîşân eyledim" buyurdıkları âşikâr oldu. [İntihâ.]³³⁶ [38]³³⁷ ve yine bir gece âlem-i ma'nâda Yeni Câmi'-i Şerîf'inde cumâ namazını kılıp, cemaat gideceği esnâda fakîr kapıya gelip, cemâatin çıkmasına hâil olup, ümmet-i Muhammed, eşkıyânın izmihlâline fâtihâ deyip, cümlemiz el kaldırıp fâtihâ okuduk. Ba'dehû taraf-ı gaybden fakîre velâyet kapıları miftâhı ihsân olup, muhâfaza-i memleket nasb eylediler. Ol eyyâmda vilâyetimizde dîvâr ve hendek olduğu yok idi. Birkâç gün zarfında, eşkıyâ bağıteten, vilâyete hücum ve birkâç saat muhârebeden sonra inhizâm ve firâr ve perîşân olduklarından memlekete dîvâr tertîbi müyesser oldu. Sonra eşkıyâ nice def'â sû-i kasd ve âhar, Deli Kadri gelip üç mâh muhâsara-i âkıbet hâib ve hâsir, geriye avdet. Ve senesi hitâmında Deli Kadri ve a'vânı katl-i âmm oldular. [39]³³⁸ Ve yine evâil-i cezbede bir gece âlem-i ma'nâda, Azîz ve Çelebi Efendi hazretleri devlethânelerinde olup, fakîr ve emindârlarımızdan el-Hac Ali, hâkpây-i tûtiyâ eserlerine yüz sürüp iltifât buyurdıklarından sonra, Hacı Ali tazallüm-ı hâl [68/b] yüzünden "Efendim, Süleyman Ağa bendenize çok tecrîm ve tekdîr eylediler." dedikde, "Ne vâ, yâ ne oldu, hiç kâyırmaz. Onun için bin kırk kese akçe verip, ona rütbe-i vâlâ-yı vezâret getirdirim. Siz onun için gam yemen." dedikde, fakîr dahi dâmenin bûs edip, "Efendim bana dünyâda yalnız senin sağlığın lâzım. Gayrı bir endişem yokdur. Hacı Ali, bendenize bir mikdâr cihet-i dünya endîşesi gâlibindir. Lâkin senin sâyende bizde endîşe yokdur" dediğimde buyurdular ki, "Bilir misin, bir vakit sen beni gücendirmiş idin. Fakîrin dahi ol mâdde hâtırına gelip, "Evet bilirim, dedim." buyurdular ki "Ol vakit egerçi ben senin ol küstahlığına kalmayıp affeylemiş idim. Sonra nezaman ki böyleler sana müstevli olmuş bize haber verdiler. Ben dahi pîrimden hareket edip dedim ki, bu mâdde mâdemki beni rencide ettiği için imiş. Men onu³³⁹ bahş edip, kusûrundan geçmiş idim. Şimdi böyle olmasına râzı değilim deyip felek-i sâbi'de sür'at ile senin imdâd ve iânetine nüzûl etmeye âzim olunca ferîşteler³⁴⁰ bize dediler ki, "Beyhûde zahmet ihtiyâr etme. Kazâ nâzil olmazdan evvel olsa kâbil idi. Ammâ kazâ nâzil olup, mühlik bulduktan sonra, kazâyâ rızâdan mâ âdâ bir şeyin fâidesi yokdur. Ben dahi geriye döndüm. Lâkin sen elem çekme. Ben sana kırk kese akçe verip, vezâret getiririm" deyip [69/a] intibâh vâkı'

³³⁶İntihâ: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁷(38): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁸(39): sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³³⁹OMCT II 573: onu; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: ona

³⁴⁰OMCT II 573: ferîşteler; Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3: ferîşte

oldu. Ammâ bu dahi ma'lûm ola ki, ashâb-ı sülûkun ba'zıları katında ru'yâyâ aslâ i'tibâr yokdur ve ba'zıları derler ki “Ru'yâ uyku küsbesidir. Muâyene ve müşâhede var iken, hayâlât-ı ru'yaya ne i'tibâr, henüz ru'yâ-yı sâdık olduğu neden ma'lûm. Ekseri nefsânî ve şeytânî ve “adğâs ü ahlâm”dır. Onun Rahmanî olduğun sâlik neden fark edebilir. Hemân zâhirde amelîne nazar eylesin. Eğer ağmâli rızâ-yı Bârî'ye muhâlif olduğú sûretde, turalım ki ba'zı güzel ru'yâlar görmüş. Ameli ma'lûmu iken ru'yâyâ mağrûr olmak, hayâl ile memkûr olmaktır. Fe-emmâ sülûkunda sâdık ve ameli sâlih oldukda, ona aslâ ru'yâyâ hâcet yokdur. Zâhirde amelîne yakîn der-kâr iken, ru'yâ ile beyhûde şek ile yakîn beyninde mütereddid olmak abese iştigaldır, derler. Eđerçi kelâm-ı mezkûr fî nefsi'l-emr hakikat-i hâl ve mülâhaza olundukda, vâkıa mutâbık bir emri karîbü'lihtimâldir. Onun için ki, bu münâsebet hazret-i pîr-i kutbü'l-millet ve'd-dîn, Muhammed bin Muhammed Bahâüddîn [kaddesallâhu sırrahû]³⁴¹ hazretleri buyurmuşlar ki:

Beyit:³⁴²

غلام اف تاہم ہم از اف تاب گ ویدم

نہ شہیم نہ شب پر سہتم

نہ اف سانء خاب گ ویدم

Ya'ni “Şems-i hakikat bendesiyim. Ve cümle gûyâ olduğum ondandır. Ne geceyim ve ne yarasa misillü, geceye meyl edip hayâlât-ı ru'yâ söylerim.” buyurmuşlar. Ve lâkin onların menzilleri âlem-i hayâlden bîrûn ve mertebeleri, mertebe-i misâlden efzûndur. [69/b] Feemmâ biz za'îf derd-mendân ve bizim gibi nâkıs-ı vâlâ ve hayrâna göre ru'yâ ile tahzîr, beliyeye-i uzmâ ve ahyânen ma'nâda tebşîr-i saâdet-i kübrâ olmakla, ru'yâ-yı sâliha hakkında nice ahbâr ve ru'yâ-yı sâliha, hazret-i fahr-i kâinât-aleyh-i etemmü's-salevât ve ekmelü'ttahiyyât- hakkında tebâşîr-i nübüvvet olduğú gibi, sâlik-i sâdık ve muhibb u âşık-ı muhakkik hakkında dahi, tebâşîr-i velâyet olması, bi'l-verâse sâbit ve muhakkaktır. Binâenaleyh, ekser turuk-ı âliye meşâyihî, sâliklerin ru'yâlarıyla mukayyed ve tahzîr ve tebşîr ile tenbîh ve ta'bîr ve tesellî edegelmişlerdir. Zîrâ ru'yâ-yı sâliha ve sâdika hakkında nice ayât-ı kerîme ve ahâdîs-i nebeviyye sâdir olmuşdur ki, tahrîr ve tasdîrden müstağnîdir. Bu mahallin tafsîli “Lemeât-ı Nakşbend” nâmı

³⁴¹kaddesallâhu sırrahû: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁴²beyit: sadece OMCT II 573'te var

âsârımızda mestûrdur. Binâen alâ zâlik iş bu muhtasar ma'nâlar, kayd u tahrîr olunup, “*Terkîbât-ı Erbâin*” ile tesmiye olundu. Yoksa müşâhede olunan adğâs ü ahlâm ve tahzîr ve tebşîr ve nice nice vâkı'a ve ru'yâ-yı sâliha ve sâdikalar müşâhede olunmuşdur. Eğer cümlesi tahrîr ve tasdîr olunmak lâzım gelse, bir müdevven kitâb ve târih-i efsâne-i hâb olmak lâzım gelirdi. Zîrâ ne zaman ki kahramânı cezbe, iklim-i vücûda hücum ve istîlâ eyledi. Ol vakt, azîzlerimin ikisi dahi mefkûd ve fakîr dahi yetîm ve bî-vücûd ve bî-kes ve nâ mes'ûd, makâm-ı hayretde ser-gerdân olduğumdan harâret-i dil ve âteş-i cemâl-i hubb-i cemîl, vücûda sereyân eyledikde. Ne derd-i derûnum ifâde ve ifşâyâ ihvân ve ne tesellî-i hâtır **[70/a]** olacak bir pîr-i rûşen-zamîr vücûduyla, teskîn-i atş olur. Dervîşana mülâkî olmak saâdetine nâil olup, hasb-i hâl ve arz-ı mâ fi'l-bâl olmak müyesser olmadığından hemân ez-dil ü cân teveccüh-i rûhâniyyet-i azîzân ile kâni' olduğumdan, onlar dahi esnâ-yı sülûkda salâh-ı hâlîme muvâfık olanı aslâ dirîğ buyurmayıp şöyle ki, ol a'sârda muktezâ-yı vakt-i hâl her ne ise, ru'yâda bi-aynihî hâl-i yakazada olduğu vech üzere tenbîh ve ifâde eyledikleri keyfiyyât, tahrîrden bîrûn ve takrîr u beyândan efzûndur. Lâkin fi'l-hakîka, ru'yâ ve menâmât ile kâni' olmak, hüsrân-ı mübîndir. Zîrâ bu fakîr-i pür-taksîr bu kadar işâret ve bunca beşâret ile, kâffeî ahvâlim kuvvede mektûm ve fi'l-i kelâmdan mahtûm olup kalmışdır. Hâtîme buyurmuşlar ki ru'yâ, sâlikin hasb-i hâlidir. Kabzdan ve bastdan suver-i misâliyye ile hâl-i menâmda zuhûr eder. Ammâ vakt olur ki tahzîr ve tebşîr kaziyyesi mâzî ve muzârîye cârîdir. Fe-emmâ ne zaman ki sâlik, kemâl-i harâret ve irtibât-ı kalb ile bir şey'e müteveccih olur. Ru'yâda ol şeyi müşâhede eder. Şöyle ki, râ'î ve mer'î yine kendi vücûdudur. Gayrı değildir. Şâhid ve meşhûd, mütekellim ve muhâtab ve muhib ve mahbûb kendidir. Netîce-i muhabbeti, muhibbi sûretiyle ru'yâda zuhûr eder ve alâka ve muhabbetine muvâfık kelimât ile ifâde-i merâm veyâ tenbiye veyâ tebşîr ve salâh-ı hâline münâsib te'vîlât ve ta'bîrât ile ifâza-i ulûm ve maârif ile mütesellî eyler. **[70/b]** Ol bîçâre zann eyler ki matlûbu zuhûr edip, tefhîm-i merâm eyledi. Hâlbuki kendi suver-i kalbiyye-i habiyyesidir. Ve lâkin, her ne kadar müşâhede ettiği kendi hubbu suver-i aksiyyesi ise de in'ikâs ve insibâğ vechile yine ol³⁴³ müşâhede ettiği zâtın hâssesi ve eseri behresinden behre-mend ve hisse-mend olmuş olur. Onun için ki alâkât ve muhabbet onu muktezâdır. Meselâ bir kimse fahr-i kâinât efendimize kemâl-i muhabbeti olsa, onu ru'yâda müşâhede etmek müyesser olur. Ve

³⁴³ol: sadece OMCT II 573'te var

isti'dâd-ı kâbiliyetine göre tesellî bulur. Egerçi gördüğü, kendi muhabbeti suver-i kalbiyyesidir. Lâkin mâdemki suver-i kalbiyyesi ol sûrete munsabiğ olup, görene her ne ifâde ve ifâza oldu ise tahzîr ve tebşîr, tenbih-i nebî i'tibâr olunur. Zîrâ ol sâlikin merâtibi muktezâsı meşkût-ı kevn-i câmi'den kesb-i menâfi' ve maârif hükm olunur. Kezâ ve kezâ, envâ'-ı tecelliyât ve müşâhede-i enbiyâ ve evliyâ ve meşâyih ve üstâd ile edânii' n-nâs. Pes bundan ma'lûm oldu ki, her râi ol hinde, nisbeti hangi nesne üzerine merbût ise, suver-i hayâliyyesi zuhûr edip, gerek te'vîl, gerek vâkıa, gerek adğâs u ahlâm, suâl ve cevâb ve kelâm cümlesi kendinin suver-i hayâliyye-i (?)³⁴⁴ [kevniiyesindendir. Ve]³⁴⁵ râinin ru'yâda gördüğü eşhâsdan değildir. İş bu mahalli tahrîr eylediğim gece ki, hicret-i nebeviyyenin bin iki yüz yirmi altıncı, muharremu'l-harâmın ibtidâ gecesi, liecli'l-mâtem, siyeri nebîyi mütâlaa edip, âlem-i ma'nâda iş bu mahalli musaddık, [71/a] Ebû Tâlib ve Hazreti Hamza ve Hazreti Ali efendilerimizi müşâhede müyesser oldu. Efendimiz hazretlerine, kemâl-i muâvenetleri mülâhazası nisbeti galebesi hâba varıp, ma'nâ-yı mezkûru musaddak ru'yâ dahi zuhûr eyledi. Ma'lûm ola ki ilm-i ru'yâ, ilm-i bahr-ı bî-kenârdır. Nihâyeti, keşfe müntehîdir. Ve vukû'-ı kâffe-i milele cârîdir. Yalnız mü'min ve sâliha nisbet olunmaz. Ve tahzîr ve tebşîr ve vak'â [ve ifâde]³⁴⁶ ve te'vîl cümlede müsbetdir. Ve kâh râi ve kâh mer'î hakkında zuhûr eder. Meselâ tahzîr ve tebşîr ve vak'a ve ifâde-i te'vîl, râi hakkında zuhûr eylediği gibi mer'îye dahi hamli kâbildir. Ru'yânın iktizâsı ve muabbirin ta'bîrinden intikâl olunur. Enfûs ve âfak, vakit [ve]³⁴⁷ hâle muvâfakatına nazar ve i'tibâr olunur. Meselâ sâlikin vakti, galebe-i enfûs ise enfüse ve iştigâli âfâk ise, âfâka haml olunur. Ammâ ba'zı ma'nâ, enfûs iştigâlinde âfâk ve âfâk galebesinde enfûs zuhûr eder. Onun ta'rîfi ve te'vîli ve tedkîk ve ta'bîri emr-i asîrdir. Dikkat ve teemmüle muhtâcdır. Bununla bile vak'a ile te'vîli fark eylemek kümmelin hâlidir. Onlarda bile sahv vâkı' olmak emr-i ba'îd değildir. Meğer ki Muhammediyyü'l-meşreb ola. Onun için ki **بِالْحَقِّ** **صَدَقَ لَقَدْ** **اللَّهُ رَسُولَ الدُّرُودِ** [*Muhakkak ki Allah'ın Resûlü doğru söylemiştir. Rüyâ hakdır*] buyurulmuşdur. Pes vâkı'a şuna derler ki: Râinin ru'yâsında gördüğü bi-aynihî zâhirde zuhûr ede. Onun için ki âlem-i misâle nazarı taalluk etmeyip hazâne-i ilâhiye, ya'ni kazâ-i rabbâniyyeye nazarı taalluk etmişdir. Pes gördü ki vâkı'a mutâbıkdır. Ya'ni

³⁴⁴(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁴⁵kevniiyesindendir. Ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁴⁶ve ifâde: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

³⁴⁷ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

vâk'adır. Ammâ ne zaman ki, ru'yâ âlem-i misâle mütaallıktır. Ol ma'nâ aynı ile [71/b] ta'bîr olunmaz. Belki galebe-i evsâf ile te'vîle muhtâcdır. Eğer te'vilde isâbet etmek müyesser olur ise, zuhûrunda âgâh olur. Yok eğer te'vilde sehv eder ise, bi-aynihî ru'yâ zuhûr eder. Ba'de'z-zuhûr âgâh olabilirse ni'mel matlûb, olamaz ise mektûm kalır. Lâkin bu dahi ma'lûm ola ki ru'yâ dahi ekseri râînin ta'bîrde i'tikâdına göre zuhûr eder. Meselâ avâm koyun ve deveyi bereket ve hayr-ı harekete haml eder. Ve sâlikler, koyun şehvet-i bâtnıyye ve deve kîne ta'bîr olunur ki, sıfât-ı gâlibeleri muktezâsıdır. Vâkıan avâma koyun; bereket makâmında ve sâlike şehvet makâmında zuhûr eder. Onun için ki i'tikâd ve zanları ol vecihledir. Kezâ ve kezâ bu kıyâs ile her ru'yâ, sâlike enfüsdür. Ve sıfât-ı gâlibe ile ta'bîr olunur. Ammâ avâma göre ru'yâları âfâkîdir. Âfakda ne vehile şöhret bulmuş ve ne gûne i'tikâd olunmuş ise, ona göre ta'bîr olunur. Bunlar dahi hükm olunmaz. İsâbet ve kâh hatâ vâkı' olmak emr-i mukarrerdir. Onun için ki Hazreti İbrâhim aleyhisselâm hakkında [*Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin*] buyuruldu. Ve bıçak dahi kesmedi. Zîrâ tasdîk-i İlâhî değil idi. Bundan ma'lûm olur ki, ru'yâ ta'bîri ve te'vîli, ne derece kemâle menûtdur. Ve belki hakikat-i te'vîl, keşfe merbûtdur. Ve ru'yânın efdali sabaha yakın görülendir. Zîrâ taâmın mecârînin killeti olduğundan, âyine-i dilin vakt-i safvetidir. Ve bir kimse istihâre etmek murâd eylediğinde hangi gece [72/a] olur ise olsun, yatsı namazından sonra abdestli, kıbleye müteveccih yatıp, sağ elin başı altına koyup ve murâdını niyyet edip, on bir salavât-ı şerîfe ve on bir ihlâs-ı şerîfe ve on bir fâtiha-i şerîfe ve yine on bir salavât-ı şerîfe okuyup abdestli, murâdın der-hâtır edip uyuya. Bu istihâre, cümleden eshel ve mücerredir. Ve bir kişi fahr-i kâinât efendimizi ru'yâda görmek dilerse, cumâ gecesi tahâret ile bin kere kıbleye müteveccih salavât edip şerif-i³⁴⁸ yatsa, ru'yâda Hazreti Peygamber'i görür. Ve bunu sülûkun ibtidâlarında bir kitapda görüp tecrübe eyledim. Gerçi cemâl-i bâ kemâlin görmedim. Lâkin taraf-ı şerîflerinden bir hediye getirip dediler ki, bunu sana Hazret-i Peygamber gönderip ve sana takbîl eyledi. Ol mestânelikle âgâh oldum. Bir kimse fahr-i kâinât –aleyh-i etemmü'ssalavât- hazretlerini görse, bâlâda bast u tahrîr olduğu vech üzere, ol hinde ol hazret ile münâsebeti etemmine haml olunur. Münâsebet-i tâmmı suver-i rûhâniyyesidir. Ol münâsebetden kendinin isterse haberi olsun, isterse olmasın meşhûrdur ki, bir dervîş Hazreti Peygamber'i ru'yâsında görmeye şeyhinden niyâz ve iltimâs eylemiş. Buyurmuş ki bu

³⁴⁸şerif-i: sadece OMCT II 573'te var

gece tuzlu pastırma yeyip su içme, yatıp uyu. Bakalım ne göresin. Bîçâre öyle eylemiş. Ol gece sabâha deĝin sular ile ülfet eyleyip, sabah şeyh suâl eylemiş. “Bütün gece [72/b] çeşmeler ve dereler ve desti desti sular ile sabaha çıktım. Gayrı kimse görmedim.” Buyurmuşlar.³⁴⁹ Ne zaman ki, Hazreti Peygamber’e harâretin galebe eder. Ol vakit görürsün. Bir derviş bir iki gece şeyhini hımâr sûretinde görüp nâçâr, şeyhine haber verir. Şeyhi der ki, eğer bir dahi öyle görür isen iki elin ile kulaklarını berk tutup bir na’ra vur. Derviş yine öyle görüp şeyhin tenbihi aklına gelip, hemân hımârın iki kulaklarından muhkem tutup na’ra vurunca, uykudan belinleyip görse ki, iki eliyle kendi iki kulağın tutmuş. Bundan murâd, her kişi kendi sıfât-ı gâlibesiyle sûretiyle veyâhud ol hinde münâsebet tâmma ve nisbet-i kâmile si sûreti zuhûr eder. Tahzîr ve tebşîr, vâkı’a ve te’vîl bu dahi ma’lûm ola ki, sâlik ru’yâda saf sular ve çemen-zârlar ve güzel hevâlar ve müferrih mahaller ve âlî saraylar ve bunun emsâli her ne kadar şeyler görür ise, gönül sıfâtı ve sıdkı ve hüsn-i niyyeti tevîlâtıdır. Ve güzel meyveler ve nefis taamlar ve latîf şukûfeler ve bunun emsâli her ne görür ise ibâdât ve ezkâr u efkârın semeresidir. Ve kezâlik hûbb-ı sûretler ve envâ’-ı müs kirât ve kadehler ve piyâleler ve ba’zından nûş eder. Ve mecânîn ve harâbâtîler görse, cezbe ve aşk-ı ilâhî ile ta’bîr olunur. Ve süt ve kaymak ve yağ ve peynir ve buna dâir, ya’ni sütten terkîb etamların cümlesi, ilm-i ledûn ile te’vîl olunur. Kezâlik hayavânâtda dahi, seb’i hayavân ne kadar var ise evsâfına göre ve şehvî olan [73/a] hayavânlar, sıfât-ı zâtîyye-i mahsûsuna göre te’vîl olunur. Meselâ, koyun sığır [ve]³⁵⁰ manda ve gayr-i zâlik, şehvet-i bâtîneye; ve serçe ve horoz ve güvercin ve hımâr şehvet-i ferciye ile ta’bîr olunur. Ba’zen güvercin tenâsüle ve horoz dahi mukâvemete göre salâh-ı hâle haml olunur. Bu mahallin tafsîli “Lemeât” nâm-ı eserimizde mestûrdur. Hâsılı, ru’yâ âlemi âlem-i misâle dâirdir. Nitekim buyurulmuşdur. *ال نوم اخ الموت* [*Uyku, ölümün kardeşidir.*] Ya’ni âlem-i ru’yâda zuhûr eden keyfiyyât, makâm-ı berzahda vukû’ bulan hâlât misillüdür. Kişi herne şey’ile yakazada meşgûl ise, ekser ru’yâsı dahi ona dâirdir. Onun gibi, kişi her ne şuğl ile meşgûl ve ne taayyüş ile me’nûs ise onunla olur. Ve ne ile olur ise, onunla haşr olur. Kemâl-i kâl aleyhi’s-selâm *كما تعيشون تموتون وكما تموتون تدشرون* [*Yaşadığın gibi ölürsün ve öldüğün gibi haşr olursun.*] Egerçi hâl-i yakaza âşikâr iken, ru’yâ ile takayyüd merâkı mûrisdir. Eğer amel-i sâlih üzere isen ru’yâ-yı tebşîr, mübtedî-i sâliki gurûra ilkâ eder. Onun için, ru’yâ ile memkûr olmakdan ictinâb

³⁴⁹buyurmuşlar: sadece OMCT II 573’te var

³⁵⁰ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3’te var

lâzımdır. Ve eğer, sa'y u a'mâl-i sâlihın yok ise, güzel ru'yâlar görmende ne fâide, belki mazarratı der-kârdır. Zîrâ a'mâl-i sâlihın mefkûd iken güzel ru'yâ görmek, kişiyi memkûr eder. Şeytânî olmasına haml etmeyip, kendinin evsâf-ı hasenesine haml ile dîbelek terk-i amel olmasına bâdîdir. Ammâ ru'yâ iştigâl, şu kadar lâzımdır : Ru'yâ-yı tahzîr zuhûr eyledikde taksirâtın bilip, tevbe ve istiğfâr ve ol misillü [73/b] ef'âlden ve terk-i amelden ictinâb eder. Ve ru'yâ-yı tebşîrde amelin kabûl olması tebşîriyle, amelin tekrârına sür'at etmeye bâisdir. Hâsılı, ru'yâ-yı sâdika ve sâliha muhakkaktır. Fe-emmâ farkı müşkildir. Zîrâ tahayyülât-ı misâliyye, nevm üzerine müstevlîdir. Efkâr-ı fâside ve her hezeyân-ı mütefevvihe ve havâtır-ı mütekarrika, hazâne-i hıfzda terâkim edip, ru'yâda gûnâ gûn adğâs ü ahlâm rû-numâ olmakdan hâlî olmaz. Bu cihetden her ru'yâ, ta'bire gelmez. Ve te'vîl kabûl edecek ru'yâ, hâlât-ı mezkûre galeyânından temyîz olmaz. Ve temyîz olsa dahi te'vîl mi ister. Veyâhud vâkı'a mıdır, ma'lûm olması emri müşkildir. Meğer ki ehline ma'lûm ola. Zîrâ ru'yâ-yı sâliha elbetde ehlinde sâdikadır ve nübüvvet mertebesinin kırk altı cüz'ünün birisidir. Nitekim buyurulmuşdur **من النبوت** [*Sâlih rüyâ, nübüvvetin kırk altı cüzünden bir cüzdür*] pes fahr-i kâinât –aleyh-i etemmü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât-hazretleri, kırk yaşında şeref-i nübüvvet ile müşerref olup, yirmi üç sene tebliğ-i ahkâm-ı ilâhî ve altmış üç yaşlarında [*Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim*] sırrına mazhâr düşmüşler. Bu sûretde ibtidâlarında, altı ay ru'yâ ile yirmi iki buçuk sene sarâhaten tebliğ-i ahkâm-ı Rabbânî buyurdularından, yirmi üç seneyi tansîf eyledikde, kırk altı cüz eder. Nısf-ı i'tibâr pes kırk altı cüzden bir cüz'ü ru'yâ ile olmuş olur. Ve bir hadîs-i şerîf [dahi]³⁵¹ vârid olmuşdur ki **من رأى في المنام في قدر رأى في ال يقظته الشيطان لا ي تم شل بي** [*Bir kimse beni ru'yâda görürse tahkîk yakazada görmüş gibidir. Zîrâ şeytân benim sûretime temessül edemez.*] [74/a] Bu hadîs-i şerîfin tefsîr ve te'vîlinde akâvîl-i kesîre vardır. Cümlesini tahrîr bâis-i tatvîldir. Hâsılı, ol hazret-i muhbir-i sâdıkın haberi vech üzere ru'yâda gören, tahkîk âşikâr görmüş gibidir. Zîrâ mu'cize-i hazrettedir. Şeytan onların sûretine temessül etmemek. Ve yine buyurulmuş ki **من رأى في قدر أراح الحق** Ya'ni [*Beni ru'yâda gören âşikare görmüş gibidir.*] Pes beni zât ve hakîkatimle gören, Hakk'ı görmüş gibidir. Onun için ki Ebû Bekir gözüyle gören Hakk'ı görmüş olur. Rahmeten li'l-âlemîn ve fahri'l-mürselîn ve hâtemü'n-nebiyyîn mahbûb-ı ilâhî ve

³⁵¹dahi: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

memdûh-ı Rabbânî ve makbûl-i sübhânî, zübde-i kâinât ve nekâve-i mümkinât ve mazhar-I لولاك لولاك لما خلقت الافلاك [*Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım*] olan Muhammed Mustafâ sallallâhu aleyhi vesellemi görmez onun için ki [*Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır*] onların hakkında vârid olmuştur. Bu dahi ma'lûm ola ki, sâlikin ru'yâsı her nekadar enfüse dâir ise de, ba'zen âfâka dahi cârîdir. Meselâ, ya âharın hâlini bi-tarîki'l-keşf muâyene ola, sâlik terğîb u teşvîk için veyâhud ol esnâda âfâk ile iştiğâlınden neş'et etmiş ola. Fi'l-hakîka, cezbede olmayan sâlikin ru'yâsı, enfûs ve âfâk ile mümtezicdir. Taraf-ı âfâkdan nisyân-ı küllî vâkı' olmamıştır. Feemmâ cezbede olan sâlikin ekser ru'yâsı enfüsdür. Meğer ki ekall-i kalîl, âfâka taaluku ola. Zîrâ cezbe ve nisyân-ı, ağıyâra dâirdir. Onun için [74/b] onun ekser muâmelesi yâr ve dildâr iledir. Bu sûretde kâffe-i menâmât ve terkîbatı enfûs ve nefsi-nefsîdir. Zîrâ نوم ال عالم عبادت [*Âlimin uykusu ibadettir.*] Pes bunlar, âlim-i Rabbânî olduklarından, nevmleri dahi ref'-i derecât ve kat'ı merâtibdir. Zîrâ ibâdetden dahi murâd budur. Onların 'zam ibâdetleri, kesb-i maârifdir. İster yakaza, ister menâm; ister sükût, ister kelâm. Bu dahi ma'lûm ola ki, ru'yânın vakt-i zuhûru ma'lûm değildir. Meğer ki ba'zı karâin ile, takrîben lâ tahkîkan cezm oluna. Zîrâ kâh olur ki, görüldüğü gecenin gününde zuhûr eder ve kah olur ki, birkaç günden sonra ve birkaç aydan sonra ve birkâç seneden sonra, tâ kırk yıla dek. Belki ziyâde zuhûr eder. Bunun temyîzi, keşf veyâhud râ'î ve mer'înin keyfîyyâtı karâini ile intikâl ola. Meselâ bir ru'yâ ki, râînin vaktine nazaran hâli değildir. Pes bir zamandan sonra ol ru'yânın vukû'una ve râ'înin salâh-ı hâline intikâl olunur. Ve eğer râ'î ve mer'înin, ru'yâ vakt-i hâline muvâfik ise, karîben vukûuna hükm olunur. Ve eğer mâzîye münâsib ise, geçmiş tahzîr ve tebşîre ta'bîr olunur. Bu ta'bîrât dahi her sâlikin isti'dâd ve kâbiliyyetine göredir. Yoksa her sâlike bir ta'bîr câiz değildir. Onun için ki isti'dâdâtta tefâvüt olduğu gibi, ru'yâda dahi sâlik hâline göre tefâvüt der-kârdır. Meselâ bir ru'yâ mübtedîde ve mütevevssıtada ve müntehîde başka başka ta'bîr iktizâ eder. Meselâ vakt olur ki, sâlik-i mübtedî ve mütevevssıt, müntehî ru'yâsı görür. Ona müntehî olmuşsun denmez. Belki zamânıyla [75/a] intihâya ermesine tebşîr olunur. Bundan ötürüdür ki bu a'sârda nihâyetde vâkı' olacak derecât-ı bidâyet ve vasatda zuhûr eder ise, der-akab tekâmîl-i esmâ etdin diye, derd-i mend-i sâlik kat'î ve kam'î lâzım olan râhı ve menâzili sedd ü bend olup kalır. Binâenaleyh, te'vîl-i ru'yâda sür'at ve mürâât aslâ câiz değildir. Eğer ol ru'yâ, sâlikin hakk-ı sarîhi ise elbetde aynı ve misli ile tekerrür eyler. Ol vakt,

hakkın almış olur ve bunun hilâfı ile amel, zulm olmuş olur. Zîrâ hem sâlikin râh-ı rast-ı bend ve hem şey'i gayr-ı mevzu'na vaz' etmiş olur. Onun için ru'yâ ta'birinde lâzımdır ki, sâlike ne gâyet tahzîr ile ye's getire ve ne ziyâde tebşîr ile memkûr. Belki sâlikin isti'dâdına göre tesellî vere. Zekî ve sevdevî sâlike tebşîri, imsâk etmeye. Ve gabî ve demevîye, tahzîr teksîr ede. Zîrâ onun mehmûzu tahzîr ve ol birinin mehmûzu tebşîrdir. İntihâ. Pes çünkü *Terkibât-ı Erbaîn* müşâhede olundukça ba'zı evrâk ve mecmu'a kayd olunmuştur. İş bu, sâl-i mübârekede bir mahalle cem' ve kayd etmek hâtıra hutûr etdiğinden, tertîbine riâyet etmeyip, bulunduğu mahalden iş bu mahalle nakl u tahrîr müyesser olmak ile, hıtâmında münâsib görüldüğü bir mikdâr ilm-i âcizî muhît olduğu rütbede beyne'l-icmâl ve't-tafsîl, ahvâl-i ru'yâ ve ta'birât ile hıtâm verile. Binâenaleyh küstâhâne bu mikdâr ile iktifâ olunmuştur. Kusûrumuzu, kusûr-i merâtibimize atf ve afv ile mürâât buyurulmak her râ'î ve kârîin lûtf ve mürüvvetine menûtdur. **[75/b]** Ve'lhamdülillâh zâhiren ve bâtinen, ve's-salâvâtü ale'n-nebiyyi Muhammed nâimen ve kâimen ve alâ âlihî ve evlâdihî vâhiden ba'de vâhid. Mîm.

[Nemegahü el-fakîr es-seyyid Ca'fer Râşid Bin İbrâhim Rusçuğî –gaferallâhu lehumâ- harrare fî'l- medîneti Sofya fî sene 1262. Mîm, mim, mim.]³⁵²

³⁵²Nemegahü el-fakîr es-seyyid Ca'fer Râşid Bin İbrâhim Rusçuğî –gaferallâhu lehumâ- harrare fî'l- medîneti Sofya fî sene 1262. Mîm, mim, mim: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.3'te var

[76/a] 4.3. (?)³⁵³ *Te'vîlât-ı Hadîs-i Erbaîn* 'in Transkripsiyonu

Bismillâhirrahmânirrahîm³⁵⁴

[*Te'vîlât-ı Hadîs-i Erbaîn* li'ş-Şeyh Şeyhî Süleyman Efendi Köstendilî - kaddesallâhu sırrahu'l-âlî]³⁵⁵

الخلايق الحمد لله رب العالمين والصلواته والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين
[*Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Allah'a giden yollar yaratılmışların nefesleri adedince*].

Allâhu a'lem, biadedi enfâsi'l-halâyıkdan murâd, kesretten kinâyeye ola. Zîrâ turuk –ı İlähiyye, lâ gâye ve bî-nihâyedir. Ya'ni kesret-i enfâs-i'l-halâyıka hadd-i gâyet olmadığı gibi, turuk-ı ila'llâh dahi lâ-hadd ve lâ-yüadd'dir. Zîrâ cem'i eczâ-i mümkinât ve zerrât-ı kâinât ve kâtarât-ı taayyünât, kendilerinden isti'dâdlarına münâsib ve eşyâdan her şey'in hallerine muvâfık, Cenâb-ı Hakk'a birer râh-ı râstî vardır ki, kendi isti'dâdının muktezâsıdır. Pes turuku ila'llâh dâire-i adedi'l-enfâsi'l-halâyıkdan bîrûn ve endâze-i fuhûm-ı zû-yi'l-ukûlden efzûn ve belki cemi'-i enfâs, mine'llâh ila'llâh i'tibâriyle sâir ve tâirlerdir. Ve kezâlik el-emru cemi'-i enfâs-i halkiyye ve nüfûs-ı cüz'iyye bir sebîl-i ihtisâs bir râh-ı hâss ve bir mukteziyyât-ı isti'dâdât-ı ezeliye, ol tarîk-i mahsûsa ile zât-ı Hakk'a vâsıl olmakla biadedi enfâsi'l-halâyıkda olan i'lâm ve ahbâra kesret-i turuk hâsıl olur. Zîrâ (?) vefkınca zuhûr ve butûnu [ve]³⁵⁶ hurûc ve duhûlü Hak'dan Hak olması, her nefsin [76/b] zû nefsdan infisâl ve ittisâli olmaksızın gayr-ı münkatî' olduğu gibi, mümkinâtın dahi infisâl kabûl etmeksizin Hak'dan seyirleri ve ittisâl-i i'tibâriyetsiz, Hakk'a vusûlleri der-kâr ve âşikârdır. Fefhem. Veyâhud eşyâ-i mümkinâtın eczâ-i vücûdlarına mahsûs ve isti'dâdât-ı ezeliyelerine münâsib olan turuk-ı bî-nihâyeye i'tibâriyetsiz umûm üzere olan [ne]³⁵⁷ turuk-ı ila'llâh ola ki, (?) mısdakınca teceddüd-i mümkinât bâsırr- ı hüm her anda mahv ve isbât ve her nefisde eşyâ-i kâinât bâ-cem'ihim ifnâ ve îcâd i'tibâriyle merci' ve meâd-ı kesret turuku'l-cevâda, bi-adedi enfâs-i'l-halâyık zâhir ve bâhirdir. Va'llâhu a'lem (?)³⁵⁸ ve ileyhi merci'u ve'l-meâb. Ey

³⁵³(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁵⁴Bismillâhirrahmânirrahîm: sadece OMCT II 573'te var

³⁵⁵Te'vîlât-ı Hadîs-i Erbaîn li'ş-Şeyh Şeyhî Süleyman Efendi Köstendilî - kaddesallâhu sırrahu'l-âlî: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁵⁶ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁵⁷ne: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁵⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

tâlib-i maiyyet-i eşyâ-i mümkünât ve ey râgîbi hüviyyet-i hakâyık-ı taayyünât bil-gil ki, bu ilm-i ayn'ı künûz ve bu gevher-i hakâyık-ı bihar-ı rumûz, [nezaman ki]³⁵⁹ (?)³⁶⁰ deryâ-yı dilden sereyân edip tercümân-ı hakîkî olan lübânı takrîre cereyân ede. bi-Eyyi veche-gân, ol gevher-i künûz-ı hakâyık-ı hil'at-i evsâf ve elfâz ile pûşide ve perde-i kaftân-ı hurûf ve esvât ile keşide olup, hakikat-i hâlin takrîri muhâl olduğundan başka, tahkîk-i hakîkîn ve ta'rîf-i muarrifin ceride olup, mecâzen rütbe-i kelâmı karar kılar. Mâdem ki, ol bahr-i hakikatden katre-i beyân, sevâhil-i lisâna ubûr ve rû-yi lübânda zuhûr bula. Elbetde esmâ-i elfâz ve sıfât-ı esvât ve ef'âl-i hurûf, mertebe-i nefisde mestûr olur. Öyle olsa her ma'nâ ve hakikat ki takrîre gele. Ol kelim ki, harfle lafızdan ibâretidir. Ol hakikatın sıfâtı menzilededir ki, ol mazhardan zuhûr ve tecellî ile hurûf [77/a] ve elfâz ve vesâtetiyle şol şart ile ki, ne lafız ma'nâ ve ne ma'nâ ayn-ı lâfızdır. Ve birbirlerinin gayrı dahi değildir. Bir irtibât ve maiyyetdir ki, ma'nide lafız zuhûr ve lafızdan ma'nâ bürûz eyler. Ve bi-tarîki't-temsîl, takrîr olunabilir ve illâ hakikat-i kâle gelmek muhaldır. Nitekim suver-i eşyâ, elvân ve eşkâl ile ta'rîfi mümkündür. Fe-emmâ revâyih-ı eşyâ, kemâ hiye ta'rîfi mümteni'dir ve dahi lezâyiz-i hulviyyât eğer takrîr olunmak muktezî olsa, bir sebîl-i temsîl ve müşâbehet ta'rîf olunur. Ve illâ lâ zîrâ zevke ve şemme mevkûfdur. Pes maiyyet-i eşyâ ve hüviyyet-i zât-ı kibriyâ ta'rîf ile tefhîm, adîmü'l-îmkândır. Ancak ukûl-i beşere münâsib birer temsîl ile min vechi tefhîm olunabilir. Şöyle ki, bi-tarîki'n-nezâfe ve'l-irfân intikâl olunup, ilmü'l-yakîn rütbesi hâsıl ola. Nitekim beyne'l-muhakkıkîn, şems ile zerre ve bahr ile katerât ve taayyünâtı emvâc, meşhûr ve mütevâtir olmuşdur. Pes hurûf, elfâzın nefes ile olan maiyyeti ve kesret-i hurûf ve elfâz ile bile nefsin vahdeti ve ol elfâzın nefis ile zuhûr ve butûnu sâbit olduysa, Zât ile eşyânın maiyyeti ve kesret-i eşyâ ile bile Zât'ın vahdeti ve ol eşyânın zât ile zuhûr ve butûnu mütehakkık ve sâbitdir. Görmez misin ki nefis, hurûf ile elfâzı istîlâ ve ihâtâ etmiş iken, yine mahfî ve müstetir olup hurûf ile elfâz zâhir ve hüveydâdadır. Pes hurûf, nefis ile kâim ve onun vücûd ile mevcûd olduğu rütbede Hüve'z-zâhir. Ve nefis cemi' hurûf-i mütenevvia ve elfâz-ı mütefâvite ve ibârât-ı mütetekâbileyi (?) sırrıyla ihâtâ etmişken, [77/b] yine mahfî ve müstetir olduğu rütbede, Hüve'l-bâtın ve elfâzın bidâyeti evvelâ nefsdan olduğu rütbede, Hüve'l-evvel ve intihâsı yine nefse râci' olduğu rütbede, Hüve'l-âhir denir. Ke-kavlihî Teâlâ, (?) eğer suâl olunur ise, nefsin vahdeti hakkında olan tahkîke, bi-aded-i enfâs-i'l-halâyıkda olan

³⁵⁹nezaman ki: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁶⁰(?): sadece OMCT II 573'te var

kesret ve taaddüd-i enfâs ta'bîri münâkız değil midir. Cevâb [budur ki]³⁶¹ enfâsın, sîga-i cem' ile vürûdu ve lafz-ı aded-i kesreti îmâ etmesi, hevânın adem-i inkitâ'ında hurûc ve duhûlu i'tibârıyladır. Yoksa nefsin taddüd ve tekessürüne mahmûl değildir. Pes nefsin hevâdan münkatı' olmayıp, hevâ üzerine tecellî eylemesiyle, asâr-ı teleffüzât-ı hayâliyye ve esvât-ı tasavvurât-ı zihniyye zuhûr ve ol âyîne-i lafziyyeden vücûd-ı nefis ı'yân ve nümâyân olması, tecelli-i Zât-ı Bârî aslâ münkatı' olmayıp, âyîne-i esmâ ve sıfâtdan asâr-ı mümkünât ve suver-i taayyünât zuhûr ve ol merâyâ-yı ilâhiyyeden kesret-i esmâ ve sıfât ki, muktezâ-yı vâhidîyyetdir. Zâhir ve ol kesret-I tasavvurât-ı zilliyede, vahdet-i hüviyyet-i zât-ı ilâhiyye ki, mertebe-i ahadiyyetden ibârettir. Bedîdâr ve âşikâr olmasına sened ve işâretidir. Zîrâ tecellî-i Hak münkatı' olmak lâzım gelse, ulviyyât ve süfliyyât-ı rûhânî ve cismânî bâ-sırrihüm, kûm ve ma'dûm olur. Pes nefis dahi münkatı' oldukda âlem, vücûd-ı beşerîde havâs ve kavî-i ukûl ve fuhûmükûm ve ma'dûm olup, derhal terkîb-i beşerî ve kâlib-ı unsurî ibtâl ve izmihlâl olur. Onun için nefis dahi her anda hevâ ile teceddüd ve hevânın zuhûr ve butûnuyla taaddüd etmektedir. Nitekim tecelliyât-ı İlâhiyye her anda teceddüd etmektedir. Ke-kavlihî teâlâ, [78/a] (?) Pes nefis [ve]³⁶² hurûf ve elfâz ile bilindiği gibi, zât dahi ef'âl ve âsâr ile bilindiği ehline bedîdâr ve elfâzın lisânı ve mehâric-i muktezâsıyla merâyâ-yı maânî, esrâr-ı şâhî olduğu gibi âsâr dahi, esmâ ve sıfâtın tekâzâsından mezâhir-i hakâyık-ı İlâhî vâkı' olduğu ashâb-ı yakîne âşikârdır. Ve hurûf ile elfâzın vücûd-i mevhumîleri zıll ü hayâl ve ma'dûm-ı sırf olup hakikatde, vücûd-ı nefsin olduğu i'tibârıyla âsârın dahi suver-i taayyünü, zıll ü hayâl ve adem-i sırf olup, vücûd-ı hakikatde vâcibu'lvücûd olan Cenâb-ı Hakk'ındır. Nitekim buyurmuşlar *الاعيان ما شمت رايدته الوجود* [*A'yân, vücûd kokusu koklamamıştır*] ve a'yânın ya'ni a'yân-ı hâricî ki havâdis-i mümkünâtdır. Râyiha-i vücûddan adem-i istişâmına *لا موجود الا الله* [*Allah'tan başka vücûd sâhibi yoktur*] kelâmı şâhiddir. Pes Eğer bu temsîl câna te'sîr ve bu te'vîl (?) sırrına tenvîr eylemediyse, Bâlâda zikr olunduğu vech üzere hakikat-i hâl, bundan ziyâde makâl ve ayn-ı ma'nâ, bundan artık vâzih-ı temsîl ile takrîr ve tahrîr muhaldir. Hâle ve zevke ve yakîne merhûn ve menûtdur. Ey birâder, eğer bu ihâta-i zâtiyye-i İlâhiyye hakkında vurûd eden âyet-i kerîme, ilim ve kudret ile te'vîl edip, ihâta-i sıfâtiyyedir diye, kendini tebrîd-i ehl-i Hak ve teb'îdi Hak edip, ilm-i tarîkat ve sırr-ı hakikatden gâfil ve câhil olup rütben (?) ve hâlin (?) olduğuna hoşnûd isen *اعلم في ليد تأمل ان تم* [*Sizler biliniz ve*

³⁶¹budur ki: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁶²ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

dikkat ediniz.] Zîrâ ihâta-i zâtîyye hakkında musarrah, Kur'ân-ı nâtik olduğu [misillü]³⁶³ (?) ile ihâta-i ilmiyye-i sıfâtîyyeyi [78/b] dahi îzâh eylemiştir. Pes sem'-i kabûl ve nazar-ı şuhûd ile nazar olundukda ma'lûmdur ki, sıfât-ı İlâhî her ne kadar ayn'-ı Zât-ı Bârî değil ise, gayrı ve ayrı dahi değildir. Pes i'lmü'llâh Zât ile mevcûd olup, Zât'ın muhît olduğu keyfiyyâtı muhît olduğundan, başka zâtın muhît olmadığı eşyâyı ihâta, isbât-ı sıfâtın Zât üzere galebe ve vüs'atini iltifât ve bu zill ü hayâl olan suver-i eşyâyâ vücûd-ı müstakil îrâd ve Zât'ın cemi'-i avâlimden huluvvüne i'timâd iktizâ eyler. *علواك بيران عوذ با الله تعالى من هذه المذاهب تعالى شانه* [*Bu mezheplerden Allah'ın yüce şânına sığınırız*] fefhem. *الخاسرين ولا تكن من الغافلين* [*Gâfillerden, câhillerden ve zarara uğramışlardan olma.*]

المرؤ مخفي في تحت لسانه [*Kişi, dilinin altında gizlidir.*] Lisân-ı tercümân, kemâl-i zât-ı insândır. Ve kemâl-i taht-ı lisânda mahfî olmak hasebiyle kelâmından bilinir. Her kişinin kendi mikdârı buyurulmuştur. *المرؤ مخفي في تحت لسانه* şerhinde kâbildir. *ص فاته الذات مخفي في تحت* [*Zât, sıfatının altında gizlidir*] ile te'vîl oluna. Nitekim buyurulmuştur: *ل كلام ص فته الم تكلم* [*Kelâm için, mütekellimin sıfatı vardır*] ve fi taht'de olan fi, bu i'tibâr ile zarfiyyet ve mazhar, vefiyyet ma'nâsına haml olunmaz. Kâbildir ki alâ tarîki'l-iş'âr, ihtifâ ve istitâr-ı zâtı beyândır. Nitekim bi hasebi's-suver ve't-ta'ayyün, erbâb-ı rusûm fâil-i fi'lin tahtında müstetir kâidesin kurmuşlardır. Pes fâilin fi'l üzere ânen fe-ânen galebe ve istîlâsı âşikâr olup, fi'l-i vücûd fâil ile mevcûd iken, yine fi'l-i zâhir ve fâil-i mahfî olduğu gibi, zâtın dahi sıfâta galebe ve istîlâsı bedîdâr olup, sıfât-ı zâhir ve zât-ı taht-ı sıfâtda mahfî olmuştur. Nitekim buyurulmuştur: *ك مالك تحت ك لامك* [*Kemâlin, kelâmında gizlidir*] ya'ni Zât'ın, sıfâtın ile [79/a] mahfî ve müstetirdir. Pes mümkündür ki kelâm, sıfât-ı kemâli ile zuhûr edebile. Zîrâ kelâm, sıfâtın şânıdır. Fe-emmâ kemâl, Zât'ın ünvanıdır. Bu dahi zikr olunduğu vech üzere kemâl, zât-ı sıfât-ı kelâmдан zâhir ve nümâyân olmasın beyândır. Pes mütekellim, taht-ı kelâmda mahfî olmasını işâret, insânın şerefiyyetine beşâretidir. Zîrâ kelâm, evsâf-ı ilâhiyyedendir. Pes, evsâf-ı ilâhiyye ile mahfî ve müstetir olan değil. İllâ envâr-ı Zât-ı Bârî ve esrâr-ı hazret-i pâdişâhîdir, fefhem. Va'llâhu a'lem bi's-savâb.

ال نوم اخ الموت [*Uyku, ölümün kardeşidir.*]

³⁶³misillü: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

Câiz ki nevmden murâd, hicâb-ı beşeriyet ve mahkûm-ı tabîat ola. Ya'ni nevm ki, ayn-ı gafletdir. Hemîn, mevtden ibâretedir. Nitekim buyurulmuşdur *تَموتون وكماتمون* [*Yaşadığınız gibi ölürsünüz ve öldüğünüz gibi haşır olursunuz.*] Zîrâ nevm ki, havâssın kuvvet-i mütehayyile ile iştigâlınden ibâretedir. Ol insânın vücûd-ı beşeriyyesinin muktezâsı olan istirâhatden ibâretedir. Ke-kavlihî teâlâ (?) vefkınca bu bir nevmdir ki, Kurân-ı Kerîm nâtık olduğu vech-i cenâb-ı izzetden kullarına mahz-ı inâyetdir. Fe-emmâ, mevt-i ma'nevî oldur ki ayn-ı gaflet ve cehâlet ile nâim olmaktır. Zîrâ insân her ne şügl ile meşgûl ise, nevmde kuvvet-i mütehayyile ol eşyânın suver-i mütenevviası ile zuhûr eyler. Pes mevt dah *تَموتون وكماتمون* [*Yaşadığınız gibi ölürsünüz*] mısdağınca he ne sıfât ile âlem-i berzâha intikâl eder ise, ol sûret-i gâlibe ile tasavvur olunur ve nevmden murâd gaflet olduğuna;

إن الناس نيام فإذا ماتوا انتبهوا [*İnsanlar uykudadır, öldükleri zaman uyanacaklardır.*]

Hadîs-i Şerîfi sendedir. Zîrâ uhuvvet iki münâsebet iledir ki, biri karındaş ve biri dahi yoldaşdır. Yek mezheb [79/b] ve yek tabîatdır. Pes insân dahi mübtelâ-yı mevteyindir ki, biri mevt-i sûrî ki, rûhun bedenden müfârakatı muktezâsıdır. Ve biri dahi mevt-i i'tibârîdir ki, ol ayn-ı gaflet ve cehâletdir. Pes bu takdîrce *اخ الموت , ادوم اخ الموت* [*Uyku, ölümün kardeşidir; gaflet, ölümün kardeşidir*] demekden kinâyeye olur. Zîrâ nevm-i tabîî, emr-i ilâhî olmak hasebiyle, mutlaka mezmûm [ve nevm-i gaflet ve]³⁶⁴ (?)³⁶⁵ *حب دنيا رأس كل خطيات* [*Dünya sevgisi tüm günahların başıdır*] olmak ile encam-ı kârı hasret ve nedâmetdir. *ملاعب الشيطان في الذي يفظته والدمنام اللهم اني اعوذ بك من هذه الدنيا ومن سوء الاقدام ومن* [*Allahum, beni rüyânın kötülüklerinden, uykuda ve uyanıklıkta şeytanın oyunlarından muhafaza eyle.*]

اتق شر من ادسنت اليه [*Kendisine iyilik yaptığın kişiden sakın.*]

Şol kimse ki sen ihsân eyledin, onun ziyânı ve şerrinden Hakk'ın ihsânı, bir kimsenin matlûbu ve mahzûzu olan şey'i atâya derler. Pes nefsi sevmek ki, dâimâ umûr-ı seb'iyye ve huzûz-ı şehevîyyeye ibrâm ve zîveri emtia ve ahlâk-ı reddiyyeye ilhâh eyler. Eğer, ol hâlâtı icrâ ile hevâsın ihsân eylesin. Elbetde ve elbetde onun şerrinden sakın. Ya'ni onun hakkında olana ziyân ve şerrini mütehakkık bilip nedâmet ve inâbet ve istiğfâr ile tedâriğinde ol. Zîrâ bu hadîs-i şerîfin ma'nâ-yı şerîfi, muktezâ-yı zâhir ibâreye mahsûr

³⁶⁴ve nevm-i gaflet ve : sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁶⁵(?): sadece OMCT II 573'te var

ve mahmûl olmak lâzım gelir ise beyne'n-nâs, lûtf ve kerem ve in'âm ve ihsân külliyyen ref' olmak iktizâ eyler. Zîrâ men elfâz-ı umûmdan her şol kimseye ki, in'âm ve ihsân eyledin. Şerrine hâzır ve müheyyâ ol demek olur. Bu sûretde, bu hadîs-i şerîfden iktizâ eden merhamet ve şefkati ve in'âm ve ihsânı mutlakâ tenfîr ola. **[80/a]** Bu ise (?) ve dahi *وَادَسْنُ كَمَا اَدَسْنُ اللّٰهَ اَلْ يَك* [*Allah'ın sana ihsân ettiği gibi en güzel şekilde ol*] dahi tebşîr ve tergîbe müteallik nice ehâdîs-i şerîfe ve Kurân-ı kerîm'de ihsân ile emr ve muhsin olanlara tebşîren ve adem-i ihsân hakkında tahzîren âyet-i kerîmeler vârid olmuştur. Va'llâhu a'lem ve ahkem.

اَل سَعِيْدُ سَعِيْدٌ فِى بَطْنِ اُمِّهِ وَالْ شَقِيْقُ شَقِيْقٌ فِى بَطْنِ اُمِّهِ [*Said olan, annesinin karnında saiddir; şakîde annesinin karnında şakîdir.*]

Ya'ni saîd ve şakî, hazreti ilmiyye ve a'yân-ı sâbitede her vücûda kâbil bir isti'dâd, kâdir-i mutlâk ihsân eylemiştir. Ve ol vücûd, bâtn-ı ilmden, âlem-i ayna zuhûr ve a'yân-ı sâbiteden a'yân-ı hâriciyeye nüzûl eyledikde, icrâ-i cüz'iyyesinde kâbil-i vücûda vesîle olan isti'dâd-ı cüz'iyyesi dahi zuhûra gelip, hikmet-i hafîyye muktezâsınca ahkâm-ı ezeliyyesin asâr-ı vücûd-ı beşeriyyesinde icrâ eyler. Şöyle ki mertebe-i ilmde kâbil-i vücûda vesîle olan isti'dâd sa'îd ise, mertebe-i ayn'da dahi izhâr-ı saâdet ve eğer şakî ise, izhâr-ı şekâvet eyler. Zîrâ her nekadar mümkinât var ise, egerçi evsâf-ı İlâhiyye ile behrever olmuşlardır. Kahr ve lûtf [ve]³⁶⁶ celâl ve cemâl ile min vech, birbirlerinden birer i'tibâr ve hâsse cihetiyle mümtâz olmuşlardır. Fe-emmâ insân, cümle eşyâdan külliyyet ve cem'iyet sâhibi olmakla mükerrem ve muhterem vâki' olmuştur. Zîrâ insânın hakîkati ayna, (?)³⁶⁷ sâir eşyânın ilimde kalmıştır. Her ne kadar hakâyık-ı mümkinât ve mâhiyyât-ı ta'ayyünât, hakîkat-i vâhide ise insân, (?) teşrîfiyle müşerref olup, nefh-i sırr-ı İlâhî ile rûh-i insânî fi'le gelip, sâir eşyâda bi'l-kuvve olmakla terakkî ve tenezzül insâna mahsûsdur. **[80/b]** Onun için, melâike dahi hilkat-i asliyyeleri üzere sâbitedirler. Zîrâ terakkî ve tenezzül, fi'le gelen hakîkatin üzerine ârız olan suverde müşâhede olunur. Ve illâ hakâyık, tebeddül ve tagayyür kabûl eylemez. Pes sa'îd ki, mazhar-ı cemâl ve şakî ki mazhar-ı celâl'dir. Hakîkatde, rûtbe-i vâhidedir. İkisi dahi emr-i rabbânî ve evsâf-ı sübhânîdir. Ol mir'atin yüzünden zuhûr bulan suver ve ol mazharda müşâhede olunan âsâr-ı per-tevî emrinde, mir'atin medhali ve te'sîrleri aslâ yokdur. Arz-ı cemâlde izhâr-ı Cemâl ve hakîkat-i celâlde sûret-i Celâl ile zuhûr

³⁶⁶ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁶⁷(?): sadece OMCT II 573'te var

bulmuştur. Meselâ, âyîne-i vech-i şâbb nazar eyleye. Onda mün'akis olan sûret-i şâbb'dır ve şeyh nâzır ola. Yine, ol âyîne zuhûr eden vücûd-ı zillî, şeyhdir. Şeyhi, şâbb ve şâbbı, şeyh sûretinde ızhâr eylemez. Ve mazharda ol kudret yokdur ki, zâhirin hâline vechen mine'lvücûh tasarruf edebile ve onda zuhûr ve pertev salân sûret, bir emri i'tibârîdir. Hakikatde, zâhirin evsâfının âsâr-ı zillîsidir. Mün'akis olan ve kezâlik-ü'l-emr, her efrâdın muktezâ-yı emri irâdîsi emrinden hangi emr ile me'mûr ise, ol keyfiyyet ile iştigâli, icrâ-yı me'mûriyyetidir. Zîrâ isti'dâd ve kâbiliyyeti, batn-ı ilimde ol hâli taleb ve ol keyfiyyeti kabûl eylemiştir. Her nekadar isti'dâdât-ı ezeli mec'ûle değil ise ol saâdet ve şekâvet, muktezâ-yı evsâf-ı ilâhî olmak hasebiyle zuhûr bulup, icrâ-yı ahkâm-ı İlâhî ile isbât-ı vücûd eylemiştir. Ve bu ta'rîfden râyiha-i cebr, teşemmüm ve şâibe-i [81/a] selb-i irâde-i cüz'î, tefehhüm olunmaya. Zîrâ (?) vefkınca, bu tahkîk-i isti'dâdât-ı ezeliyye ve emri irâdî hakkındadır. Ve illâ emri teklîfî ve ahlâk-ı reddiyye ki, hilkat-i asliyyesi üzerine birer huy ile ârıza ve ahkâm-ı nefis ve iğvâ-yı şeytân ile menhiyyât ve gabihîyyâtta zuhûr bulan ef'âl hakkında değildir. Zîrâ, zikr olunan ahlâkın tebdiline **الله ت خذ قوا ب اخلاق** [*Allâh'ın ahlâkıyla ahlaklanınız*] hadîs-i şerîfi vârid olup, insânın hilkat-i asliyyesi ve isti'dâd-ı ezeliyyesi üzerine muktezâ-yı beşeriyyet ve müsted'â-yı tabîat olan menhiyyât ve münkerâtı ibzâle ve tebdil ile cümlesi me'mûrlardır. Ve sa'îd şakî ve şakî sa'îd olmak, zikr olunan ahvâl ârıza kabîlindedir. Ve illâ a'yân-ı sâbite ve hilkat-i ezeliyye i'tibârıyla değildir ve hilkat-i ezeliyye sâbit olup, emri Rabbânî olmakla mazhar-ı celâl olan şakiye, azâb-ı nîrân ve ba'de hicrân iktizâ eylemez. Veyâhud azabları zulm olmak lâzım gelir, denmez. Zîrâ, kendi isti'dâdlarının taleb ve istid'âlarıdır. Egerçi ol istid'â dahi, emri irâdî ve hükm-i ilâhîdir. Fe-emmâ (?) misdakinca, hikmet-i hafîyye ve esrâr-ı kaderiyyededir. Ukûl ve fuhûm, cevelân edecek meydân değildir. Sırr-ı kadre ârız olmaya merhûn, umûr-ı gaybiyyededir. Erbâb-ı küşûf ve ashâb-ı kulûbun ma'lûmlarıdır veyâhud bâtn-ı ümm'den murâd, anâsır-ı erbaa olmak lâzım gelir ise ol vakt **يولد الی فطرة الإسلام كل مولود** [*Her doğan İslam fıtrâtı üzere doğar.*] vefkınca saâdet ve şekâvet, vücûd-ı beşerî [81/b] i'tibârıyla olur. Zîrâ hakikatde celâl ve cemâl, ayn-ı kemâldir ve bir i'tibârdır ve hilkat-i insânî ve belki cemi'-i eşyâda hisset ve kerâhet aslâ (?)³⁶⁸ kadr, hisset ve kerâhet nazarda ve tevehhümedir. Bî-ayn ve hak-bîn olan her şey, aslına ve hakikatine nâzırdır. Pes Hakk-ı Hak nazarda ve bâtil-ı bâtil nazardadır. Nitekim Şeyhü'l-Ekber-

³⁶⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

الكاذب في صورته فانه به بعض هوراته [*Batıl görüneni inkâr etmeyin. Muhakkak ki o bâtilin tehlikelerinin bazısındanandır.*] Pes bâtil dahi zuhurât-ı İlâhî'den ba'zı oldukda eşyâdan bâtil-ı tevehhüm olunan şey, hakikatde zuhurât-ı İlâhî olmak hasebiyle Hak ve bâtil, tevehhüm i'tibârıyla bâtil denildi. Eğer suâl olunursa ki, çünkü hakikatde bâtil yoktur. Tevehhüm nice olur. Cevâbı, tevehhüm eşyâdan değildir. Emr i'tibârıdır. Pes bâtil dahi, zann olunan emr i'tibârıdır. Ya'ni bâtil ve hasîs i'tibâr eylediğin, adem idrâkından ve sû-i zannındandır, fefhem. Pes bâtn-ı ümm ki Hâk mertebesinde, insânın vücûdu tertîb ve terkîb olmadan ve âlem, beşere tevellüd etmeden sa'îd sa'îd ve şakî şakîdir demek olur. Zîrâ mevâlid-i selâse ki, ma'den ve nebât ve hayvândır. Eflâk-ı tis'a, âb ve anâsır-ı erbea ümm ve eflâk ile anâsırın izdivâcından, mevâlid-i selâse tevellüd eylemiştir. Böyle olsa insân, mertebe-i turâb iken vücûd-ı beşeriyyesi her ne sûret ile vücûd bulsa gerek idi. Ol rütbede iken dahi a'yân-ı sâbitede ahvâl-i saâdet ve şekâvet sâbit ve mütehakkık [82/a] idi. Pes sûret-i beşerîde muktezâ-yı beşeriyyet, şekâvet ve saâdet zuhûr buldu.

Şöyle, kim ol keyfiyyet-i elvân ve eşkâlin hâsse-i asliyyesi olmuş olur ve illâ hakâyık-ı hakikat-i vâhide ve esrâr-ı kudsiyyededir. Kemâ kâl Hazret-i Mevlevî:

چون گه بی رنگی اسدیر رنگ شد موسی بی داموسدی در جنک شد
چنه بی رنگی رسی گان داشد تی موسی وف رعون دار اندا شد تی

[*Renksizlik âlemi renge esîr olunca, bir Mûsâ öbür Mûsâ ile savaşa düştü. Renksizlik âlemine ulaşırsan Mûsâ ile Firavun'un karıştığı âleme erişirsin.*].

Bu sûretde [*Her doğan İslâm fitratı üzere doğar*] mefhumunca revâzîn-i beşerîde hakâyıkın, taayyün-i sâni i'tibârıyla fitrat-ı İslâm ve revâzîni beşerinin, taayyün-i sâlis ve râbi' i'tibârıyla Hak'dan tasavvur ve tevellüd, emrin mezkûriyetinden biriyle zuhûrun i'lâm olunmuş olur. Kemâ kâl, Kutb-ü'l-millet-i ve'd-dîn Hazreti Hâce Muhammed Bahaüddîn *والد نظر الی الحدس یته من حدس یته الی نظر* [*Vücûd, tamâmiyle hayırdır. Ve nazar, bakış hissiyatından hissiyatadır.*] İmdi vakt olur ki, ba'zı eşyânın sûretinde âsâr-ı hisset müşâhede olunur. Fe-emmâ sîreti ve hilkatı nef'îdir ve gâhî, sîretde hisset mülâhaza olunup, sûreti nef'îdir ve kezâlik, ba'zı kimsede âsâr-ı rüşd ve salâh müşâhede olunup, şakîyyü't-tab'ı ve ba'zında şenâat ve kerâhet mülâhaza olunup, şerâfet-i ezeliyye ve saâdet-i asliyye sâhibi

olmamasına hükm olunmaz. Pes, lâyük olan her şey'i hâssa ve vech-i zîbâsına nazar oluna. Meselâ kelb ki, sûret ve sîretde hasâset ve kerâhet tevehhüm olunur. Fe-emmâ bir nice hâsse ile, sâir eşyâdan mümtâz ve i'lâdır. Cümleden [82/b] biri nefy-i ağıâr husûsunda aslâ tevekkuf ve ihmâl eylemez ve ehl-i emânet ve mütene'im hakkına riâyet ve olduğu hâneyi hıfz u hırâset ve bunların misillü ki, erbâb-ı (?)³⁶⁹ basîretin ma'lûmudur. Sâir eşyâdan i'lâdır. Her nekadar sûretinde hasâset-i tab'iyeye mülâhaza olunur ise ve sâir eşyâda zî-rûh ve bî-rûh bu keyfiyyet-i mevcûdedir ki, birbirlerinden birer hâsse ile mümtâzlardır. Öyle olsa şekâvet ve hâsâset, hakikatleri üzere ârız olan evsâf ve ef'âlde olmuş olur ki, a'yân-ı sâbitede ol ahvâl ile zuhûr ve tevellüd edeceği muhakkak ve hazret-i ilmiyyede ol keyfiyyet ile taayyüş edeceği mukadder olmuşdur. Ve kâh olur ki, şekâvetden saâdete ve saâdetden şekâvete intikâl olunur. Ol dahi, a'yân-ı sâbitesinin muktezâsıdır. Âkıbet-i emr-i irâdîsi üzere nihâyet bulsa gerekdir ki, hîn-i zindegânîde emr-i teklîfi ve nehy-i teklîfi üzere göründü ki, hâlet-i asliyye ve emr-i icâbının tebdîline bâis olmak mümkün değildir, fefhem. Va'llâhu a'lem bi's-savâb. Eğer suâl olunursa vech-i mezkûr üzere mesned-i irşâd mesdûd ve terbiye-i mürebbî-i merfû' olmak iktizâ eder. Bu ise cemi' mezâhibde mütehakkık ve sâbitdir. Cevâb-ı mürşid-i kâmil dahi müterakkıb ef'âl-i kazâ ve muntazır-ı âsâr-ı kaderdir. Onların dahi terbiye ve irşâdları, ayn-ı emr-i icâbîdir.

صوموات صحوا [*Oruç tutunuz, sıhhat bulunuz.*]

Ya'ni sivâ ve gayr'dan sâim olan ilel-i inniyyet [83/a] ve emrâz-ı isneyniyetden sıhhat bulun. Ya'ni ikilik illetinden kurtulan, vahdet saâdetine vâsıl olur. Nitekim تصوا سديروا [*Yolculuk edin, sıhhat bulun*] buyurulmuşdur. Evvel ki alecl-ıtlâk, ikinci sülûkla ile takayyüd olunmuşdur. Zîrâ kâffe-i kemâlât, ekserî sülûk ve mücâhede ve takvâ ve riyâzât ile tahliyye-i beden ve tasfiyye-i kalb ve tezkiyye-i nefse menûtdur. Bu dahi olmaz, ancak mürşidin tenbiye ve terbiyesine mahsûsdur. Öyle mürşid ki riyâ riyâsından muarrâ, kizb u dürûgdan müberrâ olmuş ola. Bu dahi ankâ ve kimyâ misillü nâ-yâbdır. Fe-emmâ fi zamâninâ, meşâyih ve mürşid zeyninde müzevver-i vesâil ve kezzâb ve mürâî kâhiller bî-hisâbdır.

ل لصادم ف رد تان رد تهق عند لاف طار وفر رد ته عند ل قاء الرب [*Oruç tutan için iki sevinç vardır. İftar ânındaki sevinci ve Rabbine kavuştuğu andaki sevinci.*]

³⁶⁹(?): sadece OMCT II 573'te var

Yani gayr'dan sâ'im olan, ayn ile iftâr eyledikde **قرد ته عند لاف طار** [*İftar vaktindeki sevinç*] tebşîriyle mübeşşir ve ol iftârın mâ hâsılı, dîdâr-ı yâr-i hakîkî olduğundan ve ferhatün inde likâ-i'r-Rab tekrîmiyle mükerrem ola. Ya'nî müteârif-ü'l-avâm olan ma'nâ-yı lağviyyesinden kat'ı nazar, her sâim-i sivâ için iki ferah derkârdır. **الهي** [*Sevinç, iftar ânındaki ve ilâhî vâridatlar ile Rabb'le buluşma ânındaki sevinçtir.*] âşikârdır. Va'llâhu a'lem bi's-savâb. **حب الوطن من الاي مان** [*Vatan sevgisi îmandandır*] vatan-ı asliyye ki bahr-ı vücûd-ı İlâhî'dir. Bu sûrette hubb-ı zâtî ve muhabbet-i Rabbânî, ya'nî uşşâk-ı İlâhî [ve]³⁷⁰ ehl-i îmân-i yakînîdir.

ليس لمؤ من ان يذل نفسه [*Mü'minin, nefsinin zelil etmeye hakkı yoktur.*]

Ya'nî hakikat-i zâtını gayriyyet müşâreketiyle tezlîl eylemek, muvahhid-i hakîkatin şânından ve îmân-ı lâ raybinin unvânından değildir.

الصدقة ته ترد ال بلى وتزيد ال عمر [*Sadaka belâyı def eder ve ömrü uzatır.*]

[83/b] Mertebe-i fenâda belâ'ı red ve hayât-ı ebedî ve bakâ-i sermedî hâsıl olur. Ya'ni, varlığın tasadduk, ya'nî ifnâ eyledikde bilâ zevk ve safâ-yı redd ve tebdîl olur. Ve bekâbi' İlah mertebesine ömür tahvîl olur.

لن ي ر احدكم م ربه حتى يموت [*Ölene kadar hiç kimse Rabb'ini görmeyecektir.*]

Mevt-i ihtiyâr ile **موتوا قبل ان تموتوا** [*Ölmeden evvel ölünüz*] sırrından behre-dâr olmadan bir ferd hakkı görmek olmaz. Zîrâ şuhûd, gayrın nâ-bûd olmasına menûtdur. **ال سماوات مذكوت وال عرض من لم يولد مرتين لن ي ولج اقليمه** [*İki defâ ölmeyen, arz ve semâvât âlemine giremez*] kelâm-ı şerîfi dahi ma'nâyı müştemildir.

من صبر ظفر [*Sabreden zafere ulaşır.*]

İbâdât-ı şer'iyye ve emr u nehye ve huzûzu tabi'iyye ve lüzûz-ı nefsiyyeye sabr eden ahvâl-i rûhâniyye ve ezvâk-ı hakkâniyye ve makâmât-ı ulviyye ve derecât-ı Rabbâniyye ile saâdet-i sermediyye ve necât-ı ebediyyeye zafer bulur. Mea hâzê gayr'dan sabr eden ayn'a zafer bulur, fefhem.

لا تسبوا الدهر فان الدهر ال لله [*Zaman hakkında kötü sözler söylemeyiniz; Şüphesiz, zaman Allah'dır.*]

³⁷⁰ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

Ya'ni dehre sövmeyin. Zîrâ dehr, ayn'ı Hak'dır. Pes dehr, ya'ni âlem-i suver, taayyünden ibâret zıll ü hayâldir. Bu sûretde ol suver-i taayyünün hâmil olduğu hakâyık-ı hakikat-i vâhîde ve ol suver ve taayyünât, Hak'la kâim olduğu i'tibârıyla, الله فان الدهر هر [*Muhakkak ki zaman Allah''dır.] Beyit:*

انما ال كون ذ يال ف هو حق في ال حد ق ي ق ت ه

ف من ي علم هذا حاز اسرار الطير ق ت ه

[*Muhakkak ki âlem, hayâldir ve hakîkatte Hak'dır.*

Kim bilirse bunu, tarîkatin sırlarına hâiz olmuştur.]

Fefhem. Kavlihî Teâlâ, lâ tebdîl-ü'l-halk-i'llâh. Ya'nî, halk-ı asliyye ki, isti'dâd-ı ezeliyyesi muktezâsıdır. Tebdîl ve tağyîr kabûl eylemez. Onun için ki, a'yân-ı sâbite ve hazret-i ilmiyyede öylece sâbit ve ma'lûmdur. Pes hazret-i ilmiyye, ya'nî ilmu'llâhda ne vechile ezelen ma'lûm ise, ebedî [84/a] öyle mevcûd olsa gerekdir.

الله ت خ ل ق و ا ب ا خ ل ا ق [*Allâhın ahlâkıyla ahlaklanınız.]*

Ya'nî isti'dâd-ı ezeliyyesi üzerine bu âlemde hevâ ve nefsânî ârız olup, evsâf-ı zemîme ile muttasıf olan zevât hakkındadır ki, mürşid-i kâmile mukârin olup, seyr ü sülûk ve mücâhede ve takvâ ve emr-i şeyhe mütabaat ile fitrat-ı asliyyesi üzerine ârız olan zemâim def ü ref olup, ahlâk-ı ilâhiyye ve evsâf-ı Rabbâniyye ile muttasıf ve mütehallik olur. Aksi dahi böyledir. Meselâ سعد قد ي شقى واشقى قد ي سعد [*Saîd şakî olabilir ve şakî said olabilir.]* fefhem.

موت و ا ق ب ل ان ت موت و ا [*Ölmeden evvel ölünüz.]*

Ya'ni ölmezden evvel öl. Ya'ni ma'rifetu'llâha vâsıl olmaya sa'y eyle. Pes vaktâ ki ma'rifetu'llâha vâsıl olasın. Fenâ fi'llah mertebesinde olmuş ve bekâ-billâh derecesinde hayât-ı ebedîyi [bulmuş]³⁷¹ ve Hak ile bâkî olmuş olursun, fe-teemmel.

صاحب الورد مدعون تارك الورد مدعون [*Vird sâhibi mel'undur, virdi terk eden mel'undur.- Yolun başında olan sâlike göre avâm, zikr etmemesi hasebiyle mel'undur. Ancak yolun sonunda olan sâlike göre yolun başında olan sâlik, zikrini gördüğü ve asıl zâkirin Hak olduğunu göremediği için mel'un sayılır.]*

³⁷¹bulmuş: ve: sadece Süleymâniye Kütüphanesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

Ya'nî sâlik-i mübtedî avâma, nisbet-i târik oldukda, mel'ûn ve matrûddur. Ve müntehî havâssa göre vird sâhibi, ya'nî zâkirlik nisbet olunması matrûd olmasına dâldir. Zîrâ onlar bir nesnenin sâhibi değıllerdir. Her nesnenin aslı ve sâhibi Hak olduğun bilirler ve öylecesine amel ederler. *فمعين في الدارين الله ومن كان في قلبه غير الله فخاصمه في* [*Kimin kalbinde Allah varsa, dünyâda ve âhirette yardımcıdır Allah'tır; kimin kalbinde de Allah'tan başkası varsa, onun dünyâdaki ve âhiretteki düşmanı Allah'tır.*] Bu kelâm-ı ibret-nümânın ibtidâ ve intihâsı vardır. Ya'nî bir kişinin ki gönlünde efkâr ve ezkâr-ı ilâhiyyeden hâlî, havâtır-ı müteferrika, ya'nî [84/b] nefsânî ve şeytânî ola. Dâreynde onun hasmı Allah olur. Şol kimse ki kalbinde efkâr-ı İlâhî ve ezkâr-ı Sübhânî ola. Dâreynde muîni Allah olur. Bu ise, ekser tâife-i hâcegân ve nisbet-i azîzân ashâbına müyesserdir. Fe-emmâ intihâsı bir kimse ki, kendisinin Hak'dan gayrı zâtı ile kâim, *ممتاز عن الحق اء تفاد* [*Hakk'a inanan seçkindir*] ede *فخاصمه في الدارين الله* [*Onun iki dünyada düşmanı Allah'dır*] tahtında dâhil ve şol Zât-ı âlî ki kendiyi ma'dûm ve suver-i taayünü Hak ile kâim bile. Fem'ine, fi'd-dâreyn Allah devletine vâsıldır.

عبران حسنات الاب رار سد يات المقرب ين [*Ebrârın hasenâtı, mukarrebûn için seyyiâtıdır.*]

Ya'nî ebrârın hasenâtı ki, kendilikleriyle ya'nî gayriyyet ile ibâdât ve tâ'ât ve hayr u hasenât icrâsındadırlar. Ol a'mâl-i mukarrebînin seyyiâtıdır. Onun için ki şirk-i hafiyeyi müstemildir. Zîrâ bir a'mâl ki, eniyyet ve isneyniyyet ile ola. Mukarrebler katında ol misillü amel-i seyyiâtıdır. Nitekim buyurulmuşdur: *دلاوة الطاعات والشرك سواء* ya'nî lezzet-i tâat ile şirk berâberdir. Onun için ki âbid, ibâdetini görüp beğenmesi şirki mûcebdir. Pes gayriyyet, şirk-i hafiyi îrâs eder. **Beyit:**

Şol amel kim meserret-i dildir.

Bir günahdır ki özrü müşkildir.

Pes bu sûretde amel ve tâat şöyle olmak gerek ki, âbid ve ma'bûd ve zâkir ve mezkûr, bir i'tibâr ile, sıfâtı zâtına ve zâhiri bânına âbid ve zâkir ola. Yoksa gayriyyet ile olan tâat ve mücâhedeyi mücâhidîn, seyyiât-ı mukarrebîn demişler, fefhem.

حب الدنيا يارأس كل خطية [*Dünyâ sevgisi, tüm kötülüklerin başıdır.*]

Ya'nî dünyâyı Hak'dan [85/a] gayrı bildik, sevmek bi-küllü günahların başıdır. Suâl: Enbiyâyı ve evliyâyı gayrı bilerek sevmek dahi günâh mıdır? Cevâb: Enbiyâ ve evliyâ

muhabbeti gayrıyı ref' ve dünyânın fenâsı ve Hakk'ın bekâsı ilmin îrâs eder. Hâsılı, dünyâyı bir vehm ü hayâl ve ukûs-ı zılâl bilip, âlemde fâil ve mutasarrıf Hak ve zılâl-i mümkinât Hakk'ın kayyûmiyetiyle kâim ve mevcûd-ı hakîkî Hak ve Dünyâ ve kâffe-i mevcûdât-ı merâyâ ve mezâhir-i vücûd-ı mutlak olduğun bildikde, hubb-ı dünyâ ref' ve üzerinde hatîe def' olur.

الفقر فخرى [*Fakirlik benim iftihar vesîlemdir.*]

Bundan murâd adem-i malzeme değildir. Belki bu fakrdan murâd, adem-i mâsivallahdır. Nitekim buyrulmuştur, الله [*Fakir, Allah'a muhtaç olmaz.*] Ya'ni, gayrdan fakîr olan ayn olur. Pes ayn'ın ayn'a ihtiyâcı bir emr-i nisbîdir, nefis-ü'l-emr değildir. Ya'nî sivâ ve gayrdan fakrım, bâis-i iftihârımdır. Pes bu fakr müyesser değildir. Ancak, vâris-i hâtemu'n-nebiyyîn olanlara müyesserdir. Belki onlar bu fakr ile mübeşşirdir.

افضل الذکر لا اله الا الله [*Zikrin en fazîletlisi 'lâ ilâhe illallah'dır.*]

Bu zikr-i şerîf, avâm ve mutavassıt ve müntehîye cârîdir. Onun için ki bu zikr ile avâm, kâffe-i ilâhi-i mevhûmu nefy edip Hakk'ı isbât etmiş olur. Ve mutavassıt, ulûhiyeti mutazammın olan ef'âl ve evsâf ile bile İlâhî, gayrıyı nefy edip Hakk'ı isbât ederler ve müntehî, mecmû'-ı eşyâ-i müşâbihe, ulûhiyet ve gayrı müşâbih mümkinât ve mükevvenâtı nefy edip Hakk'ı isbât ederler. Bu sûretde avâm, mübtedî ve mutavassıt ve havâs ve müntehîye, افضل الذکر لا اله الا الله [85/b] dır.

من امن بالله قدر امن من الكدر [*Kadere inanan, kederden emîn olur.*]

Ya'nî kadere vâkıf ve îmân eden, kederden emîn olur. Buyurmuşlar ki, kadere vâkıf olanlar dâimâ gam ve kederden hâlî değildir. Onun için mecmû'-ı vukû bulacak âlâm ve ekdâr ma'lûmlarıdır ve yine buyurmuşlar [ki]³⁷², kadere vâkıf olan gam ve kederden emîn ve sâlimdir. Onun için ki mecmû'-ı isti'dâdât ve kâbiliyyât-ı mukteziyyâtı, onun ma'lûmudur ve her keder ve sürûr, mahkûm-ı hükm-i hakîm lâ-Yezâl ve bî-zevâldir. Pes her şey'in ayn-ı sâbitesi muktezî olduğu vech üzere vukû' bulmuş ve bulacaktır. Onun için keder ve elemden emîn ve sâlimdir. Ammâ evvelkisi hâvâssa müteallik ve ikincisi ehassa müteallikdir.

القنناك نزلناك غنى [*Kanaat, tükenmez bir hazînedir.*]

³⁷²ki: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

Ya'nî halkdan tamâ'in kesip Hakk'a kanaat, fenâ bulmaz bir defîne ve tükenmez bir hazînedir. Ya'nî fenâ ki, mâsivâdır. Ondan zâil olan kenz-i lâ yağnî olan, vücûda vâsıl olur, fefhem.

قل لب المؤمن من بين اصابع الرحمن قد بها ك يف يشاء [*Mü'minin kalbi, Rahmân'ın iki parmağı arasındadır. Allah onu, dilediği gibi değiştirir.*]

Yanî mü'min ve kâffe-i mevcûdun kalbi ve kâlibı, Hakk'ın iki parmağı ya'nî iki sıfât-ı asliyye-i zâtıyyesi beynindedir ki celâl ve cemâl'dir. Dilediğine kalb eder. Ya'nî abd-i ilm-i ezeldi isti'dâd-ı ezeliyyesi Hak'dan dilediği gibi kalb eder. Bundandır ki esmâ-i mütekâbile, ilâ gayr-ı nihâye tagallübât ve tekâbülât üzere olmakdan hâlf değillerdir. Pes abdin isti'dâd-ı ezeliyyesi, hazreti ilmiyye-i ezeliyyede ne vechile istid'â ve talep etmiş ise, Cenâb-ı Hak dahi [86/a] abdin kâbiliyyeti dilediği gibi ihsân eder. Hidâyet ve dalâletden ve celâl ve cemâlden bununla bile Hak dilediğini dilediği vech üzere kalb eder. Hidâyet ve dalâl ve cemâl ve celâl ile, ammâ bu ma'nâda cebr ihtimâl olunur ve lâkin ma'nâ-yı evvel, abdin isti'dâdı ilm-i ezeli ve feyz-i akdesden ne vechile istid'â ve talep eylemiş ise Cenâb-ı Hak ve Zât-ı Mutlak dahi ol vech üzere ihsân ve atâ edip bu âlem, ya'nî a'yân-ı hâricîde celâl ve cemâlden ihsân eder. Ya'nî *قل بها ك يف يشاء* [*Kalbi, dilediği gibi değiştirir.*] Ya'nî abd, ezelde nice ister ise bu sûretde cebr olmaz. Nitekim buyrulmuşdur: Meşiyet-i vâridât-ı İlâhî, abdin isti'dâdına tâbi'dir. İlim, ma'lûma tâbi' olması misillü. Va'llâhu a'lem bi's-savâb.

لا يدخل الجنة من كان في قلبه مثقال ذرة من الكبر [*Kalbinde zerre miktârı kibir olan Cennet'e giremez.*]

Ya'nî Cennet'e girmez zerre miktârı kalbinde kibir olan. Ya'nî Hakk'a vâsıl olmaz, kendinde zerre miktârı bakiyye-i varlık, ya'nî eniyyet bâkî kalır ise ve nefsi, mecmû'i enâniyyet mehâlikinden mutmain olmayınca ve derece-i abd-i mahza ermeyince (?) sırr-ı tahtına dâhil olmaz. Bu enâniyyet ve varlık kendisinden mürtefi' oldukda, ol vakt zâtında bir hakîkî varlık peydâ olur ki kibir değil, ancak Kibriyâ-ı Hak'dır. Onun için ki, evsâf-ı ilâhiyye ile muttasıf olmuş dur. Nitekim Cüneyd -kaddesallâhu sırrahû- Hazretleri'ne demişler: *ظهر في* *لا يست متكررا والان ك برياء حق* Ya'nî ne güzel âdem olursun, (?)³⁷³ mütekebbir olmasan.

³⁷³(?): sadece OMCT II 573'te var

[86/b] Buyurmuşlar ki; “Ben mütekebbir değilim. Tahkîk-i Hakk’ın sıfât-ı kibriyâsı bende zâhir olmuştur.

نعود بك من الام لا يذفع [*Fayda vermeyen ilimden Allah’a sığınırız.*]

Ya’nî sana sığınırım şol ilimden ki nef’i olmaya. Ve nef’i olmayan şol ilimdir ki, ona ol ilim vâsıtâ-i ulûm-ı Rabbânî ve vesîle-i ma’rifet-i Sübhânî olmaya. Belki ma’rifet-i nefis ve ma’rifetullahdan bu’duna bâis ola. Şol ilim ki, sâhibini îmân-ı yakînî ve îkân-ı lâ raybeyeye vâsıl ve ol vesîle ile ma’rifetullah hâsıl ola. (?) ve şol ilim ki, sâhibini Hak’dan bu’diyyete vesîle ola. (?)

اتقوا مواضع التهم [*Töhmets mevzu’larından sakının.*]

Ya’nî, töhmet mevzu’larından sakının. Pes mevzu’-ı töhmet, mertebe-i kesretedir. Meğer ki, cemi’-i ba’de’l-fark ve fark-ı ba’de’l-cem’ ola ki, kesretde vahdet mertebesidir. Ammâ mevzu’-ı töhem ki, mücerred hicâb-ı cehldir. Ol hicâb-ı cehli, nûr-ı îmân ve irfân ile ref’ ve def’a sa’y-i belîğ etmeye tenbîhdur. Bu dahi değil, illâ bir ârif-i billâhın himem-i gâlibesine muhtâc ve menût ve ona merbûtdur. Ya’nî, (?) [sırrına]³⁷⁴ mazhar düşüp, bir ârif-i billah ve vâsılı ilallâh bir zât-ı âliye mukârin olup,

ان الله طيب لا يقبل الا الطيب [*Muhakkak ki Allah iyilik sâhibidir. Ancak iyi olanı kabûl eder.*]

Ya’nî tahkîk, Allah-u Tebârek ve Teâlâ Hazretleri, cemi’-i kesret ve ona müşâreketden ârî ve kâffe-i mümâselet ve mugâyeretden berî ve tîbdur. Pes kurb-i saltanat ve civârî hazretinde kabûle karîn olmaz. İllâ, kâffe-i enâniyyet ve mecmû-ı isneyniyyetden ve celî ve hafî şirket ve gayriyyetden pâk ve sâfi ve tayyib [87/a] ola. Zîrâ zerre mikdârı bakiyye-i eniyyet, mâni’-i vusûl-i Zât-ı ahadiyyetdir. Ya’nî hâil-i husûl-i mertebe-i nihâyetdir.

نوم ال عالم اذعب [*Âlimin uykusu ibâdetdir.*]

Ya’nî âlim-i Rabbânî ve vâsıl-ı Sübhânî olan zevât-ı kirâmın uykusu ibâdetdir. Onun için ki âlim, ma’nâyâ nâzırdır. Fe-emmâ, yakaza hallerinde lâ mehâle leh ki, âlem-i sûret ve kesret, iştigâlden hâlî olmazlar. Zîrâ terbiyye ve irşâd ile me’mûriyyetleri hasebiyle halk ve ef’âl, halâika nâzırlardır. Ammâ nevm, bunun aksidir.

³⁷⁴sırrına: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4’te var

من صبر ظفر [*Sabreden zafere ulaşır.*]

Ya'nî şol kimse ki, tekâlîf-i şer'iyye ve mücâhedât-ı nefsiyyeye sabr ve onların mâ hâsılı, ma'rifetü'n-nefs ve ma'rifetullah-ı mûsel, sivâ ve gayr'dan sabr ede. Zât-ı Lâ-yezâl ve Bî-zevâl'e zafer müyesser olur. Onun için ki [*Sabır, mutluluğun anahtarıdır.*] Ya'nî miftâh, fazl-ı visâl ve netîce-i nûr-ı cemâl-i bâkemâldir."

ك نزاكنت مخذيا فاحد ببت ان فاعرف خذقت الخلق [*Ben gizli bir hazîne idim. Bilinmeyi istedim ve bilinmem için mahlukâtı yarattım.*]

Ya'nî, "Ben bir kenz-i mahfî idim. Ezelî sevdim bilinmeyi ve halkı halk eyledim. Ezelen bilineyim, ebeden." Mâdemki sıfât-ı hub ve hâlıkıyyeti ezeli³⁷⁵ ve ebedîdir. Mahbûbiyyeti üzerine hubbu ve mahlûku üzerine hâlıkıyyeti dahi ezeli ve ebedîdir, fefhem ve [*Câhillerden olma*] و لا تكن من الجاهلین bu hadîs-i kudsî ki, habîbi lisânından buyurulmuşdur. Mecmû'-ı kütüb ve âsâr-ı kibâr-ı ehlullahda envâ' münâsebet ile gûnâ gûn esrâr ve letâif derc olunmuşdur. Şöyle ki, bu kelâm-ı ibretnümânın maâni-i şerîf ve esrâr-ı meknûzesi bir nice müdevven kitâb olmaya şâyân ise de bu icmâle dahi nazar-ı im'ân ile nazar [87/b] olunur ise, nice maâni-i garîbe zuhûr ve her icmâlden bir nice tafsîle ubûr mümkün ve kâbildir, fefhem, cidden.

الشي اذا تجاوز حده انه عكس ضده [*Bir şey haddi aştığı zaman o şeyin zıddı ortaya çıkar.*]

Ya'nî şey', haddini tecâvüz eyledikde, zıddı mün'akis olur. Vaktâ ki, Zât-ı Bârî ve vücûd-ı nâ-mütenâhî, hadd ü hasrdan bîrûn ve endâze-i akl ve idrâkden efzûn oldu ise zıddı ya'nî aksi, zılâl-ı âlem ve suver-i taayyünât-ı eşyâ ki, vücûdun aksi ademdir. Zîrâ demişler ki, vücûda şerîk olmak lâzım gelse, adem olurdu. Ya'nî vücûdun mukâbili ademdir. Şöyle bî- vücûd ve nâ-bûddur. Nitekim buyrulmuşdur ما شمت رايدته الوجود [*Âyan vücûd kokusu koklamamıştır.*] Pes vücûd, bir mertebede zuhûr ve şol derece bürûz ettiği kemâl-i zuhûrundan hafâ ve adem-i şuhûd iktizâ eyledi. Ya'nî kemâl-i zuhûru hadd-i tecâvüz edince, zıddı ki adem-i şuhûddur, mün'akis oldu. Nitekim kurs-i şemsin kemâl-i zuhûru, zıddını îcâb eyler. Ya'nî zuhûru hadden mütecâviz olduğundan, adem-i şuhûdu mün'akis oldu. Pes evsâf-ı ilâhiyye ile muttasıf olan sâlik, fenâ-yı vücûdu mevhûma bir derece sa'y-ı belîğ etmekle, zıddı mün'akis ola ki bekâ-yi vücûd-ı Hakkânîdir.

³⁷⁵OMCT II 573: ezeli; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4: ezeli

إذا جاء ال قدر ب ظل ال حذر [*Kader geldiği zaman kaçınmak gereksizdir.*]

Ne zaman bir bendeye îmân-ı yakînî ihsân olup, ilm-i kader hâsıl ola. Gam ve keder ve havf ve hazer bâtil olup, (?) sırrı zâhir ve من ال كدر و من امن ب ال قدر امن [*Kadere inanan, kederden emîn olur*] mâ sıdkı bâhir olur. Ma'lûm ola ki havf ve hazer, ikilik ve gayriyyeti [88/a] muktezîdir. Bir kişinin [ki]³⁷⁶ gayriyyeti mürtefi' ola ve nûr-i îmân-ı yakînî ervâh ve eşbâhın pür-nûr ve ma'mûr ede. Onlardan ma'nen havf ve hazer yokdur. Belki âlem-i terkîbde anâsır ve beşeriyeti cihetiyle kabz ve celâl ve kahr ve dâr, evsâfı muktezâsı müteessir olurlar. Onunla bile celâl ve cemâl, evsâf-ı ilâhiyenin cümlesiyle mütelezziz olurlar. Ma'lûm ola ki, enbiyâ salavâtu'llâh-ı aleyhim ve evliyâ' - kaddesellâhu sırra esrârîhüm- hazerâtı ma'sûm ve mahfûzlardır ve havf ve hüzneden emîn ve sâfîler iseler³⁷⁷ de, yine gâh gâh esmâ-i celâliyye ve zaman zaman evsâf-ı kahriyye ile müteessirlerdir. Onun için Fahr-i Kâinât-ı aleyhim³⁷⁸ etemmü's-salevât ve ekme-ü't-tahiyât Hazretleri و ايوب ادى Hazreti³⁷⁹ مسدنى اضر اعوذ بك منك buyurmuşlardır. Pes celâl içinde cemâl maâniyesi ve kahr ve dalâl içinde hüsn ve kemâl müşâhedesi onlara müyesserdir. Onların kâffe-i ef'âl ve akvâl ve esrârları, dâire-i fuhûm ve ukûlden bîrûn ve endâze-i zekâ ve idrâkden efzûndur. Ukûl-i nâkısaya hasîs görünen ef'âlleri, eşrâf-ı şerîf ve kerih kıyâs olunan kavî ve etvârları lûtf [ve]³⁸⁰ latîfdir. Kelimâtlarının sırrı ve ef'âllerinin hikmetin vâris ve muhib ve mu'tekidler bilir. Bahâyim mekûlesi kimseler seng-i enhâr ile dürr-i şah-vârı farka kudretleri yokdur. Binâenaleyh, her kimse isti'dâdı muktezâsı dâhil ve ta'rîz ve teşni'den hâlî degîllerdir. Fe-emmâ hangi zâtın ki muârız ve mezâhimi ziyâde olursa, lâ mahale ki [88/b] derece ve mertebesi dahi âlî olmakdan hâlî olmaz.

ك ما ت ع يشون ت موت و و ك ما ت موت و ن ت ح شرون [*Yaşadığınız gibi ölürsünüz ve öldüğünüz gibi haşır olursunuz.*]

Her kişinin [kemâl-i]³⁸¹ taayyüş ü zindegânîsi hangi sıfât-ı gâlibe üzerine ise, ol sıfât-ı hâkime üzere intikâl eder ve hangi sıfât üzere intikâl ederse, ol sıfât ile haşır olur. Ma'lûm ola ki rûh bedenden mufârakat eyledikde, gâlib-i insânî ki anâsır-ı erbeadan

³⁷⁶ki: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁷⁷OMCT II 573: iseler; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4: ise

³⁷⁸OMCT II 573: aleyhim; Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4: aleyh

³⁷⁹Hazreti: sadece OMCT II 573'te var

³⁸⁰ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁸¹kemâl-i: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

mürekkebirdir. Müfredâta intikâl ile, ol beden neşr olur. Ya'nî hâkî hâke ve bâdî bâde ve nârî nâra ve hevâsı hevâyâ münkalib olup neşr olur. Pes sıfât-ı gâlibesi hangi sûreti iktizâ eylemiş ise, ol sûret ile haşr olur. Ya'nî âlem-i misâlde suver-i misâliyyesi ile haşr olur. Ya'nî müfredâtı cem' olur. Ya'nî seb'î ve şehevî hangi behâim sûreti, sıfat-ı gâlibesi iktizâ eylemiş ise ol vechile, suver-i misâliyye-i behîmiyye zuhûr eder. Ve eğer evsâf-ı behîmiyyeden **الله تخلقوا بأخلاقه** [*Allah'ın ahlâkıyla ahlaklanınız*] inâyetine mazhar düşüp, evsâf-ı behîmiyyeden halâs bulup, evsâf-i ilâhiyye ve mertebe-i insâniyye ile müşerref olmuş ise ve hangi velî ve nebînin sırrına mazhar düşmüş ise, suver-i misâliyyesi, sûret-i insân ve onun evsâf ve kemâlâtıyla haşr olur, fefhem. Pes bu mahallin sırrını beyân ve bu icmâli tafsîl ve ı'yân etmek lâzım gelse, bir müdevven kitâb ve belki nice müdevven kitâb ve risâlâta muhtâc olduğu [89/a] ashâbına nümâyândır. Biz fakîr ve âciz-i nâkısın cevelân edeceği menzili olmayıp, bu mikdâr ta'bîr ve tahrîre cesâret dahi katî küstâh ve nâdanlık olduğu vâzıh ve âşikârdır. Fe-emmâ şundan ümmîd-vârım ki **من احب شىء اك ثر ذكره** [*Kim bir şeyi severse onu çokça zikr eder*] sırrı dil ü cânım tahrîk ve her kişi sevdiği ile haşr olmak ümmîd-i ervâh ve eşbâhim teşvîk edip, her yerde bu fakîre küstâh etmeye bâis olmuşdur. **المرء مع من احب** [*Kişi sevdiğiyle berâberdir*] kelâm-ı şerîfi bu fakîri ma'zûr ve bu emniyye-i kübrâ ile kalb ve kâlıbım mesrûr. Ve bu tebâşîr-i uzmâ ile zâhir ve bâtınım ma'mûr olmak emel ve ümmîdi galeyânı, yevmen fe-yevmen telattum ve ânen feânen temevvüc etmektedir.

اطل بوا العلم من المهد الى الحد [*Beşikden mezara kadar ilim öğreniniz.*]

Ya'nî ilm-i İlâhî ve ma'rifet-i Sübhânî talebinde olan, beşikden mezara değin onun için ki, ulûm-ı Rabbânî ve ma'rifet-i yezdânîye gâyet ve onun nihâyetine nihâyet yokdur. Zîrâ ulûm-ı Rabbânî, merâtib-i sübhâniyye menûtdur. Pes merâtib-i ilâhiyye, gâyet olmadığı sûretde ulûm-ı Rabbâniyyeye dahi nihâyet yokdur. Pes nihâyeti olmayan ilmin talebinde dahi nihâyet olmaz. Onun için ki ilm-i ilâhî evsâf-ı Rabbânîdir. Evsâf-ı Rabbânî bir i'tibâr ile ayn'ı Zât'dır. Bu sûretde vücûd, vâcibü'l-vücûd, gâyet olmayınca, sıfât-ı Rabbâniyyeye dahi nihâyet yokdur. Öyle olsa, nihâyeti olmayan ilmin tâlibinin talebinde dahi nihâyet yokdur. Bu makâmın ta'rîfi **الله و سير في ال و سير عن ال** dir. [*Mü'minin seyri, Allah'dan, Allah ile birlikte ve Allah'âdır. Ve Allah'da ve Allah'dandır.*] [89/b] Ya'nî sâlikin seyri ibtidâ, Hak'dan Hak ile Hakk'a. Nitekim buyurulmuşdur: **ومنه بدأ يهوال ي عود** [*Başlangıç ve dönüş, O'ndan Ona'dır.*] ve kemâ kâl Hakk sübhânehû ve Teâlâ (?) Egerçi seyr u

sülûkumuz O'ndan O'nadır. Ve lâkin O'nsuz değildir. Yine O'nunladır ki, seyr-i mea'llâhdır. Fe-emmâ, çünkü abdin, seyr-i ila'llâha vâsıl ve derece-i intihâ-i beşeriyeti, intihâ-yı gâyet, şerefîn hâsıl eyleye. Seyr-i beşeriyet onda nihâyet ve ulûm-ı tâlibiyyet onda gâyet bulur. Pes ondan sonra (?)³⁸² *سير سير عن الله في الله و* ³⁸² [*Seyr, Allah''da, Allahdandır*] bâkîdir. Onun için ki, seyr-i fi'llâhın nihâyeti ve seyr-i ani'llâhın gâyeti yokdur. Şöyle ki, her hangi mertebeye vâsıl ola. Vâsıl olduğu mertebenin fevkinde olan merâtibin harâret ve âteş-i galebesi galeyân eder. Bu minvâl üzere mertebeten an mertebetin, atş u harâreti bî-gâyet ve pîc u tâb ve ıztırâbı, bilâ nihâyedir, fefhem. Bununla bile eğer kendisine bir vücûd-ı mevhûb-ı Hakkânî ihsân ve i'tâ olunur ise, gayrılarını irşâd için *الرجوع الى البداية* [*Dönüş, başlangıcadır*] fehvâsınca, seyr-i ani'llâh ile bidâyetden nihâyete avdet eyler. Şöyle ki, şerîat ile hakîkati ve ı'yân ile îmânı, kemâl-i istikâmet ile cem' eyler ki, kümmelîn ve ukûban onlardır. Allâhümme yessir lenâ.

المؤمنون لا يموتون بل ينقلون من دار الى دار [*Mü'minler ölmezler, bilâkis, fenâdan bakâya göç ederler.*]

Ve fi rivâyet-i uhrâ *منون المؤمنون لا يموتون بل ينقلون من دار الى دار* Ya'nî mü'minler ölmez, belki dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya nakl olurlar. [90/a] Yâhud mü'minler ölmezler, (?)³⁸³ bir dârdan bir dâra nakl olurlar. İki dahi bir ma'nâyı mutazammındır. Burada mü'minlerden murâd, îmân-ı yakînî ve îkân-ı hakîkî sâhipleridir. Zîrâ mü'min ve kâfir ve müşrik ve münâfık ve kâffe-i milel, dâr-ı fenâdan dâr-ı bakâya nakl ederler. Öyle olsa yalnız mü'mini tahsîsde bir ma'nâ-yı âhar iktizâ eder. Şöyle ki, îmân-ı yakînî ve îkân-ı lâ-rayb ashâbı ki, ma'rifet-i nefis ve ma'rifetullaha vâsıl ve *موتوا قبل ان تموت* [*Ölmeden evvel ölünüz*] esrârı sırrında hâsıl olup, fenâ-fi'llâh ve bakâbi'llâh saâdetine nâil olup, neste'izu bi'llâh *يا ايها الذين امنوا امنوا* [*Ey îmân edenler, îmân ediniz*] hitâbıyla müşerref olup, îmânı mecâzîden sonra îmân-ı yakînî ile mükerrerem olan mü'minler, ölmezler. Belki fenâ fi'llahdan bakâbi'llah menziline ubûr ve hemîn bir dârdan bir dâra, ya'nî dâr-ı yakînden itlâka ve sûretiyle, dâr-ı ademden hakîkatle dâr-ı vücûda ve dâr-ı şuhûddan, dâr-ı guyûba ve dâr-ı süflîden, dâr-ı ulviyyeye ve dâr-ı beşeriyetden, dâr-ı ulûhiyyete intikâl ederler. Ammâ nâkısîn [ve]³⁸⁴ yâni³⁸⁵ ârif-i

³⁸²(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁸³(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁸⁴ve: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

³⁸⁵yâni: sadece OMCT II 573'te var

bi'llah ve kümmelin gayrı onlar dahi, egerçi bir dârdan bir dâra nakl olunurlar. Fe-
emmâ onlara mevt-i ârız, ya'nî rûhun bedenden müfâratına mevt ta'bîr olunur. Ve
hîn-i mufâratında sıfat-ı gâlibe i'tibârıyla, berâzih-ı süfliyye ve ukubât-ı unsuriyye ile
seyr u sefer ve ikâb u itâbdan hâlî olmazlar. Zîrâ seb'î ve shehevî³⁸⁶ evsâf-ı behâyimden
ve nefsânî ve şeytânî ef'âl-i enâniyyetden rehâ bulmamışlardır. Bu sûretde [90/b]
mü'minûn ki îmân-ı yakînî ashâbıdır. Lâ-yemûtüne sırrına mazhar olmuşlardır. Onun
için ki bundan akdem, mevt ihtiyârıyla ölmüşlerdir *الذی دار بدل ین نقلون من دار* [*Aksine,*
onlar bir yerden bir yere taşınırlar.] ya'nî dâr-ı cismâniyyetden dâr-ı rûhâniyyete ve
beşeriyyetden ulûhiyyete ya'nî beşeriyyetlerin fenâ edip, bakâbi'llâh ile vâsıl-ı zât-ı
ulûhiyyet olmuşlardır, fefhem ve lâ tağfel, fe-teemmel.

م ترک الاور ل لآخر [*Evvelkiler, sonrakilere nice şeyler bıraktılar.*]

Mütekaddimînden müteahhirîne nice ilm ve maârif terk olmuşdur. Onun için ki
tecelliyât-ı ilâhî dâimâ teceddüd etmektedir ve şuûnât ve tecelliyât isti'dâdâta tâbî'dir.
Ve isti'dâdât dahi imtidâd-ı ezmâna ve a'sâr ile terakkî bulmakdan hâlî değillerdir.
Görmez misin ki sanâyi'-i suveriyye dahi imtidâd-ı zamân ile, ânen fe-ânen ve yevmen
fe-yevmen, zarâfet ve nezâfet ve letâfet kesb etmektedir. Mürûr-ı zaman ve sinîn ile
zekâ ve fitnet ve tabiatde letâfet, isti'dâdâtın terakkîsinden muktezîdir. Pes sanâyi'-i
suveriyyede bu ma'nâ, ashâb-ı dikkat indinde ma'lûm ve müsbet olduysa, ulûm-ı
Rabbe ve maârif-i sübhâniyyede vukuû, evveli bi't-tarîkdir. Onun için ki, her ârif-i
bi'llâhın isti'dâd ve kâbiliyyetine göre bir tecellî, hâsılı vardır. Ma'rîfet ve kemâli onu
iktizâ eder ki bahr-ı vücûddan kendi maârif ve kemâline göre gevâhir-i şerîfe ve nice
nice dürr-i nühüfteler ihrâc ve rişte-i avârif ve ser-rişte-i maârife ilâc ede. Bu sûretde her
ârif ve kâmile, mütekaddimînden kemallik tahrîr ve iş'âr ve takrîr [91/a] ve izhâr
etmediği sülûk ve maârif ve hakâyık ve dekâyık-ı müteahhirîn isti'dâd ve kâbiliyyâtına
ve kemâl ve ilm ve ma'rîfetine göre nev-benev bahr-ı vücûd, vâcibü'l-vücûddan ihrâc
ve izhâr ve neşr-i ulûm ve maârif ile iştihâr bulmakdan hâlî olmazlar. Zîrâ tecellîde
tekrâr olmaz. Egerçi, îkân ve mezheb ve i'tikâdda cümlesi müttefekun aleyhdir. Fe-
emmâ, meşreb ve ta'bîr ve takrîr ve hakâyık-ı ihtirâî ve maârif ve dekâyık ve ta'rîf ve
tavsîf-i bedâî kendilerine mahsûs olan tecellî ve vâridât ve ilhâma göredir. Âhiren
mukallidî olmakdan kemalleri mahfûzdur. Fahr-i kâinât-ı aleyh, etemm-ü's-salavât ve

³⁸⁶OMCT II 573: seb'î ve shehevî Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4: shehevî ve seb'î

ekmelü't-tahiyyât hazretlerinin enbiyâ aleyhimü's-selâm üzerlerine tafdüli ve bu ümmet-i merhûmenin emr-i sâire, üzerlerine şeref ve tefevvuku *إل المء امتى ك ان ذ ب يا ب نى اسرد* [*Ümmetimin âlimleri, beni İsrâil'in peygamberleri gibidir*] kelâm-ı dürer-bârları tefevvühü, bâlâda bast ve takrîr olduğu ma'nânın musaddakı ve ma'nâ-yı mezkûrun muhakkakıdır. Pes iş bu mahalle gelince, kayd u tahrîr ve bast ve tastîr olunan maânî ve letâif ve³⁸⁷, bu hakîr-i nâ-bûd ve bu fakîr-i nâ-mevcûdun takrîben, lâ tahkîkan, kalbine lâyh olan bilâ-teemmül ve lâ tesvîd, icmâlen kayd u tahrîr olunmakla, ihvân-ı bâ-safâ ve yârân-ı bâ-vefâdan me'mûl ve mütevakkı'dır ki kusûrunu, kusûr-ı beşeriyete haml ile ma'zûr ve afv buyurup, hayr ile yâd buyurular. Ve şunlar ki ilimlerinde kusûr ve fehmlerinde fütûr müşâhede ederler gerekdir ki, istikbâr ve taannüd mühlikesinden ihtirâz [91/b] edip, ne inkâr ve ne ikrâr edip, mutavassıtından olmak saâdetine nâil olurlar. Zîrâ bu esrâr-ı meknûn ve mermûze ve maârif-i mahzûne ve mağmûze bir ilimdir ki, derk ve iz'ânı ve ilm u irfânı ehline menût ve ashâbına merbûtdur. Bu dahi ibtidâ, sâlikin isti'dâdı ve sa'yi belîği ve sâniyen, pîrin nazar ve himmeti sâlisen, sâlikde harâret ve cezbe-i kaviyyenin kemâl-i zuhûr ve vukû'una mahsûs ve merhûndur. Ve'l-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn ve's-salâtü ve'sselâmu alâ nebiyyihî muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecma'in. (?)³⁸⁸

[Mim mim mim. Temettü'l-kitâb, fî kânûn-i evvel 11 sene 1262.]³⁸⁹

³⁸⁷ve: sadece OMCT II 573'te var

³⁸⁸(?): sadece OMCT II 573'te var

³⁸⁹Mim mim mim. Temettü'l-kitâb, fî kânûn-i evvel 11 sene 1262.: sadece Süleymâniye Kütüphânesi M. Ârif-M. Murad Bölümü 213.4'te var

4.4. Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih, Gazel-i dîger, Gazel-i dîger, Gazel-i âher, Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman, Kelâm-ı kibâr, Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar, Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fî kitâb-ı vâridât, Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh' ın Transkripsiyonu

[92/a] Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih

Kâf nûnun menşeinden kopdı çün emr-i hudâ

İndi dört harf içre câna düşdü hakdan çün cüdâ

Hak subhâne ve te'âla hazretlerinin emriyle ervâh-ı cüz'iyenin evâlim-i ulviyeden evâlim-i süfliyyeye nüzul ve berâzih-i süfliyyede seyr ü sefer ve ne yüzden merâtibden merâtibe güzer ettiklerinden. Şeyh kaddesessırra hazretleri alâ vech'el-tanzîm ve tefhîm buyururlar yani çünkü emr-i hudâ menşe-i kâf ile nûn ki kün hitâbından ibâretdir zuhûr edüb âlî merâtib-i isti'dâd-ı ethem vücûd bulub evâlim-i ulviyeden sefer edüb felek-i kameri güzer eyledikde sırr-ı insani emr-i yezdândan ebr u bârân ile hâke hubût ve ma'dende vücûd bulub hakdan rûgerdân ve nâr-ı firâka sûzan oldular ve bunun tafsîlinde bu yüzden tahkîk buyurmuşlardır ki emvâc-ı bahardan hâsıl olan bahar üç semâyaya urûc idüb kemâl-i letâfetden sehâb sûretin bürünüb taht-ı semâi evvelde seyrân eder ve emr-i yezdân ile sahra-yı zemîne hubût ve ol ma'na-yı latîfe mi'âdında isbât-ı vücûd eyler ve şemsin harâreti âb-ı ebre zamm olub ba'd'el-ımtizâc bârânın bürûdetin tağyîr. [92/b] İdüb ol harâret bahar-ı latîfe ile berâzih-i ulviyede seyrân ederek şebnem mertebesini bulub hava dahi evveline zamm olub hâke avdet idüb, sırr-ı azâm rütbesine hâsıl eyler ve allahu a'lem bi's-sevâb mim ayın dal nundan gösterüb ol resmini ber-hevâ idi. Ayağı sernegûn ağzı suda dört harfden murâd ma'dendir ki zikr-i evvelinde ya'ni ma'dne inüb ma'denden nebâta sefer eylediğın işaretdir ki hâkden dâima nebâta âbın serpânıdır. Sernegûn depo buyurduğı nebâtın kıyâmı cihetindedir ki dehhânı hâkden âb-nüviş idüb sâir eczâ ve cevârihine bahş-i feyz eyler ya'ni vech-i meşrûh üzere ma'denden şeklin gösterüb firak vatan-ı aslıden serâseme ve sernegûn olub ağzı suda ya'ni kökü suda vücudu havada lisân-ı hâl ve sual-i isti'dâdda hayrân ve sergerdân olduğundandır. Fâ fehm ve Allahu a'lem bi's-savâb kendi ol emr-i ezel eknine rengîn câmeler doldu. (?) Gûh-i sahrâlik yok bâ-yi gedâ nebât mertebesinde emr-i ezelden

elvân-ı mütenevvi'â ve sûr-ı mütefâvit libâsıyla mülebbes olub lebâleb gûh-ı sahrâ rengâmîz câmeler ve gûnâgûn elvân-ı letâif ve revâyic ile doldu. Şöyle ki aralarında cenk nizâi ve bâ-yı gedâ yokdur. Egerçi ba'zı ba'zında hâssa ve râyih kadd-ı kâmed ve levn-i sûretde. **[93/a]** Mümtâz ve müteferriktirler feammâ ertebe-i nebâtta iftirâk ve imtiyâz yoktur. Nitekim mertebe-i insânîde iftirâk ve imtiyâz olmayub sûretde beşerî ve rûh-ı hayvânî cihetiyle iftirâk ve imtiyâz olduğu gibidir. Amma hayvan bunun hilâfidir. Zîr-i hayvânın ayn-i zâtları birer sıfât-ı mahsûsa ile yakîn buyurulmuşdurlar ki her biri âhere nazaran şehvât-ı hayvâniyelerinden mâ'adâ birbirinden birer evsâf ile mu'tterif olmuşlardır. Meselâ nebât sûret ve elvân ile birbirinden mugayirdir ve hayvan sûret ve sıfât ile birbirlerinden müteferriktirler. Zîrâ hayvânın zâtı ayn-ı sıfâtdan ibâretdir. Her ne kadar hakâyık-ı mümkinât onlarda dahi mevcûd ise feammâ rütbe-i insâniyetde aslâ tefâvüt yokdur. İnsanda dahi olan tefâvüt sureti unsuru ve rûh-ı hayvânîsi hesabıyladır ve mertebe-i nebâtta bâ-yı gedâ olmadığı gibi ve mertebe-i insanda dahi bâ-yı gedâ yokdur. Egerçi insanda bâ-yı geda denildiği birer i'tibâr iledir ki zâtlarına ârıza olan amtie-yı cihân ve ta'am-ı devrândır. Mevtâda bâ-yı gedâ olmadığı gibi yevm-i tebellîde dahi bâ-yı gedâ yokdur. Megerki seyr-i ma'nevîde tekâsül hesabıyla merâtib ve isti'dâdât cihetinden ola. Bu dahi sırr-ı insânînin muktezâsı değildir. Ruh-ı hayvanî ki evsâfdan ibâretdir. Ol haysiyetten zuhûr bulan hâlâttan hâlî değildir. Fâ (dikkat) fehnullah. **[93/b]** A'lem gördü. Ol menzil değildir. Yokdur insandan hayr ettiler bir bir niyâzı isteyüb hakdan bekâ çünkü sırr-ı a'zam mu'âdîne nüzûl edüb ol mansıbın fenâsın ve adem-i bekâsın bulub suâl-i hâlî ve suâl-i isti'dâdiyle berâzih-i selefiyyede seyr-i sefer ederek terakkî hâsıl edüb rütbe-i nebâta kadem bastı ve anda ahi fenâ ve adam-i bekâsın müşâhede eyleyüb anda dahi terakkî niyâzıyla hakdan bekâ talebinde oldular ya'ni bu mansıb dahi insânî olmayub nüzûl edecek mahall ve karar edecek mekân değil. Onun çünkü bu mertebede insândan haber ve irfândan asla eser yokdur. Pes-i seyr-i sefer ve çille ihtiyâr idüb itdiler bir bir niyâz-ı bekâ ve bekâ arzusuyla kâlen ve hâlen ve isti'dâden niyâzda oldular. Hikmet-i hafiyedendir ki hayvanın dâima sağ dili nebâtı tîg-i dendâne geçirüb haps-i zindan şükr etmektir. Ma'hazâ nebât dahi o yüzden terakki ve mertebe-i insana vusûlün anlayub çille-i gerdûna gerdân virüb vücudun şîr-i hûn ile alûd edüb mahv-ı vücûd etmeğe dehhân-ı hayvâna ku'ûd ve sücûd eyler. Fâ fehnullah'ullah'ul-a'lem bi's-savâb îradı çün hakdan hidâyet geçtiler menzillerin kondular bergîr-i mülke çıkdı zâhirden sadâ. Setr-i insâniyetinin seferin beyândır çünkü ma'dene

nüzûl ma'denden emr-i hüda ile nebâta ubûr idüb nebâtda dahi. [94/a] Müteselli olunmayub insan rütbesinde bekâ mansıbın taleb edüb hidâyet-i rabbanî erişmek ile nebâtdan menzillerin küçük bir gayrı mülke konulur ya'ni ol nebâtı dahi hayvan tena'um idüb nebât menzilinden geçüb hayvâniyete kadem basub çıkdı. Zâhirden sadâve Allahua'lem bi's-savâb kimi ulvî dürr bularak kimi süflî hilkatı cânı var. Yokdur hayatı ekl şürb olmuş gadâ ya'ni kimi hoş tuyûr ki üç semâda yer ile tayerân ve kimi rûy-i zeminde kadem ile seyerân eder ki evvelkisi ulvî ve ikincisi süflîdir. Ve bunlar hareket-i bedeniyye sebebiyle zîrûh ve hayat-ı ebediyye hasebiyle bîrûhdurlar ve havâss-ı zâhiriyle gad (z)â akl ve şürbe mahsur ve bundan mâ'adâ havâss-ı bâtinî ve idrâki ma'ânîden dûr ve mağdûrdurlar. Ve havass-ı sittede hayvan insan ile müştereklerdir. Zîrâ onlar dahi görür ve işidir ve kokar ve tatar ve basar ve beş hisden mâ'adâ bir his dahi vardır ki hiss-i müşterektir ki gördüğün ve işittiğin ve kokduğun ve tattığın ve basdığın hiss-i müşterek ile bilür ve dört his dahi vardır ki ol ancak insana mahsûsdur. Mütevehhime ve mütefekkere ve mütehayyile ve hıfz bu hayvânâtın seyr-i seferleri müsâvî değildir. Şeref-i insan ile müşerref olmakda ba'îd ve eb'ie. [94/b] Karîb ve akreb cihetiyle zîrâ ba'zı evsâf ile insana ba'îd ba'zı sıfât ile karîb olur. Meselâ kelb gibi ki vefâ ve hakikat ve hıfz vesâir ve kelb muallim ve sâir küllâbdan seferi ziyade rekk ve hayvâniyet mertebesinde eller ve rekkidir ve ganem -i müvâneset ve mütâbakat ve hilm ve rıza ve sâir gibi ki bunlar dahi insana münasib evsâfdandır. Ve fers-i şecâ'at ve gayret ve mizâc ve sâir bunlar dahi evsâf-ı insâniyededir. Bu kıyâs ile insana nesb ve akreb olan evsâf ile seyirlerinde bu'd ve kurb i'tibar olunur. Zîrâ hayvan dört nev' üzerinedir ki ulvî ve süflî seb'î ve şehevîdir egerçi bu dört taksîm iki ecâlik tafsildir ki seb'î ve şehevîdir ki ulvî ve şehevî süflî ve seb'îden insana akrabdır. Zîrâ onlarda iki sıfat-ı mazmûme ziyadedir. Ol iki mazmûmeden gozer itibarıyla onlardan ziyade sefere muhtacdır rütbe-i insanda dahi bu mana derkardır zira esalik-i seyr u sefer ile selefiyet ve sebbiyet sanatlarından eyledikde ulviyet ve mülkiyet sıfatlarıyla muttasıf olur ve lakin bir müddet seyr ü sefere muhtâcdır ki insaniyet ve rahmaniyet sıfatlarıyla muttasıf olub tahalluku ebâ halakallah zümresine dahil ol hayvan dahi süfliyet ve seb'iyet mertebesin avâlim biraz hüda. [95/a] Tekmîl eyledikde saffet-i şehevî kendüde bâkîdir. Birinci müddet-i sefere muhtâcdır ki ol saffet dahi menz,ilin bulub insaniyyet ve hakkaniyyet ile mutassıf olub sırr-ı a'zamın vücûd-ı insanda zuhuruna bâis ola. Acib ma'nâdır ki bu evsâf hayvâniyyet seyr-i sefer ile tekâmül olub insaniyyet mertebesine

kadem basub şeref'i sırr-ı insânî ile (?) olduktan sonra külliyet ile bu evsâfın cem'iyesine insanın rucu'ı ki tekrar rütbe-i insâniyetde dahi birinci sefer ü seyre ihtiyâc hâsıl olur ta ki ol evsâfdan külliyet ile halâs olub mülkiyete kadem bassa ve ondan dahi çille-i irfân ihtiyâr edüb insâniyete dâhil ola. Zâhir-i fehm olunan budur ki zât-ı insâniyet üzere sıfât-ı hayvânî ârız olmak insanın kemâline delâlet idicidir. Zîrâ bu evsâf-ı behâyim insanın seyr-i seferine bâisdir. Seyr-i sefer ise insanı kemâle iriştirmeğe sebebdir ki eger bu evsâf insana ârıza olmasa insan dahi melâike misüllü bu saffet-i nûriyetle mutassıf ve mertebe-i mülkiyete mahsûr olmak lazım gelürdü. Bu ise ve nefhat-i fiyye men rûhi şânının muktezasından değildir. Ve allahu a'lem bi's-savâb dûr olub bunlar hüdâdan ayırmayub maksuduna yine ettiler niyâzı. İsteyüb hakdan bekâ ya'ni semâdan. [95/b] Ma'dene ve ma'denden nebâta ve nebâtdan hayvâna sefer ve bu mertebeleri gözer edüb câna nâil ve hayvâniyet rütbesine dahil oldular ve hûrs-ı hamse-i zâhirî sâhibi oldular. Ve lakin hakdan dûr olub bu merâtib ve menâzilde maksûd el vermediğinden yine hallerine münasib niyâz ile cenâb-ı hakdan bekâ taleb ettiler. Emr olundu yine bunlar ettiler bir bir sefer. Göcdüler bir milke doğru eyleyüb ahir-i du'â çalınub çün kavs-ı rihlet her biri kan ağladı ayırdılar ol şehre cana eyleyüb vâran fedâyâ'ni emr-i yezdân ile mertebe-i hayvâniyyetden bir bir sagarların tekmîl idüb niyâz ve tazarru' iderek bir mülk-i ma'mûre doğru göcdüler ve kavs-ı rihlet çalındıkda her birleri tîg-i kazâyı kurbân ve kassâb-ı kadere gerdân koyub şimşîr ki dûn ile gerdânların hûn idüb ve cûdların fedâ ederek canları bir şehre ayırdı ki şehir-i beden ve şehir-i şaha taht-ı tendir. Ya'ni hayvâniyyet mertebesini dahi tekmîl idüb her birleri vakt-i merhûnda vücûdların hûn idüb ya'ni zibh olunub insana kısmet olundu ve insan ol hayvanı tena'um etmek ile sırr-ı subhânı vücûd-ı insana nakl olunub kal'a-i ten ve şehir-i bedene ayırdılar. Cem'olub ol emre ol irkilüb âdemde çün [96/a] itdiler bir bir zemîne ic gözün senâ-yı hümâ ya'ni ol emr-i evvele cem' olub müfredât-ı mürekkebâtdan müneslih olduktan sonra sulb-ı ademde karar kıldı. Ve andan bir bir zemine indiler ki rahm-ı mâder ki sulb-ı pederden nâzil olur. Ma'lûm ola ki sulb-i peder sırr-ı insâniyyeye mahall değildir. Hakikatde ol sırr-ı a'lemdendir. Nitekim buyurulmuşdur kul'er-rûh min emr-i rabbi egerçi ol sırrın zuhûruna mahalldir. Şöyle kim müşereff-i şems-i cihânın tulû'una mahall olduğu gibi ol sır dahi iki derya birbire cem' oldukda emr-i rabbânîden zuhûr edüb sulb-i pederden tulû' ve rahm-ı madere ziyâ ve yer salar. Kula te'âlî merac'el-bahreyni yeltekıyân beynehümal berzahullâ yebgıyân ilâye câiz iki deryadan murâd

sulb-i peder ile rahm-ı mâder ola ve nutfe ikisinin beyinde berzah ola. Yahrucu min humel lûluu vel mercân. Ve onlardan hurûc ve zuhûr eyler. Leben ile kan zîrâ insan kaçınki hayvan tena'um eyleye mide ol gadânın hazmetinde inek dermeyân edüb münâsib kavâller ile hareme mübâşeret eyleyüb ol gadâyı dört kısım eyler. Şöyleki latîfîni sodayla kana ayırıp keşîfîni dahi bahar ile kesb idüb def'a ile onları def' edüb ve şîr ile hûn-ı vücûd-ı insana seyrân edüb kuvâ-yı cismâniyyeye medâr olur ve ol şîr ile **[96/b]** Hûnun hâssa-i ma'nevîleri dahi kuvâ-yı (?) zam olub deryâ-yı ma'nîde mâhiyyât-ı ma'ânî mertebesin bulur. Reys-i kâbildir ki merac'el bahreyn-i leben ile hûn beynehuma berzah olmazdan hâsıl olan nutfe-i. Yahrucu min humel lûluu vel mercân ricâl ile nisâ ola allahu a'lem akdı sular gibi bunlar elif nûnun bahrine bitdi. Ol dürr-i sedefde eyleyüb hâlık-ı 'atâ ya'ni su gibi nutfe-i rahm-ı madere sulb-i pederden akdı. Elif nûndan murâd anne demektir. Bahirden murâd rahimdir ve ol bahirde sadef vücûd unsuru ve dürr-i manâ-i insânî halk olundu yahud sadef vücûd-ı mâder ve dürr ol vücûddan hâsıl olan veled ve kâbildir ki elifden murâd kalem-i peder ve nûndan murâd devvât-ı mâder ola ki evvelkalem-i pedere ve ba'de devvât-ı madere akdı ve anda dârî-i rahmi bulub levh-i mâderde kalem-i peder tasattur eyledi ve sadef-i mâderde dürr-i pederiyyetdi. Ya'ni hâlık atâ eyleyüb vücûd-ı veledi halk eyledi ve allahu a'lem od su toprak yıldan bağlayub suret-i âna virdi çün eller ayaklar yana ol ma'na çıka ya'ni anasır-ı erbe'adan suret bağlayub eller ve ayaklar verdi ta ki ol ma'na ki bu nice seferler ile ma'dene nüzul ve ma'denden nebata ubûr ve nebatdan hayvanda zuhur. **[97/a]** Ve hayvanı insan ekl idüb sırr-ı ilâhî-i muttali' sulb-ı pederden tulu' idüb ayine-i anâsırdan suret gösterüb âlem-i ilimden âlem-i ayniye kadem basa ve mazhar-ı esmâ ve sıfât olan zât-ı insânî suret-i rahmanî ile vücûd bula. Nitekim buyurulmuşdur. Küntü kenzen mahfiyyen feahbebtü en uğrafe fe halaktül halke liuğrafe ise bu cümle mümkinâtın halk olunması lâurfе mertebesin bulmak içündür. Bundan ma'lûm olan oldur ki her ne kadar ki a'mâl-i kesîre sâhibi olsa bir kişi rütbe-i cinnîye dâhil olmadan insaniyyet menziline vâsıl olamaz. Zîrâ münşâ-i hilkat-i halk zuhûr-ı muhabbet-i hakk oldı ve zuhûr-ı muhabbet-i hakk hâsıl olmadan anurfe sırrından behrever olmak mümteni'il-husûldür ve bu muhabbetin evveli hakdan halka ve ahiri halkdan hakka vâki' olmuşdur. Zîrâ feahabbit fehallekat dan mukaddem geldi ve mümkün değildir ki bir bendeyi haksubhâne veta'âla kabûl-i cinni ile kabûl etmeden evvel bendede cânib-i hakka incizâb ve meyl-i muhabbet zuhûr eyleye. Zîrâ yuhibbehüm ve yuhibbüne

buyurulmuştur ve bu muhabbeti izhâr eyler. Halakallahu ademe alâ sûrete ya'ni cenâb-ı hakk ademi kendi esmâ ve sıfâtı üzere halk eyledi. Egerçi cemî'î-i mahlûkât mazhar-ı esmâ-i ilâhiyyedendir ve cemî'î-i sûr-ı sûret esmâ-i cezâiyye üzere halk olunmuştur. Faemmâ insan mazhar-ı esmâ-i külliyye-i zâtiyye ve sûret-i sıfâtı ilâhiyye vâki' [97/b] olmuştur. Melâike-i a'zâm dahi bu tekrîm ile mükerrerrem değildir. Zîrâ meydân-ı imtihanda muhârebe-i hasma olmak vâki' olmadı ise erbâb-ı ma'rifetin hüneri hasm-ı kavî ile hîn mukâbele ve muhâsemede zâhir olur. Zîrâ kesninin dirhem-i kadarı muvâzene-i akrânda mahallin bulur ve allahu a'lem bi's-savâb geldü işbu mülke çünkim gösterüb andan vücûd kim ire mülk-i bekâya gide andan bu cefâ ya'ni rahm-ı mâderde sûret-i anâsırı eĝnine giyüb tekmîl-i zaman ile bu mülk-i kevn-i mekâna kadem basub hubâb-ı hakk andan bir vücûd gösterdi veyahut kendi vücudundan ta'yînât-ı esmâ ve sıfât mertebesinde bir vücûd-ı zılli gösterdi ta ki mülk-i bekâya kâbiliyyet ve ehliyyet peydâ edüb bu cefâ-yı berâzih anda def' ola. Zîrâ kesb-i hâl ve mahall-i kemâl bu vücûd-ı beşeriyyeye rehn olmuştur. Onun çünki ahsen-i takvîm üzere halk olunmuştur. Eger ahsen-i takvîmden murâd vücûd-ı beşeri ise esfel-i sâfilîne redd-i kibr olmak görünür ve eger ahsen-i takvimden murâd vücûd-ı beşerî olmayub rûh-ı insâniyye haml olunur ise esfel-i sâfilîn azîk-ı merâtib olan vücûd-ı beşerîde sadr-ı insânîdedir veyahut ahsen-i takvîm sırr-ı insânî ve esfel-i sâfilîn rahm-ı mâder ola ki salâke resminde âdemin belinden sızub. [98/a] Anne rahmine düşüb oĝlan musavvir olmaĝa başlar şöyleki anâ nutfe derler. Anne rahminde mütemekkin kalub müddeti tamam olub anda ol nutfe kana tahvîl olur ve andan ol kan lahme tebdîl olub ol et içinde kemükler peydâ olub sûret-i unsurî zâhir olur ki her birinin arasında kırk gün mürûr ider. Ya'ni nutfe alaka olub ve alaka mudge olunca üç ay gecüb ol kemükler etler ile îhât itdürüb cânân bahçelerinden cân bülbulü ile hubâb-ı hakk ol vücûd-ı tekrîm ve tezyîn eyler ta ki müddet tamam olub işbu mülke ki şuhûddan ibâretdir kadem basar andan leben-i mâder ile terbiyyet bulub bu levgyyyet mertebesin bulub emânet-i ilâhî ki tekâlif-i şâkkeden kinâyetdir. Ol vücûda tahmîl olur ise tevâllüd-i evvel ki sıfât-ı hayvâniyye ile iştirâkendir. Sana hâsıl oldu. Faemmâ tevâllüd-i sâni mertebesine nâil ve melekût-ı semâvâta urûc etmek mansıbına vâsıl olmak mâderi zarîkate teslîm olub nutfe mertebesinde âb-ı saffet-i muhabbet allaha kendün koyuverüb gaflet ile gozer eden enfâsı için çigerkân edüb bârî emânet gaybîyye kabiliyyeti peydâ oldukda lahm ve gıtâm mertebesine ehliyyet hâsıl idüb hayât-ı ebediyye ile tekrar hayat bulub beyza-i

beşeriyetden ya'ni rahm-ı maderden hurûc idüb leben lezzeti ile bir müddet terbiye bulub [98/b] Bülûğ-ı tâamme rütbesini hâsıl oldukda tekâlif-i şâkke-i şer'ıyye mertebesinde tasarrufât-ı tâamme-yi ilâhiyye-yi gaybiyye hâsıl olub (?) sırrına nâil ve men lem yelid merateyyin lem yelic mülkuvvetis-semâvât hakikatine vâsıl olmak devletine mâlik olunur. Fâfehnullahul a'lem bi's-savâb ve elıyye'l-merce'i'l meeb bitemiyeger işi bunda şöyle kim imrad-ı hâs dūr eder Aksine (?) Beter ol tohm-ı hüda ya'ni bunca sefer ve menzilden menzile ki gozer eyledikden sonra insâniyyet mansıbın fâsıl edüb sûret-i insâniyyetde hayvâniyyet sıfatlarıyla kalub tahsil-i hâl ve kesb-i kemâl etmeyüb kendi zatına â'lem ve cenâb-ı hakkın vahdaniyyetine ârif olmayub imân-ı hakikî ve şuhûd-i zâtî ve hayat-ı ebedi hâsıl eylemeyüb men kane fi heze ea'me mertebesinde kalub kârını selâma ve işini tamama irişmeye şöyle kim ya'ni şöyle bilekim îrad-hâssa-i insâniyyet kaftanlarıyla mültebis olan ihvân ve râh-ı hakka dâhil olan sâlekân dūr eder. Aksine pîrkâl-i saffet ya'ni pîrkâl-i hâl aksine dönüb bir dürlü dahi esfel-i sâfilîne avdet iktizâ eyler şöyle kim ahsen-i takvîm üzere halk olub bu esfel-i sâfilîne ki a'lem-i mülkdür. Redd-i evvelden ta ki men urfe mertebesine nâil olub illâliya'budûn ey limerfûn sırrından behredâr olub heyevât-ı hakkânî ve bekâ-i zâtiyyeye vâsıl [99/a] olasın çünkü ma'rifet nefse ma'rifetullaha kadem basmadan perkâl aksine ve umumun tersine dūr eder ya'ni esfelden a'lâya gelüb a'lâdan yine esfele avdet eder şöyle ki kemâ te'îşûne temûtûne ve kemâ temûtûn tuşşerun vefkince yevm-i tebellîde saffet gâliben olan sûret-i havyaniyye redd olub esfel-i sâfilîne avdet eyler. Neuzubillehi te'âlâ veyahut dūr eder. Aksine perkâr-ı beter tohm-ı hüda. Dîv Şeyh Kaddese Sırta hazretlerinin buyurduğu dürre-i irsiyye ve adl-i ruhanide tohm-ı hüda ya'ni sırr-ı insânînin tekrar zuhûr ve seyr ü seferine işaret ola. Pes durur bu nakşiyâ ki her nekim nazm eyledik ki sakkın kesbin değıldir. Sen meğer ayırdın hakka ya'ni sırr-ı insânînin ne yüzden seyr-i sefer edüb ve encâm-ı karîne müncar-ı evlad bu hernekim nazm ve keşf eyledin pesdir ve bundan ziyade ta'rîfe mecâl muhâldir zîrâ bunlar kim nazm olundu kesben ta'lîmen değıldir. Međer kim sırren ve hâlen ol evvelâ vâslullah olub â'lem-i ma'nîde bu a'lem-i ma'ânî hâlen ve sırren ma'lûm ola ve illâ bu esrara vukûf-ı mekâsib kabîlinden olmayub mevhibet-i ilâhi ve inâyet-i rabbânîdir. Fâfehmen men fehm ve men zevkîn.

[99/b] Gazel-i dîger

Bu gün râh-ı aher içre giderken bulmuş evlâ-yı cân-ı derunisine de cana açıldı bir acib meydan ya'ni râh-ı muhabbet ve seyr-i ma'nevîsinde kendi ictihâdından haber ve meydan-ı irfanda gönül deryasında zuhur eden ilm-i. Güher ve esrâr-ı gaybiyye-i acebiyyeden sîne-i beherine açılındır ve ol kapudan derûn-ı dile ve reved eden ibret ve hikmetden beyâna şuru' idüb buyurur. Görüben rûy-i sahrada tuyûr bin pâreber mermer yenüb dört köşe etmişler. Duru ol kudret-i yezdân ya'ni sahra-yı rüsûmda ahkâm-ı şeriat mermerin muktezâ-yı mesâil-i diniyye tertîb ve tanzîm idüb dört köşe yani dört mana-i halasa veyl idup birer halka her köşeye geçirüb dört mezheb i'tibâr eylemişler. Kudret-i yezdân ile ilâ yevm'il kıyamete sâbit ve dâim ve yevmen kayyûmen terakkî ve kuvvet bulub durur. Rûy-ı sahradan murâd besât-ı şer'iiyetdir ki ahkâm-ı mezâhire mahsurdur ve nahnü nahküm bi'z-zâhir masadâkınca mermerden murâd kuran ve hadisdir. Bin parden murâd onlardan istihrâc ve ictihâd olunan mesâil-i diniyyenin kesretinden kinayedir. Dört köşeden murâd dört mezhebdir. Durur ol kudret-i yezdân. [100/a] Ya'ni hubâb-ı hakkın kemâl-i kudretindendir ki meyyânede ihtilâf vâki' olmuş iken yine dördü dahi kemâl-i şeref ve i'tibâr ile karar ider şöyle ki birinin ahkâmına ol birinin müfâyeretinden noksan ve halel gelmez ve allahu a'lem bi's-savâb dolub her köşesin inen takılmış halkalar bir bir irişmez kimsenin akli gibi kimi lü'lü kimi mercan. Halkalardan murâd dört imamın pençe salacak ma'nâlarıdır ki dördü dahi urve-i vüskâdır. Erişmez kimsenin akli ya'ni her birisi birbirlerine muğâyir iken kimi (?) mercan ya'ni elbette onların üçü hata ve biri savâb iken yine dördü bile manend-i cevâhir makbul ve mükerrem ve hataları dahi ma'fuvv ve müsellim vâki' olmuş. Tutup her halkasın cana inen gördüm. Birer âdem çekerler derdi dört yerden temâmet cümlesi yeksân bir âdemden murâd eimme-i erba'adır. Dördü dahi bir mes'elede birer ma'nâ izhâr idüb hükm eylemişler. Ol mes'elede dördünün dahi kavliyle her birinin mezhebinde amelde icrâ ve savâb-ı yeksandır. Her ne kadar ol ibârenin mağhûmunda hata ve ol kelâmın ma'nâsın ihtiyâtda sehv vâki' olmuş ise yine ol mezhebde olan kişi ol mes'elenin ahkâmın icrâda ol mes'elede isâbet [100/b] itmiş olan mezheb ile ameli ve ecri beraber yeksandır. Çü gördüm bir bölük kavmi gezüb ol taş etrafın safâlar kesb idüb câna okurlar âyet-i kurân. Bir bölük kavimden murâd ehl-i islam ve sahib-i selametdir ol taşın etrafın ya'ni sahra-yı şerî'atde mezâhib-i erba'adan birine ikrâr ve birine inen ahkâmıyla amel iden ihvân dâire-i mezheb-i erba'ada deverân idüb

murâdları rızâ-yı rahmân ve lisânlarında kırâati kurân ve ravza-i şerîatde safâ-yı vicdân kesb-i kemâl amel-i irfân ederler. Vallahu a'lem bi's-savâb olar kim dışdadır aker hakikat halkalarından çün sorulmuş bâb-ı rahmetden gezer ol yerde sergerdân. Halkalardan dışda olanlar küffâr ve milel-i aherdir ki onlar bâb-ı rahmetden sürülmüş sahrâ-yı hüsrânda üryân ve sergerdândırlar. Durub cây-ı kıyâmetde celâl-i kibriyâdan çün diyüb ya leyteni bunlar ederler derd ile efgân ya'ni urve-i vüsğâ olan din kavm ve şerî'at-i müstakîmeden hâric ve sahra-yı diyânet ve istikâmetden revv-gerdân olan ehl-i hızlân idi. Hüsrân ve se-gerdân cây-ı kıyâmetde ya'ni sahrâ-yı kıyâmetde derd-i efgân libâsı sa'âdet ve kaftan-ı hidâyetden üryân zâr-ı giryân. **[101/a]** Yaleyteni küntü turabe deseler ki keder zîrâ heybet-i celâl-i kibriyâ ve dehşet-i kahr-ı hüda onları istilâ etse ki keder ol günde ve yekûlül kâfirîne yâ leyteni küntü turabe diyeler ya'ni kâşki nev'-i beşer yaradılmayub toprak olaydım hatta bu kahr-ı celâle müstehak olmayaydım diyeler ve allahu a'lem bi's-savâb hazer kıl işbu nazımdan dilâ fehm ile bu remz-i felek bozdurub senden ayağın almadan deverân bu beyte hâmil rumuz-ı mâba'de ve mâkable şâmil ve canibîn-i cem'e kâbildir. Şöyle ki bu zik olunan tâife-i hâsreki ahkâm-ı şerâyîden hâric ve âdâb-ı din-i islamdan ba'îd küfr-i delâlet fevk-ı şekâvet üzeredirler. Hazer kıl bu nazmımdan ya'ni mefhûm nazımdan zikr-i mahall irâde-i hâldir. Pes-i felek aksine dönemden ya'ni mevt erişüb çarh-ı devvâr ve hâk-i sahhâr ayağın almadan ve ecel irişüb ölmeden fehm ile bu remzi ve hıffet ile bu edâ-yı ve mâba'dına olan ta'alluk-ı beyt-i aherden fehm olunur ve allahu a'lem bi's-savâb geçüb ol halkalardan çün evzen mahv eyleyüb nakşı bulub (?) Sırrı ihfâ-yı ne küfrün kavî ne hod imân ya'ni mevteva kablen mevtena sırrına vâsıl olub mahv-ı vücûd ve envâr-ı zât-ı ehadiyetde ku'ûd ve vücûd-ı mevhumun hüviyyet-i hazret-i vâcib **[101/b]** 'ül-vücûdda. Kim ve nâbûd idüb izmihlâl-i unsurî ve istilâyı tertîb-i beşeri ile sırr-ı ihfâya vâsıl olub imân-ı yakînî ve şuhûd-ı yakînî hâsıl oldukda ne imân resmi ve ne küfür cehli ve ne mezheb-i aklî kalur onların cümlesi ve hüm ve fehüm ve ukûl ve rüsûm ve her nekim tebâyi'in muktezâsıdır çünkim sâlik-i seyr-i sülûk ile mertebe-i bülûğa irişene ism-i resmden haber ve ne vücûd-ı mevhumdan eser kalur. Mezheb-i hakk ve imân-ı mutlakda yürür ve behrevâr olur ve eger bu evsâf-ı ilâhiyye ile mütellak ve mutasavvıf olmayub imân-ı kevnî ve tekyîdî ve mezheb-i aklî ve naklî ile mukayyed ve akla ve nakle mahsûr oluna. Hazer kıl bu rumûzdanki ayn-i hüsrân ve marifet ve rü'yetullahdan üryân ve sergerdân kalursın. Zîrâ akl-ı ukkâlden müştâkdır. Ukkâl ise devenin dizine benzettikleri bağıdır.

Men arefe menzili bu bağdan ırakdır. Zîrâ zâhir ne kadar mu'tasım bi hablillâh olmak lazım ise bâtında dahi mu'tasım billâh olmak elzemdir. Pes-felek yüz döndürmeyüb ayağın devrân almadan sa'y it ki mevt-i ihtiyârı ve tevellüd-i sâni dâiresinde dâhil olub vücûd-ı zâtiye ve sefâ-yı ebediyye ve hayat-ı serediyye sâhibi olub kesret-i te'ayyinât ve rüsum-ı te'ayyidât ve sûr-ı tevehhümât-ı ehadiyyet-i ea'dâde [102/a] Ve sırr-ı hüviyyet zâta mâni' ve vahdet meydanında olan şehbâz ve serbâz-ı lağîne ferâhim olmaya ve suret-i insan ve sîret-i hayvan menziline kalmaya fâfehîm.

Gazel-i Diğer

Nedir mi'râc-ı hazret gör ne söyler bu suhendânı çıkub dil ism-i resminden gidermekdir bu elvânı ya'ni mi'râc-ı hazretin ahvâlinden ve esrâr-ı letâifinden a'lâ tarîk ola cemâl-i beyâna şuru' idüb buyurur nedir mi'râc-ı hazret ya'ni ey tâlib dîdâr-ı ilâhî ve ey râgib esrâr-ı nâmütenâhi gör ne söyler. Bu sühendânı ya'ni bu çeşm-i irfânın ac ve gör ve bu semendânı sem'-i câna kavî ve nazar-ı kâmil ile nazar ile ne mi'râc-ı sa'âdetdir diyü buyururlar. Çıkub dil-i ism-i resminden ya'ni isim ki vücûd-ı beşerînin muktezâsı her âdeme bir isim isnâd iderler. Ol isim kendi zâtının muktezâsı değildir belki zeyd-i ömrûden ve ömrü-yi zeydden temeyyüz içündür veyahut şol u'mûm olan esmâlar ki nâs ve insan ve adem denilmiştir. Ve şol resim ki sûr ile mu'teyyindir. Hemân ol ism-i resimden gönül urûc etmektedir. Mi'râc-ı ma'nevî ve dahi ism-i resm-i esmâ ve sıfât muktezâsı surdan ibâretdir. Mukteziyât-ı esmâ ve sıfât muzahhil ve urûc ve zât-ı ehâdiyyet [102/b] mutlaka vusûldür ve dahi gidermekdir. Bu elvân ya'ni elvân-ı mütefâvite ki nukûş-ı kevnîyyede ve sûr-i şahsiyyede mevcûd melekût-ı asliyye ve mâhiyyet-i rûhiyyesine ârıza olmuşdur. Murâd onları gidermekdir ve ism-i resimden gönül urûc idüb mahbûs-ı cihet olmayub bîcihet olmakdır ve allahu a'lem o kim nûr-ı hakîkattir ki fariğ olmuş vücûd içre urûc etmektedir râsile ki ya'ni rûh-ı sultânî ya'ni hakikat-i insani bu vücûd-ı beşerîde fer' olmuşdur. Bu mahalde vücûd-ı lafzî mecazdır. Hakîkatde vücûd vâcib'ül-vücûda mahsûsdur. Nitekim buyurulmuşdur illa iyyâne mâ semmet rayihel vücûd amma bu vücûd mecâzide nûr-ı hakikat-ı insânî ki venefhati fiyye men ruhi ayet-i kerimesi onun hakkındadır. Ol nur-ı hakiki vücûd içre fer' olmuş ve buyurdıkları bu a'lem nâsevt-i fenâ bulub ol nûr-ı hakîkî makâm-ı aslîsine urûc itdiğinden bu vücûdda fer' olmuşdur. Amma hakikatde asl-ı vücûduna ol nur-ı hakikatdir ve dahi câiz ki vücûddan murâd vâcib'ül-vücûd ola ve allah biküllî şey'in muhît fevkince ihâtâ-yi zâtiyye-i vücûdiyye içre nur-ı hakiki ism-i resm i'tibâriyle fer'

olmuş urûc etmektir râsile didüğü makâm-ı aslîsine urûc etmektir ya'ni vuslat ve cem' ve cem'ül- cum'a [103/a] irmekdir ve muttu ekbelen temutu ma'nisi zuhur idüb olmazdan evvel olub mansıb-ı hâtem-i nübüvvet ve menzil-i nihâyet'ül-risâlete zuhur etmektir. Vallahu a'lem bedendir bir gönüldür günlim onun aşkı refrefdir. Ciğer-i uşşâk ma'sûka ki ider cümleden fâni ya'ni vücûd-ı insanın yere müşâbeheti yer ve beden anâsır-ı erba'adan mürekkeb ve andan tahmîz ve yine ona tahvil olduğundan bedendir. Yer diye buyurur ve dahi yerde envâ'â türlü meyve-i latîfe ve şukûfe-i tayyibeye nihâyet yokdur. Güzellik vücûd-ı insanda dahi ciddi ihtimâm ve sa'y-ı tamâm ile ibâdet-i tâ'atden ve takvâ-yı riyâzâtıdan zuhur eden envâr-ı ilâhi ve irfân-ı nâmütenâhiyye nihâyet ve gâyet yokdur ve dahi yerde dört türlü su vardır. Tatlu ve acu ve tuzlu ve kokar. İnsanda dahi talu su ağızda ve acı su kulakda ve tuzlu su gözde ve kokar su burunda ve bir dahi yer kesîf ve süfli ve zulmânîdir ve vücûd-ı insânî dahi kesîf ve zulmânîdir ve bunun emsâli müşâbehete nihâyet yokdur tafsili mûcib-i tatvîldir gönüldür gök dîd ve ki gönül-i ulvîdir ve teni muhîtdir gök dahi ulvîdir ve arzı muhîtdir. Gönülde kevâkeb ve şems ve kamer vardır. Gönülde dahi havâs ve akl ve ruh vardır ki onlara müşâbihdir [103/b] ve dahi gökde seb'a-i seyyâre vardır. İnsanda dahi yedi tabaka seyyâre makamındadır. Evvelki kuvve-i mutehayyile ikinci kuvve-i mütevehhime üçüncüsü kuvve-i mütefekkere dördüncüsü kuvve-i hâfıza beşincisi kuvve-i zâkire altıncısı kuvve-i müdebbire yedincisi kuvve-i hiss-i müşterek ve bunun emsâli her ne ki âlem-i kübrâda vardır âlem-i suğrâda dahi ondan bir çâşni olduğu mirsâd'ül-ibâdâtlu kitâbda vesâir kütüb-i sûfiyyinde şerh ve beyân olmuştur. Pes-i insan tashiye-i câmi'e ve mazhar-ı cemîf-i esmâ ve sıfât olmak ile beden yire ve gönül göğe teşbih olmuştur. Kim anın aşkı refrefdir ya'ni gönül ile gök min cihet'ül-talattuf münâsebetleri olmak ile refref ki ferâş-ı aşk-ı ilâhîdir. İkisinden dahi eltafdır. Kemâl-i nuraniyye ve ol hazrete refref aşk-ı ilâhî ve nur-ı zât-ı pâdişâhidir ki akl-ı cibrîl ol hâle kadem urmak muhâl ve ol kazâyâ duhûle mecâl yokdur. Ciğer-i uşşâk-ı ma'sûk ya'ni âşıkları ma'sûka çeken aşkıdır. Eger âşıkda cüziyye-i hakk ve şu'le-i aşk zuhur etmese taleb dahi olmazdı ki ider cümleden fâni ya'ni kemâl-i aşk-ı muhabbet vücûd-ı aşkda ihrâc-ı âsâr-ı gayriyyet ve ihrâk-ı vücûd-ı beşeriyyet ve cümleden fâni ve cümle ol nur-ı ilahîde mahv-ı müttelâ şet olmasına işaretdir. Nitekim buyurmuşlar el-aşk-ı nâr yehruk-ı mâseviyy'il -mahbûb [104/a] ve dahi el-aşk hurûc'el-aşk min a'lşem'el-beşeriyyeti ilâ âlem-i ilâhiyyet ve Mevlana kuddisse sırra Mesnevi-i Şerîfnde buyurur. Beyit: şerh-i

aşk ez men begûyem berdevâm sad kıyâmet begozered vîn nâtemâm görünüb sırr-ı evvâdenâ tekellümsüz kelâm etmek iki can bir ten olmaktır. Bürünüb kalb-i insanı câiz ki makâm-ı evvâdını da kendüde kendüyü kendülüksüz müşâhede makamına işâret ola iki can bir ten olmaktır. Hakikat-i insanî hakikat-i vâhidedir. Bin dediğinden gayriyyet-i sıfâtın birinmişdir ve hal bu ki bin lafzı bir emr-i i'tibârîdir. Ol hazret ki makâm-ı evvâdını da ferâş-ı aşk-ı hüdaya ku'ûd etdikte ism-i resmden çıkub elvân-ı sûri giydürüb akîlin i'tibârî ref' ve vahdet-i zâta kadem basub katre-i vücûdlarına bahr-i hakikate yetiştirüb fenâfillah ve bekâbillah ile vuslata ve sem'ül-cem'e vâsıl olub merkezâ-yi hüviyetde dâire misâl muhit olub hevâ-yı hüdâ-yı müte'âlde deryâ-yı ku'rbîye pâyân olub hakikat-i vâhide olmasına işâretidir ve allahu a'lem bürünüb kalb-i insânî câiz ki bu mahallde insandan murâd makâm-ı insan ola. Âlem-i gayb-ı mutlakda insiyetinden ve ol zîde-i mahlûkâta aşk-ı refref üzere celîs- â'lem-i ummîde zât-ı hüdâ ile enîs olmasına işâret [104/b] ola ve bu mahall-i idrakden ukûl-i âcize ve idrâk-i kâsır ve zebân-ı hâsır bu makâm-ı idrâk olmadığı idrâk idrâkdir. Tefekkür ve fî halkıllah velâ tetefekkür vefî zâtillah bu mahalle tenbîhdir. Hale ve mes'ame mevkufl olduğundan lâyesa'ni arzı velâ semâi velakin yesa'ni kalbe abd-i mü'min fâ fehnullahil a'lem haberallî ma'allahdan eger te'vîle kâdirsin ve gerunî bilimden zâhid bürümez sırr-ı pinhânı lima'allah vakt-i lâyüs'ân-ıfiyye mülk-i mukarreb velâniyye mürsel hadîs-i şerifinden habera. Eger te'vîline kudretin var ise câiz ki lâyüs'ânı fiyye mülk-i mukarreb makâm-ı kâbe kavseyinde ol haber ile emr-i mülk-i mukarreb iken sidret'ül-müntehîde buyurur lûdi nûti anmillete hateregat velâ nebiyye mürsel diye deyü buyurdıkları vücûd-ı beşerîleri ki bu âlem-i da'vet ve hidâyet ve irşâd için irsâl olundular. Ol vücûd ki beniyye ve Mürsel ve peygamber ile müsemmadır. Onlar dahi câiz ki lâyüsgâ tahtında dâhil ola zîrâ ol hazretin makâmı makâm-ı ehadiyyetde iken mîm-i mürsel ile Ahmed irsâl olundu. Ahmed'den asla urûc vaktinde mîm ref' olundukda yine ehad kalması nümâyendir ve gerunî bilimden zâhid-i tahkîkki bu hadîs-i şerîfin nâiline kâdir olmadan mermûzât-ı latîfesine ârif olmadan bu remz sırr-ı pinhân kemâhu hakka eyyân ve beyân olunmaz fâfehm -i mülk-i mürsel beniyye sığmaz bu cây-ı dehşet. [105/a] Âbâde Gönül azmeder anda hem ki cezbi der hüdâ ânı ya'ni mîsrâ'-ı mâtekaddemde zikr olduğu vech üzere mülk ve beniyye ve mürsel bu imâret-i imâye sığmaz gönül azm eder anda hem ki cezbeder hüdâ anı ya'ni serpâz-ı aşk-ı hüdâ pervâz-ı fevk-i dücihân idüb kulle-i kâf-ı bedende ankâ-yı şâh-ı lâmekânı kabza-ı cezbi hüdâ ile sadâret-i a'lem-i vâhidiyyetden

makâm-ı mülk-i ehâdiyyetde bâki ve sâbit olub terkîb-i hayâl nâsevt-i ateş-i aşk-ı ezeli ve ebedide fâni ve vücûd-ı hakikat-i lâhûtî nûr-ı makam-ı hazret-i hâhûtîde gark velâ fark olub şol aşk-ı serbâz-ı hüdâ ile ol murg-i dil-i bîpahâyî yâr ve şikâr idüb fenâ-ı sıfât ile bekâ-i hazret-i zâta gönül azm ü cezb-i hüdâ ile hüdâya vâsıl ve maksuda nâil olmağa işâretidir. Ve allahu a'lem bi's-savâb anın cibrîli aklîdir ki herkez sadedden cânâne için bal viren geçmez kalur görmez bu meydanı ya'ni cibrîl-i ma'nevîleri akl-ı mübareklerine haml olunmuş ki cibrîlasâ dâima seyr eder hazret hamse-i ilâhîde avâlim-i erba'ayı seyr etdiğinden hazret-i cibrîl dahi avâlim-i erba'ayı seyr etdiğinden kemâl-i münâsebet bulmuşlar amma âlem-i a'mmâ ki gayb-ı mutlakdan ibâretidir. Ol âleme ne akl ne cibrîl-i kadem bassa bilir meğer ki refref ola hatta bâl-i ve perrinaçen ve illâ akl-ı cebrîl bal-pern içüb geçmez kalur görmez. [105/b] Meydân-ı sidret'ül-müntehâdan içer ve rekkidir anı görmez ki cemâline celâli pul virmez ancak ana varan yine anın hakîkatidir. Sevâya yol yokdur zirâ kadime-i hâdis-i makârin olunmaz olsa dahi kârî ademdir ve allahu a'lem külli şey'in hâlikun illâveche lilhükmü ve ileyye türce'ün. Sana ol ve ana sen varmadan mevlâ münezzehdir ki yokdur kurb-ı bu'dânda ne sandın sen bu meydânı. Ya'ni ana varma ve sana gelme bu âlemde mazâhir-i kevniyyeye mahsûsdur ve illâ hakk subhâne ve ta'âlâ hazretleri varmadan gelmeden münezzehdir. Varma ve gelmede elbetde bir bedâyet ve bir nihâyet bulunur nihâyetde dahi mekân isbât olunur. Hâlbuki kibir ya bedâyetden ve nihâyetden ve makan ve zamandan münezzehdir ve kurb ve bu'd dahi yokdur. Fâyenmâ tevellü fesemme vechullah âyet-i kerimesinin muktezâsı hakk subhane ve ta'âlâ her halde hâzır ve nâzır ve her anda mevcûd ve dâimdir evvelde ahirde zâhirde bâtında hakk celle ve alâ hazretleridir. Öyle olsa varma gelme ve kur ve bu'ddan münezzehdir. Beyyi: â-yı birâder bilmiş ola ki kurb-ı hakk zîr-i bâlaya sefer kılmak değil kurb-ı hakk varlıktan etmektir gozer-mâl ve mansıbdan gozer kılmak değil ve nahn-i akrebi ileyye men hablül verîd vehüve mu'kem innemâ küntüm âyet-i kerimesinin ma'nâ-yı latîfleri bu ma'nâyı münâfi değildir belki akrebiyyet-i ma'îyyeti tâkeyddir. Bu suretde insan [106/a] Evâlim-i erbaa-i câmi' nüsha-i câmi'dir. İlmullahdan bir an ve bir kadem ayru gayrı değildir ve belki kıyâmı kıyâm-ı hakk ve vücudu vücûd-ı mutlak iledir beyit: berâvic-i hâk oldı. Mir'ati cemâl-i zât-ı pâke vech bâkîyi ayân gösterdi. Oldı yine hâk-ı ayak taht'es-serâ aher başı fevk'as-semâ çün göçüb bu güne dolmaktır. Evkât-ı fehm et bu irfânı ya'ni ayak vücûd-ı insanın tahtında arza akreb ve meyl-i teveccühü dâima serâya ve taht'es-serâya

olduğundan kemâl-i münâsebet olub taht'es-serâya ayak ile ta'bîr eder başı fevk'es-semâ didiği baş semâya meyli ve bedende semâ menziline olduğu gibi ayak dahi serâ menziline olmak ile bu ta'bîr ile tahsil buyur. Diğer göcüb bu güne dolmaktır didiği âlem terkîbden halâs olub ferd ü ehade yüz tutub tecelli-i zâtdan nûr-ı mahz olub bahr-i nûr-i ehadiyetde gark olub kayd-ı ruh ve tedbir-i bedenden kurtulub kendüyü cemî'i eşyada sâri ve vücûd cihetiyle cümlesinden âri ve mi'râc ma'nevi vücûd-ı ma'ânîde mevcûd bulunub cemî'i eşyaya dahi kendüde müşâhede birle ayakdan başa ve başdan başa geçüb bu güne dolmaktır ve belki on sekiz bin âleme dolub makâm-ı vuslata ve cem''ül-cem' ile tecelli-i ulûhiyyete işâretidir. Fâfehmi cüdâ-i hakka vâsıl oldukda (?) şey'in [106/b] Muhît tahtına dahil olur. Kadem basmaz isen zâhid eger bu mezhebi pâke ne küfrün eğledik anın ne bildik sen bu îmânı ya'ni sûret-i zühdi ile kışırda kalan münkir esrâr-ı ilâhi eger bu mezheb-i pâke kadem basmayub ma'ânî âlemini inkâr idüb mi'râc-ı ma'nevîye îmân etmez isek bu mezheb-i pâkin ne küfrün eğledik ve ne îmânın ve belki kendinin dahi küfür-i îmânın anlamayub küfr add idüb inkâr eylediğin ayn-i îmân ve îmân ittihâz ittiğin ayn-i inkâr ve dalâldir yeter. Ey nakkâş'ül-hakk kim olar kim akl oldur sözüm anlar kabul eyler ve hakikatde ey kerem-kâlin yani fi'lhakika şunlar ki akl-ı evveldir ve inâyet-i ezeliyyete mazhar ve sa'âdeti edebiyeye müntezirdir sözüm onlar ve kabul eyler ve onlar hakkında söz kabûl idicilerdir. Zîrâ bu ebyât-ı perherâyenden hisseyâb olub kelâm-ı kemâlâtdan irfân kesb idüb bu hakîkî kabul itmek herkes ve mekskârı değildir. Menlem yezuk lem ya'ruf fehavv esince anınçün buyurur. Ey nakşı solar kim akl-ı evveldir anlarda bu işârât ve bu mua'mmâyı mermûzât yeter ya'ni kifâyet ider ve anlar ki bîfehmi ve bîdrâklerdir. Onlara dahi sükût yeter ve hâmûşluk kifâyet ider zîrâ taleme-i nisyân sadkade cevâhir ve mârde zühdi-kâtil olur vesselam.

[107/a] Gazel-i âher

Nideyim âvere gönlüm şimdilik sevda heves. Leşker-i ferhâl ile kâkül-i pâre gavga heves Murâd-ı gönlün hevâ ve hevesliğinden şikâyetdir ya'ni ne çare ideyim şimdilik gönlümün âvereliğine kim encâmkâr ile mukayyed olmayub dehrin hüsn-i sevdâsına heves ve ol yâr-i bîvefânın kâkülü ile ferhâlki köprücük örülü uzun saçda birbirleriyle rüzgarın muktezasından dâima gavga-i gama hevesdir. Murâd-ı kâkülde ehl-i dünyadır ki hüsn-i dehre heveslerinden mevha seyyâhâsâ vücûd-ı zulümânilerin vech-i cihana cezb idüb bir an ol suret-i bîma'nîden müneffek olmayub serkâr-ı dehre berdâr

olduklarından beyandır. Veyahut kâkülden murâd küfr-i celâl ferhâl-i anın tafsîli ola ya'ni perde-i celâl vech-i cemâline olub âşıkın rü'yet-i dîdârına hâil gavga-yı hicr ve firâk ile âşıkın kemâl-i işaret tehâlûfâtından şikâyet ola. Leşker-i ferhâlden murâd dehr-i dûnun derd-i elemi ve renc ü gamı örülmüş birbirine. Merbût-ı sâf besâf asker-i zeştâsâ ehl-i dünyaya hücum ve rüzgarın şirretinden gerdun bîçârelerinden biran hâli olmayub birbirini ta'â-i kibârâ-yı cenk ahenin idüb gavgaya heves oldukların **[107/b]** ve kendi dahi (?) ceylîn hüsn-i dehrin müsâid ve nâmüsâid sevdasıyla gavga-i heves olduğundan alâ tarîk'ül-hikaye hâlinden şikâyet ve hüdâdan inâyet ve çare taleb ettiğini beyandır. Gah bir mahnûbun gibi bîkes garibem aşk ile çeşmimiz bir perde meskeni mi tutar. Sahra-ı heves murâd vakt olur ki aşk-ı mecnun asâ sahra-yı gurbetde kimsesiz çeşm-i hevesim bir mahallde ârâm ve bir yerde sâkin olub asude-hâl olmayub aşk ile azurde-dil olduğun beyandır. Şeyh Nâzım âlem-i cezbeye ibtidâ-ı kadem basub sahra-yı gurbetde vatan-ı aslî hevesi ve hüsn-i leylâda vech-i mevlâ ümidi ile çeşm-i câsusı bir yerde mesken tutub irâm idemediğin ve gayriyyet sahrasında garîb ve bîkes olduğu adem hedm ve hemhâl-i sûrî ve ma'nevî aşkında gayr-i yârı ve vefâdarı olmadığını alâ tarîk'ül-hisb-i hâl tefhîmdir. Gah mâ-yi dîde-i temnâ-ı kemz-i hûnâb ile mevc-i esrâr-ı muhabbetle behem deryâ heves. Murâdı kan ile bulanmış göz yaşım dîde-i gamnâkimi temnâk idüb yümme demde vakt olur ki mâhiyân var basiretbazlıklar idüb deryâ-yı hakîkatin esrâr-ı muhabbet meveleriyle bile olmak hevesin beyandır ya'ni katre-i vücudum deryâ-yı hakikate ârız olan **[108/a]** ism-i zâhir şiddetinden temevvüc ve tea'yyün katarâtını bâd-ı hikmet kenara bırakub hîme-i hubâb korkmak hasebiyle ol deryâ-yı pâyândan i'râz ittiğimden esrâr-ı muhabbet ve irfân-ı bînihâyet tahsili için katarât-ı aşk dide-i hûnâb ile nemnâkimden revân ittiğim ancak ol katre-i eşkim deryâyı sırr-ı şevke ulaşıb katre-i vücudum dahi bahr-i hakîkate ulaştırmağa delil ve vesile olmağa heves ve arzu ittiğin beyandır. Gâh tabî'î âbımız hâk ile itmiş imtizâc. Pertev mühr-i münevver gibi dil-i bâlâ heves Murâd-ı su gibi tabî'îm yere düşmüş nûr-ı şems gibi anın çünkü gönül bâlâ-i hevesdir ya'ni mühr-i münevverin miskini felek râbî' iken nur-ı pervetin hâkden ve envâ-ı hayâsatdan dirîğ itmeyüb hâr ve hâşâk ve senin hâk ile imtizâc ittiğinden that-ı kâhi felek rabi' ya'ni merkez-i eflâk olmuşdur. Ben dahi tab'-ı çalağımı su gibi çerede-i hâk ve envâ'-i kazûrât ile imtizâc itirdiğim mihrveş gönül-i bâlâ heves olub tab'-ı tevâzu'um esfel-i sâfilîn ile imtizâc ittiği mertebe ve makam-ı a'lâ-i i'lliyyîn olmasına tâlib olduğun beyandır Şeyh Nâzım her mısra'ın evvelinde gah

lafz-ı ibtidâi hâlinde televvün ve tegayyürde olduğuna işâretidir. Gah bir mahrem enîsim dilberi dehriyle ben **[108/b]** Renc-i istiğnâ ile kim vakt olur ferdâ heves Murâd-ı kâhîce dehrin hüsn-i muamelesiyle ferhenâk olurum amma vakt olur kim nâz ve isti'nâsı elemi ve kim mu'amelesi gamından mâzi ve hâlin renc-i elemi câna kâr idüb kâr-ı müstakbel gâib olduğundan anın müsâide ve hüsn-i mu'âmesi ihtimâlından gönül ferdâ-yı heves olduğun beyândır. Kim lafz-ı kâfın kesri ve mîmin sükûnı i'tibâriyle manasına kelimenin mâba'dını rabt için olduğu suretde ve illâ kâfın fethi ma'nâ-yı ahire udül idüb demek oldur ki dikber-i dehrin renc-i istiğnâsı kim olduğundan fenanın adem ve vefâsın fehm idüb âlem-i bekâya incizâb hâsıl olub ferdâ-yı heves olurum. Zîrâ dünya ile ahiret iki gün misâlinedir. Tetekküm buyurmuşlar. Rubâ'î: bu gün 7 pakini bundan senâ-yı pâre biçersin. Yârin ânı çâr-ı nâçâra ve eger kâfın zımmı ve mîmin sükûniyle vakt-i kem ve gâib olduğundan tahsil-i merâtib için müsamaha tariki üzere gönül ferdâ-ı hevesliği ile ömür ve nâzenînin kem ve kemlik ile gozer eylediğin şikâyet tariki üzere beyân idüb lisan-ı hal ve kâl-i hasbihâl ile murâd-ı hakk ta'âlâdan tevfiik ve inâyet talebidir. İntihâ gah zâhid gibi ten perver olur etvârımız. Râh-ı vasla demr olur dil baş can efnâ heves Murâd-ı gönül âleminden bîbehre. **[109/a]** Zâhid-i heşk gibi akla tabi'yyetin aşkdan irak olub ibâdet-i sûri ile tezyîn-i suret idüb seyret çirkâf ile memlû iken destâr ve şâl-i riyâ etvârı ile mâlâmâl idüb riyâyı zâhid gibi bakizelik terzen tutub ziyet-i ten ve terbiye-i beden ile olmasını işaretdir ve gâhi aşka tabi'yyetin râhı didâr-ı dildâra gönül pervâneâsa cân ve başın sûzân idüb tabî'at-ı beşerîden halâs olub bekâ-yı zâta irişmesiçün fenâ-yı sıfâta heves etmesini tebeyyündür. Netice-i maksad gâhi akl ile aşkdan dûr ve gâhi aşk ile aklı mehcûr itdiğin beyandır. Gâh bir gönce muhâl ile lebâleb nûş ider çeşm-i irfânım şarab döktü detbâ-i heves murâd-ı çeşm-i irfânım ve nazar-ı em'ânım sine-i bostâmda gonca-i nihâlim ile şarab-ı aşkı leb berleb nûş etmem devleti müşâhede olundukda dünya devletine hevesim artdı ya'ni gülzâr-ı ma'yende gönül gibi gonca nihâlim ve irfan gibi çeşm-i em'ânım aşk gibi şarâb-ı mukaddesi ve nûr-i akdesi lebâleb ya'ni ittihâd-ı külli ile bezm-i işreti müheyâ eylediklerin görüb vâ niceleyin devlet-i uzmâ bu niceleyin denî dünyada sıhhta-i beden ile dembedem terakkide evvelceğin müşâhede idilmekte olmaya devlet-i cihanda bir nefes sıhhat gibi muktezâsınca bir sâ'at ve bir nefes sıhhat ile ziyâde mua'mmer olmam hevesi ve ol nefis sebebiyle kesb-i merâtib **[109/b]** ve tahsil-i ma'ârif devleti ümîziyle devlet-i dünyaya hevesdâr olduğun beyândır. Bir dem ki ten dûrest ola bin saltanat diğere bir an

sefâ-yı hâtıra hiç kıymet olmaya Gâh şeyh-i hoş derdem ve şîve ve nâzın beden fâriğ ve azâde ba'zen lezzet-i ukbâ-i heves murâd. Ey şeyhi gâhi aklını nefesine verüb nazik bedenli yâr ile şîve idersin ya'ni yârân-ı hoş hareketiyle hoş-dil olursun. Şeyh Nazım bu mahalde mahlası ile mülkünü bir yerde zikr idüb tâife-i hâcegândan olduğun eş'ârdır. Zîrâ tarîk-i hâcegânın binâsı on bir kelime üzerine olduğundan ol ibârâtın itdirmesi hoş-derdem derki mısra'-ı evvelde zikr olmuş ma'nî oldur ki evhâm hayâlâtı nefy idüb gönülüm gibi bedenli ya'ni hoş hareketli yâr ile zikr-i mahall irâde-i hâldir. Zîrâ gönül bîbeden ve bîcihetdir. Beden i'tibârı nâzik bedenli mahbûb nâzînlerden zuhur iden hoş-hâl misüllü ahvâl ile hoş-dil olmuşum ya'ni hayalden kesb-i hâl etmesi murâddır. Fa emmâ gâh olur ki akıl kârından ve dil ile dilbazlık tavrından fâriğ ve dehr ile dilenvârlık tarzından âzâd olub lezzet-i ukbâya hevesdâr olurum. Murâd ba'zen arzu didâr yar şöyle müştedd ve mümtedd olur ki ne intizâm-ı de'b-i kafs ve ne irtibât-ı akl-ı nef hemân lezzet-i ukbâ heves olurum. Zikr-i mazhar-ı irâde. [110/a] Zâhir kabilindendir Ukbâdan murâd fâfehî tamâm

Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman

Tevannân tevannân lem yektebiha kalem ve fî külli nûn minel nûnîn tevannânın ve el kalemde olan tevanna ise retidir ki ol nûnda iki nûn vardır ki telaffuz olunur. Feemmâ ol nûn biri kalem ile tahrîr olunub ketb olunmaz pes ol iki nûn ki biri sûri kalem ile ketb olunur ve bir nûn ki ma'nevi telaffuzda müşâhede olunur anları tefrîd eylesin ve fî'l-misl kitâbete götürsün iki nûn kalem ile suret bulur ve ol ol iki nûn-ı sûriden iki nûn-ı ma'nevi dahi zâhir olur. Pes-i tevannan sûrî kalem ile kitâbet olunur ve tevannan lafzı ve ma'nevi kalem ile kitâbet olunmaz. Bu sûretde ol iki nûn her birinden ikişer nûn zâhir olur ki biri sûri ve biri ma'nevi ve her nûn ki kalem ile ketb olunmuşdur. İçinde birer nûn vardır biri nokta-i te'ayyün-i evvelden dâire-i dehr ve imkandır ve biri dahi kalem ile kitâbet olunmayub sırr-ı nihân ve dâire-i vücûbdur ki ism-i bâtın mazharıdır. Zîrâ nûn-ı zâhir telaffuzda ve ma'nîde nûn-ı bâtıniden [110/b] istifâza-i vücûd eyler. Nitekim cemî' hurûfât nokta-i bâden vücûd ahz idüb ol vücûd ile ma'ânî sûr-i ten kesb eyler. Eger ol hurûfâtın zımnında olan nokta-i bâ-i besmele ref' olsa ol terkîbâtın tertibini vücûd dahi külliyyâ mahv olmak lâzım gelürdi. Nitekim a'dâd-ı mütekessirenin kadar-ı i'tibârı vâhiden vücudundan peydâ olmuşdur ve illâ mebd-i a'dâd olan vâhid ref' oldukda kadar-ı a'dâd kim ve fesâd bulurdi meselâ sâlisden ehadi ref' eylesek sâlislik i'tibârı ref' olub isneyniyet mertebesin kesb eyler ve andan dahi vâhide ref'

eylesin. İsneyniyet derecesi dahi mahv olub alâ illâ nefrad cümlesi vâhidiyyet mertebesinde zâhir olub vâhidin vâhidiyyetine mâni' olmaz ve kassül bevâki ve kazalik elâm-ı nûn-ı zâhirin vücûdı ve kadar-ı i'tibârı nûn-ı nihânın vücûdundan ve nokta-i vahdet-i bâtiniden zâhir ve peydâ olmuşdur. Pes her nûn ki telaffuz oluna elbetde anda bir nûn-ı nihân müşâhede olunur. Fa emmâ kalem ile kitâbet olunmaz ve mahsûl beyt-i tevannân iki nûn-ı sûri tevannân iki nûn-ı ma'nevi muhtefidir. Lem yektebihâ kalem ol iki nûn-ı muhtefî kalem kitâbet eylemez ve fiküllî nûn herbir nûn içinde minel nûneyn ol iki nûn-ı resmîden tevannân iki nûn-ı mahfî vardır. Ol nûn-ı mahfî dâire-i vahdet ve nûn-ı resmî dâire-i kesret mukabelesindedir ki [111/a] resmî nûn muhammedîdir ki evvel mâ halkullah nûrı dinlemiştir ve nûn-ı mahfî nefha-i ilahîdir ki nefhat fiyye rûhi buyurulmuşdur. Görmez meysenki nûn velkalem-i vemâ yesturûn da olan nûni kalem tesettür eyledi ve ol tesettürdan tekessür zuhûr idüb hurûf-ı mütefâvite ve rüşyâ-i mütenevi'a peydâ oldu. Fa emma ol nûnda olan hiffe tesettür olmadı zîrâ nûn-ı nihân hakikat-ı tevannândır. Fâ hemh-i cüdâ.

Mîm

Kıt'a

Bulû'-ı vücûd üzere ne kim peydadır

Rûşen-i nazar et anda ne hûbrâdır

Deryâ-i bu emvâca muhâlif sanma

Emvâc-ı peyâyı yine bu deryadır

Pes âdem ve âlem-i suret hakdır denildiğinin ma'nâsı cemî' eşbâ sûretiyle zâhir olduğu gibi hubâb-ı hak subhâne ve ta'âlâ hazretleri dahi sûr-ı esmâ ve sıfatıyla zâhirdir. Nitekim buyurulmuşdur hakullahu âdem alâ surete bunun zamirini ba'zılar âdeme ircâ' ihtimâlinden rivâyet-i aher ile alâ suret-i rahman buyurulmuşdur. Denilmişki sûretten murâd esmâ ve sıfâtdır. Hâsıl-ı evveldir. Her anda an dâim üzere [111/b] eşyâ-i mütekessirenin mebdeiyyetiyle âhirdir. Eşyanın her anda akar cev'iyile tâhirdir. Cemî' mazâhirin zuhuruyla bâtındır. Hakâyık-ı mümkinâtın istitâr ve butûniyle ammâ zât-ı yahtiyile ne evveldir ve ahirdir ve ne de zâhirdir ve ne de bâtındır. Vallahu ganiyyü anilâ'lemin

Şâhi goft

Merve hakkı kapuğu ka'be-i aleyyâ buluruz
 Nûr-ı mevlâyı cemâlinde hüveydâ buluruz
 İlm-i aşkı bize öğretme gel ey Şeyh-i Şehr
 Biz o ilmi okuyub yazmışız a'lâ buluruz
 Meks ve merve hakâretle nazar eylemeyüz
 Her birin başına bir şah-ı tavânâ buluruz
 Sen saç-ı leylâya işfete ve mecnun olunı
 Aşk katında katt-ı kâmil ve dâna buluruz
 Şâhiyâ saltanat tacı şahenşâhi-i biz
 Câna endişe ve başa kuru kavga buluruz

[112/a] Bismillahirrahmanirrahim

Kelâm-ı kibâr:

Sübhâne men lem yec'alil-halka ileyhe sebîle illâ bil-aczi an ma'rifetihe ya'ni tesbîh ederim şol zâta ki halka yol vermedi kendine Allah ma'rifetine acz ile bu kelâm mâ urfenak hakk-ı ma'rifetin ya ma'rûf-ı kelâm-ı şerifine nâzır ve acz'ül-derk an derk'ül hakk idrâk kelâmı dahi buna daırdır. Pes bu kelâmâtan fehm olunan mutalakâ adem-i derk-i ma'rifetullah ola halbuki öyle değildir belki bundan murâd urfet-i rabbi berr-i bî mefhûmu üzere kendinin fenâsı ve hakkın bekâsıdır ma'rifetullaha ilm-i hâssa-i vücûd derisi bir şeyde ki vücûd olmaya ilm dahi olmaz bu sûrette yalnız ma'rifetullaha değil birisi için halka-i sebîl yoktur onunçünkü Şey-i mevhûm sebîli dahi ma'dûmdur eger suâl olunur ise çünkü şey ve sebîl ma'dûmdur el-tarik-i ilm'ullah bu'd ve infâsı el-halâyık nereye mahmûldür cevabı tahi oldur ki hâmil-i sûru ta'yin olan hakâyık ilâhi esmâ ve sıfât-ı müzâheri ile mahcûbdur binâen kendilerin mevcûd ve müstakil zann idüb gayriyet dairesinde olduklarından seyr ü sülûk ve biaded infâsı el-halâyık terk iktizâ eylemekle enbiyâ ve vâris-i enbiyâ evveliyâ delaletleriyle [112/b] kâbil ve müste'adeyn ref'-i hicâb tariklerine tâlib ve sebîl dahi kendilerinin mevhûmiyyetin ve sebîlin ma'dûmiyyetin bilmeğe müntehidir vaktâ ki zılliyetleri ma'lûm ola. Sebîli ma'dûm olub illâ bilaczi an ma'rifete zâhir olur. Bu mahalde halk ta'bîri mecazdır belki acz dahi mecazdır. Hakikatde halkda ne acz ve ne de idrâk vardır Bir nesneninki hakiki

vücudu olmayub ne ma'rifet ve ne ma'rifete acz i'tibâr olunur. Bu kelimâtın cümlesi mecazdır. Hakikatde halk ma'dûm ve hak mevcûddur amma cünki esmâ-yı mütekâbile evsâf ile ahkâmın icrâ etmeğe müzâhere mühtâc oldu. Halk halk ve icâd olub insan cemî' esmâ ve sîfâta mazhar ve cümlesiyle bilkuvve ve bilfi'il zuhûr buldu. Böyle bir nüsha-i kübrâ ve mazhar-ı a'zam bir ve zâildiğinden şirket misüllü enîs ve isneyniyyet da'vâları peydâ olmağa başladığından mertebe-i vâhidiyette şirket hevâlleri cilveger olmuş olduğundan ba'zı nikât ve kelimât ile selb-i şirket iktizâ eyledi. Pes halka yol yoktur. İllâ aczdır bu sûrette halk ma'dûm oldukda ma'rifete allahdan izhâr-ı acz iden kimdir deyü sual olunur ise bu misüllü kelimâtın cümlesi a'vâm için mecazdır. Zîrâ sülûkun itdiresi acz ve iftikâr ve intihâsı fenâ ve bekâbillahda istikrardır amma mâ'arifnâk hakk ma'rifetin yâ ma'rûf. **[113/a]** Kelâm-ı şerîf mecâzen ümmete fark ve za'af ve acz-i ta'lîm ve mezâhik-i ma'rifet ile seni bilmek yine sensin mefhumuyla vücûd-ı gayr-ı selbdır. Bu mezâyı belki adem derkine mezâyâ mahmûl olduğunu bilmiş olur zîrâ fahr-i kâinât-ı aliyye etemm'ül salavât ve ekmel'ül-tahiyyât hazretleri mâ'arifnâk hak ma'rifetin buyurduğu kelâm-ı şerifi ehl-i rûsumun ze'am ettikleri ma'nâyâ nazar olundukda cehl-i isbat etmek îcâb ider. Bu ise şân-ı hazreteşe'n iktizâ eder. Halbuki şe'n ve noksandan ma'sûmlardır. Pes bu kelâm-ı şerifde olan mâ i'lminâ fî olmayub vücûd-ı gayr-ı nâfidir. Ene medinet'ül ilmi ve ali bâbhâ kelâm-ı şerifi ma'nâ-yı mezkûrî masadaktır. Ma'rifetullahdan acz şöyle dursun ulûm-ı evvelîn vel âhirin zât-ı âlilerine mülhemdri. Amma çünkü intihâ-yı fenâda âlim ve ma'lûm ve ârif ve ma'rûf ve âbid ve ma'bûd ve zâkir ve mezkûr bir olduğu makamdır. Öyle olsa sîfât-ı ayn-i zât olduğundan âriflik na'at-ı ma'rûfe aks idüb belki ârif ayn-i ma'rûf olur ve rüşat-i ayn'el-hayâtda mezkûrdur ki her kaçın ki bende kendüden fâni ve hakkı bâki olub sîfât-ı subhâniyye ile mevsûf ve mütehallik ve vücûd-ı sâni ile mevcûd ve mütehakkik ola cemî'-merâtib vücûd-ı rûhâni ve cismânîde mutasarrif ola. **[113/b]** Ve dâima tecelliyât-ı celâliyye ve cemâliyye ile zâten ve sîfâten mütecelli ola ve hakkı mir'at-i halkda ve halkı mir'atı hakda birbirine hicâb olmaksızın bin müşâhede eyleye şol vecihle ki halk mir'atinde hakkın kemâlin ve hakk-ı mir'atinde halkın yokluğun göre kulluk cihetinden ol kimseden âciz kul olmaz. İntihâ bu misüllü aczden murâd kendi enaniyeti bakiyesiyle za'af ve aczine i'tirâf değildir belki adem-i enâniyeti acz ta'biriyle izhardır. Ma'rifetullahla müteallik kâffe-i tahrîr ve takrîr ve ta'rîfât mecaz üzerine mebnidir. Zîrâ hakikat-ı kâle ve ta'rîfe gelmez her ne denlü hakikati tahkîk

eylesen cümlesi tenâkusdur. Onun çünkü ma'arrif ve ma'arref bir olduğu i'tibâriyle beynehümâda imtiyâz mürtefi' olur pes isneyniyet vechiyle vahdeti ta'rîf muhâl olduğundan tâlib ve uşşâka suhûlet fehm hâsıl olub mecazdan urve-i hakikate urûc ve sırr-ı vahdeti ve kendü zılliyyetini fehm-i kâbiliyyât hâsıl idüb şirk-i hafî derekâtından hurûc sa'âdetine ve levc etmiş ola onunçükü hilkat-i ademîden maksûd bu sahâdete vâsıl olmaktadır. Gayrı değildir senin sıfât-ı behâyem ile cehennemde yanmandan ve cennetde yiyüb içmekden ne hâsıl ya'ni bu halâyıkın bir mikdârı cennetde ve bir mikdârı cehennemde olmadan ne ma'na zâhir olur ki hubâb-ı lem yezel ve lâyezâl hazretleri bu kadar halâyıki. [114/a] Halk ve bu nice sanâyi' îcâd ve ilâ gayri'l-nihâye suret-i beşeriyye ile ebedî gibi kuyûdât-ı na'îm ve kimi kuyûdât-ı elîm bir ki mukayyed kılalar bu ise innallah veinnâ ileyye râciûn nazm-ı kerimine mugayirdir. Zîrâ fâhabbit inna a'ref sırr-ı bu vecihle kemâliyle zâhir olmaz. Pes mümkündür ki hubâb-ı hayy ve kadîr bilinmeği sevüb deliye ve halkı bilsünler deyü halk ve îcâd ide ma'hazâ halkın ekseri ma'rifetullaha vâsıl olmayub ölüb gide ve murâd-ı ilâhiyye tehallûf ide. Bu mahall ve murâd hakk-ı kâffe-i halâyıkda vukû' bulacak bilâ işgaldır. Lâme'hâle ki hubb-ı zâtî uşşâkı istilâ ve belki mecmû'-ı halâyık ihâtâ idüb cümlelerin isti'dâd ve kâbiliyyâtları muktezâsı merâmları hâsıl ve murâd ve maksûdlarına vâsıl olurlar. Onun çünkü mahcûb ve firâkda olmak uşşâk katında cennet dahi bir cihetden cehennem ve nâr-ı hicridir. Şundan intikâl olunur ki bir âşık mecâze yâr ile bile gülhun-ı gülzâr aram ve yarsız gülzâr-ı gülhun nedemdir amma âşık-ı sâdik ger güle bu macnâyı düye ve bu ni'metden tena'unm idüb düye heyhat heyhâtki sûfe-i sevâdan gayr-ı sâfi bu arzuda cevelân ve bu meydanda tevbe ve cevkan atub tuta kıt'a lem'a-i evestdir mekîn ve mekân cilve-i evest dir yemîn ve yesâr gâh mestûrdır pes perde gâh meşhûd bir ser-pazâr hâsıl-ı resmi tâ'ât ve mücâhedât ile maksûde irilmez. [114/b] Senlik ve benlik ile hakka yol yokdur illa bilaczi an ma'rifete bu mahalde acz-i derk hakikatdır muntehiyye nispet ve a'vâma nispet acz-i cehlîdir. Fâ fehm beyit: bundan artukça eger olsa cevâz-ı dildâr kenz-i kevnîni açardım sana ey âşık-ı zâr lâya'rifullah İllallah

Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar

İnkenet kâimâ bigayrik kânet fân bilâ cem' ve tefrikai intihâ ya'ni eger sen senin gayrilikle kâim isen sen fenâ menziline vâsıl olmuşsun bilâ cem' velâ huruf burada gayrdan murâd hakdır. Zîrâ hakkın gayri halkdır ve halkın gayri olmuş olur. Bu sûretde eger sen hakk ile kâim isek zılliyyet ve ademiyyetin bulub enaniyyetin mahv olub ikilik

gerdanından halâs olmuşsun. Pes sen fâni olub halka bâkî ve kâim olmuşsun sende ne cem' ve ne tefrika kalmış cem''ul-cem' ve fark-ı sâni sa'âdetine nâil ve mahv'ül-sehv ve hakk'el-yakîn devletine vâsıl olmuşsun. Hâsılı bunlardan cümlesi ehassa ve ekmeliyyet makamıdır ki intihâyı gâyet ve gâyet intihadır bilâ cem' ve teferrük buyurduğu emrinin biriyle mukayyed olmaksızın mutlaksın cem'den murâd [115/a] hakkı görmek ve belmekdir. Bilâ halk ve farkdan murâd halkı görmektir. Bilâ hakk evvelkisi haklı nefy ile mukayyedir. İkincisi hakkı isbâtile mukayyedir. Biri ilhâda müşâbih ve biri şirke memâsildir binâen ikisini dahi mahallinde nefy ve ikisini mahallinde isbât idüb hakların edâ ve hükümlerin icrâ lâzımdır tâ ki bilâ cem' ve teferrika fâni ve seyyid ve imam ola. Zîrâ biri sarf-ı teşbîhdır ve biri tenzîhdır ve cam'-i sâlik ârifin hâlî ve fark âvâm-ı gâfilin makâlidir. Pes teşbiye ile tenzihi cem'-i imam ve seyyidin makamıdır zîrâ vâdiyyet ile ehadiyyetin muktezâsı olmağla mâdâmki makam-ı vâhidiyyetde bu ta'yînâtki vücûd-ı izâfiden behrever olur. Ta'addüd-i esmâ ve merâyâyı sıfât-ı lâyezel ve mezâhir-i envâr-ı lemyezel şerefiyle müşerref olmuşlardır. Lazımdır ki bu kesret-i ta'yînât ve bu sûr-ı mümkünât dahi mahallinde hakkın edâ ve mahallinde kânallahu iken ma'âşî nassıyla cümle-i mümkünâtın ademiyeti ve hakkın gayr ve mâsivâdan tenzihini ve kâffe-i esmâ ve sıfatdan tekaddesinin hükmün icrâ ide amma sâlik-i ibtidâ ma'rifetullaha kadem basa anın dîde-i basiretinden gayr ve gayriyyet küsur olub bahr-i vücûddan mâ'adâ bir nesne görmez ve ta'addüdât temevvüç ve tekessürât katarâtın sûr-ı zılliyetini müşâhede idüb neseb-i esmâ ve sıfât [115/b] ve zıll-i vücûd-ı hazreti ehadiyyet olduğundan ağmaz-ı ayn idüb kûsûrî halâyık ve mümkünâtı iskât itmekle hakkın zâhir isminin teyyakkununa teşebbüs ve bâtın-ı ism-i şerifinin muktezâsı dîde-i mukayyeden mestûr olduğu rütbeden hisseyâb olmayub ve âlem-i itlâka vâsıl ve emrini câmi' sa'âdetine nâil olmadan basar ve basiretinden câmi'yyet nazarı dûr olduğun fehm ve idrâk idemediğinden mazâhir ve merâyâyı iskât idüb eşyâ i'tibârınsız hakkı isbât iderler. Ekser ya sâlikin ilhâda düşdüğü makâm bu makâm ma'rifetdir. Burada sâlik-i nazar mürşide muhtacdır ve illâ dalâlet hatrı derkârdır. Egerçi ilmi vâkî'a mutâbık ve ma'rifeti mezheb tevhide muvâfıkdır. Fa amma câmi'yyet ve ekmeliyyet makâmı değildir. Mertebe-i vâhidiyyetin ahkâmın ri'âyât itmeyüb makâm-ı ehadiyyete beste olub mukayyed kalmışdır amma bu menzilde himemm-i mürşid veyahut kemâl-i ihtiyâd ve tamam-ı ihtimâm ile âdâb-ı şer'i hıfz idüb bu ma'ârifin husûlünde sonra kânun-ı şer'i himâyet ve ibâdât ve mücâhedâtına haleltârı olmayub kemâfi's-sâbık i'mâl

ve ikvâl ve seyr-i sülûkuna zerre noksan ve kusur ârız olmayarak bir cümle-i muradına muvaffak olmak inâyetine makârin olunur ise olvakt-i ukbâ-i **[116/a]** ma'rifetden halâs ve âlim-i itlak ve hakikatde ihtisâs devletine vâsıl olunur nükte in kenet kâimâbağırın eger sen kâim oldunsa ya'ni seninki ben dersen vücûd-ı zıleli ve mazâhir zûzıllıdır ana sen ve ben deyü i'tibâr idersin onunla bile gayrin ile kâim isek kânetfân bilâ cem' ve tefrika-i tahkiksen hallakiyyet hakiyyetin cem'ıyle bile fânisin cem'siz ve farksız fâfehm ve allahu a'lem bir bende ki kendün getürü kılmıya fâni hiç ondan zuhûr itmeye tevhdî nişânı mahsûl-i kelâm eger senin senliğin sâkıt ve zıll ve ademiyyetin sâbit olduysa zıllin zûzıll-ı ile kâimdir sen(son) emrinin biriyle mukayyed olmayub fenâfillah ve bakâbillaha vâsıl olmuşsun külli men akeyhe fen ve yebka veçhi rabbike zülcelâli velikram ikramıyla mükerrem olmuşsun ve mertebe-i cem'ül-cem'e ermişsin zîrâ cem'ül-cem' halkı hakk ile kâim müşâhedesinden ibâretdir ya'ni zıllı dahi görür lakin zûzıll ile kâim olduğu i'tibârıyla pes bu sûretde halkı hakk ile ve hakkı halk ile müşâhede itmiş olur. Bilâ ma'iyet zîrâ ademin vücûd ile ma'iyyeti vücudun adem ile mu'ayyeti mümteni'dir. Onun çünkü adem mevcûd değil ki vücûd ile ma'iyet-i i'tibâr olunsun kânallah velem yekün ma'aşı' bu tahkîka daırdır amma vehüve me'aküm innemâ küntüm **[116/b]** nazm-ı kerimi makam-ı vâhidiyyete nâzır-ı mecâz ve neseb-i esmâ i'tibârıyla ukûl-ı kâsırîne sırr-ı tevhidî tefhim içündür. Hakikatde kanellahe velem yekün me'aşey' âlân kemâkândır. Nükte-i allah var idi. Ezeli ve onunla bir şeri yoktur. Ebedi ve elân evilcesinedir subhan'el kâdir mebde-i makâlden işbu makama gelince zıllin zûzıll ile ve halkın kıyâmı hakk ile ve halkı hakkda ve hakkı halkda müşâhede ma'nâsında edalle-i kesîre ve tahkîkât ve fire ile tarîf ve tedkîk olunub kâh nefy kâh isbât ma'hizâ gayrı yoktur deyü hitâb itdiğin kimdir eger gayrı yok ise hitâb eden kimdir ve muhâtab kimdir. Ma'dûme hitâb nice dir ve set olur ve ma'dûmdan hitâb nice mümkündür. Yok eger mevcûddan mevcûda ise andan ne fâide hâsılı tahsil misüllü bir ma'nâdır ve dahi farzen eşya ma'dûm ve mâsivâ ve gayr bir zıll ve mevhum ise yoktur kütüb ve enbiyâ ve evliye ve ulemâ cigerhûn idüb halka şefkate ta'yîn ve bu kadar mucâhedât ile ihtiyâr-ı meşakkat niye lâzım ve bunca va'ad ve va'îd kimi râci' ve gayr olmayınca emr ü nehy nefinden nefesine râsıt gelür dinürse vâkı'â mahall-i i'tirâz ve su'âl rastdır ve lakin bu mebhus âlemin zuhûrı sırrına dâir bir ma'nâdır. Esmâ ve sıfât-ı ilâhiyye tekâbülâtı muktezâsı istid'â-yı. **[117/a]** Merâyâ-ı ta'ayyünât ve tekâkâ-yı mazâhir-i mümkinât bu kesret-i ta'addüdâtı îcâb itmekle nefsi rahmanı ve şu'ûnât-ı

sünhânı bahr-i vücûd-ı ehadiyyet-i zât-ı lâyezâl ve lemyezelden bir muktezâ-yı tekâzâ-yı kesret-i esmâ ve sıfât telatum ve temevvüc idüb vechedir ya tecelli-i irâde-i ism-i zâhir ile hubâb ve ta'ayyünât-ı mütekâsire ile bir olub kâffe-i ta'yînâtın birbirleriyle imtiyâz-ı isti'dâdisi hasebiyle muğâyeret peydâ ve rûy-ı deryâda ta'addüdât-ı sûrdan bahrin gayrı misüllü sırr-ı kâinât zuhûr ve esmâ-yı mütekâbile muktezâsı yek dîgere muhâlif mugâyir eşyâ-yı mümkînât birûz eyledi. Pes bu ma'nâdan gafîle ve sefile ta'ayyünâtın ademiyyetine ve ol ta'ayyünâtın hakikat ve vücudı ayn-ı bahr olduğuna ve kesret-i eşyayı mümkünenin vahde hakâyık-ı zâtiyyesine adem-i idrâklarından ve bahrin vücuduna kesret-i ta'ayyünâtdan inkisâm ve infisâl ârız olmayub yalnız ta'ayyünâtın sûr-ı müte'ayyine ile birbirlerinden imtiyâzı ile vücûdpezîr hiss-i zıllî izhâr eyleyüb kâffe-i tasavvurât bahr ve vücûd ile musavver ve onunla kâim olub hemân bir vücûd-ı neseb ve izâfî ile mevhum ve mecâzen mevcûd olduklarından cenâb-ı hakkın makâm-ı tenezzülât-ı ve mertebe-i vâhidiyyetini merâyâ-yı mütekessire ve mezâhir-i mütevâfire ile cilveger olub hakdan zuhûr ve yine hakka rücû' ile [117/b] neşve-perver olmuşlardır. Bu suretde makâm-ı tenezzülâtda vücûd-ı eşyâdanlığı hâmil hakâyık-ı ilâhî ve kâbil-i vücûd-ı zıllileri ve müsta'id neseb-i izâfâtı itibariyle eşya-yı mümkünâtın dahi hakkın edâ lâzım ve fî nefsi illâ merhadd-i zâtında vücûd-ı hakikiden ademiyyetden mâ'adâ aslâ behreleri olmayub binâ-i adem-i aslîlerine ircâ' olunduğu rütbede lâmevcûde illallah vemâfil lekun gayrallah ibkânı lâbid olmakla tevhîd-i sarf mertebesinde ehadiyyet-i lâzimesince iki menzilin hükmün icrâ-ı ârif-i kemâlin şânı ve müntehâ-yı kemâlin ünânıdır. Bu i'tibâr ile kâh gayr ve kâh ayn ve kâh mevcûd mertebesinde emr ve nehy ve va'ad ve va'id ile mahkumlar ve kâh ademiyyet-i lâzimesince iskât-ı izâfât ile vücûd-ı hakikiden mahrumlar olub makam i'tibâriyle mecâz ve hakikat-i umum ve husus-ı kelimât ana bir mu'teber ve ahâdis-i hayre'l-beşerve kütüb-i menzile ile bunca nüsûsı merâtib-i mezkûreye masrûfdur. Bu hisse-i tevhîdsarfda kelâm-ı maskût ve kâffe-i mütekellim zann olunan zevât-ı bahr ve vücûdda müstehlik ve mebhûtdur. Her ne kadar kelâm-ı tevhîd ve sırr-ı tefrîd takrîr ve tahkîk olunur ise em'ân nazarıyla nazar olundukda cümlesi tenâkus olduğu olduğu işkârdır. Lakin kenet kenzen muktezâsı ve esmâ-i rabbaniyye ve sıfât-ı mütekâbile tekâzâsı [118/a] lazimesince ukûl ve fühûm ve rastda hükm-i haf,yye-i gayr-i mütenâhiye ile böyle bir kudret-i gâmize ve zuhûrât-ı râmize izhâr ve hakâyık-ı eşyada kesret ve mazâhir-i mümkümede vahdet izmâr idüb fî muka'ad-i sıdk-i ind-i melîk-i muktedir ve evliyâ-yı taht-ı kubbâyı lâ ya'rifehüm gayrı

ve ela inne evliyeallah lâhafun aleyhim velehüm yahzenun nassıyla evliye-yı kiramı mükerrem ve ma'mûr vesummüküm ummi fehüm lâ yebsirun hatemallu alâ gulubihim ve ala sem'ihim ve ala ebsârihim gışevah velehüm azebün elim nassıyla münkerîn ve münâfikîn ve müşrikini mahsur ve makhûr idüb celâl ve cemâl ve hidâyet ve dalâl mukteziyâtı mazâhirlerinde hükümlerin icra etmek âdet-i ilâhi fâhubbet an a'rif tebşîriyle cümlesi devirlerin tekmîl ve seyirlerin teshil idüb fehalegatül halka lâ a'rif sırrı tahtında dâhil olmak eltâf-ı rabbaniden senkat rahmeti alâ gadabi inayetine mazhar ve innallahe lâ yağfirân yesrik ye ve yağfir mâdûn zelize limen yeşe-i sa'âdetine masdar olunacağı rahmet-i rahman ve inâyet-i mağfîret-i gufrandan mutazarrı'dır. Ma'lûm ola ki şirk iki vecihledir. Biri şirk-i hafî ki ârif-i muvahhiden mâ'adâ avâm ve ceble-i ubbâdan hâli ve biri dahi şirk celîdir ki abde-i izâmın mâfilbâlidir bu ma'nânın tahkiki ri'âyet-i edebe mugâyir olduğundan terk olunmuşdur amma mademki hubâb-ı gaffâr ve gafur [118/b] Rabbül alemin ve habîb-i muhterem ve resul-i ekrem hazretleri rahmetenlil alemin vâki' olmuşdur. Bahr-i bîgâye ve rahmet-i gayr-i nihâyeye nazar olundukda her va'îd ve tahzîrât vukû' bulacağı bir yarar olarak va'ad ve tebşîrât dahi ale't-tarîkü'l-kalbe zuhur ideceği derkârdır nevâ'lâ şahsen fâfehmi ve allahua'lem beyt: böyle gâmez nükteyi itsemdir az, aşkı eyler iktizâ-yi keşfrâz, aşk evcinden niceler şeydâ olur, ol ecelden böyle bîperdâ olur, setr-i aşk her kim eylerse nihân, aşk olsun ana sırr-ı âşikân , ben hele sûrîde-i müstâneyim, pimâl-i arzu-i meyhâneyim, böyle gûyâ âdeti mahcurdur, şeyhiyâ divâneler ma'zûrdır, susmaz aşkın kararı bu kadar ey dildâna sa'âdet ana kim mâhi'l-zamîrin itmeye ihfâm.

Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fî kitâb-ı vâridât

Lev urfevüllâhe hakk ma'rifete lem ya'bidüh illa illa firâde ve lakin hatemallahu kulubihim fettahazu ve ilâhehim hevâhim, vetehillehim, ve fiyye hikmete ya'ni hakk-ı ma'rifet ile eger hakkı bilseler ibâdet itmezlerdi. Ancak ifrâd eylerdi velakin hakk ta'âlâ kulübelerin mühürlemiş ve havalarını ve hayallerini ile ittihâz eylemişler onunçün hevâ [119/a] ve tahayyüller yine ibâdet iderler. Öyle olmasında hikmet-i bâliğa vardır. Pes bu kelâm-ı hayr encâmında nikât-ı garîbe ve ukkâd-ı acîbe derkâr olduğundan sâhib-i kemâlât nâmütenâhi şeyh-i ilâhi ve min nâdiret'ül asri şeyh mısırî kaddesallahu sırra humâ el-azîz hazretlerinin şerh beyanlarında tasrîh ve ayân buyurdıklarından mâ'adâ bu fakîr pürtaksîr dahi ba'zen onların kelimât-ı dürerbârlarından istifâza ve ba'zı bu kulb-ı felâketzede-i aşk ve muhabbet vu bu dil hasaretgede-i sûzhararet lâyh olan ma'âni

irâdıyla tercüme-i terkîmine küstâhâne cesaret olunmuşdur. Maksud-ı kelim ve mahsul-i merâm arefullah ya'ni eger kâffe-i ibâdallah ve mecmû' maelev illallah kemâl-i ma'rifet ile bilseler ki âlemde bir vücûd-ı aher yokdur ancak vâhid'ül-kahhâr ve bu âlem bir zull ve hayaldir ve meşhûd olan mecmû'-ı mevcûdât hakikatde sarf-ı ma'dûmât olub ta'yînâtları mugtezâsı vücûd-i hissî ve zıllî ve mevcûd kıyas olunduğu vücûd-ı hakîkî hakâyıkıyla ve kıyımları kayyûmiyet-i ehadiyyet ve hayatları lemyezel velâyezal ve surları şueûnât-ı kâdir-i musavvir ve ta'yinâtları kudret-i kâdir ve hâlık-ı hallak olub zâtı ve sıfâtı cümleyi muhît ve cümlede mutasarrıf ve fâil ve semî' ve basîr ve mütekellim ve evvel ve âhir ve bâtın ve zâhir ancak zât-ı ehadiyyet ve cenâb-ı [119/b] vâhidiyyetdir gayrı değildir ve dahi bilseler ki fâi'l ve kâil ve âbid ve âmil ve ârif ve kâmil yine oldur. Pes hakikat-i hâl fi nefis'ül-emr ârif ve ma'rûf zâkir ve mezkûr âşık ve ma'sûk âbid ve ma'bûd bir hakikat olub sıfâtı zatına ve zâhir-i bâtımına âlim ve ma'lûm âbid ve ma'bûd bir olduğu bilinse dahi âlemlerde olan keşf mâkeş ile ihtilâlât ve zîr-i vahde meşhûd olan ihtilâfât cümlesi hidâyet ve dalâl ve celâl ve cümle tekâbülâtından iktizâ ettiği ma'lûm olub ve on sekiz bin âlemin vemâ fihâde olan mahlûkât-ı sâirede vâdemin bûddan zerresi ve vücûddan zerre behresi olmayub yalnız bir neseb ve i'tibârât ve hakâyık -ı zâtıyye-yi ilâhiyyeye mir'at ve zâhir i'tibâriyle bir izâfâtdır. Lâmevcude illallah mâfi'l kevine gayrallah sırrı kendilerine ayân olsa ibâdet etmezlerdi. Zîrâ mademki bu sırrı tevhîd sırrlarına ayân ola nice ibâdet iderler eger bilâ eniyyet ibâdet etseler abese iştikâl ve eger eniyyet ile ibâdet edilse şirket iktizâ eder bu sûretde veçhen mine'l-vecve ubûdiyyet-i mensûh olurdu. Zîrâ ma'rifetullah ile ibâdet hikmete olmak iktizâ eder ve illâ ma'bûda ibâdet-i âbid ve ma'bûden beyninde imtiyâz iktizâ eder bu ise [120/a] ma'rifetullaha münâfidir ve ma'rifetullah ile ibâdet eniyyet ve isneyniyyete münâfidir. Pes ibâdetleri şol vecihledir ki kendülerin bir vücûd-ı müstakil ile mevcûd ve kâim-i bizzâtata ve mümtaz-ı innallah hayal-i bâtılye hakikatlerinden bîhaber âlem ve kendü hakdan hâli ve hakkı bir vücûd-ı mechûl ve cihet ve mekândan tenzihlerii cihet ve mekânı isbât ve ayn-ı teşbiye olduğundan gâfiller oldukları hasebiyle ibâdet iderler eger hetem-i kulûb ile ma'rifetullah kendilerinden mektûm olmasa efrâyet men ittihâz ila havâh nazm-ı kerimesi kendi hevâ ve tahayyülleri olan ilâhi mevhumâ ibâdet itmezlerdi illa efrâd ederdi ya'ni efrâd kelimesinden murâd âlileri kemmil ehlullah ki festakim kema umirt fehevâ-yı şerifince makâm-ı irşâdda vâris-i enbiyâ olan zevât-ı kirâmelerdir ki onların ibâdeti kemallerinin hilâfı ve ma'rifetlerine münâfi değildir.

Kemâ kâl-i sultân'ül-ârifîn Mevlana Celaleddin kaddesallahu sırra'l-yakînân salâtı ve sâir ibâdâtı lârateknâs vel lafz hudûdî'ş-şer'î lâ gayrilân ve sallet ilâ vatan illa salli lâ hâceteli onların ibâdât-ı tâ'âtleri âbid ve ma'bûd şey-i vâhid i'tibâriyle sıfâtı zatına ve zâhir-i bâtınına festakim kema umirt emrine bilâ gayriyyet imtisâl-i zâhirîdir zîrâ onlar merâyâ ve mezâhir-i ayn-ı vücûd-ı zâhir görürler. [120/b] Her ne kadar mezâhirde ta'ayyün hârici ile muğâyeret fehm olunursa ma'lûmlar yederki mücerred teşkilât ve televvünât âriziyye ve neseb-i i'tibâriyedir zîrâ ma'lûmdur ki hâdis ve mümkün-i kadîm ve vâcibe-i makârin olsa hâdisde eser ve vücûd bâki kalmaz halbuki fî hadd-i zâta eser-i vücûd hâdis ve mümkünde ma'dûmdur hâdis mevçûd i'tibâr etmek vücudun aksi ve zillî olduğu içündür. Binâen aleyh-i zalik onların ma'rifetleri lâya'rifullah illallah ve ibâdetleri lâya'budallah illallah îkânıyla olarak ibâdet ederler. Onlar şunlardır ki bahr-i vücûdda katre-i vücûdların müstağrif ve şems-i bûdda zerre-i nâbûdların müstehlik idüb vücûd-ı mutlak ile ba'de'l-tahkîk vücûd-ı mevhub-ı hakkânî ile seyr-i innallah makâmında ilerrücu' ile'l-bidâyete fehuvesince ? nihâyetden irşâd-ı enâm için bidâyete avdet ve sehv ba'de'l-mahv ve fark ba'de'l-cem' sa'âdetiyle zâtında zatıyla zatına ibâdet iderler zelike fadlullah yu'tiye min yeşei ve fiyye hikmeti ya'ni avâmın ma'rifetullahdan kulûbları hatem olduğun nice hükmullahı vardır ve bu hatem –i kulûb avâm için gadab ve kahr-ı hakiki değildir belki celâl içinde ayn-i cemâl ve kahr yüzünden mahz-ı lütuftur meselâ pohte olmuş bostan-ı sabiyye a'lâm itmezler meğer ki dâye ol sabiyyi hıfz ide ya'ni mürşidi. [121/a] Himayesinde ola zîrâ sabiyy-i bohte ve nâbohte idâresin bilmez. Gördüğü meyveyi tena'um-ı tekâzâsın ider öyle olsa bohte olmadan bostana girüb telef ve ziyandan gayrı haberi olmaz bu suretde avâma eger ma'rifet mekşûf olsa vücudları tahalliyete ve tasavviye ve tezekkiye olmadan ahlak-ı reddiye ve muktezâ-yı hevâ-yı tabî'iyye ilhâd ve tezendük ile ebedi nedâmet ve hasarete duçâr ve çâr nâçâr ukbât-ı mezâlîke giriftâr olması himâyetiyle kalbleri mahtûm olduğundan başka silsile-i nizâm ve âlim-i muhattal ve irtibât-ı edeb-i şer'-i mübîn veintizâm-ı hudûd-ı erkân ilme'l-yakîn mu'allel olmakdan mâ'adâ ahkâm-ı kahr ve celâl-i mu'attal olmak îcâb ider onunçünkü avâm-ı mahtûm'ül-kulûb olmasalar hakikat ve ma'rifetullah işkâr olub mahcûb ve câhil ve gâfil ve nâkâbil olmak iktizâ ider. Pes ahkâm-ı kahr ve celâl-i mezâhirinde hükmü icrâ olmadığından başka ahkâm-ı cemâl dahi muattal kalmak iktizâ eder zîrâ câhil ve gâfil ve âsî ve nâkâbil yokki afv ve i'tâ-i hakkın eda ide ya'ni makam ve neseb merâatiyle gayrı i'tibârı kalmaz ki evsâf-ı rabbânî

mazâhirinde cilveger ola bu suretde şumûl-i kudrete naks îcâb itmek lâzım gelür ta'âlîşâne an'ül-naks ve'l-kusûr netice levarefallah ya'ni eger hakkı bilseler gerek mü'min ve gerek müşrik **[121/b]** hakk-ı ma'rifetle ve kemâl-i ma'rifet ile lem ya'budüh ibâdet etmezlerdi gerek sade gerek saneme onuçunki hak-ı ma'rifet ile hakkı bilen nefisini fâni ve hakkı bâki ve kendini ma'dûm ve rabbisini mevcûd bilen gayr ve sevâ def' oldukda vücud-ı hakiki ile mütehakkik olub isneyniyet ref' olur fâ abd-i rabbik hatta ye'tik'el-yakîn sırrı hâsıl olunca âbid ve ma'bûd bir olub ubûdiyyet iskât olur bu nazm-ı kerimin ma'nâ-yı latifinde ulemâ-yı zâhir gâyet râ'nâ te'vîl buyurmuşlardır zîrâ elfaz-ı levrûh imtinâ' olduğundan hakkı kemâl-i ma'rifet ile bilmezler. Pes yakîni mevt ile te'vîl vâkı'a mutâbıkdır mademki hakk-ı ma'rifet ile bilmezler elbette mevte değın rabbilerine ubûdiyetten hâli olunmaz illalkemmel ?zîrâ onlar rabbilerini ve nefislerini bulub kemâl-i ma'rifetullah ile müşerref olduklarından onlar ma'nâ-yı lağvî sa'âdetine müsta'id olub ferdâniyyet ve vâhidiyyet-i zâta yakîn hâsıl oldukda intihâ-yı gâyete ve hariyyet mertebesinde muhtâriyyet ubûdiyyet ile tefsîr buyurdıklarından başka mevt ihtiyârıyla te'vîl dahi kâillerdir lakin mademki vâris-i enbiya bulunduklarından hatta bâtın'ül-yakînden sonra irşâd-ı en'âm ve ta'lîm-i ubûdiyyet avam için me'mûriyetleri hasebiyle festakim kemâ umirt emrine masdar ve te'kid-i din-i mübîn ve te'yîd. **[122/a]** Şeri'ati seyyid'ül-müsallîn inâyete mazhar düştüklerinden illâ ilafrâd ile müstesnâ buyurulmuşdur ve lakin hatemallahu alâ gulubihim ya'ni halâyıkın kalblerini allah hatem eylemiş zîrâ onların dahi ma'rifetleri kemmel müsüllü olsa ibtidâ-i inbiyâ-i a'zâma ve evliya-yı kirâma ve ulamâ-yı zevil ihtirama ihtiyaç kalmazdı cümlesi yeksân ve sâhib-i a'lem ve irfân olmak iktizâ iderdi öyle olsa nizâm-ı a'lem ve meyânda şerefîyyet-i beniâdem mahsûl ve ahkam-ı esmâ ve sıfât-ı muattal hâsılı kâffe-i keyfiyyât ve hikemiyyât ve vücûdiyyat ve makâmât ve menâzilâta haleltâri olub allah ve ehad'ül-kahhâr mertebesinde olmak îcâb iderdi ve fiyye hikmete tahkîk bunda hikmet-i azîm vardır celî ve hafî kemâkâl sultân'ül-muhakkikîn ibâdet'ül-a'vâm isim ve âdete ve ibâdet'el-mübetteîn min ehl'ül-sulûk havf ve recâi vel mutavassitîn leniyel makâmât vel kirâmât vel muntehiyîn lahfaz-ı hudûd'eş-şer'î. Pes muntehiden mâ'adâ tâife-i selâse ahir-i nefse değın ubûdiyyet ile me'mûr ve kemâl-i ma'rifete müsta'id olmadan hakk-ı ma'rifetden kalbleri memhûr olduğundan hevavale mevhumları ne ibâdet iderler öyle iken ibâdetleri beyhude olmayub nefislerinin selâmeti ve bâis-i sa'âdetleridir kemâkilâllar? bu beyte sırr-ı levzuhur-ı lebtîl'ubûdiyyete tahkîk sırr-ı rububiyyet zâhir

olsa [122/b] ubudiyete bâtil olurdu ya'ni hakikat zâhir olunca şerî'at bâtın olmak iktizâ iderdi bu ise âlem-i emrin hâlidir âlem-i şahâdet bunun hilafidir makam-ı kesret ve isneynniyyetdir ta'ayyünât perdeleriyle imtiyâz ve tekâbülât evsâfdan ihtilâfât-ı mezâhir muktezi olmuşdur zîrâ a'lem-i ma'lûma ve hâlikıyyet-i mahlûka ve uluhiyyet-i me'lûha ihtiyâcı hâsse-i şümul iradet-i azamet ve zuhûr-ı kudret muktezâsı ukûl ve şu'ûrı istilâyı hayret ve zekâ ve irfân ihâtâ-i isneynniyet? ve mahviyet-i müstehlik itmiş iken adem-i ma'rifetden kâh kudret ve kuvvet ve ihtiyâr ve irâdâtı nefislerine isnâd ve akvâl ve a'mâllerine istinâd ile ahvâl-i tahayyülât ve akvâl-i tenevvü' ve televvünâta i'timâd iderler ve kâh kudret ve kuvveti hakka ihâle ve abden harekât ve sükunâtı ve kâffe-i ahvalde mutasarrıf-ı hakiki olduğunu al'el-tenâkus ancehl-i tekavvül ma'hazâ merkez-i gayriyyetde sâbit ve muhtâr ve zatiyla kâim ve umurunda müstakil ve irâdetinde muktedir hâsılı i'tikâdât ve akâyidâtı bâserhem yekdiğerine mugâyir ve muhtelif ve akvâl ve ef'âlinde hem muktedir ve hem aczine ma'rifet bir keyfiyyâta dûcâr ve çâr ve nâcâr irâdet-i hakkın olduğunu ikrâr iderler eger kalb-i selîm ile te'emmül ve tefekkür olunmak lâzım gelse mahtûm'ul-kulûb ve mahkûm'ul-hevâ vel tahayyül oldukları işkâr kâleşşems fi vasat'ül-nehârdır [123/a] ve fiyye hikmete ya'ni hükm-i ilâhiyye ve kazâyı subhâniyye şöyle iktizâ eylediği alemden ayine-i tenezzül ve bu kesret-i ta'ayyünât içre kademle tegarrüd-i zât-ı ehâdiyyet ve eşyanın hudûs ve adem ile ma'kesrethâ telbis kemâkîle fi'l-habb'ul-ilâhi'l-müteallik-ı bezuhûra ve zuhûr-ı kemâlâta iktizât-ı hurûchâ mine'l-a'lem ilâ'l-ayn-i ale'l-muktazı mârûy-ı seyyid ilâ nebiyya min rabbe min kavle kenet künzâ mahfiyyâ fâhababet an urfe fehalagat ilhâk lâ urfe ya'ni habb-i ilâhi cilâ ve isticlâ ile zâtı ve kemâlâtı zâtı zuhuruna ta'allük itdi ise ilimden ayne hurucu iktizâ eyledi şol haysiyyet ile rabbisinde rivâyet iderek ben bir kenz-i mahfî îdam-ı sûdem bilinmeği tahkîk halkı halka eyledim bilinmek için lakin ba'zı bilüb ve ekseri bilmediği ve fiyye hikmete tahtında dâhıldir garâyibâtdandır ki avâmın ibâdet itdikleri mefhum ibâre-i mezkûreye nazaran dalalet olduğu gibi terk-i ubûdiyyetleri (?) şübhe Mahz-ı nedâmet ve helâkedir şundan ötürü ki ve mâ halaka ilâ insi ve'l-cinni illâ liya'budûn ey liyarifun fehva-yı şerifince ubudiyete muvaffak olmak sa'âdetiyle vusûl ma'rifet-i devleti hâsıl olduğundan terk-i ubudiyet-i a'vâm-ı mahcûbe dalâlet ve ma'rifetullahdan gönülleri mahtûm olub eniyyet ve gayriyyet i'tibâtiyle ubûdiyyet-i havâs gayr-ı mahcûbe nazaran şirk-i mafî mertebesinde dalâlet i'tibâr olunmuş ancak o ubûdiyyet bu dalâletden [123/b] halâs olmak için va'z olunmuş bir ma'ni ve ubûdiyyet-i mezkûr ile

sırr-ı rubûbiyyet müsta'îd ve kâbile zâhir olacağı zâhir ve bâhirdir binâenaleyh men cedde vecede belki men vecde cedde buyurmuşdur icmâl-i lev arefallah hakk ma'rifete eger kemâl-i ma'rifet ile hakk-ı bilseler mecmu-ı ibâdullaha hitâbdır lem ya'bidüh illâ illa firâd ibâdet etmezlerdi illa efrâd ederdi gerçi bu tâife-i âliyye istilâhında efrâd-ı evliyâ-yı kiramdan tâife-i mahsûsa ile musallihdir lakin bu mahalde murâdı tefennün-i bilibâre ile kâffe-i evliyâ-yı kellimdir ya'ni halayık-ı hakkı ve kendilerini bilseler ve bâlâda tahrîr ve tevzî' ve basit tevsî' olduğu vech üzere sultân-ı kâhire ve teceliyyât-ı sâriye ve kahraman-ı ferdâniye eşya üzerine mestûli ve bilkülliyeye her anda kahr ve istihlâk ve izmihlâl ve zill-i ademiyetden mâ'adâ zerre mikdârı vücuda micâl ve ebed illâ ebedîn kendi vücudundan mâ'adâ veçhen minel vücûh-ı gayriyyet ile mevcûd olmaları mümteni' ve muhâl ender muhâl olduğu ma'lûm olsa ibâdet etmezlerdi ancak efrâd-ı mâ'akemâl ma'rifet-i ibâdet iderler zîrâ onların kemallerini ubûdiyyetleri kazh etmez onunçünkü kendileri ihrâr ve fiillerinde muhtarlardır kâffe-i ahvâlleri minallah ma'allah illallahdır ismihâ diye mazhariyyetleri hasebiyle halâyıka ta'lîm ve hudûd-ı şer'iyye hıfz ile muktezâ-yı ve râsetleri zâhiri bâtını ve sıfâtı [124/a] zâtına ibâdet eyler ve lakin hatemallahu alâ kulubihim ve ettehasu ilehehum hevehüm ve tecellihim lskin hakk-ı kulûblarına hatem ettiğinden efrâyet minettehaze ilehe heveh muktezâsı kendi hayal ve hevalarını ele ittihâz itdiler ânfa-yı tevcîye ve tasrîh olduğu vech üzere nev'î benî âdem elbette zehk ve hayalinde her ne kadar ale't-tenziye olsun cenâb-ı hakka bir vücûd-ı mevhum tahayyül ve isbât ve bir sûr-i gayr-ı meş'ûr ve bir ta'ayyün-i gayr-ı mesmû' ve mestûr tasavvur ider öyle olsa ol tasavvur ve tahayyül ettiği ilâha ibâdet etmiş olur vefiyye hikmete ya'ni bunda hikmet-i bâliğa vardır zîrâ eger cümlesi kemâl-i ma'rifet ile hakkı bilseler silsile-i nizâm-ı a'lem ve tertîb-i şer'î mübîn ve ahkâm-ı evsâf-ı mütekâbile mu'attal kalmak mukteza olduğundan başka şumûl-ikudret ve ves'-i dâire-i afv ve ma'fîret ve envâ-ı tecelliyât ve şuûnât ile izhâr-ı hikmet-i muhattel ?olmak îcâb eder bu sûretde noksân-ı kemâl ve ahkâm-ı cemâl ve celâl bilâ zuhûr mestûr olmak emr-i muhâl ve mümteni' il-hayâldir fâfehm tenbiye ey tâlib esrâr-ı hakâyık-ı mektûma ve ey râgib künûz-ı ma'ârif-imahz ve ne ma'lûm ola ki bu ma'ânidurur dakâyık ve bu kelimât esrâr-ı hakâyık tamâm-ı hikmet ve kemâl-i azametde olduğundan her sâhib dirâyetin mahall-i şu'ûrî ve her ehl-i zekâ ve kuhâstın. [124/b] Mü'min derk ve nûrî olmayub nice âkıl ve dânâların bu meydanda ikdâmı mütezelzel ve bîsebât ve nice şahların besât-ı bâzîce-i satranc-ı ferzânede ikdâmı mebhût ve mât ve dahi inkâr-ı

mu'annet ve istikbâr-ı mücerred ile fezâyı hüsrân ve câh-ı zulümât-ı nîranda kulûb gitmişlerdir kanda kaldığı herkes ve misl-i mûr ve meksek mahall-i cevelân-ı ve merkezi ahz ve i'tâyı tevî ve cevkanı ola bu suretde bendeye lazım olan cenâb-ı alîm ve hakîmin va'dü va'îdine kemâl-i i'tikâd ile rızâ-yı şerîfine mugâyir hareket ve ef'âlden ve emr ü nehiyden tamâm-ı hasîbat ve ihtirâz vechiyle imtisâl ve akvâl ve ahvâlinde muhâlefetden ittikâ ve ictinâb ide ve habibinin urvetil vüsğâ hablül metin olan şerî'at-i garrâsına müdâvim ve müçtehidinin haber ve ictihadlarına an samîmül-kalb i'timâd ve i'tikâd idüb amel ve kavî ve fi'linde zerre mikdârı şer'-i şerîfe mutâbık olmayan kelâm-ı kibâr ve nikât-ı merd-i muhtâr olsun kûş-ı hûşına almayub hablül metin sırâtelmüstakîmden şîme? ayrılmayub bikader'üs-sû' sa'y-i belîğ iderek ubudiyetinde kâim ve amel ve i'tikâdda icmâ'-ı ümmet üzere râsih ve dâim olduktan sonra eger bir sâhib hâl ve hulûs-ı mürşid mu'tekidâyâ teslî-iyim gerdân. [125/a] İhtiyâr ve kendiye ve istâ-i sa'âdet ve vesile-i devlet ma'rifet itthâz idüb merâdâtını irâdetine ta'lîk ve mutâlibini ihtiyârına ta'vîk idüb bir kerre sultan-ı zikr gönüle ku'ûd ve kahramân-ı cezbe vücuduna vürûd idüb o levkat bu nikât-ı hakâyık ve kelimât-ı esrâr-ı dekâyık zevken ve hâlen ilmin ve ma'rifetin olduktan sonra kenine neseb ve salâh hâline elyak olunu ihtiyârda muhtâr ve onunla bile ihtiyârında bilâ ihtiyarsın fâfehmi ve allahu a'lem.

Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh

Min aref'el-fasl min'el-vasl ve'l-harekete min'es-sükûn fâkd-i belîğ mübelliğ'il-karâr fi'l-tevhîd ve yervi fi'l-ma'rifete ya'ni şol kimse ki vasıldan faslı ve sükûndan hareketi bildi tahkîk-i karar olacak mahalle bâliğ ve vâsıl oldu tevhîdde ve onun için ma'rifetinden kelâm ve rivâyet ve tahrif ve tahkîk câiz oldu yani ma'rifetullah ta'rifine müstehak ve lâyük ve ta'rîf ve tedkîkinde sâdıkdır. Pes bu hakîrin fehm-i kâsır ve derk-i bîhâsılına kıyasen kelâm-ı kemâl encâm-ı ve ibâre-i misk'ül-hitâmı ibtidâ-ı vasl ve fasl ve hareket ve sükûn ne mahalle masrûf ve ne makâma ma'tûf olduğu ma'lûm olmağa menût [125/b] ve kibâr-ı evliyâ ve bu tâife-i aliyânın ibâret ve istilâhâtının ma'ânî-i latîfesi mefhûmuna merbût bir ma'nâ olmağa faslın iki ma'nâsı vardır biri hakkın gayrından infisâldir ki merâtib-i müte'addide ile sâlik sâ'î mertebe an mertebe hükümlerin icrâ ider meselâ ibtidâ zecr-i nefis ile seb'î ve şehvî evsâf ve lezâyiz-i dünya ve amâl-i merâtib-i uhrâdan infisâl ki nihâyeti müstelzim-i ittisaldir sâniyâ fâil-i hakîki teyakkunıyla akvâl ve ef'âl-i halâyık ve ikdâr ve eltâf-ı gayrîden infisâl sâlisen nüfus-ı ukûl ve kaviyy ü havâs vesâir îkân ve i'tikâdâtı ve vücûd-ı mâsivâdan usûl ve

fürû'-ı infisâldir ve ikinci ma'nâsı hakdan infisâldir ki bir fehvâ-yı innallah seyr-i minallahdır ki ta'ayyün-i evvel i'tibâriyle hakkın makâm-ı ehadiyyetden merâtib-i tenezzülât telebbüsüyle vâhidiyyet mertebesidir ya'ni hakayık-ı insâniyyenin sûr-ı beşeriyyet ile mahcûb perde-i cehl i'ziyet? ve eniyyet ile ma'yûb olub subhân-i tabî'atde mahbûs ve ateş-i hicr ve firâk ile ma'kûs olub vatan-ı aslîden dûr ve enes-i ehadiyyet-i zâtıdan mehcûr ve bahr ve cûddan tahayyünât sûr-ı hübâb ve tasavvuraât imtiyâz zâtıdan ta'ayyün-i hubâb i'tibâriyle hakdan infisâldir fa emma vasl ya'ni ittisâl dahi iki ma'nâyı mahmûldür evvelkisi meselâ [126/a] salâh-i hâl ve umurunda i'tidâl-i ahvâl ve perhiz ve ubûdiyyet ve takvâ ve icrâ-yı şerî'at-ı garrâ ve seyr-i tarikat-ı aliyye ve tahalluku ebâ halakallah tevfiğine ittisaldır ve ikinci ma'nâsı hakdan innallah ile infisâlından sonra bâlâda mezkûr halâta muvaffak olub ve innâ ileyye râciûn fehvasınca firâk-ı ateş ve nâr-ı hicrden halas ve seyr'ullah ile fenâ fillaha vâsıl ve zâtıyla zâtında zatına ittisaldır. Pes bu mukaddemeden murad men urfel fasl minel vasl kelâm-ı şerifi ma'lûm ve ma'nâ-yı latifinde suhûlet-i meczûm olmasıdır ve hareketin dahi iki ma'nâyı mahmul olduğu üzere ma'nâ-yı evvel fasılda münderiç olan seyrullahda veminne bedae sırrıyla kavs-ı nüzule ta'ayyün-i evvelden hareketi ve ikincisi ve ileyye ya'ûd fehvasınca intihâ-yı mertebe-i ma'denden kavs urûc ile seyr illallah vusûl ve fenâfillah mertebesinde intihâ-yı merâtib-i vusule hareketdir ve sükûk dahi iki ma'nâyı şamildir biri kable hareket'ül-nüzûl ve biri ba'de hareket'il-urûc ayn-i ehâdiyyet-i zâtdır. Pes şol kimse ki bahri vücûddan nefsi rahmânî ve şu'ûnâtı subhânî muktezâsı ve esmâ-yı mütekâbile ve evsâf-ı mütehâlîfe istid'âsı veçhiyle vatan-ı aslîden hicb-i kevnîyye ile muvattın-ı beşeriyyete nüzûl vech-i evhâm zulümâtıyla takayyüdât-ı isneyniyyet ve kesret-i elvân-ı ta'addüdât [126/b] ile mahsur-ı evhâm ve ukûl ola ki kabl'et-tenezzülât âlem-i ıtlakda teferrüdi ve ba'd'et-tenezzül tecehhil ve ta'addüdi i'tibâriyle fasl ve niyye inâyet-i yezdân ve himemm-i merdân ile alâhadde-i alâhadde ? neş'et kesîre ile sülûkun gâyete ve derûn nihâyete irişüb nâil-i ma'rifetullah ve vâsıl-ı illallah ve seyr-i fillah ile müşerref ola vasldan faslı ve sükûndan hareketi bulub tevhîdde makâm-ı karâra bâliğ olur ve onun gibi zât-ı âli ma'rifetullahdan rivâyet ve bahs-i tahkîk idüb kelimında sâdik ve asrında fâikdirvallahu a'lem bihakikat'ül-hâl ma'lûm ola ki vasl ve sükûn ve fasl ve hareketle bu tâife-i aliyye kaddesallhu sırrahum el-azîz hazerâtının mustalâhîdir cümlesi lâcelâl'et-tefhîm mecazdır hakikatde ne vasl ve sükûn ve ne fasl ve hareket vardır min hays'ül-mecmû' ayn-i ehâdiyyet-i zâtda müstehliktir amma esmâ-i

nâmütenâhi ve evsâf-ı ilâhi mazharlarında hükümlerin icrâ etmek îcâb etmekle a'ÿân-ı sâbite ki sûr-ı eşyanın ilminde sübutundan ibâretdir hâricde zuhûr ve a'ÿân hârici ile hakkın kemâl-i zuhûr ve şeddeberûz? ve kemâl-i ayânından çeşm-i ziyâ-yı âlem nire ve dide-i em'ân nev'i beni âdem hayra olub gâyet zuhurundan butûnî ve nihâyet ayânından nihânî iktizâ eyledi beyt: ez gâyet zuhûr-ı ayâneş bedîd nist kevîr-i behr-i zebân [127/a] ve behr-i gûş. Pes fasl ve vasl ve ittihad-ı nefis ilâmere mahmûl değildir zîrâ gayriyyet îcâb ider iki nesnenin biri birinden infisâl veyahut ittisâl ve ittihâdı halbuki hakâyık mümkinâtda suret biri birinden te'ayyün cihetiyle imtiyazından mâ'adâ ne infisâl ve ne ittihâd ve ne ittisâl ve ne tecezzi ve ne inkisâm mümkün ve ne zarifiyyet ve ne mazrufiyyet ve ne mesafe ve kurbiyyet ve bu'diyyet kâbil ve mutasavvirdir hemân tekellâbilât? esmâ ve tehâlûfât sıfât muktezâsı bahr ve vücûddan hakâyık-ı insâniyyenin zilâl ve kevnîyye ile bir müddet mahcûb ve sûr-ı katarât ve ta'ayyünât temevvücât imtiyâziyle nice zaman celâ ve cemâl hükümleri tahtında mağlûb olub âkıbet ve minne bedâi ve ileyye ya'ûd ve innallahe eve inna ileyhe râciûn sırrıyla isyân-ı ezelisine su'ûd ve me'vâ-yı kadîminde ebedi ku'ûd ile rûs'ûd ve ku'ûd ta'biri dahi tefhim için mecazdır hakâyıkın hakikatinde ne su'ûd ve ne ku'ûdı vardır belki intihâ-yı makamda ba'd fer' hicb-i bekâbillah ile bâki olmasıdır kâffe-i istihâlât sûr-ı ta'ayyün ve libâs-ı tekevvün üzerine cârîdir hakâyık-ı istihaleden mukaddes ve ârîdir. Pes takdim-i mezkûreden ma'lûm olduğu fasl min'el-vasl ne ma'nâya mahmûl vel harekete min'es-sükûn ne i'tibâr ile ma'kûldür. [127/b] Ve erenler ve mukarrebler ve vâsılın demek dahi bu i'tibâr iledir bu hiss-i kavli hakka ermiş ve yahud yakîn olmuş ve vâsıl olmuş demek ne ihtimaldir mümkün-i vâcibe ve hâdis-i kadîme ve ma'dûm-ı mevcûde karîb ve vâsıl olmak mümteni''il hayâldir kelimât-ı mezkûrenin cümlesi hicâb-ı ekvân ve perde-i beşeriyyet ile mahcûb olub kademe kademe neş'et ile isti'dâdtın hidayetine kabiliyyeti mukarenetiyle Şeyh Kamil ve mürşid-i ekmele makârin ve sülûk ve mücâhede ile cezbe-i aşk dereceleri zuhûr idüb fart-ı muhabbet ve kemâl-i aşk ufkuna urûc idince sûr-ı ta'ayyünâtın tahavvülâtı ve her tahavvülde merâtib terkibâtı tâ intihâ-yı merâtibe vâsıl oldukda beşeriyyet hicâblarından halâs olub nokta-i zilliyet ganî ref' ile ta'addûdât-ı kevnîyyenin televvün ve tekessürâtından halâs olmak inâyeti müyesser oldukda aynda ayn olub vâsıl ve ittihâd-ı i'tibârı hâsıl olur mertebe-i mezkûr ashâbı zevât-ı kirâmına erenler ve vâsılın deyü tesmiye olunmuşdur bu ise değil ancak zâtında şirket-i isneyniyyetinden ve mâsivâ tesmiye olunan zilâl-ı gayriyyetinden fenâ-i külli hâsıl ve

zulümât-ı hicb-i cehl-i ukbâtı irtifayıyla ilm ile ma'rifetullaha vâsıl olmaktadır bu hisse-i bahr ve hakkın gayrı veyahut hakdan ayrı olub ba'de seyr ü sülûk [128/a] ve mücâhede ve takvâ ve himem-i kibâr-ı evliyâ ile hakka vâsıl olmak hayâl-i bâtıla ve evhâm-ı cehl-i câhildir amma hareket ve sükûn ta'birinin veçhe münâsebeti olduğu kânne bahr-i vücûd bâ i'tibârı kable't-tenezzülât makâm-ı ehadiyyetde ganiyy-i bi'z-zât ve müstağni-i kâffe-i zevât-ı mümkünât olduğu rütbede sükûn ta'bîri ve hareket-i bahr-i vücûdun makâm-ı ehadiyyetden tenezzülât-ı vâhidiyyet ile ta'ayyünât-ı hakâyıkın veçhe-i bahrde sülûk i'tibârıyla temevvücât ve sûr-ı mâhiyyât mazâhiriyle telettümâtıdır ve karar- hakâyık ba'd-ı tıyy'il-menâzil seyr ü sefer ve kat'-ı merâtib idüb habl'ül-vatan min'el-îmân fehvasınca me'â-yı kadîmine sükûn-ı ebedi merâtib tenezzülât ile hareket ve seyr ü sülûk ihsânıyla ma'rifetullaha vâsıl ve mübelliğ-i karârda karâr kılmasıdır vallahu a'lem bissavâb mes'ele-yi gâmize şöyle ma'lûm ola ki hilkat-i adem ve hulu'at-ı insaniyyetden murâd fâ habebet nazm-ı keriminin sırr-ı a'zamı şeref-i suret-i rahmaniyye ile müşerref olan ademde zuhur ve maksûd-ı aslînin husûli kârhâne-i âlem hazâne-i ilâhi olan kalb-i âdemde birûz idüb her nesnede isti'dâd-ı ezeliyye-i gayri-mec'ûlesi muktezâsı ma'rifet ve kemâl-i tekiyyeden hâli olmaya bu ise olmaz ancak zuhûr-ı hâs ile şuhûd-ı ihtisâs bulub sultân-ı aşk-ı taht saltanatında karar idüb mülk-i vücûd [128/b] gayrın hükmünden halâs olub kavî ve a'zâya hükmi câri ve mezâhime-i ağıyârdan bi'l-küllîye âri ola bu ise kerrât ile zuhûr-ı hâs ibtilâlarıyla sûzân ve fart-ı ibtilâlardan kandin itirüb hayran ve sergedân olmağa menûtdır ya'ni ervâh ve iştibâhın fart ve muhabbet ve galiyyât-ı aşk ile kâh nâlân ve sûzân ve kâh handân ve pûyân olub sem'-i salâh-ı ve bîsem' hitabına sâlih ve çeşm-i kâbiliyyeti ve bîyebzir-i şuhûduna kâbil ve lisân-ı isti'dâdı bîyentık nutk-ı şerifinin kâil olmak sa'âdetine vâsıl ve ulûket-i şuhûd-ı hâs ve âdem mûnderiç ve nazar mücummel ve mufassal mündemiç olarak bir netice-i câmi'a-ı külliye-i şâmile hâsıl olur ki kahramân-ı meydân-ı aşk ve âşıkıyyet sultân-ı taht-ı saltanat ma'sûkiyyet serîrine câlis ve uluvv-i şânında subhânî mâ a'zam şânı dimek câiz olur bu makâmın anın gibi zevâtdan bir ism ile celî ve hafî zâkirlik ni'meti zâtından sâkit bir ma'na ile zâhir ve bâtın fakirlik vasfı hâbet olub ilm ve irfânı cihet-i itlâka nâzır îmân ve îkânı itlak istihkâkına hâzır ve bahr-i mezkûrda katre-i vücûdı kem ve şems-i müsemmâda zerre-i ism ve resmi ma'dûm olur zelike fadlullahe ya'tiye men yeşei bu mertebede âşık-ı sıhhat-i dil mecâz ve hakikat-ı nâra zuhûr-ı hâs [129/a] ve burûk-ı şuhûd-ı havâs ile sûz-ı dil-i bîkarâr ve kemâl-i izdirâb ve şiddet-i

germ-i hararetden fenâ-yı bîihtiyâr celâletiyile cemâl-i veçhe bâki eş'âsı yudrekesiyle kemâl-i hubb-ı zâta ve fenâ-yı hakîki revzenleri mağtûf oldukda zikr ve fikr ni'et-i mezkûr ve ibâdet ve ubûdiyyetin kenzinde vasf-ı ma'bûd müşâhedesi inayetine vâsıl ve feyz-i vesile ve himemm-i vasat-ı benihmâdan sâkıt ve zâkirlik ve sâlıklik kendülüğü tevehhümünden ref' olub muktedî ve mu'tedî ve zâkir ve mezkûr nefesinde zât ve sıfât-ı mu'âmelesi oduğı ikânı sâbit oldukda ayn-ı basar ve basîrtenden serme-i serâb ref'-i çeşm-i zünûn ve şu'ûrundan gayr ve gayriyyet ve hem hayali def' olub zuhûr-ı hâs ki neyyir-i cemâl mazhar-ı hiss-i cemîl ve şuhûdu havas ki merât-ı pertevi kemal-i vech-i celildir lâbed bu zuhûr ve şuhûd bir mir'ata menût ve bu aşk ve âşıkıyyet bir mazhara merbut olub onun sûzgozâr-ı perâzturâbı ve mahv-ı fenâ-yı ihtiyârî âbid ve sâlik ve zâkirlik ni'etini mezkûr ve ma'bûd üzerine îhâle ve zâhirî bâtinî ve sıfât-ı zatına bu vecihle havâle vasfını idâre itmek üzere zât ile sıfâtın işve nümâsı ve suret ve ma'nâ ve zâhir ve bâtin tekâbülâtının hayret fezâsı emr-i ferdâniyyet ve vahdâniyyet satavâtı nâsie-i hâlinde lem'ân ve mâye-i intihâî makamında makam ve hâl [129/b] i'tibârâtı müstağrik bahr-i ummân olub galeyân-ı zuhûr ve nihâyet-i şuhûd ve huzûrdan zuhûr ve şuhûd ve hûzur-ı bilkülliyeye mürtefî' olunca lemin'el-mülk el-yevmullah el-vâhidül kakhâr sırrı tahtında mütelâşi ve nazm-ı kerîm ve allahu ganiyyü ve entümül fukara ihâta-i bîcelâl (?) müstakir vücûd-ı mâsivâ ile mûte'âli olmak devlet-i ebedi ve sa'âdet-i sermedîsine vâsıl olduğundan min hays'ül-mecmû' esbâb-ı mündefî' ve min küll'el-vecve vesâite hâcâtı mürtefî' olub binâenaleyh zelik'el-merâtib sâhib'ül-vird-i mel'ûn buyurulmuşdur bu merâtib-i aliyye ashâbına min ba'd-i vücûd beşeriyyete avdet ihtimâli yokdurmeğher ki vücûd-ı mevhub-ı hakkanî inayetiyle ahkâm verâseti icraya avdet ide onun bile her ne kadar rûsûl ve ta'ayyün ile mûte'ayyin ise dahi beşeriyyet hâlâtı yalnız bir emr i'tibârıdır onunla asla mukayyed değıldir ve bir dahi neş'etin hiç birinde fenaya muhtâc olmazlar bekâ-yı sermedi ile bâkilerdir her neş'ede ilâ maşallah ahkâm-ı seyr innallah ile icrâ-yı tamam-ı istikâmet üzere verâsetlerin edâvâr-ı şâd müste'adeyn ile devirlerin tekmîl ve ibâdullaha derece-i îkân-ı külliyeyi tahsil ve kulubların envâr-ı îmân-ı hakîki ile tenvîr ve menâb'at-ı fahr-i kâinât aleyye etemm'üs-salavât ve ekmel'üt-tahiyyât ile dâimâ tarikat-ı aliyyeyi tecdîd ve şerî'at-ı garra-yı te'eyyün iderler. [130/a] Ma'hazâ kendüleri takayyüdât-ı mezkûreden hâli ve onların birisiyle mukayyed olmakdan âlilerdir zîrâ şerî'at ile hakikati cem' ve akâyidât-ı mütehâlîfe-i hazâne ma'rifetlerinde müsâvi ve ubudiyyet ile rububiyyet meyânında

ittihâd-ı ma'nevi husûlü ma'ârifini hâvi olmuşlardır ma'hazâ seyirleri seyr-i innallah ve sülûkları seyr-i fillah ya'ni seyr-i innallah ile o lügatları her ne kadar irşâd-ı halayık ile tekayyüdleri derkâr ise de âlem-ı ıtlak ve syer-i fillahda şeref-i menâzil-i ilâhiyye ile dâima terakkiyât-ı merâtib-ı gayr-ı mütênâhiyye şerefiyle müşerref olmakdan hâli değildir zîrâ mâverâ-i gâyât merâtib ve nihâyet-i menâzilde bir merâtib-i âliyye-i hakkâni ve bir menâzil-i celile-i subhâni derkârdır ki onun gâyâtına gâyât ve nihâyetine nihâyet adîm'ül-ihimâlât ve mümteni''ül-mümteni'âtdır onunçünkü her anda bir şânuvân gayr-ı münkasımda bir ünvan ile teceddüd derece-i makâmâtına mâlikler ve tenezzül ve terakki tenezzihle kesb-i merâtibe (?) sâlikedir onların halk ile teveggulları hakk ile tahakkuklarına mâni' ve hakk ile tahakkukları halk ile teşekküllerini dâfi' değildir diyyet'ül-cem' mertebesinde tarafeyni câmi' ve tarafında kendilerinin kendilikleri mezâhilesinden şette-i alâkalarını mikrâs-ı kelâm'üt-tevhîd iskât illâ yezâfât ile kâti'dir zîrâ tevhîd sâbit oldukda [130/b] izâfât mâsivâ sâkit olur adem-i aslîleri üzerine bekâ-i uluhiyyet ile sâbit oldukları halde bu mertebede bir cem'iyet-i kâmile ve bir külliyyet-i şâmile derkârdır ki merac'el Bahreyn nasse-i kemâllerinde cevelân ve mirat hazreteyn-i cebîn hallerinde lem'ân idüb âyîne-i vücûb ve imkân ve mir'at adem ve kadem makâmında sâbit kadem ve râsihdem olmuşlardır ve şanları nişân-ı uluhiyyet ve makamları makâm-ı ubudiyyet ve ünvanları tarafeyn ile cem'iyettedir. Allahumme yessir lenâ hiç eden gayrı ümîd ve amelim yokdur meğer ki onların himemm-i gâlîbe ve inâyet-i aliyeleri berekâtıyla el-mer'a me'amen ehabbe tebşîriyle ve dahi beyit: keşi yine sorsa kânek ileyye kabul son evci haşerâ ve neşrâh ta'bîriyle âb-ı zülâl-i lem yezel ve lâyezâl muksîm ve mîzâb-ı pîrân ehl-i kemâl ve ashâb-ı zevk hâl ve şuhûd-ı cümleden feyz-i bîzevâl ile sûz-ı dil-i mahzûnem etfâ ve kalb-i zulâm maksûr ve meksûrem ziyâ-i şem' ma'rifetullah ile münevver ve aġnâ idüb istân-ı muhabbetlerinde çâker-i mecbûr ve meydân-ı müveddetlerinde bende-i meşkûr olduğum ecelden şân-ı ulüvv ünvanlarına lâyıık ve sezâ ve sûtût-ı azamet-i kemallerine münasib ve ihrâdır ki bizim gibi bende-i revsiye hâkesârın ve muhabbet-i çâker-i tebbekârın rehâvet ve kusur ve batâlet ve kesv-i remzî afv ile nazar. [131/a] Merhamet ve kerem-i şefkat idüb dâire-i celâletlerinden ihrâc itmeyüb silsile-i irtibâtlarına ilaç ve sâye-i himemm-i aliyyâlarında mâye-i feyz ma'rifet-i irfan ihyâ buyuracakları sireşte-i ümidi kat' olmak emr-i muhâl ve inâyet ve mürevvetlerinden me'yûs olmak mümteni''ül-hayâldır bu ümîd ve amâl ve taleb-i himemm-i ehl-i kemâl bâlâda zikr ve

tahrîr ve silk-i tahrîr olunan tevhîde muğâyir ve mübâyen değildir deyü hâtıra hutûr ve bu sual gönülde zuhûr ider ise cevâb-ı şâhi oldur ki bu kelimâtın mâ'nîsi ve ibârât-ı mezkûrenin mefâhimi hakikat-i hâle ma'lûm ve nefis'ül-emr mefhumu meczûm olsa sual-i mezkûr iktizâ eylemez zîrâ tahkîkât-ı mezkûrenin netice-i ma'ânisi sual-i mukaddere cevâb-ı şâfisini câmi' ya'ni usûle ve ucubesin müşt Emil ve kâtî'dır amma ibârât-ı mermûze ve ıstılâhât-ı mümtezicenin hâmil olduğu bülehd hakâyık ve dakâyık ve kemâl-i ma'ârif rakâyık olduğundan her nâzır ve kâri îhâm ve işârâtına intikâl ve her sâmi' ve sâ'î îmâ ve isti'ârâtına ittisâle fırsat-yâb-ı vezir ve bâlâsını cem' ve müteferrik olan ibârât ve nekâtın ma'ânî ve mezâyâsın derç iledir ki ferceyâb olmak müyesser olmadığından su'âle mecbûr ve i'tirâz mezkûr vâki'a **[131/b]** mutâbık ve ma'kûldur lakin emel zevk-i hâl ve taleb derece-i kemâl ehl-i hicâbdan ashâb-ı kemâle bilâ gayriyyet ayn ile tevhîde naks îcâb eylemez onunçünki kâinâtın esâsi esbâb üzerine merbût ve âlemin binâsı sebeblerin icrasıyla mazbût olduğundan hicbin irtifâ'ı ve cehlin indifâ'ı lâbid-i esbâba teşebbüs ve sülûk ve tarikine tetebbu'a muhtâc olmağla ibtidâ-ı şerî'at ve tarîkat ve ma'rifet tâ hakikatine vâsıl oluna dek mücâhedeveer yâ zıtt? ve takva ve ibâdet ve ubûdiyyet veçhiyle mertebe-i an mertebe muhâsebe ve hükümlerin icrâ ve her mertebede muktezâ-yı merâtib hakların edâyâ muhtâc olub ilâ mâşâallah isti'dâd-ı ezeliyye gayr-i mec'ûlesi mikdârı kesb-i derecât ve kat'-ı makâmât ider ziyadeye mecâl ve kâbiliyyâtını tecâvüz-i müntenî' ve muuhâldir amma kâbiliyyâtı muktezâsı derecâtı tahsîl elbette esbâb ve vesâit teşebbüs ve sebep zâikâ ve vesâit-i lâyıkhâ ba'd muhâsebe-i şerî'at duhul-i tarîkat ve intibâ'-i pîr-i hakîkat ve ba'd muhâsebe-i tarîkat ve vusûl-i ma'rifet ve ba'd muhâsebe-i ma'rifet ve kat'-ı ukbât ve husûl-i kemâl-i inâyât hakîkatki nihâyât merâtib-i kevniiyedir. Pes bu bevâise teşebbüs ve bu vesâit tetebbu'undan ârifin tevhîd ve ma'rifetullahda olan îkânına naks ve halel ve ta'rîf ve tahkikinde **[132/a]** Olan mâ'rifinealeliktizâ eylemez mesela vücûd-ı insânî bir vücûd iken a'zânınyekdigere ihtiyacı ve husûl-ı zarûrât-ı beşeriyye birbirine vâsita olmak ile vukû'derkârdır bu sûretdea'zânın birbirine esbâb olmasında vücudun gayramuhtâc olması iktizâ eylemez ayak başa elbette daima muhtâcdır öyle olsa ne ayak başın gayrı ne baş ayağın mugayiridir tegâyyür-i te'ayyünde ve hicâbdadır vücuda nazar olundukta bir vücud ve bir zâttır misâl-i diğ er nûr-ı şems kars-ı şemse muhtâc olduğundan şemsin gayrı olmasını îcâb eylemez misâl diğ er ta'ayyünâthubâb-ı bahr-i nefis-i rahmân ile bahrin temevvücâtınamuhtâc olması bahrin gayri olmasını iktizâ eylemediği eşkârdır çünkü hâl

böyle imiş isti'dâd ve kâbiliyyâtmuktezâsı olan merâtibintecâvüzümümteni' ve isti'dâd-ı ezeli istid'â ettiği derece-i hâmil ve hilâfî gayr-ı mümkün imiş yine ümid ve talebbihâsıl ve ibâdât ve (?) ettiren semere ve menfa'atmefkûd ve amel ve tâ'ât ile hilâf-ı kâbiliyyât bir derece kesb eylemek gayr-ı mahûr olunca bunca mu'âmelât ve mücâhedât ne lâzım deyü yine bir hâtıra hatûr ve bu hayâl gönülde zuhûr eder ise i'tirâza lâıyk ve vâkıamutâbıkdır ancak sâlikdemücâhede ve takvâ husûl-i maksadına. **[132/b]** Dâl ve vusûlmutâlibe alâmeti ve beşâret-i kesrete ibâdât ve hayrâ'mâldir ve buyurulmuş ki mücâhede ile hakka vâsıl olunmaz velakin vâsıllarmücâhidlerdir ve yine bir zât buyurmuş ki Horasan'da âbid ve mücâhidîdam-ı Irâk'daârif ve kâmil oldum zevât-ı kirâmdan biri cevap vermiş ki eger Horasan'da ziyâdeâbid olan Irak'daziyâdeârif ve kâmil olurdu ya'ni amel ve mücâhedenin kesreti zevk-i kemâlin kesretine delâlet ider egerçi mücâhede ile hakka vâsıl olunmaz velakin lâmuahâle vâsıllar mücâhidlerdir zîrainâyet-i ilâhiyye bilâi'llindirbendetin amel ve sa'yine muhtâc değildir zîrâabdin ne liyâkati vardır ki ihsân-ı rütbesinde ibâdet ide husûsan hakkibâdet ile etmek hâricvas'-ı beşeriyet olduğunu i'tirâfdan gayrı değildir ve bende mademki kendiliğinden kurtulmuş olmaya hakkibâdet aczini i'tirâfdır mademki kendiliğinden kurtula âbid ve ma'bûdşe'y-i vâhid olduğu makamdır pes-i mücâhede ve ubûdiyyette gayyir-i isti'dâd ve mürşid-i kâmile mukârin olub seyr-i sülûktebdil-i kâbiliyyât değildir belki müsta'idderecât ve zevk-i hâl olmasına amel-i dâl ve kâbil-i mertebe-i kemâl olmağa seyr ve sülûkbâis-i intikâldir gayrı değildir ancak **[133/a]** dünyevi ve uhrevi mekâsibin cümlesi bu kabildendir hakkın abde ilminde takdir eylediği abdinisti'dâd-i ezeliyye-i gayr-ı mec'ûlesiistid'â eylediği miktardır sa'y ve kesbin asla medhali yokdurnaks ve ziyâde kabul eylemez ve eger naks ve ziyade kabul eylese ilm-i ezeliyye cehlicâb eder cenâb-ı alîm-i hakîm cehlden münezzehdir öyle iken menâfi'-i dünyevi ve merâtib-i uhrevi ekser sa'y ve talep ve ilm ashâbına müyesser olduğu eşkârdır öyle olsa ashâbashâbsa'y ve amel-i müsta'id ve erbâb-ı cedd ve talebkâbilinâyât ve makâmât olmasına delâlet ve terk-i sa'y ve amel ve betâlet ve müsta'idhasârât ve nedâmât olmasına alâmet imiş zîrâmen cedde vecede kelâm-ı şerifi men vecede cedde ile ta'rîf olunmuş ya'nisa'y iden bulur ve güzellik bulan sa'y eder şöyle inâyet-i izelî ezelde sebkât etmiş ya'ni ezelde verilmiş onunçün ebeddesa'y eder zira sa'y ile bile dirilmiş ve sa'y iden bulur onunçünki bulmak sa'yerabt olmuş amma ba'zimevâdd vardır ki bilâsa'y ve amel zuhûr eder ve ba'zı nesne var ki hezâr-ı cedde ve sa'y ile ele girmez

çünkü her umurun husulü sa'y ve cedde-i mahsur etmiş ba'zan kaziyetin mezkûr teyyün-i tehallüfü bu tahkîkamünâkıs değildir bu eşkâl zuhûr ve şübhe ve eşkâl berûz eder ise **[133/b]** Şekl-i mezkûrda sâdik ve sualde mukaddere vâki'amutâbıkdır ancak âdet-i ilâhiyyetacrîr-i mezkûr üzere câri olduğundan ekser içün hükmkıl vardır yoksa min külli uluvech öyle olmak lazım gelse i'tâ-yi ilâhi amel ve sa'y ile mukayyed olmak iktizâ eder idi halbuki fâil-i mutlakdır dilediğine hidayet ve dilediğine dalalet ider hikmetine merbûtdur hükmünü kendinden gayrı bir ferd bilmez meğer ki hikmetine mebnis dilediğine bildire o dahi vemâ (?) Minel hikmeti illâ kalîlâ buyurulmuşdur lakin şunlar ki bilâtalebi'tâ ve bilâkesb adem-i i'tâmüşâhede olunur onlarda dahi câiz ki tâlib hâli ve kâsıbisti'dâdı derkâr ola isterse ki kesb-i zâhiri ve amel-i beşeri kendilerinde müşâhede olunmazsa lâmuhâleisti'dâd-ı ezelisini bilâsebeb-i zâhir talep eylemiştir zîrâhubâb-ı hakkın tekayyüdü tarafı derkâr olduğu gibi ıtlak ciheti dahi bedîdârdır fâfehîm kânesırr-ı mektûmete ve hikmete meskûtta zîra hikmete menkulane ve hikmete meskûtane ve hikmete mechûleteta'bîr buyurulmuşdur elhikmete hiyelilm bihakâyık ilâ şey-i ve evsâfehâ ve havâsahâ ve ahkâme hâalâmâhiyealayye ve irtibât-ı ilâ şey-i bilmüsebbebât ve esrâr-ı ilâ (?) nizâm'ül-mevcûdâtve'l-ilm-i bimiktizâ-i vemenyüet'il hikmete fakd-i ûtî hayra eksîrâ elhikmete elmantuk bihâhiyelulûmul şerike vel hakikate **[134/a]** El hikmetel meskût (?) **[134/b]** Ve harekâtıdır vehik metemantukbiha ulûm-ı şeriat ve hakikatdır vehikmete meskût anhâesrâr-ı hakikatdır şöyle a'vâmve ulemâ-i rûsum layıkı üzere fehm ve idrak etmez meselâ sırr-ı âlem ve esrâr-ı ahiret ve ta'zîb-i ibâd-ı bi'n-nâr hâsılı esrar-ı hakikat ki dârinde mektûm ve meskût olan keyfiyyâtdır ve hikmete mechûlete âlemin icad ve hakikati ve ba'zıubâdın müteallim olması ve etfâlin mevetti ve gadabın hulûdi cehennemde ve onların cümlesine îmân ve rıza ve vuku'unai'tikâdadlen ve hakken ve hikmete câmeke hakkı bilmek ve hakk üzerine amel etmek ve batılı bulup ictinâb etmektir pes ibâret-i mezkûreyi tahrirden murad usule ve ucûbe bikader ilvüsalarakim ve tahrir ve basit ve tastîr olunmuş ise de nice hükm-i hafiyemektûm ve mestûr olduğu bedihi ve eşkârdır zira mantık ve meskut mesailin ala kaderil imkan hükümlerin icrâ etmek vâcibe-i zimmet ve lâzıme-i diyanetdir (beyit) bu gülşende bu gülzarı onlara akabince yine üstündekilere, binaen her kelamına esrar-ı mektûmiye müteallıktır ashab-ı irfan anı nikât ve kinâyât ve istiârât ile tasvîr edip söylerler zira eger ima ve işârât etmeyüb nefsülemr beyan olunsa hıfz-ı edebüş-şer'i etmiş olur emnâ ise adab-ı şer'iriayetdebezl-i vücûd edip ri'âyet-i zâhiri üzerine

gûnâgûn mücâhede ve a'mâl [135/a] üzerlerine tahmîl ve te'yîdzâhir-i şer' etmeğe ikdâm eylemişler bu hüküm tahtında nice hüküm-i hafıyyeler derkârdır ki ayân olmak lâzım gelse avâm bîpâk ve dehşetinden sineler çâk olur mesela mütenâhîcürm ile nâmüten âhiazâb nice revadır denilmiş ki eğer ömrü nâmütenâhi olsa cürm üzerine olurdu henüz bu vevapmağni değildir zira birisi ki fi'le gelip kavlden sâdır olmuş onun te'dibiyle hüküm olunmaz ve bunca hayvan ve etfâlinenvâi âlâm ile müteellim ve müteezzidir onların taksîrâtları nedir ki kısasa mazhar olurlar ve sırr-ı ırsât ve sırr-ı sırât ve mizan sırr-ı şefaati enbiya ve cehennem ve cennet ve hûr ve enhâr ve melâik ve emsâli ki yevm-i tebelli's-serair femâlemin kuvvete velanâsır-ı nazm-ı kerimi muktezası bu suretde sırların ifşâsı yevm-i ma'hûdemerhûn olduğundan erbâb-ı kemâl ehline imdâd ve irşâd için gah atmış ve gah tutmuş ve gah envâ'-ı rumûzât ile açmış ve gah açarken gunagun ibâret-i mütenevvia ile örtmüşlerdir hikmete mantuk bihailm-i şeriat ve hakikatdır ki müsteid ve zeki tâlib ve âşıkâifâde ve istifâdesi câiz ve ta'lîm ve tefhîm ile ma'rifetullahavâsıl olması zannıyladır ya'ni buyurulmuşdur beşar tânkisüluk ve mücahede ve cezbeye mukârin ola o levgat bu ifade ve istifadeden müstefid olur yohsa [135/b] bila süluk ve cezbe mülhed olması bila şüphedir binaen ketm ve ihfaiderler yohsa haşa ki bahl ve dirîğ ideler bundan ötürü bu kadar kütüb müttedâ ve ne ihtirâ' ve bunca ta'bîrât ve ta'rîfât ve tahkîkât ve tedkîkât ibdâ'idüb sâlik-i müste'idleri ve tâlib-i müsterşedler münâfi' çizile ve ma'ârif-i şerife ile müşerref olalar ve nâkabul ve gayr-ı müste'idden sükût ve ihtifâ ile tasannu' etmişlerdir vehikmete meskût-i anhâta'bîr olunan esrâr-ı mektûm ve mestûredib ashâb-ı zevk-i hale ve ehl-i esrâr ve kemâl ile hasb-i hal ve keşf-i mâfi'l-bâl eylemişler ve hikmete meçûlete ve hikmetel-câmi'ate dahi buna kıyasdır bir âşık-ı dilefkâr-ı sûz-ı dil-i bîkarârından bu beytimi inşâ eylemiş (Beyt) halin kime dersin sanadır hikmeti vardıra oldurdu beni ah bulunmaz bu hikmete vâkı'a aşık-ı hâkesârınderd-i derun ve hayra ve mesâil-i müşkile-i kesiresi olduğundan laubali tûl-i lisan ile poyân ve koyan olması ma'zur ve mezkur ve meşkûr olduklarına bir hânedir nice olmasınlar ki nâr-ı firâk-ı dil gamzedelerin ihrak ve ateş-i derd-sûzhicr-i kalb-i âzerdelerden zecr edip yanmışlar ve hun- endûhibtilâlarla kanmışlar ve bu ribâ'idûd-ı dil berâved ile anmışlardır ribâ'ı ah minel aşkı ve halate,ihrakı kalbi tecrârete, mânazarelaynil gayrıküm, aksam [136/a] Billahi ve ayete, fart-ı muhabbet ve galebe-i aşk ile kevninde ak ve karayı sıkmışlar onunçün dârının kuyudatından

geçmişler, ve âb-ı hayât-ı ebediyi fezâ-yızulmetde içmişler, ve define-i sa'âdeti harâbatda açmışlar, gazel:

Bir dürr-i şehvâremsadef sevâde, kaderim bilinir mekresinin musallada mefkûd-ı na'm gün-i cehennem, zevkim hemîn kaldı minselvâde, yazdı kalem-i kudret bin okudum, aşk levhasın asdım arş-ı âlâda, em'ân nazar ettim vech-i âdeme, gördüm cemâl-i yârim erâtib-i mecellâda, şeyh-i uşşâk olalı meydân-ı aşka, pîr-i rindân oldum dûr-i semâda

Elif ile ademde ve ahmedde gördüm bir nişan

Ol nişandan neş'e oldu gönlüme daralman

Bir kinayettir bu ibret name-i vahdet namına

Ba ile bedâ-i oldu nefsi nûnçarh-ı asumân

Nokta-i tâdan düşerdim re's-i esnâ-yiniyyeti (?)

Sâ onunçün dûridüb kalbimde durmaz her zaman

Cimi bul bu cim içinde câm-ı cem nûş ettiler

[136/b] Vahdetiyle kesreti cem' etti cümle âşıkân

Hâile oldu dilde müşkilât müfredât

Hîme-i hâdan göründü sinem üzere itminân

Dal sundu (?) masadâkı içre bir kadeh

Kaddimi dâl eyledi ol zâ-i aşkı lâmekan

Râyager dânem giriftâr eyledi yürür dekâr

Böyledir hüküm-i kaza fâsabr-ı dide-i (?) kâmilân

Gayreti zâ yokdu var mı etti ramâd

Oldu ol hâkesterim gülzâr-ı bâğ-ı ârifân

Rah-ı hakda sin ile aşıklara erdi selam

Zerre içre şininîhân eyledi ol âlişân

Sad hezara'dâya oldu bu ruşlar dağ-ı dil

Dad-ı heft ser gibi amma reye girizi giran

Levh-i dilde turra-i hüsnün çekilmiş ah ah

Kuds-i lâhûtdaner işdişemme-i tânâgehân

Zâ göründü çeşme-i dûr içre fânus-ı hayal

Kani bunca diller balar kanı zâl kahraman

[137/a] Ğayn elinden ayn ile nûş eylemez ayn-ı hayat

Ayn ile ham gayn içinde âşıkâne bir nişân

Fâfeminküm zâlim vefkince nâr-ı sabkun

Düşdü sinem üzere yakdı sırr oldumda ayan

Çünkü kıl külli men indallah erdi sema'a

Kafi nice şerh edip kâsırdır rubunda zeban

Kaf içinde hemze oldum kâmeyân-ı aşk oldum

Lam ile bir vakit ola ki sığmaya kavs ve keman

Mim ile arada ref' olsun dilâ bu me'amen

Mârameyt ez rameyt elden olmuşdur inan

Nahn-i akreb içre nûnân hattala sâbitdirir

İki nun-ı nûnân sâkîthatt-ı fil nûnnihân

Vav cügân ile veli etti ve mâmen dabbete

Onunçün ismimiz olmuş cihanda hocegân

Ha dile hemdem duru aşkıyla cevelân etmeğe

Edisermi bu mahalde hâyı kimse beyan

Lam elif mikrâs-ı lâhuf aleyhim nice nun

[137/b] Etti nefymâsiva-ı aşk-ı şarab-ı kâmilan

Sin içinde var ârâ arş üstü (?)

Bu deriralemde meydan deliri emestihan

SONUÇ

Balkanlar, coğrafi konumu ve değişik dinlerden, kültürlerden ve ırklardan halkları ile tarih sahnesinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bugün de aynı önemini muhafaza etmektedir. Dünya kültürü ile tarihinde etkin olduğu kadar Türk kültürü ve Türk tarihi açısından da çok önemli bir bölgedir. Bugün küçük devletlere bölünmüş olan Balkanlar henüz büyük Osmanlı imparatorluğu medeniyetinin, bıraktığı kültürel mirasının izlerini taşımaktadır.

Balkanlara XIII. yüzyıldan itibaren yerleşmeye başlayan Türk tasavvuf anlayışının XVIII. ve XIX. yüzyıllarda devam ederek şüphesiz ki bu durum özellikle o dönemde artarak dergâh ve tekkelerinin varlığını etkili olmuştur. Balkan topraklarında, Üsküp, Manastır, Saraybosna, Vardar Yenicesi, Gelibolu, İştîp, Selanik, Belgrad ve Sofya başta olmak üzere yüzlerce şair yetişmiş; o kadar ki Türk edebiyatına katkıda bulunan yazarların büyük bir bölümü zaman içinde Balkan şehirlerinden çıkar hâle gelmiştir. Tasavvufî düşünce ve tarikatların böyle geliştiği bir ortamda yetişen divan yazarları en çok Mevlevî sonra Bektaşî, Kadiri, Bayramî, Velvetî, Şabânî, Hamzavî, Gülşenî, Halvetî, Hurufî, Üvyesî ve Nakşî gibi tarikatlara intisap etmişlerdir.

Her taşına Osmanlı medeniyetinin ruhu sinmiş olan Makedonya, taşınır taşınmaz birçok kültürel mirasa da ev sahipliği yapmaktadır. Makedonya, kültürel ve bilimsel hayatın canlılığının göstergesi el yazması nadir eserler açısından da çok zengin bir ülkedir. Bu tez çalışmasında, Makedonya'nın başkenti Üsküp'te "Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi"nde bulunan OMCT II/573 numaralı mecmuadaki bir eser ele alınmıştır.

Bu tez çalışmamızda incelediğimiz talik el yazması eserin varak sayısı 138 olup "Mecmua-i Resâil" başlığını taşımaktadır. Metnin bulunduğu mecmuanın yazarı Şeyh Süleyman Efendi Nakşibendî-Köstendil'dir. 1163'te (1750) günümüzde Bulgaristan sınırları içinde bulunan Köstendil'de doğdu. Rumeli'deki en mühim Nakşibendî Tarikatının büyüklerinden olan, eserlerinde Şeyhi mahlasını kullanan XVIII. yy. sonu ve XIX. yy. başında Balkanlar'da yaşamış bir sûfi ve yazardır. Gerçek ismi Mollazade Süleyman Şeyhi-i Köstendili-i Nakşibendi Efendi'nin adı Süleyman, Nakşibendi

tarikâtına intisab etmiş olması sebebiyle “Nakşibendî”, şeyh olması sebebiyle de “Şeyhi” ünvanıyla anılır. “Molla-zade” ‘ise ailesinden gelen bir isimdir.

Kendisi bir tarikat şeyhi olarak; silsilesi müritleri ve halifeleri vardır. Şeyhî'nin eserlerini, anlatırken, tamamı tasavvufi muhtevalı olduklarını görebiliyoruz. Şeyhî'nin tasavvuf ve tasavvufi konularla ilişkisi ilk yıllarında ilgisini başlamıştır. Süleyman Efendi ömrünün sonuna kadar Nakşî tarikatına mensup olarak tasavvufî terbiye devam edip ilim ve irfânını yetiştirdiği mürîdleriyle paylaştığı gibi birçok eser telif ederek de gelecek nesillere aktarmıştır. Süleyman Şeyhî'nin eserlerinden ve görüşlerinden, bir sufi olarak, derin görüşlere ve düşüncelere sahip olan ve tasavvufî konuları çok iyi bilen biri olduğunu anlamaktayız. Süleyman Şeyhî sadece bir tarikat şeyhî olarak kalmamış, tasavvufî düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini ihtiva eden eserler de meydana getirmiştir. Dolayısıyla, tasavvufî yönü ile birlikte, onun kişiliğinin ikinci bir yönü olarak da edebi kişiliği teşkil etmektedir. Divân sahibi bir yazar olan Süleyman Şeyhî, Yazıcıoğlu Mehmed, Yûnus Emre, Hâfız-ı Şîrâzî, Elvân-ı Şîrâzî, Rûhî-i Bağdâdî, Nakşî-i Akkîrmânî, Niyâzî-i Mısırî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'den etkilenmiştir (Ceyhan, 2010, s. 108).

Anlaşıldığı gibi Süleyman Şeyhî sadece bir şair olarak çıkmamaktadır; nesirciliğini ve eserlerini anlatırken de görüleceği gibi, kendisi derin tasavvufî düşüncelere sahip olan, tasavvuf öğreticisi ve eğiticisidir. Süleyman Efendi, mensur olarak yazdığı eserlerle bu eğiticilik ve öğreticilik görevini yaparak, ara sıra, duygularını şiirle dile getirmekten kendini alamamış ve bazı yazdığı eserleri farklı yerlerine şiirler serpiştirmiştir (Yılmaz, 1989, s. 158). Bunların yanında, divan tertip ederek, ‘divan şairi’ özelliğini de kazanmıştır. Süleyman Efendi, eser veren bir şeyh olarak XVIII. yy. sonu ve XIX. yy. başında yaşamış olan, Balkanların en mühim ve velûd yazarlarından biri olarak, kendi dönemine olduğu kadar kendisinden sonraki dönemlere de tesir edecek 27 eser bırakmıştır.

Süleyman Şeyhî Efendi'nin ele aldığımız talik el yazması olan eseri “Mecmua-i Resâil” dört bölümden (risaleden) oluşmaktadır. Birincisi “Mektûbât-ı Erbaîn”, ikincisi “Terkîbât-ı Erbaîn”, üçüncüsü “Te’vîlât-ı Erbaîn”, dördüncü ise “Şerh ez ba’zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar”,

“Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fî kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh” başlıklarını taşımaktadır.

“Mektûbât-ı Erbaîn”, “Terkîbât-ı Erbaîn” ve “Te'vîlât-ı Erbaîn” üzerine daha önce bir yüksek lisans tez çalışması yapıldığı için, biz bu çalışmamızda esas nühsalarımızla karşılaştırarak, doğru bir şekilde okuyarak farklılıkları inceleyip gösterdik.

“Mecmua-i Resâil” in dördüncü risalesi ise “Şerh ez ba'zı makâlât-ı kibâr-ı meşâyih”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i dîger”, “Gazel-i âher”, “Şerh-i Nevnân-ı Şeyh Süleyman”, Kelâm-ı kibâr”, “Ebubekir Vâsıtî kaddese sırra buyurmuşlar”, “Kelimât-ı Bedreddin kaddese sırra'l-azîz fî kitâb-ı vâridât”, “Gale imâm-ı Ca'fer ibn-i muhammed'üs-sadık radiyallahu anh” başlıklarını taşımaktadır. Bu tez çalışmamızda talik el yazması olan eserimizin dördüncü bölümün metinleri doğru ve anlaşılabilir bir şekilde aktarmaya çalıştık ve transkripsiyonunu vererek eserleri ortaya koymuş olduk.

Bu son dördüncü bölümünde Süleyman Şeyhî'nin Nakşî tarîkatına şeyhi olarak vahdet-i vücûd düşüncesini benimsediğini anlamaktayız.

Osmanlı medeniyeti ve kültürü için konuşmak, dünya medeniyeti ve kültürü için konuşmak demektir. Makedonya'daki Osmanlı medeniyeti ve kültürü, dünya medeniyetinin ve kültürünün bir parçası ve mirası sayılır. Bunun için Makedonya'da Osmanlı medeniyetini kültür mirasını korumak, tanımak ve teyit etmek sadece araştırmacıların ya da bilimsel adamların borcu değil, her bir kültür sevenin, özellikle bu yerlerden kökü olan ya da bu kültürün varisi sayılan insanların borcu ve vazifesi sayılır.

Makedonya'nın başkenti Üsküp'te “Sv. Kliment Ohridski Halk ve Üniversite Kütüphanesi”nde bulunan el yazması eserler, geçmişte günümüze kadar Osmanlı mirasını ve kültürünü aktaran bir köprü olarak değerlendirilmelidir. Bu bakımından bu kıymetli eserlerin transkribe edilip okunarak, ileride yapılacak olan ilmî araştırmalarda faydalı olacağını düşünüyorum, ve bu yüzden bu eserlerin kullanılabilir bir duruma getirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Alp, S. (2009). Balkanlar'da Osmanlı Dönemi Maddi Kültür Mirası Evreni. *Millî Folklor*, 84, 151-161.
- Altıntaş, H. (1986). *Tasavvuf Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Arslan, S. (2008). *Balkan Savaşları Sonrası Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları*. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Aslan, H. (2016). Balkanlarda İslâm'ın Görünümlerinden Alevilik/Halvetilik. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 89-105.
- Aydemir, Y. ve Hayber, A. (2007). *Makedonya Kütüphaneleri Türkçe Yazma Eserler Katalogu*. Ankara: TİKA Yayınları.
- Aydiñçe, N. (2015). Balkanlarda Tarikatlar; Makedonya'daki Halvetiliğe Genel Bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 75-90.
- Azimli, D. (2010). Balkanlarda İslâm'ın Yayılmasında Tasavvufun Rolü (Avrupa ve Rus Dilli Kaynaklar Temelinde). İ. Hatiboğlu, H. Er, Ş. Yavuz, A. Ögke, M. Z. İbrahimgil, N. Aruç, H. Kaplan, A. Z. Furat (Haz). *Balkanlar ve İslâm Karşılaşma, Dönüşüm, Kırılma, Devamlılık Uluslararası Sempozyum: 03-05 Kasım 2010* (25). Çanakkale: Pozitif Matbaa Yayınları.
- Bakırcı, N. ve Türkan, H. K. (2013). Tekke ve Zaviyelerin Balkanlar'daki Rolü ve Önemi. *TÜRÜK Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 145-160.
- Banarlı, N. S. (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bayraktar, H. (2007). Osmanlı'nın Balkanlardan Çekilmesi: Savaşlar, İsyanlar ve Göçler. *T.C. Balıkesir Üniversitesi F.E.F. Karesi Tarih Kulübü Bülteni*, 1, 65-86.
- Bayraktar, Z. (2013). Balkanlar'da Bir Arada Yaşama Kültürü Bağlamında Kimlik Çatışmasından Kültürel Entegrasyona Türk Dili ve Kültürünün Önemi. *Karadeniz Araştırmaları*, 36, 223-234.
- Bedir, E. (2011). Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi ve Eseri Lemaât-ı Nakşibendiye. *Bülten İlam*, 12, 28-32.
- Bozkurt, G. S. (2010). Tito Sonrası Dönemde Eski Yugoslavya Bölgesindeki Türkler ve Müslümanlar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, X(2), 51-95.
- Bulut, H. (2001). *Yeniliklerle Dolu Yüzyıldan İki 'Yeni' İsim: Nedim Levnî ve Eserlerindeki Sevgili Figürleri*. Yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Bülbül, S. (2015). Kalkandelen Harabati Baba - Sersem Ali Baba Bektaşî Külliyesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (76), 205-228.
- Celep, H. (2012). *Sofyalı Bâlî Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ceyhan, S. (2010). Süleyman Şeyhî. *İslâm Ansiklopedisi* (c.38, s.108-109). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.

- Clayer N. ve Popovic A. (2005) *Osmanlı Döneminde Balkanlardaki Tarikatlar*. Ocak, Y. A. (Haz). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler* (s. 247). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Coşkun M. (2004). Son Klasik Dönem-Nesir. *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi* (c.5, s.552-590). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Çavuşoğlu, H. (2007). “Yugoslavya-Makedonya” Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri. *Bilig Dergisi*, 41, 123-154.
- Çelebi, İ. (2008). Rüya. *İslâm Ansiklopedisi*. (c.35, s.306-309). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Demir, G. K. (2015). Prizrenli Bi Mutasavvıf Şair: Hoca Hafız Ahmed Fethî ve Eserlerinden Örnekler. *Sûfi Araştırmaları*, 12, 67-106.
- Demirli, E. (2012). Vahdet-i Vücûd. *İslâm Ansiklopedisi*. (c.42, s.431-435). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Efe, A. (2013). Balkanların İslamlaşmasında Tekkelerin Rolü ve Kosova/Prizren Şeyh Osman Efendi Tekkesi. *Çerçeve Dergisi*, 62, 164-169.
- Eravcı, H. M. ve Kiremit, İ. (2010). Lale Dönemi ve Patrona Halil İsyanı Üzerine Yeni Değerlendirmeler. *Tarih Okulu*, 8, 79-93.
- Gökdağ, B. A. (2012). Balkanlar: Etnik Karmaşanın Dilsel Boyutları. *Karadeniz Araştırmaları*, 36, 1-27.
- Görgülü, İ., Yılmaz, V. ve Erdinç, A. (1993). *Makedonya*. İstanbul: Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları.
- Hacısalioğlu, M. (2003). Makedonya. *İslâm Ansiklopedisi* (c.27, s.437-444). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- İbrahimi, M. (1993). Eski Yugoslavya’da İslâm Kültürünün Yerleşmesinde Tarikatların Önemi. *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, 6(4), 249-260.
- İnalcık, H. (2005). Türkler ve Balkanlar. *Bal-Tam Türklük Bilgisi*, 3, 20-44.
- İzeti, M. (2004). *Balkanlar’da Tasavvuf*. İstanbul: Gelenek Yayıncılık.
- Jahjai, A. (2010). Makedonyada Tekke Musikisinin Toplum Üzerindeki Etkisi. İ. Hatiboğlu, H. Er, Ş. Yavuz, A. Ögke, M. Z. İbrahimgil, N. Aruç, H. Kaplan, A. Z. Furat (Haz). *Balkanlar ve İslam Karşılaşma, Dönüşüm, Kırılma, Devamlılık Uluslararası Sempozyum: 03-05 Kasım 2010* (5). Çanakkale: Pozitif Matbaa Yayınları.
- Jelavich, B. (2015). *Balkan Tarihi 18. Ve 19. Yüzyıllar*. İstanbul: Küre yayınları.
- Kabaklı, A. (1990). *Türk Araştırmaları II.cilt*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kalafat, A. (1994). *Makedonya Türkleri (Türkmenler, Torbeşler/Türkbaş, Çenkeriler ve Yörükler) Arasında Yaşayan Halk İnançları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kara, M. (2001). Balkanlar’da Türk Tasavvuf Edebiyatı’na Genel Bakış. *T.C. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 10 (2), 1-26.
- Kara, M. (1995). *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi* (3. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.

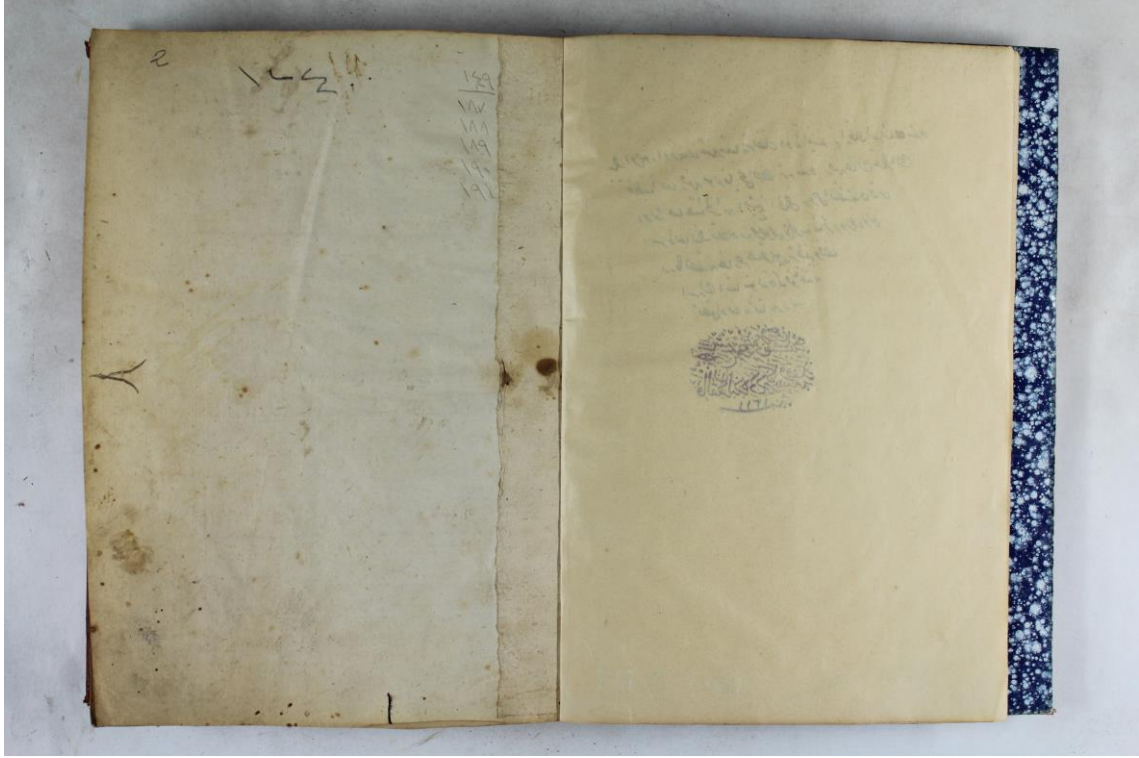
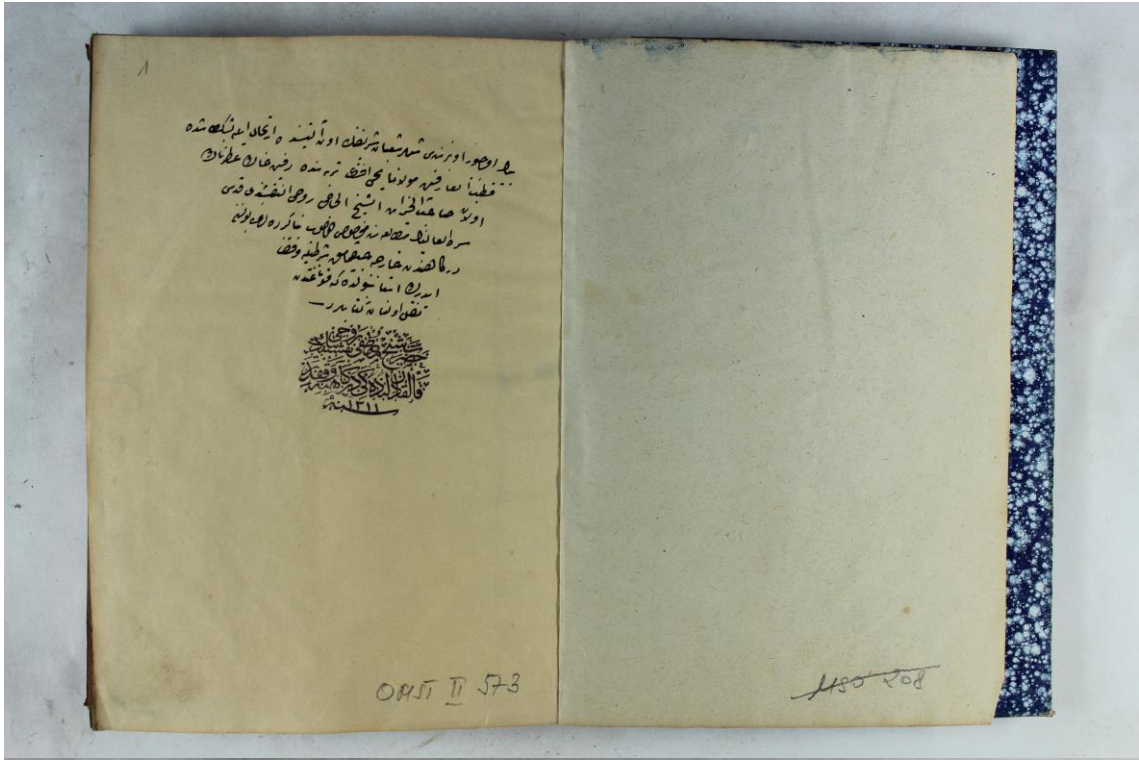
- Kara, M. (2014). *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi (12. bs.)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karakuş, E. ve Uçkun, R. (2014). Balkan Türkleri Edebiyatı ve Halk Kültürünün Türkiye'deki Üniversite Eğitiminde Yer Almasının Gerekliliği Üzerine Bazı Tespitler. *Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3, 135-157.
- Karamahmut, R. (2006). *Makedonya Müslüman Azınlıkları Dini Kurumları ve Çağdaş Sorunları*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kılıç, M. E. (2012). *Tasavvufa Giriş*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Kılıç, R. (2007). Nakşibendi Geleneğinde İbnü'l-Arabî: Destek mi Muhalefet mi?. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (6), 43-60.
- Kiel, M. (2002). Köstendil. *İslâm Ansiklopedisi*. (c.26, s.277-279). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Kihtir, T. (2015). *Balkanlar'ın Osmanlı Tarihi (1352-1913)*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Koyuncu, A. (2010). Osmanlı Döneminde Balkanlarda İslamlaşma Olaylarının Genel Özellikleri. İ. Hatiboğlu, H. Er, Ş. Yavuz, A. Ögke, M. Z. İbrahimgil, N. Aruç, H. Kaplan, A. Z. Furat (Haz). *Balkanlar ve İslam Karşılaşma, Dönüşüm, Kırılma, Devamlılık Uluslararası Sempozyum: 03-05 Kasım 2010 (16-17)*. Çanakkale: Pozitif Matbaa Yayınları.
- Lowry, H.W. (2008). *Osmanlı Döneminde Balkanların Şekillenmesi 1350-1550 (1. bs.)*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Mutlu, İ. (2000). *Tarikatlar Nasıl Ortaya Çıktı?*. İstanbul: Mutlu Yayıncılık.
- Nasuhbeyoğlu, T. (2008). Balkan Tarihine Genel Bir Bakış. *Balkan Tarihi*, 1-46.
- Ocak, A. Y. (2014). *Osmanlı Toplumunda Tasavuf ve Sufiler (2. bs.)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Öksüz, H.Ü.K. (2010). *Köstendilli Süleyman Şeyhî'nin Mektûbât-ı Erbaîn, Terkîbât-ı Erbaîn ve Te'vilât-ı Erbaîn İsimli Eserleri (İnceleme ve Metin)*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öngören, R. (2011). Tasavvuf. *İslâm Ansiklopedisi* (c.40, s.119-126). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Öngören, R. (2013). Zikir. *İslâm Ansiklopedisi* (c.44, s.409-412). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Özey, R. (2013). Balkanların Siyasi Coğrafyası. *Çerçeve Dergisi*, 62, 4-21.
- Özköse, K. (Mayıs 2014). *Balkanlar'da Tasavvuf ve Tarikatlar* [Bildiri], Osmanlı İlim, Düşünce Ve Sanat Dünyasında Balkanlar Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, Edirne.
- Rahman, R. (2012). *Makedonya'da Türk Azınlık ve Makedonya-Türkiye İlişkileri*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Redhouse, J. W. (1890). *Turkish and English Lexicon (5.edition)*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Rodoplu, F. (2013). Türklerin Balkanlardaki Manevî Nüfuzu Olan Şeyh ve Dervişlerin Önemi: Demir Baba Örneği. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 115-135.

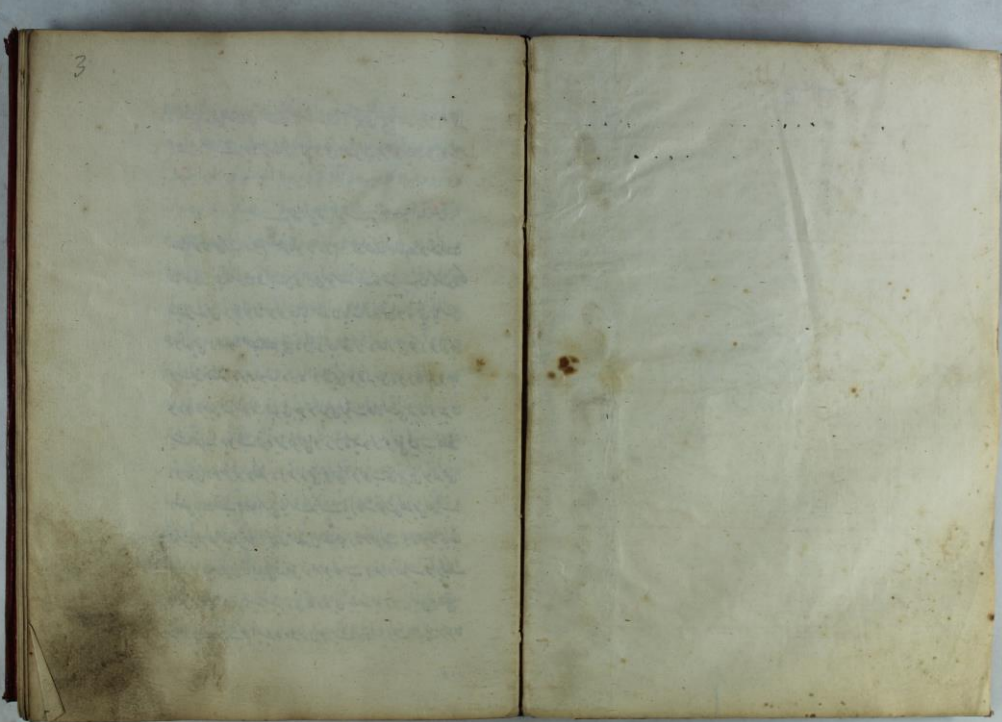
- Salih, E. (Mayıs 2014). *Makedonya’da Tasavvuf Alanında Etkili Olan Halvetilik ve El Hacc Mehmet Pir Hayati Efendi Rumi Halveti Asitanesi* [Bildiri], Osmanlı İlim, Düşünce Ve Sanat Dünyasında Balkanlar Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı, Edirne.
- Selçuk, A. (2014). Balkanlar’a Uzanan Bir Köprü: Nakşi Divan Şairleri. *Osmanlı Mirasi Araştırmaları Dergisi (OMAD)*, 1, 1-15.
- Sofuoğlu, E. ve Aktaş, A. (2014). Prizren Seyyid Şeyh Ali Baba Tekkesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (72), 69-107.
- Stavrianos, L.S. (2000). *The Balkans Since 1453*. New York: New York University Press.
- Şıvgın, H. (2006). Makedonya’da Türk-Müslümanlara Yapılan Mezâlim (1902-1912). *Uluslararası Suçlar ve Tarih Dergisi*, 1, 43-74.
- Şimşek, A. R. (2006). *Osmanlı Ordusunda 18. ve 19. Yüzyıllarda Yapılan Islahat Çalışmaları Ve Bu Çalışmalarında Yabancı Uzmanların Rolü*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Şimşek, S. (Mayıs 2014). *Osmanlı’nın Balkanlardaki Önemli Kültür Merkezlerinden Biri Filibe’de Tasavvuf ve Tarikatlar* [Bildiri], Osmanlı İlim, Düşünce Ve Sanat Dünyasında Balkanlar Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı, Edirne.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *Makedonya’daki Osmanlı Evrakı*. Ankara: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın nu:29.
- Tahir, M. B. (2000). *Osmanlı Müellifleri I-II-III. ve Ahmed Remzî Akyürek Miftâhu’l-kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Tahir, M. B. (t.y.). *Osmanlı Müellifleri*. 1.cilt. İstanbul: Meral Yayınevi.
- Toprak, S. (2011). *XIX. Yüyılđa Balkanlarda Ulusçuluk Hareketleri ve Avrupalı Devletlerin Balkanlar Politikası*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tosun, N. (2007). Râbita. *İslâm Ansiklopedisi*. (c.34, s.378-379). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Tufay, M. (1990). Sosyolojik Açığan Din ve Balkanlar’daki Türklük Açısından Önemi. *Türk Yurdu*, 10(32), 8-11.
- Turan, F. (t.y.). Edebiyatta Mahallileşme. Duman, M., Erenoğlu, D. (Ed.). *XVI-XIX. Yüzyıllar Türk Dili* (s. 38). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Türk, İ. (2015). Kosova ve Makedonya’da Halevtîlik, *International Journal of Science Clture and Sport (IntJSCS)*, 3(10), 429-441.
- Uludağ, S. (2005). Osmanlı Dönemi Tasavvuf Düşüncesinin Bazı Temel Kaynakları. Ocak, Y. A. (Haz). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler* (s. 19). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Uludağ, S. (2008). Rüya (Tasavvuf). *İslâm Ansiklopedisi* (c.35, s.309-310). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.

- Ural S. (2015). Makedonya'nın İslamlaşmasında Bektaşî ve Halvetiliğin Katkısına Bir Örnek: Kırçova'da Bektaşî Ve Halvetî Tekkeleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (73), 129-151.
- Uygun, M. N. (2013). Zikir. *İslâm Ansiklopedisi*. (c.44, s.412-413). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Yıldız, A. (2012). 18.Yüzyıl Mesnevilerinin Işığında Osmanlı Edebiyatında Edebî Çözülme: Klasikten Klasik Sonrası Devreye Geçiş. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 32, 307-329.
- Yılmaz, A. (1989). *Köstendilli Süleymân Şeyhî*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yücer, H. M. (2003). *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19.yüzyıl)*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Ek 1. “Mecmua-i Resâil” Orjinal Metinler

**الشیخ شیخ یحییٰ اصفهانی نقشبندی شریفی الشیخ محمد رضا احمد
افندی نقشبندی اسکان ایلدوغی ملنوجا مرغوب صوره تیدر**

بسم الله الرحمن الرحیم

سم تو دمن برین دهم غمگواردم احمد افندی حاله و تکلیف
 خوشیدر نیمه خون و کیمین واری بوسه کسه سر سبون کشنده کا
 سبیل کشیدی و بولون بولوب باشندا باشاد و غم اولوب باش
 اولدی و هلو احمیتنه لجه دو کونجا تو کوشو حارجی تور اولدی
 و سیز نیشله در بلوب دره اولدی و درمن دوره کیروب
 و دوه جیل کوشوب قیولی بو تر کیزی بوسه حال لشی بره ویری
 بشخصه سار و سرفره جلا قوی او زره مسوز و حق قیوب خلف
 دو غری دو غمگور و غمگور و حق اولوب حق برین بولدی
 ایشتی کله آب و هوا سی باشی کله یاره نشویش لکری لکری
 خوش کله یاز تیر هوا ایچون غمگور نقد کورده و دعوت و دعوت ایجاب
 لکله در جملدن قایمینی خدای توام بولوب و قرار کله قرآن کیت
 و لکله قره یار و ریس سیز حق خاده بی باضه بوزون خلق و حق
 بران بولوب برلک بر لکله دورن و ارشاد قرآن اولد ایشترن

الوز

الوز و بریز بر آج و عمر غیر واد کیمه منت ایدم ما عالم هویتام
 حایه یوی بر ایدم بیهلم بر لشم لم بلینم بلینمده تلام عنبریه
 و ورو بختی کور بیهلم آلام ویره لم الوش و برین ایتدلم
 فرق فرق ایدو و جمعیله فرق جمع ایدم لم اندنصره و لری وار
 و یوق یوق بولوب اکی سله دخی حقه ادا ایدم لم یرضه
 بیکه اقرار و بدت انجا رایه مردم ایدی الخار دن رها
 بولماز لکله دکه وجود ایه عدلک مکه اجرا ایدم
 و عدم آینه سنده وجود انبات ایدم و وجود حرکتده
 عدم انجا رایه لم مع هذا عدم وجود وجود اولدو
 غش بیلوب اقرار ایدم و نقطه غینی عین او زره قیوب
 عین اعتبار ایدر ایشک قایماز و قرآن طوقز بیایه قیوب
 و نیایق برایت صحت ایشق اولور ز بیده نه بیایه نه نهایت
 و هجت و کرامت هو اسنده کزه رزیم روح بر کومه قانغه
 قانمه سیمه بلبل انچه سی غمه لکله کندو کله کله یوم قانم
 اکی طریقه احوال کله سؤل بوریو ریس سیز کله و ارایه
 یوقی بیا یوج و بدینش دوه سیوج عدم ای معدوم و نه
 وجود ایه موجود و نه ایشکند و دور و نه اکی سیمه محور

خزین در خز و نم اول شد و زین را با تصدیق و جمع اکتفا ده ظهور آید
 قبضه واسطه و جلال و جلال علی بن ابی طالب و غیره ظهور کرده
 جلال بجزده جلال و جلال بجزده جلال است بعد از سی ساله را بجم و بجم
 حضرت بنی بو مصعب و تخلص ازده مار ز غایت و سر مایه و دلتر رهبری و معنی
 زینا بر جلالی جلالی اورده عارت ایشسته سبزه لطف در مایه بر ضرر
 ترقیب نیز از کج بود اورا بر جلال و جلال را نامجا بگرفت صدق و خلوص و حسن
 بیات و راه نیا کز او و دهن حالی و کز ایرای او و اوله اوله اوله اوله اوله
 جلالی بری است نیز زمان هیچ و نایب و اضطرار است هیچ و خضوع است نیز
 دهن و جلالی بر جلالی و رو ب عارت ایشسته تبا کج به بر ضرر و نایب
 اوله نیدن با شفا مع فی لیره و حسن و قیره حاصله او چینی است بده
 نیم و موم حاصله و رفته ای بر جلال الید و انفسه اسرار الید و حصوله
 قیره قرین بود لقی معنی بر در از لبر

صوفیه منقشی علی ابراهیم غفری اسرار اوله اوله اوله اوله اوله اوله

بسم الله تعالی و قد نسخت اسم علم و تحقیق تسلیم التیاج المذموم فیما یصلو
 لکلفه اعرفه مقام بر دم اندم سلفم انفسه بجزده ایشسته حضرت بنی بو مصعب
 و در و نایب اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 موم و کسسته حضرت بنی بو مصعب غفر لکلسنا در شمس و ابجد و القصور

بسط

بسط و مان اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 بالطف و اللرم تفرین بود در طری نطقه را عا حیرت اوله اوله اوله اوله اوله
 حاصله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 یوز و قیره شمسیه حوشانی بود زوقه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
صوفیه منقش در ظن غنچه سید لکلسنا در شمس ابو مصعب

بسم الله تعالی و قد نسخت اسم علم و تحقیق تسلیم التیاج المذموم فیما یصلو
 لکلفه اعرفه مقام بر دم اندم سلفم انفسه بجزده ایشسته حضرت بنی بو مصعب
 و در و نایب اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 موم و کسسته حضرت بنی بو مصعب غفر لکلسنا در شمس و ابجد و القصور

فرانزا الحسن و العابد و موم و موم و حسن و حسن و الزیاده فارحا
 من خباب دانم حکم و حکم و حکم و حکم و حکم و حکم و حکم و حکم و حکم و حکم
 وان المؤمنین للنبین لیشبعکم بعضا و من شبعکم شفا و حسنه لیل
 نصیب منها یوفی الله تعالی الی الله من حقیق البشیرة الی زوره
 الکیف و زرقه الله الخوض فی بحر البقیان و التقریر فی هر ریاضه المفقین لفر
 یذا فیقول السامع ان و نالست فیما فی الشفا حسن و مومون مایه طعم
 من حقیق النفا و موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم
 جزایم الله بالعلم فی حجاب و انیم فی المقام التی العجا اب ان الکلمات
 الشریفة الی الله فی قول صدق الله علیه و سلم نایه و انما هو بالاعتقادی
 انشا ان بیننا الی الله و شمسه العقیل و التیاج و حکم نایه فی مایه طعم لفظ الامر
 فایدین کلمه الی الله کلمه علی الجباب الریح من تبرکات و اسطیة
 الطریفة المسماة بالقرین الثانی عشر و التفسیر و الواحد علی بعضین قول
 الیق و التفسیر فان کلمت خاتم خاتم محمد بن عبد الله فارحاه و کلمه محسن
 ان بعضنا من شفا علی العجا علی بعضا عا الایة و ان خلفنا من الاشیخ
 فی ماوی و الری و یوم فی الحجاب سنا ذ و اقی خلا و ت العسک و النور قدیم سما
 عن الافاست و الامام الیقیم است و وسعة العیام
 من العاصم علی الیوم العیام

بند خنقانی و طاشلی قر سنده مامو روست نشین و سرفا ده خواجه محمد
 کجوب سیم کلان در و سبزه نایب اسرار اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 ما الله به الصلوة والسلام علیک و آله و صحبه اجمعین و سجد هامة
 ربانیم کادوان انفا و ربانیم لریه بالبحر و القصور و ارباب و ارکان الیسجد
 عشقی فی نایب غنچه سید لکلسنا در شمس اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 ایوبه بر یوق نایب انوار حق و اسرار و مطلق رحمت اللطیف است
 تغیر لریه جملة الی الله التقریر ان و کلفه و انما و صدقنا مقتضای حکم از لیه با
 لی صور ریه نایب و صدق الله و قد انفا و حنیده پنهان و محمدری ملا و کربان
 و سبزه سکر دان و حاله بر جلاله ان و جیزه البیضاء مغلا تفری شعور
 ساجد کوبان اب و سرب کرجند و همین صفا حافظ و ناظر است ظاهر حاله
 برستی برده جلک سبزه سنا زنده قرین خیریا و لم یوب الحد و الحد
 محکم که محمدری بولت با و سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه
 و وس و سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه
 مینه و لریه با دقتا و سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه
 عیان اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله
 نیش و سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه سبزه
 اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

دو بجزوی الحاق مغل افندی یا اسرار اولیٰ ملتوب مورخه

عزیز فرزندش جان برادرم حضرت میرزا علی رضا صاحب علم و عرفان و مالک
ذوق و حیران و ایقان او طوری انبیا سید خود را تمام زلیخا را از انبیا تمام
مستزاد تمام عالم مشاهده بر منکر و معجزه قدرت مستطاب اولوب تحقیق حایت
و تنویح را با انی است و اولمکرتی قلن عالم الحاق دنیا در خلاصه مسکن طوفیق
سید افندی گلشن فقیر در مکه سنا جان طوطی مستزاد بود بود بود
در بی بی قوم زیاد و موصرا اولوب فقیر دخی در مکه سنا جان طوطی مستزاد
شکری فرقی در صلوب دیکر یاد و تنبیه وی حاجی افندی جان طوطی مستزاد
بناقلین یازد و غیب چون ابراست دینیت فقیر دخی اولوب دیرم انشا اولدن
دخی نظار عن اهل ان سوی است الب انظار عن اهل ان روی صامه
اطاعتیه و اقی اولدی انما یبشره تشکر از نو گوینده و عزیز
یوق و اقباله و ارباب بعمر ان یاد و بریغ کون بو طرفه و بجریخت
والس والفت تحت چون تشکر فی تمامه انصافه

استاذ سعیده صاحب زادگی نین جان عالم الشیخ ابراهیم افندی حضرتینک

ملتوب بی صورتی در

لاله الله لیس فی الفدا الی صبح اری لاله الا بو

حضر السید الشیخ جبرئیل بن نوری و الایا ایقان الشیخ رشید

ارشد

کرامتو نامتو مجازو بو حکیم و عین نوری انتم سطلیم طاریفاه و زاده
عنه حضرت میرزا علی صاحب طبا سطله سجاده عرفان و ارشاد و علم ارقام
معلوم و مواهب بلدینا علم علم علوم شریعت اعرافی طریق کبیرانی
وحقیقت خلقت و مغایر سمانی علی اولمق آری سارنظر و اهل ان الله
سیا سینه بر دوام و خلو در عهد و **کتاب غیب عالم فرخون ایوان جنونا**
لهم الغائبون انکشا او ان یاز فرود او انده و ادعای سلطانیت در عهد ابر
اولان فرزند فرزند از ان کلام در دوزخ **قل لیس الا فاسکت** یا نجان افندی
خلوص را علی هر دم و ان اولمق محمد را علی هر دم و در ارض مجلس جان
و جانان اولد نظیر ان **الفتح والبره والعدا و غیر اولد طایف سنا صبح**
ظهور نوزاد زجان و در تحجید ادر نما و انظر والمیزاجیا مستنده ساجدی
افندی سجودی زانسان کرش قطب اولان ان نجان فرزند رسا افندی
حضرت نبی از کلام الیوم الملتکم لیس سیرانی جانب عملی از عابدین
خلفه ان کلام و الیوم الملتکم لیس سیرانی جانب عملی از عابدین
ایرغیندن ظهور النجات اولدی بعین الله لاله الله عاقرین علوم حضرت میرزا
بیور لقمه آمدش و قومه طرفه اشرا غری نین ناله نوری در کلامه
یار و ابا و بقیع الفعا دیو مملو و عاقل ملتبا نیا زید

احوال روح الفقا السید ابراهیم ابراهیم ابراهیم
مستزاد
کرامت

ملتوب بر وقت خلقت جوانی صورتی در

جلی عالم اعمال نین ما قرین است و الایام انیم با هم در سنان کرامت نشاند
انوار مهاد صافی او بر نو را کوس میان کلامهم و التکریر عشق و در پیشان
نور ایقان و معرفت الملتوب و مولی و مولی و مولی و مولی و مولی و مولی
یونون قدم ملتوب است اشاره و بشارة فی حاوی و نفهم انور و مولی
تعمدی هر صمدی و امر و لاله رسد و رواج حاصرا و نشد و زکی ان
حضرت نبی بیور دخی و جازره جل بوغدی بیصر جان جلی شفی بیصر جان
نوا سحر اشاره و بشارة در کله اهلیت و نوز و رموز و در جند صفتا
حاصلیه بلوق جان الله و انرا غایتی بلکه کله غری بیاحت سعادت نیک نیک
و فی حقیقی کلان آرد و انوار شرف شریفی ادر و اج و کتبها جمع
و اباد ایمان الفاضلین

نتیجه ان فضیله الحاق اجمردن کلن ملتوب صورتی در

لاله الله لیس فی الفدا الی صبح اری لاله الا بو
والیوم الملتوب و انکشا او ان یاز فرود او انده و ادعای سلطانیت در عهد ابر
اولان فرزند فرزند از ان کلام در دوزخ **قل لیس الا فاسکت** یا نجان افندی
خلوص را علی هر دم و ان اولمق محمد را علی هر دم و در ارض مجلس جان
و جانان اولد نظیر ان **الفتح والبره والعدا و غیر اولد طایف سنا صبح**
ظهور نوزاد زجان و در تحجید ادر نما و انظر والمیزاجیا مستنده ساجدی
افندی سجودی زانسان کرش قطب اولان ان نجان فرزند رسا افندی
حضرت نبی از کلام الیوم الملتکم لیس سیرانی جانب عملی از عابدین
خلفه ان کلام و الیوم الملتکم لیس سیرانی جانب عملی از عابدین
ایرغیندن ظهور النجات اولدی بعین الله لاله الله عاقرین علوم حضرت میرزا
بیور لقمه آمدش و قومه طرفه اشرا غری نین ناله نوری در کلامه
یار و ابا و بقیع الفعا دیو مملو و عاقل ملتبا نیا زید

حضرت

حضرت سبحان کوجو دانت نیت تحقیقت ما عرش رحمان فرید او ان سینه
زمان اوست مودر و خانیه اسرار اکت زمین انسان ابرجود و کشف و توفیق
فیوضات اسرار کلون کلاما نزلین بیسته ارشاد او مقام و التکریر
تایم و حیران و طایفه انظار کرامتدی حق فقیه انده و ان اولمق نازی بو فقیه
طریق رفاه عیندن انابت اولوب و لکن فیکلمه و سیر زاده الشیخ محمد
با بیستی لوطیة الشرف و دیو غایت نمون اولوب بیصر ناوله اولوب
حقا زنده آکیری و غیره اولد از دیو بیصره دائم تسبیح ابرای بو فقیه
دخی کلک دائم کولوا کلک ابرای قشقه با باغری ترش ابروب اندین بیزان
سرایدی روح روانی انشا و اولسون بجز انده حضرت میرزا سید
غیری یکس فرغالی عینت ایلان زجا ابره در مکه کلام کرم از طرف
اندم بود فحقا جی خود فرزند انیمز انده غرض سید طرفه سفلیت
غریبتا انیت لیدر فو لوزم و بر فو لوزم و کلام و کلام و کلام و کلام
او فتنه و قبولی هر چه در انقدم **بیت** فرود و در سینه لایق قبول این تقاضا
چکله بود دینی جلوی فرخیا سلیمان العهده و مسلح اهل الوفا سیدی
ملتوب فرقه اسرار اولیٰ جواب ملتوب صورتی در

بیت نو و با صر اجماع کتبها دم و فکس ششم فرزندیم صوفی حضرت میرزا
ملتوب و هرگز و مصلوب لبوبه و غیره و صفای لیمه حاصل و بخشد

منها در بونه بجزیره و منتهی حاجت بود زبیر او منله و جدال استوفی
و نهوا که بینه در نوم و جواب گفت ز دل در بجزیره و منتهی تمام اولند
بر تقدیر همه برون و منتهی ز جودان افشار است و ده نحو و منتهی تا بشر
ابتدا بجزیره است لکن او منله حاله است که آشی زکده الواعی حالت
این بجزیره و هر بجزیره بر کوه زلیقات بر و زانماست معقباتی و است سست
س لکان و بر بجزیره بر و چند جوده مرادان لایمنها از منتهی عاشقانه در
صحن کرم ایوب و او منله حالات ظهور برین تمام است و او منتهی ایوب
حزانه در ده خط ایوب و خط مشگل او را را منتهی اولان و قواعد
پیریزان غیر است الظاهر و افشا در همه منتهی است ایوب و از منتهی زبیر او منله
معتمد و روح سرکش است و جودان اولان و منتهی تمام و او منتهی سست
او منتهی ایوب و جودان در کوه و مراد است و معقبات اولان و او منله
و بر و خط ایوب و خط در کوه و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و منتهی در و سبب ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و منتهی سبب ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
معتمد و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
معتمد و ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
ناظر است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب

و بر من

و بر من ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و منتهی سبب ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
معتمد و ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
ناظر است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و منتهی سبب ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
معتمد و ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
ناظر است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب

صوری و معنوی سلوک و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
انها در معنوی سلوک و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
بجزیره و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
زنا و زنا و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اصول از ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
یو قدر است بر آن صفت ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
کوه ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
خیال پیدا ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
غالی و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
از نظر خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
همان است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
او زده خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
و زین است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
ضرورت خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
نیچ ذوق و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب

ایوبان

ایوبان و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
اولان و منتهی سبب ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
معتمد و ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب
ناظر است ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب و خط ایوب

زیر آنکه بهت بر شیهه کسی که در آن معادله و معشوقه است بر حیا می
چاره و غمان از او را در آنجا که اشتباه علیا بود با او باشد اما اولیا
اینکه در لذت و صفا بود که هیچ کس در آنجا نمی تواند صفاستی آنرا برینده
بوده که صفا بر او بر دم الیک است اما شکی نیست که استعداده از آنجا که
او بر در آنجا اولیا و قولی غیر از اینهاست

بیتهاستند بهت شین غمشند و سیرت در آنجا سیرت در

سعدت که از اینهاست و سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
و انوار و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
و صور و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
او که سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
من نمانده بود که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
از آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
بلکه بر آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
مگر در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
اولیا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا

عابد

عابد و زانند و حیا بر شیهه کسی که در آن معادله و معشوقه است بر حیا می
چاره و غمان از او را در آنجا که اشتباه علیا بود با او باشد اما اولیا
اینکه در لذت و صفا بود که هیچ کس در آنجا نمی تواند صفاستی آنرا برینده
بوده که صفا بر او بر دم الیک است اما شکی نیست که استعداده از آنجا که
او بر در آنجا اولیا و قولی غیر از اینهاست

بقوه ای باقی غمشند و سیرت در آنجا سیرت در آنجا

ظلمت و انوار و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
و صور و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
او که سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
من نمانده بود که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
از آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
بلکه بر آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
مگر در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
اولیا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا

ظلمت و انوار و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
و صور و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
او که سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
من نمانده بود که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
از آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
بلکه بر آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
مگر در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
اولیا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا

عابد

حاصل بود مشوه فاضل معنی یعنی جوارش که بر حیا بر شیهه کسی
چاره و غمان از او را در آنجا که اشتباه علیا بود با او باشد اما اولیا
اینکه در لذت و صفا بود که هیچ کس در آنجا نمی تواند صفاستی آنرا برینده
بوده که صفا بر او بر دم الیک است اما شکی نیست که استعداده از آنجا که
او بر در آنجا اولیا و قولی غیر از اینهاست

و در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا

ظلمت و انوار و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
و صور و معنی است که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
او که سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
من نمانده بود که در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
از آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
بلکه بر آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
مگر در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا
اولیا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا سیرت در آنجا

اوله و غیاتی و اندر این توجیه را باید غیر اوله و بر پایه شریف و بر
 طور در این در را قریب بر مقدار طریقت صادره و جانی که از اوله و بر
 مسکن و در هر حالت و احوال و جوی کما فی سکن الی اوله و غیاتی بدین
 مستغنی در حالت ناسیج و جمیع بیت و اوان سکرین است حالات اساسی
 عشق و عاشقیت و در این مبنای اوله و غیاتی **ما حسبیت ان احوال خلق لایق**
لا عرفیت انی انی انفسه ریسر بسکلت لار کوفت و جنت و هر دو بر کوفت
 صورتی خاندان الوسیه عقیم رواجین که ایضا منضمه سوره اوله و غیاتی
 و او بسکلت اعتبار بر استاده با مقتضای حالات و حالات ظهور بر در مسکن
 اوله و غیاتی در این شعاع و اسباب و در دریا و قای و کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 طعن و هر قدر در کفلسان ایله جلی ام مقرر و اوله و غیاتی از این سکن
 بلکه در این را با غیر این طوری نمانی بلکه در هر مرتبه در سوره عشق خاندان الوسیه
 ذکر آید بلکه ذکر بار را با این عشق و در بیرون تفصیلی برقی علیه
 مشتاقی قیا غیاتی و انبات و ما خود در هر سلسله که غیاتی بود در هر سوره
 خاندان الوسیه توجیه و لایق تبدیل بر هر سکن استاده تا آید سنی غیر
 غیرت تا در هر مرتبه بسکلت عشقی و کلمات توجیهی و محال به کلمات است
 غایب و غیاتی که ششیمش و در معنای اوله و غیاتی تا نام کلمات و لایق بسکلت
 معنی و لایق معذور یعنی اصغر فیریت و ما خود در حالت تجارت است که طایفه و طایفه

طریق را با ایدامو و مسل کرده و اوله و غیاتی علی طریق الحصر را با ایدامو
 امر این بر سکر و در اوله و غیاتی و ای در لایق وقتند و ذکر و غیاتی زمان
 را با ایدامو در وقت و میر ولدت و غیاتی سید عده زیاد و ششیمش سید اوله
 انظر علی ایدامو ز ریسر کوفت و غیاتی و غیاتی و غیاتی و غیاتی مرآت دل
 و مصیفر و غیر صورت مرشد مستعد و اوله و غیاتی اوله و غیاتی سکر
 چهره شعر و طایفه ایله در حالت اینک احتیاجی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 صورت پیروز اوله و غیاتی و نا غیاتی ز ریسر کوفت و غیاتی و غیاتی
 و عالی اوله و غیاتی در حالت اینک احتیاجی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 اضطرابی ریف اوله و غیاتی نسبت مرآت اوله و غیاتی و انصاف حالاتی
 و نوع اوله و غیاتی و ز ریسر کوفت و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 سلسله را با ایدامو اوله و غیاتی ذکر آید کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 را با ایدامو آئی ز ریسر کوفت و غیاتی ریف اوله و غیاتی کما فی سکن الی
 غیاتی و اسلایس فیض را با ایدامو ز ریسر کوفت و غیاتی اوله و غیاتی
 الیه و بی سکرینی و سید اعتبار بر حق کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 پیوسته استام اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی در هر سوره
 در هر دو حالات طایفه اوله و غیاتی را ز ریسر کوفت و غیاتی
 در هر دو حالت طایفه اوله و غیاتی را ز ریسر کوفت و غیاتی
 کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی

طریق

سلسله توجیهی و غیاتی که در هر سوره عشق و غیاتی در هر سوره
 حالات سکن سکرینی **بزم عشق** خدی صبار و سکرینی در زمان اوله و غیاتی
 بر دایره و عالی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 مواظبتی که در هر سوره عشق و غیاتی در هر سوره عشق و غیاتی
 نگاه داشته و مواظبتی و بر هر سوره عشق و غیاتی و عالی
 بویغ و عالی **قوم سکرینی** از هر سوره عشق و غیاتی و مسعودت در هر دو
 و لکن دوام و حیثیت این جمع معنوی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 مواظبتی که در هر سوره عشق و غیاتی و لایق اوله و غیاتی
 اختیار بر این بر لایق و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 چنان زبانی موقدر است که در هر سوره عشق و غیاتی و غیاتی
 چون که مواظبتی که در هر سوره عشق و غیاتی و غیاتی
 هرگز سنده بر معنای اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 این را لایق کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 سران آید به شکر سکرینی در اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 مطلوب کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 عبارت بر معنای اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی

و حطرات و لایق کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 ایند بر میبه و اینه کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 و اما خود کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 موجب در هر سوره عشق و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
بیت شیر آفر غایبه چون آب و روان بیقرار در غیاتی کما فی سکن الی
 اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 ز نون غایت اجتناب اینک در مادی که وقت نفس و معرفت اندر ایضا فی مساج
 دانه میروند ز ما خود در هر سوره عشق و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 عارفان کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 در اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 وجه تحقیقی غیاتی و بر نوئی و انبات کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 اینچون که باقی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 در هر دو حالت کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی
 و احیاناً کما فی سکن الی اوله و غیاتی کما فی سکن الی اوله و غیاتی

دور و حال کوهی که سالین ز غایم چو کوه جالش آید آینه در بوجان
بس چو کوه عارف است دی جان کالی ماه تا بنده مظهر آینه او نش
اول آنرا عکس آن نظر و حیرانه حال در زوال و عکس آن نور لایزال
فایم بنمونه کنیم بوجیب برایت و نه آینه نظره در همان جلوه می آید
و اگر بر آینه نه آینه و نه آینه ای غایه اوصو اعلیه امین تم امین
یا معین ابو الله سید

مدینه آینه ده سالین چو کوه جالش آینه در بوجان
نقاشی که تا نالت غرضندی عاقل و خواجه محمد خاندی بعد کمال نقاش
اسم سوسه سوسه غرضندان اولدی دعوتی منهای پر از زرد بر دل بوع دست
مکان و بر روستا نوزاد حیرت حال اولدی که کوه کوه چو بی مقدم غایم
اولوب قفسه ای رساله زمان و مکان از زمان تا زمان در کوه ماکله
زمان این غرضندان اولدی که کوه کوه جالش آینه در بوجان
اوی بیشتر نظر و حکما ز اولدی که کوه کوه جالش آینه در بوجان
اجتاج چو کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
سرسبز چو کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
اوسون بوعورده ظاهرده غایم چو کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
زانه مطلق بر اولوب سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه

و عاقله

و عاقله ذالوق موانده اولان ذوالکث بار دردی خار و انباری بار
اولنده ایشنه یوقدر از بار خافتش اثری با م تیلدن اولدی و بی پرید
چنان طریقت علی بن کاشف منجیات و آرا کیشته یعنی کاشف و حاجت
فتح باب کاشف انوار المقصود کاشف خزانه انوار معرفت و دود اولدی و
چا رسید و در کاشف انوار المقصود کاشف خزانه انوار معرفت و دود اولدی و
اولدی و بی مقدم فضیلا زرد بر همان کاشف صادق بقدر الحس معلومند
دیا و راستن عاری کشته است و در و نه دعوتی بری اولدی و حیاتی
کونیه دن آینه دی صاف اولدی که روی آن کوهی و بی مقدم کاشف حاصلی
بیشتر و کوهی و کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی
اولان از کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی
سعادته کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی
اولدی و کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی
و کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی کوهی

الکوه چو کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
اجرای رسیده کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
عوض حال لاج کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
اجبا یا اولوب کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

دشمنی که ظاهر او بی ظاهر اولدی و کرم و غایت و احسان بیورب
انفان ویر ملکه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
بر کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
مصدر اولدی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
رجا و نیا ز اولدی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
امر و اراده کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
عاقله کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
و بی مقدم کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

مظهر

مظهری که معنی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
سازده انالی امینت سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه
من مظهر کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
اصح مظهر کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه سوسه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
واقع اولدی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
چو کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
ایرس کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
باشده کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
دوشده کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
اساس کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
منافع کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

شیخ الاسلام و معتزلی خلق نام و مرشد کلام و عالم و عابد و عارف
الشیخ عالی اخذ فی عصر غریب از جمیع سلطان سلیمان شهید و غازی و زکریا
مجموع کتبش حضرت غریب از کتب و کتب فی طریق او زره و در حق غیر کتبش
طایفه ای معتقد و عقاید بجز کلام و آنچه او و شاگردان او در اولی کتب بیان
ایروب کونند و کلی ملتوب و قبولت صورتند

زکریا اولاد

بسم الله الرحمن الرحیم او معلوم کتب حضرت غریب خطا و حضرت غریب
محقق و علی جوئی بیلدگر و برسون دنیا دهه تحریر و کرامت استرس استرس
بر کتب کتب بجز او زره او کلامی و خطا و حضرت غریب کرامتی
صاحب اولاد می و عقاید و خطا کتب و دعای تورا اولاد و قرآن عقاید
تأثیری تا هزار اولدی جواب بود که دعا ایمن طاعت او کتبش در بر تمام
بر کتب و بر با خضر در عاقلات و دعا سبب در کتب خطا و حضرت غریب کرامتی
صاحب کتب ایستنا کتب عقاید کتب ایستنا کتب دعا ایستنا کتب ایستنا
بوی طاعت کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا
اما خاص خطا و حضرت غریب مقصود می بود و بیلدگر اما اختصار و بیلدگر
بوی و چه مقدمه کتب معتقد و کتب عقاید و کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا
موزن اولاد و غنی همچون ناله دعا و خطا و کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا

بوی

دو بوی و عارف و معتزلی خلق نام و مرشد کلام و عالم و عابد و عارف
الشیخ عالی اخذ فی عصر غریب از جمیع سلطان سلیمان شهید و غازی و زکریا
مجموع کتبش حضرت غریب از کتب و کتب فی طریق او زره و در حق غیر کتبش
طایفه ای معتقد و عقاید بجز کلام و آنچه او و شاگردان او در اولی کتب بیان
ایروب کونند و کلی ملتوب و قبولت صورتند

شیخ صافی جامع کتبش و نقد و نقد انبیا و کتبش در بوی طاعت کتبش ده بوی
و کتبش کتب معتزلی و بوی کتبش در بوی کتبش کتب معتزلی و کتب معتزلی
اولاد کتبش بعضی کتبش کتب معتزلی و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
اختیار و کتب معتزلی و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
و اهل کتبش در واقع حاله بود و کتبش ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا
بر کتب معتزلی و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
بوی طاعت کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا
معاوی کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا کتب ایستنا
کتاب کتب معتزلی و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
بوی طاعت کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
اندری و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
امدی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
غیر کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی

بوی

بوی طاعت کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
کتاب کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
بوی طاعت کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
اندری و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
امدی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
غیر کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی
و کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی کتب معتزلی

بابی معانده قرار میدی اما حالی نشوید اولاد و از دقا اهل هوا
اولدی و اراضی طایفه سی مجلسنده کنترت جمع اولو را اولدی اما وصلی
مجلسندن اراضی اولدی هلاکت بو و هبلد جمعیتدن محبت بیخرا حاطره
روشندی بو و داعیه و سواد ایلد برقی زمان فرا ایدی محبت ه فوت
اولدی و غلی جنبه بریندی محبت ه حجاب و نلد جنبه دت بائینه اوشیل
جنبه تی غزایو اسیل بر قاع محبت اشدی بو روی و غزالی اکت
لکله ایوب و یاقوت کنترت جمع اولدی بر دغه تی جمع اولدی کنترت
کوری بیخرا اشدل شدن دستور دیندی بیخرا شاه دستور و بر دی
وزران برسی اراضی اولیب با کتایه بو طایفه ناکت جمعیتدی ایوب
سویقین قوت و اربوب کوره بین نطایفه در دی بس پشاکت
الم و وزیر و اربوب کور دکر اوار طایفه تمام خدان و فضلان اوزره در
کلوب بائینه بر و اربوب دیکر بائیشام بو بیخرا کله ایوب نره بر
اهل طایفه و و صلکان دیندن بر فر یوق همان جمله هبسی اهل هوا
واحد و در بس بو جمعیتدی اذنیق و اجید را زیر اکثران هجوم
ایه جاک اولور سر و غ ایوب جو تی زمان اولور دیر ایوب اولور بائینه
احزابی جازت بو کوره اوسولر برین کسولر دیر ایوب تی عباد
ایوب و بائینه بائیت بو و غاف و تدلیق بو اولور کس اولسون

بیز بو عزا دن رجوع ایتمیز و زدی بر ایوب بائینه جانندن بر اولوت
کونده بر ایوب بیخرا اولدی شیخ جنیدن بائین اسیل بر قاع قرلی و هبلد
داعیه شیخ جنید و غلی حیدری بائین هکت و دیلر اهل طایفه فتوی
و بر دیلر هبلد بائین شیخ جنید با با عصبان ایوب سید و غلی آخده
او طایفه دیکر بسا و بیده قومیوب سید بر ایوب تیریزده بر اقلدی
چاره اولدی علم و علم شفق اولدی سوه قهر و کسرت خوش طنبوره
چالوس بو روی اولر زمانه سلطان اولان کتاک بر دیلو قیز
وارا بیدی ایوب اولر ایوب شیخ جنید حسن و جمال مالک و سید
بر بر ایوب سید خوش اولوب قوت حلیکها هر اولدی جمله عالم دیکر
بو او غافل و جاهل البره و ایمان و زرار عار لاه و حق اولدی ضروری
قرنی وار حیش طلاع اید و سب غلیم و کرم اتیر و غوی و غوی اید و صلکان
کونرا دیکر سر زمان کیدی متون السکه و سعید و غوی افسیلر کوندر
دیر ایوب اقلای اولر زمانه ایدو اسیل عیلت اسیل عیلت اوزر کله ایوب
بو غفلت اولر دیر ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب
کله دیر ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب
سید کتاک عیلت عیلت ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب
عنی فی انواع عیلت ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب ایوب

بو بریم با امانت و ده دلمت اولوت الام دیری لکله امد بریند
طایفه قیل اولدی و ایدی بائینه معانده او نوردی ایلدی و اهل
جواد دیر بائینه جو قیل اولدی ایوبن دوتی بر طایفه دفعه قز
ایوبی چوق سینه قار اولدی بر دفعه زیاده راق نور دیر ایوب
غزایات بر قیل بو روی اقلای عیلتی بو ایوبی فرصتید با صق ایوب
حی حقیقت اولر برکت کلوب بو کون سرتی بائینه هبلد بر دی
عاطرا اولد بر کلوب کون بائینه صحت جمع اولت غلی اوزر نه وار دیلر
و کتاک بر و کوز کتاک بائینه هبلد سینه اذن بو قدر دیر بر طایفه
کسرم مخالفت ایوب و غلی قاع شیخ جنیدک بائین کسید و بیچ
طایفه سی قیلدی هبلد نره کیشو زبته بو لندی شیخ جنید بر کون برسی
ایوبلنده ایل ایش بو فتیه تفصیل بر و بر دی و دیر کله غفلتد بو لندی ق
بیز بر اقد فرده بو لندی بو کس بیز اولر عیلت کتاک را خا اولوت
قید کور رکت دیری و دنی سیکل و طغان ایوبی بو لندی کلوب
عاجیلر ایدو بیده بابسی معانده فالوب فرا طیفندن قاع اولدی
و جمله ایوب ایوب کسید بر قاع ایوب و بر کون ایوبی وقتده
نظر و ایلد غزایوبی کلم جمله فرقه اولدی اولر زمانه نظر ایوبی معلوم
کله ایوبی امی بو اعلوم محکمت جم اولر طایفه سی کسید بر ز غایده

کورد دیر ایوبی سید حق القاص و ذکایه شیخ غزایوب و احساند ایوب ز غایده
ایوبی کور کله بریند صفت ایوبی و اتم اولر بائین تعلیمی و هر زیره
قوت سیدی قانت سیدی ایوب کچر اصلد قرینو رو بو کونرا الوسی
و دیر سیدی دار اسامه و اقلای متر کتید اعلی و اقلای عیلت سعاده
و اقلای کتاک سید ایوب کسره کوزه اکر اسرا اولدی کله اولر طایفه
شومش اقلای کسید کله تفصیل معلوم اولد
الهی کتاک ایوبی دده صوفیه دی
استان علیله حنکله حصر قرینه عرضی در
چون کسایین نامداره و خواقین عالی قدر اقلای کتاک اعلی حنکله
بین اوجا کسین سید اکر سیدن دهر اهل طایفه متین و شیخ مدینه
قاع اقلای کتاک و ملاحظه کور ادرن نوه بر فقه و اقلای اولر اقلای
و سنان ایوب اقلای عیلت کتاک و بر وقتد اقلای کتاک شیخ بو صند
اسلامده اقلای کتاک ارباب بر و کله و ضلالت فی الحقیقه تقیه ظاهر
اولر شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ شیخ
اکتاک کسید کوزی قدر و بائینه اولی اعلی اولر کله اقلای کتاک
شیخ کور اقلای کتاک و عیلت الصلوب و عیلت الصلوب کسیدن شیخ
خلیفه دیکت ایوب کسید کتاک اقلای کتاک و عیلت کسید کتاک

استاد

کورد

اعتبار و التفات بیورد قلمی نشانه بل و زاری بق او آنگاه واقع اولدی
 و بود فیما ابتدا طریقه علیه یا نسا بر بعضا اولوب اول حضرت کار بخش
 وضوئی معتقد باری اولنگر و در او انرا کرده بود که قلمی
 اقدیر حضرت بر می اصحا سلام دی وی لاشکر اقدیر میر ایتم مجلس
 لظفار در مشاهد و نصب اولدی و یکنسو من انبالزده قلمی کلمات
 و زبده موجود است علیه کلمات حضرت قلمی و چهار بار بزرگین اقدیر میر
 حضرت قلمی کاخران عاجز لاشکرشرف و اطاق و انقسم تغییر و تنویر
 بیورد بر و نیز بر قدره سولن انبالرزه نفا و کلمات و فقر محلات
 اقدیر حضرت قلمی کاخران عاجز تیشرف و قدوم رحمت هر سو معیت انیس
 و بر قدره نونیا را چیده هالیمز جلین اولدی مین نظر او او وجه در همه
 لاهالین بود و شکره و شکره سعادتی شکره اولدی
 و نیز بر قدره سولن انبالرزه و فرزند هر سو معیت انیس
 حاجت لیفت و چهار اولوب چون مستولی اولدی تغییر دعوت و کلام
 اقدیر بیورد و در این امر بر سستی و از دیده فقیر و خطاب ایروب
 دو و نظیر بر قلمی بر قلمی آکوب بر قلمی چون بر قلمی قلمی
 چون قلمی در در کلمین انبار سب بر پی نشانه زنده کلمین با یورد
 قلمی در حال آج و بود و نشانه سب سب لرغ بر قلمی قلمی قلمی

شماره

شماره و جملی تقریبی لیدی فقیرین در جملی لکم آبی اولدی و غدن تملی
 محلات عارضی اولوب لکم بعدا مت و عزیزه در جملی لکم اولدی
 سب کلمی اولوب نیاز و رابطی ایو جملی لکم ارباب و جملی
 بیورده لایق کوردی اما المل لایق کوردی و نیز کلمین بود جملی و شکره
 اولدی و اولدی در رسله بیورده لکم علی العالی قلمی قلمی قلمی
 صحتنا اولدی لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم
 ابتدا اولدی در عالم معاد فقیر بری کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 بعدا در جملی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 عالم و زبده جملی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 خازده اولوب سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 صحتنا لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم
 ایشو سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 اول حضرت صحتنا لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم
 ایشو سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 فقره فی التفات بیورده لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم
 بود معاد کلمی سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی

57

یا اقدیر میری و نظرها اولدی تقریبی بیورد صحتنا لکم لکم لکم لکم
 و وقت حاجی اولدی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 حضرت قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 خوقی قلمی حضرت عثمان کلمی ارب و جملی معاد لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم لکم
 جزئی اولدی در قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 که و کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 کورد و کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 و نیز کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 انقاف لکم
 کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 حضرت قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 و نیز کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 رفه معو سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 مبارک کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 وضع ارباب سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 نظر اید کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 نیز کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی

دوب

دوب قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 در کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 مستولی و لکم
 معاد لکم
 بیتم حضرت قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 ایشو و اقدیر قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 رسو اولدی در قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 لشکره استقبالی اربوب او جملی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 بر کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 نده لکم
 ارباب سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 و نیز کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 در کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 معاد اصفا قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 زانصفا ارباب سب کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی
 مراخذه کلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی قلمی

58

منسب اولاد باجیلین مرخصنده فقیر دی و بوجو بولوب خاطر
بالمجلس اوله فریو رشتن و قائله دیوان باقیه رشتن فقیر بی خاطر
اولوب او راکت قدر رس زیندر زمین قدحیده فاینا بآب و غیر
عوق زینر عویشتنک اولیتم و بلا یصد ریمنده بر نو زر و طلا مع
اولو راکتی حضرتده مقام زینده یعنی دهلیزده و شکار صیقل اعلی فاقه
وخصایر عرقه خاطر الهی فقیره مشوب باجیلین بری حضرت ارا و لدی
شیخان ایوم افدا و لوبه اتمام کلام و مر اقلری نومید وقوع بولدی
معلوم اولدی ایمان انشویوم ایلدک ایلجی محسوب راکتشیخان سر و راکت
بیجا بر حیره انکا اولدو بی مضیف میه یوز و مجزونه و اما یوسه اولدوقده بحال
حافظ غنیدن اسکان دیو بر صد نظر و ادعی بربده آلی نور و دل حضرت
خاطر ایزدی اوده قیومند ایچر بر رشتن زینر کله دیکه فقیره رحمت
مستولی اولوب قالم برده اول مضیفه قیولون قیو ب برتی
حافظ شلمه سمست سلسله ایصال بیور دی بسن کلام باجیلین بزمین بری
دنی در عقب خاطر اولدی اولدی سوسه سابق اولدوه مر افا و محسوب
اولوب غنی شده حاصل اوج دورست باجی بو بر اولدوه مر افا و محسوب
اولدو و چا تره بر برنده اسکان نراسه حافظ غنیدن طلوع اولدو و
اسد الله حضرت فاطمه الزهرا بر عزی بیست و بر محبب صلوات ایصلی الله

و ارفیون نظر و با جین معشوش نشانت ان لوبه عمده سلسله
ایض ایوی امانت حضرت سرور زمین قدحیده فاینا معشوش و کما
و صد چویش مجربو وضاعت و عکس نیسا بخیل اسماء بر آید و مستشرق
و صد بایلی عینده طلوع دایون نور اولدو ناست درونتی نوبه عکس
وبر بوی پر نو دایوب سحر اریخا و ادب بر لفظ ابرو سب کله رشتن
و چها بیز دیواندن لایحه مر افضلی نظر اربوب لایحه بی طمات و دعا و لغش
صحنه دار اولوب اول سرور و افتخار و اور ارضت و افتخار
او زده الین انبیا و اقع اولدی حکم لایحه حد او نه چند نیا ناست ایله زده
ریت راکتی تصویره امر بر شایسته بر کرب طلوع و اعلام معناه بر امر
شایب صوره شده حدیث الهی فاینا نظرده طلوع دایور و جام معور
و ارا و ام و جنب جبرینو راعیدی و نه اولر شکار دهنه لایحه کولوم فیلدن
بر بختی معنوی بر و ز نظام ایلی و جوم روزه و رشتن ایلی و نه اولر
سینده بختی معنوی بر و معنوی بر کلامه طلوع و ایل حال و حال قرینات
لغینیم او زینه وضع بیوم معنوی بر حال غریبه طلوع و در عقب
دعوت و غلظت انبیا و اقع اولدی و نه چند نیا ناست ایله زده بر کون
عاشقیت و معنی شیت و حلا راکون و طلوع و بر و زده اجلیت و
اللیت حالاتی و مظهر مر ایشیخ و انطلسی در غنیت و صور روزنا

احسان بیور لایحه فقیر دخی لایحه شایخ و سرور ایل قیسی انقدم بدیم
بیور در کفر سنده اولدو دخی ایمان اولدی دخی فالیه لایحه عزت بزبان حضرت بو
فقیری و جلا سالی مانه قبول و در کلام و اضر الیامین الف عامیت
و نه بیست یوز لفظسان دیکه سنده عزیزم حضرت بیورنده لرن دوام کفر
اید مامور و اولر مامور نه قلب و قالم عمو رانان زکله و جزارت غلظ دروغ
وسیر و تم بر نو ایلتند ر نه بیست کیور سنده هین حضرت بیور طلوع دایو
مقدم دوام دلای مامور بیور و دله ی شایخ دوام ذوق لیدان اید مامور
و اولش رسته عظام اینه لرن کاشو رو سرور بیور دیکه نه بیست کیور
ایلی سنی ماه دفا لایحه عزیزم بختی فقیر حضرت بیور شایخ هده ایوب بیور دیکه
بوه متصفی بجه بر دایسبر و کله دایوب مدارک بر مقلان اغزی بار لایحه چشم
با مینا لری سوسه و سب انبیا و بر حضرت معنوی لایحه قول اقدم دلوب بیعتی ام غایت
کیده ریب و اغزی کار بزین و صحافت القامه بیور دیکه اولر حینه اله
اولدم و نه و حد ایله سوله عالم معناه کویا جللی فقد حضرت بیور و حضرت سلیمان
سینه دکنو میمشو زانه راده اولان بختی قرینه سندن بر و کوشک
قریب اولان ناست کویا کویا کویا لرن راده اولان جانر لایحه
صدیق الیر و لیرینا حضرت مر اشته حضرت بیور سب ایمان اولر کلامه کلام
ایوب طریقه ایمان کلامه لایحه فقیر با و رحمن زار ایچده معنی اولدو د

محبت و منویت حقانی و اولر خفایات بولک بده و تو بی انبیای خالره
و غلظت نظری غیر زده عیب و تیب واقع امین انوم و لفظ بختی معنی لایحه رو
صناعه بر و مدن طوبه و وضوحه رسو منور لایحه زان شب حضرت راکتی
طلوع و ایرو بیتم شوق اولوب تمام الا عضا و صور قانسانیه نورانی
ایله شایخ و زاده معانی الا صا راکتسار و انبیا و اقع اولدی و نه
بیست کیور ز رمضان شیفه لایحه بختی کویا عالم معناه عزیزم بختی
اقده ارجمه الله علی حضرت بر کر امت فائلر زده بر سنده او زر بختی اولر
و عزیز مایم و بر نایم اعنی شایخ و ده مصطفی اعدی رحمة الله علی حضرت بیور
او نور در لایحه فقیر کویا جامعده او بولم زان قیوب خایه فقیر اید
کیور دایسشم ایاچر لایحه بیور جللی فقیر و انصاف بیور سب
و بیلر لری سنان اعدی مبعوسین چین لایحه سمان طین اید راکتی اولر
مشکت اید فقیر دخی مر ادرین اتمال اربوب خنده لویان اوست انهم
بیلورم بدیم شایخ بیور دیکه یا بیلور میسوق کویا شیوه مؤمن اولدم کمال
ایولش اولدو خنده زلفه فرایان ایضا فقیر امدان هم ایدوب اشع اید
لرجه انقدم بیلورم بدیم ایمان اولدو مکلدن یعنی بر زلف یا کدزن
خاقه فقیر شایخ بختی معنی کلامه شایخ ای و اولر شیخ الیر کجی لایحه برین
الع قیاسیه حضرت بیور بیست برین سینه لایحه سنان کون لید دن سلمه

دقی در ملاحظه اندم هم تمام سنست مستندر بوش بوم و زخمی دارد
 بیور در ملاحظه بر مقدار او و پاسب ده سنست بنت عالیله در انفسله و بیسی
 بالاده دگر حقیقت این در سنست صغیر کثیر کثیر بر ملاحظه بولوب
 بر کثیره چنانی شود و آنچه بر مقدار است و در انفسله ایکی نشانی از او بود
 قوتی المیزه او تورب یکبار باشد در بر تقویت شد در البرایلی کاشفت
 البیض فقیه سینا لیسوی مدی چنانی است دینه بر مقدار کولت سه
 قالی مدی سنست فیه یقینه باقی قالی فقیه دنی بر مقدار حجاب عاری
 اولدی کچو بود اولدی بر مقدار از حدی کلدوندا لیسو مرم کن اختیاری
 و کلابی او انشا الله و فی اولدی و بی سنسوان ابتدایه از بزم
 چلی خدای در جم اولوب کلابی از بزم فی ذمه شیخ مصطفی خدی
 حضرت بر تن مکرر بار و بی سنست بیست و سی و الا نوره فیضی بل اولوب
 انسا سنست بر مقدار کولت و در نوره نوره و انشا الله فیاضین البان
 بر مقدار فیض العاقای و بی صورتی بود و با ملاحظه کولت بی سنسوی
مذکر انفسله انفسله اولدی اولدی انفسله انفسله و بی سنسوی
 و نیز در مقدار انفسله کولت بر مقدار کولت بی سنسوی و بی سنسوی
 و نیز در مقدار انفسله کولت بر مقدار کولت بی سنسوی و بی سنسوی
 و نیز در مقدار انفسله کولت بر مقدار کولت بی سنسوی و بی سنسوی

علاقه بینت علی حاضره و ملاحظه عارضه اولوب زما و اصحاب شمار
 داو دیش و یاق ناره مصطفی خاطر طبری و لافه اهل بزم بود و طبری
 اولوب بر انام دولت و وزیران بر لرزیدن طبری و وزیر و تجرم و کثیر
 او ایلیق خا اولوب انان فقوم و جومیل رعایا و فقوم و رسوم اولمشله
 ایزی او انشا الله فیه هر قدر بی حسودت و جذب و دستوری قایم و لایق
 کلام و خاشاکها سنسوی کثیره غیر زما اولد و غدن توام صخام
 ایدر ایدر بر سنست خالد نوح و اقدام و عزیز لرزیدن و طابیل بر نانه
 سعی و اهتمام مال امام انسا سنست بر بیو عالم معاده چلی خدی و نصیری
 خان صاحب نیش شریف بیور دیکر ایلیق انفسله انفسله انفسله
 حصاره ایلیق بر لرزیدن خا اولوب هر چه چلی خدی بی سنسوی انسا ملاحظه
 امین خاطر منصف کور دم همان در عقب کثیر صری رسوا اولوب
 بر طبری ده روز فی بعضی کلام در روزی و بر طبری ده روز فی
 قالی حجاب سنست بر نشان ایلیق فقیه دنی بو نصیری بر در داده ایلیق
 قونا خدی و ایدم قونا فقیه کلابی انسا بر طبری و بر لای خا بر سنسوی
 و ایلیق در معاهده اول حقیقت فقیه کلابی انفسله کلابی انفسله
 کور و بر لرزیدن انشا الله اولوب در لرزیدن کلابی بو شخص اولدی
 امین خاطر منصف انشا الله در و امین خاطر منصف انشا الله اولوب

ایلیق خاطر طبری اولدی اولدی انسا سنست انشا الله و فی اولدی فی بعضی
 بر لرزیدن انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 فرمانی اولوب بر سنست کولت بر مقدار انفسله انفسله انفسله
 دنی فرمانی اولوب کولت بر مقدار انفسله انفسله انفسله
 و بر طبری ده روز فی انفسله انفسله انفسله انفسله
 انفسله اولدی و بر طبری عالم معاده بی سنسوی انفسله انفسله
 حاجت کلامه کلی انشا الله فیه هر قدر بی سنسوی انفسله انفسله
 امت قدر انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بعد از فقیهین انفسله و لایق کولت انفسله انفسله انفسله
 نصیب کولت او انفسله و لایق انفسله انفسله انفسله انفسله
 بر تران کولت انفسله و لایق انفسله انفسله انفسله انفسله
 انفسله و قرار و بر نشان اولدی انفسله انفسله انفسله
 کلامه انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 حاجت و ماسک روید و دست سنسوی انفسله انفسله انفسله
 اولدی و فی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 دولت خا انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله

بوزن اندم سلیمان انفسله کلابی بو تجرم و کلابی انفسله
 زواری انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 والای وزارت انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بی سنسوی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بر انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بیلو سنسوی بروق سنستی کولت انفسله انفسله انفسله
 ماده خاطر کلوب اوست بیورم دیدم بیور بر کلابی اولد و وقت کلابی
 بر سنست اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 مستوفی اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بو ماده ما اولدی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 قضو بر نیش انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 س بعد سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنسنه کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 اولد و کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنصا بر نشان ما انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله

بوزن اندم سلیمان انفسله کلابی بو تجرم و کلابی انفسله
 زواری انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 والای وزارت انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بی سنسوی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بر انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بیلو سنسوی بروق سنستی کولت انفسله انفسله انفسله
 ماده خاطر کلوب اوست بیورم دیدم بیور بر کلابی اولد و وقت کلابی
 بر سنست اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 مستوفی اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بو ماده ما اولدی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 قضو بر نیش انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 س بعد سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنسنه کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 اولد و کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنصا بر نشان ما انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله

بوزن اندم سلیمان انفسله کلابی بو تجرم و کلابی انفسله
 زواری انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 والای وزارت انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بی سنسوی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بر انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بیلو سنسوی بروق سنستی کولت انفسله انفسله انفسله
 ماده خاطر کلوب اوست بیورم دیدم بیور بر کلابی اولد و وقت کلابی
 بر سنست اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 مستوفی اولد کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 بو ماده ما اولدی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 قضو بر نیش انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 س بعد سنست انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنسنه کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 اولد و کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 خنصا بر نشان ما انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله
 کلابی انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله انفسله

سلسله از جنس قیام او نهد زیرا مانند با خلق الله و فقیه بوقتی استعداده
ازین و او را در حقیقت در اوقات تطبیقی و اخلاقی در ذریه خلقش استعداده
او زبده بر روی عالم و احدی و نفس و افکار و شیطان از این منبئات
و جمیعاً بر روی ظهور و انوار خفته در ظهور زیرا اولی از این منبئات
تبدیل خلقه با خلق الله در شرفی و از او ب انسانی است خلق
اصولیس و استعداد از انسانی از زینت خلقش است و مستعدای
طبیعت اولی منبئات و منکرانش از ان و تدبیر علی جمعی مامور در
و سعید و شقی و شقی سعید اولی از ان و انوار عارضه قیامند در
و انانیت با نیت و خلقش از ان اعتبار در ظهور و خفت از انیت با نیت او ب
امریانی و لغت نظیر ان اولی از ان شقی در ان و بعد همان انشفا
ایر و یا نحو و غیر این نظیر اولی از ان ظهور در تنزیر ان اولی استعداده در انیت
طلب و استعداده و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و حکم الهی در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
عقل و هر چه در ان اولی از ان استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
م چون امور رعیتند در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و یا نحو در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
موا و دیول علی خلقه استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان

اعتبار

اعتبار بر اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و خلقش انسانی و بلیه جمیع انبیا در حقیقت و کرامت انبیا بود در حقیقت
و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
و حقیقت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
انبار کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
فان بعضی نظیر ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
با طریقی ان اولی از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
توتم اعتبار در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
یوه در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
با طریقی ان اولی از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
اد انوار و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
وجودی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و شقی شقی در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
انوار شقی در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
موا و دیول ان اولی از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
بیشتر استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
این در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان

اولی استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
ظهور دیول ان اولی از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
حضرت مولوی چون بی زبان از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
شقی چون بی زبان از ان شقی حقیقت در ظهور و انوار عارضه قیامند در
بمهوره در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
حقیقت انبیا در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
ثابت و از ان اعتبار در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
نظیر ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
همچنان که در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
سیره و اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
شقی الطبیعی و بعضی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و سعادت انبیا در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و وجه زینت انبیا در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
توتم انوار و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان

بری

بری نوبی انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
حقیقت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
ارباب انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
حقیقت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
و انوار ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
ایه علی حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
انتقال اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
اراد انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
خلق انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
اولی از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
منکر او و از ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان و استعداده در ان
ایر او بلیه جمیع انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
انوار حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت
انوار حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت و کرامت انبیا در حقیقت

اصحابه مانا در بر غیر و عاجز تا فصل اول در این باب منزه می
 اولی و بی معرفت و مجرب است در حق حق است و اولی
 اولی و بی معرفت و مجرب است در حق حق است و اولی
 شیخ اکثر فکر کسی در او جامع خیریت و بر شکی بود یکی از مش
 اولی امیری ارواح و انبیا هم نشو و نما بر و بر هر چه بود یعنی محتاج
 ایجاب است اولی و منزه از هر معنی از اجاب کلام مشرفی بود یعنی معذور
 و بر امتیاز که بر یکتا و قائم سرور و بر تبارش عظمی از ظاهر
 و باطن حق اولی و امیری علیا فی مابین صفا کلمه و انا فان
 تویا نکلده در **الطیبه العلمین فی الاله** یعنی علم الله و معرفت
 سبحانی طیبیده اولی و بشکل نوره اولی و کلین که علم ربانی
 و معجزاتی در این باب و کلمات نایب بود در زیر علوم ربانی
 مراد است که برین صراط بر سر مرتب الیه در غایت اولی صورت معلوم
 ربانیت بود یعنی برین نایب و کلین علم طیبیده و در غایت
 اولی که علم الهی اوصاف ربانیت را و صفت ربانیت را بر این
 علم دانند در وجود و وجود واجب الوجود غایت اولی و بی معنی
 ربانیت بود یعنی نایب بود و اولی نایب اولی و کلین علم طیبیده
 طیبیده و در غایت بود و معنی است یعنی کسی که بر این معنی است

وسیر

وسیر الاله و سیر فی الله و سیر عن الله و در معنی کلمات سیر الاله
 حدیث حق است که علم سیر و سیرت از سیرت است و اولی و کلین
 سبحان و عالی انقدر و انالید الرحمن الرحیم و سیرت است که از آن آید
 و کلین سیرت از سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 سیرت الاله و اصل و در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 حاصل از سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بسبب آنکه سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 نایب و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و اصل اولی و غیر نایب است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 علیان این بر سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 موهوب است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 الرجوع الی الله فی سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 سیرت الاله و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و اصل اولی و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
القضاء الی الله و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
من دار الی الله و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است

باید و معنی اولی و کلین بر دارنده نظر اولی است و در حق
 بر معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 حاصل بر در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 در این باب نظر اولی و کلین است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 اقتضا بر سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 فنا فی الله و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 انشأ الله و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 مکرم اولی و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بر دارنده نظر اولی و کلین است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 دار وجود و دار شهود و دار غیب و دار سفیدان و در علوی
 و دار سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 غایت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 فاما آنکه معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 باین معنی و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است

مؤمنون

مؤمنون که ایمان یقین اصحاب را با یقین است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 آنچه که یقین است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 الی در این باب و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 فافهم و لا تغفل عن سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 از زمان و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 مؤثر است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و لطافت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 لطافت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بوی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 و معنی است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 استعداد و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بر این که وجود و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بچه و سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است
 بوی سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است که در سیرت است

و انظار ابرو به کسب و معارف و تحقیق و دفاعی مناظرین استعداد
و قابلیت و حال و علم و موهبت که در او نبینیم و چون واجب الوجودی
اخراج و انظار و کسب معلوم و معارف را که در او ملاحظه علی و لکن
زیرا تجلیه کثیر را اولی که در باطن و مزاج و اعتقاد و عمل و عبادت
علیه در ظاهر مشرب و تغیر و تفریح و تحقیق استخراجی و معارف و دقائق
و تعریف و توصیف ابرو کند و لکن مخصوص و لان کمالی و واردات
و الهام کرده در آقرن مقلدی او لکن مالکری محفوظه در خفایات
علیه تم الصلوات و الکر الخیات حضرت نبی است انبیا علیهم السلام او ز لکن
تغذیلی و بواسطه هر چه در آن است که او ز لکن شرف و تقوی
و علی امتی طایبیه بنی اسرائیل کلام در درباری تقوی بالار
بسط و تغیر اوله و معنی معانی مصلحتی و معانی مزلون حضرت
بسی استیو طایفیه و تغیر و مصلحتی و مصلحتی اوله و معانی و
بوجوه نامور و بوجوه نامور و در آن کمال تحقیق کمالی و اوله
تا غیر و انبیا و اهل بیت و غیره و اهل بیت با صفا و باران با وفادان
ما موار و متوفی در آن خصوص در آن مصلحتی و اوله و معنی
بیرو بوی بر ابرو یا دیوار در آن مصلحتی و اوله و معنی
متوزشاید و اوله و معنی مصلحتی و اوله و معنی

ایوب

ایوب زانظر و زانظر ایوب منو ستمندان اوله کسب
ناظر اوله زانظر ایوب ستمندان و موهبت و معارف و معنی
معنی بر علم دل در آن و زمانی و علم و عرفانی و معنی
و اصحاب و موهبت و بوجوه نامور اسباب کسب و معنی
تا نیاید کمال نظر و معنی تا اسباب موهبت و بوجوه نامور
نظر و بوجوه نامور و موهبت و معنی
ریس العالمین و الصلوة و السلام علی نبی محمد
و آل و صحبه جمعین و معنی تا و اوله
ایوب

صفحه ۹۱

شرح از بعضی مقالات ابی اسحاق

کاف تو لست مش آن قوی چون خدا
اندی دورت حرف ایچره جاناده و غنی حقن چون خدای
تو سباز و تعالی حق تعالی است ام بر او اوج جبریت ذات علی و اوله
علیه و تو عالم سفید ز نور و در آن کسب و موهبت و معنی
مرا تین مانه که در آن کمال موهبت و معنی و اوله و معنی
تغیر موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
عبارت در ظاهر ایوب علی مرتب استعداد اتم و وجه موهبت
عالم علیه در آن موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
اگر از اندان ابرو با در آن کمال موهبت و معنی و اوله و معنی
حقن و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
بوجوه نامور و در آن کمال موهبت و معنی و اوله و معنی
بجای اوج کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
بر موهبت کسب اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
رغم موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
مرا در آن کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی

ایوب

ایوب او حرارت بخار لطیفه ابرو بر آن غلبه ده که سیران ابرو است
شبهت موهبت ایوب و در آن کمال موهبت و اوله و معنی
ایوب و کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
میر عین الدار تو ندان کسب و اوله و معنی
ایچره ستمندان تو ندان کسب و اوله و معنی
تو ندان کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
خالکون دانما تا در آن کسب و اوله و معنی
قیامت موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
بوجوه نامور و در آن کمال موهبت و معنی و اوله و معنی
کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
صورت موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
تیران و کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
ایچره اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
بوجوه نامور و در آن کمال موهبت و معنی و اوله و معنی
بجای اوج کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
بر موهبت کسب اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
رغم موهبت و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی
مرا در آن کسب و اوله و معنی موهبت و اوله و معنی

صفحه ۹۲

مفاز و منقطع قدرها تمامه بنام تیره افراقی و امتیاز بقدر شکل
و تمیاز بنده افراقی و امتیاز او لمبوب سورده کبری و روح
صیوانی منتهی افراقی و امتیاز او لمبوب سورده کبری را اما صیوانی بویست
خفاشید ز زیر اجیان کثرت عین و کثری بر صفات مخصوصه اید
یعنی بیو رش که هر بری با کثرت نظر کثرت همتا کثرت زو امد
بر بری برون بر اوصاف اید مشرفه اولش کرد و مثلما نیاست صورت
و الوان اید بر برینه غایب در و حیوان صورت و صفات اید
بر بری برون مرتفع قدر زیر اجیان کثرت زانی عین معافان همایند
په نظر و حقایق مختلفه انگرده دخی موجوده اید کثرت افراز بنده
اصلا تفاوت دیق در ان تفاوت همتا و تفاوت مورده و کثرت
و روح حیوانی کسبی سبیل در و مرتبه نیا تیره ای لدا و لطیف ایدی
مرتبه است نوه دخی با یکه اید قدر در کربان نوه با یکه اید قدر
بر امتیاز اید در که زان کثرت عینا و ان امتیاز میان و غیره و در ان
موتاده با یکه اید و لطیف ایدی بیو عین کیه دخی با یکه اید قدر در کمر
کسی بر صورت همتا کثرت سبیل در و کثرت و سبیل در است نونه اول
بود دخی کثرت اید نیاست مختلفه فاسی و کثرت و روح حیوانی را و صفاتی
عبارت را و اول حین کثرت ظهور بولان حالتان عالی و کثرت در حقیق و بعد

علم

اعمال و دنیا و امتیاز دلداد و دیق و انست نون خبر اید بر هر چه
نیازی است نبوی عقودن بقا چون کسب علم مفاد نیا نوا ایوب
اور منصفیات فاسی و عدم بقا کسب ثواب کسب استوال عالی و کثرت
استعدا اید بر ان صفیته در کسب است اید رش نرقی حاصل اید و ب
ریتة نیا نودم بعدی و نوه دخی فنا و عدم بقا کسب شایسته ایوب
انده دخی خاطر نیا نوا عقودن بقا ظلمنده او لمبوب اید یوغو منصف
دخی منصف اسی او لمبوب نوا اید کثرت کثرت و قرار اید در جات
مکان دلا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
بکسر کسب و عین اختیار اید و ب اید بر بر نیا نوا بقا و لغا
عارضه کثرت عالی و عالی و استعدا اید نوا نوه اول کثرت کثرت و کثرت
تیمه کثرت دلا صانع دلی نیا نوا تیغ نوا کثرت کثرت کثرت کثرت
نوع نیا نوا دخی او یوز نوا نوا تیغ نوا کثرت کثرت کثرت کثرت
نوا کثرت در نوا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
محو وجود کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
ایره ی چون عقودن صلیت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
چقدر نیا نوا نوا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
معدن نوا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت

مشقی و انقباض است نونه کسبده بقا منصفیات طلب اید و است
بهرایت ربانی اید کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
نوا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
حیوانی کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
کمی علوی در کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
بر اید برون و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و اید کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
اید کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
مقصود و بولان حالتان عالی و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و مقهور در کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
زیر انگرده کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
معدن کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
مشتبه و متغله و کثرت و کثرت و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
مساوی کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت

قرب

قرب و اقرب بهیند زبر الوضای و صاف اید نونه و بعضی صفات
ایده کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
معدن کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
الروح کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و مزاج کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
استان کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
اعیان اید و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
تفصیل کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
انسان کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
ایده کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
استان کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
متصف اید و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
و کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
داخل اید کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت

۷
انسان غذا
اولی
صحیح

تکلیف اعدا کرده صفی نشوی کند و ده با فیدر بر بخت سفره
مخاجد که او را صفت دخی منزلت بولوب است و حقایق
ایرین صفا اولوب کسرتی عظمت و جوداننده ظهورند
باعث اولوب جبهه صادر که بواوصاف حیوانیت کسرتی کسرتی کسرتی
اولوب است نیت م بستاند قدم بعصب کسرتی کسرتی کسرتی
ایرین شرف اولوقه نظر کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
رجوعی که نظر ایرین انسانیت دخی بر بخت کسرتی کسرتی کسرتی
اولوب کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
بعده و ایرین دخی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
ظاهر فهم اولوب کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
عاری اولوب است کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
یلاچ انسانیت کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
دخی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
لازم کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
و نظار و اندام با عصب **دو اولوب بولوب کسرتی کسرتی**
مقصودند بینا تری نیازی است کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
معنی سمان

معدن

معدن و معدن نیازی و نیازی حیوان کسرتی کسرتی کسرتی
ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
و صاف کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
جانب کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
رحلت کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
و ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
اولوب کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کردان کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
چو کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
وقت کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
است کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی

خوب است حاصله معنی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
معنی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
خان کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
و کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
و کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی

ایرین کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
اولوب کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی
کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی کسرتی

خوب است

و جود فی انسان المراد به سرفرازی مطلع صلب بر بدن طلوع
ایر و بینه غفای مرده صورت لوکستورت عالم عدلن عالم عین
قدم بعد و مظهر کما وصفات اولان ذات انسانی صورت
رحماتی ای وجود بول تکلیف و نشو و نما فاجیتا از اعتراف
فعلت الفقه لغت بول تکلیف فلان خلق اولی لا عرف مرتبنا
بخلق ایچو بر نبوت معلوم اولان اولور در که هر قدر رک الاعمال
کثره صاحب اولوس بر نشو و نما در اولدن انستیت
منیزند و اصل اولور زیر امتیاز خلقت خلق ظهوری تحت حق اولدر
و ظهوری تحت مفاصل اولدن از اعراف نشو و نما بهره و را ولی
مجمع مخصوصه و بوقیامت اولی بقدر خلق و اخری غفون حد
واقع اولوش در زیر فاجیت خلقت و تقدم کلدی و علمن دلدرد که
برینده یعنی همان اولور در اولور ان اولور ان اولور ده
جانب حق فاجیت و میر غیبت ظهور راباید زیر انجیم و جیم و بولوش
و بوقیامت اولور در اولور ان اولور ان اولور ان اولور
اسما وصفاتی او زره خلق ایلی که جمیع مخلوقات مظهر اسماء
القدسند و در جمیع صورت کما هر چند او زره خلق اولوش در
فغان ان مظهری اسما کلید نماید و صورت صفات الیه واقع

اولوش

اولوش در ممالک عظام دی بولوش مایل علمه و کله و در زیر انده مبدان
امکانه شمار بهنص اولوی واقع اولدی پس ارباب علم قنات حزنی
ختم قوی این معنی مفاصل و محاصره ظاهر اولور زیر انستیت در مع
قدر میوان از انرا قنانه قنات بولور و انرا علم بالقواب
کلدی ایچو مظاهر لوکستورت بولوش و وجود کما بره مملکت
تقاریر کده انون بوجفا یعنی در هم ماه رده صورت غفای مرده
انند کیوب بولوش زمان ایله بوجفا کونن مکان قدم بوجواب
حق انون بر وجود لوکستور و باجو دندی وجود انون غفایت
اسما وصفات مرتب شده بر وجود خلق لوکستور دی تا کمال مملکت
بقایه بقایت و اخصت بیوا اولور و بوجفا برای انون و با اولور
زیر انستیت کمال و مظهر اولور وجود و نشو و نما اولوش در انجیم
انستیت تقوی او زره خلق اولوش در انرا حسن تقوی مدین مراد وجود
بیشتری ایسه اسما وصفات فی احوال اولوی کولوش روینور و اولور
احسن تقوی مدین مراد وجود و بیشتر اولوی بولوش روی انسانی
جمعا اولوش را ایسه اسما وصفات کلین انستیت مراد اولور انون وجود و نشو و نما
صبر انستیت و باجو اولور اسما تقوی کندی انسانی و کسل
سما کلین در هم ماه را اولور کمال رسیده اولور مبدان کسر بولوش

از چند و شوب و اوعان مصوره اولوش ماسته شوب اولور الانظف
دبر لر آن چنده شکر فلوپ مرت تمام اولوب انون اولور انظف
قانه خود اولور وانون اولور انان بولوش اولور اولور انظف
کولوش اولور صورت عظمی ظاهر اولور که بر بر نیت ارسیده
قرق اولور مراد بر انظف خلق اولوب و عقل مضطرب اولوش
اوچ ای کیوب اولور کولوش انرا ایلماط ایچور و جانان بولوش
جانان بولوش ایچو حق اولور وجودی کلیم و ترزین ایچو کمال مرت تمام
اولوب کیشو مکره نشو و نما در عمارت اولور انون انون مراد
ایله ترتیب اولوب بولوش مرتب بر این اولوب اما انرا ایچو کلایف
ش قدون انرا اولور وجوده اختیار اولور رسیده اولور کصفیات
جوانی انرا اولور کسا خالص اولدی فاما اولور انرا ایچو کمال
و مملکت سوه از عروج آنگل منصفین و اصل اولوش مراد در مظهر
سلسله اولوب انظف مرتب رسیده آید صفت محبت الیه کونن بولوش
غفلت اولور در انرا انفا سنی چون حله کما ان اولوب ایله میامت
ضمیمی بقایت بیله اولور قله لم و عظام مرتب رسیده اعلیت خالص
ایر و بد صفت ایچو ایچو ارحام اولوب برینده بیشتر نشو و نما
یعنی در هم ماه درون شوب اولور و لاین ایله بد صفت مرتب نشو و نما

بوع

بوع نام مرتبه کفاصل اولور قله کلایف نشو و نما رسیده
تصرفات تامه ایله مرتب خالص اولوب بولوش اولور انون انون
نظر و منظر اولور بولوش کلیم بولوش نشو و نما اصل اولوش
دولت کمال اولور و احوالهم و انرا علم بالقواب و الی الی
تصدیر انشوی بولوش کما ایچو خاص دو را در علم
نظر اولوش اولور یعنی بولوش و منظر اولور انون انون
مکره انستیت منصفین خالص اولوب صورت انستیت بولوش
مستقل بولوش تصدیر حال و کسب کمال بولوش کندی فانه عالم و
خاسته حقیقت و جانانیده عارف اولوب ایلی انستیت و نشو و نما
و حیات ایلی خالص اولوب من لان فانه انهم رسیده کلوب
کار منی سامه و انستیت تمام ایچو نشو و نما بولوش بولوش کلیم
خاص انستیت فقا کله کلیم اولور انون انون و راه حق داخل اولور
سلسله ان دو را در علم کلیم بر کمال صفت یعنی در کمال کلیم
دولوب بر د و اولور کسب کلیم بولوش اولور انون انون
احسن تقوی او زره خلق اولوب بولوش کلیم کلیم کلیم کلیم
را اولور انرا منظر بر رسیده نام اولوب اولوب انستیت
لیم فون کسرتن بهره را اولوب جوازه تقوی و بقایه انستیت کلیم

اولا سبب چنانچه وقت غف و موعده الله قدم بسمان بر طالع سینه
 و حرکت ترسند و از این بر یعنی سفیدان طالع کلوب اعلای دن
 سینه سفید عودت ابر دشوید که لایق نشون نموتون و کما نموتون
 مششرون و فغنی بوم تلبه ه هفت غالباً اولان صورت تیوانید
 رد اولوب اسفرا فین عودت البرغوه ذائقه تعالی و نامتودور
 ابر عکس بر طالع برتر خواد و یونیم قدر ستره منفک نیست
 سیور دخی دوره عرشید و عمار و جاننده تمه خوا یعنی ستری
 انف ننگش نگار و تظهور و سیر سینه ایش است اوله
پس در یونیم خصله هونیم نظم المودت کی صفت است کسب است
و کلا در سبب مکر ابر کسب است یعنی ستران ننگش زینوزنی
 سیر کسب ابروب و ایشاد کما زیند میجو اولاد یو هونیم نظم کشف
 ایون سید و یونین زیاده یونیم خصله کماله زینر یونیم نظم
 اولدی کسباً تعلیمک و کلا در مکر کسباً و خالاً اولان اوله و اصلک
 ایضا اولوب عالم معینه بوعی معانی خالاً کسب معلوم اوله
 و الا بوسرا ره و خوفه کسباً بیلندن اولوب موهبت
 آلهی و صفات بانیدر فافهم من هم
 و من ذو ننگ

نخل و دیگر
 بولون راه اخرا ابر کید رنگ بختش اولای جان درونی
سینه ده جانا آجندی بر سبب میدان یعنی اذیت و سیم
 معنوسنده کند ای جنبه دن نیر و میدان عرفانه کولور در بختن
 نهبو را این علم لبر و اسرار غیبیه مجید دن سینه بر بختن اچان
 در او اولمشودن درونی دله و رود این جرت و حکمت بیان
 کسب و ابروب بیورر کورون روی مجرده یونیم یک
پاره بر هم یعنی درت کوشا ایشاد در او اول قدرت
 یزدان یعنی مجرای کسب و مده احلام شریفان من معضای
 ستر دینه ترتیب و تنظیم ابروب دورت کوشا یعنی دورت
 معضای و ابروب بر حلقه هر کوشید کچوب دورت
 مذنب اعتبار ایشاد قدرت یزدان اولای ابروب القیه ثبات و اتم
 و یوما قیه ما برقی و قوت بولوب دورر روی مجرادن مراد
 بس طاش یعنی در احلام مظهر و مخصوص دورر یعنی خلیفان ظاهر
 معنی ابروب هر من مراد قرآن و حوضه دیکت پاره دن مراد اکران
 استخار و اجتهاد اولان ستر دینه کسب کسب کسب کسب کسب کسب
 کوشدن مراد دورت مزهید دورر او اول قدری یزدان

یعنی جناب تعالی کما لود تند زله میازده اختلاف واقع
 اولمشایلیانید دوری دخی کما لکشف و اعتبار ابر قرابا
 کسب یکر نیست احلامند اول بر نیت مغایرتن نقصان و حلال
 کلمه و الله اعلم بالصواب **دوب هو کوشا سینه ننگ و ایشاد**
خصله بر بر ایشاد ننگ عقلی کی لعل کی مر جان
 خلق کردن مراد دورت امامت بیو صلاحی معانی لبر در دوری
 دخی عروه و نطق در ایشاد ننگ عقلی یعنی بر سینه بر لبر
 مغایر الین کما اهل و کچو جان یعنی البته ننگ او چو نطق و بری
 صواب الین ننگ دوری بل مانده جواهر مقبول و ملزم و ظاهری
 دخی معنی و ستم واقع اولمش **طوبیو خلق سینه جانا**
انگش کوردم بر آدم چکر در دوری دورت یزدان ننگ
جلسه کسبان بر آدم مراد الله اربعه دور دوری دخی
 بر سینه در بر معنی انکار ابروب حکم ایشاد اوله و سینه
 دور دنگش دخی قولی بر بر نیت مزهید عله اجرا و صواب
 یکسان بر نطق اولر عباره ننگ مزهید عله اولان ملک
 معنی سینه ایشاد کسب واقع اولمش ابر سینه اول مزهید
 اولان ننگ اولر سینه احکام اجرا ده اولر سینه ده اصابت

ایشان اولان منزه ابر علی و اجری برابر و یکسان دور
چو کوردم بر بولک قوی کزوب اولر طاش اطرافین
صفا لکسب ابروب جانا او قود لار آینه قرآن
 بر بولک قومند مراد اهل کسب و صاحب کسب مراد اولر ننگ
 اطرافش یعنی مجرای کسب معنی منزه ابر بعد دن بر نیت اقرار و ننگ
 احلام کسب ابرون اتوان دائره منزه ابر بعد دوران ابروب
 مراد لری رضای رحمان و لسان ننگه قرآن و روضه ننگه
 صفای و جان و کسب کما علم عرفان ابر در و الله اعلم بالصواب
اولر کسب کز و ایشاد حقیقت خصله دن چون کوشش
باب سید صحن کز او اولر ابر و کسب کز دان خلق کسب و کسب
 اولر ننگه ابر و مظهر اولر ننگه ابر و کسب کز دان کسب کسب
 کسب کز و کسب کز و کسب کز و کسب کز و کسب کز و کسب کز
جلالی کسب کز چون **دوب بایلیتی یونیم ابر در دایله**
اتقان یعنی عروه و نطق اولان دینا قوم کسب کسب کسب
 خارج و صحیحی دیانت و کسب کسب کز و کسب کز اولان اهل
 خدایان ایدی کسب کز و کسب کز دان کسب کسب کسب کسب کسب
 در داتقان لکسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب

باینکه گشت ترا با دین در لر لر از زیر اکتی جلاله بریا و دهشت
 قهر خدا انری استیلا گشت که در او را لونه و لقیو الکاثر البینی
 گشت ترا بدید یعنی لاشک نوع بشر بر او لیب و تباری اولادیم
 حتی یوقهری جلاله مستحق او لیا دیم در لر و اندر علم بالقصوب
خدا قیل کشید نظردن دلا فتم اید یور می خلقت یوزد و نور و
سندون ای اخلت لادن دوران یو بیت خاطر رموز ما بعد
 و ما خلیش ممل و جانین جمع فایده رسول که بود که اوان طایفه
 حاکمه که احکام شرعین خارج و اولدین اسامین بعید
 کفر ضلالت و مشی شقاوت او زره در لر جز قیل یو نظردن
 یعنی مفهوم نظردن ذکر محرابه طاهر رسالت عکسند و نور
 یعنی موت ابریشب بیخ و قار و خاش سکار انا عن المذن و جل
 ابریشب اولدن قهر اید یور می و حفظ اید یور می و ما
 بعد از اون نعلق بیت اخرون فهم اولنور و اید اعلی القیو
کجوب اول خلق لر دن چون او زن محو اید یور می یعنی
یو یو اولدین سیرا خفای نامتکات قوی تر خود امان
 یعنی مو قی ابر ان مو قی اسیرند و اصل اولوب سحر وجود و انوار
 ذات احدی تیره معود و وجود و معیوم کات موت حضرت واجب

الوجود ده دم و نابو دایوب الصمیرا عنصری و کسهای ترتیب
 بشه عمارت ستره اشقاد و اصلا اولوب ایمان یعنی و شهود عقیدتی
 خاصه اولدنده نامان رسمی و دلخیز چینی و زمزمین عقل نفوذ
 انراکت مجلس موعوم و ترموم و عقول و رسوم و برکت طایفه کت
 مقتضای سید چون علم سلاک سیر سلوک ایدیم تیره یوزد ابریشب
 نه اسم رسدن خبر و وجود معهود من اثر قیو در مذهب حق
 و ایمان مطلقه برور و بهره قیو اولور و اگر یوا و صاف الیه
 ابریشب و مقتضای اولوب ایمان کونی و عقیدتی و مذهب عقلی
 و عقلی اید عقید و عقل و نقله حضور اولدنده قیو رموز اولد
 علی تسمان و معنی و ذوقیت الهی در ایمان و سرکردن نفوذ
 زیرا عقل عدل ان تشاقد و عقل ابریشب دوه کت در زمینه بنیاد نظردن
 باقد درین حوض منزل یوا بعدن ابر اقد در زیر انا هر نقد و معنی
 بجای اید اولوب ایدیم ایس باطنده دنی معنی اید اولوب اولدین
 بس فلک به زور و موجود انا کت دوران المذن سعی
 ایت که موت اختیاری و توکل ثانی و اثر مذهب داخل اولوب
 وجود ذاتیه و صفای ابرید و حیات سمدیه ما جی اولوب
 اثره تعینات و رسوم تعینات و صور تو صفات اجزیت بخواجه

و سحر موت دان مانع و وجود میداننده اولان ستهها
 و سحر با لغین ذم اولدی و صورت انسان و سحر حیوان
 منزله عالمه فایده فایده
عزیز دیکر
 در معراج حضرت کور در نسو بر یو سخندان **جقوب در**
اسم رسدند که در مملد راجع الی ان یعنی معراج حضرت احوال دن
 و اسرار الطائفه در عملی اجمال یا ندرت و ابر یو بیور
 در معراج حضرت یعنی طالب در ادرای و ای اقب سیرا مثنای
 کور نسو بر یو سخندان یعنی چشم عز کت آج ولور و یو سخندان
 سمع جان قوی و نظر کلام اید نظر اید در معراج سعاد و سحر یو بر
 جقوب در اسم رسدند یعنی اسم کور و وجود سحر کت معنی فاسی
 بر آدم بر اسم کسند اید اول اسم کندی و انکس معنی فاسی
 دگر دگر نوبی کور و دن و عرو و زید و نیکم ایدیم در و ما خود
 سحر علوم اوان اسما کراس و انسان و آدم و کسند و سحر
 کس کس اولدیم معنی در مان اول اسم رسدند کور عرو و انکس
 معراج معنی و ذمی اسم و رسم اسما و صفات معنی فاسی سحر و ما
 عبار تر معنی فاسی اسما و صفات معنی فاسی و عرو و ذات احدی

مطلق و صوره و درجی لر مملد راجع الی ان یعنی اوان متفان که
 نقوش کویده و صوبه شخیصده وجود مملکت اصله و معنی
 رو قیو سحر عارفه اولدنده در ادرای کور مملد رو کسرسن
 کور طاهر و ج ایدوب مجوس جهت اولوب بی جهت اولدنده
 و اندر اعلی اولدیم نورنی تعقیبده و کفر و اولمش وجود ایدیم
عرو و اخلد در اصله کدی یعنی در حوسطنی یعنی تحقیق انسان
 به وجود سحر سحره فرع اولدنده وجود لفظی کما زور
تحقیقده وجود واجب الوجود در خصوص سحر رنگ بو دلند
 الا عنان ما یحسب راجع الی الوجود و انما وجود مجازیه و تحقیق
 انسان که و تحت قیو من رومی ایت لر کیمسی انکس معنی در
 اولور تحقیق وجود ایدیم فرع اولمش و سحر و دقلری و عالم
 ناسوت قیو اولوب اولور و تحقیق مقام اصل سحر و انکس
 انکس کون یو وجود ده فرع اولمش و اما تحقیقده اصل وجود
 اولور و تحقیقده در دنی جائز لر وجود دن مراد واجب الوجود
 اولور و اندر طایفه سحر محیط و تحقیق اجماله ذاتیه وجود ایدیم
 نور تحقیق کس کس ایتبار لر فرع اولمش عرو و انکس در اصل
 دیدی مقام اصل سحر عرو و انکس راجع و صلت و تبع و تبع الی بعد

ایستادگان

بر مکدر و مویز او بچوان غم تو معنی سلی ظهور را یوی اولمزدن
 اول اویوس منصفی غم انبوه و مغز زبانت ترسل ز غم و اظهار
 و انچه اعلم **بر سینه ز کوه کوه کوه که انگشت عشق از فرزند**
چاکر عشق محسوس که ایدر جلدهن فانی یعنی وجود و انانیت
 برده مشابهنی بر و برن خاص را بعد من عرب و انان تخیر و بیند
 از هر اول و عقدن بر ندر بر ریمو بیو بر و دخی برده انوما
 در لویوه لطیف و مشکوفه لطیفه نهایت یوقد زلزله وجود
 انده دخی جنه اهتمام و سعی تمام ایدر عبادات طاعتن و تقوی
 ریاضاتن ظهور را بیا انوار الی و بعضی و عرفان مناهج هدیه
 نهایت و غایت یوقد و دخی برده دورت دور و لویوه وارد
 طایفه و آرموه زبوه و فاعا راننده دخی تلو صوغه و آبی
 صوغه فاعا و یوقد زبوه لودده و فاعا صوغه و زده و بر
 دخی کشف و سخی و ظانی در وجود ان فنی دخی کشف و ظانی در
 و بوندت انما مشابهنه نهایت یوقد زفصلی موجب تلویدر
 لویوه رولوت زبوه و لویوه علودر و دخی فیصله رولوت دخی
 علودر و او دخی فیصله لویوه لویوه کولب و شمس و قر و ارد
 لویوه دخی سوس و عقور و در و وارد در که انظر مشابهنه

اوله یوقد انوار کون عقور عاجز و ادراک فاصر و زبان حاسر یو
 مقام ادراک اوله یوقد ادراک اوله و نظر و انی تلو انده و لا
 تقدر و انی ذات الله به تکلم بنهد رجالی و فاعا موقوف اوله و عقدن
 لایستی ارضی و ناستانی و لدن لایستی فاعا به من فاقهم و انده اعلم
خیر آن ایچ اهلین که کتبه قلیت با برکتی و کفری جلوه تلویدر و ز
سختی بنای یعنی انده و فاعا لایستی فاعا به من فاقهم و انده اعلم
 م سدر حیرت کشته عقون تیر آن انکه تلویدر قد زینت و ادراک
 جائز که لایستی فاعا به من فاقهم مقام قلاب نوسنجاده اوله جبر بر دم
 مددش معرب الی سدره المنهید بیو بر لود توت امانه لا حیرت
 و انین بر سدره بیو بر د فتر و وجود کشته لایستی لویوه عالم دعوت
 و بوندت و ارشاد و ایچ ن اسرار اوله ایدر اوله وجود دل نبی و کلمه
 و بیقریه ایستی در اندر دخی جائز که لایستی کشته داخل اوله زبوه اوله
 حیرت مقام حیرت ایچ منیم بر سدره ایچ اسرار اوله
 احمد دخی اصغر و ح و فاعا به من فاقهم ز فاعا به من فاقهم تلویدر
 و کثری جلوه تلویدر کشته لایستی فاعا به من فاقهم و انده اعلم
 و م موزات لطیفه کشته عارف اوله لود بر م سدره تلویدر لایستی
 حقیقتن و بیان اوله تلویدر فاعا به من فاقهم **م سدره تلویدر بیجانی دهشت**

ودخی عشق خروج العاشق من عالم البشريه الی عالم الالیه و
 مولانا قاسم کشته مشقوب کشته بیو بر بیت شخ عشق
 از من بلوم بر و ام صدق قیامت کثرد و دخی تمام **کوه و قوب**
سختی او ز تلویدر لایستی ایچ جان بر تلویدر
 بر یوقد قلیت انی جائز که مقام اوله کشته و کشته و کشته
 لودر کشته مشابهنه مقام لایستی اوله ایچ جان بر تلویدر
 حقیقت انی حقیقت واحده درین دیر عقون فاعا به من فاقهم
 بر کشته و کشته و کشته برای اعتراف بر در اول حضرت کله
 مقام او اودن ده فرانس عشق خدایه و انده کله اسم کسیدن
 به حوب لوان صوری لایستی ایچ لایستی اعترافی رف و وحده
 ذات قدم بصوب فاعا به من فاقهم حقیقت کشته شرب فاعا به من فاقهم
 و فاعا به من فاقهم و فاعا به من فاقهم و فاعا به من فاقهم
 دائره مثال محیط اوله بیو ایچ فاعا به من فاقهم در فاعا به من فاقهم بیجانی
 اوله حقیقت واحده اوله لایستی بر زده و انده اعلم بر و فاعا به من فاقهم
 قلیت انی جائز که بطلده ان اندن مقام ان اوله عالم
 غیب مطلقه استنیدن و اوله زبوه فاعا به من فاقهم عشق ز فاعا به من فاقهم
 او زده جلوس عالم دخی ده ذات فاعا به من فاقهم لایستی لایستی

آباد کوه کرم ابرازمه که جنب ابرو خدا آتی

یعنی معانی ما غرضه ذکر اولند یعنی در جا و زده ملکات و بی و کسیر
بویاریه کما یصفون کوه کرم ابرازمه که جنب ابرو خدا آتی
یعنی سبب از مشتی خدا بر او از قوتی در جهان ابرو است قوتی که مناف
بند و صفای کسایه لا ملایه یصفون جنب خدا ابرو مدارت عالم و احوالین
مقام ملکات احوالیه باقی و ثابت اولوب ترکیب خیا ناسوی آنشی
مشغولی و ایدیه فانی و وجودی که مقتضای لامعونی نو بر مقام حضرت
بیا یونیه عرقی و لافرقی اولوب شوال مشتی سبب از خدای اول و مرغ
دل بر بیاری بار و مشلا رایوب فنا و صفات ایدیه حضرت فانی
کوه کرم و جنب خدا ابرو در او صفا و مقصود و نام او کوه کرم ابرو
و ابرو باقی بقواب **الکثیر علیه السلام که بر کوه رسیده دن**
جان آتیه بهار و برین کوه کرم ابرو میانی یعنی کوه کرم ابرو
عظمت مارت که در آنجا کوه کرم ابرو است اما کوه کرم ابرو در حضرت
آئیده عالم اربعه میانی که آید کندن حضرت کرم ابرو یعنی عالم اربعه
سبب آتیه کندن فانی که نیست بولش اما عالم عالم کرم ابرو مطلق
عبار تر اول عالم کرم ابرو و جنب ابرو کرم ابرو کرم ابرو کرم ابرو
مقابل و برین آتیه و آن کوه کرم ابرو برین آتیه کرم ابرو کرم ابرو

میانی

میانی سره المنهاه و نا بجز و کوه را می گویند که جلاله جلالی بول
و بریم اینها اما وار از اینها که حقیقت رسوای بول بود و برین
تویم جادش صفای او و بجز اوله دخی گاری عید و اوله علم
کرم مشی حالکات آن و جلاله علم و ایدیه بر جمعون **کلاه اول و امانت**
وار من مولای منتم که بوقه رقب بعد اندزه نه صانق
سن بومیدانی یعنی کلاه وار و مسلک علم بوعالمه و نظر بکوهین
مقبوضه و امانت بجان و مقال حضرتی وار من در کله منتمند
وار من و کله و البده بر برایت و بر نهایت بولش نه آتیه دخی کلان
انبات اولش و حال بول که باید بیدین و آتیه و ملکان زماندن
منتمند و رقب بعد دخی بوقه رقبانیا بولش اتم و جد الله آتیه
کرم سبب حقیقتی حق سبحانه و تعالی بر خاله حاضر و ناظر
و بر آنکه موجود و نامزد اوله افرده ظاهره باطنه و حق تر
و حق حضرت کرم ابرو اوله وار من کله و رقب بعد دن منتمند
بیت ای براد زبشما و کله رقب حق زبیر بال بر سفر حق بول رقب
حق و اربقن انکله و کله زبیر و منبند کله و رقب و حق رقب
اید منتمند بول و بر و هو علم انکله آتیه کرم سبب معانی لطیفه
بومعانی منافی و کله بر کرم سبب معنی تکلیف و بوضوح آنکه انسان

معنی خندد و خرا اوله **رقم بصر السبب زاهد الکریم یعنی پاک**
زلف ابرو که در آنک است بولک است بولک است یعنی صورت
زاهدی که در آن کله در ده قلم منکر اسرار الکریم معنی پاک رقم
بصیرت معانی عالمی که را بر و بر معنی یا امانت زلف ابرو
بومعنی پاکت بولک است کله و زلف امانت و بولک است بولک
دخی حق امانت اعلیوب کرم ابرو و کله امانت معنی امان
و امان انما الیقین عین انما و صفای در رقب **یعنی حق کرم اوله**
کرم بقر اوله رسویم اند بقر الیه حقیقت ای کرم کلمت
یعنی فی الحقیقه رسویم اند بقر اوله و رعایت از لیسیم بقر کلمت
ایر تیه منظر در رسویم اند بقر اوله و ایدیه عقیده رسویم
ایدیمید در زبیر بولک است بر خاندن حسنی اولوب کل کلام
کلا لانه عرفان سبب ابرو بوقه بقی قول امانت برین و مجلس
کله دگر و من لری کرم بقر بوقه بقی قول امانت برین و مجلس
شوا کرم بقر اوله ایدیه بولک است و بوقه بقی قول امانت
بقر بقی کلمات ابرو و امانت کرم بقر بوقه بقی قول امانت
سکوت بقر و خاموشی کلمات ابرو زبیر امانت انسان صدق
جوایر و مداره زاهد خرا اوله و اوله سلام

عالم اربعه جامع سنه جامع علم الیقین بر آن و بر قدم آبر و عرقی
و کله و بولک فانی قیام حق و وجودی و بوقه و اطلاق ایدیه بر ابرو
خاک اوله و بر آنک کلمات پاکت و بوقه باقی عین کوه رسیده
اولی بوقه کلمات **ایا حق ابرو ابرو یعنی بوقه**
کوه بولک رسویم اند بقر الیه حقیقت ای کرم کلمت
استانکله کلمته ایدیه ابرو و کله و کله ابرو و کله ابرو و کله
القراب اوله و بخندن کله مناسبت اولوب محنت ابرو ابرو
تعبیر ابرو باقی بوقه کلمات ایدیه کلمات سبب ایدیه و بوقه کلمات
منتمند اوله و کله باقی دخی بر منتمند اوله کلمات بوقه بقر
معنی بوقه و کله کوه بولک رسویم اند بقر الیه حقیقت ای کرم کلمت
اولوب فرده و ایدیه بوقه بوقه بقی قول امانت برین و مجلس
بوقه و ایدیه عرقی اولوب قید روح و تدبیر برین دخی بوقه بقر
کله و کله بوقه کلمات ایدیه و بوقه و کله کلمات معنی و کله
معنی و بوقه و کلمات ایدیه و بوقه و کله کلمات معنی و کله
مشاهده بوقه امانت کلمات ایدیه و بوقه و کله کلمات معنی و کله
بوقه و کله کلمات معنی و بوقه و کله کلمات معنی و کله
اوله کلمات ایدیه و بوقه و کله کلمات معنی و کله

بقر

غزلانه
 نیده چا واره کوکلم شکست و دایوس شک فرخار ایل
 کاکو لر ای ز غوغا بوس مراد لوکلت بولو بوسکتان
 بشکاید یعنی زجاره ایدیم شکست کوکلت او اده لکندلم
 انعام کارایله مقید اولوب دهرکت قس و اسد بوس و اول
 یادی بوس غاکت کالونی ایز فرخالد قوی اوردولی اوزن ساجدر
 بر بر لر بر و زکارت مقتضا سندن دایم غوغا غم بوس
 مراد کالون اهد و نیادر لکسن دیره بوس سندن موکلی سباه
 آس وجود غم بندک و چه باز چیر ایدوب بر آن اول صورت
 بی معین ز غم شکست اولوب کس لاره دیره برادر اولدوقن بیانر
 و یاغ و کلظان مراد لفظ حال و فرخالت تقصیل اولدوقن برده
 جلال و چه جاندا اولوب عاشقکارت رفت در بر اینه جانم غوغا
 هجر و فراق ایله عاشقکارت لار ایشرت تخالف سندن شکست اول
 لشکر فرخالد مراد دهر و نکت در دالمی و ریح و عی اولوش
 بر بر نهر بوط صاف بصلاف عسکر نکت آس اهد دایا ریح
 و روزگار کت شده سندن کرون بیچاره لکدن بر آن حال اولوب
 بر بر نهر تقاضا ای جنگ اینات ایدوب غوغا دهر بوس اولدوقن

ولندی

ولندی دخی لری جلیین حسن دهرکت مسعد و نامسا اولدوقن
 غوغا بوس اولدوقن علی لری لری لک ایز خاندن شکست و خندان
 غایت و چاره طلب ایدلمنی جاندر کلاه بر مخون کیمی کس
 غیر عی عشق ایز چشم بر برده مکتب لوتار صحرا بوس
 مراد وقت اولدو رشق مینو اس صحرای فرزند کس کس
 چشم بوس بر جمله ارام و بر برده سالین اولوب ایدوه
 حال اولوب عشق ایز ایز ده در اولدوقن بیانر ریح ناظم
 عالجه بی ایدر ایدم لوب صحرای فرزند و وطن الصلی بوس و
 سن ایلاه و چه موکلا ایدر ایز چشم جاسوسی بر برده مسکن
 طوبی ارام ایدر مدلیق و فرقت صحرای فرزند و کس
 اولدوقن عوم حکم و هم حال صوری و معنی عشقند غیر یاری
 و وفا داری اولدوقن علی طریق المس حال تقید و کلامی
دیره نکلر تو تاب ایلد موج اسرار محبت ایدم دریا
بوس مراد کان ایدر بولاشن کوزیشم دیره غم لکی
 نکل ایدوب سیمی دمه وقت اولدو که ما هجان و ایدر بیهوش
 با زکل ایدوب سیمی دمه وقت اولدو که ما هجان و ایدر بیهوش
 بوسک بیانر ریح قطره وجودم دریا حقیقت عارض اولان

اسم ظاهر سندن توج و تعین قطراتی مادکنت لاره بر غویب
 نیمه صاب قه زخی سید اولدو دایا بیان دل اعراض ایدر کدن
 اسرار رخت و عرفان لری نکت تقصیل اچون قطرات عشق دیره
 خونا سید نکلدن روان ایدر کیم امیقه اولدوقن اشک در زبانی
 کس متوقر اولوشوب قطره وجودم دخی محبت حقیقت اولدوقن
 دایره و سید اولدوقن بوس و عارض ایدر بیانر کلاه طبعی آینه
خات ایدر ایش امتزاج بر تو هر صفتی در
بالا بوس مراد سولی طبع برده دوشمش نوری شمس
 لیتی نکت ایدر کیم اولدو بالا بوسد یعنی بر نود کس کنت فلک
 رابع الین نود بر نولت خالون انواع حس سندن در ریح ایدوب
 خار و خاشاک و سنک خات ایدر امتزاج ایدر کدن محبت کاهی
 فلک رابع یعنی نزل افلاک اولدوقن دیندی طبع جلالی سولیمی
 چه دره حالت و انواع قاز و راست ایدر امتزاج ایدر کیم هر و ش
 کوکلم بالا بوس اولوب طبع تواضع ایش فلک ایدر امتزاج
 ایدر کیم بر تبه و مقام اعلی علیین اولدوقن طالب اولدوقن بیانر
 شیخ ناظم هر صفت اولدو که لغظ ابتدا جانده نمون و قیبره
 اولدوقن ایشرت کلاه بر محرم انیسم دلبری دهر لری

ریح

ریح استغناء ایدم وقت اولدو دهر بوس مراد لایحه دهرکت
 کس معاملت سید فرخالت اولدورم ایدر وقت اولدور کیم سید
 اولدوقن کس ایدی و کیم معاملت سندن ماضی و حالات ریح الی جان
 کلاه ایدوب کلاه مستقر غاشیا اولدوقن نکت سنده حسن
 معاملت سندن کلاه فراد بوس اولدوقن بیانر کیم لفظ کائنات
 لیری و مینک سکون لری مفاصلت کائنات معانی ریح اچون زانو
 صورت و اولدوقن کس و مینک سکون ایشار معانی ایزه عدول
 ایدوب دیک اولدو که دلبری دهرکت ریح استغناء سیدی اولدوقن
 دن قنات کس و فاسک ایدوب عالم بقای ایدر کیم حاصل
 اولوب فراد بوس اولدورم زرا ایدر ایشرت ایدی کون متانده در
 شکریه و شکر دایه کیم ایدی نوز سنا ایدر بیجس بارک
 آن جا در اچار و اولدوقن کس و مینک سکون و قیام کلاه غاشیا اولدوقن
 مختص ایشار اچون کس طریقی اوزره کلاه فراد بوس ایدی
 عمر و نازه نکت کیم اولدوقن ایدی دایه لکین شکست طریق اوزره بیان
 ایدوب لسان حال و قاصب حال ایدر ایدر ایشرت معانی دن توفیق و قنات
 طلبیدر ایش کلاه ز کیم کیم تن بر و اولدو ایدر ایدر راه وصل
 دم اولدو در لری کس کان قاصب بوس مراد کلاه کسندن لری بهره

الریح

رسمی نون محمد بر اول الف را ماضی القدر نوری دانند و نون مخفی
 یعنی الهی در وقت قیامت روحی بیوردند و کورم بر سلسله
 ن والقلم وما یسطرون ده اولان نون فاعلم سطر ایوی و اول
 سطر دن کلمه نظیر را بوب حروف متفاوته و کتبا مشهوره
 پیدا اولوی فاعا اول نون ده اولان تضا
 سطر اولوی زیر انون کما تحقیق
 نونماند و فافهم حوا

م
قطعه

بوعلم و جود او زده نیکم پیدا در روش نظر استانه زهوار
 و دیانی بواجب مخالف منشد اوج بیای بند بود یاد در

بسکرم و عالم صومرست معتر در نیک ملکات معانی جمع کتبا مشهوره
 اولی بیای بنای سخن نماز و قالی غیر کوی دمی موراسا و معانی ظاهر در
 تکلم بود بر شکر فاعلم نون م عاصور زه بولک غیر بنی بعین کوه اوج
 اخلاص انون و آیت آخرا بر علی صومرست سخن بود بر شکر در نیک ملک
 صومرست و اولی و کسا و صفات را حاصل اولی در آنده آن مائمه او زره
 اشیا

اشیا، ملکه و کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 جمع مظاهر کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 اکتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 و انداختن عن العالمین

شعری

عرو و حق قوی که عین علیا بود
 نور مولی جاننده بود با بود
 علم عشق زهوار و کتبا مشهوره
 بزاد علیا قوی کتبا مشهوره
 ملس و موره کتبا مشهوره
 هر برین باشد کتبا مشهوره
 سس و سس کتبا مشهوره
 عشق شده قتی کتبا مشهوره
 شش کتبا مشهوره
 جانان کتبا مشهوره

بسم الرحمن الرحیم

لحلام کیا و سبحان من لم یجد الفی سببها الا بالحق من حق
 یعنی سبحان من شکر از آنکه خلق بود و بر سر کتبا مشهوره
 عجز ایو لحلام معارفات حق مع قنات یا مع وف لحلام شریفند
 ناظر و عجز الدرس عن درک الحق ادر است کلامی دمی بودند
 دارند در پس بولک ترم اولان مطلقا عدم در است مع قنات
 اول حال کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 او زره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 وجود در پس بر شکر که وجود اولی علم دمی اولی بوضوح
 با کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 موعوم سبیل دمی مع مود و کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 و سبب مع مود الطریق الا اندر بعد انفا کتبا مشهوره
 محموله رجوع است ق اولی و کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 آن کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 نظیر ایو سبب عجزت دعوا کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 انفا کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره

قابر

قابر و مستعد بن رفیع حجاب طر بقر نیک طالب و سبیل دمی کتبا مشهوره
 موهوم کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 معلوم اول سبب مع مود اولی کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 بومعده خلق تغییر کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 زبجز وز ادر است وارد در بر سبب کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 زموقت و زعم قد عجز اعتبار اولی و کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 حقیقت خلق مع مود و حق موجود در اما چون کتبا مشهوره
 اوصاف ایو احوال کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 و ایجاد اولی کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 و با نظر نظیر اولی بولک بر شکر کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 شرکت متلاو انیت و انشیت دعوا کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 عربیه واحدیده شرکت کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 نظرات و کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 الا کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 عجز این کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 عوام ایچون کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره
 قنات و کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره کتبا مشهوره

للام شرعی بازا امتنع وضعف وجزی تعلیم و معنی معنی
 ابرسی بیات بندسین معنومیل و جو دخی سبیل رومعانی
 بلک عدم درت ز معنای محلول اول و معنی بلش اول و در زمره
 کائنات علیاً تم القداوات والی العیاض حفرتری معنی غایت
 معنی معنی بیور دین لکام شرعی اصل کسومث از عم این کلام
 معنای نظر اول و نکره چهار اشکات اینک ایجاب ایدر بو ایستادن
 حضرت شش اقصفا ایدر حال اول استثنی و نقصان معصوم و در
 پس بولام شرعی فیه اولان ما علی ما فی اولیوب و جو دخی
 ناید ران مینه العلم و علی ما با لکام شرعی معنی منولو ری حدی
 معنی اولیوب غیر شریف و در چون معلوم اولین و آخرین ذات
 عالیته ملهم در امجد لکامی فاده عالم معلوم و عارف
 و معنی اولیوب و معنی و در اولی و منولو در اولی و معنی مقادیر
 ایدر اولیوب معنی ذات اولی و معنی ذات اولی و معنی معنی
 علی ایوب بلک عارفین معنی اولی و در اشکات معنی اولی و
 منولو در لکامی فاده اولی و در غانی و حلالی اولیوب
 معنی کجاب ایدر معنی و معنی و در غانی اولیوب و
 معنی اولیوب و در غانی و در غانی و در غانی اولیوب

و لکام

و داننا تعلیمات حیاتیه و جالب ایدر انا و معنی معنی اول و حقی
 مرآت تعلقه و حقی مرآت حقه بر برین حساب اولی و معنی معنی
 ایدر شمول و جهل خلق مرآت حقه کمالی و حقی مرآت حقه
 یوقلو غایت لور و قولی جیندن اولی و معنی معنی اولی و
 انهی بو عکله بخیزدن مرآت حقی ایدر فی تعلیمات معنی و معنی
 اعتراف و کلام ایدر عدم انهی غیر تعلیمات بل انظار و در معنی معنی
 کما فی غیره و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 قال و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 انکلی و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 مرتفع اولی و پس اشکات و جهل و در تقویر و تقویر و تقویر
 طالب و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 عروج و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 شرک حقی در لکامی فاده اولی و در تقویر و تقویر و تقویر
 خلق ایدر معنی و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 سنات معنی با هم ایدر فاده اولی و در تقویر و تقویر و تقویر
 ز حاصل معنی بوخا بقا بر مقادیر سنه و بر مقادیر سنه و
 ز معنی ظاهر اولی و در تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر

حقی و بوخا صانع اتحاد و الی غیره در صورت کسرت اولی ایدر
 قیوایت تعلیم و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 ایدر معنی معنی معنی معنی معنی معنی معنی معنی معنی
 بو جهل کلامی ایدر اولی و پس کلامی و تقویر و تقویر و تقویر
 دل و خلق معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 کلام و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 حب و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 استعداد و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 واصل اولی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 برجهتین هم و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 یار ایدر معنی کلامی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 صادق لکامی معنی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 صیقل معنی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 طلب و جولان اولی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 اولی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 بازا و حاصل معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی

سنات

سنات و سنات ایدر معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 عزیز و در معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 فاقوم بیت بو معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 کو نینجا در معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 اولی و در معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 ان کسرت قانما بعیر کسرت قانما بلای معنی و تقویر و تقویر
 سنات غیر لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی و معنی
 بلای و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر و تقویر
 خلق و خلق و خلق و خلق و خلق و خلق و خلق و خلق
 حقایق فاقوم ایست خلقیت و معنی و معنی و معنی و معنی
 ایدر کسرت لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی و معنی
 حقایق و فاقوم اولی و در معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 جمع و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 البقین و اولی و در معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی
 و الحقیقت معنی و در لکامی فاده اولی و در معنی و معنی و معنی
 بیور دین امر بیات بر معنی و معنی و معنی و معنی و معنی و معنی

تقی کو رحمت و جلاله را با خلق و فرقدن او خلقی که در ملک ابراهیم
 او یکی خلقی نقی ایستند در این یکی سخن حق انبیا است ایستند و در
 بری الحاد مشایخ و بری مشایخ عالم را بنا به یکی سخن حق مخلد
 نقی و یکی سخن مخلد انبیا است ایستند و بری مشایخ را داد و خلک را اجرا
 لا زهد را که با جمیع و تقوی فانی و سید و امام اول زبیر بری مشایخ
 مشایخ و بری مشایخ و جمیع سادات عارفات عالی و فرقی
 عوام غایت مقالید و سبب شیبای سنی جمع امام و سیدین
 مقامید زبیر و حضرت ایستند و سبب مقنن سنی اولیاد عالم
 مقام واحدیده بودیم تا که وجود افاضلین بهره و را اولیاد
 بعد و کسا و مراد ای صفات لایزال و مظهر انوار عالم زبیر مشایخ
 مشایخ اولیاد و را زهد را که بولایت تعینات و بوضوح
 علمیات و حق مخلد و صفات او مخلد **کان الله ولم یکن معنی**
 تعینات حیات علمیات عدیته و صفات غیر و ماسوا در آن تعینات و کاف
 اسما و صفات آن تقدیمات حکایت اجرا اید **انما سالت ابتداء معنی**
 انبیا قدم بعد انکه دیده بعد از آن غیر و غیرت کسور و اولیاد
 بحر و وجود در آن عالم ایستند که در آن لغت و است تعینات و کلمات
 قطرات صبر و تقویین شایده اید و سبب کسا و صفات

و نظر

و نظر وجود حضرت احدیت او بود و بعد از آن افاضلین عین ابرو و
 انوار و خلق و علمیات و علمیات اسقاط اجلا تعینات ظاهر است
 تعینات تعینات تعینات و باطن اسما مشایخ تعینات معنی سنی دیده
 مقنن استور اولیاد و تعینات تعینات تعینات معنی سنی دیده
 اطلاق و اصل و امر بنی جامع سعادته تا انوار اولیاد بصر و تعینات
 جامعیت نظری دور اولیاد و تعینات تعینات و در است اید و تعینات
 مظاهر و مراد ای اسقاط اید و سبب تعینات تعینات تعینات
 اید و مراد ای اسقاط اید و سبب تعینات تعینات تعینات
 بود و مراد ای اسقاط اید و سبب تعینات تعینات تعینات
 اگر چه علمی و اقدما و تعینات تعینات تعینات تعینات
 جامعیت و کلیت معانی و کلام و حدیث و کلامات تعینات
 اید و سبب مقام احدیت سبب اولیاد مقید قائلید و اما بوضوح
 هم مشایخ و باطن و کلام و تعینات تعینات تعینات تعینات
 تعینات اید و سبب مقام احدیت تعینات تعینات تعینات
 و عبادت و کلام و تعینات تعینات تعینات تعینات
 و سبب و کلام و تعینات تعینات تعینات تعینات
 مراد و موقوف اولیاد تعینات تعینات و اولیاد و سبب اولیاد تعینات

معقنن خاص و علم اطلاق و تعینات تعینات و اولیاد
 اولیاد و تعینات **انما سالت** انما سالت انما سالت
 سبب تعینات و در سبب تعینات و تعینات و در سبب
 دیو اعتبار اید سبب تعینات انما سالت **انما سالت**
جامع و تقوی تعینات تعینات تعینات تعینات
 جمعی و فرقی تعینات و انوار اید که در آن کسور تعینات
 فانی جمیع انوار اید و تعینات تعینات **انما سالت**
 سبب تعینات و نظر تعینات تعینات و در سبب
 اید فانی و در سبب تعینات اولیاد تعینات و انوار اید
 و اصل اولیاد سبب تعینات تعینات و در سبب
 و الاکرام الکرامل مکتوم اولیاد سبب تعینات
 زبیر جمیع خلق تعینات فانی مشایخ سبب تعینات
 دنی کسور و در سبب تعینات فانی اولیاد تعینات
 خلق تعینات و در سبب تعینات اید و در سبب
 عدالت وجود اید تعینات و وجود در سبب
 انما سالت تعینات موجوده کلام و وجود اید تعینات
 کان الله ولم یکن معنی تعینات و در سبب

نظر کسور مقام احدیت تعینات و سبب اعتبار اید
 سبب تعینات تعینات تعینات کان الله ولم یکن معنی
 انما سالت کان الله ولم یکن معنی
 و انان اولیاد و در سبب تعینات تعینات
 کلید تعینات و در سبب تعینات تعینات
 خاتمه شایده معنی سبب اید که در سبب
 تعینات و در سبب تعینات کان الله ولم یکن معنی
 دیو خطاب اید که در سبب تعینات
 و مخاطب که در سبب تعینات
 خطاب سبب تعینات دیو که در سبب
 زبیر فانی تعینات تعینات و در سبب
 و ماسوی و غیر بر نظر و موصوم اید که در سبب
 و علمیات تعینات اید و سبب تعینات
 اختیار سبب تعینات اید و سبب تعینات
 ام و نه تعینات تعینات اید و در سبب
 اعتراف و سبب تعینات اید و در سبب
 و اثر بر معنادر اسما و صفات اید تعینات

اربابی تعینات و تقاضای مظاهر حکمت است بولتره نقداتی ایجاد
 اینک نفس رحمانی و مشونات سبحانی هر دو وجودی است ذات
 لایزال و لم یزل بر مقتضای تقاضای کثرت اسما و صفات
 عظیم و تنوع اربوب و وجه در اینجای اراده اسم ظاهر اربوب
 و تعینات متناظره اربوب لایزال تعینات است بر بر این اعتبار
 استعدا درسی جسیل معاشرت پیدا و روی در یاد و تعدادات
 موردن بر این نظری مخلوق است کائنات ظهور و کسای متقابل
 مقتضای است دیگره مخالف و معابر اشیا و حکمت است بر روزی
 پس بومفادین غفل و سفوفی است عودیتند و اول تعینات است
 حقیقت وجودی عنین مجرا اول و غنذ و لیزه اشیا و حله است وجود
 حقایق ذاتی است عدم ادراک المیزان و مجرم وجود و نیزه تعینات
 انضمام و انفصال عارض و لم یوسب بالکثر تعینات است هو مستقیم
 اید بر بر این اعتبار زاید وجود و بر نیزه تعینات علی انظار اربوب
 کائنات تقصیرات است وجود و اولی صورت و اولی قائم اولوب
 همان بر وجودی و اضافی اید هو هم مجرای موجود اول و غنذ
 جناب حقیقت مقام تنزلی و مرتبه و احدیتی اربوبی کثرت و مظاهر
 متناظره اولوب و اولوب جعدن ظهور و نیزه حقیقت جمع اید

نشوه

نشوه بر و اولوب و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 اشیا و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 اضافاتی اعتباری اربوبی کثرت است حقیقت اول و لازم و نفس
 الام خود دانسته وجود و تعینات خود می بیند ما عا الصلا بر و اولوب
 اربوب بنا عدم الصلا بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 انا الله و ما فی الون بر الله ایقانی لایا و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 احذرت لایا من سخر الیک منزلت کلمات اجرا عارف کلمات استانی
 و منتهای لایا عتقاند بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 موجود در سینه ام و نهی و وعد و وعید اول و معلوم و لایا
 عدوت لایا من سخر الیک اضافاتی است وجود و تعینات کرم و اولوب
 اربوب مقام اعتباری مجاز و حقیقت نوم و خصوص کلمات ظاهر
 معتبر و احادیث نیز البشیر و لایا منزل اید بر و اولوب بر و اولوب
 منزه در بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 متکلمین اول و انان ذوات مجر وجود و کلمات و مبهوت در
 بر نقد نظام توحید و کثرت بر تقیر و تحقیق اول و اولوب بر و اولوب
 نظریه نظر اول و نقد جمالی تقاضا اول و اولوب بر و اولوب
 کثرت کثرت مقتضای اسما و باینده صفات متقابل تقاضای

لازمه سخن معقول و فهم و در اسنده کلمه تعریفی مشاهده اید بولوب
 بر قدره غایزه و ظهور ذات را غنذ اظهار و حقایق اشیا و کثرت
 و مظاهر کثرت و وحدت الظاهر اربوب فی مقدمه صدق خود علیات
 مقدره و اولوبی تحت قبای لایا بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 علم و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 هم لایا بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 اربوب و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 امر اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 نظیر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 داخل اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 مصدر اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 معلوم اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 ما عا عوام و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 اصنام است ما فی البالید بومفادین حقیقی رعایت اید بر و اولوب
 اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب

رب العالمین و حبیب محترم و رسول اکرم صلی الله علیه و آله
 واقع اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 در حق علی بن ابی طالب ظهور اید بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 قائم و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 لشکر را از لشکر او جعدن کثرت اشیا اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 بی ایز و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 دانسته و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 میانیم بولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 صومعه کثرت قراری بولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 ما فی العزیز انبیا تعالی

کلمات بود لایا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
 بولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 فاخته و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب بر و اولوب
 پس لایا کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت
 کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت کثرت

وتمتد به تمامت ایزد را و بر او استند حکمت بالغه او از در
 بس احوال نامتناهی است و عطا کرد و در اول و اولی
 صاحب کمال است نامتناهی شیخ اکبر و مناد را که العزیز شیخ مصری
 قدس سره است و العزیز حضرت انوار کاشف و باطنی و تفریح
 و عیان بود و تکریم ماعدا بوقیه بر نفسیه و حق بعضا انوار
 لمحات در برابر تکریم استفاضا و بعضی بقلب خلقت زوده
 عشق و محبت بود در مرتبه است که سوخته از راه اولان
 معانی ایزد بر تکریم استفاضا است و از غنای و مقصود
 الحام و محمول **ایم بحمد حق تعالی** که در عبادت و مجموع
 مانده از الهی است و بر سر ایزد بر سر ایزد بر سر ایزد بر سر
 ایمنی و اجزای عبادت و بر سر ایزد بر سر ایزد بر سر ایزد بر سر
 موجودات حقیقه صرف بعد و ماست اولوب نفسانی حقیقتی
 وجود حسی و ظنی و موجودات نفسانی و غنی وجود حقیقی حقیقی
 و نفسانی شیوه است و محبت و جلال و کمال و نور و نور
 شوقان قادر و مصون و غنی و کرم و قادر و خلق خالق
 اولوب ذاتی و صفاتی جلالی و کرم و متصرف و عطا و وسیع
 و مبین و متکلم و از او است و باطن و ظاهر ایمنی ذات حقیقت و صفات

وحدود

و احدیت در غیري دلدار و در حق بس دلر خاطر و خاطر و عابد و عابد
 و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد
 و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد و عابد
 اولوب صفاتی دارند و ظاهر و باطن عالم و معلوم عابد و عابد
 اولوب صفاتی دارند و ظاهر و باطن عالم و معلوم عابد و عابد
 و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم و تکریم
 خلل و خلل و خلل و خلل و خلل و خلل و خلل و خلل و خلل و خلل
 بیست عبادت و مایه ایزد اولان مخلوقات سائر و ایزد
 بود در آن راه حسی و وجود در آن راه حسی اولوب باطنی
 بر سر و عبادت و صفاتی ذاتی الهیه است و مظاهر عبادت
 بر ایزد عابد و **ایم بحمد حق تعالی** که در عبادت و مجموع
 عبادت اولوب عبادت است و ایزد بر سر ایزد بر سر ایزد بر سر
 اشتغال و اولوب عبادت اولوب عبادت اولوب عبادت اولوب عبادت
 صورتی و جلالی و کرم و عیب و استسبح اولوب در آن راه
 معجزه ایزد عبادت حکمت اولوب عبادت ایزد و ایزد معبوده
 عبادت عابد و معبوده در بندگی استفاضا ایزد بر ایزد

معرفه الهی نامید و معرفه الهیه عبارت است از اینست و اینست
 منافی است با ستمی و کفر و کفر و کفر و کفر و کفر و کفر و کفر
 ایزد موجود و قائم بر ذات و عبادت حق تعالی باطنی و حقیقی
 بیچشم عالم و لذتی و حقیقی بر وجود و کفر و کفر و کفر و کفر
 تنزه الهی است و مملکت انبیا و عبادت است و عبادت اولوب عبادت
 اولوب و کفری سبیل عبادت ایزد را که کفری است و کفری است
 لذتی و کفری معلوم اولوب **ایم بحمد حق تعالی** که در عبادت و مجموع
 لذتی و کفری اولوب که الهی و کفری است و کفری است و کفری است
 الا ایزد ایزدی یعنی ایزد کفری است و کفری است و کفری است
فانستقلا امرت قوامی است و غیر مقام ایزد و ایزد
 انبیا اولان ذوات کرامت در آن عبادت حق تعالی
 و معرفت به صفاتی دلدار و کمال سلطان العارفین مولانا جلال
 الدین قدس سره است و ایمنی از صفاتی است و عبادت حق تعالی
 ناس و حفظ خود و دانش و غیر آن و صلواتی و صلواتی
 حاجت به نور است عبادت طاعت کفری عابد و معبود و کفری و کفری
 صفاتی ذاتی و ظاهر و باطنی **ایم بحمد حق تعالی** که در عبادت و مجموع
 اقتضا ظاهر بر در زیر انوار و مظهری عینی وجود ظاهر بود

بر نقد و مظاهر در تعین حاجت به معرفت هم اولوب کفری
 بود که کفری است و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 زیرا معلوم در کفر است و کفری است و کفری است و کفری است
 اثر وجود باقی کفر خالو که کفری است و کفری است و کفری است
 معبود و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 اولوب و عیب و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 و عبادت کفری **ایم بحمد حق تعالی** که در عبادت و مجموع
 کفری است و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 مطلقا یا بعد تحقیق وجود معبود حقیقی یا کفری است و کفری است
الرجوع الی الهی قوامی است و غیر مقام ایزد و ایزد
 و صفاتی الهیه و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 ایزد در آن صفاتی است و کفری است و کفری است و کفری است
 معرفه الهیه کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 کفری است و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 عین جلال و کفری است و کفری است و کفری است و کفری است
 صبیح اعلام ایزد کفری است و کفری است و کفری است و کفری است

عایدند اول زیر همین خند و ناخند اواره سست بزرگور و بجای
میوه بی شمع تقاضا سنا اید را اول اوله مجده اولدن بوسان
کیر و سلف و زبان نغری نغری اوغز بوسوزنده عوام کرم و ش
ملکوف اوله وجو دلی محذ و لوصوب و نزلید اولدن افغان
ردیه و معتضای هوای طبعیه المار و تزیق الماری نواست
و حسرت و چار و چار ناجا در عقبات مذاکره قمارا و سخی
حاشیکه قلبی بجوم اولد و غندن بشق سلسله نظام عالم مختلر
وار تیا ارا بشق بزمین و انتظام جدو دار کان عمل غنای معللر
اولغندن باعدا احکام شهر و حلا معظرا اولغا عیاب ایر و انجیلک
عوام بجوم القلوب اولمس لر تحقیق و معوقه الله کشف ارا اولوب
موجب و جاهل و غافل و ناخا ارا اولغی اقتضای ریس بجم کفر
و حلا مظلمه نده حکمی اجرا اولد بقلدن بشق احکام حلا دخی معظلم
تا لغی اقتضای ریزر با جاهر و غافل و عاصی و ناقابل قبول عقو
و عطا حقیق ارا اید یعنی مقام و سب ماعتل غیر اعتباری قائلک
اوصاف ارا بظلمه نده جلوه کرا اولد بوسوزنده شعور قدره
نقصن عیاب بیک لایتم کلو و نقالی کشا زعم انقص و القصور
نیجه بجوم هو الله لغی کرم حقیق بسدر کرم کرم و کرم و کرم

حق

حق معقد المار مع فضایل **عبد** و عبادت ایزر ایزر کرم
صدقه کرم صدقه کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
و کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
وجو حقیقی اید معقق اولوب اثبانت رفعا اولو **عابد رب**
حق یا ثبات الیقین کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
عجو دیت اسفا اولو اید بونظم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
ظاہر عیابا رخا نا اولد بوسوزنده ریزر لفظ صحت لوجرف
استماع اولد و غندن حق المار مع فضایل بزرگرس یعنی موت
ایدنا و کرم و انقضا عطا بقدر مراد املحق مع فضایل بزرگرس موت
دلین ریزر بیدر عجو دین عالی الیغز الا کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
و نفس بیدر کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
معنا باغوی سادته مستعد اولوب قرانیت و وحدانیت دان
یقین حاصل اولد کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
عجو دیتا بلقیس بیدر ریزر کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
دخی قائلدر لیکن ما ملک اوست انبیا بونقدر کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
یعقندن صکره اشکاد نام و تعظیم عجو دیت عوام ایچون نامور کرم
سبیل فاسق المار کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم

121

شبعین سید المسلمین عیابین مظهره و شد کرم کرم کرم کرم کرم کرم
اید سستی بوسوزنده و لیکن حق الله علامه یعنی خلافت
قبیل نبی اید حتم المیش زبرا انردن دخی مع کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
ایمرا انبیا، علامه و اویای کرم و عمای ذوالا حرام احتیاج خالره
جکدی لیسان و صاحب علم و عرفان اولغی اقتضای ریزر اید و
اوله نظام عالم و مینانده کشف قیبت بنام مقل و احکام اسما
وصفات معظلم فاضل کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
مقامات و مینانده حلا طری اولوب نقد و اجرائقا در مینانده
اولغی عیاب ایدری و فیه کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
حلی و حقیق المار سلطان ای تحقیقین عماده العوام کرم و عماده و عماده
المستغنی من جاهل السلوک خوف و رجا، و المتوسلین لعم القامات
والکرامات و المنتهین لخط و حد و التشریح بستم منتهین ما عدا
طائفه کما ز اتر غلبه و لکن عجو دیت اید نامور و کلا معفته
مستعد اولدن حق بونقدرن قلبی کرم و اولد و غندن هو اولد
موهوب بوسوزنده عبادت اید را اولد لیکن عبادت بوسوزنده اید اولد
نفس بیک سستی و با عین سعاده کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
سیر انوار لیل العبد دینه تحقیق کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم

عجو دیت

عجو دیت باطل اولد ریزر بی تحقیق ظاہر اولد کرم کرم کرم کرم کرم کرم
اولغی اقتضای ریزر دلی بولیب عالم امرن عالیدر عالم کرم کرم کرم کرم
ظالم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
او حلا قدرن احتیاجات مظهر معقتضی اولد و ریزر علم معلوم و
خالقیت مخلوقه و الوحیت ماله حد احتیاجی حاشیه شعور ارادت عقلت
و ظهور قدرت معضفا سستی عقول و شعور ای سستلی کرم کرم کرم کرم
و عرفان حال کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
کله قدرت و قوت و اختیار و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد
و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد و اولد
ایدر کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
و کله قدره کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
مع هذا امر کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
و ارا دتمه معقد و حاصل اعتقادات و عقاید کرم کرم کرم کرم کرم کرم
و مختلف و احوال و فعلانده هم معقد و هم بیدر معرفت بر کرم کرم
رو چار و چار و ناچار ارا دت حقیق اولد و حق ارا اید ریزر
کر قیاسیم اید نامور و نظر و منطق لازم کلمه بجوم القلوب
و حکم الهوا و اختیار اولد قدری ایشلا رگاش حسن فی وسط انهارد

122

و فی حدیث علی بن ابی طالب و قضای سمائیة شوی اقتضا ایدرک عدل و بند
تنتزیر و بولنت لقیات آنچه قد مرده در ذات احدی و شتابت
حدوث و عدم اندک از شما کمین لا قبل فالجسار الله التعلقی بنظر و
و ظهیر و گایان ذائقه شرف و چه من العلم الی العین علی حدیثی بی روی
سید الانبیاء من ربه من قول الله لکننا متعینا فاجبت ان اعرف خلقتنا
العلیق لاعتقنه یعنی قتل ما بی کلمات و استجاب ایدر ذاتی و گایان ذای ظهور
تعلق ایدی ایدر عدل و بند شرف و حقیقتا ایدی شرف نیست ایدر
رئی سندن روایت ایدر رکت بن بولنت مرقی ایدر سو دم بتلی تحقیق
خانی خلق ایدر بیتی ایچون کین بعضی بویب و کفری ایدی و فی
حقیقتی مؤمنه در غایب ایدر در کلمات عدالت ایدر کفری
مفهوم عبادت مؤمنه در نظر اخلاص اولد و فی کلمات عدل و بند
و فی کلمات شرف و بند و ضلالت و سندن ایدر و نزل و **و ما خلقت**
الناس و الی الا بعد و ان ایاهم فون قوی شرفی غیر حقیه دیده
موفق و خلق سعادت و صور عدت و ولیق فاسد اولد و عدل
شرف عبادت تمام محجور ضلالت و موهبا ایدر کون کونلری نمودم
اولوب ایدر غیرت اعتبار ربه عبادت و بنظر غیر محجور بنظر شرف
حقیقی غیرت سنده ضلالت اعتبار اولد و بخشا مرقی او عبودیت بوضو ایدر

خاص

خاص اولد ایدر ان وضع اولد بخش بر معنی و عبودیت مقلوب ایدر
ریتیت سندن و قایل بنظر اولد حقیقی مابهر و باهر و ریتیت من جز
و چه بکین و چه بجزیبی و رولنت **واجاب** لوی عیض لند قیوم قد
الکر الکر مع قایل حقیقی بسیج کر جمع بحداد الله جل و دلم عبوده ایدر اولد
عبادت ایدر لری ایدر اولد ایدر ردی کرچ بوطن نفق عیان اصطلا حد
ایدر اولد ایدر ایدر من لفق مقصد ایدر اصطلحد رکن بو حمله مراد
تفنی بالعباده ایدر لقا اولیا ایدر لفق خلاق حقیقی و کذب لری بنسیر
و مالاده محضیر و توضیح و بسط توسیع اولد و فی وجوه اولد
فاخره و تجلیات ساریه و چه مان قرائت انبیا و زبیر سولی
و بالکلیه هر آیدر قهر و استتک و انضمام و نظر و عدل سندن معا
زده مقداری وجوده ایدر ایدر بن لندی و چون دن ما عدا
و چه ان لوی جوه غیرت ایدر سو جو و اولدی منق و کارا ندر کار
اولد و فی معلوم اولد عبادت ایدر لری دی ایچق ایدر عدل
سوخن عبادت ایدر لری زبیر ان لندی لاندین عبادت ایدر قیوم ایدر
ایچق ایدر لندی ایدر لری ایدر و فسخنده شمار لری دلا قاصد اولد
من ایدر مع الله المقتدر و اسم هادی بنظر ایدر سبیل خلاق تعلیم
و حد و دشتی حفظ ایدر مقتضای اولد ایدر لری قایلری باطن و صفاتی

مانند در کت و نوری و اولوب بخاطر و امارن بومیانده
اقدای مستزاد و بیشتات و بخش عدت بساط ایزد صاحب
سطلح زقرانده اقدای ایزد ایزد منی مهوت و مات و ذی انکار
معنی و استیکار رحیم ایزد ایزد ایزد انسان و جاه خلقت غیرانده
قلوب کفشد در رنده قلد ایزد کرس و مشهور و ملساف
مختر حلالی و هرگز اخذ و عطا لوی طوب و جوی کانی اولد بوضو رده
بندیه لازم اولان جناب علیم و جلالت و عدو و عدو و کمال
اعتقاد ایدر رضای شریفین معاییر حرکت و انفعالن و امر و نهینان
تمام شیت و اجترار و جهل امتثال و اقوال و احوال الله مخالفه نا
انقی و اجتناب ایدر و جنبینت عرو و الو فقی حبل المتین اولان
شعبت غیر استند مداوم و بجهت نجات جو واجبه لرین معنی
معیب الخب ایدر و اعتقاد ایدر و ایدر و ایدر و ایدر و ایدر
مقدار ایشین شریف مطابق اولان کلام لیا و کلمات سر
فقار و اوسون کوشن صوفی شایسته سبیل المتین هر لایق استقیما
شاید ایدر لویوب بقدر الوبح معنی ایدر شرف عبادت ایدر قائم
و عمل و اعتقاد و احیاء امت او زره لویس و ایدر اولد قون
صلحه اگر بر صاحب حال و خلوص برشت و معتقد ایدر بنسبم کردن

داند عبادت ایدر لری و لکن شرف الله علی قلوبهم و انهم و الهم بولکم
و فیکلکم لکن حق فلو بدین شرف ایدر لکن ان آفریت من الله الیه هواء
مغتضا سندی خیال و بو لری الیه ایدر انفا ایدر لکن ایدر ایدر ایدر ایدر
اولد و فی وجوه اولد و فی ایدر الله نعمات و خالنده هر قدر
علی الشریه اولد و جناب حقیر وجوده معلوم کتیر و اثبات
و بر سو و غیر مشهور و بر لعدن غیر شرف و سلطه ایدر ایدر
او بو اولد اولد رفقور و کتیر ایدر لری ایدر عبادت ایدر اولد
و فی حدیث یعنی بونده حکمت با لعی و وار و زبیر ایزد جلاله ایدر
ایدر حق بسیر سلسله نظام عالم و ترتیب شرف معین و احکام
او صاف متعادل عقل فایق معنی اولد و عدل ایدر شرف شمول
قدرت و وسع دائره حق و معرفت و انواع تجلیات و شرف
ایده ایدر لکن حقا اولد ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
و احکام جمال و جلال بنا ظهور کتورا و لقی امر حقا و ممتنع
الخیال در حقیقت **تنبیه** ای طالب اسرار حقایق مکتوم وای راغب
کینه ز معارف محجور نه معلوم اولد که بو معانی در در خالق
و بو کلمات اسرار حقایق تمام حکمت و لعل عظنده اولد و عدل
بر صاحب در ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
مانند

اختیار و کنید و اسطساعت و وسعت دولت معرفت انتخاب
 ایوب مراد تنی ارادته تعلیق و مطالبتی اختیار بند نفویق بود
 بکره سلطان ذکر کولک نفوذ و قهر زمان جزیه وجود نه ورود
 ایوب اول وقت بوطاست تعاقب و کلمات اسرار دقایق
 زوفا و خان عکالت و معنات اول وقت صلحه کنیده نسبت
 و صلاح حالت البقا و انتخابی دره شمار و انکار
 بد اختیار نه با اختیار سبب فایده
 و انرا علم

قال امام جعفر ابن محمد الصادق فی حدیثی عنده من طرف الفصل
 من الوصل والحرک من السكون فقد بلغ مبلغ الفی فی التوحید
 ویری فی فایده یعنی اول کمال وصلدن فصلی سکون حرکتی
 بلدی تحقیق قرار اول وقت تکمال باغ و اصال اولی تو جوده و انکس
 ایوب معرفت نام و روایت و تعریف و تحقیق جائز اولی
 یعنی معرفت الله بعد مستحق و باقی و تعریف و تحقیق معاد قدر
 پس با بوقیقت هم قاص و درستی بی تاملت قیاس الحام حال
 انعام و عبادت مسکی الحما یا با و صل و حفظ و حرکت و سکون
 نه محض صرف و نه مقام معطوف اول و فی معلوم اول وقت منوط

ولیا

ولیا و اولیا و بوطاست علمیات کلمات و اصله منطوقه کلمات
 معانی لطیفه سی معنوم بوط بر معانی و لغت فصلات الی حکای
 وارد بری حقیقت غیر برن انفصال ذلک مراتب متعدد است
 سعی مرتبه یعنی مرتبه حاکمیت اجرا ایدر مثلاً ابتدا جز نفس
 ارباسی و شهوی اوصاف و لذایذ دنیا و امارت ابراهان
 انفصال که نهایتی مستلزم انفصال دنیا فایده تحقیقی بقیاقوال
 و انفال خلیف و اولاد و الطاف غیر برن انفصال ثانیاً نفوس
 عقول و قوی و جواس و سایر ابقان و اعتقاد فی وجود
 ماسوا دن اوصل و فروع انفصال و الیکن معنی انفصال
 انفصال ذلک بر فیهو ان الله سیر من الله ذلک تعقیب اول اعتبار
 حقیقت مقام احدی برن مراتب منزلات تجسید و احزیت مرتبه
 یعنی تعاقب انانیت ذلک صور استنباط بر محب و برده اول
 عزیت و انیت ابره یوب اولوب سبب طبیعتی محوس و انش
 هج و فراق الی معلوس اولوب وطن اصلیدن دور و انسا
 احزیت ذاتن نهجو و بر وجود دن تعقیبات صور حجاب
 و تقوس رات امتنا زینت حجاب اعتبار بر حقون انفصال
 فایده وصل یعنی انفصال فی الکی معانی محموله در اولی معنی مثلاً

ایر محصور او حجاب و عقول اول که قبل التشرکات عالم اطلاقه
 تقدیری بعد التشرکات و بعد تشریح اعتبار بر نفس و بند عنایت
 بر زبان و هم دان ای علی حده علامته نشانات کثیره الی معلوم
 غایت و درون ناپیدا رکت و ب نام معرفت الله و اصال الی الله
 و سیر فی الله استشف اول وصلدن فصلی سکون حرکتی
 بویوب تو جوده مقام قراره باغ اولور و انکس این ذات عالمی
 معرفت الی یون روایت و بحث تحقیق ایوب طمانده معادق و
 عرفنده فافقد و انرا علم تحقیق الی معلوم اول که وصل سکون
 و فصل و حرکت بوطاست فایده قدس تقدیر هم العزیز تقررات
 مصطلحید رحله سبب الی التفهم مجاز در تحقیق نه وصل سکون
 و فصل و حرکت وارد در من حیث الجمع عن احزیت ذلکه استنکار
 اما اسما و نامناهی و اوصاف آیهی نظر لکنه حاکمیت اجزا انکس
 ایجاب تکلیف ایمان نماند که صور استنباط علمه شومدن مجازت
 خارجه ظهور و اعیان خارجی الی تحقیق الحال ظهور و شکر و روز
 و کار علمای ندان برشم ضمای عالم نبره و برده امعان بضع بنی آدم
 جبره اولوب غایت ظهور و زین بطوفی و نهایت عیاندن نایفاً تحقیق
 ایلی بیت از غایت ظهور رعایتش بر نیست کوی بر زبان

صلاح حال و امور نه اعتدال احوال و برهین و عبودیت و تقوی
 و اجرای شریعت قرآ و سیر طریقت علیا و تحقیق با خلاق الله
 تو جوده انفصال و الیکن معنی عقون **ان الله** الی انفصال
 صلحه بالاده مذکور حالت موقوف اولوب **وان الله** الی **رحمن**
 فو استخ فراق آتش و با هر دین خاص و سیر الی انرا الی فنا
 فایده و اصل و ذلک را ننده دانند انفصال رسین بوقیقت دن
 مراد معرفت الفصل من الوصل لکم شیء معلوم و معانی طبیعتی
 سکون مجزوم اول سیر و حرکت و فی الکی غایت هم اول وقت
 او زره معانی اول فصله مندرج اولان سیر من الله و منته
 بر ایست یونس نزول تعقیب اولون حرکتی و الیکن **سیر** الی **یوم**
 فو استخ انها مرتبه معدنن فوس عروج الی سیر الی الله و وصل
 و فنا فی الله مرتبه انهای مراتب وصول حرکت و سکون
 دخی الی معنی شامدر بری قبل حرکت التزاور و بر بعد حرکت العروج
 عن احزیت ذاتن بر سبب کمال کس که مجر وجود دن نفس رحمانی
 و شئون استسجانی مختلفه سبب و اسما و معانی و اوصاف مختلفه
 استغاسی و جمل و فن اصلدن جمع کونیده الی موطن بر سیر تزیول
 و جبر او حجاب مطلقاً تعقیبات انیت و کثیره الوان عقدات

ایر

وهر لوشن است که در اینست پس فصل و وصل و اتحاد و نفس
 الامور محمول و ظهور و نیز اعتباری است که در اینست که بر
 برین انفعال و یا خود انفعال و اتحادی عالم که حقایق مملکت
 صورت بر برین تعین و تمیز است تا درین ماعدل انفعال
 و نه اتحاد و نه انفعال و نه تمیزی و نه انضمام ممکن و نه نظریت
 و نه مظهر و قیمت و تمیز و قریب و بعیدت ظاهر و مقصود
 همان تقلبات اسما و محالقات منقعات مقتضای مجر وجود
 حقایق است تا درین کمال گوید که بر برین موجب و صور نظریت
 و تعلیقات موقوف است از زمان حال و محال جملگی متعده
 مغلوب اولوب عاقبت و منه براه و البتة یعود **و انقدر و ان**
البدراجون که بر اینشان از لیسنة سعود و مما و البتة متعده
 ابر و یعود و ایدر سعود و وقوعه و تغییر در حق تعالی چون مجاز
 حقایق حقیقه که سعود و زقعودی وارد و بکار آنهاست
 مقامه بعد از حق تعالی باقی اولیاد که باقی و کمال
 صور تعین و بلیاسن گون او درین جا بر حقایق کمال دان
 معترس و عا بر این پس تقدیر مذکور درین معلوم اولد که فصل
 من الوصور ز معنای محمول و الحکم من استکون تا اعتبار ایدر محمول

وارتو

و ادرنگ و مقوله و اصلین و مملکت حق و اعتباری در اینست
 قول حق ایش و یا خود و تعین اولوش و اصل اولوش مملکت
 نه اتحاد ممکن و واجب و حادث قدیم و معدوم موجوده قریب
 و اصل اولوق منقطع الحیاة و حیات مذکور نه مملکت جملگی حجاب
 الوان و بر در اینست که این محبوب اولوب قدمه مملکت
 ایدر استعدادت هدیة قابلید فی مقارنیه کمال و هر
 الملمقاران و سلوک و مجاهده ایدر جذب عشق و رجب
 نظیر و ابر و بقره حقیقت و کمال عشق افقند عرو و ایدر کمال
 تعین مملکت محمولی و بر مقوله هجرت ترقیاتی ما انهای و انید
 و اصل اولوقه به شریک محمولین درین خلاص اولوب نقطه طلبت
 غیبی فرغ ایدر قدرتات که درین مملکت گون و کمال اعتدال خلاص اولوق
 عنایستی بر اولوقه عبیده عن اولوب و اصل و اتحاد اعتباری
 خلاص اولوق و بر مرتبه مذکور و اصحابی ذوات که از ایند از نظر و اصلین
 دیوسید اولوقه و بویسید و نظر ابعی ذات که درین مملکت
 و ما سوانسید اولوقه کمال غیر تعین کمالی حاصل و مملکت
 حجب که اعتباری و انفعال علم ابرمقت الله و اصل اولوقه و
 بحر و حقیقت غیر و یا خود و حقان آیری اولوب بعد میر کمال

عزلت کمالین خلاص اولوب قوی و اعضا راجل جاری و مزاجی
 اختیار درین باطلد عاری اولوب ابرمکت کرات ایدر نظیر و خاصیت ایدر
 سوزان و فرط ابتلا درون کمال ایدر سوزان و سوزان
 اولوقه منوط بر این ابر و انبساط فرط و محبت و غلبان عشق
 ایدر گاه نالان و سوزان و گاه خندان و بویان اولوب بسجده صلوات
 و بی بسجده صلوات و چشم قابلیتی و بی بر سرشود بند قابل
 و لسان استعدادی و بی نطق نطق شریف قائل اولوقه سعادت
 و اصل اولوقه کمالی درین و عام مندرج و نظر محمول و مفضل
 مندرج اولوقه برین مملکت جامع کمالی درین اصل اولوقه درین
 میدان عشق و عاشقیت و سلطان تحت سلطنت معشوقیت سر برین
 جالس و علوشانده **سجانی ما اعظم شانی** در مملکت جائز اولوقه
 بو مقامات المکتبی ذوات بر اسم ایدر حق و حقی ذرات حق
 ذوات درین سقط و بر مملکت ایدر ظاهر و باطن فالکرات و صفی حیات
 اولوب علم و عرفانی جهت الطافه ناظر و ایمان و ایفای الطلاق
 استحقاقه ناظر و مجر مذکور ده قطره وجودی که و شمس سزده
 ذره اسم و رسمی معدوم اولوقه **ذات فضل الله تعظیمین**
بشاد بوم بتده عاشقی در کمال و تعریف ایدر نظیر و خاص

و مایه و نغوی و محمول را و ایند و اصل اولوقه خال باطل و اوهام
 چهار جملد را ماحزلت و مملکت تغییر مملکت و بر مملکت اولوقه
 کمال مجر وجودی اعتباری بقدر التدرجات مقام احده غنی بالذات
 و مستغنی کمال ذوات مملکت اولوقه رتبه ده سکون تغییر
 و حرکت مجر وجود مقام تحمیدین تدرجات و احزبت ایدر تعینات
 حقایق و بر مجر ده سکون اعتباری بتوجات و صور ماحیات
 و ظاهره باطله ندر و قرار حقایق بعد مملکت الما زان کسیر و سفر
 و قطع مراتب ایدر و **حیدر الوطین من لایمان** قواسم مملکت
 سکون ایدر مراتب تدرجات ایدر حیات و کسیر سکون استانی مملکت
 الله و اصل و منبع قراره قرار کمال سید و الله علم بالقصوب
 مستغنی مملکت مشهور معلوم اولوقه تعقیب و مملکت استانی
 و ایدر حقیقت نظر که مملکت کسیر عظیمی شرف صورت رحمانیه ایدر
 مشرف اولوقه از ایدر ظهور و معصوم و املیکات حصولی کار
 خانه عالم و خزانة الهی اولوقه قلبا آمده بر روز ایدر هر سزده
 استعداد ایدر غیر محمول کسیر مقتضای معرفت و کالی ترقیدن عالی
 اولوب بویسید اولوقه ایدر نظیر و خاص ایدر شهود و اختصاص بولوب
 سلطان عشق حق سلطنتنده قرار ایدر بولوب مملکت وجودی

غیرت

و بر وقت شهر و خواص اید سوز در بقرار و کار اضطراب
 و شتر قلم حرارت آن غنای بی اختیار و جان نیکو جالب و باقی اشده
 بود و خسیله کار جنب ذاتی و غنای حقیقی و زوایای معنی و اولی
 ذکر و غلظت نعت مذکور و وجبات و عیون ثابت لذت و وصف
 معبود باشد همه کسی غنای بی اختیار و فیض و سید و هم و اولی
 بنیها در ساقط و زاکر است و سبب لایق کند و یکی نوحه در نفع اولی
 مقتدی و مقتدی و زاکر و منولو و نعتی که ذات و صفاتی معامله
 اولی و بی ایفای ثابت اولی قدره عین بصر و بصر شدن سر و سر
 رفع چشم نغون و شعور زبان غیر و غیرت و هم و ضالی و رفع اولی
 ظهور و خاص لایق بنیها از نظر حسن جلیل و شهر و خواص که مراتب برین
 ظاهر و جلیل را با بر و ظهور و ظهور بر امر از منوط و بیخفت و حکمت
 بر نظریه و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 اختیار بی عابر و سالی و زاکر است یعنی منولو و معبود و اولی
 ایجاب و ظاهری با نعت و صفاتی نایب و اولی و اولی و اولی و اولی
 اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و بی و باطلت و با نعت غیرت فزاس امر فراموش و وجودی
 سلطانان نامیده خاندان لغات و ما بانه ایها مقامه مقام و حال

اعیان

اعیان را بی مسنگ و بی عیان اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و حضور در ظهور و ظهور و حضور و بالکلیه نفع اولی و اولی و اولی
 الیوم بقدر الواحد القهار سترى خشنده و غنای و نظم کرم و اولی
 غنی و انتم العفا و خطای جلاله نعت و جو و ماسوا الیوم غنی
 اولی دولت ابری و سعادت سمدسته و احد اولی و غنی
 من حیث المجمع اسباب مندرج و من لفظ الوجود و سبب جانی
 مرفوع اولی و سبب علی ذلت المراتب صاحب العز و ماعون
 بیو رشده و بمرات علیة اسمان من بعد و جو و بشرت عودت
 احتمالی بود که مملک و جو و مویوب معانی غنای حکام و رایش
 اجزای عودت اید و الظاهر هو نقد و حضور و غنی الیوم غنی
 و بی بشرت حالاتی با لفظ برام اعتباری در انظار اصلا مقید و کلدر
 و بر در نفع غنای هیچ بر نه قنای و اولی و اولی و اولی و اولی
 اجزای با فکله و هر ششده الی ماسوا و انظار حکام سیر عن انظار
 اجزای تمام استقامت او زره و انظار ادا و انظار استعین
 الیوم و در لکن نیک و عباد الله و رجا انظار لظیف و غنی و اولی
 انوار ادا غنی الیوم غنی و منالیت قرطانات علیة تم الصلوات
 و انظار النجیات الیوم غنی و منالیت قرطانات علیة تم الصلوات

مع هذه الذموی عقوبات مذکوره دن عالی و انظر بر سید عقید
 اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 متجا لفرات مع قلندر و ساری و عیونیت الیوم غنی و اولی
 انظار معنی و حصولی معارفی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 سیر عن الله و رسولی سیر فی التدریج سیر عن التدریج اولی
 هر قدر را ارشاد و خلائق الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی
 اطلاق و سیر فی الله و سیر فی مآزل الیوم غنی و اولی و اولی و اولی
 غیر متناهیست و غیر متناهیست و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 غایات مراتب و نهالکست منازل و مراتب عالیة حقانی و برضال
 جلیل و سبحانی و در کار و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 عدم الامتثال و منتهی المنهاج و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 غیر منقطع و برضال الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و سیر فی الله و سیر فی مآزل الیوم غنی و اولی و اولی و اولی
 حق الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و کلدر و احدی المجمع و نعتی جامع و طریقه نعتی و اولی و اولی
 کند یللی مدخلی سندن رشتة علاقه لکن نعتی مقام الیوم غنی
 اسفات الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی

اصحاح

اضافات ماسوا اسفط اولی و عدم اصلیدی او زرنه نفع
 اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و برکتی شامله در کار و در کار **الحج** من نعتی الیوم غنی و اولی
 و مراتب حقیقین جبین فاللذنه لغات الیوم غنی و اولی و اولی
 و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 او طشر در روش نعتی المشان الوهیت و مقام ملوک مقام عبودیت
 و عودت الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 امید و امید بود و مملک انوار هم غایب و غنای علیة لری و اولی
المرامع من العجب سیر برهوتی **بیت** نعتی سیر برهوتی کائنات الیوم
 قبولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 مقسم و مرتب سیر برهوتی الیوم غنی و اولی و اولی و اولی و اولی
 حال در فیض سیر و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی
 و مجلس و ماسوا و شمع معنی التدریج و اولی و اولی و اولی و اولی
 مجتهدانه جالری و میدان مودت نعتی بندة مسکور اولی و اولی
 اجودن مشان غنای نعتی لایق و سزا و سطوت و عظمت لایق
 مناسب و اجزای در لکن نعتی و سید غنای و اولی و اولی و اولی
 تبارک و تعالی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی و اولی

و محبت و کرم و شفقت از سبب دانسته جانان در آن افعال بتجرب
 سلسله از نیاز طلبه الملاح و سبب هم علم آنزه مانده بقیه هم
 عرفان اجابیه و جعفری سینه امیدی قطع او لغز غار
 و عنایت و تمیز نون مایوس و لوق حمتت الی الله رب العالمین و لعل
 و طلب هم اهل کمال نالاده ذکر و تحریر و سلسله تحریر اولی
 توحید و معانی و مبین و علم در دیو خاطر ظهور و یوسنوار
 گو گزده ظهیر و اینر سبب جواب نشانی اولدر که بود کمال کثرت
 معانی و عبارات مذکور نه ناسف معانی حقیقت تا معلوم و
 نفسانی و معنوی بی جزوم اولسبب استوارند و اقتضا اینر زیاده
 متقیقت مذکور نه ناسف نتیجه معانی استوارند و جواب
 نشانی سنی جامع یعنی اول و اجوبه بسبب مشتق و قاطع زانها
 عبارات موعظه و اصطلاحات مستخرجت حاصل اولدر و غنی
 بلندت حقایق و دقائق و کمال معارف و قایق اولدر و غندن بر خاطر
 و قاری ابراهیم و کثرت رائد انفجار و همسایه ایما و
 استعاره انتقال فرصت باب و زبر و مال استی جمع و متنق قیاد
 عبارات و نکات معانی و جزایاسین و در ایله در کفر جیاب
 او لغز سیرت اولدر یغندن استوارند تجویر و اعتراف منقول و واقع

ط

مطابق و معقول در لکن امروزه و قی حال و طلب در وجه کمال اهل
 حمایت از اصحاب کماله بجزیرت عین الیه توحید و نقص ایجاب
 اینر انجلی که کلمات کثرت اساسی اسباب او زرتیم بود و
 علامت بناسه سبب کثرت اجر ایجاب معنی ط اولدر و غندن بجای
 از تقاضای و جهالت از غایبی لایه ایجاب سبب کثرت و طریقت
 بیست معنی اولمفل ابتدا شریف و طریقت و معنی حقیقت
 و اصل اولدر کثرت مجامیده و ریاضت و تقوی و عبارات و عنایت
 و جمله مبنیه عنی حقیقت حاسبه و کلمات اجرا و بر مبنیه معنی
 حرارت حقیقت اما بدی غایبی اولو سبب ایجاب استوارند اولدر
 غیر جمع کلمه مقدار کثرت و اجابت و قطع مقامات اینر
 زیاده در کمال و قایمیت بیجا و زمعن و کماله را معانی غایبی معنی
 در جانی تحقیق الیه اسباب و سلسله کثرت و سبب نایق
 و سبب ایجاب بعد حاسبه سبب کثرت و طریقت و ایجاب
 حقیقت و بعد حاسبه سبب کثرت و معنی و بعد حاسبه معنی
 و قطع غفلات و حصول کمال غایب حقیقت نایب استوارند
 بسبب توحید و سبب کثرت و معنی و سبب کثرت معنی نایب استوارند
 و معنی اولدر ایجاب نقص و صلا و تعریف و تحقیقند ه

اولان معارف غنی نقل اقتضا اینر مثلا وجود و ان فی بر وجود الین
 اعضا ناسف لیکله احتیاجی و حصول نظر و رات بشریه بر ترقی
 واسطه اولوق اینر وقوع در کماله در بر وجود نایب اعضا کثرت
 بر بر نایب اسباب و سبب وجود کثرت معنی اولدر سبب اقتضا
 اینر ایجاب نایب البتة دانها مختار و اولدر اولسبب نایب نایب
 غیری و نایب ایجاب معانی بر نایب نایب نایب و مجامیده در وجود
 نظر اولدر کثرت وجود و بر نایب رتکار کثرت و سبب کثرت
 کثرت معنی اولدر و غندن کثرت غیری و کثرت ایجاب ایجاب
 مثال در کثرت حاسبه کثرت معنی رتکار ایجاب کثرت نایب نایب
 اولدر کثرت غیری اولدر کثرت اقتضا ایجاب کثرت کثرت
 بود ایجاب استوارند و قایمیت معنی سبب اولان نایب نایب
 معنی و استوارند از ایجاب نایب کثرت در وجه حامل و خلاقی غیر
 ممکن ایجاب نایب و طلب نایب و عبارات و مجامیده انون نایب
 و معنی معنی و علم و لغات ایجاب نایب نایب بر وجه
 کثرت ایجاب غیر معنی اولدر نایب نایب نایب و مجامیده نایب نایب
 نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 و واقع مطابق و دقیق سلسله مجامیده و تقوی تصور معنی نایب

ط

دال و و صور اطالبه علامت و نشانی لثرت عبادات و غیر
 اعمال در وجود و شکل مجامیده ایجاب و اصل اولدر و اصل
 مجامیده در وجود نایب نایب و شکل کثرت سبب نایب و مجامیده
 عارفه عارف و کمال اولدر نایب نایب نایب نایب نایب
 اگر کثرت سبب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 و کمال اولدر نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 کثرت نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 لا محاله و اصل ایجاب کثرت در نایب نایب نایب نایب نایب
 علم و سبب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 رتکار ایجاب عبادات ایجاب نایب نایب نایب نایب نایب
 خارج و سبب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 مادام که نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 مادام که نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 مقامدر سبب مجامیده و عنایت تغییر ایجاب استوارند و کثرت
 کماله مقادیر اولو سبب سبب کثرت نایب نایب نایب نایب
 بلکه سبب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب
 کماله اولدر کثرت سبب نایب نایب نایب نایب نایب نایب نایب

دنیوی و اخروی و حلا سناست چنانچه بوقبله مذکور شد و حقاقت بر علیه
 تقدیر علی بن محمد استعداده ازین غیر شعور کسی استعداده ای
 مقدار در رسی و کسب استعداده ای بوقدر نفس و زیاده قیود
 ایضا و الکونف و زیاده قبول ایست علم ازینجهه ایجاب ایر
 جناب علم حکیم چنانکه منزه بود اولیا لکن منافع دنیوی و موات
 اخروی از رسی و طلب و کمال صیانت مستر اولد و غی انکار در
 او بر آید صاحب کسی و غیر مستعد و ارباب جبر و طلب طایر
 غیارت و مقامات اولستدالات و تزلزل کسی و عمل و بطالت
 و مستعد سارات و نواجات اولستدالات استعداده است زیرا **من**
جبر و حکم کلام شرح غی و جبر و اولد عرف اولفتش بعضی سعی
 این بود و اولد کلام نبون سعی او بر شود که عیانت ازلی از لوله
 سبقت ایست بعضی از لوله و بر لکن ایست او در سعی او در
 سعی او بر دلش و سعی او بر نوبلو را لیکو اولد بوقدر لبط
 اولشن اما بعضی مواد وارد که با سعی و عمل او بر و بعضی
 لشد و اولد هر چه سعی او لیکو بر شود که امور کت حصولی
 سعی و وجهه محصور ایست بعضی قضیتهای مذکور لکن تحقیق بوقدر
 ما حق و کللی بوقدر اشتغال بر و شهید و مثل لبر و زاید ایست

بوقدر
 بر کفایت او

نظیر

مشکل مذکورده و صادق و سنو المقداره واقع ملاحظه را ایست
 عادت ای تقریر مذکور و زره جاری اولد و قدون اکثر ایست
 حکم کل و از در لوب منظر لوجوه اولد اولد لزم کسب عیالی
 ایست و سعی او مقتدا اولد اقتضا او بر ایست حالیکه فاعل ملاحظه
 و اولد کسب عیالت و اولد کسب عیالت او بر کسب عیالت بود
 غیر بر قدر و کسب عیالت منبسی و اولد کسب عیالت او بر کسب
من الحیة الا قبله بسور و لشد و لکن نشو لکه با طلب عیالت و کسب
 عدم عیالت شده اولد و اولد را ندمه دنی جانز که طالب حالی و کسب
 استعدادی در لار اولد استعداده کسب ظاهر و اولد کسب
 بر ندمه کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 کسب ظاهر طلب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 اولد و غی ایست ایست عیالت دنی بر دنا و اولد کسب عیالت
و کللی مستعد زیرا کللی مستعد اولد و کللی مستعد
مجهول تغییر بود و لشد و لکن ایست عیالت او بر کسب
 و خواصها و کللی مستعد عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 انقضیات نظام الوجودات و العلم و تحقیقها و **من یحیئنا**
او فی غیر الخیر کللی المستعد بقای العلم الشرعی و العقیقة

و کللی مستعد بقای العلم الشرعی و العقیقة
عیا اسرا بوقدر رسو و عیالم و علم رسو و لایقی و زره فهم
 و اولد کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 حاصل اسرا تحقیق اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد
و کللی مستعد عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 الطفالت موقی و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد
 رضا و وقوعه عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 مخبر دن مراد اسوله و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد
 اولد کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 زید مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد
 کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 اولد کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 اصحاب کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 سو لیکو زید او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 حفظا و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 بزاد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد

الکلی المستعد بقای العلم الشرعی و العقیقة
 و العلوم علی ما یبقی فیهم او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 علیه و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 علیه او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 تویا قفالت یا بنما مترا در کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 استدر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 فی النما بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 ارا و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
الکلی المستعد بقای العلم الشرعی و العقیقة
 بعضی عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 بوقدر و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 به و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 حقا و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 محسب لکسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 اندیشه العیالت او بر کسب عیالت او بر کسب عیالت او بر کسب
 و او صافی کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد
 و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد و کللی مستعد اولد

و

او زو ریزه نجهل و نماند ظاهرش انما اقدام ایست بر حکم خنده نجه
 کلمه نظیر در کاره را که همان اولمق لازم حکم عوام بیانت و شش
 سیندر چارت اولور رنما متناهی حرم این نامتناهی عزاب بخواد
 و نخل الکرمه ای نامتناهی اولور حرم او زو رینا و لوردی هنوز
 موجود معنی دگر زو رینا بر شیکه کلوب قبولن صادر و بخش
 انکس نامزد بید حکم اولور و بو بجه جوان و طفالک انواع الام ابله
 منام و متا زید را حرکت نصیر الکرمه در کلمه صافه نظیر اولور
 و سرعسات و سرعراط و میزبان سر شفاخت انبا و جهتم و
 جنت و حور و انهار و ممانات و امثالی که بوم ثانی سر سرات خال
 من توفه و لانا م نظر کرمی قضا سنی او صورت سر سرک افقی
 بوم عهود دم همون اولور و غدن ارباب کار اهلند امدار و ارشاد
 ایچون که آتش و کلاه طمش و کلاه انواع رموزات یاد جش و
 کلاه جان اولور کون عمارت تنوعه اید او ریشکدر **و کلمه منقلبه**
یا علم شریعت و حقیقند که استعدادی که طالب و عاشق اناه
 و استفاد سنی جائز و تعظیم و تعظیم اید معنی اولید و اصل اولی سنی
 تخلیه در بقور ریشکدر شریط کلمه سکونت و مجاهده و جزیه
 معارف اول اول وقت با عاده و استفاده دن مستفیلا و اولور بوس

بلا سکوت و جزیه مملو اولی سنی با شهبه در مایه لنگی و اخفا ایدر لر
 بوغش حاشا که نظر و دروغ ایدر لر بوغون او تو بو قدر کتب
 متد و نه اختراع و بو بجه تقیدات و غیر لغات و تحقیقات و تحقیقات
 ابداع ایدر لر بیک کلمه مستعد و اولی کلمه کلمه منافع جزیه
 و معارف کشف ایدر لر کشف اولور و تقابل و غیر مستعدون
 سکوت و اخفا ایدر لر تفصیح ایدر لر کشف در **و کلمه سکوت** معنی تقابل و
 اسرار و مغموم و مستور ایدر لر بیک صاحب ذوق عارف و اهل کسرا
 و حال ایدر لر کمال و کشف مافی الایا ایدر لر **و کلمه چهره** و **کلمه**
الجاهلیه معنی بون فساد و برعاشق لغظا رسوز در سقر ایزون
 بوی بیانشا ایدر لر **بیت** حالت که در پس سلسله بختی دارد
 اولور و در سنی به بجزیه بیک کلمه واقع عاشق ناگسار است در درود
 و غیره و مسائیر شکر لایحه و سالی اولور و غدن نا قبال طول لسان ایدر
 بویان اولور و کویان اولی سنی معذرو رسکدر اولور قلعه بر عهاند
 بید اولور کلمه کلمه فراق در اعتراف ایزون اترق و آتش در رسوز
 حقیق کعب از ده لرن جز ایدر لر بیک کلمه و باغ نظر و خون ایدر لر
 قاعظ و بو رباعی دود در برابر اولی ایدر لر کشف در **رباعی**
 آن من العشق و حاله اترق قلبی بخار زده مانظر العین الی غیر کم **اقدم**

بانه و آیات **قوله** حبت و غلبه عشق ایدر کوننده آنگ و قرای کجشکل
 آنچون در اینکلت بقیه ایدر کجشکل و آب حیات ایدر بی فزای اهلان
 ایچشکل و دینه سعادت حیات ایدر **عزرا**
 بر در کشتها ایدر صدف سواره **قوله** بگو در ملک کشف مصلا
 مقفوق در نعم کون جان **قوله** بگو در کله سواد **قوله** بازوی
قوله قدرست بی او قوه عشق کوشک است صدم عشق ایدر
 امعان نظر ایدر **قوله** کور در حال ایدر ایت مرآت کجکده
شعر عشق اولی میدان عشق
 پیر روان اولدم دور سواره
 الشایسته و ایدر کوردم بر شین
 او ریشکدر عشق اولی کوی کیم را الامان
 بیک ایدر بوجهرت نامه و حرت خا
 با ایدر به اولی نفسی بون چرخ کسنا
 نقطه نامه و کوردم راس اثنا بیته بی
 نایکچون دو ایدر بوس قلمه دور نماز هر زمان
 چه بول بوجم ایدر **قوله** جام هم نشانیست

و حیدر کلمه قیام ایدر جمله عاشقان
 حال کور اولی دله مشکلت مقرات
 حیدر خاندن کور سنی اوز ره اطمینان
 دال صحنه و ابتداء ایدر بر فرغ
 قوی دال ایدر دال عشق لاملان
 رایه کور دانه کور قاری ایدر برورد کار
 بولور در کلمه کشف صبر در شکیب کاهل
 غیرتی را بقدری بقدری واری ایدر رماد
 اولی اولی کور کور باغ عارفان
 راه حقه کسنا ایدر عشق ایدر بوس
 زره ایچره شینی بیان ایدر عارفان
 صد هزار ایدر اولی بوز و شکر وانه لر
 ضا و حقیق کسنا ایدر به کور کور
 لوح دله کور کسنا کجکده آه
 کسنا بون ایدر کسنا کسنا ایدر
 خالو ریزی بکشته دو و ایچره فانوس خال
 قانی بوجبه و لر لر قانی زالر قهر مان

عین اللذی عین ابونعشش العفر عین حیات
 عین الیوم عین الیوم عین العاشق الذی
 فانیام لکم وقعین نارک بقون
 دوشده کسیم او زره بقدر کس اولدمه عیا
 چه کله قلم من عند الله ایبردی
 قانی بیچیش ابریم فامرد در یونیه زمان
 کاف ایچنده همزه اولدم کما عین اولیم
 نام ایبر وقت اولدم صغیده خوشه اولان
 میم ایبر آرد در رفیع اولسون ولا بو ساین
 مار میت انور میت الذی انشدر عیان
 متنا انزب ایبره نو مان خطا نماندر
 ایلیون نو مان کس قیظط فالون نمان
 و او جان ایبره و لای تین و ما من دانت
 انچون کسمر او شش بهانه فوجلان
 حادله محمد در عشق چوان اینک
 ایبرس قی بو کله هالی کسید جان
 لام الفسقم مو لافه علیهم بجرنون
 ایبری

137

ایدی نوق مالک العشق شراب کلطان
 سلیا ایچنده وار آرد عشق استوی یانیا
 بود در عالمه میدان دلیری استخان
 م

138

[Faint, mostly illegible handwritten text on the right page of the second spread]

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 14/07/2017

Tez Başlığı / Konusu: MECMUA-İ RESÂİL VE ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ NAKŞİBENDİ - KÖSTENDİL

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

14 /07/ 2017

Adı Soyadı: Suzan SEJFOVSKA
Öğrenci No: N14125956
Anabilim Dalı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI
Programı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

(Doç. Dr. Evgenia Kermeli ÜNAL)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 14/07/2017

Tez Başlığı / Konusu: MECMUA-İ RESÂİL VE ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ NAKŞİBENDÎ - KÖSTENDİL

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 223 sayfalık kısmına ilişkin, 10/07/2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 3 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

14 /07/ 2017

Adı Soyadı: Suzan SEJFOVSKA
Öğrenci No: N14125956
Anabilim Dalı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI
Programı: TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

(Doç. Dr. Evgenia Kermeli ÜNAL)

MECMUA-İ RESÂİL VE ŞEYH SÜLEYMAN EFENDİ NAKŞİBENDÎ – KÖSTENDİL

ORIJINALLIK RAPORU

%**3**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**2**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**1**

YAYINLAR

%**1**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

**TAŞPINAR, İsmail. "Mesnevî'de erken dönem
hıristiyanlık ve pavlus", TUBITAK, 2011.**

Yayın

%**1**

2

www.kalbiselim.com

İnternet Kaynağı

<%**1**

3

ktp.isam.org.tr

İnternet Kaynağı

<%**1**

4

Submitted to Fatih University

Öğrenci Ödevi

<%**1**

5

Submitted to TechKnowledge Turkey

Öğrenci Ödevi

<%**1**

6

edebiyatnotlari.blogcu.com

İnternet Kaynağı

<%**1**

7

az.wikipedia.org

İnternet Kaynağı

<%**1**

8

www.islamansiklopedisi.info

İnternet Kaynağı

<%**1**

